



BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

BiS 1

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

POJDI NA KAZALO - STR. 339



BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL

JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

1. ZVEZEK

LJUBLJANA 2012

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL JANEZ KRSTNIK LEMOYNE

1. ZVEZEK

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 1

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DI DON GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DAL SAC. SALESIANO GIOVANNI BATTISTA LEMOYNE

VOLUME 1

S. Benigno Canavese, Scuola tipografica libreria salesiana, 1898



Prevedel: Valter Dermota
Uredil: Stanislav Duh
Sodeloval pri pripravi: Rudi Borštnik
Oblikoval: Marjan Lamovšek
Izdal: Salezijanski inšpektorat
Ljubljana 2012
Založba: Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada: 50 izvodov
Spletna izdaja: www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Bosco

LEMOYNE, Giovanni Battista, 1839-1916

Biografski spomini sv. Janeza Boska / zbral Janez Krstnik Lemojne ; [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 1. - 2012

ISBN 978-961-211-625-5 (zv. 1)

261096704





sv. Janez Bosko

fotografija iz leta 1886

- 16. 08. 1815 – se rodi v Castelnuovo d'Asti
- 18. 12. 1859 – v Turinu ustanovi Družbo sv. Frančiška Saleškega
- 31. 01. 1888 – umre v Turinu
- 02. 06. 1929 – Pij XI. ga razglasi za blaženega
- 01. 04. 1934 – Pij XI. ga razglasi za svetnika
- 31. 01. 1988 – Janez Pavel II. mu podeli naziv *"oče in učitelj mladine"*

SLOVENSKI IZDAJI NA POT

BIOGRAFSKI SPOMINI ALI ZGODOVINSKO GRADIVO ZA ŽIVLJENJSKO ZGODBO SVETEGA JANEZA BOSKA

V ROKAH IMAMO PRVO KNJIGO zajetnega gradiva Biografskih spominov (BiS), a vseh jih je nič manj kot dvajset, z vsebinskim kazalom vred. Poslej bodo postopoma na voljo v slovenščini – v tiskani in digitalni obliki – in se zato smemo tudi s tem dejanjem prištevati med velike narode, saj so doslej prevedeni le v nekaj svetovnih jezikov.

Duhovni sinovi in hčere, prijatelji, občudovalci in častilci svetega Janeza Boska (1815–1888) se tega posebno veselimo. Tudi za sodelavce pri salezijskem poslanstvu, katehete in oznanjevalce, starše, vzgojitelje in radovedne bralce bodo Biografski spomini ob raznih priložnostih izčrpen vir za spoznavanje ustvarjalne pustolovščine enega največjih vzgojiteljev, ki mu kakor njegovi sodobniki preprosto pravimo don Bosko. S svojim preventivnim vzgojnim sistemom še danes navdihuje mnoge in navdušuje množice po svetu kot oče in učitelj mladine, kakor ga je ob stoletnici smrti razglasil zdaj že blaženi papež Janez Pavel II.

Janez Bosko je v zgodnjem otroštvu postal sirota brez očeta, a bil je deležen skrbne družinske vzgoje matere Marjete, od katere je prejel predvsem življenjsko modrost in širino srca. Skupaj z njo in s toliko mladih sodelavcev pa je polagoma osvajal tudi strmine izjemne človeške in duhovne razsežnosti vse do svetosti; ob razumnosti in ljubeznivosti je prav religioznost tretja bistvena razsežnost njegove preventivne vzgoje.

Bližamo se dvestoletnici don Boskovega rojstva, ki jo bomo obhajali 16. avgusta 2015. Deveti don Boskov naslednik Pascual Chávez nas spodbuja: »To

je velik dogodek za nas, za vso salezijansko družino in za celotno salezijansko gibanje, ki terja zahtevno in globoko pripravo, da bo prinesla sadove za vse nas, za Cerkev, za mlade in za družbo.» Predlaga nam triletno pripravo na jubilejno leto, da bi tako poglobili tri vidike don Boskove karizme: 2014 se bomo poglobljali v don Boskovo duhovnost, leta 2013 v njegov preventivni vzgojni sistem in v letu 2012 – kar je najprej potrebno – spoznavamo don Boskovo zgodovino.

Da bi se dejavno vključili v triletno pripravo na jubilej, ki naj bo predvsem dogajanje, so nam prišli naproti trije izredni milostni dogodki sedanjega časa, v katerem nam je dano živeti, trije previdnostni cilji, ki se napovedujejo in že kar uresničujejo. V Mariboru raste nov Don Boskov center s prvo cerkvijo sv. Janeza Boska na Slovenskem. Da ne bo pomote: to nikakor ni naše darilo don Bosku za njegov jubilej; nebesa česa takega ne potrebujejo. Dogodek je veliko bolj Božji dar njegovemu ljudstvu, ki si pod Pohorjem že petindvajset let prizadeva za pridobitev pastoralnega središča.

Drug tak milostni dogodek je romanje don Boskovih relikvij po svetu, njegove desne roke, ki je za premnoge bila znamenje Božjega usmiljenja pri zakramentu svete spovedi in obilnih Božjih milosti po blagoslovu Marije Pomočnice. V Marijinem mesecu maju 2013 bodo priromale v Slovenijo, da bomo don Boska mogli pobleže doživeti kot velikega apostola Marije Pomočnice in ljubezni do Jezusa, navzočega v sveti evharistiji.

Tretji milostni dogodek je uresničevanje dolgotrajnega načrta, da bi imeli na voljo več izvirne don Boskove in salezijanske literature, med katero so po obsežnosti in pomenu na prvem mestu Biografski spomini. Po vztrajnem prizadevanju salezijanskih prevajalcev Valterja Dermote in Staneta Okorna, lektorjev Rudija Borštnika in Stanislava Duha ter drugih sodelavcev na čelu z Marjanom Lamovškom se pred našimi očmi uresničuje tudi ta cilj.

Vsem, ki prispevajo k udejanjanju tega načrta, izreka iskreno priznanje in globoko zahvalo, vsem bralcem pa želi obilo duhovnega veselja ob neposrednem srečanju z don Boskovo iskrivo mislijo, spodbudno besedo in še vedno sodobnim poslanstvom

DR. ALOJZIJ SLAVKO SNOJ, salezijanski inšpektor

Ljubljana, v velikonočni osmini, 12. aprila 2012

PREDGOVOR

S ČUSTVI LJUBEČEGA BRATA PREDSTAVLJAM dragim salezijancem življenjepis našega častitljivega očeta v Jezusu Kristusu duhovnika Janeza Boska. Živo je bilo v vseh pričakovanje tega dela, ki so mi ga zaupali predstojniki, in veseli me, da lahko s tem prvim zvezkom zadostim vaši upravičeni želji. Preostali zvezki bodo prišli na svetlo drug za drugim v kratkih časovnih presledkih.

Ničesar, kar mi je bilo dosegljivo, nisem opustil. To je čudovit splet stvari, v katerih se jasno vidi Božji prst v našo neizrekljivo spodbudo v današnjem času in v poživitev trdnega zaupanja v prihodnost.

Moja pripoved je resnična. Ker je bilo na svetu, kakor se mi zdi, le malo ljudi, ki bi jih njihovi posinovljeni otroci tako ljubili kakor don Boska, so ti zapustili obilo zapisanih spominov o vsem, kar so videli na lastne oči in slišali na lastna ušesa. Jaz sem od 1864 do 1888 zapisoval vse, kar se je omembe vrednega zgodilo. Veliko stvari sem osebno izvedel iz dolgih, pogostih in zaupnih pogovorov, ki sem jih imel z Božjim služabnikom celih štiriindvajset let in od katerih se ni izgubila niti beseda. Pri tem pa moram opozoriti, da ni nikdar niti namignil na izredne kreposti svojega preprostega srca in da ni nikdar rekel niti besedice, ki bi povedala, da ga je Bog obdaril z nadnaravnimi darovi. Ta njegov molk, sad globoke ponižnosti, pa so bogato nadomestili ne samo tisti, ki so živeli ob njegovi strani, temveč tudi prijatelji in sodelavci, ki so povedali vse, kar so vedeli. Mnogi so bili pripravljani tudi s prisego potrditi svoje izpovedi.

Pri tolikem bogastvu snovi, ki sem jo nabral med dogodki, izpovedmi in dokazi izrednih kreposti in ki jih še vedno zbiram, pa moram obžalovati kratkost življenja, ki mi da občutiti, kako neizmerno in neizčrpno je področje, ki ga raziskujem. Če bi hotel, da bi bilo moje delo zares popolnoma končano, bi moral biti končan kanonični proces, ki so ga uvedli o don Boskovem življenju. Le tako bi mogli brati in navajati zaprisežene izpovedi, kar pa seveda ni mogoče, vse dokler je raziskava v teku. Kljub temu pa upam, da bodo mogli salezijanci iz teh mojih strani v celoti prepoznati svojega dobrega očeta in biti zadovoljni s pričevanji, ki jih navajam.

Teh strani ni narekovala domišljija, temveč srce in hladen razum, ki vodi srce po dolgih raziskovanjih, dopisovanjih, primerjavah. Pripovedi, dvogovori, vse stvari, za katere sem mislil, da zaslužijo, da jih ne pozabimo, so zvest zapis izpovedi prič. Mogoče se bo komu zdelo marsikatero poglavje preveč razvlečeno, opis mnogih dogodkov predolg in preveč po-

droben, različna krepostna dejanja večkrat ponovljena, četudi različna glede na prostor in čas: menil sem, da če bi ravnal drugače, bi se v nepopravljivo škodo izgubili, zaradi česar bi moji sobratje po pravici tožili. Z druge strani pa sem imel naročilo našega častitljivega vrhovnega predstojnika Mihaela Rue, da naj ne opustim ničesar, kar bi mi bilo znano, pa če bi se mi v sedanjem trenutku zdelo še tako nepomembno. Vedno lahko odstranimo, če se nam kaj zdi odveč, in povzetek ni težak, če je predmet razumno obravnavan v vsej svoji širini.

Prav tako sem se dolgo zadržal pri vsem, kar se tiče Marjete Bosko, matere častitljivega ustanovitelja Družbe sv. Frančiška Saleškega, kar se mi je zdelo nujno potrebno, če sem hotel prikazati življenje sina, posebno v njegovi otroški dobi. Materine kreposti so se jasno odražale v življenju sina Janeza.

Moja pripoved je podobna poročilu v družini: moj edini cilj je bil prikazati don Boska takega, kakršen je v resnici bil, in podati živo podobo, kolikor bi mi to bilo mogoče.

Edino za vas, predragi sobratje, danes to pišem. Vendar želim, da te knjige ne bi dajali v javnost, da je ne bi prevajali v tuje jezike, da je ne bi pojasnjevali, prepisovali, povzemali, izpisovali za kakršenkoli cilj. Knjige ne izročajte ljudem, ki niso člani naše družbe, da bi kakor iz vira zajemali snov, da bi peli slavo don Bosku. Vse to, dokler Sveti sedež ne bo izrazil odločilne sodbe in naš vrhovni predstojnik pisnega dovoljenja. Zato postavljam to delo pod zaščito obstoječih zakonov. Da pa bomo mogli zadostiti ponovnim prošnjam naših bivših gojencev in brezštevlnih dobrotnikov in prijateljev, bomo pripravili drugo izdajo.

Predragi sobratje! Iz teh strani, ki govorijo o don Bosku otroku, študentu, kleriku, duhovniku, pobudniku prazničnih oratorijev, zavetišč, delavnic, zavodov, redovnih družb in apostolskih misijonov, bomo dobili veliko pobud za našo osebno svetost in za posvečevanje dečkov, zaupanih naši skrbi; dobili bomo pravila za ravnanje v vseh okoliščinah našega življenja in zgled za vse krščanske, duhovniške in redovniške kreposti. Našli bomo njegovega duha, njegovo srce, njegov vzgojni sistem, njegovo neutešno željo po uspešnem reševanju duš. V vsakem njegovem dejanju, v vsaki njegovi misli bomo našli neločljivo povezanost s sveto katoliško apostolsko rimsko Cerkvijo in z namestnikom Jezusa Kristusa na zemlji. Vedno bolj bo rasla v nas želja po razvoju in časti naše Družbe ter spoštovanje in zaupanje v našega vrhovnega predstojnika Mihaela Rua, ki mu posvečam te zvezke, ker so od njega dobili pobudo in odobritev; rasla bo v nas velikodušna pokorščina samemu don Bosku, ki nam s svojim pismom še naprej ponavlja svoj zadnji pozdrav: Vaš vrhovni predstojnik je mrtev, toda izvolili bodo novega, ki bo skrbel za vas in za vaše večno zveličanje. Poslušajte ga, ljubite ga, pokorni mu bodite in molite zanj, kakor ste vse to storili zame. Končno bomo čutili, kako bo vedno bolj rasla v našem srcu ljubezen, nežna vdanost in hvaležnost do naše velike Device Pomočnice kristjanov, ki je hotela na tako čudovit način voditi vsak don Boskov korak in nam dala neizčrpne dokaze svoje materinske ljubezni do nas.

Turin, 15. avgusta 1898, praznik Marije Vnebovzete

duhovnik JANEZ KRSTNIK LEMOYNE iz družbe sv. Frančiška Saleškega

PISMA SPODBUDE

MIHAELU RUI

VELESPOŠTOVANI OČE! Kolikor bolj se širijo ustanove Družbe, katere začetnik je don Bosko, toliko bolj se čuti potreba, da bi tudi v nadrobnostih spoznali življenje čudovitega duhovnika, ustanovitelja Družbe, ki se zdi poklicana, da zadosti mnogovrstnim potrebam našega časa.

Zato menim, da bi vaša očetovska spoštljivost storila izredno koristno uslugo, če bi kmalu dala na svetlo življenje tega miroljubnega apostola naših dni, kajti s tem, da bi dali spoznati pota, po katerih ga je vodil Gospod, bi mogli mnogi bolje ceniti darove nebes in bi v njih zraslo zaupanje v tisto previdnost, ki edina more dati dragocene sadove.

V upanju, da se bo ta moja želja za večjo slavo Božjo kmalu izpolnila, se v globokem spoštovanju in dobrohotni naklonjenosti potrjujem kot

Vaš vdani in spoštljivi brat

+ GIUSEPPE kardinal SARTO patriarh.

Benetke, 12. avgusta 1896

PREDRAGI don RUA! Od prijateljske osebe mi je bila potrjena novica, da je že bil končan življenjepis nesmrtnega don Boska. Silno se tega veselim zaradi slave, ki bo iz tega zrasla za to čednosti polno dušo, in zaradi svete spodbude, ki jo bo to obrodilo v korist vernikov in zlasti še duhovnikov. V goreči želji, da bi čim prej videl to delo objavljeno, se obračam na vas in vas prosim, da bi opustili vsak pomislek in nam v tisku podarili omenjeno delo, ki bo v izredno korist Salezijanski družbi, ki ji vredno načelujete. S posebno naklonjenostjo in globokim spoštovanjem se izpovedujem

Vašega najvdanejšega služabnika

+ DOMENICO kardinal SVAMPA

Bologna, 13. avgusta 1896

VELESPOŠTOVANI IN VELEČASTITI GOSPOD! Z največjim veseljem sem vzel na znanje, da se je končal škofijski proces o slovesu svetosti in kreposti don Boska in da je končan popoln življenjepis tega tako izjemnega moža. Izredno se tega veselim in želim, da bi ga čim prej izdali, da bi mogli don Boska bolje poznati. Zato spodbujam k temu vašo gorečnost in izrekam vaši očetovski uglednosti čustva največjega spoštovanja in časti.

Najvdanejši služabnik

+ G. kardinal GUARINO nadškof

Messina, 15. avgusta 1896

VELESPOŠTOVANI OČE don RUA! Ker dobro veste, s kakšnim zanimanjem sem sledil vse, kar je bilo storjeno za to, da bi vredno počastili spoštovani spomin don Boska, si lahko mislite, kako silno sem zadovoljen ob novici, da se je na turinski kuriji končal proces za razglasitev svetosti in njegovih kreposti. Še posebno sem se veselil zato, ker sem osebno poznal Bogu vdanega don Boska. Iz vsega srca čestitam vaši častitosti za slavo, ki jo bo to prispevalo vaši Družbi.

Sedaj si vsi želimo, da bi mogli čim prej spoznati njegove velike vrline in dela v obliki življenjepisa. Popolnoma nič ne dvomim, da bo v bližnji prihodnosti izšel celoten življenjepis tega Božjega služabnika. To bi bilo izredno koristno za nadaljnji potek procesa za razglasitev za blaženega in svetnika, ker bi se tako pomnožilo število prosilcev za uresničitev tega dogodka in bi postale številnejše molitve dobrih vernikov v Božjo slavo in za češčenje svetnika na naših oltarjih.

Sprejmite, velečastiti oče, to mojo pobudo kot dokaz mojega spoštovanja do vaše častitljivosti in moje navezanosti na zaslužno Salezijansko družbo, medtem ko imam priložnost, da se znova izrazim

vdanega in uslužnega

+ MICHELANGELO KARDINAL CELESIA

Palermo, 15. avgusta 1896

SLAVLJENI GOSPOD don RUA! Že dolgo časa si mnogi želijo popoln in vseobsegajoč življenjepis velikega Božjega služabnika duhovnika Janeza Boska. Slišal sem, da tak življenjepis pišejo salezijanci, in gotovo bodo to storili zavzeto in s sinovsko vdanostjo. Toda zakaj Vi ne storite vsega, da bi se tak življenjepis čim prej objavil? Don Boskov apostolat, ki je v marsičem podoben apostolatu svetega Filipa Nerija, ki ga jaz tako zelo cenim in ljubim, je danes razširjen po celi Gospodovi Cerkvi. To je zelo ljudski apostolat in zelo v soglasju z današnjim časom. Njegove izredne sadove že lahko ugotavljamo.

Danes se ta novi ogenj ljubezni, če se ne motim, iz severnih italijanskih pokrajin močno širi tudi proti jugu. Če bi Vi poleg življenja čudovitega Božjega služabnika omogočili čim prej tudi poznanje Salezijanske družbe, ki jo je ustanovil, njegovega duha in skromnosti ter lahkega načina, s katerim je položil temelj svojim ustanovam, mislim, da bi naredili veliko dobro delo.

Kako silno si želim, da bi to moje pismo moglo kakorkoli pomagati pri rasti salezijanskih ustanov, zlasti pa za korist duš in za krščanski napredek preprostega ljudstva!

Molite zame in jaz vas blagoslavljam.

Najvdanejši in najuslužnejši

*+ ALFONSO kardinal CAPECELATRO
nadškof v Capui in knjižničar svete rimske Cerkve*

Capua, 16. avgusta 1896

PREČASTITI GOSPOD RUA! Kako odlična zamisel, da nameravate izdati popoln življenjepis don Boska! To novico sem z nepopisnim veseljem izvedel pred kratkim in mi je veliko do tega, da vam izrazim to zadovoljstvo skupaj z željo, da bi lahko kaj kmalu bral o življenju tako spodbudnega moža. Don Boskovo delo je zares previdnostno zlasti še med preprostim ljudstvom, toda zdi se mi, da bo še bolj previdnostno, če bo dano čim temeljiteje spoznati življenje tega Božjega služabnika. Prepričan sem, da bo salezijansko delo, ki se po Božji odredbi vedno bolj širi med krščanskim ljudstvom, želo vedno večje sadove ob spodbudi zglede, kreposti in duha njegovega ustanovnika.

Gospod Bog naj bo velikodušen s svojo pomočjo tistemu, ki se z razumno ljubeznijo pripravlja za to delo, in naj obilo blagoslovi vašo častitljivost in celotno salezijansko družino.

Sprejmite izraze mojega spoštovanja in me priporočite Mariji Pomočnici.

Najponižnejši služabnik v Kristusu

+ A. C. kardinal FERRARI, nadškof v Milanu

Svete gore pri Vareseju, dne 29. avgusta 1896

1.

POGLAVJE

Boj sektašev proti papeštvu

PREDEN BOM ZAČEL PRIPOVEDOVATI o prečudovitih delih duhovnika Janeza Boska, se mi zdi potrebno, da si ogledamo dogajanja, ki so obvladovala Evropo ob koncu XVIII. in v prvi polovici XIX. stoletja. Lahko jih povzamemo pod enotnim naslovom: boj proti papeštvu. Protestantski knezi, ki so obogateli z ropom cerkvene posesti, gospodovali nad narodi, ki so odpadli od prave vere, si protipostavno prisvojili duhovno gospostvo, so trdovratno vztrajali v oholem uporu proti namestniku Jezusa Kristusa. Katoliški knezi, ki niso mogli prenašati oblasti, ki je imela pravico do duhovnega vodstva, so nenehno zahtevali, naj bi papež izdajal svoje dolžnosti in se pokoraval njihovi objestnosti. Masonerija pa, prešinjena od satanovega duha, je skušala s svojimi judovskimi oprodami, protestanti in katoliškimi odpadniki zbrisati s površja zemlje kraljestvo in ime Jezusa Kristusa. In da bi dosegli ta namen, so imeli za najprimernejše sredstvo odvzem časne oblasti rimskega papeža in s tem omejitev svobode in kolikor mogoče družbenega vpliva. Masoneriji ali prostozidarjem, pripravljenim prevarati vladarje in narode, je uspelo pritegniti k svojim načrtom ali vtihotapiti v vlade prekanjene svetovalce, ki naj bi vzbujali proti Rimu skrita ljubosumja ali jih tam, kjer so že bila, še bolj razplameneli. Zgodovina nam kaže, kako jim je to uspelo, čeprav je oče vernikov z ljubeznivostjo dobrega pastirja in z dobrohotnimi nasveti skušal kralje popeljati s poti, ki jih je vodila v pogubo.

Toda prišel je trenutek, ko se je del ljudstva, pokvarjen in brezbožen, čutil močnejšega od kraljev, ki so dali pohujšanje zaradi svojega upora Bogu. Najprej se je leta 1793 zrušil francoski prestol. In kakor so tudi angleški protestantski pravniki na sodiščih potrdili, so bili framasoni bodisi krivi vseh podlosti Francoske republike ali pa so dali vsaj povod za vse brezbožnosti.

Vihar, ki se je razdivjal nad Evropo, se je razbesnel tudi nad Italijo, ker je tam bil Rim. Štiri leta so avstrijsko-sardinski bataljoni preprečevali francoski vojski, da bi prekoračila Alpe. V tem času si je španski kralj Karel IV. prizadeval, da bi zasedel Rim z okolico in ga poklonil svojemu zetu, parmskemu knezu. Ferdinand IV., neapeljski kralj, pa je skušal pridobiti kneževino Benevent in Pontecorvo in se v ta namen pogajal z brezbožno francosko vlado, ki je ubila svojega kralja. Hotel je dobiti njeno privolitev, ne da bi predvidel posledice svojega početja. Istočasno pa je avstrijski cesar Jožef II. razmišljal, kako bi se polastil legatur Bologne, Ferrare in Ravene.

Leta 1796 je general Bonaparte premagal avstrijsko-sardinske zaveznike in vdrl v Piemont, zavzel Lombardijo, Benetke in nato še Genovo, odvezl papežu tri legature in Ancono ter s svojimi četami zavzel preostale italijanske države in nato odpotoval v Egipt. Pariški Direktorij je 1798 dal zasesti Rim, od koder je odpeljal vse umetnine, kot je to storil še v drugih mestih. Papeža Pija VI. je dal odvesti kot jetnika v Valenco, kjer je 20. avgusta 1798 v starosti 82 let umrl. "To je zadnji papež!" so kričali sektaši, pijani zmagoslavja, in dodajali: "Rim je naš!"

Toda italijansko ljudstvo se je s pomočjo angleške mornarice in ruske in avstrijske vojske dvignilo proti svojim zatiralcem in jih pregnalo povsod razen v Genovi, kjer so dobili zatočišče. Neapeljski kralj je s svojo vojsko vkorakal v Rim in zasedel posest sv. Petra v imenu bodočega papeža, ki naj bi bil kmalu izvoljen, vendar z odločno voljo, da ne bo več vrnil Terracine in Beneventa. Avstrijci so, ne da bi priznali papeževe pravice, s svojimi četami zasedli Legature, Marke in Umbrijo in tam vzpostavili lastno vlado.

Toda te zasedbe je bilo kmalu konec. General Bonaparte, ki se je nenadoma vrnil iz Egipta in se v Parizu dal razglasiti za konzula, je z močno vojsko prodrl po dolini Aosta v Piemont, pri Marengu premagal Avstrijo, jo prisilil, da je vrnila papežu nepostavno prisvojene pokrajine in jih pustila novemu papežu Piju VII. Prav tako je prisilil Neapeljčane, da so zapustili Terracino in Benevento. Vendar vse to ni bilo zaradi naklonjenosti do papeža, temveč zaradi spremenjene politike. Ker je Cerkev v Franciji spet dosegla svobodo bogoslužja in se je dvignila iz razvalin, poškropljenih s krvjo toliko velikodušnih vernikov in je Bonaparte hotel to potrditi s konkordatom, se je Pij VII. odpravil v Pariz, kjer naj bi 1804. leta kronal Napoleona Bonaparteja za cesarja Francozov.

Ker si je Napoleon od 1805 do 1810 z nenehnimi vojnami podvrgel skoraj vso Evropo, je v svoji ošabnosti zahteval od papeža, da se odpove zemeljski posesti in neodtujljivi pravici postavljalji škofe. Ker se je papež uprl grožnjam in zasramovanjem cesarja in njegovih framasonskih ministrov, so Francozi zasedli

Rim in papeško državo razglasili za pokrajino francoskega cesarstva. Papeža Pija VII. pa je cesar 1809. leta najprej odvedel v pregnanstvo v Savono in nato v Fontainebleau, kjer je pet let trpel vse mogoče tegobe, bolezni in pomanjkanje.

Toda Božja pravičnost je posredovala in zlomila svoje nasprotnike. Ko je Napoleon na ruskih snežnih poljanah izgubil polovico svoje vojske in so ga v Franciji napadli vsi severni zavezniki, je moral zapustiti cesarski prestol in se odpraviti na mali otok Elbo. Istočasno je bil osvobojen papež Pij VII., ki se je 15. maja 1814 zmagoslavno vrnil v Rim.

In kako so evropske sile, zbrane na Dunaju, skušale zopet spraviti v red oslabiljene evropske države? V sektaškem duhu, ki jih je preveval. Imenovali so se začetnike miru in reda, pa so sami padli v zmote, kakršne je zagrešil Napoleon, za katerega bi smeli reči, da je bil v nekaterih okoliščinah boljši od njih. Tako so mu angleški minister Pitt, ruski car in pruski kralj svetovali, naj bi se po zamisli avstrijskega cesarja Jožefa II. postavil Franciji in njenim deželam za edinega vrhovnega poglavarja vere. Toda Napoleon je plemenito zavrnil spletkarsko ponudbo.

Cerkev pa je morala v imenu reda trpeti številne krivice. Avstrija je hotela zase tri legature, Prusija je zahtevala, da bi te dobil saški kralj v zameno za Saksonsko, ki jo je hotel zase, toskanski odposlanec je predlagal, da bi Bologna, Ferraro in Raveno dobila kneginja Marija Luiza, nekdanja etrurska kraljica. Kongres je končno odločil, da naj dobi Avstrija ferrarske dežele južno od Pada in pravico, da postavi svoje zastopnike v Ferrari in Comacchiju. Poleg tega je Cerkev izgubila še Avignon in Polesine. Vse nemške škofije, ki so bile prej neodvisne cerkvene kneževine, so postale podložne protestantskim vladarjem, ozemlje škofije Basel so pridržali Švici in Anglija je Vitezom malteškega reda vzela njihov otok. Bila je ogabna delitev plena. Papež je ugovarjal, vendar brez uspeha.

Medtem so se framasonske lože v Italiji razdelile v dva tabora: eden je nagovarjal Napoleona, da bi ustanovil italijansko kraljestvo z glavnim mestom Rimom, drugi pa je podpiral Joahima Murata, neapeljskega kralja, da bi zavzel Apeninski polotok in odstranil papeža. Oba tabora pa sta bila pripravljena izdati drug drugega, če bi jima bilo to v korist. Računi brez krčmarja! Napoleon se je nenadoma izkrcal v Franciji in tam vladal sto dni. 800.000 zavezniških vojakov ga je po več bitkah dokončno premagalo pri Waterlooju, Angleži so ga ujeli in poslali na otok Sv. Helene, kjer je v žalostnem izgnanstvu, ki je tako kot izgnanstvo Pija VII. trajalo sedem let, leta 1823 končal svoje dneve. Joahim Murat je vdrl v papeške dežele z namenom, da bi ujel papeža in ga zaprl v trdnjavo Gaeta,

toda Avstrijci so ga premagali in izgnali iz njegovega kraljestva. Ko pa si je skušal zopet pridobiti kraljevski prestol in se zato z maloštevilnimi privrženci izkrcal v Calabriji, so ga ujeli in 13. oktobra 1815 ustrelili.

Zdelo se je, da je Evropa končno našla svoj mir. Toda papeževi oblasti so še vedno nasprotovali. Leta 1816 je avstrijski minister Metternich podpiral in ščuval nekatere svoje prijatelje v vladi v Legaturah z namenom, da bi pripravil upor, s katerim bi se ob smrti Pija VII. mogel polastiti tistih pokrajin in jih priključiti Toskani in potem še lombardsko-beneškemu kraljestvu. Toda kardinal Consalvi je razkrinkal te načrte in o vsem obvestil francoskega poslanika.

Leta 1817 so skrivnostni ubijalci klali osebe, zveste oblasti papeške države. Tajne družbe v Markah so pripravljale zaroto in bile pripravljene sprejeti kakršnokoli tujo nadvlado, samo da bi se rešili papeža. Požigi in zastrupitve so se kar vrstili. S krutimi nameni so pripravljali vstajo, toda v Macerati so odkrili upornike, ki so jih veliko polovili orožniki, in tako se je vse skupaj za nekaj časa pomirilo¹.

Leta 1820 so vsi evropski sektaši, spodbujeni od uspeha španskih tovarišev, ki so vzpostavili konstitucijo iz leta 1812 in prisilili kralja Ferdinanda VII., da je izpolnil njihovo voljo, skušali pripraviti podoben upor tudi v njihovih državah, da bi mogli ribariti v kalnem in se boriti proti Rimu. Prva se je uprla neapeljska vojska, v kateri je bilo mnogo starešin in vojakov, včlanjenih v framasonerijo. Kralj se je pokazal slabiča, privolil je v špansko ustavo in potem prestrašen zbežal iz Neaplja, medtem ko je parlament ukazal vojski, da je podprla upor. Toda 7. marca 1821 je 50.000 avstrijskih vojakov premagalo neapeljske upornike in v celem kraljestvu je bil vzpostavljen red.

V Piemontu se ljudstvo ni nameravalo upirati, saj je bilo zadovoljno s svojim vladarjem Viktorjem Emanuelom I., pravičnim, pobožnim in dobrohotnim vladarjem. Toda na ukaz Visoke prodajalne v Parizu se je nekaj plemenitih in stremuških sektašev na skrivaj zbiralo v Turinu v palačah francoskega in španskega poslaništva ter v hiši bavarskega odposlanca, da bi se dogovorili, kako bi kralja prisilili, da bi privolil v ustavo, ki bi bila podobna španski. Bili so tesno povezani z zarotniki v Milanu ter sektaši v Rimu in Neaplju. Določili so, naj bi piemontska vojska prišla v lombardska mesta, ki so jih avstrijski vojaki, ko so šli v neapeljsko kraljestvo, izpraznili. Tam bi Piemontčani pomagali upornikom, ki bi se z orožjem v roki uprli Avstriji, medtem ko bi v Rimu razglasili republiko. Toda avstrijska policija je proti koncu 1820. razkrila zaroto, polovila upornike,

¹ Povzetek sodne obravnave do konca, obsodba v pravdi Maceratese. Anelli, I,85.

jih obsodila na smrt in nato kazen spremenila v strogo ječo. Kljub temu so se študenti na univerzi v Turinu prve dni leta 1821 dvignili, dokler vojaštvo ni v krvi zadušilo vstaje. Neplodno početje! Iz Ženeve je prišlo nekaj milijonov francozov, s katerimi so podkupili vojake, in posadki v Turinu in Alessandriji sta se uprli. Karel Emanuel se je marca 1821 odpovedal prestolu v korist svojega brata Karla Alberta in 13.000 Avstrijcev ter 6.000 Piemončanov, ki so ostali zvesti kralju, je končalo obsedno stanje, ki je trajalo trideset dni.

Sektaši papeške države so se za izpolnitev svojega dela programa uprli v Beneventu in Pontecorvu, se polastili položaja in razglasili, da je konec papeške vladavine. Nato so razposlali razbojniške tolpe na podeželje Ascolija, kriče oznanjali svobodno Italijo in kot po navadi kradli denar v javnih ustanovah in pri zasebnikih ter spuščali na prostost hudodelce. Toda čez nekaj časa so se morali skriti, ker niso od nikoder dobili pomoči. Iz svojih skrivališč so iz zasede še vedno morili ljudi in pretili s smrtjo legatom, sodnikom in pričam, da bi na ta način preprečili kaznovanje morilcev. Karbonarji so v 33. členu svoje družbene pogodbe določili, da bi po razglasitvi republike na polotoku proglasili za veljavno krščansko vero, ta pa bi v splošnem koncilu prek potrjenih in ponovno izvoljenih škofov vzpostavila prvotno čisto religijo. V 37. členu je bilo določeno: "Sedanjega papeža bomo zaprosili, da sprejme dostojanstvo patriarha Ausonije. V zameno za njegove časne dohodke, ki jih bodo pridružili zakladu republike, bo prejel osebno odškodnino, ki mu bo izplačana vsako leto, dokler bo živel, vendar pa tega ne bo mogel prenesti na naslednike. Če bo po njegovi smrti zbor kardinalov izbral novega papeža, bo ta moral prenesti svoj sedež na ozemlje zunaj republike"².

Pij VII. je 13. decembra 1821 izobčil vso množico zločinskih ljudi, ki so se zbrali proti Jezusu Kristusu in se pridružili karbonarjem in drugim tajnim društvom.

Evropski vladarji, ki so ugotovili nevarnost upora ne samo v Italiji, temveč tudi drugod, so se v oktobru 1822 zbrali v Veroni, da bi ukrenili vse potrebno. Knez iz Modene, Frančišek IV., je svetoval predstavnikom vlad, da bi ščitili vero, vrnili spoštovanje plemstvu, zajezili svobodo tiska, zmanjšali število študentov na univerzah, podprli in razširili pravice staršev, skrajšali potek političnih sodnih obravnav. Vendar ga niso poslušali. In tako so se sekte in upori širili zaradi brezverstva, razvrednotenja plemstva, razbrzdanosti tiska in zaničevanja staršev. Naraščalo je število odvetnikov, ki niso imeli koga braniti in so se zato

² GUALTERIO, RivoIg., V. I, doc. 4. str. 167sl.

predajali širjenju lažnih govoric in spletkam. Raslo je število zdravnikov, inženirjev, doktorjev vseh vrst brez sredstev in nesposobnih, da bi počeli karkoli ali delali z razumom, ki so se zapisovali sektašem, kvarili brezštevilno mladino odličnih duševnih sposobnosti in hujskali ljudstvo, da bi si poiskali boljše življenje. Evropske vladavine pa so menile, da za pomiritev zadošča vzpostavitev strahovlade in morišč.

Od 1821 do 1830 so sekte, ki so kakor gosta mreža prepletle Romagno, nadaljevale s svojim početjem in ubijale državne uradnike in navadne državljane. Ko jih je prelat Invernizzi odkril in razgnal, se je decembra 1830 Louis Bonaparte, poznejši Napoleon III., sin Louisa, bivšega holandskega kralja, katerega družino so zavrnila vsa kraljestva Evrope, pa jo je ljubeznivo sprejel papež Pij VII., povezal s karbonarji in prostozidarji, hoteč ponovno vzpostaviti Italijansko kraljestvo. Hoteli so zbrati svoje somišljenike na Vatikanskem trgu, zavzeti skladišče orožja, izropati banko Spirito Santo, spustiti na prosto jetnike, napraviti za talce uglednejše osebnosti Rima, se polastiti Campidoglia, sestaviti vlado, jo razglasiti v posameznih pokrajinah in jih povabiti, da se pridružijo glavnemu mestu. Toda vlada je izvedela za te nakane, spremenila straže na pomembnih mestih, jih nekaj polovila, druge odstranila iz Rima in pregnala Louisa Napoleona.

Sektaši pa so se zopet opogumili, ko jih je Louis Filip Orleanski spodbudil s svojo zaščito in julija 1830 odstranil s prestola Karla X., odpravil barikade v Parizu in bil izvoljen za kralja Francozov. Zato so 4. februarja 1831 zopet poskusili srečo in v Bologni zaklicali pozdrav svobodi, oblikovali novo vlado, medtem ko so tajna združenja razposlala svoje plačance po Romagni klicat k vstaji. Legature, Marke in Umbrija so se pridružile Bologni. Rim pa se je uprl temu izdajstvu. Louis Bonaparte je hitel na pomoč revolucionarjem. Papež Gregor XIV., ki se je znašel brez orožja, je za plačilo prosil za pomoč kralja Ferdinanda II., toda ta mu je ni dal. Tedaj je v papeško državo vstopila avstrijska vojska, framasoni in uporniki so zbežali in ljudstvo je osvobojeno dvignilo papeške zastave. Monsignor Janez Marija Mastai, nadškof v Spoletu, je Louisu Napoleonu pomagal pri pobegu, ta pa mu je izkazal hvaležnost na vsem znan način.

Leta 1832 se je znova začelo framasonsko gibanje v Romagni, nakar so se Avstrijci začeli odpravljati proti Bologni in prodrli že do Ravene. Francoska vlada, ki se je izrekla proti nesmiselnemu načelnemu vmešavanju s pretvezo, da ne bi samo Avstrija imela zasluge za zadušitev tiste vstaje, je proti papeževi volji poslala v Ancono mornarico, nasilno zasedla mesto, se tam utrdila, spustila na prosto politične zapornike; tristo od teh je nekaznovano ubilo načelnika mesta, ropalo

po mestu, skrunilo cerkve, sramotilo in napadlo Božje služabnike, zasramovalo vero in sklicevalo nesramna zborovanja. Avstrija in Rusija sta izrekli pripravljenost napovedati vojno Franciji, toda lord Palmerston, odločen zagovornik vsakega papeževega sovražnika in sramotilca, je odobril francosko ravnanje, zahteval od papeža, da uvede reforme, potem pa umolknil in odprto pomoč italijanskim upornikom prenesel na poznejši čas. Ker sta Avstrija in Rusija videli sovražno zadržanje Anglije, nista ničesar storili. Francija je opustila prenapetosti, se sprijaznila s položajem zaščitnice in ne gospodovalke in se končno 3. decembra 1838 umaknila, ko so Avstrijci zapustili papeško ozemlje.

Leta 1831 je Giuseppe Mazzini ustanovil sekto Mlada Italija in svoje pripadnike obvezal s strašnimi tajnimi zaprisegami z namenom, da bi napovedal boj na smrt vsaki religiji in zlasti še rimskemu papežu, kateremu je v imenu enotnosti Italije hotel odvzeti državo in ga potem, če bi mu to uspelo in bi se mu ne hotel pokoravati, odstraniti. V nekaj mesecih se je sekta razširila po vsej Italiji in Mazzini, ki je vedno dobro poskrbel, da ni nosil naprodaj svoje kože, je brez usmiljenja obsojal na smrt sektaše, ki se niso pokoravali njegovim ukazom. Leta 1833 se je odločil, da bo poslal kakih tisoč sektašev v Savojo, podkupil piemontsko milico in s tem zapretil Avstrijcem, medtem ko bi uporna neapeljska vojska zasedla Rim, se polastila cerkvenega plemiškega premoženja in razglasila združeno in svobodno Italijo. Toda v Neaplju je policija odkrila in kaznovala zarotnike. V Turinu so jih prijeli sto, dvesto jih je pobegnilo in dvanajst so jih ustrelili in leta 1834 je dvesto mazzinijancev pod poveljstvom generala Ramorina vstopilo v Savojo. Ko so videli, da se jim nihče ne pridruži, so zbežali v Švico in niso čakali na kraljevsko vojsko, ki jih je zasledovala.

Sektaši so v letih 1841, 1843, 1844 in 1845 še naprej kovali zarote, vstaje in umore z namenom, da bi uničili papeževo oblast. Besni sektaš Ricciardi je v svoji knjigi *Mučenci iz Cosenze* jasno pisal, da je njegov namen priti v Rim, uničiti papeštvo, polno zlorab in grdobije, ki žalosti in zastruplja zemljo že osemnajst in več stoletij.³ Toda vojaki so ostali zvesti in policija budna.

Potem ko je spodletelo toliko poskusov, je bilo jasno, da brez dobro izurjene vojske, okoli katere bi se mogle zbrati sektaške sile, noben poskus združitve Italije ne bo uspel. Toda kateri izmed vladarjev bi hotel sprejeti njihovo ponudbo in pod katerimi pogoji bi bil pripravljen sprejeti tako vlogo? Massimo d'Azeglio je pokazal na Karla Alberta in na Piemont⁴. Pod pretvezo navidezne velikodušnosti

³ RICCIARDI, *Storia d'Italia dal 1850 al 1900*, c. 19, str. 33, Pariz 1842.

⁴ FARINI, *Stato Romano*, I, 101.

za veliko stvar italijanske neodvisnosti bi imenovali politiko skupek napačnih načel in izvedenih dejanj, da bi se tako borili proti Rimu, proti papežu in proti Božji Cerkvi.

Takšen je bil položaj, ko je stopal v areno življenja duhovnik Janez Bosko. On, ki je bolj kot kdo drug ljubil napredek in slavo svoje domovine, je dobro poznal svoj čas ter predvidel vse nesreče, do katerih bi mogle pripeljati motnje previdnostnega reda, ki je postavil v Italijo časni in neodvisni sedež papeštva. Zgodovina, ki jo je s tako zavzetostjo študiral, mu je kazala, da so se vsakokrat, ko so se narodi razglasili za nasprotnike Jezusovega namestnika na zemlji, uresničile besede preroka Izaija: "Zemljo so oskrunili njeni prebivalci; zakaj prelamljali so postave, prestopali zakon, razdrli večno zavezo. Zato prekletstvo žre zemljo" (24,5–6). In zato je don Boskov program obsegal vedno: vse za papeža, vse s papežem in vse iz ljubezni do papeža.

2.

POGLAVJE

*Marjeta Occhiena, mati duhovnika Janeza Boska — Njena mlada leta -
Marjetin značaj - Burni časi - Izredne kreposti te žene*

MEDTEM KO SO SE ZBIRALI črni oblaki revolucije nad katoliško Cerkvijo in prestrašeni človeški pogled ni mogel nikjer odkriti žarka upanja, se je Božje oko, ki vidi v dno src, radovalo ob pogledu na tisoče in tisoče duš, ki jih svet ni poznal, ki pa so z molitvijo in lepim krščanskim življenjem sodelovale pri Božjih zmagah nad hudobijo. To so bile katoliške matere, ki so s tem, da so v duše svojih otrok polagale seme svetosti, usposabljalne svoje sinove, da so postali vredni nosilci poslanstva, za katero jih je Bog ustvaril. Treba je prebirati življenja svetnikov in se tam prepričati o veljavnosti te resnice. In XIX. stoletje razpolaga s takim bogastvom krščanskih herojev, da ne zaostaja za nobenim v zgodovini Cerkve.

Ena izmed teh duš, ki jih je Bog gledal s posebno ljubeznijo, je bila gotovo Marjeta Occhiena, mati duhovnika Janeza Boska. Doma je bila v Caprigliu, naselbini s kakimi 400 prebivalci v škofiji Asti. Kraj leži na visoki planoti, obdani z vrhovi prelepih hribov, katerih pobočja so porasla z gozdovi in je kakih šest milj oddaljen od Chierija. Rodila se je 1. aprila 1788 Melhiorju Occhieniu in Dominiki Bossone in so jo še isti dan nesli h krstu. Oba starša, sicer kmečkega porekla, sta bila obdarjena s precejšnjim premoženjem, toda njuno največje bogastvo je bil sveti božji strah. Gospod je blagoslovil njun zakon in Marjeta je bila tretji otrok med peterimi brati in sestrami. Zgled in nauki očeta in matere so v otrocih zbudili tako zavest izvrševanja dolžnosti, da jih niti najbolj burna leta njihove mladosti niso mogla odvrniti od svete Božje volje.

Prvi vtisi Marjetine mladosti so bili strašni. Bilo ji je devet let, ko so meseca julija 1797 od Chierija do Astija bili plat zvona. Francoski hujskači in domači

piemontski sektaši so pod zaščito francoskega poslanika v Turinu dvignili izmeček ljudstva k uporabi proti pravno ustoličenemu kralju Karlu Emanuelu IV. in razglasili republiko. Toda kmetje so stopili na stran kraljevske vojske. V Chieriju so ustrelili trideset upornikov, devet drugih pa obsodili na smrt in obsodbo takoj izvedli. V Astiju so izvedli štirinajst smrtnih kazni.

Naslednje leto so prebivalci Astižanskega kuhali jezo in na skrivaj v svojih hišah preklinjali Francoze, ki so zasedli njihovo prestolnico in na grob in nesramen način prisilili njihovega kralja, da se je odpovedal prestolu in se umaknil na Sardinijo. Prve dni 1799 pa se je njihova jeza naperila proti demokratični oblasti. Med vzkliki, naj živi kralj, so se oboroženi napotili proti Astiju. Toda Francozi so jih s svoje vojaške postojanke zlahka odbili, jim sledili po vaseh in domovih in jih mnogo postrelili, zlasti če so jih dobili z orožjem v rokah. Koliko strahot in koliko žalovanja po družinah!

Malo pozneje pa je katoliška srca napolnilo še večje ogorčenje in še večja žalost. V noči od 24. na 25. april je na poti iz Toskane skozi Casal Monferrato, Alessandrijo, Crescentino in Chivasso v spremstvu komisarja republike prišel papež Pij VI. in kot jetnik prenočil v turinski trdnjavi. Pri svojih 82 letih je bil tako izčrpan, da so se vsi bali najhujšega. Direktorij v Parizu ga je obsodil, da mora prek Alp, v snegu in ledu in ob robu strašnih prepadov iti v izgnanstvo v Valence v Delfinatu.

Tem žalostnim dogodkom so se pridružile dolgotrajne stiske, ki so jim bili izpostavljeni prebivalci Piemonta najprej od strani lastnega vladarja, ki je potreboval vojake in denar za boj proti francoskim četam, potem pa še od strani francoskih zmagovalcev, ki so bili potrebni vsega in željni bogastva. Vojno, ki se je začela 1792, so prekinili 28. aprila 1796 s premirjem v Cerascu. To je bilo nenehno nalaganje neznosnih davkov, prostovoljnih prispevkov na ukaz, denarnih kazni občinam in posameznikom, ki niso plačali, in vojnih obveznosti. Z zakoni so razveljavili vrednost papirnatega denarja, zaplenjevali cerkveno posest in prisiljevali bogate ljudi, da so kupovali državne obveznice. Nasilno so odvzemali hrano in obleko za vojaške potrebe, temu pa se je pridružila zelo slaba letina ter bolezen pri živini in ljudeh.

Družino Occhiena so te nesreče gotovo močno prizadele, toda zaupanje v Boga in sreča v družini sta bila vsem v veliko uteho. Marjeta je v šoli svoje matere in sredi tolikih stisk obetala, da bo postala odlična gospodinja.

Čeprav je bila še majhna deklica, je ves svoj čas porabila za molitev in delo. Cerkev, kjer je opravljala svoje verske dolžnosti, s tem da je hodila k sveti maši, prejemale svete zakramente, poslušala Božjo besedo, je bila kraj njene radosti in

središče vseh njenih želja. Narava jo je obdarila z odločno voljo, ki ji je ob odličnem čutu za pravilno in ob Božji milosti dala možnost, da je zmagovala tiste duhovne in gmotne težave, ki jih je srečevala na poti življenja. Ker je v vsem skušala izpolnjevati Božjo voljo, je tukaj dobivala pravo usmeritev svobodne volje. Kot pravilno usmerjena v svoji vesti, čustvih, mislih, v presojanju ljudi in stvari, vedra v obnašanju, odkritosrčna v govorjenju, ni vedela, kaj pomeni strah in bojazen, in je v pomembnih in manj pomembnih okoliščinah znala vedno zadeti pravo.

V bližini vasi je živel moški, ki so ga vsi občudovali tako zaradi njegove mogočne postave kot zaradi njegove lepote. Ko je šel po cesti, so ljudje prihajali iz hiš, da bi ga videli, in otroci so šli za njim, kakor da bi bil nekaj izrednega. Velikanu je bilo zaradi te radovednosti nerodno in nekega dne, ko ga je Marjeta strme občudovala, se ji je približal. "Presneto, je vzkliknil, ali nisem več gospodar samega sebe? Ali ne smem iti, kamor hočem, ne da bi vsi zijali za menoj? No, povej mi, zakaj tako buljiš vame?" Marjeta se ni niti umaknila niti zmedla, temveč je odgovorila: "Iz istega razloga, kot pes presenečen gleda škofa. In če sme pes gledati škofa, zakaj jaz ne bi smela gledati tebe, ki sem navsezadnje več kot kak pes." Smel odgovor za dekle njene starosti!

Tudi vsa njena dejanja so kazala podobno notranjo silo. Ljubek prizor nam nazorno podaja njeno podobo. Leta 1799 je avstrijsko-ruska vojska Francozom zopet odvzela Lombardijo in v imenu sardinskega kralja zasedla Piemont, s katerim je ravnala kot s podjarmljeno deželo, tako da še nikdar ni bilo slabše kot to leto. Povečali so že tako neznosne davke, klicali fante k vojakom, izključevali domačine iz javnih služb, kaznovali z globami in zaprli mnogo ljudi, češ da so ali iz vdanosti ali zaradi koristi držali z republiko. V Castelnuovu, nedaleč od Capriglia, so žandarji prijeli župnika Jožefa Boscassa in ga s tremi drugimi duhovniki iz Astija - generalnim vikarjem, nekim kanonikom in priorjem servitov - odvedli v Turin. Zaradi političnih obtožb so izpred oltarja ali iz spovednic odvedli sedemdeset duhovnikov, jih najprej zaprli v Turinu in nato zvezane po dva in dva peš odvedli iz Turina v mestno trdnjavo v Alessandriji, kjer so jih izpostavili zasramovanju drhali. Bilo je tako pomanjkanje hrane, da je imela pšenica velikansko ceno - 20 lir za mero. Poleg tega pa je Avstrija prepovedala izvoz žita iz Lombardije. Zaradi vseh teh razlogov je prebivalstvo izgubilo zaupanje v novo upravo, ki je tako slabo predstavljala kraljevsko vlado, in malo je manjkalo, da niso izgubili navezanosti na savojsko kraljevsko hišo. Proti zaveznikom pa je ljudska jeza že tako dosegla višek.

Četudi Marjeta ni vedela, kaj je sovraštvo, se ni mogla odtegniti splošnemu ogorčenju. Bilo je septembra 1799, čas žetve prosa. To je bilo razgrnjeno na

soncu pred Occhienovo hišo, da se je sušilo, kar je prijezdil vod nemške konjenice. Vojaki so se ustavili na bližnji njivi in odvezani konji so se spravili na še ne požeto proso. Marjeta, ki je stražila pred gumnom, je ob tem napadu na njeno lastnino začela kričati in skušala živali pregnati, tako da jih je porivala in tepla z golimi rokami. Toda težke živali se niso zmenile za njen napor in so kar naprej mlele obilno krmo. Marjeta se je neustrašeno obrnila na vojake, ki so izza ograje opazovali njeno početje; začela jih je oštevati, ker so tako nemarno pazili na svoje konje. Vojaki, ki niso prav nič razumeli piemontskega narečja, so se ji samo smejali in od časa do časa ponavljali: "Ja, ja!"

"Se režite?" je nadaljevala Marjeta, z rokami v bokih. "Vam je malo mar, da vaši konji požrejo naš pridelek, ki stane štirinajst in pol lire za mero! Vas to proso nič ne stane, nam pa, ki smo se trudili in potili celo leto, pa ni vseeno! Kaj bomo jedli to zimo, iz česa bomo kuhali našo polento? Nesramni nasilneži ste! Spravite stran vašo živino!"

"Ja, ja," so odgovarjali vojaki.

Marjeti, ki je dobro vedela, da se vojaki iz nje norčujejo, je šel tisti "ja, ja" na živce. Vsa se je razvnela. Nekaj vojakov je stopilo naprej. Govorili so ji po nemško, kar pa je ona seveda toliko razumela kakor oni piemontsko. Da bi se oddolžila, jim je začela odgovarjati z "bo, bo", kar ima v piemontskem narečju pritrtilni pomen, vendar v zaničevalnem smislu. Tako je prišlo do dvogovora, v katerem se je ponavljajal prizor, ko je tisti, ki so ga vprašali, kam gre, odgovarjal: "Nosim ribe." Hkrati je potekal sijajen duet. Eni so izzivali z ja, ja, ona pa se je odzivala z bo, bo. Marjeta je začela izgubljeni potrpljenje in je dejala: "Prav, prav! Bo in ja, bo in ja! Ali veste, kaj to pomeni? To je boia (rabelj, krvnik)! In to ste vi, ki uničujete naša polja in njive in nam kradete naše pridelke." To je bila jasna napoved vojne. Ko je Marjeta videla, da besede nič ne zaležejo in konji še naprej žrejo njeno proso, je zgrabila vile in začela z ročajem udrihati po konjih. Ko pa se ti niso za to nič zmenili, je orožje obrnila in jih začela zbadati s konicami tako od strani kakor tudi v gobce. Sedaj so se konji prestrašili in zapustili gumno. Vojaki, ki bi si v času vojne sicer ne dovolili kaj podobnega, so skomizgnili z rameni, polovili pobegle konje in jih privezali k drevesom na bližnjem travniku. Bilo je namreč prav smešno, če bi se spustili v prepir z enajstletnim dekletom.

Toda zmaga Napoleona, prvega konzula, je po bitki pri Marengu prisilila Avstrijce, da so zapustili Piemont in je tako iz dežele naredila francosko provinco. Subalpinci so zaživeli v miru. Odslej nobena tuja vojska ni več vdrla v njihovo deželo. Nova oblast je odločno preganjala tolpe zločincev, sestavljene iz ubežnikov različnih vojsk, iz pobeglih jetnikov, iz razbojnikov, ki so zaradi prejšnje zmede

počenjale, kar so hotele, se klatile od okrožja do okrožja, kradle, ubijale in požigale. Kmetje so se iz strahu družili v skupine, če so hoteli iti iz kraja v kraj ali morali skozi gozd, da so se mogli braniti. Nihče si ni upal pustiti doma družine same in zvečer so skušali čim prej priti domov. V manjših krajih, kot npr. Capriglio, so vaščani vso noč stražili z orožjem v roki. Če so koga osumili, da je izdajal, so ga gotovo ubili. Eden izmed najbolj strašnih poglavarjev takih tolp je bil Mayno della Spinetta iz okolice Alessandrije. Francoski komisarji so v najbolj ogroženih krajih ustanovili sodišča, lovili bandite in jih brez nadaljnega obsojali na smrt. Za časa francoskega cesarstva ni bilo več nikogar, ki bi si upal ropati in krasti. Prav tako je bilo konec samovoljnih prefektov po provincah. Železna volja enega človeka je vzpostavila odločen red v izterjevanju dajatev in v upravi države.

Vendar so nekateri nepredvideni dogodki razveseljevali srca dobrih Piemončanov. Leta 1803 so obhajali petstoletnico evharističnega čudeža, ki se je zgodil 1453. Čudovito lepo so obnovili cerkev Corpus Domini - Rešnjega telesa in na trgu pred vrati postavili obširen paviljon, kjer so pridigali največji govorniki tedanjega časa, odvijala se je veličastna procesija najsvetejšega zakramenta, ki ga je nosil monsignor Valperga di Masino, nekdanji škof v Nici. Na slovesnosti je bil navzoč občinski svet mesta Turina in francoska posadka v mestu. Smrt, ki je v trenutku zadela nekega nesrečneža, ki se je norčeval iz Turinčanov, ker so prišli na praznik, ki ga je on v posmeh imenoval praznik "mule", je vse napolnila z grozo in še podžgala vero v Turinu in okolici.

12. novembra 1804 se je papež Pij VII. na svoji poti v Pariz, kjer naj bi kronal Napoleona za cesarja, ustavil v Turinu, kjer so ga izredno navdušeno sprejeli. Ko se je potem iz Pariza vračal v Rim, se je 24. aprila 1805 za tri dni ustavil v Turinu in iz lože kraljevske palače blagoslavljal brezštevilo množico. Družina Occhiena je v svojem verskem navdušenju sledila zgledu sovaščanov in prebivalcev okoliških vasi in se odpravila v Turin, da bi videla papeža. Marjeta je tedaj vstopala v 17. leto in zdi se, da se je prav ob tej priložnosti vnela v njenem srcu tista ljubezen do papeža, ki jo je znala potem tako čudovito preliti v srca svojih sinov. Ta ljubezen se je potem še okrepila zaradi sočutja, ki jo je prevzelo, ko je moral 17. julija 1809 isti papež po ukazu Napoleona zapustiti Quirinal. V spremstvu oborožene straže na konjih se je zjutraj za uro in pol ustavil v gradu barona Rignona a Ponticelli sredi poti med Santeno in Chierijem ter potem nadaljeval pot proti Grenoble. Saj tudi ni moglo biti drugače pri dekletu, polnem vere in neoporečnega obnašanja, ki je preziralo vsak človeški ozir.

Ta njen odkriti značaj je bil vedno porok in varuh njenih vrlin, saj je, povezan s krščansko previdnostjo, preprečil vsak napačen korak. Pogosto so prihajale k

njej njene prijateljice in jo ob prazničnih dneh vabile, da bi šla z njimi na radosten sprehod po tistih prekrasnih hribčkih in dolinah. Zdelo se jim je več kot upravičeno, da so si po tednu težkega dela privoščile malo razvedrila. Toda Marjeta ni mogla prenesti, da bi bila daleč od svojih domačih, in je zato vedno našla kak razlog, da ni šla. "Vidite," je imela navado reči prijateljicam, "jaz sem svoj izlet že imela, ko sem šla v cerkev. To je precej dolga pot in nimam moči, da bi še več hodila." Naj so jo še tako prepričevale in prosile, je niso mogle nikdar odvrniti od njene odločitve. Zares, Marjeta v tistih letih ni imela druge poti kot tisto, ki je vodila v cerkev, od katere pa je bila, resnici na ljubo, precej oddaljena.

Vsi vedo, kako privlačna so za domačine in sosede žeganja in kako mladi drvijo na take prireditve ter se jih udeležujejo bodisi kot navadni opazovalci ali pa tudi kot plesalci, dostikrat pozno v noč. Nikdar ni mogoče zadosti obžalovati, kako pogubni so taki zbori za čednost. Tako so nekatere deklice iz Capriglia, čedno opravljene in lepo oblečene, kakor so pač zmogle in znale, prihajale k Marjeti in jo vabile na ples. Na njihove klice je stopila na prag. Dekleta so jo vabila: "Pridi, Marjeta, pridi z nami!" Marjeta jih je premerila od nog do glave in po "Oh!", polnem začudenja zaradi njihove obleke, s hudomušnim nasmeškom vprašala: "In kam me hočete odpeljati?" "Na ples! Toliko ljudi bo, pa kakšna muzika! To bo veselo!" Marjeta se je zresnila, jih pogledala v obraz in jim na kratko odgovorila: "Kdor se hoče zabavati s hudičem, se ne more radovati z Jezusom Kristusom!" Ko je izgovorila to tako pomembno misel, se je umaknila v hišo in pustila dekleta vsa presenečena. Nekatere je odgovor tako presunil, da so namesto poti na žeganje ubrale pot proti domu.

Toda krepostna deklica je bila zelo previdna tudi pri občevanju s fanti. Ob nedeljah so jo nekateri fantje šli čakati pred hišo, da bi jo spremljali na poti v cerkev in iz cerkve, kar ji ni bilo prijetno, toda pogosto je morala k maši sama, kajti drugi člani družine so šli v cerkev zjutraj, ko je ona čuvala hišo. Nikakor ni hotela biti neprijazna s tistimi vsiljivci, ker je vedela, da bi bilo vse zaman in bi fantje prav na tiste besede zbijali šale in se norčevali in bi tako dala povod, da bi se jih na cesti zbralo še več. Zato je uporabila majhno zvijačo, da bi se jim neopazno umaknila: odšla je od doma mnogo prej kot navadno. Tako se jih je nekaj nedelj ubranila, toda kmalu so fantje spregledali njeno ukano in bili pripravljene ob zgodnejši uri. Tedaj je Marjeta prosila kako zanesljivo žensko iz bližnje okolice, da jo je spremljala. Toda zgodilo se je, da ta zaradi družinskih obveznosti ni mogla iti z njo. Kaj naj stori sedaj? Marjeta si ni delala skrbi za tako malenkost. Ko se potem ni mogla ubraniti tistih gizdalinov, jih je prijazno pozdravila in vsakemu odzdravila, sprejela njihovo spremstvo, potem pa začela

hoditi tako hitro in odločno, da so morali drugi ob njej teči in so bili v posmeh vsem, ki so jih videli. Utrujeni in onemogli so zaostajali in govorili: "Nočemo si izpihati pljuč in polomiti nog!" Marjeta pa je, zadovoljna s svojo zvijačo, prišla sama v cerkev, bila pri maši, si v množici poiskala kako spremljevalko in odhiteda domov. Po navadi si je za spremljevalko izbrala kako šepasto, grbavo, staro, grdo, zadirčno žensko, ki je znala pokazati zobe vsakemu in vsem, ki bi jo nadlegovali, in sta potem čez polja in travnike prišli domov.

Modri Sirah nam pravi: "Oblikuj si v notranjosti srce dobrega sveta, kajti ni je reči, ki bi bila dragocenejša, kot je to. Duša pobožnega človeka najde resnico bolj gotovo kot sedem stražarjev z vzvišenega mesta. Predvsem pa kliči Najvišjega, da bo vodil tvoje korake v resnici" (37,17–19). Marjeta je z zapovedmi, ki se jih je naučila pri katekizmu, utrdila svoje srce in usmerila svoja dejanja v smislu Božjih nasvetov ter se tako izognila vsaki nevarnosti ter v čistosti preživela svojo mladost.

3.

POGLAVJE

Francesco Bosco, vzor družinskih očetov - Žalostno stanje katoliške Cerkve in župnikov v Piemontu - Francescova poroka z Marjeto Occhiena - Rojstvo Janeza Boska - Smrt Janezovega očeta

POLDRUGO URO HODA SEVEROZAHODNO OD Capriglia skrit med griči in obvarovan pred severnimi vetrovi ter ob vznožju enega teh hribov leži Castelnuovo d'Asti. Na vzhodu se razteza do majhnih naselij Pina in Mondonia, proti jugu se razprostirajo rodovitne njive in travniki in na zahodu ga majhen grič loči od Morionda in Lovanzita, kraja v neposredni bližini sredi lepih vinogradov. H Castelnuovu spada pet naselbin: Morialdo, Ranello Bardella, Nivissano in Schierone. Večina hiš stoji na hrbtu griča, sredi med njimi pa se dviga župnijska cerkev. Od Turina, v katerega nadškofijo spada, je oddaljen petindvajset in od Astija petintrideset kilometrov. Je središče sedmih občin in je tiste čase štel tri tisoč zelo delavnih prebivalcev, ki so se posvečali trgovanju in imeli zveze z več mesti v Evropi. Velike zaloge sadre v okolici so dajale ljudem delo in dober zaslužek. Podnebje je dokaj milo, zrak je čist in poleti blaži vetrič preveliko vročino. Ljudje, rojeni pod čistim in blestečim nebom, so vesele narave in zelo odprti, lepih navad in nadvse vljudni do tujcev, katerim izkazujejo dobrohotno gostoljubje, ki je na Astižanskem splošno znano.

Na polovici poti med Caprigliem in Castelnuovom leži ob robu gozda majhno naselje nekaj hiš, imenovano Becchi, in spada v območje Morialda. Lastnik ene teh hiš, ki sicer ni dajala videza skrajne revščine, ki pa tudi ni bila kraj posebnega udobja, je bil Francesco Bosco, rojen 4. februarja 1784. Njegovo skromno premoženje je bilo nekaj krp zemlje okoli hiše, ki jih je sam obdeloval, da je mogel živeti. Ker mu pa lastno posestvo ni dajalo zadosti živeža za družino, je kot najemnik obdeloval tudi zemljo, ki je bila last nekega Biglioneja, pri katerem

je tudi stanoval. Bil je oženjen in je imel sina Antona, ki se je rodil 3. februarja 1803, ter priletno mater, s katero je spoštljivo ravnal, v duhu sinovske vdanosti. Bil je zelo dober človek, odličen kristjan, obdarjen z izredno zdravo pametjo in razumevanjem krščanskega nauka, ki si ga je pridobil z obiskovanjem verouka in pridig v župnijski cerkvi. Prava modrost prihaja od Boga in uči človeka, kako naj se ne izgublja v praznih željah, temveč se popolnoma preda dobroti Božji previdnosti. "Sladko je življenje premožnega in dobro plačanega, a na boljšem kot oba je tisti, ki najde zaklad" (Sir 40,18).

Ves prevzet od skrbi in dela je v trenutku, ko je najmanj pričakoval, izgubil ženo. Nenadoma je zbolela in župnik Giuseppe Boscasso, prav isti, ki je bil leta 1800 ujet in zaprt v vojaškem oporišču v Alessandriji, ji je podelil zakrament sprave in bolniškega maziljenja. Umrla je zadnji dan februarja 1811.

Tej družinski žalosti se je tistega leta pridružilo še skupno javno žalovanje. 11. novembra je v starosti 74 let nenadoma umrl župnik Boscasso. Pokopali so ga v cerkvi, imenovani del Castello. Za Francesca, ki je bil do zadnjega vzgiba svoje duše cerkven človek, je bila to še druga velika izguba. Na deželi je župnik po svojem stanu oče, prijatelj, zaupnik, tolažnik svojih župljanov. On pozna ne samo vsako družino, temveč tudi vsakega izmed njenih članov in ti ga vsakokrat, ko ga srečajo, pozdravijo s smehljajem na ustih. Krstil je otroke in jih pripravil na prvo obhajilo, večina očetov in mater si je pred njim obljubila večno zvestobo in ljubezen. Stari so se pri ravnanju s svojimi družinami držali njegovih nasvetov, dostikrat pa tudi pri upravljanju javnih zadev. Ni je hiše, v kateri ne bi obrisal smrtnega potu umirajočih, vlil upanja družinskim članom z mislijo na tisto srečno življenje, ki ne bo imelo konca, in s tem omilil žalost družine. Rojstvo, življenje, smrt in pogreb vsakega posameznega župljana, kakor tudi radost, žalost in bolečine so vedno povezane s spominom na dobrega dušnega pastirja. On pozna skrivnosti vseh in njegova sveta služba ga postavlja nad vse. Smrt župnika doživljajo kakor izgubo družinskega člana, ki nepopravljivo pretrga razmerja, zaupnosti in skrite vezi.

Zaradi žalostnih časov je najbolj goreče kristjane skrbelo, kdo bo naslednik pokojnega župnika. Razglasili so nov zakonik, ki naj bi bil po besedah Napoleona, ki ga je sestavil, uspešno orožje proti Cerkvi. Povsod po Italiji so nastajale in se širile framasonske lože, ki jih je na vse načine podpirala cesarska vlada. Redovnike so razgnali, samostane, h katerim so se ljudje zatekali zlasti za duhovno pomoč, so zaprli. Cerkveno lastnino so zasegli ali prodali. Med ljudstvom se je širilo nenravno življenje in cerkvenih poklicev skoraj ni bilo več. Svoboda veroizpovedi je dajala zmoti iste neodtujljive pravice kot resnici, odpravili so

nedotakljivost cerkvenih oseb. V semeniščih so morali poučevati galikanska načela, ki so bila nasprotna pravicam rimskega papeža. Cerkvem osebam, ki bi nasprotovale kaki odredbi državnih oblasti, so bile naložene hude kazni. Škofe so imeli za služabnike države, in šole so odtegnili njihovemu nadzoru z namenom, da bi mogli mladino vzgajati po političnih načelih in religiozних zmotah poglavarja države. Papeža Pija VII. so držali v ujetništvu v Savoni.

Poleg teh splošnih težav so bile še druge, povezane s službo župnika, ki je terjala izredno previdnost in apostolsko gorečnost. Moral je širiti in razlagati katekizem, ki ga je Napoleon dal sestaviti za vse škofije svojega cesarstva. Ta katekizem je bil poln netočnosti, krivoverskih načel, zvutih dodatkov, premnogih opustitev in je vladarju pripisoval oblast tudi v verskih zadevah. Župnik ni mogel ne neposredno ne posredno pridigati proti drugim veroizpovedim, ki jih je dovoljevala država. Nikomur ni smel podeliti zakonskega blagoslova, če ta ni prej sklenil zakona pred državnim uradnikom. Člani urada za cerkvene stavbe so morali biti potrjeni od vlade. Škof je sicer imel pravico imenovati in ustoličiti župnike, vendar ni mogel tega kanonično razglasiti, dokler ni dobil cesarjeve privolitve z odlokom ministra za verske zadeve. Župnik pa ni mogel začeti opravljati svoje službe, dokler ni prisegel pred prefektom province.

Toda vrnimo se k Francescu Boscu. Znašel se je v silni stiski, ker zaradi toliko obveznosti ni mogel streči svoji materi in skrbeti za svojega sina, ki je bil star že devet let. Zato se je odločil, da se bo v drugo oženil. Ko se je pogosto mudil v Caprigliu, je spoznal izredne sposobnosti in gospodinjsko spretnost Marjete Occhiena.

Marjeta ni kazala nikakršnega nagnjenja za zakonski stan. Vsa zaposlena z gospodinjskimi opravili in delom na polju, daleč od vsake zabave in sama zase, se je izogibala veselih tovarišic, ki so se udeleževale prireditev, na katere so hodili tudi sicer pošteni ljudje. Bila je stara 24 let. Želela je, da bi za vedno ostala pri hiši in skrbela za svojega ostarelega očeta in mater. Toda Gospod jo je določil za zakonski stan. "Vrta žena je dober delež, kateri se boje Gospoda, se jim daje v posest. Bodi bogat ali ubog, njegovo srce je veselo, njegovo obličje vselej vedro. Pogumna žena razveseljuje svojega moža, on izpolni v miru svoja leta" (Sir 26,3–4.2). Francesco ji je ponudil zakon. Preden je Marjeta privolila, je omenila nekaj težav, zlasti še zato, ker bi morala zapustiti rojstno hišo. Toda oče je odobral in celo svetoval to zvezo. Čeprav je bil že malo v letih, je izjavil, da je še zadosti pri močeh in ne potrebuje nikakršne pomoči. Krepko zdravje je bilo nasploh znamenje in odlika te družine in tako je tudi on dočakal 99 let in osem mesecev. Njegov brat Michele, mlajši od njega, je umrl star 90 let. V hiši je bilo še več sinov in hčera in ena, po imenu Marianna, je

obljubila, da bo skrbela za očeta. Marjeta, ki je bila vedno pripravljena ubogati, je izpolnila očetovo željo. Čeprav ni šlo za kako udobje, je bil ta zakon primeren. "Je pa velik dobiček pobožnost z zadovoljnostjo. Bolje je malo v strahu Gospodovem, nego velik zaklad z nemiro" (1 Tim 6,6; Prg 15,16).

Zakrament zakona je velik v Kristusu in Cerkvi, je povedal sveti Pavel, in ker je zakrament živih, ga je treba prejeti v milosti Božji. Gorje tistemu, ki začenja ta novi stan z božjim ropom. To je tudi vzrok za nesrečo toliko družin, ker je nevrečno prejeti zakrament kakor izvirni greh. Božji rop prinaša Božje prekletstvo. Kdor pa ga vredno prejme, zavedajoč se, da to združenje pomeni povezavo Jezusa Kristusa s Cerkvijo, prejme obilico milosti in veliko časnih darov: sposobnost, da izpolnjujemo dolžnosti, ki smo jih sprejeli pred Bogom, blagoslov miru v hiši, dar, da imamo vsega, kar nam je potrebno za življenje, in zlasti še blagoslov pri otrocih.

V tistih, kakor tudi v naših časih, so ob takih priložnostih po vaseh prirejali bučne prireditve z obilnim spremstvom, pojedinami, streljanjem, godbo. Predvsem pa ni manjkala dobra spoved in sveto obhajilo. Nato je župnik poročenca blagoslovil, ju povabil, da sta si pred oltarjem nataknila prstane in se udeležila svete daritve. Tako sta storila tudi Francesco in Marjeta. Potem ko sta opravila na poročnem uradu, sta 6. junija 1812 slavila cerkveno poroko v župnijski cerkvi v Capriglu. Od tistega trenutka sta natančno izpolnjevala naročilo svetega Pavla: "Zato naj tudi vsak med vami tako ljubi svojo ženo kakor sebe, žena pa naj spoštuje moža" (Ef 5,33).

Kakor hitro je Marjeta vstopila v nov dom v Morialdu, je takoj vzela malega Antona za svojega in ta ni imel sedaj matere, ki bi umrlo nadomeščala kot mačeha, kakor se dostikrat dogaja ubogim sirotam. Deček pa, čeprav tako skrbno negovan, se zdi, da zaradi svojih koristi ni dobrohotno gledal na očetov drugi zakon.

Prav v tistih dneh, 11. junija, pa je iz Savone odpotovala kočija in naglo vozila na planjavo pri Alessandriji. V njej je sedel umirajoči papež Pij VII., ki je bil že tri leta Napoleonov jetnik. V spremstvu cesarskega komisarja je inkognito potoval med astižanskimi griči, se peljal skoz Stupinigi, pri Moncenisiju prekoračil francosko mejo in prispel v Fontainebleau, kjer so ga čakale neizmerne bridkosti, ki mu jih je pripravil njegov preganjalec. Ko je sveti papež potoval po piemontski zemlji, je brez dvoma blagoslavljal njene prebivalce, ker je dobro vedel, kako zelo so mu bili vdani. In ko je Marjeta zvedela za ta prevoz, ali ni prosila Boga, da bi ji bil ta blagoslov v podporo v njenem novem stanu?

Marjeta je bila srečna, kajti "veselo srce ima stalno gostijo" (Prg 15,15). Stara Francescova mati je snaho, ki je nosila isto ime kot ona, sprejela z neizmerno

radostjo in ji izkazovala vso svojo naklonjenost in zaupanje. Marjeta je tašči vračala njeno naklonjenost z ljubeznijo in otroško vdanostjo. Teh dvoje src se je takoj od začetka popolnoma razumelo. Imeli sta enako nagnjenje k delu, k skrbi za hišo in h krščanski ljubezni, isti način vodenja gospodinjstva, ista načela pri vzgoji družine. Francescova mati je bila - sicer pod kmečko obleko - prava matrona plemenitih čustev, odločne volje in prizadevnosti, da bi delala dobro.

Gospod je blagoslovil Francescov in Marjetin zakon in 8. aprila 1813 je prišel v družino prvorojenec. Novi župnik, don Giuseppe Sismondo, ki je prevzel vodstvo župnije zadnje dni avgusta 1812, mu je pri krstu dal ime Jožef.

Vendar veselje ni bilo brez solz in skrbi zaradi prežalostnega stanja v domovini. Cerkve so bile prazne in oropane vsakega dragocenega nakita in umetniških del. Cerkveni zvoniki so bili prazni in ni bilo prazničnega zvonjenja, ker so tisoče in tisoče zvonov prelili v topove. Duhovniki so bili zvečine stari, obubožani in pod strogim nadzorstvom policije. Izterjevalci so brezobzirno izterjevali davke. Matere so se utapljale v solzah zaradi sinov, ki so morali v vojaško službo. Od 1895. so trajale nenehne vojne, četudi daleč od Piemonta. Veliko italijanskih fantov je padlo v bojih proti Nemčiji, 20.000 v Španiji, 15.000 pri umiku iz Rusije. Tega leta se je vsa severna Evropa povezala z Anglijo proti Napoleonu in vsi 18-letni fantje so morali vzeti v roke orožje in iti v Francijo, kjer naj bi se dali pobiti v obrambo trinoga, ki jih je nekoč opredelil kot topovsko hrano. In v cerkvah je ljudstvo moralo poslušati, kako so molili: Reši, Gospod, našega cesarja Napoleona!

Molitve dobrih pa so se nenehno dvigale k Bogu in prosile odpuščanja in Vsemogočni je končno uničil bič, ki je tepel svet. Leto 1815 je prineslo Evropi mir. Napoleon, ki so ga kot ujetnika za vse življenje izgnali na otok sv. Hele- ne sredi neizmernega oceana, je moral kot novi Nabuhodonozor priznati, da je samo Bog tisti, ki daje in odvzema cesarske in kraljevske krone.

Za Piemont je bilo to leto nebeškega veselja. Odpravili so vse zakone, ki so utesnjevali Cerkev. Pij VII. je v Savoni, v navzočnosti kralja Karla Emanuela I., ki je zopet stopil na prestol svojih prednikov 20. maja prejšnjega leta, obdan od škofov ter brezštevilmega ljudstva, kronal Marijo Mater milosti v zahvalo, da ga je rešila iz ujetništva. 19. maja je prek Genove, Novija, Voghere in Moncalierija nepričakovano prispel v Turin. To je bilo njegovo sedmo potovanje v subalpinske kraje. Ni mogoče opisati radosti, s katero so ga sprejeli člani savojske kraljevske družine in verniki, niti svetega spoštovanja, s katerim so kleče na kolenih počastili sveti turinski prt, ki so ga pokazali neizmerni množici vernikov iz lože palače Madama najprej proti vzhodu in potem še proti zahodu. Papež je sredi škofov, ki so ga podpirali, držal visoko dvignjeno sveto relikvijo,

najdragocenejšo za svetim križem na zemlji, medtem ko je zvonjenje zvonov in streljanje topov naznanjalo veliki dogodek. Papež je zapustil Turin 22. maja, potem ko je obiskal svetišče Marije Tolažnice.

V tem letu torej, v katerem so se zgodili tako pomembni dogodki, nekaj mesecev pozneje, ko je papež ustanovil praznik Marije Pomočnice kristjanov, zvečer 16. avgusta, v osmini praznika Marije vnebovzete, se je rodil drugorojenec Marjete Bosko. Naslednjega dne, 17. avgusta popoldne, so ga slovesno krstili v župnijski cerkvi svetega Andreja. Krstni obred je opravil don Giuseppe Festa, botra pa sta bila Melchior Occhiena in Maddalena Bosko, vdova po Secondu. Dali so mu ime Janez Melhior.

V trenutkih nevarnosti, prevratov in neredov, ko preti družbi, da bi se zamajala v svojih temeljih, zbudi Božja previdnost ljudi, ki postanejo orodje njegove usmiljenja, podpora in obramba Cerkve in delavci za družbeno prenavo. Zdelo se je, da se je svet umiril, toda mir ni bil dolgotrajen. Tajne družbe so nadaljevale svoje uničujoče podtalno delo in podirale prestole in oltarje in od časa do časa so izbruhi revolucij kazali drznost, ki se je potem s privolitvijo Božje previdnosti pokazala v vojnah: najprej za kazen njihovih velikih in malih sokrivcev in potem za zmagoslavje in povečanje Njegovega imena.

Janez Bosko je jokal v svoji zibelki v Becchijih, medtem ko si je v Castelnuovu štiriletni deček Giovanni Giuseppe Cafasso zaradi svoje dobrote in lepega vedenja v cerkvi zaslužil od svojih tovarišev naziv svetniček. Ta dva otroka bosta rasla v odrasla človeka in prav v trenutku, ko se bo začel najhujši boj med dobrim in zlim, bosta vsak na svojem mestu in vsak bo vestno izpolnjeval nalogo, ki mu jo je določila Božja previdnost.

Prijeten mir, ki ga nič ni moglo niti za trenutek motiti, je vladal v družini Boskovih. "Molčeča žena je dar Gospodov in dobro vzgojena duša se ne da poplašati. Kakor sonce sije na višavah Gospodovih, tako je lepota vrle žene okras njene hiše" (Sir 26,18.24). Marjeta je nadvse ljubila red in tišino in bila preudarna, pametna in varčna. Nadvse prizadevni Francesco pa je skoraj sam v potu svojega obraza obdeloval polje in s tem skrbel za svojo sedemdesetletno mater, ki so jo trle premnoge nadloge, za svoje tri sinove in dva pomagača pri poljskih delih. Obema ni bilo nič bolj pri srcu kot skrb za trojni dar otrok, ki sta jih hotela ohraniti za Boga in sta zato skrbela, da ne bi nič skalilo njihove nedolžnosti.

Pri sovaščanih sta uživala veliko spoštovanje zaradi svoje poštenosti in pravega krščanskega življenja in spomin nanju še po toliko letih ni izbrisan. In to je najdragocenejša dediščina, ki jo morejo dobiti otroci, kajti "človekova slava prihaja iz časti njegovega očeta" (Sir 3,13).

Toda vsaka radost tega sveta ima svoj konec. Premilostljivi Bog je ta dom obiskal z neizmerno nesrečo. Francesco, poln življenjske moči, v najlepših letih, ves zavzet za krščansko vzgojo svojih otrok, se je nekega dne ves poten vrnil domov in neprevidno odšel v hladno klet. Še isti večer ga je napadla visoka vročina, znanilka hude pljučnice. Vsa skrb je bila zaman in v nekaj dneh je bilo konec njegovega življenja. Ohrabren z vsemi tolažili svete vere, je spodbujal svojo ženo, naj popolnoma zaupa v Boga. V zadnjih trenutkih svojega življenja jo je poklical k sebi in ji dejal: "Glej, kako veliko milost mi izkazuje Gospod. Kliče me k sebi danes, v petek, na dan smrti našega Odrešenika in prav ob uri, ko je tudi sam umrl na križu, star prav toliko, kot sem jaz." Ko jo je prosil, da naj preveč ne žaluje zaradi njegove smrti in naj se popolnoma vda v Božjo voljo, je še dodal: "Toplo ti priporočam najine sinove, še posebej skrbi za Janezka."

Francesco, star še ne 34 let, je sklenil svoje življenje 11. maja 1817 v sobici najetega stanovanja v hiši Biglione. Naslednje jutro so med žalovanjem celega naselja in gorečimi molitvami odnesli njegovo truplo na pokopališče. Te podatke so Mihael Rua in nekateri drugi zvedeli od matere Marjete. O tem dnevu žalovanja je Janez Bosko pogosto govoril gojencem Oratorija sv. Frančiška Saleškega in jim priporočal spoštovanje, pokorščino in ljubezen do svojih staršev. Prve čase, ko še ni bil tako zaposlen z različnimi opravki in mu je zdravje še služilo, je med večernim odmorom prihajal na dvorišče. Ko so ga dečki zagledali, so se takoj zgrnili okoli njega, on pa je sedel in jim pripovedoval spodbudne zgodbe. Pogosto je pripovedoval tudi o dogodivščinah iz svoje mladosti. Neredko so ga prosili: "Pripovedujte, kako je umrl vaš ubogi oče." In don Bosko je začel: "Nisem bil še dve leti star, ko mi je umrl oče, in ne spominjam se, kakšen je bil videti. Ne vem, kaj se je v tistih žalostnih dneh dogajalo z menoj. Edino, česar se spominjam, in to je prva stvar, ki se je sploh spominjam iz svojega življenja, je, da mi je moja mati rekla: 'Tako! Sedaj si brez očeta!' Vsi so zapustili sobo, kjer je ležal mrtvi oče, jaz pa sem hotel na vsak način ostati notri. Moja mati je vzela posodo z jajci in žalostna dejala: 'Pridi, Janezek, pridi z menoj!' 'Če ne pojde očka, tudi jaz ne bom šel,' sem odgovoril.' 'Ubogi sinko,' je rekla moja mati, 'pridi z menoj. Nimaš več očeta!' Ko je to izrekla, je planila v silen jok, me prijala za roko in me peljala ven. Tudi sam sem jokal, ker je jokala ona. Saj pri tisti starosti nisem mogel razumeti, kako velika nesreča je smrt očeta. Vendar mi je ostalo neizbrisno v spominu in se vedno spominjam: 'Tako! Sedaj si brez očeta!' Prav tako mi je ostalo v spominu, kaj se je dogajalo takrat z mojim bratom Antonom, ki je medlel od bolečine. Od tistega dne pa vse do četrtega oziroma petega leta se ne spominjam ničesar več. Od takrat naprej pa mi je ostalo v spominu vse, kar sem storil."

4.

POGLAVJE

Strašno pomanjkanje v Piemontu - Stiska v družini - Krščanska vdova - Marjetina modrost pri vzgoji otrok

FRANCESCOVA SMRT JE DRUŽINO SPRAVILA v silno potrto. Marjeta je morala skrbeti za petero oseb, ker ji srce ni dalo, da bi odslovila dva poljska delavca. Že od prejšnjega, 1816. leta, je Piemont živel v največji revščini. Letni pridelek, edini vir dohodkov, je šel v nič zaradi pozebe in strašna in dolga suša je vzela, kar je še zraslo. Njive, kjer je bilo posejano žito, travniki in sadno drevje so dajali obupno žalosten vtis. Cene hrane so poskočile do vrtoglavih višin: za mero pšenice je bilo treba odšteti 25 lir in za koruzo ali proso 16 lir. Priče pripovedujejo, da so berači prosili za prgišče otrobov, ki so jih pomešali z malo graha in fižola ter si naredili neke vrste jed. Na travnikih so videli mrtve ljudi, ki so v ustih imeli šope trave, s katero so si hoteli utešiti neznošen glad. V taki silni stiski so se ljudje obračali k Njemu, ki ima oblast nad dežjem, opravljali so javne spokorne in zadostilne procesije, za katere so mislili, da jih po toliko opevani verski brezbriznosti, ki jo je oznanjala revolucija, ne bo več. Izčrpano, bedno ljudstvo je bosonogo romalo od svetišča do svetišča, nosilo težke verige okoli vratu in križe na hrbtu in prosilo usmiljenja. Ko so se potem vračali na svoje domove, so se skupine revežev, če so zagledale kako na videz premožnejšo kmečko hišo, zavlekle pred vrata in na kolenih pred pragom s slabotnim glasom prosile vbogajme. Gospodar, nekoč bogat posestnik, sedaj pa prisiljen, da je s skrbjo mislil na prihodnost, je prišel ven z vrečo otrobov in dal vsakemu prgišče. Nesrečneži so ga kar suhega pogoltnili ali pa otrobe mešali s svojimi solzami.

Zaradi tolikega pomanjkanja so se razširile številne smrtne bolezni. V mestih so se pred palačami in cerkvami, na cestah in trgih zbirale trume revežev.

Bili so izčrpani, napol nagi, polni strašnih ran, ki so jih javno razgaljali, da bi pri ljudeh vzbujali sočutje. Iz Švice, kjer so jih neusmiljeno zatirali, so se pritepli še tropi volkov in napolnili gozdove Sturine Abbazije v okolici Turina ter se od tod pomikali naprej v druge kraje, ker jih je k temu gnal glad.

Skrbna Marjeta je dajala družini jesti, dokler je kaj imela. Ko je vse pošlo, je dala nekaj denarja sosedu Bernardu Cavallu in ga prosila, da bi nakupil hrane. Nihče v Morialdu, ki je še kaj imel, ni hotel za noben denar prodati niti najmanjše stvari, zlasti ne hrane. Živine in volov niso več vodili na sejme, ker ni bilo kupcev, saj nihče ni imel na voljo sena, ker je suša vzela vse. Sosed je obšel več sejmov, vendar niti za še tako visoko ceno ni mogel ničesar dobiti. Po dveh dnevih iskanja se je vrnil. Vsi so ga pozno v noč nestrpno čakali. Toda ko je povedal, da nima ničesar razen denarja, se je vseh polastil silen strah, kajti tisti dan niso skoraj nič jedli in so se bali, da bo kdo ponoči od slabosti omagal.

Tedaj je Marjeta, ki ni izgubila razsodnosti, šla še sama od hiše do hiše in prosila, če bi ji mogli odstopiti malo hrane. Toda vse je bilo zaman. Zato je zbrala vso družino in rekla: "Moj mož mi je na smrtni postelji priporočil, naj zaupam v Boga. Pokleknilo torej in molimo." Po kratki molitvi je vstala in odločno dejala: "V skrajni stiski je treba uporabiti skrajna sredstva." Nato je v spremstvu sosedja šla v hlev, zaklala telička, hitro pripravila jed in tako nasitila družino. Naslednje dni se je oskrbela z žitom, ki so ga za visoko ceno pripeljali iz daljnih krajev. Vsak si lahko predstavlja, koliko je uboga Marjeta morala tisto nesrečno leto prestati. Toda z neutrudnim delom, s stalnim pametnim varčevanjem, premišljeno uporabo vsake malenkosti in z nekaterimi zares previdnostnimi pomočmi dobrih ljudi je prestala tisto leto pomanjkanja. "Bil sem deček," pravi kraljevski pesnik in prerok, "zdaj sem starec, pa nisem še videl, da bi bil pravični zapuščen in da bi njegovi otroci kruha prosili" (Ps 36,25). Sredi toliko tegob in truda je Marjetino srce zadela težka žalost: njena mati Dominika je 22. marca 1818 umrla v starosti 60 let.

Vse te dogodke nam je pripovedovala sama Marjeta, potrdili pa sosedje, sorodniki in prijatelji.

Ko je tisto strašno pomanjkanje minilo in se je gospodarstvo bolj ali manj uredilo, je bilo Marjeti predloženo, da bi se ponovno zelo ugodno omožila. Toda ona je odločno odgovarjala: "Bog mi je dal moža in mi ga je vzal. Ko je umiral, mi je izročil tri otroke in jaz bi bila brezsrčna mati, če bi jih zapustila prav v trenutku, ko me najbolj potrebujejo." Zagotovili so ji, da bi njeni otroci dobili skrbnega varuha, ki bi zanje storil vse. "Varuh je," je odvrnila plemenita žena, "prijatelj. Toda jaz sem mati svojih otrok. Nikdar jih ne bom zapustila, tudi če bi mi ponujali vse

zlato tega sveta. Moja dolžnost je, da se popolnoma posvetim krščanski vzgoji svojih otrok." Hkrati je obljubila, da bo skrbela za ostarelo taščo.

Na tem mestu naj mi bo dovoljeno kratko razmišljanje. Vzgoja otrok je sorazmerna z molitvijo in vrtilinami njihovih mater in poteka tako, kakor jo omogoča njihova krščanska skrb in sposobnost za žrtve. Samo naravna ljubezen ni drugo kot sebičnost in dela jalov vsak napor. In Bog je dal Janezu Bosku pravo krščansko mater, ki je znala vzgajati svojega otroka po njegovih načrtih. Marjeta se je dobro zavedala svojega poslanstva.

Sveti Duh pravi: "Imaš otroke? Od mladosti jih poučuj in obvladuj, da bodo pokorni in se naučijo obvladovati svoje muhe in strasti" (Sir 7,25). "Neukročen konj postane trmast in razuzdan sin postane predrzen" (Sir 30,8). "Razvajaj svojega otroka, in te bo prestrašil, šali se z njim, in te bo užalostil. Ne dajaj mu prostosti v mladosti in ne spregleduj njegovih pregreškov" (Sir 30,9.11). "Vzgajaj otroka primerno njegovi poti, tudi ko se postara, ne bo krenil z nje" (Prg 22,6).

Te resnice, ki se jih je Marjeta naučila v največji pedagoški šoli na svetu, v cerkvi, pri župnijskem nauku, so postale njeno stalno vodilo, ki ga je razlagala s svojim materinskim krščanskim duhom, jih učila s svojim zgledom kreposti in jih delala privlačne s svojo ljubeznivostjo.

Sin je v sebi posnemal svojo mater in videli bomo, kako je v njem odsevala ista vera, ista čistost, ista ljubezen do molitve, njena potrpežljivost, neustrašenost, vztrajnost, zaupanje v Boga, gorečnost za zveličanje duš, preprostost in ljubeznivost v obnašanju, krščanska ljubezen do vsakega človeka, neutrudna delavnost, previdnost pri sprejemanju in izpeljevanju nalog, v mojstrskem nadzorovanju ljudi, mirnost v nasprotovanjih. Vse to je odsevalo v Janezku kot odsvit, ki ga je ona, kot fotografski aparat slike, vtisnila v sinovo srce.

Marjeta je s svojo sveto prizadevnostjo, s predvidevanjem in nenehno skrbjo za vse, kar bi moglo biti narobe, vtiskala v njegovo dušo, jo usmerjala in k Bogu navajala naravna nagnjenja in darove, s katerimi je bila obdarjena Janezkova duša. Ker je sin kazal veliko odprtost duha, vztrajnost pri svojem mnenju in v odločitvah, ga je dobra mati z milino navajala k popolni poslušnosti, toda ne tako, da bi si skušala pridobiti njegovo samoljubje, temveč tako, da se je s prepričanjem uklanjal ponižanjem svojega stanu. Istočasno pa ni opustila nobene priložnosti, da bi se sin mogel učiti, pa zopet ne tako, da bi si to preveč gnala k srcu, temveč je vse prepuščala Božji previdnosti. Janezovo srce, ki bo moralo biti nekoč polno občutene ljubezni do vseh ljudi, je prekipevalo od čustvenosti, ki bi mogla biti nevarna, če bi jo preveč gojili. Marjeta ni svojega dostojanstva matere nikdar ponižala z nepremišljenim ljubkovanjem, sočustvovanjem ali

odobravanjem česa, kar bi moglo biti samo senca kake nerednosti. Zato tudi ni nikdar uporabljala strogih in nasilnih sredstev, ki bi mogla zagreniti ali ohladiti otrokovo sinovsko vdanost. Janez je imel v sebi tisto gotovost v ravnanju, zaradi katere je človek sposoben, da vztraja pri svojem, kar je nujno potrebno tistemu, ki mora voditi velike množice ljudi, kar pa se tako lahko spremeni v ošabnost. In Marjeta ni pozabila že od vsega začetka odpravljati majhne svojeglavosti, ko otrok še ni bil sposoben moralne odgovornosti. Ko bo potem videla, kako se zna uveljaviti med svojimi tovariši, da bi jim storil dobro, ga bo molče opazovala, ne bo ovirala njegovih pobud in ne le, da mu bo dala svobodo delovanja po njegovi želji, ampak mu bo tudi za ceno lastnega pritrgovanja priskrbela vse potrebno. Na tak način bo vedno ljubeznivo in milo vodila njegovega duha in ga pripravila, da bo storil, kar bo ona želela.

Skratka, v materinih krepostih najdemo razlago za sinovo krepostno življenje, ki se je izkazal zelo vrednega svoje matere. Zato sta Maria Matta, babica po očetu salezijanca Seconda Marchisija, in gospa Benedetta Savio, hčerka Evasia in učiteljica v otroškem vrtcu v Castelnuovu, upravičeno z navdušenjem govorili, da je bila Marjeta kraljica krščanskih mater. Način ravnanja z Janezom je uporabljala tudi pri drugih otrocih.

Poglejmo si pobliže delovanje te tako zaslužne matere pri svetem opravilu vzgoje.

5.

POGLAVJE

*Katekizem - Misel na Boga - Molitev - Prva spoved - Delo - Prva znamenja
Janezovega poklica*

KAKOR HITRO SO SINOVI ZAČELI razlikovati med dobrim in zlim, jih je Marjeta skušala poučiti v osnovnih resnicah vere, jih v vsem, kar je bilo v soglasju z njihovo starostjo, navajati k izpolnjevanju in jih zaposlovati s stvarmi, ki so jih že mogli storiti.

Ljubezni do Boga, do Jezusa Kristusa, do presvete Device Marije, gnusa pred grehom, bojazni pred večnimi kaznimi, upanja na večno plačilo v nebesih se ne da nikdar globlje vtisniti v dušo kot iz materinih ust. Nihče nima toliko avtoritete za prepričevanje, tolike moči ljubezni kakor krščanska mati. Če danes raste toliko mladih ljudi razbrzdanih, predrznih, nevernih, je eden izmed vzrokov tudi dejstvo, da matere svojih otrok ne učijo več katekizma. Duhovnik lahko v cerkvi goreče poučuje otroke v večnih resnicah, učitelj v šoli, če je na srečo dober katoličan, lahko odlično razlaga in uči škofijski katekizem, toda tako prvi kakor drugi posredujeta samo pouk v tistem omejenem času in ob raztresenosti in nemiru, tako da se otroci katekizma sicer naučijo, a brez občutenosti. Če pa poučuje verouk mati z besedo, zgledom in s soočanjem otrokovega vedenja s posameznimi zapovedmi katekizma, potem postane življenje po veri druga narava in se greh zasovraži po nagonu in kakor po notranji nuji hočemo dobro in se izogibamo zlega. Biti dober postane navada in te kreposti ni tako težko doseči. Tako vzgojen otrok mora sebi storiti nasilje, če hoče biti hudoben.

Marjeta je poznala uspešnost take krščanske vzgoje in videla, kako je Božji zakon, ki ga večer za večerom s katekizmom v roki spoznavaš in se čez dan

pogosto nanj spominjaš, zanesljivo sredstvo, da otroci radi ubogajo materine ukaze. Zato je vprašanja in odgovore ponavljala tolikokrat, kot je bilo potrebno, da so se jih sinovi naučili na pamet.

Ker je bila Marjeta žena globoke vere, je v svojih mislih in besedah vedno postavljala na prvo mesto Boga. Po naravi zelo bistra in obdarjena z izredno lahkoto izražanja je znala v vseh okoliščinah uporabljati sveto Božje ime in ga polagati v srce svojih otrok. "Bog te vidi!" je bilo osnovno vodilo, s katerim je otrokom predstavljala veliko dejstvo Božje pričujočnosti, da živijo pred očmi velikega Boga, ki jih bo nekega dne sodil. Če je sinovom dovoljevala, da so se smeli iti igrati na bližnje travnike, se je od njih poslovila z besedami: "Vedite, da vas Bog vidi." Če je videla katerega zamišljenega in je domnevala, da kuha v srcu jezo, mu je nepričakovano pošepnila na uho: "Zavedaj se, da te Bog vidi in da pozna tudi tvoje najbolj skrite misli." Če je katerega kaj vprašala pa je pri tem lahko utemeljeno mislila, da se bo izgovoril z lažjo, ga je prehitela z odgovorom in rekla: "Vedi, da te Bog vidi." Ne da bi se zavedala, je otrokom ponavljala besede, ki jih je Bog rekel Abrahamu: "Hodi v moji pričujočnosti in bodi popoln." Ali opomin, ki ga je Tobija dal svojemu sinu: "Vse dni svojega življenja imej Boga v mislih in glej, da ne boš nikdar privolil v greh in prekoračil zapovedi Boga, našega Gospoda." Ta velika resnica je tudi odgovor, ki ga je Jožef dal svojemu skušnjavcu: "Kako naj storim to hudobijo in grešim proti svojemu Bogu?"

S prizori v naravi je Marjeta vedno oživiljala v otrocih spomin na Stvarnika. V jasni zvezdnati noči je šla z njimi na prosto, jim pokazala nebo in dejala: "Bog je ustvaril svet in je razvrstil tam zgoraj toliko zvezd. Če je tako lep nebesni svod, kakšna so potem šele nebesa?" Ko je prišla pomlad, je ob pogledu na prelepo polje ali s cveticami posejan travnik, ob jutranji zarji ali ob lepem sončnem zatonu vzdiknila: "Koliko lepih stvari je Gospod naredil za nas!" Če se je stemnilo pred nevihto in je od grmenja vse okoli njih bobnelo ter so se otroci zbrali okoli nje, je menila: "Kako mogočen je Gospod. Kdo se mu more zoperstavljati? Zato glejmo, da ga ne bomo žalili z grehi!" Ko je toča uničila pridelek in so si šli ogledat škodo, je ponavljala: "Gospod je dal, Gospod nam je vzel. On je gospodar vsega! Vse je v našo večjo korist! Vedite, da so kazni za hudobne in da se iz Boga ne smemo norčevati." Ko je bila žetev obilna in je vse lepo uspevalo: "Zahvalimo Gospoda," je ponavljala. "Kako dober je do nas, daje nam naš vsakdanji kruh." Pozimi, ko so bili vsi zbrani okoli prijetnega ognja in je zunaj pihal ledeno mrzel veter in naletaval sneg, je članom družine takole govorila: "Kako hvaležni moramo biti Gospodu, ki nam daje vsega, kar potrebujemo. Bog je zares oče. Oče naš, ki si v nebesih!"

Marjeta je znala imenitno potegniti moralne in praktične nauke iz dogodkov, ki so naredili vtis na domišljijo otrok. Janez se je torej od matere naučil vedno živeti v Božji pričujočnosti in sprejemati vse, tako dobro kakor hudo, iz rok Božje previdnosti. Ko je pogosto govoril o svoji materi, je vedno pokazal, kako zelo je bil hvaležen za njeno izredno krščansko vzgojo in za vse njene žrtve.

Dokler so bili otroci majhni, je vsakega izmed njih posebej učila vsakdanje molitve. Tako je bilo tudi z Janezom, ki ga je, kakor hitro je bil sposoben pridružiti se drugim, naučila poklekniti na tla zjutraj in zvečer, ko so vsi skupaj molili molitve in tretji del rožnega venca. Čeprav je bil Janez najmlajši, je prav on prvi vneto opozarjal vse druge, ko je prišel čas, in jih s svojim zgledom navajal k pobožni molitvi. Dobra mati jih je potem, kakor hitro so prišli k pameti, takoj pripravila na prvo spoved. Šla je z njimi v cerkev, stopila v spovednico in opravila spoved najprej ona sama, jih priporočila spovedniku in jim potem pomagala, da so opravili zahvalo. Vso to pomoč jim je izkazovala vse dotlej, dokler ni menila, da vse to lahko opravijo sami. Janez se je, uveden po taki poučitvi, začel zelo pobožno in odkritosrčno spovedovati, in sicer tako pogosto, kakor je bila takrat navada. Vsako nedeljo in zapovedan praznik jih je vodila k sveti maši v vaško cerkvico sv. Petra, kjer je kaplan maševal, pridigal in imel krščanski nauk. Ko se je Janez vrnil domov, je ponovil kak nauk, kakor ga je slišal, in vsi so ga rade volje poslušali.

Ljubezniv in mil način, kako je Marjeta vodila svoje otroke k Bogu z molitvijo in zakramenti, ji je dal silno moč nad njihovimi dušami in ta se z leti ni popolnoma nič zmanjšala. Ko so potem njeni sinovi odrasli, jih je brez dvoumnih vprašanj in s popolno materinsko oblastjo spraševala, ali so izpolnjevali dolžnosti dobrega kristjana in ali so opravljali večerno in jutranjo molitev. In sinovi, stari trideset in več let, so ji odgovarjali z isto preprostostjo in zaupanjem kot takrat, ko so bili še otroci.

Celo Janezu samemu, ko je bil že duhovnik, ni pozabila dajati svojih opominov. Ko je pozno zvečer, potem ko je cele dneve pridigal v bližnjih vaseh, prihajal ves utrujen domov ali se je ves poten vračal z dolgega potovanja ali pozneje, že v Oratoriju, cel dan pridigal in spovedoval, prihajal v svojo sobo, da je od utrujenosti komaj držal oči odprte in se je začel takoj slačiti, ga je mati prekinila in ga vprašala: "Si že opravil svoje molitve?" In sin, ki jih je sicer že opravil, pa je vedel, kako silno je bilo materi všeč, je odgovarjal: "Takoj jih bom opravil!" Mati pa je dejala: "Kajti glej: čeprav si se učil toliko latinščine in znaš toliko teologije, vedi, da tvoja mati ve več kot ti: ve, da moraš moliti." In sin je pokleknil in opravil svoje molitve, medtem ko je mati Marjeta popravljala zglavnik, hodila

po sobi sem in tja, napravljala luč, zavihala rjuhe, in ko je sin nehal moliti, tiho zapustila sobo.

Mogoče bo kdo rekel, da je bilo to preveč vmešavanja v zasebno življenje otrok. Jaz pa menim, da se ne motim, če povem, kako se je dobra Marjeta v takih trenutkih veselila, da so njeni sinovi po toliko letih bili kakor nekoč preprosti, ubogljivi in spoštljivi. Koliko mater se danes ne čuti več priznanih od svojih otrok: kot odrasli ljudje ne znajo biti spoštljivi in hvaležni. Koliko mater mora jokati, ker jih sinovi zaničujejo, se iz njih norčujejo, jih žalijo in se do njih obnašajo oblastno in nespoštljivo. Marjeta pa je svojim otrokom lahko ponavljala besede, ki jim jih je kot otrokom naslavljala vsak večer, pri tem pa so bili tako dovzetni za vse opomine, kakor so bili nekoč. Leta so tekla, toda sreča njihovega otroštva ni prešla. Marjeta, ki je imela tako nežno srce, se je morala tolikokrat umakniti v svojo sobico, da si je otrla solze radosti. Solze radosti, ki jih otrok prikliče v oči svoje matere, so mnogo bolj dragocene v Božjih očeh kot vsi morski biseri. Vzho-da: "Kdor časti svojo mater, je kakor tisti, ki zbira zaklade" (Sir 3,4).

Poleg krščanskega nauka in molitve je Marjeta uporabljala še tretje vzgojno sredstvo, to je delo. Nikakor ni trpela, da bi njeni otroci postajali brez dela, temveč jih je takoj, ko so bili za to sposobni, zaposlovala pri kakem opravilu. Komaj je bilo Janezu štiri leta, je že pridno gladil konopljena vlakna, ki mu jih je pripravljala mati. Ko je otroček končal svojo nalogo, se je lahko zabaval po mili volji. V tisti starosti je bil že sposoben rezljati iz kosov lesa paličice, ki jih je rabil za igro, imenovane šiška. Igra je v tem, da eden z desko zaluča klin, drugi pa ga skuša odbiti s palico. Janez je rad igral to igro s svojimi tovariši. Seveda ni šlo brez preprirov in prerivanja, kakor je navada pri takih otrocih. Toda on je vedno prevzel vlogo pomirjevalca: postavil se je v sredo svojih tovarišev in jih miril. Dostikrat pa ga je klin zaradi nerodnosti igralcev zadel v glavo ali v lice; zaradi bolečin je tekel k materi, da mu jih je lajšala. Dobra Marjeta je takoj, ko ga je videla takega pred seboj, vzkliknila: "Presneto! Vsak dan mi ušpičiš kako! Zakaj hodiš s tistimi fakini? Ali ne vidiš, da so hudobni?"

"Saj prav zato hodim z njimi. Če sem jaz pri njih, se lepo obnašajo in ne govorijo grdih besed."

"Potem pa prihajaš domov z razbito glavo."

"Se je pač zgodila nesreča."

"Prav. Vendar ne hodi več z njimi."

"Mati ..."

"Si razumel!" "Da. Da vam ugodim, ne bom več šel, čeprav takrat, ko sem z njimi, storijo tisto, kar jim jaz rečem, in se ne prepirajo."

"Že razumem! To pomeni, da ko boš spet prišel, naj te obvežem." In s stisnjenimi zobmi in nalahno majaje z glavo je rekla: "Veš, hudobni so, hudobni so!" Janezek je nepremično čakal na zadnje materine besede. Malo je pomislila, potem pa, kakor da bi se bala preprečiti kako dobro delo, dodala: "Kar pojdi k njim."

Zares nepričakovana beseda v ustih otroka, ki je še jecljal. Že od takrat se je v domišljiji videl sredi med dečki, ki bi bili z njim, ki bi jim ukazoval, ki bi pozorno poslušali njegove nasvete in bi postajali boljši. To je bila zanj edina prava sreča tukaj na zemlji. Vnaprej pripravljen od Božje milosti je, ne da bi vedel, hrepenel po bodočem poslanstvu, medtem ko je imel vedno v srcu velik božji strah, od koder prihaja modrost, o kateri je rečeno, da tistim, ki jo iščejo, prej, ko po njej hrepenijo, se da spoznati; kdor se zgodaj ozira po njej, se ne bo trudil: našel jo bo sedečo pri svojih vratih ... Sama hodi okrog in išče te, ki so je vredni, dobrohotno se jim pokaže na njih potih in jim pri vsaki misli pride naproti. Zakaj njen začetek je resnično hrepenenje po pouku, skrb za pouk pa je ljubezen, ljubezen pa je spolnjevanje njenih zapovedi, spolnjevanje zapovedi pa je zagotovitev nesmrtnosti, nesmrtnost pa pripelje v Božjo bližino. Hrepenenje po modrosti torej vodi h kraljevanju" (prim. Mdr 6,14–15.17–21).

6.

POGLAVJE

Pametna mati - Poslušni otroci - Vrnitev s sejma - Obračun

V KNJIGI PREGOVOROV BEREMO: "PRI dečku je že iz njegovega igranja mogoče spoznati, ali bodo njegova dela čista in poštena. Strahuj svojega sina, pripravil ti bo zadovoljstvo in dal bo veselje tvoji duši. Uho, ki sliši, in oko, ki vidi: Gospod je oboje naredil" (Prg 20,11; 29,17; 20,12). Čujte torej, starši, za njegovo slavo nad svojimi družinami.

Zato je Marjeta nenehno bedela nad vedenjem svojih otrok. Vendar njen nadzor ni bil zoprn, sumničav, očitajoč, pač pa tak, kakor ga hoče Gospod: nenehen, pameten, ljubezniv. Prizadevala si je, da je bila njena navzočnost otrokom vedno prijetna, ljubeznivo jih je navajala k pokorščini in skušala uresničiti apostolov nasvet: "Ne jezite svojih otrok, temveč jih vzgajajte v Gospodovi vzgoji in opominjanju" (Ef 6,4).

Niso je dražile njihove glasne zabave, temveč je sama bila z njimi, ko so se zabavali, in jim navdihovala nove igre. Potrpežljivo je odgovarjala na njihova vztrajna in včasih nadležna otroška vprašanja. Toda ni jih le potrpežljivo poslušala, nasprotno: spodbujala jih je, da so čim več govorili, ker je tako spoznavala vse, kar so nosili v svojih nežnih dušah, vsa njihova čustva, ki so začela ogrevati njihova mala srca. Sinovi, prevzeti od tolike ljubezni, niso imeli skrivnosti pred njo, saj je znala najti tisoče ljubeznivih pobud, da je vredno opravljala svoje vzvišeno poslanstvo.

V tistih časih ni bilo nič posebnega, da so v premožnejših kmečkih družinah imeli zgodbe svetega pisma in življenjepise svetnikov. Kak starec je v Caprigliu ob nedeljah zvečer bral iz teh knjig zbrani družini; če je bilo pozimi, zbranim v hlevu, in v senčnici pred gumnom, če je bilo poletje ali jesen. Mati Marjeta si je

od tega branja zapomnila mnogo zgledov iz svetega pisma in življenja svetnikov o plačilu, ki ga Bog daje poslušnim otrokom, in o kaznih, ki so pripravljene za neposlušne. Te zglede je pogosto pripovedovala svojim otrokom, v katerih je znala zbuditi radovednost in jih razpotožiti za pozorno poslušanje. Zlasti je znala živahno pripovedovati o mladostnih letih našega Zveličarja, kako je bil vedno pokoren svoji materi presveti devici Mariji in kako je zato mladim zgled ponižnosti.

Vsi vemo, kako zelo so otroci radovedni in kako močan vtis naredijo nanje pripovedi. S temi sredstvi je Marjeta tako močno vplivala na voljo svojih sinov in pozneje svojih vnukov, da so jo z veseljem ubogali na prvo besedo. Če je potrebovala kako majhno uslugo, kot npr. prinesiti drva, iti po vodo, nakrmiti živino ali ji nastlati, osnažiti tla, je zadostovalo, da je željo izrazila enemu in so bili vsi pripravljene narediti potrebno.

Uspelo ji je celo doseči dve stvari, kar bi se drugim staršem zdelo zelo težko. Nikakor ni hotela, da bi se brez njenega dovoljenja družili z neznanimi ljudmi in da bi hodili od hiše, ne da bi prej prosili njo za dovoljenje. Včasih so prišli k njej in pravili: "Mati, prišel je ta in ta in nas kliče. Se gremo lahko z njim igrat?" Če je dejala da, so radostni odšli in se zabavali za hišo. Drugikrat je izrekla odločen ne in takrat se niso niti približali pragu hiše. Ostali so v sobi, kjer so bili, se po tiho pogovarjali in igrali z igračkami, ki so si jih sami naredili ali jim jih je mati kupila na sejmu. Pogosto je morala mati iti na polje in so sosedje spraševali otroke, zakaj so na tako lep sončen dan doma ali zakaj so tako tihi in pridni, pa so odgovarjali: "Da ne bi užalostili matere."

Ker so se otroci navadili ubogati iz ljubezni, bi bila lahko mirna tudi ob četrtkih, ko se je morala odpraviti na sejem v Castelnuovo, da je tam prodala poljske pridelke in perutnino in nakupila oblačila, blago in druge hišne potrebščine. Toda nedolžnost njenih sinov ji je bila tako pri srcu, da ni hotela, da bi jo zatemnilo tudi najmanjše zlo. Zato jim je pred odhodom najprej dala potrebne nasvete in potem prosila babico, da je pazila nanje.

Da ne bi storili ničesar, kar bi moglo užalostiti mater, so dečki željno čakali na njeno vrnitev, in to toliko bolj, ker jim je obljubila, da jim bo prinesla blagoslovljene kruhke. Za otroke tiste starosti in tistega stanu je bila ta slaščica neizmerno velik dar. Zato so z vrha hriba gledali, da bi zagledali mater, kdaj se bo utrujena, prepotena in prašna pojavila na poti, ki je vodila domov, ji hiteli naproti, se stiskali okoli nje in vzklikali: "Blagoslovljeni kruhek! Blagoslovljeni kruhek!" In mati je upočasnila korak, se smehljala in ponavljala: "Kakšna sila! Kakšna naglica! Počakajte malo, potrpite! Pustite me, da najprej vstopim v hišo in odložim

ta težki jerbas. Pustite, da se najprej malo oddahnem!" Otroci pa so skakljali okoli nje in šli z njo v kuhinjo. Tukaj je sedla in obdana od otrok vzela iz košare blagoslovljeni kruhek. Sedaj so otroci stegnili roke in klicali: "Meni! Meni!" In mati: "Vse po vrsti. Dobili boste, kar vam gre. Toda najprej mi morate povedati, kako ste prebili dan." In otroci so utihnili in odgovarjali na vprašanja, ki jim jih je mati postavila vsakemu posebej. Enega je na primer vprašala: "Si bil pri tej in tej hiši, kot sem ti naročila, in prosil za tisto seme ali tisto orodje? Kaj so ti rekli? In kaj si ti odgovoril?" In potem drugega: "Si opravil naročilo, ki sem ti ga dala, če bi prišla ta in ta sosedka? In kako si to naredil?" Vse pa je vprašala: "Vas babica ni ničesar prosila? Ste izpolnili njeno naročilo? Ste storili kaj takega, da vas je morala karati? So prišli sosedovi otroci k vam? In kako ste se z njimi zabavali? Kaj ste delali ves dan? Ste se kaj prepirali? Ste opoldne zmolili angel gospodov?" S temi in podobnimi vprašanji si je dala poročati o vsem, kar so počeli, in je zvedela celo, kaj so mislili. V takem sproščenem pogovoru so otroci pripovedovali tudi najmanjše dogodke z vsemi okoliščinami. Medtem je dobra mati vedno ljubezniva, vedno vedra pri vsakem odgovoru delala svoje pripombe in dajala nasvete za prihodnost. "Tako je prav," je odgovarjala enemu, "prav si povedal." Drugemu je svetovala malo več potrpežljivosti in vljudnosti. "To ni prav, drugič moraš biti bolj pozoren. Ne vidiš, da je to laž in da laži ne ugajajo Gospodu?" In če je slišala, da so bili pridni, je končala: "Da, zadovoljna sem. Bodite spoštljivi do babice in Bog vas bo bogato poplačal!" Tako jih je na osnovi Božjih zapovedi in poštenih navad učila presojeti o primernosti ali neprimernosti njihovih dejanj in se tako v prihodnje varovati napak, ki so jih storili. Po vseh teh opozorilih in pohvalah jim je končno za nagrado dala kos blagoslovljenega kruhka, ki so ga takoj spoštljivo zaužili.

Na tak in podoben način jih je spraševala vsakokrat, ko je prišla z njimi skupaj, pa četudi je bila odsotna samo eno uro in jih ni videla, ker je morala iti na njivo ali so se otroci oddaljili od hiše. In sad takih razgovorov in vpraševanj je bil nasvet ali priporočilo otrokom. To navado je ohranila, vse dokler otroci niso odrasli.

Otroci pa so v taki šoli rasli z lepimi navadami, spoštljivi do vseh in pozorni na to, kar so počeli. In če so včasih kaj zagrešili, so bili oni sami prvi, ki so se tega zavedeli, priznali svojo krivdo in sklenili, da bodo prihodnjič bolj pazljivi. Janez pa, ki je premišljeval o vsaki materini besedi in si je v spomin vtisnil vsako njeno dejanje, si je, ne da bi se zavedal, prilaščal tisti način odličnega sistema ljubeznivosti in žrtvovanja v vzgoji, ki je bil pozneje značilen za njegovo vzgojno delo. Duh gorečnosti in ljubezni, ki preveva modrostne knjige svetega pisma, ima med

ljubeznivimi povabili, s katerimi skuša pritegniti k sebi sinovsko pozornost duš, med vrsto priporočil in poučenj tudi te prelepe besede: "Zaupaj mi, sin moj, svoje srce, tvoje oči naj imajo rade moje poti" (Prg 23,26). Te besede so mu postale življenjsko vodilo. Tisoč in tisočkrat smo ga slišali, kako nas je z njimi vabil k dobremu. V njem smo videli na herojski način uresničeno nenehno pozornost, tisto ljubezen, da je bil kolikor le mogoče s svojimi fanti, tisto potrpežljivost, s katero je poslušal vsa vprašanja, ki so mu jih postavljali, in tisto skrbno in zavzeto spraševanje, s katerim je spodbujal svoje prijatelje, da so poročali o svojem obnašanju. Vsega tega se je naučil pri svoji materi.

7.

POGLAVJE

Opomini k poboljšanju - Pametna potrpežljivost dobre matere - Zmagoslavje materinske ljubezni

MARJETA NI KRIČALA NAD SVOJIMI otroki, ni se jezila, ko jih je opominjala, ni sprejela kake odločitve, da bi dala duška svoji razdraženosti. Bila je vedno ljubezniva, vedno mirna, vedno smehljajoča se in nikdar mračnega obraza. Otroci so vedeli, da jih ima rada, in so ji vračali ljubezen do skrajnih možnosti. Toda dobra mati ni opustila nobene priložnosti, da ne bi popravljala napak in opozarjala na nepravilnosti ter bila vztrajna v opominjanju. "Kdor prizanaša šibi, sovraži svojega sina, kdor ga pa ljubi, ga zgodaj strahuje. Neumnost (to je lahkomišelnost, nestalnost in nagnjenost k slabemu) je ukoreninjena v dečkovem srcu, poboljševalna šiba pa jo odpravi iz njega. Sam sebi prepuščen deček dela sramoto svoji materi" (Prg 13,24).

Čeprav je bil Marjetin duh prepoln milobe, ni bila slabotna, in otroci so vedeli, da bi jih, če bi vztrajali v kaki napaki, znala tudi kaznovati. Tej svoji pravici se ni odpovedala. In znamenje te pravice je bila šiba, ki je čakala v kotu sobe. Vendar je ni nikdar uporabljala, kakor tudi sicer ni nikdar udarila katerega izmed sinov.

Namesto tega je imela celo vrsto čisto svojih postopkov, ki so ob pametni uporabi čudovito delovali v srcih otrok in jih navajali na pokorščino. Janezu je bilo komaj štiri leta, ko sta se z bratom Jožefom nekega poletnega dne vrnila vsa potna domov in sta bila oba silno žejna. Mati je dala piti najprej Jožefu. Janez je videl v tem neke vrste izkazovanje prednosti in je, ko je dala piti njemu, v znamenje nezadovoljnosti odklonil pijačo. Mati je brez besedice odnesla vodo in jo zlila v vedro. Janez je za trenutek osupel obstal, potem pa po tiho dejal: "Mati!"

"Kaj bi rad?"

"Boste dali piti tudi meni?"

"Mislila sem, da nisi žejen."

"Mati, oprostite mi."

"Tako je prav." In stopila je po vodo in mu smehljaje dala piti.

Nekoč drugič je bil Janez nekoliko preveč živahen, ali bolje rečeno nepotrpežljiv, in za svojo starost preveč razposajen. Marjeta ga je poklicala k sebi. Deček je pritekkel.

"Janez, ali vidiš tisto palico?" je pokazala na šibo, ki je slonela v kotu sobe.

"Seveda jo vidim," je odvrnil sinček in se oddaljil za nekaj korakov.

"Vzemi jo in mi jo prinesi."

"Kaj nameravate storiti z njo?"

"Prinesi mi jo in boš videl."

Janez je stopil po šibo in jo izročil materi z besedami:

"Jo boste preizkusili na mojih plečih?"

"In zakaj ne, če mi boš počel take reči."

"Prav, mati, nikdar več ne bom storil kaj takega." In sin je vrnil nasmeh do brotnemu nasmehu svoje dobre matere. To je pomagalo, da je bil drugič bolj pazljiv. Vendar bi Janez sprejel kazen, če se mati ne bi bila zadovoljila z njegovo pokorščino in pripravljenostjo za poboljšanje ali če mu ne bi odpustila. In mati je lahko zatrdila, da ji Janez nikdar ni povzročil kake nevšečnosti. Če je zaradi lahkomiselnosti bil na tem, da bo storil kak pregrešek, ga je samo opozorila in ni storil nameravanega. Obljubljal je in držal je svoje obljube.

Jože, ki je bil sicer po naravi zelo ljubezniv in dober, je kot majhen otrok pogosto trmoglavil, hotel za vsako ceno doseči svoje in ni hotel izpolniti kakega ukaza. Mati ga je prijela za roko, on pa se je dal vleči po tleh, se branil in kričal. Toda mati je ostala vedno odločna, dobre volje in potrpežljiva in ga trdo držala: "Nima pomena, glej," mu je dejala. "Ne bom te pustila, četudi bova tukaj cel dan. Ti moraš popustiti." Če se je Jože še naprej upiral, mu je rekla: "Ali ne vidiš, da sem močnejša od tebe? Bodi prepričan, da me ne boš premagal, in pomisli, da če si hudoben, te bo Gospod zgrabil, te pripeljal pred svoj sodni stol in te kaznoval. In kako boš ubežal njegovi roki?" Ko je Jože uvidel, da je vsak njegov upor zaman, se je končno pomiril, dvignil oči k materinemu obrazu, ki je bil vedno poln dobrote in vedrine, in se smehljaj. Tudi njej je na ustnicah igral nasmeh in vse se je dobro končalo.

Kdo more opisati, kaj lahko materin smehljaj zbudi v otrokovi duši? Tak smehljaj prinaša radost in ljubezen, pušča prijeten spomin za poznejša leta, je

prijetna spodbuda za izpolnjevanje dolžnosti, je odsev nebeške radosti in prav k nebesom dviga srca in jih dela dobra.

Taka je bila Marjetina metoda pri odpravljanju napak njenih otrok. Na vsak način je hotela preprečiti, da karanje ne bi povzročilo jezljivosti, nezaupanja, odpora. Njeno načelo v tem pogledu je bilo jasno: pripraviti otroke, da bodo vsako stvar delali iz ljubezni do Boga in iz želje, da bi mu ugajali. Bila je uspešna vzgojiteljica.

Zdi se, da ni težko biti prijazen s pridnimi otroki, pritegniti k sebi njihova dobra srca. Težko pa je z dobroto obvladovati jezljivo, samopašno in uporno naravo. Pa tudi v tem je Marjeta uspevala. Posinovljenec Anton, ki je bil že velik, ko se je Francesco drugič poročil, je hladno sprejel novo mater in jo, kakor se v takih okoliščinah pogosto dogaja, imel za vsiljenko. Ljubeznivosti, ki jih je oče izkazoval Jožetu in Janezu, so se mu zdele kot njemu ukradene pravice. Poleg tega se je zavedal, da bo imetje, ki je prej pripadalo samo njemu, sedaj razdeljeno na tri enake dele in bi njemu pripadal samo eden. S pametjo je to sicer priznaval kot pravilnost, toda njegova domišljija mu je kazala, kako velika krivica se mu godi. Zato je čutil v srcu odpor proti mačehi. Zaradi tega je Marjeta, zlasti po moževi smrti, z Antonom še posebno ljubeznivo ravnala, tako pozorno, da si noben prvorojenec ne bi mogel želei kaj boljšega. S tem je skušala premagati njegovo trmoglavost. Dosegla je, da v hiši ni bil moten mir, ni pa mogla preprečiti, da ne bi prišlo do neprijetnih prizorov, bodisi zaradi nepokorščine bodisi zaradi grobih odgovorov. Bilo je potrebno pravo junaštvo, da je lahko krotila to muhasto in nasilno naravo, ki se ni bala priti navzkriž niti s svojo ostarelo babico. Vendar pa mati Marjeta ni bila nikdar nevredna same sebe, pa naj so bile preizkušnje še tako velike.

Anton si je pogosto dovolil pretepati svoja polbrata in mati Marjeta je morala priti na pomoč, da mu ju je iztrgala iz rok. Vendar pri tem ni nikdar uporabljal nasilja. Tako je ostala zvesta svojemu načelu in Antonu ni nikdar skrivila niti lasu. Lahko si mislimo, kako silno se je imela Marjeta v oblasti, da je zadušila glas krvi in ljubezni, s katero je ljubila Jožeta in Janeza. Ob takih priložnostih je ohranila zadržano vedenje do Antona in cel dan ni niti z besedico omenila tega, kar se je pripetilo, ni mu pa tudi privoščila besede. Nekaj ur pozneje, navadno zvečer, se ji je Anton približal in dejal: "Mati, kaj vam je?"

"Pusti me sedaj pri miru," mu je odgovorila, "sedaj sem preveč razburjena in ne morem govoriti. Pusti me, da se umirim. Jutri ti bom vse povedala." Noč je mati dobrih svetov in drugo jutro je Anton prišel k njej in ji rekel: "Mati, odpustite mi."

"In kaj si misliš o vsem, kar se je zgodilo včeraj?"

"Drugi so me pripravili, da sem bil tak, ker so me sramotili. Hočem, da me spoštujejo. Oni so bili prvi."

"Zadosti! Če tako misliš, potem je vsega konec. In potem prihajaš k meni, da jaz odpustim!"

"Toda jaz sem imel prav."

"Imel si prav? Recimo, da si zares imel prav tako glede načela kakor vsebine prepira. Toda priznaj vsaj to, da si ravnal napak, ko si si hotel na svojo roko priboriti pravico. Končno pa krivda za ta žalostni dogodek ni samo pri drugih, temveč tudi pri tebi. Priznaj torej svoj delež krivde, spovej se svoje zmote in obljubi, da se boš poboljšal. Samo tako bom lahko verjela, da si se zares pokesal." Anton je na materine mirne besede včasih odgovoril: "Da, kesam se, priznavam svojo krivdo in obljubljam, da ne bom več storil kaj takega."

"Naj bo," je odgovorila mati, "odpuščam ti." Nato se mu je tako ljubeznivo nasmehnila, da je bil Anton popolnoma zadovoljen.

Včasih pa ni hotel priznati svoje krivde in se je ves nejevoljen in godrnjaje umaknil. Marjeta je potrpežljivo čakala do večera, ko je bil čas za molitev. Anton se je zadrževal sam samcat v kakem kotu, ves vdan svojim turobnim mislim. Ker se je Marjeta bala, da ne bo prišel k skupni večerni molitvi, ga je šla poiskat, ga prijela za roko in mu ljubeznivo prigovarjala: "Si pomislil na tisto, kar sem ti povedala?" Anton je zmignil z rameni, se skušal osvoboditi materinih rok in ponavljal, da ima prav. Marjeta je tedaj spremenila pogovor, ga spodbujala, da bi molil k Bogu za blagoslov, in ga vodila za roko tja, kjer so čakali že drugi. Vse to je storila tako potrpežljivo, brez nasilja in prezira, z vedno novimi razlogi, da so si komaj mogli kaj podobnega predstavljati. Stalo jo je truda, končno pa se ji je le posrečilo, da je pokleknil, čeprav stran od drugih članov družine. Včasih je Marjeta, da bi si ga pridobila, povedala kako šalo, tako da se je Anton rahlo nasmehnil. Potem je začela glasno moliti. Ko so zmolili kesanje, so začeli očenaš. Pri besedah "in odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom" je Marjeta prekinila molitev in se obrnila k Antonu z besedami: "Izpusti 'odpusti nam naše dolge', teh besed nimaš pravice izgovoriti."

"Kako vendar, saj so v očenašu."

K"ljub temu jih ti ne smeš izgovoriti."

"Kaj naj potem rečem?"

"Karkoli, samo tega ne."

"Ta je pa dobra! Zakaj ne?"

"Zakaj ne? S kako pravico boš izrekel te besede, ko nočeš odpustiti tovarišem, naklepaš hudobno maščevanje, ko si navsezadnje ti vse zakrivil in

jih pretepel? Ali se ne bojiš, da te bo Bog kaznoval, ko izrekaš te besede, ki so v tvojih ustih laž, sramotitev Boga, ko nočeš odpustiti? In kako misliš, da bo Bog odpustil tebi, ko tako trdovratno odklanjaš odpuščanje drugim?" Te in druge podobne besede, ki so prihajale od srca in imele namen storiti dobro duši in jo spraviti z Bogom, izrečene na način, ki je vsakega globoko pretresel, so navadno dosegle svoj namen. Anton je po vsem le rekel: "Mati, nimam prav, odpustite mi." In odpuščanje je bilo takoj izrečeno.

Toda Anton je včasih, ko so ga karali ali mu nasprotovali, v svoji svojeglavosti postal tako divji, da ni poslušal nikakršnih razlogov več. Stisnil je pesti, razprostrl roke ter se zaletel proti Marjeti, tako da bi skoraj zadel ob njene prsi, in kričal: "Oh, ti mačeha!" ali še kaj hujšega in spotakljivejšega. Marjeta, ki je bila krepke rasti, bi mu lahko brez težave zvila roke in utišala besede v ustih ter ga ukrotila. Toda ne. Stopila je nekaj korakov nazaj in zapičila v posinovljenca svoj ostri pogled tako močno, da ga je v trenutku premagala. Medtem pa sta se bratca oklepal matero in govorila: "Ne, mati, ne boj se! Anton, umiri se!" "Poslušaj, Anton," je rekla Marjeta, "imenovala sem te sina, in ko sem to izrekla enkrat, velja za vselej. Ti si moj sin, ker si sin Francesca, tvojega očeta, in ker te je tvoj oče meni izročil in ker te kot takega tudi ljubim. Dobro veš, da bi te lahko premikastila in prisilila, da bi se vdal. Pa nočem tega. Odločila sem se, da svojih otrok ne bom nikoli obvladovala s telesno močjo, temveč samo z duhovno. Ti si moj sin in te ne bom pretepal. Stori, kar hočeš, toda kriv si ti." In je odšla. Anton se je ob teh besedah zdrznil, se zmedel, šel sam vase, povesil glavo in se umaknil. Pogosto se je raztogotil, toda Marjeta ga je zadržala z dobrohotnimi besedami po velikodušnem nasvetu knjige Pregovorov: "Strahuj svojega sina, ko je še upanje" (Prg 19,18). Toda on je ostajal pri svojih grožnjah, za katere je sicer prosil odpuščanja, ko se je umiril, zlasti še ob resnih opominih babice, ki ga je vsakokrat pokarala zaradi njegovega obnašanja. Sčasoma se je tako oklesal, da si je pridobil ugled poštenega človeka, ki zna prijazno ravnati z vsemi, je zvest prijatelj, ki zna prinesiti veselje v vsako družbo, kjer se pojavlja. Spoštovanje in ljubezen do Marjete, ki sta sicer polnila njegovo srce, čeprav na zmeden in skrit način, se je pokazala jasno potem, ko so si razdelili imetje in je šel stanovat sam zase. Dostikrat je šel obiskat svojo mačeho, ki jo je vedno klical s sladkim imenom mati, dokler je še bivala v Morialdu. In ko se je Marjeta preselila v Turin, je pogosto šel iz Becchijev, prebil pri njej nekaj ur v prijetnem kramljanju in spoštljivo sprejemal njene nasvete.

Tako se je Janez v šoli svoje matere naučil tiste izredne ljubeznivosti kot metode prehitevanja neredov, ki omogoča vzgojitelju, da postane gospodar src svojih gojencev.

8.

POGLAVJE

Babica - Spoštovanje in otroška ljubezen Marjete do tašče - Preprostost vladanja v družini

ČE JE MARJETI USPELO S tako lahkoto upogniti voljo svojih otrok k natančni pokorščini, ni bila to samo posledica njenih besed, temveč predvsem njenega zglada. Njen mož Francesco ji je ob smrti zaupal v varstvo tudi svojo staro, bolešno in od toliko različnih tegob obiskano mater, ki je bila prisiljena večji del dneva prebiti sede na stolu ali leže v postelji. Vendar je ta dobra in sveta ženska, od mladih nog navajena na izredno delavnost, skušala z vsemi svojimi močmi pomagati pri vzdrževanju družine. Pletla je nogavice, krpala, šivala, kuhala, skrbela za snago. Po njeni zaslugi je bila v tej skromni hiši vsaka stvar na svojem mestu in vse v najlepšem redu. Ko ni mogla sama vsega spraviti v red, ji je pri tem pomagala snaha, ki ji je prav tako bila pri srcu snaga in dostojanstvo hiše.

Marjeta pa je taščo imela za kraljico domačega krova. Spoštovala jo je, kakor da bi bila njena mati, ubogala jo je v vsem in se z njo o vsem dogovarjala. Če je prišlo do razlike v ocenah, je vedno dala prav babici. Skušala ji je ugoditi v vsem, kjer je le mogla, in poskrbela tudi za tako hrano, ki ji je bila posebno všeč. Ko je čez dan imela kaj prostega časa, zlasti v zimskem času, je rada prisedla k njej in ji delala družčino. Ko so jo ponoči napadle bolečine toliko različnih bolezni, je stala Marjeta ob njeni postelji in bila pripravljena postreči z vsem, če je le mogla. Ko je šla nakupovat ali na sejem, in to se je dogajalo skoraj vsak teden, ni prišla domov nikdar praznih rok. Vedno je prinesla s seboj kaj, kar je dokazovalo, da je mislila nanjo: kot na primer boljše rezance za v juho, bele štručke, piškote ali zgodnje sadje.

Enako spoštovanje babice je Marjeta terjala tudi od sinov, in to brez izjeme in v vseh okoliščinah. Vedno znova jim je zabičevala: "Babico morate ubogati

še bolj kot mene." V tem je bila neizprosna in ni trpela, da bi se do babice obnašali nespoštljivo ali bi je ne ubogali.

Čeprav je bila polna pozornosti do svojih otrok, ni nikoli potegnila z njimi proti babici ali jih opravičevala, če jih je babica obtoževala. Kazen, ki jo je babica naložila kateremu izmed otrok, je bila vedno upravičena in nikdar je nobenemu ni odpustila ali jo hotela omiliti z nepremišljeno dobroto zaradi trenutne babičine strogosti. To popolno soglasje je bilo potrebno za uspešno vzgojo otrok, kajti celotna skrb za gospodinjstvo je počivala na Marjetinih ramah. Samo ona je skrbela za obdelovanje posestva, samo ona je prodajala in kupovala. Z moško odločnostjo je opravljala vsa poljska dela, običajno delo za ženske, poleg tega pa je prevzemala tudi težaška dela, ki so navadno domena moških. Brat Michele ni nikdar odrekel pomoči svoji sestri, toda včasih je bil zadržan zaradi neodločljivih opravkov in ji ni mogel priskočiti na pomoč. V takih primerih je Marjeta kosila travo, orala njive, sejala, žela žito, vezala snope, jih nalagala na voz, vozila v skedenj, skladala v kopice, mlatila in spravljala pridelek v shrambo. Ko je najela moške delavce, se je postavila na čelo in jih s svojim zgledom silila k naporu, ker se ti niso dali premagati od ženske. Anton ji ni kaj dosti pomagal pri teh delih, zato je morala prebiti mnogo časa zunaj doma. Bila pa je lahko mirna, ker je babica skrbno pazila še na otroke. Babica ji je bila pri vzgoji v izredno pomoč, saj sta si bili edini v ciljih in sredstvih. Rekli smo že, da je mati Marjeta v tej hiši našla isti način vzgoje, po katerem je bila vzgojena sama.

Priklenjena na svoj naslonjač je babica samo z besedo urejala ves potek dogajanja v hiši. Vnuki so jo spoštljivo poslušali. Vsaka njena želja je bila zanje obvezujoč zakon. Bila je izredno ljubeznivega obnašanja, nadvse občutljiva, včasih celo preveč, in dobrohotna, istočasno pa nepremagljivih načel, saj je od vsakega terjala, da je priznal svojo krivdo, če se je v čem pregrešil. Če se je kateri vnukov v čem pregrešil in matere ni bilo doma, ni popustila, temveč ga je poklicala po imenu in dejala: "Pojdi in prinesi mi tisto šibo."

"Me boste natepli?"

"Prav to! Daj mi jo!" Deček je šel po šibo in ji jo podal.

"No, sedaj pa stopi bliže." Fant se ji je postavil ob stran.

"Toda babica, saj nisem jaz začel prepira. Saj nisem bil jaz nepokoren."

"A tako? Zato boš namesto enega udarca dobil dva."

"Babica! Odpustite mi!"

"To ni zadosti."

"Babica, priznam, nimam prav in ne bom več storil kaj takega." In obtožil se je svoje krivde.

"Pa zares priznaš svojo krivdo?"

"Da, babica."

Včasih je babica že dvignila roko s šibo, če se je fant pomišljal priznati krivdo. Toda ob besedi "odpustite mi, priznam svojo krivdo" je povabila roko in dejala: "Pojdi in postavi šibo na svoje mesto in glej, da ne bo treba nikdar več seči po njej." Navadno so se vse grožnje končevale tako, kajti dečki, ki so vedeli, kako se lahko izognejo kazni, so takoj pošteno priznali svoj greh.

Le redko je prišlo do udarcev, pa še takrat samo do enega ali dveh, ki gotovo nista povzročila bolečine. Toda ker je bilo vse ravnanje usmerjeno v kazen, je bilo zadosti, da je zbudilo jok pri kaznjencu, ki se ni niti za korak umaknil. Ona, pridna obiskovalka krščanskega nauka v cerkvi, je znala na pamet župnikove besede: "Ne odteguj otroku kazni; če ga udariš s šibo, ne bo umrl; ti ga udariš s šibo, njega pa rešiš kraja mrtvih" (Prg 23,13–14).

Babica se je komaj lahko dvignila iz naslonjača, zato so ljudje spraševali dečke: "Zakaj greste k babici, ko vas kliče, da bi vas kaznovala? Zakaj ne zbežite? Saj vas ne more dohiteti!" "Zato, da ne bi užalostili matere!" so odgovarjali.

Nekega dne je babica ugotovila, da je izginilo sadje, ki ga je ona dala na stran. Sum je padel na najmanjšega izmed vnučkov. Poklicala ga je: "Janez!" Ta je, popolnoma nedolžen v tej stvari, radostno pritekel. Babica pa je vsa stroga dejala: "Pojdi in prinesi mi tisto šibo tam v kotu." Deček je ves zmeden ubogal, toda ko se je zavedel, za kaj gre, je dejal: "Babica, jaz vas ubogam, toda vedite, da jaz nisem vzel tistega sadja."

"Prav," je povzela ona, povedal mi boš, kdo je to storil, in te ne bom kaznovala."

"Dobro, povedal vam bom, toda s pogojem, da boste odpustili krivcu." "Naredila bom tako. Toda ti mi privedi krivca, in če bo on prosil odpuščanja in prinesel šibo kot znamenje, da si je zaslužil kazen, mu bom odpustila." Janez je stekel k starejšemu bratu, ki je bil takrat star kakih 15 let in mu zato, ker ga je zavračal, ni prav nič zameril. Povedal je, kaj se je zgodilo. Anton, ki je takrat že trdo delal na polju, je imel celo zadevo za smešno in se namrdnil ob babičini zahtevi. Da bi ga kaznovali kot kako šestletno otroče, se mu je zdelo smešno ponižanje. Nalahno je skomignil z rameni, kot bi hotel reči: "Kake neumnosti!" Toda Janezek je vztrajal: "Pridi vendar in se ne upiraj babičini volji. Babici je veliko do njene oblasti in bi jo močno užalilo. Tudi mati bi bila zelo užaloščena. Res je, da si že velik, vendar to ne pomeni, da ne bi več ubogal babice." Brat je privolil rekoč: "Pojdiva!" Vzel je palico, jo izročil babici in zamrmral: "Ne bom več storil kaj

takega." Toda njegov pogled gotovo ni kazal ponižnosti kakega kartuzijanskega novinca. Babica pa je bila zadovoljna s tem dejanjem, prijela je Antona za roko in mu dejala: "Sinko moj, zapomni si: če je res, da jih požrešnost ubije več kot meč, je tudi res, da jih gre v pekel več zaradi požrešnosti in njenih posledic kot zaradi katerega koli drugega greha."

Janezu pa se je iz te popolne soglasnosti med materjo in babico odkrila potreba in neizmerne koristi soglasja med predstojniki v vzgojnem zavodu, če hočemo uspešno vzgajati mladino. Kajti če se med tiste, ki morajo skrbeti za red, vtihotapi zavist, sovraštvo, različna mnenja, nesoglasje, bo to imelo žalostne posledice in uresničil se bo rek: V sebi razdeljeno kraljestvo bo opustošeno.

9.

POGLAVJE

*Marjeta navaja svoje otroke na čistočo,
preudarnost ter trdo in zatajevano življenje*

MARJETA JE POLEG REDOLJUBNOSTI IN lepote v dušah svojih sinov ter voljne in stalne radosti, s katero naj bi opravljali vsa svoja dela, zahtevala tudi red in čistočo osebe. Ta njena skrb je bila v skladu z Gospodovo voljo: "Jej z veseljem svoj kruh in pij veselega srca svoje vino; ker Bogu je že zdavnaj všeč tvoje dejanje. Vselej naj bodo bela tvoja oblačila in olja naj ne manjka na tvoji glavi (po krajevni navadi)" (Prd 9,7–8). Zato si Marjeta do osmega ali desetega leta ni samo prizadevala, da so bili njeni otroci snažni, temveč je celo skrbela, da so bili čedno oblečeni. Zlasti ob nedeljah jih je oblekla v najboljšo praznično obleko, jim skrbno počesala po naravi skodrane lase, ki jih je zato pustila bolj dolge, tako, da jih je lahko povezala s čednim trakom. Nato jih je prijela za roke in peljala k maši. Včasih je dovolila, da je šel Anton z večjim bratcem za nekaj korakov pred njo, vendar nikdar tako, da bi ga izgubila izpred oči. Ljudje, ki so srečevali to družinico, zlasti matere, so se ustavljali in Marjeti čestitali: "Oh, kako lepi otroci, kakor da bi bili angelčki!" Marjeti je taka pohvala dobro dela. Globoko v srcu, a z mnogo večjim dostojanstvom, je čutila kot mati Grakhov, ki so jo Rimljani izzvali, naj pokaže svoj nakit. Ona pa jim je predstavila svoja sinova in dejala: "To sta moja bisera." Za Marjeto so bili njeni sinovi ves njen zaklad, vsa njena slava, ves njen ponos.

Ko so se otroci sredi množice, ki je vedno bolj naraščala, bližali cerkvi in videli starčke, ki so po navadi tistega časa imeli še dolgo, naloščeno in s pentljo povezano kito, so vpraševali: "Mati, ali vidite tam Giacoma?" (bil je krepak starček, nestor kraja). "Kdaj boste tudi nam spletli tako kito, ki nam bo padala na ramena?"

"Vam so zadosti kodrčki, s katerimi vas je sam Bog hotel ozaljšati. Vam dobro de, da se pokažete pred ljudmi, kajne?"

"Oh, seveda!"

"Prav! Poslušajte me! Ali veste, zakaj sem vas tako lepo oblekla? Zato, ker je nedelja. Ker želim, da pokažete na zunaj radost, ki mora na ta dan napolnjevati vsakega kristjana, in potem zato, ker hočem, da bi čistoča vaše obleke bila znamenje lepote vaše duše. Kaj bi pomagalo nositi lepo obleko, če pa bi bila duša umazana od greha? Prizadevajte si, da boste zaslužili pohvalo Boga in ne pohvale ljudi, ki ne služi drugemu, kot da vas naredi častihlepne in ošabne. Bog ne more prenašati častihlepnih in ošabnih ljudi in jih kaznuje. Rekli so, da ste podobni angelom. In kakor angeli morate biti vedno, posebno sedaj, ko bomo vstopili v cerkev, kjer boste lepo klečali, ne da bi se ozirali okrog in klepetali, temveč tako, da boste držali lepo sklenjene roke. Jezus Kristus v najsvetejšem zakramentu bo vesel, ko vas bo videl pobožno zbrane pred svojim tabernakljem, in vas bo blagoslovil." S takim poukom o čistoči in z zbranim vedenjem jih je učila spoštovanja do samih sebe in do drugih. Janez je vse do pozne starosti kazal veliko zavzetost za snago in čistočo v obleki; ni trpel nikakršnega madeža in je od časa do časa rade volje dal temeljito pregledati talar in plašč. Tako je lahko vstopil v katerokoli palačo, hišo ali v stik z ljudmi in bil dobrodošel sogovornik celo najbolj zahtevnim ljudem. Zunanja skladnost in urejenost njegove osebe je bila znamenje čudovitega reda, ki je vladal v njegovi duši.

Prav tako je mati Marjeta skrbela, da so se njeni dečki znašli v vsakem položaju, da so ravnali premišljeno in ne brezglavo, pa četudi ne po svoji krivdi, kar dostikrat prinese moralno in gmotno škodo. Ko je imel Janez osem let, je morala mati nekam po opravkih in je neki predmet postavila visoko na omaro. Ker ga je Janez hotel imeti, je stopil na stol in pri tem dregnil v steklenico olja. Ta je padla na tla in se razbila. Otrok je ves zmeden skušal odpraviti posledice svoje nerodnosti in očistiti oljni madež na tleh. Ker pa je videl, da tega ne bo zmož, je želel napraviti kaj, kar bi preprečilo, da bi mati bila nejevoljna. Šel je v ograjo, urezal palico in jo lepo izrezljal, kakor je najbolje vedel in znal. Ko je prišla ura, za katero je vedel, da se bo mati vrnila, ji je šel naproti vse do doline, in ko jo je srečal, je dejal: "Mati, kako vam je? Ste lepo opravili svoje posle?"

"Da, dragi Janezek! In ti? Si priden? Si dobre volje?"

"Oh, mati! Poglejte to!" In ji je podal palico.

"Oh, sinko! Si mi kako zagodel?"

"Da. Tokrat si res zaslužim, da me kaznujete."

"In kaj se je zgodilo?"

"Stopil sem tako in tako na stol in po nesreči razbil steklenico z oljem. Ker vem, da sem si zaslužil kazen, sem prinesel to palico, da me z njo naklestite, ne da bi vam jo bilo treba iti iskat." Na zvit, plah in šaljiv način je podal palico materi in čakal, kaj bo storila. Marjeta je pogledala sina, potem palico in ob tej otroški zvitosti končno dejala: "Žal mi je zaradi nesreče, ki se ti je pripetila. Ker pa iz poteka dogajanja vidim, da si nedolžen, ti odpuščam. Vendar pa se pri vsem tem spominjaj mojega nasveta: preden se lotiš kakega dela, misli tudi na posledice. Če bi prej pogledal, ali ni kje kaj, kar bi se moglo razbiti, bi gotovo stopil na stol bolj previdno, pogledal okoli, ali ni kje kake nevarnosti. Kajti tisti, ki se v mladosti navadi površnega ravnanja, bo tudi v starosti površen, doživel bo mnogo neprijetnosti in bo mogoče celo razžalil Boga! Bodi zato previden!" Tako ga je poučila vsakokrat, ko je bilo potrebno. Bila je tako prepričljiva, da so bili otroci v prihodnje mnogo bolj pazljivi.

"Kdor pazi na svarjenje, je pameten" (Prg 15,5). Ta modrost ga bo tudi naučila, da si ne bo zaslužil karanja, če pa si ga bo zaslužil, se mu bo rade volje podvrigel, a se tudi ponižno in iskreno obvaroval njegovih posledic. Tako je delal Janez. Toda ali v tem dogodku ne vidimo že iskro tiste krščanske politike, ki jo je moral uporabljati s preprostostjo goloba in zvičajnostjo kače, da je branil svoje ustanove in raztrgal mreže, ki so mu jih nastavili njegovi sovražniki, vendar pa tako, da si iz njih ni naredil sovražnikov.

Naj še omenimo razliko med Marjetinim ravnanjem in vedenjem mnogih staršev, ki ne znajo vzgajati svojih otrok k redu in varčnosti in celo sami dajejo otrokom zgled za površnost in nemarnost, potem pa ob vsakem po nesreči razbitem steklu, raztrgani obleki, zlomljenem stolu vzrojiijo, kričijo in pretepajo svoje otroke, kakor če bi naredili zares težek pregrešek. Otroci pa trepetajo, se bojijo, jočejo, jezijo in se pogosto uprejo svojim očetom in materam. Pri tem pa starši ne pomislijo, da kvarijo tudi moralni čut svojih otrok. In tako se dogaja, da pustijo brez kazni ali le malo kaznujejo laž, prepire, grobo govorjenje, nepokorščino, medtem ko vsako še tako majhno škodo kaznujejo z viharjem besedi in udarcev, ki so potem vzrok za pohujšanje in žalitev Boga. Kakšen nesmisel tiči v tem, da tako visoko cenimo vsako nesrečo, ki ima za posledico gmotno škodo, Božje žalitve pa so nam tako malo mar.

Toda naj je Marjeta še tako ljubila svoje otroke, jih ni nikdar pretirano ljubkovala. Prav nasprotno. Želela jih je navaditi na skromno, delavoljno in trdo življenje. Tako so rasli krepki. Dolgotrajno pešačenje jih ni utrujalo, nikdar niso vpraševali po oddaljenosti. Ko je bil Janez v Cerkvenem konviktu, je odhajal iz Turina ob dveh popoldne in mirno prišel v Castelnuovo d'Asti ob osmih zvečer.

Nikakor ni hotela, da bi pri zajtrku poleg kruha jedli še kak dodatek ali namaz, sadje, četudi so bili na deželi, ali kavo in mleko. Dajala jim je kos kruha in hotela, da so ga takega in brez vsega drugega pojedli. Na tak način jih je navadila, da si za zajtrk niso želeli kakih dodatkov. Tako je ravnala tudi z Janezom, ko se je za počitnice vračal domov, in tudi, ko je bil že klerik.

Čeprav so v semenišču spali na žimnicah, je mati Janezu pripravljala preprosto trdo slamnjačo in mu rekla: "Bolje je, da se navadiš spati z malimi neprijetnostmi. Na prijetnosti se ne bo težko navaditi." In štiri mesece počitnic je bilo to njegovo ležišče. Sinu je ob koncu počitnic naročila, da je vrečo za slamo zložil z odejo in tako imel pripravljeno za naslednje poletje. "Nikdar ne veš, kaj se ti še lahko pripeti," je ponavljala. "Kdo ve, kam te bo poslala Božja previdnost. Zato je dobro, da si navajen na pomanjkanje."

Hotela je, da so se zatajevali tudi pri spanju. "Kajti," tako je imela navado reči, "kdor spi, ne ulovi ribe." Dostikrat je zvečer, zato da je lahko krščansko pogostila kakega reveža, ki nikjer drugje ni mogel dobiti prenočišča, hotela, da so bedeli pozno v noč. Zjutraj jih je budila pred sončnim vzhodom in želela, da so takoj vstali. Včasih jih je budila celo sredi noči, da so pomagali pri kakem bolniku v vasi. Na tak način se je Janez navadil, da mu nočno bedenje ni bilo pretežko. Ko se je materi zdelo, da Janez ponoči ni zadosti spal, mu je naročila, naj gre počivat ob najbolj vročih dnevnih urah. Janez je ubogal, sedel na klop ob mizi, naslonil glavo na roke, toda zaspati ni mogel.

"Spi, spi vendar, Janez," mu je prigovarjala Marjeta.

"Seveda, seveda!" je odgovarjal sin, "ali ne vidite, da spim?" in zaprl je oči. Mati Marjeta se je smejala: "Glej, sinko, naše življenje je tako kratko, da imamo zelo malo časa, da delamo dobro. Ves čas, ki ga uporabimo za nepotreben spanec, je izgubljen za nebesa. Vsaka minuta, ki jo odvezamemo nepotrebniemu snu, je podaljšanje življenja, kajti spanje je podoba smrti. V teh minutah lahko storimo toliko dobrih del in si pridobimo toliko zaslug!" Ta njen nasvet je bil odraz Božjega sporočila: "Vse, kar more tvoja roka storiti, stori z vneto močjo, zakaj ni dela ne preudarjanja ne znanja ne modrosti v kraju mrtvih, kamor greš" (Prd 9,10).

Pozneje bomo videli, kako je Janez znal dobro uporabljati čas.

10.

POGLAVJE

*Slaba kupčija - Ukradeni purani in previdnostna poučitev
- Čuvaj v vinogradu - Strašilo in pogumen deček*

MOGOČE SE BODO STVARI, KI jih bomo opisali v tem poglavju, zdele malo pomembne, vendar se mi zdi potrebno, da jih navedem, kajti tako bomo še bolj doumeli, kako je Marjeta vzgajala svoje otroke.

Janezek je bil star komaj pet let in je z Jožefom vodil na pašo jatico puranov. Kar se je pojavil na cesti prebrisan malopridnež in menil, da bo od dveh naivnih otrok mogel prigoljufati enega purana. Stopil je bliže in dejal: "Mi prodasta enega purana?" Dečka sta se spogledala. Zdela se jima je lepa priložnost, da se uveljavita kot prodajalca in zaslužita lepe denarce. Možakar je nadaljeval: "Dam vama pet soldov!" "Pet soldov!" sta vzkliknila in zdelo se jima je, da gre za velike denarje. Ne da bi kaj razmišljala, sta vzela tistih pet soldov, prebrisanec pa je ujel največjega purana in v hipu izginil izpred njunih oči. Dečka sta vsa iz sebe tekla k materi in klicala: "Mati, prodala sva purana!"

"Oh!" je vsa presenečena vzkliknila mati, ki se ni nadejala česa takega.

"In drago sva ga prodala! Za celih pet soldov!" Zmagoslavno sta ji izročila denar. Uboga mati Marjeta ni mogla verjeti svojim očem: "Oh, jaz revica! Pet soldov! To sta pa naredila kupčijo! Ali ne vesta, da je vreden vsaj štiri in pol lire? Ta človek je oderuh! Ali ne vesta, da vaju je okradel?"

Dečka sta obstala kot okamnena, ko pa sta prišla k sebi, sta se vsa nesrečna spustila v tek za tistim nesramnim kupcem. Mati ju je zaman klicala. Ničesar nista slišala. Eden se je zagnal v eno smer, drug pa v drugo po cestah med grički. Da bi dobila nazaj purana, sta pozabila, da sta pustila preostalo jato brez pastirja in bi jo prvi človek lahko odvedel kamorkoli. Mati, ki je z okna opazovala celo

dogajanje, je z nekaj sosedi segnala skupaj živali, ki so že začele bežati, in jih privedla v kokošnjak. Otroka pa, kakor je bilo predvideti, nista našla človeka, ki sta ga iskala, in sta vsa preplašena in izmučena, s povešeno glavo prišla nazaj. Toda puranov, ki sta jih pustila na travniku, ni bilo več. Lahko si mislimo, kako strahoten preplah ju je obšel: puranov ni bilo več, vsi so izginili. Začela sta iskati na vseh koncih in krajih, toda puranov ni bilo nikjer. Pogledala sta proti domu, toda tudi tam ni bilo ničesar. Bila sta prepričana, da so jima tudi te ukradli. S težkim srcem sta se napotila domov. Že na pragu sta obupana vzdiknila: "Mati! Puranov ni več!" Marjeta ju je smehljaje gledala. Zdelo se jima je, da skriva boljšo novico. Stekla sta k njej in se je oklenila: "Zakaj se smejete?" Ker sem purane jaz spravila na varno. Vidva pa počenjata marsikaj, ne da bi prej vse dobro premislila. Drugič ne zaupajta svoji sodbi, temveč vprašajta za svet koga, ki je bolje poučen kot vidva, da se potem ne bosta morala kesati. Potem ne bosta nikdar več prodala purana za pet soldov in se izpostavila nevarnosti, da bosta izgubila še druge. In kaj bi storila, če bi se vidva, tako majhna, srečala s tatom?"

Tu naj mi bo dovoljena kratka opomba: kdo bi tedaj mogel misliti, da bo Božja previdnost prav Janeza namenila za upravnika velikanskih vsot denarja v korist tolikim delom krščanske ljubezni?

Nekaj dni pozneje je Janezek ugotovil, da mu manjka en puran iz jate, ki jo je pasel. Sicer ni videl nikogar, ki bi mu ga ukradel, toda ko se je bolje ozrl okoli sebe, je zagledal nekega kosmatinca visoke postave, ki je šel svojo pot, ne da bi sploh opazil malega pastirčka. Pastirček pa je razmislil in je sam pri sebi dognal, da ni mogel biti tat nihče drug kot samo ta človek, čeprav ni nič kazalo, da bi človek nosil s seboj purana, ki je izginil. Toda Janez je bil tako prepričan, da je stopil na cesto, stekel za njim in s pogumom človeka, ki ve, kaj hoče, začel kričati: "Ne pustim vas naprej, dokler mi ne vrnete purana!" Neznanec je prezirljivo ošinil napadalnega sitneža: "Se ti je zvrtilo v glavi, kajne? Pojdi svojo pot in srečno!" Janez pa: "Ali niste razumeli? Ven s puranom! Rekel sem, da ste mi ga ukradli!" "In kje naj bi ga skrtil?" je tujec odgrnil suktnjo. Janez ni odnehal: "To še ne pomeni, da ga imate pri sebi. Za vsako ceno hočem purana!" Tujec pa je nadaljeval: "Že vidim, da se hočeš šaliti, in to ni prav. Nimam časa, da bi ga izgubljal s teboj." In hotel je iti svojo pot. Toda Janez je skočil predenj: "Ne boste šli naprej, dokler mi ne daste nazaj, kar je mojega. Začel bom kričati na pomoč! Tat! Tat, dokler ne pridejo ljudje. In če ne bo nikogar, se vam bom zapletel med noge in vas ne bom pustil naprej!" Ob taki odločnosti malega fantka in iz strahu, da ga ne bi odkrili, je človek šel nazaj in izza nekega grma potegnil vrečo s puranom. Nameraval se je vrniti po isti poti proti večeru in ko bi bil kraj osamljen, pospraviti svoj plen. V tem trenutku pa je skušal iz nuje

narediti krepost in je zato rekel: "Vidiš, hotel sem preizkusiti, ali se boš zavedel, da ti je izginil puran." Ko je to rekel, je spustil živalco. "Prav," je dejal Janez, "sedaj pa pojdite, kamor hočete, in drugič dobro premislite, s kom se šalite, kajti to, kar ste naredili, gotovo ni pošteno."

Zvečer se je Janez s svojo jato puranov vrnil domov in pripovedoval materi o svojem junaštvu. Kaka druga mati bi pohvalila sinov pogum in oštevala tatu in vsem pripovedovala o dogodku. Marjeta pa je ugotovila, da je otrok preveč tvegala, in mu rekla: "Kaj pa, če po naključju ne bi bil on tisti, ki ti je ukradel purana? Potem bi se spravil v težak položaj, ker bi bil upravičeno užaljen in bi te pretepel."

"Toda jaz sem bil popolnoma prepričan, da ga je on ukradel, kajti purana sem videl še malo pred tem."

"To, da nisi takrat videl nikogar drugega, še ni bil razlog, da bi obdolžil nje-ga. Saj bi lahko kdo prišel na travnik, se skrila za kako drevo ali ograjo."

"Če bi jaz o vsem tem razmišljal, bi purana že stokrat izgubil."

"Poslušaj me, otrok: saj navsezadnje to ne bi bila taka izguba. Sam dobro veš, da nisem tako zahtevna v svojih pravicah, zlasti ko gre za to, da bi mogli storiti kaj proti krščanski ljubezni ali miru s sosedi. Za grozd ali za malo sadja, ki bi nam ga kdo vzel, se ne bi nikdar spuščala v prepir. Če je treba, se opozori, sicer pa za take malenkosti ne bo konec sveta."

"Se pravi, da bi pustili, da bi vam vse izpred nosa odnesli, in ne bi mignili s prstom."

"Počasi! Če bi kaj moglo škoditi moji družini, bi že videl, kako bi se tudi kot ženska postavila proti nasilnežem."

"Pa ne vidite, da je bil tisti človek tako nesramen, da je celo lagal?"

"In kako moreš ti vedeti, da je bila laž? Saj bi zares lahko naredil kako šalo. Nasprotnega mu niti dokazati ne bi mogel."

"Hm!" je zamrmral Janez in se zamislil.

Mati pa je nadaljevala: "Četudi bi bil kriv, bi ti moral sprejeti opravičilo in mu prihraniti tisto nevšečnost. Moram ti tudi reči, da so bile tvoje zadnje besede odveč. Kajti potem, ko ti je uspelo, da si dobil nazaj svojega purana, ni bilo potrebno nič več."

"Sem potem ravnal napak?"

"Ne pravim tega. Tvoj namen je bil dober in vse se je dobro končalo. Vendar ne govori o tem z drugimi ljudmi. In če boš kdaj srečal tistega človeka, se naredi, kakor da si vse pozabil. Zpomni si, da je imeti samo enega sovražnika že preveč za človeka."

Čeprav je bila Marjeta prava mojstrica v previdnosti, je kljub temu s svojim zgledom spodbujala svoje otroke k pogumu. To naj nam pojasni naslednji ljubek dogodek.

Nekoč v tistih letih je bila vinska trgatev zelo skromna in je bilo grozdje silno drago. Zato so vinogradniki budno stražili svoje vinograde. Tatiči pa so ponoči hodili krast po vinogradih, da bi povečali svojo trgatev.

Mati Marjeta, ki je živela v osamljeni hiši, obdani z gozdovi, sama s tremi dečki, gotovo ni bila zadosti opremljena, da bi se branila proti tatovom. Zato je bila vedno v nevarnosti, kdaj bo morala ugotoviti, da so jo oropali najboljšega pridelka. Kako trto ob poti so mimoidoči grduni že obrali. Ona pa je imela v svojem načinu govorjenja in ravnanja nekaj moškega, kar ji ni dopuščalo, da bi se česarkoli ustrašila. Nekega dne je zagledala nekega moškega, ki je hodil mimo njenega vinograda, kot da se sprehaja. Toda opazila je, kako si je od časa do časa ogledoval ograjo in breg, kakor da bi iskal prehod. Marjeta je zaslutila, da jo bodo tisto noč okradli. Zato je sklicala otroke in jim rekla: "Bojim se, da bodo nocojšnjo noč prišli krast v naš vinograd. Zato bomo stražili. Toda biti morate popolnoma tiho in paziti name. Ko vam bom dala znamenje, morate iz vsega grla kričati 'Tatovi! Tatovi!' in delati čim hujši ropot."

Ko se je stemnilo, je odšla od doma in sedla brez vsake luči v vinogradu na tla, okoli nje pa so posedli otroci. Čez nekaj časa se je na koncu vinograda pokazala senca, začela hoditi med brazdami, se zaobrnila okoli brajde, vstopila v vrsto in se ustavila. Marjeta je pozorno opazovala. Vse je bilo tiho. Otroci so pozorno pričakovali njeno znamenje. Tedaj pa je tisti človek že odrezal grozd in Marjeta je zakričala: "Razbojnik! Kaj hočeš zaradi nekaj grozdov priti v pekel?" In trije dečki so iz vseh prsi kričali: "Tatje! Tatje! Orožniki! Tukaj! Tukaj! Tam je tat! Orožniki! Hitro, hitro!" Udarjali so s palicami po kovinskih predmetih in delali peklenški hrušč. Ob teh nepričakovanih krikih je tat ves prestrašen pustil nabrano grozdje, stekel navzdol po hribu, se zaletaval sem in tja in padal v jarke. Marjeta je vsa zadovoljna s tako zmago pripovedovala svojim sinovom: "Vidite, pa smo tudi brez pušk pregnali tatove." Vsi so se veselo zasmeli. Tat pa je tudi zaradi drugih prestopkov kmalu padel v roke pravice in bil obsojen na več let ječe.

Tako se je Janez navadil obdržati hladno kri in se ne bati, kar mu je pozneje koristilo v najrazličnejših okoliščinah in nevarnostih, v katerih je bil tolikokrat v svojem življenju. Brez dvoma je v vsem prevladoval nadnaravni vidik. Toda krepost, zrasla v srcu prizadevnega otroka, je kakor odlična tekočina v krhki posodi: potreben je pravi čudež, da more vztrajati. O Janezu lahko po pravici

rečemo, kar je modri Sirah rekel o pravičnem: "Če mu umre oče, bo, kakor da ni umrl, ker je za seboj pustil sebi enakega ... in ob svoji smrti ni v skrbeh. Za seboj je pustil nekoga, ki ga bo pri sovražnikih maščeval, prijateljem pa vračal dobrote" (Sir 30,4–6). In, ali ni moral prav Janez postati čuvaj Gospodovega vinograda, eden izmed čuvajev njegove hiše?

Kako leto pozneje je Janez še drugič dokazal svojo neustrašenost. Mati Marjeta je vedno skrbela za to, da svojim otrokom ni pripovedovala strahotnih povesti, ki bi zbegale njihovo domišljijo, kakor to na žalost dela mnogo mater, ki tako namesto pogumnih vzgajajo bojzljive otroke. Jeseni je šel Janez za kratek čas na počitnice na dom svoje matere v Capriglio, kamor je prišla zaradi trgatve tudi Marjeta. Dedek, strici in tete so vnuka oziroma nečaka ljubeznivo sprejeli. Proti večeru, ko so čakali na večerjo, pa je nekdo začel pripovedovati, kako je bilo v prejšnjih časih slišati s podstrešja različne ropote, sedaj močnejše, sedaj rahlejšje, kratkotrajne pa zopet dolge, vedno pa strašilne. Vsi so bili mnenja, da more samo hudič ljudem povzročati take preglavice. Janez ni bil tega mnenja in je trdil, da imajo taki pojavi naravne vzroke, na primer veter, kuna ali kaj podobnega. Soba, v kateri so se zadrževali, je imela lesen strop, ki je bil hkrati pod velikemu podstrešju, kjer je bila kašča in shramba za poljske pridelke. Kar se nenadoma zasliši ropot, kakor da bi nekaj padlo po tleh, kot trkanje steklenic v košari in potem počasen in zamolkel ropot, ki se je raztegnil z enega konca podstrešja do drugega. Razgovor je utihnil in nastala je mučna tišina. In glej, grozeč in nepričakovan ropot se je znova začel. Vsi so preplašeni pobledeli.

"Kaj je vendar to?" so v strahu spraševali drug drugega.

"Greval!" je rekla Marjeta sinu. Pojdiva stran. Ta nenavadni strah bi ti lahko škodoval."

"Nikakor ne," je odvrnil Janez. Hočem videti, kaj je to!"

Medtem se je ropot s presledki nadaljeval in resnici na ljubo je ob tistem času in tako, kakor se je dogajalo, vse skupaj imelo na sebi nekaj skrivnostno zastrašujočega. Vsi navzoči so se spogledali.

"Mogoče so ostala odprta hišna vrata," je menil nekdo.

"Ne. Vrata so zaklenjena s ključem," se je glasil odgovor.

"Kaj torej?"

Janez je odločno vstal, prižgal luč in dejal: "Poglejmo, kaj je to."

"Bodi vendar pameten, pusti, bomo jutri pogledali, previdnost!"

"Kaj še! Vas je mogoče strah?"

Po teh besedah se je povzpел na lestvico, ki je vodila na podstrešje. Drugi so vsak s palico v eni in z lučjo v drugi roki šli za njim in trepetaje pridušeno

govorili med seboj. Janez je odrinil vrata na podstrešje, vstopil, dvignil leščerbo in se ogledal okoli. Nikjer ni bilo nikogar. Vse je bilo tiho. Skoraj vsi sorodniki so gledali skozi vrata in le nekaj se jih je upalo stopiti z Janezom. Nenadoma so vsi zakričali in nekaj jih je že skušalo pobegniti. Čudna zadeva! V enem kotu je bilo veliko rešeto za sejanje zrnja in to rešeto se je samo gibalo in bližalo navzočim. Toda ob strašnem kričanju se je rešeto ustavilo. Ko pa je kričanje pojenjalo, se je rešeto spet začelo pomikati naprej in se končno ustavilo pred Janezovimi nogami. Janez je dal luč svojemu sosеду, ta pa jo je ves iz sebe spustil na tla, kjer je ugasnila. Janez si je dal prinesiti drugo luč, jo postavil na star stol, se sklonil in prijel za rešeto. "Pusti! Pusti!" so kričali tisti, ki so bili pri vratih. Toda on se ni zmenil za klice in je dvignil rešeto od tal. Sedaj so se vsi kakor eden zakrohotali. Pod rešetom je bila velika kokoš.

Bilo je takole. Nekdo je postavil rešeto ob steno, vendar tako, da je bilo nagnjeno navzven. Ker pa je med šibami ostalo še nekaj zrnja, je prišla kokoš in jih hotela izključvati. Kljuvanje je spravilo rešeto iz ravnotežja, padlo je na kokoš ter jo ujelo pod seboj. Ko se je naveličala čakanja pod rešetom in je postala lačna, je skušala priti ven. Ker ni mogla dvigniti rešeta, se le zaletavala vanj in ga potiskala sem in tja. Tišina noči, lesen pod in silen strah so iz vsega naredili strašen ropot.

No, strahu je sledilo noro veselje in kokoš je morala z življenjem plačati tisto veseljačenje. Marjeta jo je ujela in dejala: "Nikdar več nam ne boš storila kaj podobnega" in ji pri priči zavila vrat. Kokoš so oskubili, jo iztrebili in dali v lonc. "Strašilo v loncu!" so kričali. Pripravili so okusno večerjo. Nikomur se ni ljubilo iti spat in so noč prečuli v radosti zaradi rešitve pred strašilom in v nadzorovanju kadi in sodov.

Tako se je Janez vedno obnašal. Gotovost, da je v milosti Božji, je dajala fantu nepremagljiv pogum: "Gospodove oči počivajo na teh, ki ga ljubijo; on je močna bramba in mogočna podpora ... Ti, ki živiš v zavetju Najvišjega ... Ni se ti bati nočne strahote ..., ne kege, ki se plazi v temi" (Sir 34,16; Ps 91,5-6).

11.

POGLAVJE

Skrben pastirček - Janezova ponižnost in zatajevanje pri jedi - Njegova molitev

PREDEN BOMO NADALJEVALI PRIPOVED, BI radi opisali kraj, kjer so se dogajale stvari, o katerih govorimo. Kdor gre iz Buttigliere, pride v vasico Becchi, del naselja Morialdo, na desni vidi hrib, na katerem je skromna hišica in ob njej vse do poti travnik, ki mu več dreves dela senco. To je bil Marjetin dom in na tistem travniku so njeni otroci, najprej Jože in potem Janez, pasli in čuvali kravico.

"Brezdelnost nauči veliko hudega" (Sir 33,29), je bil nasvet, ki so ga fantje dostikrat slišali in zaradi katerega so bežali pred Božjo žalitvijo in bili nenehno s čim zaposleni. Zanje je bilo nenehno delo nujna vsakdanja potreba. Njihova mati se je trudila, da jih je videla vedno zaposlene s čim, kar je ustrezalo njihovi starosti.

Marjeta je zatorej Janezu zaupala vlogo pastirja in on jo je prevzel s posebno zavzetostjo. Vsak dan so ga videli, kako je z eno roko držal vrv, s katero je bila za rogove privezana krava, da ne bi delala škode na bližnjih njivah. Njegov vrstnik Giovanni Filippello nam je pripovedoval, da je Janezek vse od svoje najnežnejše mladosti kazal nekaj posebnega v svojem vedenju. Z Janezom, ki je takrat imel kakih sedem let, sem hodil skupaj na pašo. Vsi, ki so ga videli, so ga občudovali, ker je bil z ene strani tako skromen in ponižen, z lahno sklonjeno glavo, z druge strani pa zopet tako vesel in šegav, da si je vsakega takoj pridobil srce. Jaz sem mu večkrat rekel: - Ti, Janez, boš gotovo uspel v življenju. - On pa je preprosto odgovoril: "Tako upam."

Neki drug njegov tovariš s paše, po imenu Secondo Matta, hlapčič na eni bližnjih kmetij in toliko star kot on, je vsako jutro prihajal s kravo svojega gospodarja

na pašo. Za malico je imel s seboj kos črnega kruha. Janez pa je imel v rokah čisto bel kruh, ki ga je mati Marjeta s toliko ljubeznijo pripravljala svojim otrokom, in ga počasi jedel. Nekega lepega dne je Janez rekel Matti: "Mi hočeš napraviti uslugo?"

"Seveda, rade volje," mu je odgovoril tovariš.

"Hočeš, da zamenjava kruh?"

"In zakaj?"

"Ker mora biti tvoj kruh boljši od mojega in bolj tekne." Matta je v svoji otroški preproščini res menil, da Janezu bolj ugaja njegov črni kruh, in ker mu je prijateljev beli kruh zelo teknil, je bil takoj pripravljen zamenjati. Od tistega dne sta si dve pomladi zaporedoma ob srečanju na travniku menjavala kruh. Toda ko je Matta dorastel, je razmišljal o tem dogajanju in vse to pogosto pripovedoval svojemu nečaku duhovniku Secondu Marchisiju, salezijancu. Dejal je, da razlog, zakaj je Janez zamenjaval kruh, ni mogel biti drugo kot duh zatajevanja, ker njegov črni kruh gotovo ni bil kaka slaščica.

Samota je bila Janezu priložnost za molitev. Tega se je naučil od svoje matere, ki je poleg molitev, ki so jih opravljali po krajevni navadi čez dan, kleče v čim večji zbranosti tudi med delom nenehno ponavljala in izgovarjala besede, ki so izražale njeno ljubezen do Boga. Vsi, ki so poznali Janeza kot otroka, vedo povedati o tej ljubezni do molitve, s katero je kazal zlasti svojo pobožnost do presvete Device Marije. Rožni venec mu je bil tako domač, da je hotel, da so ga fantje ves čas njegovega življenja od prvih časov Oratorija vsak dan molili. Nikoli se mu nobena stvar ni zdela razlog, da bi kako skupnost oprostil te molitve. Zanj je bila ta pobožna vaja tako nujna za pošteno življenje kakor vsakdanji kruh za ohranjanje telesne moči, da ne umremo. Poleg tega je vsakokrat, ko so zvonovi v cerkvi v Morialdu zvonili Angel Gospodov, nemudoma snel pokrivalo in s poklekom pozdravil svojo nebeško mater. Giovanni Filippello je vedel povedati, da je bil tako zelo pobožen, da so ga slišali, kako je s svojim srebrnim glasom prepeval cerkvene pesmi, da se je razlegalo po hribu. Molitev, združena z delom, ohranja dušo čisto, tako da lahko zaključimo, da je Janez ohranil neomadeževano tisto čednost, ki dela ljudi enake angelom. Zato se ni čuditi, da je Marianna Occhiena živo prepričana pripovedovala Giuseppu Buzzettiju, da se je njenemu nečaku na paši od časa do časa prikazovala presveta Devica in se z njim pogovarjala. Nimamo dokazov, da bi lahko potrdili tako nebeško milost. Vendar pa take govornice dobro kažejo in potrjujejo, kako so cenili njegovo otroško dobo tisti, ki so ga поблиže poznali.

Medtem ko so se na hribčku Becchi odigravali ti preprosti prizori, je izreden obred na neki delovni dan 1822 privabil ljudi v župnijo v Castelnuovo.

Župnik Giuseppe Sismondo je z vsem svojim klerom ob navzočnosti župana in občinskih svetovalcev kot priča prisegel zvestobo kralju Karlu Feliksu, ki je pred letom zasedel kraljevski sedež, in njegovim naslednikom. To dejanje zvestobe so bili dolžni opraviti vsi duhovniki kraljestva. Papež je dal potrebno dovoljenje, čeprav bi bila krivična žalitev misliti, da duhovniki niso zvesti svojemu vladarju. In prav ob tej priložnosti je monsinjor Franson, škof v Fossanu, po pravici vzkliknil: "Incidimus in tempora mala" (doleteli so nas slabi časi). Predvideval je prihodnost in poznal zlonamernega duha dvorjanov. Ti so namreč v vladarju zbudili sum proti monsinjorju Chiaverottiju, turinskemu nadškofu, čeprav ni nikdar prišlo do kakih odprtih nasprotovanj. Monsinjor je pregloboko spoštoval svojega vladarja in Karel Feliks je bil globoko veren kristjan in do skrajnosti spoštljiv do Cerkve: pridobil si je mnogo zaslug za Cerkev in v več kot enem primeru je znal krotiti zahteve svojih ministrov, ki niso bili tako kot on spoštljivi do pravic Cerkve. Kljub vsemu temu pa ni bil vztrajen v zagotavljanju nekaterih: leta 1814 je zopet stopila v veljavo trojna imuniteta cerkvenih oseb, toda zaradi zlobe novotarjev se ni dolgo obdržala. Zato je na zahtevo kralja leta 1823 Rim dal cerkvenim osebam dovoljenje, da so pričale pred laičnim sodiščem kot priče tako v civilnih kakor kriminalnih primerih, vendar tako, da je bilo ohranjeno njihovo dostojanstvo. Toda ali ni duhovniški značaj, služba pastirja, spovednika, svetovalca, naravnega zaupnika ljudstva zaslužila prednosti zaradi koristi, ki so je bili deležni vsi, in bi duhovnika izvzeli od tako odvratne dolžnosti? Ministri so še 1824. hoteli podvreči civilnemu pregledu pastoralna pisma škofov in želeli spreminjati izraze, ki jim niso bili všeč, in terjali so pravico veta, če se škof ne bi podvrigel njihovi volji. Škofje so se pritožili kralju, ki jim je dal prav. Ministri so v posameznih primerih popustili, vendar pa niso spremenili ukazov tiskarnam, ki niso smele tiskati brez odobritve.

Tudi kraljev predhodnik njegov brat Viktor Emanuel I., pobožen in pravičen vladar, človek srca, spoštljiv in poslušen do Cerkve, ki je zopet vzpostavil redovne družbe, je imel okoli sebe ministre, ki so kakor predsednik grof Peiretti, poslanik v Rimu, trdili: "Vse, kar je v Rimu predmet upanja, mora biti za nas predmet bojazni in zato tega ne smemo dovoliti." Regalistično izročilo na dvoru ni ugasnilo in svetovalci krone so skušali v vladarju zbuditi dvom o upravičenosti določenih posebnih pravic klera, češ da niso več v soglasju z zahtevami časa. In sam Viktor Emanuel je grofu Barbarouxu, odposlancu pri svetem sedežu, dal pisna navodila, v katerih ga opozarja, da naj ne zaupa papežu, kolikor je svetni vladar. Zaupal pa je drugim državam v Evropi, medtem ko so se v palačah poslaničnikov Francije, Španije in Bavarske tajno zbirali sektaši, ki so leta 1821 pripravili

revolucijo, v kateri se je prestrašen svobodno odpovedal prestolu v korist svojega brata Karla Feliksa.

Vse to so bili sadovi načel, ki so jih učili na univerzi v Turinu in ki jih moremo povzeti z geslom: "Ali papež privoli v to, kar hočemo, ali pa bomo to, kar hočemo, vseeno storili." Načelo, ki je pripravljalo pot na oblast vsem nasprotnikom Cerkev. Grof La Margherita je govoril, da je bila zanj prava sreča, da je sam zase študiral cerkveno pravo po avtorjih, ki niso bili obsojeni od Cerkev, in doktoriral v pravu pred restavracijo, ko v Turinu ni bilo stolice za cerkveno pravo.

Koliko boljši je bil v primerjavi s temi ministri, s temi samozvanimi doktorji preprost deček, ki ni poznal drugega kot svoj katekizem. "Razumnejši sem od starcev, ker spolnjujem tvoje zapovedi," je lahko ponavljal Janez s psalmistom (Ps 119,100). Dejansko so oni pripravljali družbi brez števila nesreč, medtem ko je skromni pastirček pripravil vsestransko obnovo. On, ki je bil tako neustrašen in zvest služabnik Boga in njegove svete Cerkev, bi v resnici smel imeti za svoje besede modrega Siraha: "Ko sem bil še mlad, preden sem šel na potovanja, sem hrepenel po modrosti v svoji molitvi; pred templjem sem prosil zanjo in do konca jo hočem iskati. V svojem cvetenju kakor grozd, ki v zorenju dobiva temno barvo, se je moje srce veselilo ob njej. Po njeni ravni stezi je hodila moja noga in od mladosti sem se učil modrosti. Malo sem nagnil svoje uho k njej (z učljivim duhom za njen pouk) in jo prejel ter našel obilo spoznanja. Napredoval sem v njej, svojemu učitelju hočem dajati čast. Sklenil sem, da se bom po njej ravnal, vneto sem delal dobro in nisem bil osramočen. Moja duša se je z njo bojevala in pri svojem delu sem jo skrbno iskal. Moja roka je odprla njena vrata. Vstopil sem k njej in gledal na njo" (51,13sl.).

12.

POGLAVJE

Bratje - Janezov lik - Janez se nauči brati - Prva šola v Caprigliu - Učitelj don Lacqua in Janezovo napredovanje v kreposti - Janez odpušča svojim žalivcem - Prvi njegovi poskusi med mladimi

FRANCESCO BOSKO JE SVOJI ŽENI Marjeti Occhiena zapustil tri sinove: Antona, Jožefa in Janeza, ki so si bili tako po čudi kakor nagnjenjih različni. Anton, grobega vedenja, skoraj brez kakršnekoli rahločutnosti, bahač, nasilen, je bil prava podoba človeka, ki se na vse požvižga. V šoli se je naučil brati in pisati, kljub temu pa se je hvalil, da se nikdar ni nič učil in da sploh ni hodil v šolo. Brez dvoma ni imel nikakršnih sposobnosti za učenje. Obdeloval je zemljo in po telesni moči bi lahko postal dober poljedelski delavec.

Jože, mile in mirne nravi, sama dobrota, potrpežljivost in previdnost, je z veseljem hodil po očetovih sledih. Bil pa je bistrega duha, tako da se je v vsakem položaju dobro znašel, tudi v stvareh, ki so se zdele malo koristne. Brez dvoma bi lahko postal odličen trgovec, če mu ne bi bilo tako pri srcu mirno življenje na deželi in na polju.

Janezu pa je bila namenjena naglo vzkipljiva in hkrati težko uklonljiva in trda narava, zato si je moral zelo prizadevati, da je premagoval samega sebe. Bil je bolj resnega značaja, govoril je malo, mnogo opazoval, tehtal besede, ki so jih izrekli drugi, in skušal je spoznati različne značaje in uganiti misli ljudi, da bi se tako znal pametno ravnati. Če je slišal pripovedovati kaj smešnega ali če je on sam kaj smešnega storil ali pripovedoval, se ni nikdar čezmerno smejal. Modri Sirah pravi: "Bedak se s krohotom smeji, pameten mož pa se komaj tiho smehlja" (21,20). Bil je obdarjen s širokosrčnostjo in bistrim razumom in je z lahkoto posnemal kakršno koli obrtno dejavnost in ročno spretnost, ki jih je

videl pri drugih. Ker je bil vztrajen v svojih sklepih, je znal s potrpežljivostjo premagati vse težave življenja in priti do svojega cilja. Neki Giovanni Becchis, doma iz Becchijev, ki je poznal Janeza od otroških let, je povedal, da je bil izredno ubogljiv in so ga druge matere postavljale za zgled svojim otrokom.

Po zunanosti je bil srednje postave, gibčen in čeden na pogled, ovalnega obraza in okroglih lic, širokega in vedrega čela, skladnega nosu in ust in vedno lahko nasmejan. Brada zaokrožena in ljubko oblikovana, oči temno navdahnjene, predirne ter spremenljive glede na luč in izraz obraza, glava obdana z gostimi in kodrastimi temnimi svetlikajočimi se lasmi, kakršne so bile tudi obrvi. Tako ga opisujejo njegovi sodobniki.

Razmerje med Antonom in drugima dvema bratoma je bilo vedno napeto. Jože in Janez pa sta se imela silno rada: kar je hotel eden, je želel tudi drug. Med njima ni prišlo nikdar niti do najmanjše nevšečnosti. Naravnost tekmovala sta, da bi vsak storil tisto, za kar je vedel, da ugaja drugemu.

Bilo je leta 1823 in tretji sin Francesca Boska Janez je bil star osem let. Zdi se, da je dobra mati Marjeta uvidela, da ga Božja previdnost ni namenila za delo na kmetiji, zato ga je hotela poslati v javno šolo v Castelnuovo. Tam so učili pisati, brati, štiri osnovne računske operacije, uvod v italijansko slovnico in katekizem. Toda Becchi so bili pet kilometrov oddaljeni od Castelnuova in šola bi bila močno obremenila družino tako s šolnino kot z oskrbovalnino. Mati se je hotela o tem pogovoriti z Antonom, ki je že imel dvajset let, toda ta se je temu načrtu takoj uprl: "Zakaj naj hodi Janez v šolo?" je godrnjal sam zase. "Naj prime za motiko kakor jaz!"

"Če pošiljam Janeza v šolo, mu s tem ne izkazujem nikakršne prednosti. Tudi Jože se je naučil brati in pisati in tvoj oče je tudi zate poskrbel na isti način."

"Toda vi ste govorili o zavodu."

"Poglej! Do sedaj smo uspešno gospodarili in Gospod nam je vedno pomagal. Bodi prepričan, da se nihče ne bo polastil tvojega deleža. Danes je izobrazba postala splošna potreba, celo čevljarji in kotlarji hodijo v šolo. Šola je postala nekaj samo po sebi umevnega." Anton je ugovarjal, da je zrasel velik in močan, pa mu zato ni bilo treba hoditi v šolo in se učiti. Odločno si je vbil v glavo, da bo nasprotoval Marjeti.

Toda tu se je izkazala Marjetina pametna previdnost. Čeprav je bil Anton njen posinovljenec, mu je kot prvorojencu izkazovala bolj edinstveno kot redko upoštevanje, čeprav si vsega tega ni zaslužil. Marjeta se ni lotila ničesar, ne da bi

se najprej z njim pogovorila, in če je bil drugačnega mnenja, ga je prepričala o umestnosti svoje zamisli. Bila je pripravljena popustiti, če je videla, da mu kaka stvar ni bila po volji. Tako je ohranjala v hiši mir, ki je na zemlji največji dar Božje milosti. Tokrat se Marjeti ni zdelo primerno vztrajati pri svojem in je stvar odložila, Antonu pa je dala vedeti, da za zdaj ne bo poslala Janeza v Castelnuovo. Je pa ostala pri svojem, da bo dala Janeza v šolo. Antonu je bilo tako zadoščeno.

Avgusta 1823 so se vse cerkve odele v žalost: turbobno zvonjenje je naznanjalo smrt papeža Pija VII., ki je umrl 20. tistega meseca. Po nekaj tednih je vse razveselila vest, da so za novega papeža izvolili in 28. septembra razglasili Leona XII. Tiste dni se je mnogo govorilo o papežu, ki so ga Piemontezi zelo ljubili. Tolkokrat so videli Pija VII. v svoji deželi, žalovali ob njegovem mučeništvu in se radovali zaradi njegovih zmagoslavij. Njegove slike so bile v veliki časti po vseh krščanskih družinah, vsi so ga dobro poznali in še dolgo po njegovi smrti so v svojih domovih hranili njegovo podobo. Vtisi iz otroške dobe se le težko zбриšejo in prepričan sem, da so ti dogodki ostali globoko vtisnjeni tudi v Janezovi duši in da prav iz te dobe prihaja tista ljubezen do papeža, ki je pozneje prevevala vsa čudovita dela njegovega življenja. Jeseni tega leta je Marjeta v soglasju z Antonom odločila, da bo Janez šel v šolo. V zimskem času bi vsak dan obiskoval javno šolo v bližnji vasi Capriglio, da bi se naučil pisati in brati. Učitelj je bil kaplan Lacqua, zelo pobožen duhovnik. Marjeta ga je obiskala in prosila, da bi sprejel Janeza v svojo šolo, ker mu nežna mladost ni dopuščala, da bi mogel vsak dan prehoditi dolgo pot iz Becchijev v Castelnuovo. Toda kaplan ni hotel sprejemati v šolo otrok iz drugih občin. Marjeti je bilo silno hudo in ni vedela, kaj naj naredi. Tedaj se je eden izmed kmetov iz vasi ponudil, da bo Janezov prvi učitelj v branju. Hvaležno so sprejeli njegovo ponudbo in tako se je Janez v zimi 1823–24 naučil kar dobro zlogovati. Ta človek se je pred kratkim pohvalil pred Mihaelom Ruo, da je imel to srečo.

Medtem pa je Gospod tako razporedil dogajanje, da je Marjeta dosegla svoje. 1824 je v Caprigliu umrla gospodinja kaplana Lacque, njeno mesto pa je prevzela Marianna Occhiena, sestra matere Marjete, ki je imela zelo rada svoje nečake in jih je kdaj pa kdaj obiskala v Becchijih. Marianna je takoj prosila kaplana, da bi sprejel v šolo tudi Janeza, in on iz obzira do nove gospodinje ni mogel odbiti te prošnje, saj jo je poznal kot izredno zanesljivo in pobožno osebo, in ga je sprejel v šolo celo zastonj. Teta Marianna, ki je omogočila malemu Janezu obisk osnovne šole, je služila častitemu kaplanu do zadnjega. Ostala je neomožena in je zadnja leta svojega življenja prebila v Oratoriju sv. Franciška Saleškega in se popolnoma posvetila skrbi za gojence.

Ker je teta živela v Capriglu, se je Janez počutil tam kot doma. Šola se je začela kmalu po prazniku vseh svetnikov in je trajala vse do praznika Marijinega oznanjenja. Tako je Janez v nežni mladosti v najbolj mrzlem letnem času moral skoraj vsak dan prehoditi po dežju, snegu, blatu in mrazu kake štiri kilometre dolgo pot. Kaplan Lacqua ga je zelo vzljubil in mu šel v vsem na roke, skrbel je za pouk in še bolj za njegovo krščansko vzgojo. Bil je presenečen nad njegovo posebno pripravnostjo za pobožnost in za učenje in je izpopolnjeval verski pouk, ki ga je Janez že prejel od svoje matere, svetoval mu je, kako naj ohrani v duši Božjo milost, natančno ga je poučil, kako naj s pridom prejema zakrament svete spovedi, in o nujnosti krščanskega zatajevanja, pri čemer je potrebno nenehno paziti na vsa svoja dejanja, tudi najmanjša, da jih ne bi pokvarila ošabnost. To je bil velik korak naprej pod vodstvom Božje previdnosti. Njegovi mlajši šolski tovariši so ga imeli za malo prismuknjeneega. Jasno je, da se mora deček, ki je ves čas rasel v samoti od sveta oddaljene kmetije, šele uživati v novo družbo do tedaj nepoznanih sošolcev. Toda Janez se ni nikdar skušal braniti, tudi pozneje ne, ko ni bil več novinec. In končno, ali ni imel dobre opore v teti in učitelju? A je rajši vse prenašal potrpežljivo in si ni iskal pravice. O tem nam je pripovedoval gospod Antonio Occhiena di Francesco, poznejši župan v Caprigliu, takrat pa je sedel v istih šolskih klopih z Janezom Boskom. Zdi se celo, da je Janez že takrat skrivaj začel opravljati določena zatajevanja, kar nam bo postalo jasno iz našega nadaljnjega pripovedovanja. Prav ob pripovedih svojega učitelja se je navdušil za posnemanje življenja svetnikov.

Čeprav je redno obiskoval šolo v Caprigliu samo pozimi leta 1824–25, je vendar tako v branju kakor pisanju zelo napredoval. Kadar ni bilo šole, je hodil na pašo in poleti zadovoljil tudi svojega brata Antona s tem, da je pomagal pri poljskih delih. Po pričevanju sovaščanov se je s silno vnemo izpopolnjeval v branju, ker se je hotel, kakor je sam trdil, usposobiti za službo duhovnika. Njegov brat Jože je pripovedoval, da je celo med kosilom držal v roki knjigo in bral. In njegova najbolj ljubljena knjiga je bil katekizem, ki ga je vedno nosil s seboj, vse dokler ni začel redno obiskovati šole. Ta dragocena knjiga je bila zanj vir novih milosti. Svete knjige pravijo: "Premišluj o Gospodovih zapovedih in o njegovih ukazih vedno razmišljaj! On ti bo opogumil srce in hrepenenje po modrosti ti bo utešeno" (Sir 6,37).

Ko je prišel november in je začel naletavati prvi sneg in so morali opustiti vsako delo na polju, je Janez omenil, da bi se spet vrnil v šolo. Anton se je zoperstavil in Marjeta je menila, da ne bi bilo umestno uveljavljati svoje oblasti. Toda bilo je zadosti potreb in pretvez, da so pošiljali Janeza v Capriglio zdaj na

obisk k teti, zdaj z naročili k dedku in tako se je tudi pozimi leta 1825–26 lahko, čeprav ne tako pogosto, sestajal s kaplanom Lacquom ter se izpopolnjeval v pisanju in dobil tudi kako knjigo za branje. Toda nastali so zapleti in moral je opustiti vsako zvezo s tem duhovnikom. Strašna muka za tistega, ki čuti v sebi živo željo, da bi napredoval v znanju!

Medtem pa so vzkli zametki vrlin, ki sta jih v njegovo srce vsejala mati in učitelj. Že omenjeni Secondo Matta je podal še drugo pomembno pričevanje o vedenju svojega tovariša Janeza na paši. Četvero ali petero fantov je prav tako vodilo krave na pašo v bližino, kjer je pasel svojo kravo Janez. Nepremišljeni in malomarni, kot so bili, so puščali svojo živino brez nadzora, se lahkomišno oddaljevali od črede, tekali sem in tja, plezali na drevesa in se igrali. Janez se v tem času ni nikdar udeleževal njihovih iger, pač pa je sam zase molil ali bral kako knjigo. Dostikrat so ga vabili, da bi se šel igrat z njimi, toda on je vedno vljudno odklonil. Poredneži pa so se nekega dne zbrali in odločili, da bodo Janeza, če bo treba, tudi s silo vključili v svojo igro. Približali so se mu, ga obkolili in odločno in izzivalno terjali: "Danes se boš šel igrat z nami!"

"Bodite tako prijazni in me pustite pri miru. Zabavajte se, kolikor hočete, jaz vam nočem biti v oviro. Toda jaz imam drugo opravilo."

"Ali ne razumeš, da hočemo, da prideš, in da moraš priti?"

"Oprostite, jaz se ne mešam v vaše zadeve in ne vem, zakaj se hočete vi mešati v moje. Jaz vas ne motim in tudi vi ne smete motiti mene."

"Ali ne vidiš, da nam s svojim obnašanjem kažeš pravi prezir? In kdo si ti, da se ti ne zdi vredno priti v našo družbo?"

"Da vas jaz preziram? Kaj še! Ali ne vidite, ko se vi igrate, jaz pazim na vašo živino in tako preprečim, da ne dela škode, in vam zato prihranim očitke in kazni?"

"Konec besedi!" je vzkliknil najbolj predrzen in jezikov, "če se s teboj pogovarjamo, si sposoben, da nas vse pregovoriš. Odločeni smo, da se moraš za vsako ceno udeležiti naše igre. Nič več besedi! Pridi z nami!"

"Vi ste pametni in me vendar ne boste prisilili. Zabavajte se po mili volji, jaz bom pazil na vašo čredo, mene pa pustite pri miru!"

"Ne! Nikakor ne! Moraš iti z nami!"

"Oprostite mi! Toda jaz ne grem!"

"Če ne boš šel, boš imel opraviti z nami."

"Rekel sem, da ne bom šel, in ne grem!"

"A ne boš prišel? No, prav!" S stisnjenimi pestmi so se vrgli nanj in ga začeli tolči in pretepati, da so izlili ves svoj divji srd. Janez, ki je bil takrat že močan

fant, bi lahko hitro opravil s tistimi vsiljivimi nesrečneži, vendar se ni prav nič branil in je potrpežljivo prenesel vse krivične žalitve in udarce, ki jih ni bilo malo. Ko so tovariši končali svoje neplemenito početje, so krohotaje se odšli in pretili, da mu bodo že še pokazali, ter se vrnili k svojim igram. Janez pa se je mirno umaknil v senco svojega drevesa in od tam pazil tudi na živino teh svojih lahkomišelnih tovarišev. Ti pa so ga ponovno prišli nadlegovat, ali je sedaj že pripravljen, da se gre z njimi igrat. On pa je odgovoril: "Tepite me, kolikor hočete, toda jaz se ne bom šel nikdar z vami igrat, ker hočem študirati in postati duhovnik."

Ta plemeniti odgovor, poln neizmerne potrpežljivosti, je naredil tak vtis na vse, da so se odločili, da bodo oni pazili na njegovo kravo. "Ne skrbi več, so dejali, bomo že mi pazili na živino, pa v miru nadaljuj branje."

Naj tukaj omenimo, da Janez ni nikoli uporabljal svoje telesne moči, da bi se nasilno branil. Le nekajkrat je branil svoje slabotnejše tovariše pred nasiljem sošolcev. In vendar je bil nenavadno pogumen in odločen.

Od takrat naprej so bili ti njegovi tovariši njegovi prijatelji. Ko je končal svoje molitve in branje, so se zbirali okoli njega in on jih je ljubeznivo sprejemal, se z njimi pogovarjal tako modro in pametno, da si jih je vedno bolj pridobival in končno dosegel med njimi ugled in spoštovanje. Govoril jim je o tem, kar je slišal pri krščanskem nauku ali pridigah, jih poučeval v katekizmu in vse to delal v veliko moralno in versko korist svojih poslušalcev. Včasih je z njimi vabil cerkvene pesmi in pouk razvedril s pripovedjo kake prijetne zgodbe. Včasih jih je tudi učil jutranje in večerne molitve. Doma je delal oltarčke pred sliko preblazene device Marije, jih krasil z zelenjem in poljskim cvetjem ter vabil tja tudi druge otroke. Bil je vztrajen v teh svojih pobudah, da je odvrčal svoje tovariše od slabe družčine. To je delal tudi na željo svoje matere. V njem je bil živ strah pred pravičnimi Božjimi sodbami in odpor proti grehu, kakor je to znal povedati njegov brat Jože. Tako doma kakor na paši se je pred svojimi pripovedmi in po njih ter pred svojim veroukom in po njem s svojimi malimi prijatelji pokrižal. Vredno je omeniti, da pri teh njegovih nastopih ni bilo nikdar deklic.

Še sedaj gre v tistih krajih glas, da so Janeza zaradi njegove pobožnosti vse od prvih let vsi občudovali.

13.

POGLAVJE

Glumači - Janez se vadi v telovadbi in rokohitrstvu - Zoboder

V TISTEM ČASU SE JE v Janezu porodila živa želja, da bi si na sejmih okoliških krajev ogledal rokohitrške igre, ki ob takih priložnostih nikoli ne manjkajo. Želel si je, da bi bil najboljši med svojimi rojaki, da bi koristil njihovim dušam. Toda on ni imel ničesar, kar bi moglo v drugih vzbujati pozornost: ne znanja, ne bogastva, ne odličnega družbenega položaja. Poleg vsega je bila njihova hiša na samotnem kraju, tako da ni imel priložnosti, da bi prišel skupaj z veliko ljudmi. Da bi pritegnil preprosto neuko ljudstvo in ga pripravil, da bi poslušalo pouk malega otroka, bi moral imeti na voljo kako izredno privlačno sredstvo. Spoznal je, da bi s kako prijetno zabavo lahko osvojil srca gledalcev. Zato se je odločil, da se bo usposobil v rokohitrstvu. Govoril je o tem z materjo. Razložil ji je svoj načrt, ki ga bomo pozneje videli uresničenega. Mati je, potem ko je stvar nekoliko premislila, privolila, vendar je mislila tudi na potrebne izdatke in je zato dodala: "Pomagaj si, kakor veš in znaš, vendar ne hodi k meni po denar, ker ga nimam!" "Prepustite meni to skrb, si bom že znal pomagati," je odvrnil Janez. V naslednjih poglavjih bomo videli, kako si je znal poiskati potreben denar.

Lahko se čudimo, da je tako previdna mati dala svojemu sinu takšno dovoljenje, vendar moramo imeti pred očmi, da so bili tisti časi precej drugačni od naših. Med ljudstvom je bila mnogo večja preprostost v navadah in med glumači so bili tudi pošteni in dobrih nravi. Slavni Orcorte, čigar ime je znano še danes, toliko let po njegovi smrti, je bil brezgrajen v obnašanju kakor tudi v govorjenju. Državna oblast je precej strogo pazila tudi na javno moralo in je pomagala župnikom, če je bilo treba preprečiti kak nered. Poleg tega pa se predstav ni udeleževal sam, ampak v spremstvu svoje matere ali zanesljivih oseb, ki jim ga je mati zaupala.

Janez je začel hoditi na sejem, ki so ga dvakrat na leto prirejali v Castelnovu, in na javne prireditve, kjer so nastopali glumači in rokohitrci. Kakor hitro je zvedel, da v kakem kraju nastopa plesalec na vrvi ali predvaja druge težke in nevarne igre, že je bil tam. Vendar ga ni mikala predstava, temveč ga je gnala želja, da bi se naučil česa novega. Hotel je videti vsako najmanjšo posebnost. Plačal je dva solda, da se je smel čim bolj približati. Bil je pozoren, da mu ni ušla niti najmanjša kretnja, še tako skrit gib, da bi se naučil njihovih zvijač in spretnosti. Doma je potem vadil in ponavljal tako dolgo, dokler ni tudi sam dosegel iste spretnosti. Nihče si ne more predstavljati, koliko padcev, pretresov, udarcev in prekucev ga je stalo, da se je vsega dodobra navadil. Toda za vse to se ni zmenil. Naredil je enega, dva skoka, pri tretjem pa se je neusmiljeno znašel na tleh, tako da je izgubil sapo. Dvignil se je, si malo odpočil in potem začel znova. Nato je prišel na vrsto ples po vrvi. Vrv je privezal na določeni višini, vzel v roke ravnotežno palico, ki si jo je sam naredil, in začel svoje sprehode po zraku. Včasih je tako nevarno padel na tla, da se je zdelo, da se ne bo več pobral. Toda na srečo si kljub drznosti nikdar ni nakopal hujše poškodbe in mu nikdar ni zmanjkalo poguma. S to vztrajnostjo se je pri enajstih letih tako izuril, da je s spretnostjo pravega glumača obvladal vse skoke in igre. Sem so spadale vse rokohitrške ukane, salto mortale, lastovica, hoja po rokah, skok na vrvi in ples po njej. Naučil se je celo vrsto spretnosti, ki se jim čudijo tisti, ki v stvar niso uvedeni. Poleg tega je Janez, ki si ni dal miru, dokler si ni bil popolnoma na jasnem o vsem, kar je imel pred očmi, natančno opazoval vsak gib nekega glumača pri izdiranju zob, spretnost, v kateri je bi omejnjeni glumač nadvse izurjen. S svojim raziskovanjem se je dokopal do spoznanja, kako uporabljati klešče, kako je zob oblikovan in obdan z dlesnimi in kakšen gib je treba z roko napraviti, da se zob izdere na en mah.

Janezova vztrajna navzočnost na takih sejemskih predstavah, njegova pozornost, nekatere njegove opombe in spraševanja so porodila sum in nezaupanje v glumačih, ki so pokazali nejevoljo zaradi njegove navzočnosti, ker so spoznali, da jim namerava ukrasti obrt. Večkrat so ugotovili, da je prišel na sled njihovim skrivnostim. To so mu zelo zamerili. Zato so si z vsemi sredstvi prizadevali, da bi se spretno izmaknili njegovi pozornosti, ali tako, da so mu obračali hrbet ali pa so kako osebo postavili na tako mesto, da je bila zanj mizica skrita. Toda Janez je menjal prostor, se jim vedno postavil pred nos ali ob stran in tako premagal vse take previdnostne ukrepe.

Med mnogimi dogodivščinami, ki so se mu pripetile v tem času, ne smemo pozabiti ene, ki jo je on sam pogosto pripovedoval v zabavo svojih sinov. To nam obuja tako drage spomine, da nam skoraj zveni v ušesih njegov mili glas, ki nam

je v naši mladosti pripravil toliko prijetnih uric. Imel je polna usta šal in prijernih zgodb. Ta veselost je bila značilnost vsega njegovega življenja, tudi kadar so ga pestile najbolj trnjeve skrbi in še tako velike neprijetnosti.

Na glavni trg bližnjega naselja je prišel poulični pevec z godbo in velikim bobnom. Janez se je skozi množico pririnil čisto zraven voza. Glumač, ki ga je prepoznal, ga je hotel odpoditi, pa brez uspeha. Janez mu je ugovarjal: "Trg je javni prostor." Glumač je s svojega vozila začel pripovedovati svoje izmišljotine, kako je bil na dvoru Velikega Mogula, kako je prehodil celo Kitajsko, kako je bil zaupen prijatelj vseh perzijskih princev, kako je čudežno ozdravil velikega kana Tartarije, japonskega mikada in še in še. Nato je prešel na pripovedovanje, kako je v korist človeštva dolga leta natančno preučeval ob luninem svitu rastline, kako je odkril nadvse blagodejne skrivnosti narave, da bi ostrmel sam Salomon, če bi še živel na svetu. Nato je povzdignil glas in vsem slovesno - urbi et orbi - razglasil, kako je iznašel učinkovit način puljenja zob, s sabljo, s kladivom, s prstom, v vsakem primeru tako, da bolnik ne čuti nikakršnih bolečin. To pa naj bi bil učinek nekega praška, ki ga je on prinesel s seboj v prodajo za skromen denar in ki ima poleg tega še tako moč, da ozdravi še tisoč drugih bolezni. Da bi potrdil svoja izvajanja, je vihtel po zraku pergamente, pisma, potrdila, spričevala in kazal pečate vseh kronanih glav tega sveta. Trdil je, da je prišel v tisti kraj samo zaradi dobrohotnosti do trpečega človeštva. Nato je razglašal, naj se vsak, ki bi se rad rešil zobobola ali bi bil potreben, da bi mu izdrli gnile zobe, priglasi, ker bo on to opravil brez najmanjše bolečine.

Ko je končal svoj visokoleteči nagovor, med katerim je kdaj pa kdaj grdo in celo sumljivo pogledal na Janeza, si je obrisal z obraza pot in dal za trenutek besedo fanfaram. Ko so le-te končale svojo pesem, se je predstavil neki kmet in ga prosil, da bi mu izdril zob, ki da ga silno boli. Slepjar je povabil bolnika na voz in ga posedel na kozla ob vozniku. S silo je premagal nepotrpežljivost, ki se mu je brala iz gub na čelu. Ko se je kmet videl tako izpostavljenega gledalcem, je vprašal gobeždača: "Koliko moram plačati?"

"O, ti človek brez časti in dostojanstva," je dejal slepjar, "jaz ne delam za denar. Nikakršen denar ne more plačati moje umetnosti. Če mi boste hoteli po opravljeni operaciji pokloniti kak dar, bom to sprejel zato, da vam izkažem uslugo."

"In me ne bo prav nič bolelo?"

"Kakor da bi se vas niti ne dotaknil. Odprite usta!" Bolnik je odprl usta, ki so bila videti velika kot peč.

"Kateri zob vas boli?"

"Tale," je dejal kmet in pokazal enega izmed kočnikov. Tedaj se je mazač obrnil k poslušalstvu in opeval čudež svoje spretnosti, ki ga bodo lahko kmalu vsi videli. Kmet pa je še enkrat zaprosil: "Mi res ne boste povzročili bolečine?"

"Bodite brez skrbi in videli boste, česa sem zmožen!"

Medtem je Janez, oprt na kolesa voza, z odprtimi očmi opazoval dogajanje. Na ustnicah mu je igral skrivnosten nasmeh in od napetosti je komaj lovil sapo. Glumač, ki ga je opazoval, je sklonil glavo. Janez je bil nadležen opazovalec za človeka, ki se mu je na obrazu videlo, da je zaradi nepredvidene okoliščine v težavah. Mogoče je pričakoval še kakega nenapovedanega sodelavca, ki bi sledil njegovim izvajanjem. Naj bo že naključje ali vnaprej dogovorjen zmenek, dejstvo je, da se je vozu približal neki človek in je pomežiknil mazaču. Naj bo kar koli, mazač se ni ustrašil, temveč je posul na zob nekoliko svojega prahu in dejal bolniku: "No, sedaj pa izbirajte! Hočete, da uporabim sabljo, kladivo ali prste?" "Seveda si želim prste," je odvrnil bolnik.

Sedaj se je mazač spravil na delo. Janez, ki mu ni ušla niti ena sama njegova kretnja, je videl, kako so mu iz rokava v roko zdrknile klešče, in je prikimal ter s tem pokazal, da razume celo zadevo. Glumač ga je ostro pogledal in vtaknil prste kmetu v usta. S težavo je izdrl zob in zaslišal se je silen "oj" bolnika, ki pa ga je zoboder preglasil s še silnejšim "odlično!". Janez ni mogel zadržati smeha. Glumač se je za trenutek zmedel, a je ohranil mirno kri. Kmet je vstal in kričal: "Slepar, lažnivec, hinavec, do smrti si me izmučil in mi razmesaril dlesni!" Toda glas je bil šibak, bodisi zaradi bolečine bodisi zaradi krvi, ki jo je moral pljuvati. Mazač pa je medtem na ves glas razglašal: "Odlično! Prekrasno! Ali slišite, kaj pravi ta človek? Prav nič ga ni bolelo." Kmet je ves divji ugovarjal, a glumač ga je za roko pospremil z voza, in ker se je bal pretepa, še bolj kričal: "Najlepša hvala! Nikar se ne trudite! Vse sem naredil iz golega človekoljubja!" Medtem ga je potisnil z voza in blizu ga je že čakal tisti tujec, ga prijel za roko in ga odpeljal proč, kakor da je njegov prijatelj, ter mu pokazal srebrni kovanec, da bi molčal. Njegove zadnje besede je preglasila godba in kmetje, ki se niso ničesar zavedeli, so pritisnili od vseh strani, da bi pokupili čudežni prašek. Janez, ki je edini ob vozu vse natančno videl, se je samo smehljaj in ni nikomur nič povedal. To je bil eden zadnjih obiskov pri predstavi glumačev.

Ko se je vrnil domov, je materi pripovedoval o šaljivem dogodku in o tercetu, nastalem s kričanjem glumača in kmeta, ki ga je spremljalo nabijanje velikega bobna. Mati se je iz srca smejala. "Vidiš," mu je dejala, "vedno beži od tam, kjer je šum in ropot. Pravi tepec je, kdor se da ujeti: izderejo mu zobe. Ali veš, zakaj se tam, kjer se pije in igra, sliši kričanje in petje? Zato, da nesrečnežem, ki se dajo

obkoliti od slabe družčine, sredi hrupa in hrušča laže vzamejo denar, dobro ime, čast in zlasti še Božjo milost. Koliko neprevidnežem se godi še huje kot človeku, ki si ga videl na glumačevem vozu!"

In kaj bomo rekli mi o vsem tem početju in Janezovi vadbi? Brez dvoma je to vidik, ki se bo zdel čuden v življenju našega Božjega služabnika in kaj podobnega je težko najti v življenjepisih drugih svetnikov. Toda Gospodov duh veje, kjer hoče in kakor on hoče. Zabavati dečke z namenom, da bi jih privabili v praznični oratorij, je bila nuja, ki so jo ustvarjali novi časi. Bog je v Janezu obudil potrebno težnjo, ki mu je naredila lahko to, kar bi bilo za koga drugega neznosno. Kaj je mogel boljšega najti kmečki fant, osamljen v naselju, brez vsakega svetovalca in pomočnika? In končno, njegov cilj je bil svet. "In mi vemo, da tistim, ki ljubijo Boga, vse pomaga k dobremu" (Rim 8,28), je izpovedal sveti Pavel.

Janez pa je mislil še na eno, mnogo pomembnejše dejstvo, ki ga je pozneje nagibalo, da je rad govoril o svojih glumaških podvigih. Koliko dobrega bi napravili duhovniki in kristjani, če bi bili z zgledom in besedo vsi tako pogumni pri obrambi Božje časti in pravic sirot in zapuščenih ter v boju proti vsem, ki s pohujšljivimi besedami sramotijo vero in nrvnost, kakor so drzni glumači pri pripovedovanju svojih dogodivščin in pri prodajanju svojih obližev. Glumači nimajo človeškega ozira, izpostavijo se javnosti drzno in brez vsakega strahu ter tako pritegnejo ljudi na svojo stran sebi v korist. Če bi pogum, ki ga navdihuje krščanska ljubezen, združen s krščansko modrostjo, vedno vodil v praedicate super tecta (pridigajte na strehah) Božjega zveličarja, potem bi Božja stvar za rešitev duš veliko pridobila.

14.

POGLAVJE

Janez išče ptičja gnezda - Zanimivi dogodki in materini nravni nauki - Janez pade z drevesa in je v smrtni nevarnosti - Njegova žalost zaradi smrti kosa in njegov velikodušni sklep, da bo odtrgal svoje srce od stvari

MARJETA SI JE IZ VSEGA srca želela, da bi njeni sinovi našli kako zabavo, ki bi popolnoma prevzela njihove misli. Ker je Janez kazal izredno veselje do ptičev, mu je dovolila, da je s potrebno previdnostjo iskal ptičja gnezda. Celo poučevala ga je, katera vrsta hrane najbolj godi posameznim ptičjim vrstam, in mu kazala, kako se pletejo ptičnice, kamor jih je zapiral. Tako se je Janez kmalu usposobil za izdelovanje velikih, trpežnih in lepih kletk, kamor je zapiral svoje pevce jetnike.

Nekega dne je v drevesnem deblu odkril siničje gnezdo. Splezal je na drevo, da bi ga dobil. Gnezdo je bilo skrito v vdolbini, ki je bila ozka in globoka, tako da se ni videlo do dna. Da pa so siničji mladički, je vedel, ker je videl vzleteti iz gnezda mater. Vtaknil je roko v vdolbino čez komolec in se nato trudil, da je prišel do konca. Toda ko je hotel roko izvleči, ni šlo; kakor da bi jo zgrabile klešče in napor, da bi potegnil roko iz vdolbine, je povzročil, da je zatekala in še bolj onemogočala rešitev. Tedaj ga je poklicala mati, ki je delala na polju. Napel je vse sile, da bi se rešil, pa ni šlo. Drevo je trdno držalo roko. Mati je prišla bliže in vse videla. "Presneti fant!" je rekla, "vedno mi kako zaigraš. In sedaj?" Kakor navadno se je smehljala, kakor se je smehljaj tudi sin. Prinesla je lestev in zlezla k njemu. Vse sta poskusila: obračala roko, odtrgala srajco, pa vse zaman. Tedaj je prosila dva možakarja, ki sta prišla s sekiro. Toda Marjeta ni dovolila uporabiti sekire, ampak jima je dala dleto. Mati je s predpasnikom zvezala Janezu roko, onadva pa sta odstranjala iver za iverjo in končno rešila roko brez poškodbe, razen majhnih prask. In že je imela Marjeta pripravljen ustrezen nauk k temu dogodku: Tako Božja in človeška pravica ujmeta tiste, ki hočejo ukrasti in odnesti tujo lastnino.

Drugič je fant odkril lepo gnezdece slavčkov v pušpanovi ograji. Kdaj pa kdaj je šel previdno opazovat, kako so mladiči dobivali perje in kako jim je mati prinašala hrano. To gnezdo je bilo njegova radost. Nekega večera, ko je bila mati slavčica že v gnezdu, je kukavica z bližnjega drevesa zagledala gnezdo, zletela, se vrgla vanj, ga pokrila s perutmi in požrla vse, kar je bilo notri. Nato se je usedla blizu gnezda in se ni več ganila. Janez je bil ves žalosten, ker je izgubil ptičke, za katere je menil, da so že njegovi. Toda ko je videl, da se kukavica ne premakne, se je radovedno približal, da bi videl, kaj počne. Drugo jutro zgodaj je šel tja in previdno opazoval. Sedaj je videl kukavico, kako je v uničeno gnezdo položila svoje jajce. Toda prav kmalu nato je skočil nanjo maček, ki je bil na preži, jo udaril s taco po glavi in jo ubil.

"Prav ji je!" je dejal Janez, ko je videl, kako je bilo zadoščeno pravici. In ko je skušal pogledati v gnezdo, je bil priča novemu zanimivemu prizoru. Neki drug slavček, mogoče samec ubite samičke, je priletel si ogledovat razdejano gnezdo, in ko je videl v njem jajce, je začel valiti. Čez nekaj časa se je iz jajca zvalilo majhno strašilo brez perja, z divjimi očmi ter ogromnim kljunom. In slavček mu je prinašal hrano, kakor da bi bil njegov sin. Janez je vsak dan hodil gledat to dogajanje. Ko je kukavici pognalo perje, jo je vzel iz gnezda in zaprl v eno izmed svojih kletk. Za nekaj časa je bil ptič njegovo razvedrilo. Če mu je položil roko na hrbet, da bi ga božal, je bilo vse v redu, če pa ga je hotel prijeti, je začel vreščati, se otepal, skušal uiti in je praskal s kremplji, da je bilo zabave na pretek. Končno pa je Janez zaradi zanimanja za druge stvari za dva dni pozabil na kukavico. Mati ga je opozorila: "In kukavica?" Šel je pogledat in jo našel mrtvo. Revica je zaradi gladu hotela iz kletke, stisnila vrat med dve žici in se zadušila. Janez je mrtvega ptiča v kletki prinesel materi, ki je takoj izrabila priložnost in ustrezno poučila sina: "Vidiš," mu je rekla, "nepravičen mogočnej je ob svojem času žrtev drugega, močnejšega od njega in se ne more dolgo veseliti krivično pridobljenih dobrin. Kukavičji otrok je dobil bedno dediščino, ker je bil položen v tuje gnezdo. Od tod mu je prišlo vse zlo. Otroci, ki so jim starši zapustili s krajo in ropom pridobljeno imetje, vedno končujejo slabo. Ti se lahko zahvališ Gospodu, ker tvoj oče ni imel niti centa, ki ne bi bil njegov. Bodi vedno poštenjak, kakor je bil poštenjak tvoj oče."

Drugič je Janez našel gnezdo z mlado srako. Prinesel jo je materi in hotel, da bi jo spekla. "Kaj še!" mu je odvrnila mati, "zapri jo v kletko in se z njo zabavaj." Mladič je rasel in bil s svojimi ljubkostmi in spakami pravo veselje. Nekega dne je Janez vstopil s košaro češenj in ji dal eno. Sraka jo je v trenutku pogoltnila s peško vred in že je imela odprt kljun ter moledovala za drugo. Janez ji je

dal še drugo, tretjo in tako naprej. Bila je že čisto polna, pa je kljub temu hotela še več. "Tu imaš!" je ponavljal Janez in se smejal. Toda sraka je požrla še eno, potem pa ni mogla več zapreti kljuna. Žalostno je pogledala svojega mladega gospodarja in mrtva padla na tla. "Sraka je mrtva!" je vzkliknil Janez in povedal materi, kako se je vse zgodilo. "Vidiš," je dejala, vsi požrešneži končujejo tako. Nezmernost jim krajša življenje."

Iz želje po vedno novih gnezdih je Janez marsikaj doživel. Potrebovali bi celo knjigo, da bi vse opisali. Kakor maček je spretno plezal po drevesih in pogosto prihajal v zelo nevarne položaje. Malo je manjkalo, pa bi nekoč prišel ob življenje. Kot po navadi se je nekega dne s tovariši odpravil iskat gnezda. Na velikem debelem hrastu sredi majhnega gozdiča nedaleč od hiše je bilo v srednji višini gnezdo, ki ga je že videl, vendar so bili do tedaj mladiči še premajhni. Končno se je odločil, da gre ponje. Drug za drugim so tovariši skušali splezati na drevo, pa nobenemu ni uspelo. Janez je bil v hipu na drevesu. Toda eno je bilo biti na hrastu ob deblu in od tam gledati gnezdo, drugo pa doseči ga na koncu veje. In gnezdo je bilo čisto na koncu debele dolge veje, ki se je raztezala vzporedno z zemljo, četrtnina njene dolžine pa je bila upognjena navzdol. Ker je bil Janez navajen hoditi po vrvi, se ni prestrašil, ampak se je ped za pedjo približal gnezdju, ga snel in stlačil za srajco. Ko je bilo to opravljeno, je bilo treba priti nazaj k deblu, pač tako, kakor je storil prej, ko je zlezal na konec veje. A naj si je še tako prizadeval, mu ni uspelo, ker je bila veja preveč grbasta. Skušal je narediti korak nazaj, toda spodrsnilo mu je in obvisel je, držeč se samo za roke. Z vso silo se je z nogami oprijel veje od spodaj, od tu pa se je poskušal povzpeti na gornjo stran veje, z obrazom obrnjen k tlom. Zaradi zaleta ni uspel ostati na gornji strani veje, ampak se je prevalil znova na spodnjo stran in se tako znašel, kjer je bil. Začel je razmišljati, kako bi se rešil iz zagate. Toda moči v rokah so mu vedno bolj popuščale. Tovariši na tleh so bili polni strahu zaradi njega, mu dajali poguma in mu svetovali sedaj to, sedaj ono, da bi mu pomagali priti z drevesa. Janez je z očmi meril višino, toda razdalja mu je vzbujala strah. Potem ko se je zaman trudil kake četrte ure in ko je naredil še zadnji poskus, da bi prišel na vejo, se je izmučen do konca spustil na tla. Bil je v takem položaju, da bi padel na glavo. Zato si je v zraku zaril roke v lase, močno sunil z glavo, tako da se je obrnil in priletel najprej na noge in šele potem padel s celim telesom in močno odskočil. Tovariši so vsi prestrašeni prihiteli, misleč, da je mrtev ali vsaj ves potolčen; ko so videli, da že sedi, so ga zaskrbлено spraševali, ali se je kaj poškodoval, on pa je odgovoril: "Upam, da ne."

"In kako je s ptički? So živi? Razdeliti si jih moramo med seboj."

"Tukaj so in vsi živi," je dejal Janez in si odpel suknič. "Tukaj so, toda drago sem jih moral plačati." Napotil se je proti domu. Toda po nekaj korakih ni mogel več naprej. Bolelo ga je v želodcu in trebuhu in trepetal je po celem telesu. Razdelil je ptiče in se poslovil od tovarišev, kajti ni hotel, da bi mati zvedela za to, kar se je zgodilo. Toda kar naprej mu je bilo vroče, v glavi se mu je vrtelo in komaj je hodil. Ko je potem najprej srečal brata Jožeta, je dejal: "Zdi se mi, da z menoj ni vse v redu. Želodec me boli." Končno se je privlekel domov in takoj legel v posteljo. Mati je bila v hipu pri njem, mu skuhala kamilični čaj, ga ogrela in poslala po zdravnika. Pri prvem obisku mu Janez ni hotel povedati vzroka svojega stanja. Bila je navzoča mati. Ko sta bila pri drugem obisku sama, je Janez natančno poročal, kako se je zgodilo. "Toda zakaj mi tega nisi povedal takoj, že včeraj?" je vzkliknil zdravnik. "Oh! gospod doktor," je odvrnil Janez, "včeraj to ni bilo najbolj varno. Bal sem se, da bi me moja mati dodobra naklestila!" Ljubezen do matere je bila povezana s spoštljivim strahom. Zdravnik mu je predpisal ustrezna sredstva, ker je bila bolezen notranjega značaja. Vendar vse skupaj ni takoj pomagalo. Šele po treh mesecih je popolnoma ozdravel. Potem je zopet nadaljeval s svojimi junaštvi, kakor da se mu ne bi nikdar nič pripetilo. Kljub temu pa ga je vsakokrat, ko je šel mimo tistega hrasta, streslo po vsem telesu.

Ko je malo pozneje Janez začel hoditi v šolo v Morialdo, se je zgodilo nekaj, kar je pokazalo nenavadno tankočutnost srca in nadvse zgodaj dozorel sklep, da bi čim prej posvetil Bogu vsa čustva, brez kakršnekoli izjeme. Moral je imeti približno deset let, ko je ujel lepega kosa, ga zaprl v kletko, ga hranil in ga učil peti, tako da mu je ure in ure žvižgal na uho isto melodijo, dokler se je ni naučil. Ta ptiček mu je bil v veselje do take mere, da skoraj ni več mislil na nič drugega kot nanj v odmoru, med učenjem in celo v šoli. A na zemlji ni stvari, ki bi mogla dolgo trajati. Ko se je nekega dne vrnil iz šole, je bil takoj pri svojem kosu, da bi se zabaval. Toda kako razdejanje! Kletka je bila vsa poškopljena s krvjo in ubogi ptiček je razmesarjen in na pol požrt ležal na tleh. Maček ga je ujel za rep, in ko ga je skušal potegniti iz kletke, ga je obtolkel in umoril. Dečka je prizor tako presunil, da je več dni brezupno jokal in ga nihče ni mogel potolažiti. Končno je začel razmišljati o vzroku svojega joka, o nepomembnosti predmeta, kateremu je podaril svojo ljubezen, o ničnosti zemeljskih reči in se prikopal do trdnega sklepa, ki je bil nad sposobnostjo njegovih let: nikdar več se ne bom navezoval na zemeljske stvari. To je obljubil in to obljubo je tudi držal, vse dokler ni v Chieriju srečal mladega Luigija Comolla. Temu tako deviškemu sijaju in tej čistosti in preproščini v nraveh se Janez ni znal upreti in je sklenil z njim nežno

in globoko prijateljstvo. Čeprav je bila ta ljubezen vse kaj drugega kot zemeljska in čutna, ampak nasprotno, bila je popolnoma sveta in je bil njen namen le medsebojno izpopolnjevanje, se je vendar tudi v tem primeru moral kesati. Bolečina, ki jo je občutil ob smrti tega svojega prijatelja, je bila tako velika, da je ponovno sklenil, da nihče drug ne bo več posedoval njegovega srca kot samo Bog. Iz njegovih lastnih priznanj vemo, da ga je ta sklep stal ogromnih duhovnih naporov, zlasti še ko je bil v Oratoriju sredi svojih dobrih dečkov. O vsem tem je don Bosko, rekli bi skoraj samega sebe obtožujoč, napisal poročilo, o katerem bomo še govorili. V njem opozarja svoje sinove salezijance, da ne bi nikoli sklepali prijateljstev, ki se začenjajo z duhovnimi motivi, ki pa lahko postanejo usodne mreže za neprevidne duše.

Iz don Boskovih besed pa nam sveti jasna luč, ki osvetljuje vso njegovo mladost in odkriva svet kreposti, ki so zakrite pred očmi sveta. To je srce, sposobno, da se je v najbolj prekipevajočih letih ločilo od zemeljskih čustev, se popolnoma predalo Bogu in bilo sposobno ostati zvesto svojim odločitvam in zato ni verjetno, da bi se kdaj omadeževalo s kako krivdo.

O njem se lahko trdi to, kar pravi o sebi Sirah: "Moja roka je odprla njena vrata ... K njej (modrosti) sem naravnal svoje želje in v čistosti sem jo našel. Razumnost sem dobil po njej že od začetka, zato je ne bom nikdar zapustil" (Sir 51,19–20).

15.

POGLAVJE

Viri tega pripovedovanja - Dragocen rokopis - Prve sanje - Janezovo poslanstvo

VSTOPAMO V SLOVESNO ŽIVLJENJSKO OBDOBJE našega Janeza. Prišli smo do trenutka, ko je Bog blagovolil razodeti mu njegov poklic. Preden pa bomo nadaljevali pripoved, moramo omeniti nekatere okoliščine, ki nam bodo povedale, da se vse, kar pišemo, opira na resnico. Da bi mogel čim bolje spoznati življenje Janeza Boska, je salezijanec Secondo Marchisio, doma iz Castelnuova d'Asti, preden je začel svoje raziskave, leta 1888 za tri mesece obiskal svoj rojstni kraj. Obšel je vse vasi in naselja, kjer je preživel svoja mlada leta deček Bosko, vpraševal ljudi, ki so ga poznali in živeli z njim skupaj, si zapisal njihove odgovore in tako zbral čudovit slovesen zagovor odlik našega dobrega ustanovitelja. Prav tako so 1889 šli v Chieri salezijanci Gioachino Berto, Giovambattista Francesia in Giovanni Bonetti. Govorili so z vsemi, ki so imeli stik z Boskom mladeničem, ter zapisali čudovite stvari iz njegovih študentovskih let. Iz časa Boskovega bivanja v semenišču je mnogo častitljivih tovarišev povedalo in pisno posredovalo stvari, ki sodijo v življenje svetnika. Vse te zapiške hranimo in jih imamo na voljo. Kar zadeva mater Marjeto, je pisatelj vse, kar je o njej zapisal, zvedel od don Boska, ki mu je več kot šest let vsak večer pripovedoval to v zaupnem družinskem razgovoru. In čeprav sva se zelo porredko vračala na že obravnavane teme, sem ga včasih le vprašal o stvareh, ki jih je povedal že prejšnja leta in sem jih jaz točno zapisal: čudil sem se, ko sem slišal pripovedovati iste stvari z istimi besedami o njegovi materi, in to s tako natančnostjo, da se je zdelo, kakor da bi vse bral iz knjige. Isto lahko trdimo o mnogih drugih dejstvih, ki mi jih je zaupal in ki sem jih ohranil za svoje drage sobrate.

Drugi vir naših poročil je dragocen rokopis v nekaj zvezkih, v katerem don Bosko opisuje svoje življenje do leta 1855. Z velikim odporom je pisal o svojem življenju, ker je dobro poznal opomin Svetega Duha: "Drug naj te hvali, ne pa tvoja usta" (Prg 27,2). Toda leta 1858 mu je papež Pij IX. svetoval, naj napiše te spomine, leta 1869 pa mu je ukazal, da jih mora napisati, tako se je okrog 1870 spravil k pisanju, da bi izpolnil naročilo. Dokler je živel, je te zapiske ljubosumno skrival in so jih našli šele ob njegovi smrti, ko so popisovali inventar. Ti zapiski so čudovit spomenik ponižnosti. Skrajno preprosto opisuje, kar misli, da je v svojem življenju izkusil kot Božji poseg v njegovo poslanstvo in njegove ustanove. V strnjeni pripovedi govori o svojem delovanju med dečki v Castelnovu in Chieriju ter pozneje v Turinu in v Oratoriju. Nič ne pove takega, iz česar bi mogli sklepati na njegove kreposti, pač pa kakor Mojzes in sveti Pavel strogo ocenjuje svoja dejanja, tako da preseneča bralca, ki ga ni poznal in ki ni slišal pričevanj njegovih sodobnikov.

Na prvih straneh so podane sanje, ki jih bomo dobesečno navedli in v razvoju zgodovine bomo večkrat tudi dobesečno navajali njegovo pripovedovanje. Rokopis nosi naslov: Spomini na Oratorij od 1835 do 1855. Izključno samo za člane Salezijanske družbe: Za Salezijansko družbo. Don Bosko sam v uvodu podaja razloge, zakaj je napisal te spomine.

Mnogokrat so me spodbujali, da bi napisal spomine na Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Čeprav se nisem mogel upirati avtoriteti tistega, ki mi je to svetoval, se vendar nisem nikdar mogel odločiti, da bi se spravil k pisanju, zlasti še zato, ker sem moral prepogosto govoriti o samem sebi. Sedaj mi je pa to ukazala oseba najvišje avtoritete, ki ji ni dovoljeno ugovarjati. Zato bom povedal drobne in zaupne stvari, ki bodo lahko služile kot razsvetljenje in bodo v korist ustanovi, ki jo je Božja previdnost hotela zaupati Družbi sv. Frančiška Saleškega. Najprej moram poudariti, da pišem za svoje drage sinove salezijance in prepovedujem, da bi te stvari dali v javnost tako za časa mojega življenja kakor po moji smrti. Čemu naj potem služi to delo? Služi naj kot vodilo pri premagovanju prihodnjih težav, zgledovaje se na preteklost. Služilo bo, da se spozna, kako je Bog sam vodil vse stvari v vsakem času. Služilo bo za prijetno branje mojim sinovom, ko bodo videli, kaj je delal njihov oče. Te spomine bodo brali rajši takrat, ko me bo Bog poklical, da dam obračun o svojih dejanjih, in me ne bo več med njimi.

Če boste opazili, da govorim o nekaterih dejanjih s preveliko samovšečnostjo ali celo z videzom častihlepja, potem sprejmite to s pomilovanjem. Gre za očeta, ki rad pripoveduje o svojih stvareh svojim ljubljanim sinovom, ki pa se prav tako veselijo, ko slišijo majhne dogodivščine nekoga, ki jih je imel tako

zelo rad in se je tako v velikih kakor majhnih stvareh trudil, da bi delal v njihovo duhovno in časno korist.

Te spomine delim po desetletjih, ker se je v vsakem obdobju desetih let zgodilo vedno kaj pomembnega za razvoj naše ustanove.

Ko boste potem, predragi sinovi, po moji smrti brali te spomine, se zavedajte, da ste imeli ljubečega očeta, ki vam je, preden je zapustil ta svet, kot zname-nje očetovske naklonjenosti hotel zapustiti te spomine in spominjajoč se tega molite za večni pokoj moje duše."

Vidimo, kako skuša don Bosko zakriti svojo osebnost, ko pravi, da je Bog Družbi sv. Frančiška Saleškega in ne njemu zaupal veliko poslanstvo.

Bog navadno v svojem prevelikem usmiljenju ljudem, ki jih je določil za velika dela v korist zveličanja duš, nakaže njihov bodoči poklic. Tako je storil tudi z Janezom Boskom in ga potem z mogočno roko vodil v vseh obdobjih njegovega življenja in v vseh njegovih delih. Prerok Joel napoveduje, da bo dolgi jalovosti Sinagoge sledila čudovita rodovitnost nove Cerkve in bo Bog izlil svojega duha nad vse ljudi in " vaši starčki bodo sanjali sanje, vaši mladeniči bodo gledali videnja" (Jl 3,1). Teh sanj je bil deležen tudi Janez Bosko, ki nam v svojih Spominih takole opisuje svoje prve sanje.

"Ko sem bil star nekako devet let, sem imel sanje, ki so mi ostale globoko vtisnjene v spomin celo življenje. V sanjah se mi je zdelo, da sem bil blizu domače hiše na precej obširnem dvorišču, kjer se je zabavala množica dečkov. Nekateri so se smejali, drugi so se igrali in nemalo jih je preklinjalo. Ko sem zaslišal kletvice, sem se takoj vrgel mednje in jih s pestmi in besedami skušal utišati. V tistem trenutku se je prikazal častitljiv moški zrelih let in v čudoviti obleki. Bil je ves odet v bel plašč, toda njegov obraz se je tako bleščal, da ga nisem mogel gledati. Poklical me je po imenu in mi ukazal, naj se postavim na čelo tistih dečkov in pristavil: 'Ne s pretepanjem, temveč s krotkostjo in ljubeznijo si boš pridobil te svoje prijatelje. Takoj jih pouči o grdobiji greha in lepoti kreposti.' Ves zmeden in prestrašen sem odgovoril, da sem ubog neveden deček, nesposoben, da bi tistim fantom govoril o veri. V tistem trenutku so se dečki nehali prepirati, kričati in preklinjati ter so se zbrali okoli moškega, ki je govoril. Skoraj podzavestno sem dejal: 'Kdo ste vi, ki mi ukazujete nemogoče stvari?'

'Prav zato, ker se ti te stvari zdijo nemogoče, jih moraš narediti mogoče s pokorščino in pridobitvijo znanja.'

'Kje in s kakimi sredstvi si bom pridobil znanje?'

'Dal ti bom učiteljico, v šoli katere boš postal moder in brez katere je vsaka modrost nespamet.'

'Toda kdo ste vi, ki mi govorite na tak način?'

'Jaz sem sin tiste, katero te je tvoja mati učila pozdravljati trikrat na dan.'

'Moja mati mi pravi, da se ne smem brez njenega dovoljenja družiti z ljudmi, ki jih ne poznam. Zato mi povejte svoje ime.'

'Za moje ime vprašaj mojo mater.'

V tistem trenutku sem zagledal ob njem ženo veličastnega videza, odeto v plašč, ki se je bleščal od vseh strani, kakor da bi bil vsak šiv svetla zvezda. Ker je videla, kako sem vedno bolj zmeden v svojih vprašanjih in odgovorih, mi je namignila, naj se ji približam, in ko me je dobrohotno prijela za roko, je dejala: 'Glej!' Ko sem pogledal okoli, sem opazil, da so tisti dečki vsi izginili in namesto njih sem zagledal množico kozličev, psov, mačk, medvedov in precej drugih živali. 'To je tvoje polje, tukaj moraš delovati,' je nadaljevala svoj govor Gospa. 'Postani ponižen, močan in krepak: in to, kar vidiš, da se v tem trenutku tukaj dogaja s temi živalmi, boš moral ti napraviti za moje sinove.'

Ozrl sem se okoli in namesto divjih živali sem zagledal krotka jagnjeta, ki so skakljala, tekala sem in tja ter blejala, kakor da bi hotela radostno pozdraviti tistega moža in tisto Gospo.

Tedaj sem se začel jokati, še vedno v sanjah, in sem prosil tisto Gospo, naj mi govori tako, da jo bom razumel, kajti nisem vedel, kaj naj vse to pomeni. Tedaj mi je položila roko na glavo in dejala: 'Ob svojem času boš vse razumel.' Ko je to izrekla, me je neki ropot zbudil in vse je izginilo. Bil sem ves zmeden. Zdelo se mi je, da so me bolele roke zaradi danih udarcev in me pekla lica zaradi zaušnic, ki sem jih prejel od tistih navihancev. Tisti moški in tista Gospa, stvari, ki sem jih govoril in jih slišal, so tako prevzeli mojega duha, da tisto noč nisem mogel več zaspati.

Drugo jutro sem takoj pripovedoval sanje najprej svojima bratoma, ki sta se začela smejati, potem svoji materi in stari materi. Vsak je sanje razlagal po svoje. Brat Jože je dejal: 'Postal boš pastir koz, ovac in drugih živali.' In moja mati: 'Kdove ali ne boš postal duhovnik?' Anton pa je odrezavo pribil: 'Mogoče boš poveljnik razbojnikov.' Stara mati pa, popolnoma nepismena, sicer pa dobro poučena v teologiji, je izrekla odločilno sodbo: 'Ne smemo se ozirati na sanje.' Bil sem njenega mnenja, vendar se tistih sanj nisem nikdar mogel znebiti. Mogoče bo tisto, kar bom povedal, stvar malo osvetlila. O tem sem vedno molčal in moji sorodniki se za vse skupaj niso zmenili. Toda ko sem leta 1858 bil v Rimu, da bi s papežem govoril o Salezijanski družbi, je on zahteval, da sem

mu pripovedoval vse, kar bi imelo tudi le videz nadnaravnega. Tedaj sem prvič pripovedoval sanje, ki sem jih imel pri devetih letih. Papež mi je ukazal, naj jih dobesedno in podrobno zapišem in pustim v spodbudo sinovom Družbe, zaradi katere sem takrat prišel v Rim."

Po teh sanjah se je Janezu še povečala želja po študiju, da bi tako pomagal dečkom in postal duhovnik. Toda zaradi revščine v družini, pa tudi zaradi odpora, ki ga je kazal polbrat Anton, ki je terjal, da bi tudi Janez, kakor on, delal na polju, je naletel na velike težave. Anton ni mogel videti, da bi se njegov mlajši brat ukvarjal z učenjem.

O teh sanjah, ki so se mu ponovno in ponovno vračale in zaposlovale njegove misli v obdobju približno osemnajstih let, don Bosko ni hotel govoriti, razen o nekaj malenkostih. Vendar je zadnja leta življenja zatrjeval, da so se mu sanje ponavljale v splošnem nespremenjenem okviru, vsakokrat pa so bili dodani razni novi prizori. Dodal je, da je takrat spoznal in postopoma vedno bolj jasno videl ne samo ustanovitev Oratorija in razširitev svojega poslanstva, temveč tudi vse ovire, ki bi se mu postavile na pot, da bi mu onemogočile napredek, in vse boje, ki bi mu jih povzročali nasprotniki, obenem pa tudi način, kako bi vse to premagal. In to je bil tudi razlog za njegovo nenehno mirnost in prepričanje, da bo uspel pri vsem, česar se bo lotil.

Zato te sanje niso bile le milost, ampak tudi resnično poslanstvo, stroga obveznost, ki mu jo nalaga Bog pod pokorščino. In jaz bi jih primerjal z videanjem mladega preroka Jeremija. Tudi on je odgovoril Gospodu: "Oh, vsemogočni Gospod, glej, ne znam govoriti, ker sem še mlad!" In Gospod mu je odvrnil: Nikar ne govôri: deček sem; kajti h komur koli te pošljem, boš šel, in kar koli ti ukažem, boš govoril. Nikar se jih ne boj, saj sem jaz s teboj, da te rešujem, govori Gospod. Bojevali se bodo proti tebi, pa te ne bodo premagali, ker sem jaz s teboj (Jer 1,7–8.19).

In kakšno bo poslanstvo Janeza Boska? Ustanovitev novih redovnih družb, Družbe sv. Frančiška Saleškega in Družbe hčera Marije Pomočnice; reševanje mladine po celem svetu s prazničnimi oratoriji, zavetišči, delavnicami, zavodi, poljedelskimi šolami; poklici za cerkveni stan, ko je treba pripraviti za svetišče cvet mladine iz mnogih krajev in oskrbeti kler tistim škofijam, ki ga potrebujejo, z ustanovo sinov Marije Pomočnice za poklice odraslih; ustanovitev številnih katoliških šol kot protistrup za množico brezbožnih učiteljev, ki bodo kmalu postavili stolice zmote in pokvarjenosti; širitev dobrega tiska s številnimi tiskarnami, kjer bi tiskali milijone in milijone nabožnih, zgodovinskih in poljudnih knjig za obrambo resnice katoliške vere, ter šolskih učbenikov, očiščenih nespodobnosti,

in zank, nastavljenih nedolžnosti. S tem mogočnim sredstvom bi se katoličani zganili iz nedejavnosti. K temu naj bi se pridružil Salezijanski vestnik, tiskan mesečno v 200.000 izvodih in v raznih jezikih, ki bi sporočal, kaj vse delata Gospod in presveta Devica Marija; Zveza salezijanskih sotrudnikov, ki jih je že 200.000 in ki naj z ene strani z darovi in molitvami moralno in materialno podpirajo don Boskove ustanove, hkrati pa naj bi bili vez med škofom in verniki v škofiji, med župnikom in farani v vseh duhovnih in časnih delih ljubezni; ustanovitev misijonov v raznih delih sveta: Ameriki, Aziji, Afriki; obramba papeštva v raznih in slavnih okoliščinah; o Janezu bi se tako moglo reči: *Constitui te super gentes et super regna ... Dedi te in murum aeneum ... regibus ... principibus ... sacerdotibus et populo terrae* (Postavil sem te čez ljudstva in kraljestva. Naredil sem te za bronasto obzidje ... kraljem ... knezom ... duhovnikom in ljudstvom zemlje). To je v vsem obsegu pomen teh sanj.

16.

POGLAVJE

Sadovi prvih sanj - Razvoj Janezovega razuma in spomina - Njegova čvrstost in čudovita moč - Nekaj dogodivščin

MILI GLAS JE JANEZU v sanjah dejal: "Postani ponižen, močan in krepak!" To je bil blagoslov, ki je zajel celega človeka. "Rajši ubog pa zdrav in telesno močan, kakor bogat, a telesno prizadet.

Zdravje in dobro počutje veljata več kot vse zlato, krepko telo več kot neizmerno bogastvo. Nobenega bogastva ne moreš primerjati s telesnim zdravjem in ni zadovoljstva čez veselje srca" (Sir 30,14–16).

Janez je zato mogel in moral postati ponižen, kajti ponižnost daje mir in vztrajnost v kreposti; vse to s pomočjo Božje milosti. Nikakor pa ni bilo v njegovi moči, da bi si pridobil moč in čvrstost duha, obdarovanega s silo misli in zvestobo spomina, in čvrsto zdravje s telesno vzdržljivostjo. Toda tudi to mu je bilo potrebno, da si je mogel pridobiti vsa tista najrazličnejša spoznanja, ki so mu bila potrebna, ne da bi prehitro potratil svoje sile za napore, ki mu jih je pripravila Božja previdnost. Zato se nam zdi, da tisti glas ni dajal samo nasveta, temveč je podaril posebno milost. O nadarjenosti in spominu Janeza Boska bomo govorili v naslednjih poglavjih. Tukaj naj samo omenimo, kako je Janez rad hodil poslušat pridige in slavnostne nagovore pri sv. Petru ali v drugih kapelah svojega okolja, v župniji, v Buttiglieri, v Caprigliu, in kako je potem doma svoji materi in bratoma dobesedno ponovil, kar je povedal govornik v cerkvi. Pa tudi sosedje so prihajali k Boskovim poslušat njegove nagovore in so občudovali njegov dober spomin in razumnost.

Kar zadeva Janezovo telo, je vsak, ki ga je videl, takoj menil, da je pravi Božji dar. Njegovi udje so bili bolj drobni, višina povprečna, ramena stisnjena,

roke nežne in zelo mehke. Vendar ni trajalo dolgo, da se je odlikoval po izredni mišični moči, ki jo je večal s telovadnimi vajami in z različnimi domačimi opravili.

Z golimi zobmi je trl še tako trde koščice breskev in marelic. Samo s prsti tako leve kakor desne roke je s palcem ob kazalec trl orehe, lešnike in mandeljne. Celo železne palice, s katerimi pri nas zavarujemo balkone, je lomil brez velike težave. Ko je spravljal pri telovadbi dečke v vrsto, je tistega, ki ni bil na pravem mestu, smeje se prijel za lakte in ga kratko malo zalučal na njegovo mesto na koncu vrste.

Naj se nam ne zdi čudno, če bomo navedli nekaj dogodkov, ki so se pripetili leta pozneje; bilo bi namreč nerodno, če bi sledili časovnemu zaporedju in tako prekinili naše pripovedovanje prav v najbolj napetem dogajanju. To telesno moč je uporabil v Chieriju, ko se je skušal znebiti tovarišev, ki so ga silili k igri, ki je ni hotel. Ko je hodil v razred retorike, so mu v šoli, ko je šel na svoj prostor, drug za drugim skočili za vrat štirje tovariši. Janez jih je pustil, potem pa zadnjega prijel za roke in stisnil vse štiri skupaj, da so začeli javkati in moledovati, naj jih spusti, toda on jih je nesel ven na dvorišče, kjer so jih videli sošolci in profesorji, ki so se prizoru na ves glas smejali, ter jih na koncu zanesel nazaj v razred. Po tem se ni nikdar več zgodilo kaj takega. Tista leta mu ni bilo težko nositi tovore 20 rubov.

Ko je bil že duhovnik in je prva leta bival v Turinu, je nekega dne šel pod sejemskim stebriščem in pred skladiščem nekega suknjarja naletel na množico ljudi. Dobro je poznal trg in vedel za vsako trgovino, za vse nosače in skupine fantov, ki so se tam zbirali, tako da lahko rečemo, da je bil tam kakor doma in je bil v dobrem stiku z vsemi ljudmi. Če pri tem pomislimo še na navade časa, se nikomur ne bo zdelo čudno, kar bomo povedali. Don Bosko je hotel vedeti, kaj se dogaja. Zagledal je dva velikanska mesarska psa, ki sta se med seboj grizla in tepla. Ljudje se niso upali naprej. Medtem se je eden od psov umaknil proti vratom in prestopil prag z namenom, da bi od tam skočil na svojega nasprotnika. Don Bosko je dejal nekemu strežniku: "Zaprte vrata, da pes ne bo mogel ven. Drugega bom jaz spravil v red."

"Ugriznil vas bo," je dejal strežnik.

"Ne, ne!" je odvrnil don Bosko, "storite, kakor sem vam rekel." Stražnik je zaprl psa za vrata, don Bosko pa je drugega psa zgrabil za križ in vrat, ga dvignil v zrak in ga tako držal precej časa, da bi ga zmedel, medtem pa je žival brcala in strašansko divje lajala. Gledalci so občudovali don Boskov pogum, obenem pa se bali, da se bo pes, ko ga bo spustil, znesel nad množico. Don Bosko ga je spustil na tla, ga držeč za vrat popeljal do sredine Piazza Milano proti mostu,

ga krepko sunil pod rebra in nato spustil. Pes je turobno zacvilil, se iz strahu izognil množici in šepaje na eno nogo šel po svoji poti in globoko dihal. Udarec mu je vzel vso moč. Za don Boskom je stal kanonik Zappata, ki se mu je približal in mu dejal: "Ali se vam ne zdi, da je tako početje nespodobno za duhovnika?"

"Dragi gospod," je don Bosko ponižno odvrnil, "okoliščine so zahtevale, da bi kdo napravil konec tistemu prerivanju. Nihče se ni zganil, pa sem opravil jaz."

Bilo je leta 1846 oziroma 1847 in don Bosko je šel v Biello pridigat duhovne vaje. Na teh potovanjih se je odločil se je, da bo skušal pridobiti kočijaže in hlevske hlapce, da bi jih na splošno poučil v katekizmu in jih z zakramentom spovedi privedel nazaj k Bogu. Da bi pa prišel v stik s temi neizobraženimi ljudmi, pri katerih velja telesna moč in sposobnost za najvišjo vrednoto, je hotel pokazati svoje telesne sposobnosti in narediti nanje vtis ter si s tem pridobiti njihovo občudovanje. V naslednjem bomo videli, kako mu je to uspelo in kako je med njimi opravljal svoje zveličavno poslanstvo. Ko je torej v Santhiaju čakal, da bi pripravili poštni voz, je stal ob zidu in gledal, kako vpregajo konje. Eden izmed kočijažev ga je večkrat opozoril, naj se umakne, ker je bil med konji eden, ki je ugriznil vsakogar, ki se mu je neprevidno približal. Don Bosko mu je odgovoril: "Nikar se ne bojte. Mene ne bo ugriznil." Prav tisti trenutek so pripeljali tistega konja in don Bosko mu je zaprl pot med seboj in zidom. Konj ga je skušal ugrizniti, vendar ni imel časa, ker mu je don Bosko s tako silo stisnil gobec, da se konj, čeprav se je še tako branil in otresal, ni mogel rešiti. Vzpenjal se je, skakal, brcal, toda don Bosko ga je držal kot v stiskalnici. Vsi naokoli so bili prestrašeni, hkrati pa so občudovali toliko moč. Don Bosko pa je mirno rekel kočijažu in enemu izmed hlapcev, naj vzameta vrv in zvežeta živali zadnje noge. Storila sta tako in don Bosko se je korak za korakom umaknil, in ko ga konj ni mogel več ugrizniti, spustil gobec. Ko je vstopal v kočijo, se je ljudstvo spraševalo: "Kdo je ta duhovnik, ki ima tako moč?"

Kako leto pozneje se je don Bosko mudil v hiši profesorja don Mattea Picca, ko so nosači prinesli v z železnimi pasovi okovanem zaboju klavir. Don Picco, ki je ves radoveden hotel takoj videti svoje novo glasbilo, je v naglici iskal kladivo in klešče, pa ni našel niti enega niti drugega. Tedaj je pristopil don Bosko, si ogledal železne pasove in jih skušal sprostiti na mestu, kjer so se stikali. Ti so popustili in odpadli. Tako je storil še s preostalimi obroči. Prav tako je z golimi rokami razmaknil deske, čeprav so bile pribite z velikimi žebli. Don Picco je don Boska pri tem odpiranju, ki je potekalo z izredno hitrostjo in spretnostjo, brez besede strme občudoval.

Ko je bil 1883 v Parizu na kosilu pri imenitni družini, so prinesli na mizo orehe z zelo trdimi lupinami. Povabljeni so čakali, da bi jim prinesli klešče.

Don Bosko pa je med pogovorom, ko so predenj postavili krožnik z orehi, začel te lomiti s palcem in kazalcem in jih deliti med goste, ki so bili počaščeni, da jim je stregel človek, ki so ga tako zelo čislali. Najprej so mislili, da ima v rokah kleščice za trtje orehov, ko pa so videli, da jih tare samo s prsti, so polni občudovanja vzklikali: "Brez dvoma tare orehe z blagoslovom Marije Pomočnice!"

Leta 1884, ko mu je bilo že 69 let, je ležal v postelji bolan, strtlj po tolikih naporih življenja. Zdravnik je želel preizkusiti njegovo telesno moč. Prinesel je s seboj manometer, in preden mu ga je dal, je dejal: "Don Bosko, stisnite tukaj moje zapestje z vso silo, ki jo zmorete."

"Gospod doktor," mu je odvrnil don Bosko, vi ne poznate moje moči."

"Nikar se ne bojte, stisnite, kolikor morete, mojo roko." Don Bosko je stisnil zdravnikovo roko, ki je trenutek vzdržal, nato pa so mu od bolečine prišle solze v oči. Pogledal je bolnika, v katerem je bilo toliko nepričakovane sile, in končno zakričal. Zdelo se mu je, da mu bo od pritiska brizgnila kri iz koncev prstov. Potegnil je iz žepa manometer, kjer so bile v krogu zaznamovane mere pritiska, in ga dal don Bosku.

"Čujte, gospod doktor," je dejal don Bosko, "če bom jaz stisnil z rokami ta vaš instrument, ga bom uničil."

"Če ste še tako močni, tega jeklenega obroča gotovo ne boste strli."

"Prav. Toda najprej vi sami preizkusite svojo moč." Zdravnik je z vso močjo stisnil merilo in dosegel 45 stopinj. "Dajte sedaj instrument duhovniku, ki mi streže." D.G.B. je vzel merilno napravo in dosegel 43 stopinj. "In sedaj vi, don Bosko!" je dejal zdravnik. Don Bosko je stisnil manometer, ki je pokazal 60 stopinj, to je največ, kar je bilo sploh mogoče. Don Bosko je čutil, da njegova moč presega najvišji pritisk, ki ga je bil sposoben prenesti instrument, zato ni pritisnil z vso silo. Zdravnik je zagotavljal, da še ni imel opravka z bolnikom, ki bi po toliko dneh ležanja v postelji mogel zbrati toliko moči.

Svojo telesno moč je don Bosko uporabil samo v izrednih primerih ali za dober namen, včasih tudi zato, da je ugodil svojim prijateljem na odmoru, nikoli pa zato, da bi se branil. Občudovanja vredna pa je okoliščina, da je to storil brez posebnega napora, z njemu lastno mirnostjo, zbran v sebi, ne da bi se razkazoval, kakor da bi bila to najpreprostejša stvar tega sveta. In videli bomo, kako je počasi, korak za korakom, izčrpal svoje moči kot nenehno daritev v korist duš in v Božjo slavo.

17.

POGLAVJE

Janez zabava otroke - Pripovedi - Zimski večeri - Mali glumač in njegov prvi praznični oratorij - S petjem, igrami in akrobatskimi nastopi preperečuje žalitev Boga

KO JE JANEZ OB SEJEMSKIH dnevih spremljal svojo mater, se je seznanil z nekaterimi dečki iz bližnjih krajev. Krog svojih znancev je močno razširil, ko je začel hoditi h krščanskemu nauku v župnijo. Vse je nekako privlačil, kakor da bi bil skrivnosten magnet, in prihajali so k njemu iz vseh okoliških krajev. Še čisto majhen je, ne da bi se sam zavedal, začel študirati značaj vsakega izmed svojih tovarišev, in ko je katerega srepol gledal v obraz, je zlahka odkril načrte njegovega srca. Z leti ga je razmišljanje in primerjanje delalo vedno bolj prodornega. Znal je z otroško preprostostjo prehiteti vprašanje, dati kaj, za kar ni bil naprošen, prehiteti opomin za spodrsrlaj, ki ga drugi niti opazili niso, pritrđiti odločitvi, ki jo je kdo napravil, pa še ne izrazil. Zaradi teh posebnosti so ga njegovi vrstniki zelo čislali, obenem pa so se ga tudi precej bali. To je bil eden izmed toliko darov, ki jih je prejel od Gospoda: "Kakor vodna gladina obrača obraz k obrazu, tako srce človeka k človeku" (Prg 27,19).

Janez je bil vedno pripravljen delati dobro vsem, če je le mogel, in nikomur hudega. Tovariši so si zelo želeli njegovega prijateljstva, da bi jih v primeru spora branil. Zato ker je, sicer najmanjši po postavi, imel toliko moči in poguma, da je vzbujal tudi spoštovanje tistih, ki so bili starejši od njega. To je šlo tako daleč, da so Janeza vsakokrat, ko so nastali prepiri ali prerekanja, poklicali za razsodnika in obljubili sprejeti njegovo odločitev. Tudi fantje petnajstih in šestnajstih let so prihajali k njemu in mu razodevali svoje dvome, ga vpraševali za svet in prosili za mnenje. Bilo je zadosti, da je kdo rekel: "Janez je rekel to in to, Janez je tako odločil!" Janezova beseda je imela veljavo.

Toda tisto, kar je k Janezu pritegovalo toliko dečkov in kar jih je skoraj do brezumnosti napolnjevalo z radostjo, so bili dogodki in zgodnice, ki jim jih je pripovedoval. V zgledih, ki jih je slišal v pridigah in krščanskem nauku, in v branju Zgodb francoske kraljevske hiše, Ponesrečenega vojščaka, Bertolda in Bertoldina je imel neizčrpno zakladnico snovi. Vse kar mu je prišlo pod roke, je pozorno prebiral. Knjige je lahko dobil samo v kmečkih hišah, tam pa so brali samo take reči. Včasih se je lotil tudi zelo čudnih pripovedi, kot na primer tiste o človeku, ki je slišal vzkleti travo v oddaljenosti deset milj. Iz dogodkov in pripovedi pa je vedno znal potegniti ustrezen moralni nauk. Kakor hitro so ga tovariši zagledali, že so bili pri njem in želeli, da bi jim kaj pripovedoval, čeprav tudi sam še ni točno razumel vsega, kar je bral. Tem so se polagoma pridružili še odrasli. Dogajalo se je, da se je Janez, ki je prihajal ali šel v Castelnuovo, znašel včasih na kakem polju, drugič na travniku sredi kakih sto oseb, ki so prišle poslušat ubogega dečka, ki v znanju ni mogel pokazati kaj več kot nekaj spomina, a njim se je zdel pravi učenjak. On sam v svojih Spominih pripominja: "In regno caecorum monoculus rex" (V kraljestvu slepih je enooki že kralj). Ljudje iz drugih krajev, ki so šli po poti in so ga videli, kako je sredi množice fantov na vzvišenem prostoru stal kot vladar in voditelj ljudstva, poln zaupanja vase, in kako so mu drugi izkazovali popolno poslušnost, so se ustavljali in začudeni spraševali: "Kdo je vendar to?" na kar so dobili odgovor: "To je sin Marjete."

V zimskem času so kar tekmovali, kdo ga bo dobil za govornika v hlevu in slišal pripovedovati vesele dogodivščine. Na take zборе so prihajali ljudje vseh stanov in starosti in bili veseli, da so lahko pet ali šest ur zbrano poslušali Zgodbe francoske kraljevske hiše, ki jih je Janez bral strumno stoječ na kaki klopi, tako da so ga mogli vsi videti in slišati. Ker pa so ljudje pravili, da so prišli poslušat pridigo, so pred poslušanjem in po njem naredili znamenje svetega križa in zmolili zdravamarijo. Bilo je leta 1826. Ena izmed sosed, po imenu Catterina Agagliati, je tako zvesto hodila poslušat mladega govornika, da je ob novici, da bo imel kje svoj nastop, pustila kakršno koli opravilo in ga šla poslušat. Nekega dne je vsa iz sebe zaradi stvari, ki jih je bila slišala, rekla materi Marjeti: "Bog bo pomagal vašemu sinu, da bo postal zelo pomemben človek. Bila bi prava škoda, če bi se izgubilo toliko znanja." Marjeta pa je odgovarjala: "Bo pač to, kar bo Bog hotel!"

Poleti pa so se zlasti na praznične popoldneve zbirali sosedje in med njimi nemalo tujcev. Pa niso prihajali samo mladi, temveč tudi odrasli in starejši. Tukaj je stvar postala mnogo bolj resna. Janez je vsem priredil zabavo z nekaj prizori, ki se jih je naučil pri glumačih na sejnih.

V Becchijih je travnik, kjer je raslo več dreves, med njimi hruška zavijalka. Na to hruško je Janez privezal vrv in jo potegnil do drugega, nekoliko oddaljenega drevesa, nato je postavil mizico z bisago, stol in nazadnje raztegnil preprogo, na kateri je izvajal skoke. Ko je bilo vse nared in je množica stala v polkrogu, vsa v pričakovanju novosti, je pristopil Janez, vse povabil, da so zmolili tretji del rožnega venca, zapeli nabožno pesem, potem pa je stopil na stol in dejal: "Sedaj poslušajte pridigo, ki jo je imel danes zjutraj kaplan v Morialdu."

Nekateri so kazali nezadovoljstvo, drugi so po tiho godrnjali, češ da imajo zadosti pridig, zopet drugi pa so se pripravljali, da ta hip odidejo. Janez je sedel na svojem stolu kakor kralj na svojem prestolu in je ukazoval tako odločno, da so ga ubogali tudi čez šestdeset let stari možakarji. "A tako!" je klical tistim nepotrpežljivim, "kar pojdite, kamor hočete, toda zapomnite si, da če se boste vrnili pozneje, ko bom kazal igre, ne bo nobeden od vas stopil na ta kraj in vas bom vse napodil." Ob tej grožnji so se vsi pomirili in pozorno poslušali njegove besede. Tedaj je on začel pridigo ali povedal, česar se je spominjal iz jutranje razlage evangelija v cerkvi, ali pa je pripovedoval zgodbe in dogodke, ki jih je bral v kaki knjigi. Od časa do časa so poslušalci takole ocenjevali njegova izvajanja: "Dobro govori; dobro zna." Vsi so bili zadovoljni. Ko je končal pridigo, je zmolil še kratko molitev in nato začel zabavo. Sedaj je govornik postal poklicni igralec. Izvedel je lastovico, salto mortale, hodil po rokah, zatem si je privezal bisago, požiral skude in jih vlačil iz nosu pričujočih, zatem je množil krogle in jajca, spreminjal vodo v vino, zaklal petelina in ga obudil, da je pel lepše kot prej. To je bil redni spored. Nato je začel hoditi po vrvi, kakor bi hodil po stezi, skakal, plesal, se obesil sedaj za eno nogo, potem za obe. Tudi brat Anton je hodil gledat igre, vendar se ni nikdar postavil v prvo vrsto, temveč se je skrival za kakim drevesom ali stebrom, občasno pokazal svoj porogljiv obraz, se z drugimi smejal ali pa se norčeval iz igralca. "O, kakšen butec si," mu je pogosto ponavljal, da se daš smešiti vsem na ta način." Toda gledalci se niso menili za njegove besede in so se iz vsega srca in na vso moč smejali Janezovim dovtipom, smešnicam in veselim zgodbam ter mu navdušeno ploskali. Včasih je sredi največje napetosti, ko so v pričakovanju kakšne nove in posebne rokohitske igre vsi gledali z odprtimi usti, prekinil igre in začel peti litanije ali moliti rožni venec, če ga niso že prej molili. Poslušalcem je rekel: "Sedaj imamo na sporedu še mnogo zanimivih točk, vendar pa pred nadaljevanjem zmolimo to in to molitev." Izrabil je ta vmesni čas; če bi jih namreč povabil k molitvi na koncu zabave, bi mu vsi ušli.

Po nekajurni zabavi, ko je bil proti večeru mali igralec že temeljito utrujen, so opravili še kratko molitev in šli vsak na svoj dom. Teh zborovanj se niso

smeli udeleževati tisti, ki so preklinjali, grdo govorili ali se niso hoteli udeleževati pobožnih vaj.

Mogoče bo kdo izmed naših bralcev vprašal: Za obisk sejmov in gledanje predstav glumačev, kakor smo brali v prejšnjem poglavju, za pripravo vseh teh zabav je bilo treba denarja. Kje ga je Janez dobil? Tega si je na več načinov lahko sam priskrbel. Ves denar, ki ga je dobil od svoje matere in sorodnikov za sladkarije in igračke, majhne napitnine, darovi, vse je šlo za te potrebščine. Poleg tega je bil zelo izurjen v lovljenju ptic s pastmi, kletkami, s ptičjim lepilom in z zankami ter spreten v iskanju gnezd. Ko je zbral dovolj ptičev, jih je znal tudi dobro prodati. Poleg tega je pletel slamnike in jih prodajal kmetom na sejmi, delal kletke iz trstike za pasti, zlasti še za lovljenje vrabcev z ustreznimi vabami. Viri dohodkov so bili tudi nabiranje gob, barvilna trava, trepetlika. Naučil se je tkati konopljo, lan, bombaž, svilo ter bil pripravljen učiti tiste, ki so to želeli. Spretno je pletel nogavice, tako da jih je pozneje v Oratoriju sam krpal. Zaslužil je denar tudi s kačami, ki jih je znal loviti. Ko so kje kako odkrili, so šli takoj po Janeza in on jo je z dobro zalučanim kamnom zadel v glavo. Če pa mu je udarec spodletel in je kača uspela vtakniti glavo v luknjo kake ruševine ali korenine, jo je zagrabil za rep in jo hitro vrtil v krogu, dokler ni prišel do kakega drevesa in ji razbil glavo z enim samim udarcem ob drevo.

Na neki ugovor bomo odgovorili z don Boskovimi besedami: "Vi me boste vprašali," piše v svojih Spominih, "ali je bila moja mati zadovoljna, da sem živel tako živahno življenje in izgubil toliko časa z glumaštvom? Rekel vam bom, da me je moja mati imela zelo rada in jaz sem ji brezmejno zaupal, tako da brez njenega nasveta ne bi mignil s prstom. Vedela je za vse, opazovala je vse in mi pustila proste roke. Še več, če sem potreboval kako reč, mi jo je rade volje dala. Celo moji tovariši in zlasti še naši gledalci so mi rade volje dajali, kar je bilo potrebno za izvajanje takih iger!"

Tako je mati Marjeta, ne da bi natančno vedela zakaj, s svojim naravnim pravim čutom in še bolj z naravno domiselnostjo duše, ki živi iz ljubezni do Boga, pomagala sinu Janezu pri razvijanju njegovega poslanstva, h kateremu so ga klicali novi časi. Sinova krepost ni naletela na oviro pri materi, ki je vedela, kako pomembno je, da otroci rastejo v ponižnosti, in zato ni nikdar pretirano govorila o tem, kar je počel njen otrok, ga nikdar hvalila v njegovi navzočnosti, temveč je molila zanj, kakor je molila za druga dva otroka. Opazovala je, molčala in razmišljala. Dejstvo je, da je težko dobiti otroka, ki bi pri desetih letih obvladal starejše vrstnike, ki bi brez strahu govoril v javnosti, se vadil v stvareh, ki ugajajo množicam, zato da bi jih prisilil moliti in poslušati ponovitev pridige.

Ko je Janez nekega dne zopet namestil vrh, da bi nastopil pred zbrano množico na dvorišču domače hiše, ga je mati Marjeta vsa zamišljena in zadrževaje dih opazovala. Kar se ji je približala Catterina Agagliati in jo pozdravila: "Kako je kaj, Marjeta?" Marjeta se je kakor zdramila iz sanj in svojo sogovornico potihoma pa vendar navdušeno vprašala: "Kaj mislite, da bo iz mojega sina?" Ta pa je odvrnila: "Gotovo mu je usojeno, da bo povzročil na svetu veliko vragolijo!"

Janez je ob teh nedeljskih zborovanjih doživiljal veliko veselje. Načrt, da bi mogel biti vedno med mladimi, jih zbirati, poučevati krščanski nauk, mu je lebdedel pred očmi vse od petega leta dalje. To je bila njegova edina želja, to naj bi bila edina stvar, ki naj bi jo delal tukaj na zemlji. Taka naravna težnja je bila tudi znamenje njegovega poklica.

Leta 1825 je torej Janez začel z neke vrste prazničnim oratorijem, sorazmerno z možnostmi njegove starosti in izobrazbo, ki jo je imel. S tem je nadaljeval več let. Sorazmerno z vedno temeljitejšim verskim znanjem je njegova beseda postajala vedno bolj uspešna. V ta namen je iz katekizmov, pridig in branja zbiral spodbudne zglede in z njihovo pomočjo skušal navdušiti poslušalce za ljubezen do kreposti.

Vendar pa src mnogih mladih niso vezali nanj samo prijetno pripovedovanje, zanimive igre in ljubeznivo obnašanje. Z njegovega obraza, iz njegovih oči je blestela in žarela čistost njegove duše, kakor je blestela in žarela vse njegovo življenje tja do smrti. Dejstvo, da si ga srečal, bil ob njem, je samo po sebi povzročilo v človeku radost, mir, prijetnost, željo, da bi postal boljši, kar ni moglo prihajati iz gole človeške naklonjenosti. To je izpovedalo tisoče dečkov in to je potrdilo tisoče njegovih sodelavcev, ki se niso mogli več ločiti od njega, če so ga že spoznali, niti pozabiti čara privlačnosti, ki je tako nepričakovano vplival nanje. Razlago tega dejstva nam daje knjiga Modrosti: O, kako lep je čist rod s slavo (premaganih skušnjav). "Zakaj njen spomin je nesmrten, ker je znana pri Bogu in pri ljudeh. Dokler je navzoča, jo posnemajo, po njej hrepenijo, ko se umakne; v večnosti nosi venec in slavi zmago, ker je zmagala na poštenem tekmovanju" (Mdr 4,1–2).

Da pa je bilo področje delovanja malega Marjetinega sina, ki mu ga je določila Božja previdnost, mnogo obširnejše, kot se je to mogoče zdelo na začetku, je mogoče razbrati iz nekaterih okoliščin, v katerih je skoraj nemogoče, da bi preprost otrok mogel tako samozavestno nastopati. Naj iz mnogih navedemo naslednje dogodke.

Ko je bil Janez star 11 ali 12 let, so ob neki slovesnosti na trgu v Morialdu imeli javni ples na prostem. Bilo je v času popoldanskih pobožnosti v cerkvi.

Janez je hotel končati to javno pohujšanje in se je odpravil na trg. Pomešal se je med množico, kjer je bilo tudi mnogo njegovih znancev, in jih skušal prepričati, da bi pustili ples in šli v cerkev k večernicam! "Glej ga tukaj, otroka, ki se mu še mleko cedi od ust, pa nas hoče učiti, kaj je prav!" se je obregnil nekdo.

"Kdo ti je zaupal to vljudno poslanstvo pridigarja in duhovnega očeta pri nas?" je dejal drugi.

"Prav tvojega gobca je še manjkalo, da si nas prišel nadlegovat sedaj, ko je zabava največja," je dodal tretji.

"Brigaj se zase in ne rini svojega nosu v stvari, ki ti niso mar!" je nejevoljno dodal četrti. Ljudje so se mu režali v obraz. Tedaj je Janez začel peti znano ljudsko nabožno pesem. Pel je s tako lepim in ubranim srebrnim glasom, da so se počasi vsi zbrali okoli njega. Počakal je še nekoliko in se potem začel pomikati proti cerkvi. Ljudje so šli za njim, kakor da bi jih njegovo petje začaralo. Ko so prišli do cerkve, je vstopil in za njim so šli tudi njegovi spremljevalci.

Proti večeru je Janez zopet šel na plesišče prav v trenutku, ko se je ples spremenil v pravo obsedenost. Postajalo je vedno bolj temno in Janez je ljudem, ki jih je srečeval, prigovarjal: "Čas je, da gremo domov. Ples postaja vedno bolj nevaren." Ker pa ga nihče ni poslušal, je začel peti, kakor je storil pred nekaj urami. Ob njegovem prijetnem in rekli bi čarobnem glasu se je ples končal. Vsi so pritekli k njemu, in ko je nehal peti, so zbirali darove, da bi še naprej pel. Ponovno je začel peti, darov pa ni hotel sprejeti. Prireditelji plesa, ki so s koncem zabave videli tudi konec zaslužka, so prišli k njemu in mu ponudili denar, da bi odšel: "Glej! Vzemi ta denar in pojdi stran, sicer te bomo premikastili, kot te ni še nikdar nihče!"

"Oh, kakšno govorjenje!" je dejal Janez. "Je mogoče to vaša hiša, da bi vas moral ubogati? Ali nisem svoboden, da delam, kar hočem in kar se mi zljubi? Tukaj je nekaj mojih sorodnikov, ki jih čakajo na njihovih domovih; prišel sem ponje, sem vas s tem v čem oškodoval? Njihovi domači se bojijo, da bi se komu kaj pripetilo: kak prepir, pretep in celo kaj hujšega. Ni prav, da jih pustimo v negotovosti. Vi, ki ste pametni in dobri, razumete, da se ob tej pozni uri lahko vse zgodi in tudi kaj hudega, zaradi česar bi vas potem pekla vest. Če si želim red, je to zato, ker je naš kraj vedno slovel po dobrem imenu. Ali vas mogoče s tem žalim?" Ti in drugi podobni razlogi iz ust malega dečka so najprej spravili v začudenje in potem prepričali mnoge izmed navzočih, da so zapustili ples. Najbolj navdušeni pripadniki plesa so nekaj časa še ostali, toda ker jih je bilo vedno manj, so tudi oni odšli.

Pripovedujejo, da se je v tem času zgodilo nekaj, kar se je potem še večkrat ponavljalo: Janez je pozval na dvoboj v spretnostnih igrah glumače, ki so motili cerkvene obrede.

V kapeli neke vasi v bližini Becchijev naj bi nekega večera bila pobožnost s pridigo. Božji hram je bil samo na pol zaseden, medtem ko je bilo ljudi zunaj pred cerkvijo toliko, da je bila gneča. S svojim govorjenjem in kričanjem so motili one, ki so bili v cerkvi. Tedaj se je iz sosednje ulice zaslišala trobenta. Nihče več ni mogel zadržati otrok, ki so sedeli na klopeh v cerkvi, da se ne bi usuli proti vratom in šli na trg. Za fanti so šla tudi dekleta in za temi ženske, ki so radovedno ugibale, kaj bi to moglo biti. Mali Janez Bosko je ob tem pogledu tudi sam šel na trg in se prerinil v prvo vrsto. Ko so ga ljudje, ki so ga poznali s toliko zabavnih zborovanj, zagledali, so mu z miganjem glav in kretnjami rok dopovedovali, da je tu glumač, s katerim naj se pomeri. Janez, ki iz cerkve ni prišel iz radovednosti, temveč s čisto določenim namenom, je stopil naprej, se ustopil pred glumača in ga izzval na merjenje spretnosti v različnih igrah. Glumač je zviška prezirljivo pogledal dečka, toda ploskanje množice zaradi napovedanega tekmovanja ga je prepričalo, da mu ne bi šteli v čast, če bi zavrnil ponudbo. Od vseh strani so se slišali klici: "Odlično, prav! Pokaži, kaj znaš!" Skupaj so se odločili za eno izmed iger. "Sprejeto!" je dejal Janez, "in sedaj pogoji. Te bom postavil jaz: če boste zmagali vi, dobite od mene en skud, če bom zmagal jaz, boste nemudoma zapustili območje tega kraja in se ne boste nikdar več prikazali v času svetih obredov v cerkvi." Vsi ljudje so v želji, da bi prisostvovali tekmovanju, kričali: "Tako, tako!" "Sprejemem!" je odločil glumač, ki je bil prepričan, da bo zmagal. Toda zmagal je Janez in glumač je moral držati besedo, pobrati svoje naprave in se takoj oddaljiti. Tedaj je Janez zaklical množici: "In mi gremo sedaj v cerkev!" In je na čelu vseh stopil v Božji hram.

Ob drugi priložnosti je neki tujec z nečednimi dovtipi zabaval skupino moških in otrok in pri tem uporabljal bogokletne izraze. Janeza je tako pohujšanje bolelo, in ko je videl, da ne bo mogel utišati človeka in preprečiti smeha in odobravanja poslušalcev, si je izmislil svoje. Tam sta stali dve drevesi nedaleč drugo od drugega; vzel je vrv, zavezal na koncih dva vozla in jo trdno privezal na veje dreves, tako da je bila močno napeta. Vse je bilo končano, kot bi mignil z očesom. Množica je spoznala njegov namen in prišla k njemu. Janez je vzel zalet in se pognal na vrv, sedel, se obesil za noge, da mu je glava visela navzdol, se zravnal pokonci in začel hoditi gor in dol, kakor bi se sprehajal po ravni poti. Igra je trajala vse do večera, ko so se ljudje razšli in se vrnili na svoje domove.

Tako je deček Bosko začel prve poskuse svojega poslanstva s sredstvi, ki mu jih je dajala na voljo Božja previdnost. In tisti Bog, ki se po besedah

Knjige pregovorov nenehno igra v veselju s svojo ustvarjalno in ohranjevalno močjo in je njegovo veselje biti pri človeških otrocih, je na določen način začel predstavljati svetu orodje, ki ga je nameraval uporabljati v večjo svojo slavo. "Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta noro, da bi osramotil modre. Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta slabotno, da bi osramotil tisto, kar je močno. Bog si je izbral tisto, kar je na svetu neplemenito po rodu in zaničevano, tisto, kar ni bivajoče, da bi onеспособil bivajoče, da se pred Bogom ne bi ponašalo nobeno meso; da bi se – kakor je pisano – tisti, ki se ponaša, ponašal v Gospodu" (1 Kor 27–29.31).

18.

POGLAVJE

Janez v šoli krščanske ljubezni matere Marjete za reveže, pregnancy, romarje in bolnike - Božja previdnost pomaga Marjeti v njeni revščini - Sveti nameni, zaradi katerih pomaga potrebnim

JANEZ, KI JE RASEL V šoli svoje dobre matere, je lahko po pravici ponavljal besede trpečega Joba: "Saj sem ga od svoje mladosti vzgajal kot oče in ga vodil od krila njegove matere" (Job 31,18). Marjetino stalno načelo je bilo delati dobro vsem, ki jim je mogla, in čuvati se, da ne bi nikomur kaj hudega storila, četudi samo s kako manj spoštljivo in manj ljubeznivo besedo. Njen duh je bil vedno miren in do nikogar ni gojila sovraštva. Nikdar ji ni bilo treba ničesar odpuščati, ker se nikdar ni čutila užaljeno. In vendar je bila zelo čuteča po značaju, a ta njena občutljivost je tako prerasla v krščansko ljubezen, da se je po pravici mogla imenovati mati vseh, ki so bili v potrebi.

Nikomur ni mogla ničesar odreči in nikogar ni pustila oditi praznih rok, če jo je kdo česa prosil, kakor da bi imela neizčrpne zaklade. Sosedje so prihajali k njej zdaj po ogenj, zdaj po vodo, pa zopet po drva. Bolnikom, ki jim je bilo potrebno vino, ga je dajala velikodušno in nikdar ni hotela vzeti kakega plačila. Posojala je olje, kruh, moko, bodisi pšenično bodisi koruzno vsakokrat, ko so jo prosili, in pri tem ni nikdar dala čutiti, da ji je to v nadlego. Včasih je kdo, ki si je izposodil pri njej kruh, pa se je zopet znašel v stiski, prišel k njej rekoč: "Marjeta, potreboval bi kruha, a vam nisem vrnil še onega od prejšnjega tedna." "Ne mislite več na kruh, ki sem vam ga dala pretekli teden. Prepovedujem vam, da bi mi o tem še kdaj govorili. Skušali mi boste vrniti le tega, ki vam ga danes dajem." In je hotela, da se je tako zgodilo.

Njena hiša je bila ob gozdu. Dostikrat so se po večerji ali že pozno v noč pojavili skrivači, ki so izza ograje, ki je obdajala gumno, s pritajenim glasom klicali gospodarico. Bili so previdni, ker so se bali, da bi jih odkrili orožniki. Marjeta je prihajala ven in ti reveži, vsi zgarani, lačni in raztrgani, so jo prosili hrane. In Marjeta je navadno takole govorila: "Kar pridite naprej in se nič ne bojte. Za zdaj ne vstopajte v hišo, ker nimam nič pripravljenega. Pa nič zato. Si bomo že kako pomagali. Ubogi ljudje!" Poklicala je Janeza in mu naročila: "Pojdi po drva, zakuri in pristavi lonec, da tem prijateljem pripravimo malo večerje. Toda glej, da ne boš nikomur povedal, kaj se je nocoj pri nas dogajalo." Janez je izpolnil naročilo in opozoril mater, da voda v loncu že vre.

"Vrzi noter testenine."

"Nikjer jih ne morem najti."

"Poglej, ali je kaj moke."

"Nič je ni."

"No, prav. Vzemi kruh in ga nadrobi v vodo."

Pogosto v hiši niso imeli drugega kot skorje in kose suhega kruha. Tedaj je Marjeta vtila v skodelico vrelo mineštro, poklicala skrivače in jih odpeljala v temen kot izbe, kamor je luč z ognjišča pošiljala le malo svetlobe. Reveži so pogoltnili tisto hrano in se zahvaljevali: "Hvala lepa, mati. Kaj pa za spanje?"

"Tam je gumno in slama. Nimam postelje, da bi vam jo mogla ponuditi. Potrpite!"

"Lepa hvala. Zelo smo zadovoljni ... Kaj pa orožniki?"

V hlevu je bilo podstrešna odprtina, ki je na videz služila samo kot okno, a se je skoz njo šlo tudi na senik. Vendar pa nihče, ki ni dobro poznal prostora, ni mogel tega sumiti. Marjeta jim je v kratkih besedah razložila položaj in jim želela lahko noč. Skrivači so ji presunjeni od dobrote hoteli hvaležno poljubiti roko, ona pa je samo dejala: "Ni mi nič do tega. Želim pa, da lepo opravite večerno molitev." "Vsekakor! To bomo storili. Bodite brez skrbi." Potegnili so se na označeni kraj in v popolni tišini, kot pridni angelčki, prebili noč. V toliko letih s temi ljudmi ni nikdar imela kakih težav.

Toda zanimivost je v tem, da so pogostokrat za skrivači potrkali na vrata drugi gostje. To so bili nič manj kot kraljevski karabinjerji, ki so imeli navado, da so se ustavljali v Marjetini hiši in tam urejevali svoje dopisovanje. Poleg tega so se želeli odpočiti od poti. Kakor hitro so vstopili v hišo in pozdravili navzoče, so takoj vprašali Marjeto, kako je z otroki: "Jože in Janez sta zdrava?" Nato so poklicali Jožeta, ki so ga imeli posebno radi. Jože je takoj pritekkel, jih pozdravil

in jih začel spraševati o dogodivščinah dneva in o vseh okoliščinah aretacij, ki so jih opravili. In karabinjerji, ki so ga videli tako živahnega in zgovornega, zlasti pa še zato, ker mu je bila njihova družba prijetna, so se z njim dolgo in prijateljsko pogovarjali. Z Janezom pa ni prišlo do takih domačnosti, ker je zavračal ljubkovanje, malo govoril, nikoli nič vpraševal in samo pozorno poslušal, ne da bi kaj pripominjal.

Kar pa je bilo nemalokrat v tistem trenutku nekaj posebnega, je bila okoliščina, da so skrivače od karabinjerjev ločevala samo vrata ali nekaj desk ali samo okno, ki je bilo namesto s steklom zakrito samo s papirjem. Tako so skrivači lahko poslušali vsa razmišljanja tistih, ki so imeli nalog, da bi jih spravili v ječo. Zgodilo se je celo, da so kakega od skrivačev zalotili v sobi, tako da se ni mogel zateči drugam. Karabinjerji so večkrat sedli za mizo, kjer so bili nastavljeni podstavki in kozarci, in so samo čakali, da bi jim Marjeta prinesla steklenico vina, medtem ko je skrivačev v kotu jedel še zadnje žlice mineštre. Toda karabinjerji, ki so večkrat vedeli, kdo se takrat skriva v hiši, niso hoteli aretacij in so se delali, kakor da nič ne vidijo. Dobro so vedeli, da je Marjeta vsem brez razlike pomagala v stiski brez drugotnih namenov, in niso hoteli te dobre družine spraviti v težave pred sodiščem. Z druge strani pa nikakor ni bilo lahko uloviti teh obupanih ljudi, ki so bili oboroženi do zob ter pripravljeni, da z vsemi sredstvi branijo svojo svobodo, če bi bilo treba, tudi z bojem do smrti. Zato je bilo tudi zanje pametneje, da so počakali na bolj pripraven čas. Prišlo je do nepredvidljivih srečanj, ko so pri enih vratih vstopali v hišo karabinjerji, pri drugih pa skrivači, ki so se naglo umaknili. Navadno je moral prav brat Jože urejati reči, ko so bili lovci in divjačina komaj nekaj pedi narazen.

Nekega dne se je brigadir, ki je pravkar vstopil v hišo, ustavil in glasno rekel: "Nekdo je tam." Predenj je stopil Jože in dejal: "Kdo pa naj bi bil?"

"Kak skrivač!"

"Motite se! Ali ne vidite, da smo vsi družinski člani zbrani tukaj v sobi?"

"In vendar vam pravim, da je nekdo tam."

"Jaz pa vam povem, da ne vidim nikogar." In je komaj dušil smeh. Brigadir ni nadaljeval svoje raziskave. Hotel je samo pokazati, da ve, kako stojijo stvari.

Pri Marjeti pa se je zbirala še druga vrsta ljudi - potujoči prodajalci. Ker takrat še ni bilo primernih cest in gostiln za prenočevanje, so morali ljudje, ki so se ukvarjali s trgovanjem in so bili poklicno na potovanju, prebiti mnogo noči zunaj svojega doma. Bili so primorani prositi gostoljubje pri kaki družini, pripravljeni sprejeti to breme. Ker so v okolici Morialda poznali Marjetino dobroto, so vsi, ki so to potrebovali, prosili prenočišče pri njej.

"Mati Marjeta, imate kak kot za prenočitev?"

"In zakaj ne?"

"Pa tudi malo večerje?"

"Prepustite to skrb meni. Se bo že kaj našlo."

Kadar je bila shramba založena z vsem potrebnim, je bila večerja kmalu nared. Toda mnogokrat je morala Marjeta dobro premisliti, da gostje niso ostali praznih želodcev. Janez je bil ob takih priložnostih vedno uradni kuhar. Ne samo enkrat se je zgodilo, da je moral materi sporočiti, da ni ničesar za gostovo večerjo. Tedaj se je Marjeta nasmehnila ter šla iskat in končno našla hleb prosenega kruha. Razrezala ga je in dala v lonec. Toda z vretjem je vse skupaj postalo neokusna kaša, ki je ni bilo mogoče jesti. Janez jo je dal pokusiti materi, ki se je kljub vsemu ljubeznivo smehljala, šla v hlev, namolzla mleka, vse vlila v kozico in to je bila začimba, ki je proseno moko naredila užitno. Toda tisto, kar je predvsem začinjalo njeno ljubeznivo gostoljubnost, je bila spoštljivost in dobrotta. Drugo jutro gost ni našel besedi, da bi se zahvalil, ker ona nikdar ni sprejemala nikakršnega plačila. Imela je navado reči: "Jaz nisem gostilničarka, temveč imam svoje goste za prijatelje."

Če je Marjeta tako dobrohotno ravnala z ljudmi, ki so se znašli v trenutni stiski, lahko sklepamo, s kakšno ljubeznivostjo je sprejemala tiste, ki so bili reveži. Sin Janez je pogosto pripovedoval, kako je nekega zimskega večera prišel neki revež in prosil za prenočišče. Zunaj je bilo vse pokrito s snegom in ledom in ubožec je imel tako raztrgane čevlje, da so mu uhajali z nog. Marjeta ni imela čevljev, da bi mu jih podarila. Ko bi revež drugo jutro moral oditi, ga je posadila na stol in mu noge zavila v kos sukna. Potem mu je z vrvicami pritrdila obutev in jo povila okoli nog v slogu starih Rimljanov. To je storila tako mojstrsko, da je revež lahko hodil in ni občutil mraza. Zato je ta žena po pravici lahko rekla Gospodu: "Tujec ni smel prenočevati zunaj, popotniku sem odpiral svoja vrata" (Job 31,32).

V hišici nedaleč od bivališča matere Marjete je živel človek po imenu Cecco, prijatelj dobre mize in sovražnik dela, ki je popolnoma obubožal. Živel je bedno in bil pogosto lačen. Ni hotel prositi vbogajme, bodisi zaradi sramote, bodisi zaradi zavrnitev, bodisi zaradi očitkov, da je zapravil svoje premoženje. Nesrečnež je živel samotarsko življenje in le redko prihajal iz hiše. Marjeti se je revež smilil, zato je kdaj pa kdaj neopazno šla v lopo te hiše in skozi okno položila kruha, ki je zadostoval za nekaj dni. Čez nekaj mesecev je Marjeta srečala Cecca, ki se ji je zahvaljeval s solzami v očeh, in mu obljubila, da mu bo od časa do časa prinesla še mineštro. Domenila sta se tudi za znamenje: ona bi proti večeru na glas

karala katerega svojega otroka. In res je previdno nosila lonec tople mineštre v malo sosedovo lopo, in ko se je vrnila, je začela kričati nad Janezom ali Jožetom, kakor da bi se jezila. Po tem glasnem govorjenju je sosed odprl vrata, vzел lonec z mineštro in se vrnil v hišo.

Naj povemo še toliko lepega o tej ženi, nikdar ne bomo mogli prehvaliti njene velikodušnosti, ki je bila polna del krščanske ljubezni. Toda naj je še toliko dajala, je vedno imela zadosti za miloščino. Zdi se, da se je sama Božja previdnost obvezala, da ji ne bo manjkalo potrebnega, zlasti še takrat, ko je vse razdala.

Nekega dne Marjeta ni imela več kruha in tudi moke je zmanjkalo. Ko je razmišljala, kako bi se rešila iz zagate, je po naključju prišel mimo neki sosed, po imenu Luigi Veglio, da bi jo pozdravil. Ko je spoznal, v kaki stiski se je znašla uboga Marjeta, je brez besede odšel domov v Filippelle, poklical hlapca in mu rekel: "Pridi sem in si naloži to vrečo moke." Hlapec je pristopil, si poskušal naložiti vrečo, pa je bila pretežka: "Ne gre! Pretežka je!" je vzkliknil. Če ne moreš nesti cele vreče naenkrat, pa jo razdeli in odnesi dvakrat," je dejal gospodar. "In kam naj jo zanesem?" "Pridi z menoj!" In je popeljal hlapca nedaleč od Marjetine hiše. "Zanesi jo do tiste hiše, pusti tam pred vrati, pa nikar ne povej, da sem ti jaz ukazal." Hlapec je storil, kakor mu je bilo naročeno, in izročil vrečo Marjeti. Ona je vprašala: "Kdo vam je naročil, da prinesete to vrečo sem?" "Ni mi dovoljeno povedati imena." Toda Marjeta je hotela izvedeti, spraševala je na vse načine in o vsem. Hlapec je skrivnostno odgovarjal in se skušal izmuzniti. Toda Marjeta je kmalu spregledala, zlasti še potem, ko je zvedela, kje služi. Končno se je prikazal Luigi Veglio, ki je nedaleč od tam skrit poslušal razgovor, in dejal: "Poslušajte, Marjeta. Res sem ga jaz poslal. Raje bi ostal nepoznan, toda ker naš hlapec ni sposoben varovati skrivnost, bom povedal vso resnico. Kar sem storil, je moja dolžnost. Vi ste vse razdelili revežem in je zato pravično, da vam drugi priskočijo na pomoč sedaj, ko ste se sami znašli v težavah."

Toda tudi Vegliova žena Maria je, potem ko je videla, kako Marjeta pomaga revežem, nič manj velikodušno kakor mož začela Boskovim pošiljati enkrat mero pšenice, drugič vrečo koruze in kdaj pa kdaj tudi vino. Večkrat ji je povedala: "Ko ne boste imeli več kaj dati kot miloščino, pridite k nam in si vzemite, kar pač potrebujete. Zlasti še, ko greste na obisk k bolnikom in vidite, da jim česa manjka, mi sporočite in skušala bom poskrbeti za vse potrebno." V resnici je bila Marjeta angel tolažnik vseh bolnikov in umirajočih v okolici. Ob njeni strani je bil vedno Janez, pripravljen na vsako uslugo in pomoč, da je nesel kako sporočilo ali prinesel kako reč, da je šel klicat kakega soseda ali sorodnika, poskrbel

za zdravilne rastline, ki se jih je naučil uporabljati za zdravljenje. Marjeta jih je obiskovala, jim pomagala, jim stregla, bedela ob njih, ob njihovi postelji cele noči, jih pripravljala na prejem zakramentov, in ko se je bližal smrtni boj, stala ob njihovi strani, dokler niso izdihnil. Ker je bila župnija daleč, je duhovnik le težko prišel pravočasno, da bi zmolil molitve za umirajoče, zato je Marjeta sama priporočala njihove duše Bogu, jim šepetala krščanske prošnje in molitve, tako primerne in okoliščinam prilagojene, da so tudi navzoči bili globoko ganjeni.

Taka srčna velikodušnost Marjete ni nič čudnega, saj je bila vendar žena nenehne molitve. Ko je odhajala od doma na delo, ko se je vračala s polja, sredi svojih napornih opravil je molila rožni venec. Bilo je lepo videti, kako se je zvečer vračala domov in v levi roki nosila motiko ali pralico, z desno pa vodila oba otroka in so vsi pobožno molili Angel Gospodov ob zvonjenju, ki je odmevalo globoko v dolini. Nikdar ni iz nikakršnega razloga opustila v družini skupne jutranje in večerne molitve. Svoje goste je vedno vabila k skupni molitvi kot povračilo za izkazano gostoljubje. To so bili skrivači, karabinjerji, trgovci, reveži, izgubljeni popotniki. Nihče se ni upal upirati. Ona jim je kot bratom dala, kar je imela: kruh, polento, mineštro, vino. Bila bi prava neotesanost, če bi zavrnila povabilo, ki so ga vsi imeli za upravičeno, tudi tisti, ki so navadno opuščali molitev. Bil je zares presunljiv prizor, kako so si karabinjerji odkrili glave in pokleknili ali skrivači sklonili z gostimi lasmi pokrito čelo in izgovarjali besede očenaša in zdravamarije, ki jih verjetno že toliko časa niso več molili. Marjeta je bila vsa radostna, kajti cilj njenega gostoljubja je bil prav ta, da bi iz ust svojih gostov privabila himno hvale Gospodu. Ta himna hvale se je vračala k njej in v njeno družino kot rodovitna milostna rosa. Vsi pa, ki so iz njenih rok prejeli dobroto, so morali vedno, ko so hodili mimo njene hiše ali ko so se je spomnili, ponavljati besede psalmista: "Gospodov blagoslov naj bo nad vami! Blagoslavljamo vas v Gospodovem imenu" (Ps 129,8).

19.

POGLAVJE

Janez se od matere navzame ljubezni do kreposti in gorečnosti za preprečevanje Božje žalitve ter zavzetosti za večjo Božjo slavo

MARJETINEGA ODLOČNEGA ZNAČAJA NE MORE razumeti in prav opisati, kdor te odlične žene ni poznal od blizu. Napovedala je trajen in nepopustljiv boj proti grehu. Ne samo, da je z vsemi silami zavračala vse, kar je bilo slabo, temveč si je na vse načine prizadevala preprečevati Božjo žalitev tudi pri ljudeh, ki niso pripadali njeni družini. Zato je bila proti pohujšanju vedno čuječa, previdna in odločna, tudi za ceno katerekoli žrtve.

Včasih so si kmetje v kakšni vasi tistega kraja zaželeli malo zabave na plesu in so v ta namen najeli kakšnega harmonikarja. Kot blisk se je novica razširila od ene kmetije do druge in ljudje so stopili na plan ter kričali drug drugemu: "Gremo na ples! Gremo na ples!" Ob takem veselem kričanju in ob glasu harmonike, ki je proti večeru odmeval v okolju, so Marjetini otroci pritekli k materi in govorili: "Mamica, mamica, gremo še mi!" Ni jim hodilo po glavi drugo kot živ-žav in glasba. Toda Marjeta jih je sprejela s svojim običajnim nasmehom in jim prigovarjala: "Počakajte tukaj name, bom šla pogledat, kaj je novega." Če je ugotovila, da gre za zbor poštenih krajanov in za primerno zabavo brez vsake sence slabega, se je vrnila in dejala sinovom: "Le pojdite!" Če pa je opazila kaj neprimernega, četudi v najmanjši meri, je bil njen odgovor odločen: "Ta zabava ni za vas!"

"Toda, toda, toda ..."

"Tukaj ni nobenega toda, ki bi kaj veljal. Za nobeno ceno nočem, da greste v pekel. Ste razumeli?" Otroci, ki niso bili uslišani, so nekaj trenutkov molčali, toda dobra mama jih je poklicala k sebi in jim začela pripovedovati tako napeto

in zapleteno zgodbo o vojščakih in gradovih, da je prekosila domišljijo samega Ariosta. Znala je tako pestro opisovati tiste nenavadne dogodivščine, da so otroci rekli, da so bolj zadovoljni, ko poslušajo njo, kakor pa če bi šli na zabavo. Ko je prišla noč, je Marjeta končala pripoved z besedami: In sedaj gremo spat. Toda prej bomo zmolili še molitev za tistega, ki bo nocoj umrl, da se ne bo pogubil." Te besede so čudovito delovale na duha teh otrok.

Marjeta je tako skrbela za dekleta, da se je zdelo, da si je prav skrb zanje vzela za svojo posebno nalogo. Če je na cesti srečala kakšne revice z raztrgano obleko ali pomanjkljivo oblečene, je stopila k njim in jim rekla: Ali nič ne zardite pred vašim angelom varuhom, ki vam stoji ob strani? Ali ne veste, da si mora z rokami zakriti obraz in da ga je sram, ker ste mu zaupane v varstvo."

"Toda me smo revne in nihče ne skrbi za to, da bi nam dal ali zamenjal obleko." "Prav. Pridite z menoj," jim je rekla in jih popeljala na svoj dom. Tu je poskrbela zanje, popravila obleko, dodala kos blaga, popravila to in ono, da so bile dostojne in jih odslovila, ko niso bile več tako zanemarjene kot prej. Čeprav je morala od jutra do večera trdo delati, da je vzdrževala svojo družino, se ni bala žrtvovati tako dragoceni čas, da je opravila taka dejanja krščanske ljubezni.

Zlasti si je prizadevala pomagati tistim dekletom, za katere je sumila, da so v posebno veliki nevarnosti. Včasih jim je dajala kruha, drugič jim skuhala polento, pa zopet podarila sadje, prihranila zanje kak priboljšek, za katerega je vedela, da jim je posebno ugajal. Vabila jih je v svojo hišo vsakokrat, ko so bile v stiski, jih sprejemala kot dobra mati svoje hčere, jim pomagala v vsem, v čemer je mogla, in jih ni nikdar odpustila, ne da bi jim dala kak primeren nasvet. Predvsem si je prizadevala, da jih je odvrnila od družčine moških, pri čemer je uporabljala tako učinkovita in prefinjena sredstva, da bi bilo predolgo, če bi jih opisovali. Zlasti je budno pazila na dogajanja ob zimskih večerih. Nikdar se ni prenagljila, temveč je čakala na pravi trenutek, ko je lahko iz oči v oči govorila z vsako posebej. Tedaj jih je poučila, če je bilo potrebno, kako se je treba vesti v družbi, kako se je treba znati izogniti družčini določenih ljudi in kako se je treba vesti s tem in onim, če ga srečaš, dajala jim je nasvete, kako naj govorijo, se lepo obnašajo in se ne smejejo na vse grlo.

S takim ravnanjem si je Marjeta zagotovila spoštovanje vseh deklet v bližnji in daljni okolici. Bilo je čudovito videti, kako globoko so jo spoštovale. Poleti si zaradi vročine v družinah dovoljujejo določeno svobodo oblačenja, ki gotovo ni v duhu evangeljske strogosti. Zato so se dekleta, ki so samo slišala Marjetin glas, ko je prišla na obisk, in so bila tako oblečena, da niso mogla pred njo, poskrila ali pa so si v naglici nadela primernejšo obleko. Marjeti so se predstavile

šele potem, ko je bila njihova obleka neoporečna in so mogle pričakovati njeno pohvalo. Včasih pa je njen prihod katero presenetil in ni imela časa, da bi se umaknila. Poiskala je zatočišče ob njej, zlasti če so prišli še drugi ljudje. Marjeta jo je nekako ljubkovaje pritegnila k sebi in jo pokrila s svojim predpasnikom, se sklonila k njej in ji šepnila na uho: "Kako si upaš prikazati se taka pred Gospodom?"

Rekli smo že, da je Marjeta rade volje prenočevala tudi popotne prekupčevalce in trgovce. Pri tem je imela v svoji krščanski ljubezni poseben namen. Ti so dostikrat nosili v svojih košarah neprimerne slike ali nemoralne knjige, ki so jih prodajali na sejnih. Ko je Marjeta zasledila tako blago, je prekupčevalce prosila, naj slike in knjige izročijo njej, ona pa jih je v njihovi navzočnosti zažgala ali dala na stran ter jih ob priliki izročila kaplanu v Morialdu. Dostikrat so trgovci sami, po lastni pobudi, pred njenimi očmi skurili take predmete. Marjeta ni znanla brati, vendar je pozorno pazila na knjige v obtoku in si ustvarila sodbo o njih iz maloštevilnih izjav, ki so jih dajali prodajalci. Te ljudi potem iz hvaležnosti ni imela za tujce, temveč za prijatelje: posadila jih je za družinsko mizo in jim postregla z vsem, kakor članom lastne družine. Ob slovesu so ji morali obljubiti, da ne bodo nikdar prodajali slik ali knjig, ki bi mogle biti v pogubo dušam. To so ji rade volje obljubili, saj jih je pridobila s svojo ljubeznivostjo in dobroto.

Pogosto se je zgodilo, da je bila priča kakemu pohujšljivemu dogodku. V takih primerih se je v izredni obliki pokazala njena odločnost in jasnost. Neke nedelje, ko je šla k maši in je za roke držala Jožeta in Janeza, je pred naraščajočo množico razgrajala skupina petnajstih ali dvajsetih pobalinov. Na čelu skupine je bil neki šestdesetletni možakar, ki je bil zaradi kraje že obsojen na več let zapora. Na glas je govoril o nesramnih rečeh in na desno in levo z nedostojnimi dovtipi vznemirjal ljudi, ki so prihajali mimo. Marjeta se ni mogla zadržati, stopila je naprej in ga poklicala po imenu. "Kaj pa hočete od mene?" se je obrnil in zadržal korak. In Marjeta je potihoma šepnila: "Bi bili vi zadovoljni, če bi sedaj vaše hčere slišale tole vaše govorjenje?"

"No ja! Kaj pač hočete? Saj veste, kako je! Biti moramo veseli. Govorimo zato, da se smejemo! Ali ni več dovoljeno smejati se? Ali morda s tem, ko zabavamo druge, delamo komu škodo? Morali bi iti s tega sveta, da ne bi slišali nekaterih reči."

"Toda stvari, ki jih pripovedujete, so ali niso slabe? In če so slabe, zakaj jih potem pripovedujete?"

"Ste pa zares prava nadlega! Saj o tem vendar vsi govorijo in zakaj bi potem jaz ne smel?"

"Pa četudi bi bilo res, da o tem vsi govorijo, ali je zato manj res, da je to greh! In kaj vam bo koristilo, da so tudi drugi tako govorili, če boste zato morali iti v pekel?" Ob teh besedah neustrašne ženske se je tisti nesramnež začel na vsa usta krohotati in njegovi pajdaši, ki so prav tako upočasnili korak, so storili isto. Tedaj pa je Marjeta s povzdignjenim glasom rekla: "A tako, vi v svoji starosti, z belimi lasmi, namesto da bi dajali dober zgled, pohujšujete uboge fante. Sram vas bodi!" Potegnila je za seboj svoja otroka, krenila z glavne ceste na stransko pot in med polji šla proti cerkvi. Ko so bili sami, se je sveta žena ustavila in rekla otrokoma: "Vesta, kako vaju imam rada. In vendar, ne samo da raje vidim, da vama Gospod pri priči vzame življenje, kakor da bi postala hudobna kot ta umazani starec, ampak bi čutila dovolj moči, da bi vaju raje z lastnimi rokami zadavila." Morda bo kdo rekel, da so to pretirano ostre besede. Toda kdor zares ljubi nedolžnost in čistost svojih otrok, bo v teh besedah videl izraz globokega čutenja, kako pomembno je ohranjati Božjo milost.

Nekega večera, ko je bila Marjeta v hiši, sta se znašla na gumnu dva pobalina in na glas kvantala. Vsi so ju poznali po grdem obnašanju in nesramnem vedenju. Marjeta je stopila ven in jima prigovarjala, naj končata s takim kvantanjem. Toda nesramneža sta se ji v obraz režala. Tedaj jima je odločno ukazala: "Izginita mi takoj izpred oči!" Nepridiprava pa sta ostala na mestu in začela peti nesramno pesem. "V moji hiši sta, na moji zemlji! Tukaj ukazujem jaz; takoj stran!" Izzivalca pa, namesto da bi odšla, sta se umaknila za podpornik v seniku in od tam nadaljevala svoje kričanje in nesramno petje. Toda Marjeta ni popustila. Poklicala je enega svojih sinov in ga poslala k družini teh dveh nesramnežev. Prišla je mati enega in brat drugega. Prišlo je do neljubega prizora, toda končno sta se le morala umakniti. Marjeta jima je za vedno prepovedala prihajati na večerno kramljanje v njen hlev.

Nekega dne je neka ženska, ki je živela nedaleč od Becchijev, sprejela v svojo hišo nekega tujca. Vsi sosedje so se na glas zgražali. Šlo je za javno pohujšanje. Tedaj se je Marjeta odločila, da bo temu naredila konec. Proti večeru se je napotila k tisti hiši, Janez pa je šel za njo in se skrnil za nekim drevesom. Potrkala je na vrata in zaklicala: "Marta, Marta!"

Čez nekaj trenutkov so se vrata na pol odprla in pokazala se je Marta.

"Oh! Ste vi, Marjeta?"

"Da, jaz sem, Marjeta. Se lahko malo pogovoriva?"

"Seveda; kar povejte!" Vse se je dogajalo pred na pol odprtimi vrati.

"Prosim vas, stopite korak naprej, da naju nihče ne bo slišal. Moram vam povedati zelo pomembne stvari."

"Kar povejte!" je odgovorila Marta, malo počakala, zaprla vrata in šla za Marjeto do konca hiše. Marjeta jo je po tiho vprašala: "Vi ste, Marta?"

"Seveda."

"Hčerka tega in tega?"

"Točno."

"Sestra tega in tega?"

"Da. Saj vendar veste."

"Ste kristjanka?"

"Vsekakor!"

"Ste krščena?"

"Zakaj me to vprašujete?"

"Vi hodite v cerkev in opravljate velikonočno dolžnost?"

"Seveda, Seveda!" Marjeta pa je poudarjala besede vi, vi. "Ali razumete, kaj hočem povedati, ko pravim vi, vi? Ali hočete, da vas jaz obsodim v pekel, vas, ki ste bili do sedaj moja prijateljica?" Marta, ki je dobro razumela pomen teh vprašanj, je jecljaje odgovorila: "Saj vendar poznate moj položaj, mojo revščino. Nihče se ne bi smel čuditi, če je pri meni v hiši ..."

"Vaš položaj je tak, da ne smete iti v pekel," ji je segla v besedo Marjeta.

"Ne vem, kaj naj storim!"

"Izženite vsiljivca iz hiše."

"Toda noč je že in se ne spodobi, da bi ljudi sedaj poganjali na cesto."

"Vstran, stran od tod!" je nadaljevala Marjeta. "Če vi ne veste, kaj je treba storiti, vam bom jaz pokazala, kako se streže tej stvari." Stopila je k vratom, glasno zakričala, tako da jo je lahko slišal tisti, ki je bil notri, in ukazala: "Stran! Stran od tu, hudičev služabnik! Ven iz hiše! Stran!" Medtem so se ljudje, ki so videli Marjeto iti v tisto hišo in so vedeli, za kaj gre, zbrali v primerni razdalji okoli hiše. Ob mrmranju zbrane množice in ob glasnem govorjenju Marjete si je tisti človek želel, da bi bil tisoč milj od tega kraja. Poiskal je izhod, da bi se izmazal, se hitro oddaljil in nikdar več ga ni bilo videti v tistem kraju.

Še en dogodek. V tistih krajih je živel neki moški, ki je imel pri sebi osebo, o kateri se je govorilo vse drugo kot dobro. Ker je težko zbolel, ga je šla Marjeta obiskat. Tam se je srečala s tisto osebo in jo skušala na lep in previden način prepričati, da bi odšla od tam in se vrnila na svoj dom, ki ni bil daleč od tod. Toda ta je trdovratno odgovorila, da ne bo odšla, in se je nikakor ni dalo prepričati. Medtem pa se je bolniku poslabšalo in poklicali so kaplana don Campora, ki je zaradi oddaljenosti od župnije vzel s seboj sveto popotnico, da bi mu podelil zakramente. Tako mu ne bi bilo treba še enkrat prehoditi poti. Ko je Marjeta

slišala, da prinašajo sveto popotnico, je v strahu za tisto dušo, ki se bo morala postaviti pred Božji sodni stol, in zaradi pohujšanja, ki je izviralo iz bližnje priložnosti za greh, zopet šla v bolnikovo hišo. Ko je duhovnik, ki se niti najmanj ni zavedal okoliščin, v katerih se je vse dogajalo, postavil na mizo sveto piksido, je pristopila Marjeta, ga potegnila k sebi in mu zašepetala: "Opozarjam vas, da je v tej hiši oseba, katere navzočnost daje pohujšanje."

"In kdo ste vi?" jo je vprašal duhovnik.

"Oprostite mi! Kdo sem jaz, sedaj ni pomembno, da veste. Opozarjam vas, ker se mi ne zdi primerno, da podelite popotnico umirajočemu, dokler ta oseba ne zapusti te hiše. Jaz sama sem večkrat poskusila, da bi jo spravila ven, pa mi žal ni uspelo."

"Ste prepričani, da je res, kar pravite?"

"Pokličite tisto osebo, izprašajte jo in iz njenih izjav boste ugotovili, da je to, kar pravim, resnica." Duhovnik je takoj poklical omenjeno osebo, ki se je predstavila s tako prostodušnostjo, kakršna ni bila primerna ne glede na kraj ne glede na duhovnika, ki jo je poklical. Ta jo je vprašal, ali je res, kar se pripoveduje o njej. "To so hudobni jeziki," je odgovorila ženska, "ki se hočejo vedno vmešavati v zadeve drugih ljudi. Bolje bi bilo, če bi mislili nase. Jaz se ne brigam za to, kaj delajo drugi. Sem poštena oseba in imam svoje razloge, da sem tu, kjer sem."

"Saj vas o tem nihče ne sprašuje. Odgovorite na vprašanja!" In zastavil ji je natančno in jasno vprašanje. Najprej je zanikala, potem se je zapletla v odgovorih in končno je duhovnik spoznal, da je to, kar je povedala Marjeta, vse res. Zato ji je svetoval, naj zapusti hišo. Toda malopridnica se je nesramno uprla. Tedaj ji je duhovnik ukazal, da mora takoj ubogati: "Bili ste vzrok za propad njegove duše v življenju in to hočete biti tudi ob smrti? Ali hočete, da bo po vaši krivdi zaslužil večno kazen?" Pri tem ukazu se je nesrečnica zmedla. Ljudje, ki so pospremili Najsvetejše, niso razumeli polglasnega pogovora, vendar so dobro vedeli, za kaj gre. Z druge strani pa je duhovnik jasno povedal, da se bo, če se ne bo izpolnil njegov ukaz, vrnil v cerkev, ne da bi obhajal bolnika, kar je v tistih časih pomenilo, da bi si nesrečnica nakopala sovraštvo celega kraja. Zato se je odločila, da se bo umaknila, in je takoj odšla na svoj dom. Tedaj je duhovnik stopil v sobo k bolniku, ga spovedal, mu podelil sveto popotnico in maziljenje bolnikov. Bolnik je kmalu za tem z znamenji globokega obžalovanja umrl kot dober kristjan. Preden je kaplan odšel, je hotel zvedeti, kdo mu je dal tako previdnostno opozorilo, a se prej ni hotel predstaviti. Vsi vaščani so Marjeto za to dejanje pohvalili, ti pa so že prej vedeli, da je bilo njeno stalno vodilo: iskati na vse načine in z vsemi njej dostopnimi sredstvi rešitev duš.

Ob neki drugi priložnosti je nekdo v njeni navzočnosti hotel povedati nekaj, kar se ne spodobi za dobrega kristjana. Še danes živijo priče, ki so videle, kako se je Marjeta dvignila, stopila na prste in z levo roko na prsih in stegnjeno desnico imela tako strašen videz in so ji oči izžarevale tako močno nejevoljo, da bi tega nesrečneža skoraj uničilo. Takšen je moral biti videti nadangel Mihael, ko je zagrozil knezu teme: imperet tibi Dominus (naj ti Gospod ukazuje).

Naš dragi Janez, ki je bil sam priča teh dogodkov, je te stvari na stara leta pripovedoval piscu teh strani. Povedal je, da se je v šoli svoje matere naučil izredno ceniti in goreče ljubiti čednost čistosti, čuval jo je nadvse skrbno in si na vso moč prizadeval, da bi jo tudi drugi ohranjali.

Iz vsega tega si lahko ustvarimo sliko prelepe duše matere Marjete. Njen plemeniti lik nas spominja besed modrega Siraha: "Milina čez milino je sramežljiva žena, ni uteži, enakovredne duši, ki se zna obvladovati. Kakor sonce, ki vzhaja na Gospodovih višavah, je lepota dobre žene v njeni urejeni hiši. Kakor luč, ki sveti na posvečenem svečniku, je lepota njenega obraza na njeni lepi postavi" /ki daje sijaj kreposti domačim in prijateljem/ (Sir 26,15–17).

20.

POGLAVJE

Smrt stare mame - Janez prejme prvo obhajilo - Njegovi sklepi - Pridige na misijonu - Srečanje z duhovnikom Calossom - Janezov izreden spomin - Radostni upi glede študija

V 3. POGLAVJU SIRAHOVE KNJIGE, z razlago monsinjorja Martinija, je zapisano: "Moj sin, podpiraj svojega očeta v njegovi starosti, ne žali ga, dokler živi! Ako mu pamet peša, mu prizanašaj in ga ne zaničuj v vsej svoji moči! Zakaj usmiljenje do očeta ne bo pozabljeno (od Gospoda. Zaradi materinih pomanjkljivosti - slabosti in nevšečnosti njene propadajoče starosti, ki jih prenašaš potrpežljivo in z ljubeznijo, boš obilno poplačan z dobrim. In pravičnost, ki jo imaš do svojih staršev, bo temelj stavbe tvoje družine in) na dan nadloge se te bo Bog spomnil in tvoji grehi izginejo kakor slana pri toploti." Po teh pravilih se je Marjeta ravnala v razmerju do svoje stare tašče. In tak blagoslov se je zlival nanjo in na njeno družino.

Bilo je leta 1826. Marjeta Bosco, mati Frančiška, stara mati Antona, Jožeta in Janeza, je že prekoračila starost osemdesetih let in je ob vse večjih težavah svojih boleznih mirno pričakovala konec svojih dni. Ko je mati Marjeta začutila, da se tašča ne bo več dvignila iz postelje, je bila nenehno ob njej. Ponoči in podnevi ji je stregla s tako pozornostjo in zavzetostjo, da tega ne bi mogla storiti niti sestra usmiljenka. Ni gledala na izdatke za zdravnike, zdravila in vse drugo, kar bi ji moglo olajšati bolečine, tako da so sosede začeli godrnjati in ji več kot enkrat očitali zaradi tolike potratnosti: "Če boste vse imetje izdali za to starko, kaj bo potem ostalo vam in vašim otrokom? Ali ne vidite, da so vse skrbi zaman in je nemogoče, da bi jo ohranili pri življenju? Pri tej starosti so pač računi zaključeni." Toda skrbna Marjeta je vedno ponavljala: "Ona je mati mojega moža in zato moja mati. Moram jo spoštovati in ji pomagati. To sem obljubila mojemu

ubogemu Frančišku, preden je umrl. Če bi vsi ti izdatki mogli podaljšati njeno življenje samo za eno minuto, bi bili dobro uporabljene in bi bila zadovoljna." In Janez je v vsem pomagal materi, kakor je mogel in znal, bodisi da je bil pri njej bodisi da ji je stregel, tako da ni bil nič slabši od še tako skrbnega strežnika.

Medtem je župnik podelil dobri starki zakramente za umirajoče. Prejšnje dni je večkrat rekla svojim vnukom: "Zapomnite si, da so vaša sreča in vsi Gospodovi blagoslovi odvisni od spoštovanja in dobrote, ki jo boste izkazali svoji materi." In nekega dne je hotela imeti pri sebi vse tri, da bi jim dala poslednje nasvete. Priporočila jim je, naj vedno ubogajo mater in posnemajo njen zgled, z njo naj tako ravnajo, kakor je ona ravnala s staro mamo, ki ji v toliko letih ni povzročila najmanjše neprijetnosti. Da bi mogla pomagati njej, njihova mati ni hotela iti od hiše in se znova poročiti, čeprav je imela mnogo ponudb in bi imela bolj prijetno in premožnejše življenje. Iz ljubezni do stare mame se je obsodila na življenje velikih odpovedi. Ona sama priznava, da ji je prizadela veliko trpljenja in preizkušala njeno potrpežljivost v najvišji meri. Zato naj se vsi trudijo, da bodo v tolažbo svoji materi, ki je s tako zavzetostjo skušala olepšati življenje stare matere.

Enajsti februar je bil zadnji dan njenega življenja. Okoli njene postelje so stali Marjeta in vnuki. Stara mati je z zadnjim naporom izgovorila naslednje besede: "Odhajam v večnost. Svojo dušo priporočam vašim molitvam. Odpustite mi, če sem bila kdaj do vas stroga; bilo je vse v vašo korist. Zahvaljujem se vam, Marjeta, za vse, kar ste storili zame." Ob teh besedah jo je pritisnila na prsi, jo poljubila in rekla: "Poljubljam vas zadnjikrat v času in upam, da vas bom vse skupaj videla mnogo bolj srečne v blaženi večnosti." Vnuke so žalostno jokajoče odpeljali k sosedu in po približno eno uro trajajočem smrtnem boju je dobra starka izročila svojo dušo Stvarniku.

Janez je bil star deset let in je želel iti k prvemu svetemu obhajilu. Ker so stanovali tako daleč od župnijske cerkve, ga župnik ni poznal. Če je hotel iti k pridigi ali če je hotel v postnem času hoditi k verouku, je moral, vštevisi pot nazaj, prehoditi deset kilometrov, najsi je šel v Castelnuovo ali v Buttigliero. Tudi kapela sv. Petra v Morialdu je bila precej oddaljena in poleg tega že dalj časa brez kaplana. To pomanjkanje cerkve ali kapele, kamor bi s tovariši lahko hodil molit in pet, je malega Janeza zelo skrbelo, bilo pa je tudi razlog, zakaj so ljudje tako radi prihajali poslušat pridige malega glumača. Zato je bil Janez v verskem pouku popolnoma odvisen od pouka, ki mu ga je dajala mati. V njeni šoli se je naučil cel mali katekizem.

Poleg tega je bila navada, da so otroke pripuščali k obhajilu šele v dvanajstem ali štirinajstem letu starosti. Župnik don Sismondo, ki je bil sicer odličen

in goreč dušni pastir, se je držal teh strogih načel glede prejetanja zakramentov spovedi in evharistije in se ni hotel oddaljevati od splošne navade, ki se je držala večina župnikov. Celo Jožef Cafasso, o katerem bomo govorili v naslednjih poglavjih, kljub zares angelskemu načinu življenja in temeljiti verski poučitvi ni bil pripuščen k prvemu obhajilu niti pri trinajstih letih. Janezova mati pa nikakor ni hotela, da bi njen sin odraščal brez tega velikega sredstva naše svete vere, in se je zato na vse načine trudila, da bi ga čim bolje pripravila na ta zakrament, kot je že prej to storila z drugima dvema bratoma, Antonom in Jožetom. V postu ga je v ta namen pošiljala vsak dan h krščanskemu nauku v župnijo, kjer je bil vsem v najlepši zgled. Pridno se je udeleževal razlage katekizma, in ko je enkrat ali dvakrat slišal katehetove tudi zelo dolge odgovore, si je vse točno zapomnil in znal hitro ponoviti. To je zbujalo občudovanje pri tovariših, ki so se vedno bolj navezovali nanj, bilo pa je tudi dobro priporočilo za župnika v zvezi z izpitom, ki so ga opravili ob koncu posta.

Velika noč je tisto leto 1826 prišla na 26. marec. Zaradi pohvalnih poročil in zlasti še zaradi načina, kako je Janez odgovarjal pri izpitu, se je župnik odločil, da bo pri njem naredil izjemo od splošnega pravila in ga pripustil k prvemu obhajilu, ki naj bi ga otroci prejeli na velikonočni dan.

Sredi množice se je bilo nemogoče izogniti nezbranosti. Toda Marjeta je sama hotela spremljati in z vso skrbnostjo pripraviti svojega dragega Janeza na to veliko dejanje. Trikrat ga je peljala k spovedi. Med postom mu je večkrat ponavljala: "Dragi Janez, Bog ti pripravlja velik dar. Skušaj se dobro pripraviti, se pobožno spovedati in pri spovedi ničesar ne zamolčati. Povej vse, pokesaj se vsega in obljubi Bogu, da se boš poboljšal." Don Bosko piše v svojih Spominih: "Vse sem obljubil. Če sem potem bil tudi zvest v svojih obljubah, pa ve Bog." Doma mu je omogočila, da je molil, dala mu je brati dobro knjigo in mu svetovala tiste primerne sklepe, ki jih skrbna mati zna najti za svoje otroke.

Zjutraj na dan prvega obhajila mu ni dala, da bi s komerkoli govoril; pospremila ga je v cerkev in k obhajilni mizi ter opravila z njim pripravo in zahvalo, ponavljajoč molitev, ki jo je goreče vodil župnik Sismondo. Ni mu dala, da bi se ta dan ukvarjal s kakršnim koli fizičnim delom, pač pa naj bi se vsega posvetil branju in molitvi. Med stvarmi, ki mu jih je pobožna mati večkrat čez dan ponovila, so znamenite naslednje: "Dragi sinko, to je zate velik dan. Prepričana sem, da se je Bog polastil tvojega srca. Sedaj mu obljubi, da boš storil vse, kar zmoreš, da boš dober vse svoje življenje. Pristopaj pogosto k obhajilu, toda skrbno se varuj božjih ropov. Pri spovedi vedno vse povej, bodi vedno ubogljiv, hodi rad k verouku in k pridigam. Toda, za božjo voljo, kot pred kugo beži pred tistimi, ki

grdo govorijo." In don Bosko je zapisal: "Zapomnil sem si in skušal izpolnjevati nasvete pobožne matere in zdi se mi, da sem se od tistega dne nekoliko poboljšal, zlasti kar zadeva pokorščino in poslušnost drugim, do česar sem do takrat čutil velik odpor. Imel sem namreč navado, da sem dajal svoje otroške pripombe tistim, ki so mi ukazovali ali dajali dobre nasvete."

Skrbna mati Marjeta pa se ni mogla znebiti misli na živo Janezovo željo, da bi mogel študirati. Sinovo nagnjenje k učenju je bilo dovolj jasno. Sicer pa ji je večkrat zaupal, kako rad bi postal duhovnik. Zato je goreče prosila Boga, da bi ji nakazal način, kako bi premagala odpor polbrata Antona, ki ga ni hotela še bolj vznejevoljiti. Ni trajalo dolgo, ko jo je nepričakovan dogodek močno potolažil.

Sveti oče Leon XII. je 1825 razglasil slovesen jubilej in več kot 400 tisoč romarjev je obiskalo večno mesto, da tam opravijo svoje molitve. Leta 1826 se je isti jubilej razširil tudi na cerkve zunaj Rima. Monsinjur Colombano Chiaverotti je odločil, naj se slovesnost v turinski nadškofiji opravi od 12. marca do 12. septembra. Ogromno število vernikov, ne samo na deželi temveč tudi v mestih in v Turinu, je opravilo vse, kar je bilo določeno za prejem popolnega odpustka. V Turinu je škof iz Pinerola pridigal duhovne vaje kralju, kraljevskemu dvoru in plemstvu. Kraljeva hiša in vojaška akademija, cvet meščanov in razumniki so v procesiji hodili po mestu, obiskovali štiri cerkve in pobožno peli litanije vseh svetnikov, kakor drugi verniki iz ljudstva.

Iste izraze vere je bilo mogoče videti tudi v drugih pokrajinah. Nekaj tednov po Janezovem prvem obhajilu so v Buttiglieri, nedaleč od Morialda, opravljali sveti misijon. Slavna imena pridigarjev so od vseh strani privlačila ljudi in tudi Janez je z mnogimi iz vasi hodil na misijon. Imeli so eno premišljevanje in en nauk zjutraj in proti večeru, sicer pa so bili poslušalci prosti, da so lahko odšli na svoje domove. Enega tistih aprilskih večerov se je Janez vračal v večji skupini domov. Med njimi je bil tudi duhovnik Giuseppe Calosso iz Chierija, zelo pobožen mož, ki je, četudi že upognjen od teže let, prehodil štiri kilometre dolgo pot, da je lahko poslušal misijonarje. Bil je doktor teologije, dolgo časa župnik v Bruinu in je tedaj živel v pokoju kot kaplan v Morialdu. Ko je videl dečka nizke postave, kodraste in kuštrave glave brez pokrivala, ki je ves zamišljen tiho korakal sredi drugih ljudi, je to pritegnilo njegovo pozornost. Jasno se je videlo, da je bilo tako vedenje hoteno in ne naravno in da bi v drugih okoliščinah ne bilo še tako visokega drevesa, na katerega se ne bi zavihtel in splezal do vrha, niti jarka, še tako globokega, v katerega se ne bi bil pripravljen vreči. Duhovnik ga je poklical k sebi in mu takole govoril: "Sinko moj, od kod si doma?"

"Iz Becchijev."

"Od kod prihajaš? Si bil mogoče tudi ti na misijonu?"

"Da, gospod! Bil sem pri pridigi misijonarjev."

"Kaj neki si mogel ti razumeti? Mogoče bi ti tvoja mati mogla narediti koristnejšo pridigo, kaj ne?"

"Res je. Moja mati mi večkrat naredi dobre pridige. Vendar hodim tudi zelo rad poslušat pridige misijonarjev. Zdi se mi, da sem jih precej razumel!"

"Si zares kaj razumel?"

"Vse sem razumel."

"Prav! Če mi poveš vsaj štiri besede iz današnjih pridig, ti bom dal štiri solde. Tukaj so!" In mu jih je pokazal.

"Povejte mi samo, ali naj vam govorim o prvi ali drugi pridigi!"

"Kakor hočeš. Glavno je, da poveš štiri besede. Se spominjaš, o čem je bil govor v prvi pridigi?"

"Prva pridiga je razpravljala o potrebi, da se čim prej damo v službo Bogu in da ne odlašamo s spreobrnjenjem."

"In kaj je pridigar povedal v govoru?" je vprašal častiti duhovnik nekoliko začuden.

"Želite, da vam ponovim prvi, drugi ali tretji del?"

"Kakor želiš!"

"Precej dobro se vsega spominjam, in če hočete, vam ponovim celo pridigo." In ne da bi se kaj dosti obiral, je začel z uvodom, tremi točkami: da je tisti, ki odlaša s svojim spreobrnjenjem, v veliki nevarnosti, da mu zmanjka časa, milosti in volje za spreobrnjenje. Dobri duhovnik mu je dal govoriti več kot pol ure. Ljudje so se zbrali okoli njiju, da bi poslušali, medtem ko so nadaljevali pot.

"Sedaj mi pa povej še drugo pridigo."

"Celo ali samo del?"

"Samo dve besedi."

"Če hočete kak odlomek, vam ga takoj povem. Na primer tale: name je napravil močan vtis tisti del, ko je pridigar opisoval srečanje duše pogubljenega s svojim telesom ob glasu angelske trobente, ko se bosta združila in šla k sodbi; grozo, ki jo občuti duša, ko se mora združiti s tistim telesom, tako gnusnim in grdim, ki ji je služilo kot orodje zla." Tu je ponovil dolg dvogovor med dušo in telesom, kakor je povedal pridigar, in o tem govoril še celih deset minut. Nato je ta dobri duhovnik vedno bolj začuden in ves solzan od globokega ganjenosti vprašal: "Kako se pišeš? In tvoji starši? Že dolgo hodiš v šolo?"

"Pišem se Janez Bosko, moj oče je umrl, ko sem bil še majhen. Moja mati je vdova in mora skrbeti za pet ljudi. Naučil sem se brati in znam nekoliko pisati."

"Pa še nisi študiral Donata ali gramatike?"

"Ne vem, kaj je to."

"Bi rad študiral?"

"Pa še kako!"

"Kaj te pri tem ovira?"

"Moj brat Anton."

"Zakaj ti Anton ne da, da bi študiral?"

"Pravi, da se z učenjem samo izgublja čas in da je treba delati na polju. Oh, če bi jaz mogel hoditi v šolo, bi se zares učil in ne bi izgubljal časa."

"Zakaj pa bi rad študiral?"

"Da bi postal duhovnik."

"In zakaj bi rad postal duhovnik?"

"Da bi se približal svojim tovarišem, jim govoril in jih poučeval, saj niso hudobni, ampak taki postanejo, ker nihče ne skrbi zanje." To jasno in odločno govorjenje je naredilo vtis na tega svetega duhovnika, ki med pogovorom ni niti za trenutek odmaknil svojega pogleda od Janeza. Ko so prišli do razpotja in so eni šli po eni in drugi po drugi poti, se je poslovil od njega z besedami: "Ali znaš ministrirati?"

"Da, nekoliko!"

"Pridi jutri k meni. Moram ti nekaj povedati." In tako sta se razšla.

Drugi dan je Janez pravočasno šel v kaplanovo hišo in v cerkvi sv. Petra ministriral pri sveti maši. Duhovnik Calosso ga je potem odpeljal v svojo sobo in mu takoj rekel: "No, prav! Moral bi si zapisati misijonarjevo pridigo. Bi mi jo hotel narekovati?" Brez težave. Toda jaz ne znam italijanskih besed."

"Nič hudega; narekuj, kakor znaš."

"Če je tako, kar in pišite," je rekel Janez. Kaplan je sedel za mizo in Janez mu je od uvoda do sklepa narekoval celo pridigo in dobri duhovnik se je še bolj čudil tako čudovitemu spominu. Pozneje je Janez kot duhovnik to isto pridigo še večkrat ponovil in si jo je celo zapomnil do konca življenja. Na koncu je kaplan dejal: "Bodi miren, jaz bom skrbel zate in za tvoj študij. Povej svoji materi, naj pride v nedeljo popoldne s teboj k meni in se bomo o vsem pogovorili."

Lahko si predstavljamo, kako zelo se je Marjeta razveselila te novice. Naslednjo nedeljo je s sinom šla na obisk h kaplanu Calossu. Ko jo je ta zagledal, je vzkliknil: "Ali veste, da je vaš sin pravi čudež spomina? Treba ga je poslati študirat."

"Tudi jaz bi rada videla, da bi študiral," je odgovorila Marjeta, "toda tu je veliko skoraj nepremagljivih težav. Vedite, da so trije bratje in Janez je najmlajši. Najstarejši nikakor tega noče in bi bil zmožen postaviti na glavo celo hišo."

"Nič hudega!" je končal duhovnik, "vse bomo uredili. Storite vse, kar morete in znate, da bo ta fant študiral, kajti to je Božja volja."

"Zagotavljam vam, da bom storila vse, kar je v moji moči, da ustrežem njegovi in svoji želji," je Marjeta hvaležno končala razgovor. Dogovorili so se, da bo on sam, kaplan Calosso, enkrat na dan Janeza poučeval, preostali čas pa bi pomagal pri delu na polju in tako zadovoljil brata Antona. Toda ta se je, kakor hitro je zvedel za Marjetino odločitev, silno razburil in se pomiril komaj potem, ko so se domenili, da se bo šola začela šele po letnem času, ko na polju ni več toliko dela.

21.

POGLAVJE

Šola v Morialdu - Klerik Jožef Cafasso - Njegov pogovor z Janezom - Polbrat Anton onemogoči Janezu nadaljevanje šolanja

ZAČELA SE JE JESEN, TODA Janez še ni šel v šolo. Kaplan Calosso je postal nepotrpežljiv. Nekega dne je srečal Janeza: "Kako, da te tvoja mati še ne pusti v šolo?"

"Ah. Vedno so še težave. Moj starejši brat mi ne dovoli študirati."

"Prava reč, če on hoče ali noče, a jaz želim, da se šola začne. Jutri pridi k meni s svojimi knjigami in šola se bo začela."

Janez se je popolnoma izročil duhovniku Calossu, ki je šele pred nekaj meseci prišel za kaplana v Morialdo. Vzljubil ga je tako močno, da se mu je vsega razodel. Od tistega trenutka mu je zaupal vsako besedo, vsako misel in vsako dejanje. To je bilo dobremu duhovniku zelo všeč, ker ga je tako mogel voditi tako v duhovnih kakor časnih zadevah. Takole se don Bosko spominja koristi, ki jo je imel od takega vodstva: "Tedaj sem spoznal, kaj pomeni imeti zvestega prijatelja za vodstvo duše, česar do tedaj nisem poznal. Med drugim mi je prepovedal spokorniško vajo, ki sem jo imel navado opravljati, ker ni bila primerna za mojo starost in za moj položaj; spodbujal me je k pogostemu prejemanju zakramentov spovedi in obhajila; poučil me je, kako se vsak dan opravlja kratko premišljevanje ali bolje, kratko duhovno branje. Ob prazničnih dnevih sem ves prosti čas prebil pri njem. Ob delavnikih sem mu vsak dan, če je bilo le mogoče, ministriral pri sv. maši. Od takrat sem začel okušati duhovno življenje, kajti prej sem vse opravljal samodejno kakor stroj, ki dela kaj, ne da bi vedel zakaj."

Tiste dni pa je žalost zadela prebivalce Castelnuova. 3. oktobra 1826 je v starosti 54 let umrl župnik Giuseppe Sismondo. Janez se je globoko pretresen

udeležil pogrebnega sprevoda, ki je pospremil k zadnjemu počitku truplo tistega, ki mu je naklonil neprecenljivo milost prvega obhajila.

Sredi oktobra se je v šoli redno začel učiti italijansko slovnico, ki jo je kmalu dopolnjeval in se v njej vadil z ustreznimi spisi. Za božič je že začel z Donatom. V začetku je imel nekaj težav s prvimi sklanjatvami in glagoli, toda kmalu je to učenje postalo zanj zelo lahko. Kar je prebral, si je tudi zapomnil. Vse mu je ostalo neizbrisno v spominu in v enem mesecu je imel Donata v mezincu. Za veliko noč je že začel prevajati stavke iz latinščine v italijanščino in iz italijanščine v latinščino. Učitelj se je šalil: "Če bo šlo tako naprej, bo kmalu zmanjkalo snovi, da bi se je naučil." In vsakokrat, ko je srečal Marjeto, ji je zagotavljal: "Vaš sin ima nenavaden spomin." Ves ta čas Janez nikdar ni opustil že vpeljanih prazničnih zabav, pozimi v hlevu, poleti na travniku. Lahko rečemo, da je vsako dejanje, vsak izrek in skoraj vsaka beseda spoštovanega učitelja služila za poučitev Janezovih poslušalcev. Anton pa je kar naprej negodoval.

Marjeta se je čutila vso srečno, da je mogel Janez zadostiti svojim željam. Seveda pa nadlog ni manjkalo. Dokler je trajala zima in delo na polju še ni pritiskalo, je Anton pustil, da je Janez hodil v šolo. Ko pa je nastopila pomlad, se je začel pritoževati, zakaj bi si prav on moral s težkim delom uničevati življenje, medtem ko je Janez izgubljal čas in igral gospodiča. Prišlo je do ostrih prerekanj, in da bi mati ohranila mir v družini, je odločila, da bo Janez zgodaj zjutraj šel v šolo, preostali čas pa bo delal na polju. Toda kdaj naj bi se učil in kdaj naj bi delal naloge?

Kdor zares hoče, najde tudi način, da doseže svoj cilj. Nekaj časa za učenje je imel na poti v šolo in domov. Ko je potem prišel domov, je vzel v eno roko motiko, v drugo pa slovnico in šel na polje; med potjo se je učil vse do kraja, kjer ga je čakalo delo. Potem je z žalostnim pogledom položil slovnico na brazdo in začel kopati, pleti ali nabirati travo z drugimi, kar je pač bilo treba. Ko je potem prišel čas za malico, se je oddaljil od skupine, držal v eni roki in jedel svoj kos kruha, v drugi pa knjigo in se učil. Kakor na poti na polje se je tudi na poti domov učil. Čas za kosilo ali večerjo in pritrgovanje pri počitku mu je bil edini prosti čas za pisanje nalog.

Kljub tolikemu delu in toliki dobri volji brat Anton ni bil zadovoljen in je govoril, da mora biti s to šolo že konec. "Čemu naj v njihovi hiši služi vsa ta latinščina? Kaj latinščina! Delo! Delo!" Mati Marjeta se je lahko še tako trudila, da je dopovedovala, da za obdelovanje polja ni potrebna Janezova roka, da si ona v ničemer ne prizanaša ob setvi ter obdelovanju in spravljanju. Obljubila mu je celo, da mu bo odstopila svoj delež dote, da bo poplačala tisto delo, ki ga

Janez ne bi opravil zaradi učenja. Toda polbrat se ni dal prepričati in ni popustil v svojih zahtevah. Končno je prišlo do neljubega prizora, ki ga sam don Bosko takole opisuje: Nekega dne je Anton najprej moji materi in potem še bratu Jožetu ukazovalno dejal: 'Zadosti je vsega tega. Hočem enkrat za vselej končati s to slovnico. Jaz sem zrasel velik in močan in nisem nikdar buljil v te knjige.' Jaz sem tisti trenutek poln gneva in prizadet v ponosu odgovoril, kakor ne bi smel: 'Napak govoriš! Ali ne vidiš, da je naš osel močnejši kot ti in tudi ni nikoli hodil v šolo? Se hočeš enačiti z njim?' Ob teh besedah je Anton zbesnel in samo svojim hitrim nogam se imam zahvaliti, da sem ušel in se tako obvaroval plohe udarcev in zaušnic."

Toda radost za ves kraj je prinesla tolažbo za te zasebne stiske. Novi župnik Jernej Dassano, globoko pobožen in učen mož, je v juliju 1827 prevzel župnijo Castelnovo, teden dni prej pa je mlad fant iz Castelnova Jožef Cafasso prejel od upravitelja Emanuela Virana duhovniško obleko.

In kdo je ta mladenič, o katerem smo že večkrat govorili in o katerem bomo še veliko poročali v naši pripovedi. Don Bosko ga takole opisuje: "Bil je vzor kreposti. Rodil se je v premožni kmečki družini januarja 1811. Učljivost, pokorščina, zbranost, ljubezen do učenja in pobožnosti so iz tega fanta naredili ponos njegovih staršev in učiteljev. Značilna zanj pa je bila velika ljubezen do zbranosti, povezana s skoraj neustavljivo težnjo delati dobro bližnjemu. Zanj je bil najlepši tisti dan, ko je mogel komu dati dober nasvet, ko je mogel narediti kaj dobrega in preprečiti kako zlo. Ko je bil star komaj deset let, je bil že pravi apostol v svojem domačem kraju. Pogosto je hodil iz hiše in obiskoval tovariše, sorodnike in prijatelje. Velike in male, mlade in stare, vse je vabil k sebi na dom, jih povabil, da so pokleknili in z njim opravili kratko molitev. Zatem je stopil na stol, ki je zanj postal prižnica, in od tod pridigal, se pravi ponavljal v cerkvi slišane pridige ali pripovedoval spodbudne zglede. Bil je majhne postave in pravzaprav ves v svojem glasu. Zato so vsi, ki so gledali tisti angelski obraz in videli tista usta, iz katerih so prihajale besede in govori, zdaleč višji od njegovih let, polni začudenja ponavljali besede, ki so jih izrekli ljudje, ki so občudovali dečka Janeza Krstnika: Kaj bo iz tega otroka? Quis putas puer iste erit?"

Glas o izredni dobroti tega fanta se je razširil po vseh vaseh župnije Castelnovo. Janez, ki mu je bil tako zelo podoben po svojih težnjah in željah, si je zelo želel, da bi ga spoznal, prišel z njim v stik in postal njegov prijatelj. Toda različne okoliščine so bile nemajhna ovira za uresničitev te želje. Cafasso je že več let študiral v Chieriju in naselje Morialdo je bilo precej oddaljeno od Castelnova. Razlika v starosti in izobrazbi je še bolj oteževala srečanje. Toda

Božja previdnost je poskrbela, da je prišlo pozneje do svetega prijateljstva. Čujmo, kako je don Bosko sam opisal svoje prvo srečanje s Cafassom: Bilo je na drugo nedeljo v oktobru leta 1827 in prebivalci Morialda so obhajali praznik Marijinega materinstva, glavne zaščitnice kraja. Skoraj vsi so bili zaposleni pri pripravah v cerkvi ali po domovih, drugi pa so stopili med gledalce in se zabavali na najrazličnejše načine z raznimi igrami in razvedrili. Samo eden se je držal daleč od vsega dogajanja. Bil je neki klerik, majhen po postavi, živahnih oči, ljubeznivega videza in angelskega obraza. Stal je ob cerkvenih vratih, kajti cerkev je bila za kratek čas zaprta. Ves sem bil prevzet od njegove pojave in čeprav sem bil šele dvanajst let star, sem gnan od želje, da bi z njim govoril, pristopil in mu takole govoril: "Gospod opat, ali bi si mogoče radi ogledali kako igro na tem našem slavlju? Rad vas popeljem kamor koli, če želite." Klerik mi je ljubeznivo nakazal, naj se približam, in mi začel postavljati vprašanja o moji starosti, učenju, ali sem že bil pri prvem obhajilu, kako pogosto hodim k spovedi, kam hodim h krščanskemu nauku in podobno. Bil sem kakor očaran od tistega zglednega načina govorjenja in sem rade volje odgovarjal na vsako njegovo vprašanje. Potem sem mu, kakor v povračilo za njegovo ljubeznivost, ponudil še enkrat, da bi ga popeljal na ogled iger in zabav. Dragi moj mali prijatelj, je dejal klerik, prireditve duhovnikov so obredi v cerkvi; kolikor bolj pobožno jih izvajamo, toliko bolj so nam v veselje. Naše novosti so izpolnjevanje verskih dolžnosti, ki so vedno nove in naj bi jih zato pridno obiskovali. Jaz čakam samo, da bi odprli vrata in bi mogel vstopiti v cerkev." Opogumil sem se in nadaljeval pogovor: "Res je, kar mi pravite, toda čas je vendar za vse: čas, da gremo v cerkev, in čas, da se pozabavamo." Klerik se je nasmehnil in sklenil pogovor z značilnimi besedami, ki so bile program celega njegovega življenja: "Kdor se odloči za duhovniški stan, se popolnoma preda Gospodu. Vse kar je posvetno, nima zanj več veljave, pač pa v vsem išče večjo Božjo slavo in zveličanje duš. Medtem so se odprla cerkvena vrata in klerik, ki je pozdravil svojega mladega sogovornika, je vstopil. Tedaj sem ves začuden hotel zvedeti ime tistega klerika, katerega besede in obnašanje so tako jasno razodevale Gospodovega duha. Zvedel sem, da je bil to klerik Jožef Cafasso, študent drugega letnika filozofije."

Janez se je vrnil domov ves radosten, kakor če bi si tisti dan pridobil veliko bogastvo, in je hitel pripovedovati svoji materi:

"Videl sem ga in sem z njim govoril."

"Koga vendar?"

"Jožefa Cafassa. Res je, kar pravijo. To je pravi svetnik."

"Zatorej ga skušaj posnemati. Srce mi pravi, da ti bo lahko nekega dne v veliko pomoč."

Janez je pripovedoval materi o pogovoru, ki ga je imel s Cafassom. Marjeta je bila žena, ki je bila sposobna razumeti plemenitost in pravilnost njegovih besed in sklenila: "Glej, Janez, klerik, ki kaže taka čustva, bo uspel postati svet duhovnik. On bo oče ubogih, popeljal bo veliko ljudi, ki so zašli, na pravo pot, potrdil bo veliko dobrih na poti kreposti in privedel veliko duš v nebesa." In tak je resnično postal Jožef Cafasso. Za don Boska ni bil samo vzor kleriškega in duhovniškega življenja, temveč tudi prvi in velikodušen dobrotnik.

Medtem je prišla zima, in ker ni bilo več dela na polju, je Janez nameraval nadaljevati šolo pri svojem dragem prijatelju duhovniku Calossu, ki ga je pričakoval v Morialdu. Toda priložnost je lahko izrabil samo za nekaj tednov, ker mu je mati svetovala, naj ostane doma. Anton namreč ni popustil in se je na vse načine zoperstavljal. "Gospodič bi rad študiral," mu je ponavljal. "Ti se boš dobro imel, mi pa bomo ostali pri naši polenti. Misliš, da smo mi pripravljene umreti od lakote, zato da ti bomo lahko plačevali oskrbo. Ti bom jaz že pokazal tvoj študij! Daj, izbij si iz glave to neumnost! Nam niso potrebni nikakršni učenjaki! Pojdi rajši kopat!" Pogosto ga je obstreljeval s takimi očitki. Če ga je kdaj srečal pri branju knjige, mu jo je iztrgal iz rok; če ga je pa videl tihega in zatopljenega v misli, je imel navado reči: "Na kaj zopet misliš? Mogoče na tvoje sanje? Kaj boš sanjaril, kmetovati moraš kakor jaz!" Sploh pa ga ni več klical drugače kot študentek, doktorček in podobno. Janez je trpel, pogosto je jokal in vse potrpežljivo prenašal. Toda nad njim je bedel tisti, h kateremu se je obračal David v svojih tegobah: "Tebi se izroča ubožec, siroti si ti pomočnik" (Ps 10,14).

22.

POGLAVJE

Na preizkušnjo postavljena krepost - Mati pošlje Janeza v Moncucco - Dve leti hlapčič na kmetiji - Poslušnost gospodarjem, pridnost pri delu, pogosto prejemanje zakramentov, vztrajnost v molitvi, dober zgled vsem - Janez poučuje otroke krščanski nauk in jih uvaja v molitev - Izjavi, da bo nekega dne postal duhovnik - Praznični oratorij v Moncuccu

GOSPOD BOG JE JANEZU BOSKU namenil veliko poslanstvo; a mati Božja Marija mu je dejala: "Postani ponižen." Bog se namreč ošabnim zoperstavlja in ponižnim daje svoje milosti: "Pred častjo hodi ponižnost (Prig 15,33); modrost ponižnega bo dvignila njegovo glavo, med velikaše ga bo posadila" (Sir 11,1).

Vse doslej so Janezu dajali navodila za krščansko življenje njegova mati, župnik in kaplani iz Capriglia in Morialda, sedaj pa ga je Bog hotel poklicati v svojo lastno šolo z namenom, da bi naredil iz njega svetnika. Na kakšen način? Sprva, kakor pravi Modrost, "prinese nanj strah in trepet, ga preskuša s svojo vzgojo in ga izkuša s svojimi predpisi, dokler mu ne zaupa. Potem pride naravnost k njemu in ga razveseli in mu razodene svoje skrivnosti" in ga obogati z zakladom znanja in poznanjem pravice (Sir 4,17-18).

Janez je imel široko srce in velikega duha: bil je pokoren iz kreposti, a ne podložen po naravnem nagnjenju. V svoji hiši se tudi najbolj reven človek čuti gospodarja kakor kralj v svojem kraljestvu. In Bog bo z njim storil kakor z Mojzesom, ki je bil prvak na egiptovskem kraljevskem dvoru, pa je bil prisiljen bežati k Jetru v Sinajsko puščavo, da je tam čuval čredo, ter je tako postal eden najbolj krotkih ljudi na zemlji. Tudi Janeza je Bog pripravljaval z dolgo vajo junaške ponižnosti. Moral je zapustiti svoj dom in iti za celi dve leti služiti kot hlapčič k drugim ljudem. In je bil take narave, da je čutil vso težo tega ponižanja. Goreče je

želel študirati, a mu je bila ne samo za štiri leta zaprta vsaka pot, ampak se mu je tudi vsako upanje, ki se mu je kdaj ponudilo, nenadoma razblinilo zaradi nepričakovanih dogodkov. Kaj bo iz njega? To je strah in bojazen. Kako si bo pridobil znanje, ki mu ga je Jezus Kristus ukazal v sanjah? To si more pridobiti, pravi Si-rah, kdor je prost težkega dela (prim. 38,25). Kmet in obrtniki, ki so potrebni za gradnjo mesta, ne bodo vstopili v zbor duhovnikov in učiteljev postave, ne bodo sedeli s sodniki, ne bodo razumeli pravnih zakonov, ne bodo učili pravil življenja in pravičnosti in ne bodo razlagali prilik. Toda prav to je bila pot, po kateri je moral hoditi Janez, da se je tako pripravil na svoje mnogovrstno poslanstvo.

Ko je Marjeta videla, da Antonovo nasprotovanje postaja vedno bolj nasilno, je sklenila poslati njega, ki je postal nedolžna žrtev te zdrahe, k nekim znanim ljudem. Če ga ti ljudje ne bi sprejeli, naj bi šel k Moglievim v Moncucco, dve milj od Chierija.

Moglievi so imeli kmetijo. Marjeto so poznali samo iz pripovedovanja ljudi. Bili so bogati, Boskovi pa revni. Ker pa je bila Marjeta prepričana o krščanskem duhu vseh Moglievih in ker je bila gospodinja Filippellova iz Castelnova, se ni prav nič obotavljala. Poklicala je Janeza, mu dala vsa potrebna navodila z enako ljubeznijo, s kakršno se je poslovila Rebeka od Jakoba, ko je odhajal v kaldejsko deželo. Marjeta je poslala sina brez vsakega priporočila ljudem, priporočila ga je le njegovemu angelu varuhu.

Bilo je meseca februarja 1828. Janez je zapuščal domačo hišo s culico pod pazduho, kjer je nosil nekaj srajc in nekaj nabožnih knjig, ki mu jih je dal kaplan Calosso. Mrzel dan in s snegom pokrita pokrajina sta še stopnjevala njegove turobne misli. Od doma ni mogel pričakovati ničesar več zaradi trdovratnosti polbrata, ki je Marjeti prepovedal kakršno koli pomoč Janezu. Moral si je poiskati delo, da bi si v potu svojega obraza zaslužil hrano, ne da bi pri tem čutil navzočnost in pomoč matere, ki ga je iz vsega srca ljubila.

Zdi se, da je on najprej usmeril svoj korak v Serro pri Butiglieri d'Asti, kjer so ga ljubeznivo sprejeli in je nekaj časa bival tam pri prijateljih svoje matere. Ko pa se je zavedel, da je družini v breme, ker je bil to čas, ko s svojim delom ni mogel biti v korist hiši, se je vrnil v Morialdo. Kakor koli že, sedaj se je napotil v Moriondo, kjer je bivala še druga družina znancev. Tukaj je prosil za sprejem in delo, s katerim bi si mogel služiti kruh. Vendar brez uspeha. Poslušali so njegove težave, sočustvovali z njegovimi tegobami, ki so ga silile, da je moral z doma, vendar ga niso sprejeli.

Ni ostalo drugega, kot da je poskusil pri Moglievih. Tja je prišel proti večeru. Prvi, ki ga je srečal, je bil gospodarjev stric, po imenu Jožef Moglia, ki ga je pozdravil z "Oh! Kam pa greš?"

"Iščem gospodarja, ki bi mu ponudil svoje delo in usluge!" je odvrnil Janez.

"To je pa lepo! Na delo torej in srečno!" je odgovoril Jožef z namenom, da se poslovil od njega. Janez je zmeden obstal in nekaj časa ni vedel, kaj bi storil, potem pa se je opogumil in stopil naprej v skedenj, kjer je bila zbrana vsa Moglieva družina, ki je pripravljala vrbove šibe za vinograd. Ko ga je gospodar zagledal, ga je vprašal: "Koga iščeš, fant?"

"Iščem Alojzija Moglia."

"To sem jaz. Kaj želiš?"

"Moja mati mi je rekla, naj grem k vam, kjer bi služil za kravjega pastirja."

"In kdo je tvoja mati? In zakaj te pošilja od hiše tako majhnega?"

"Moja mati se piše Marjeta Bosko. Ko je videla, kako moj brat Anton slabo ravna z mano in me vedno pretepa, mi je včeraj rekla: "Vzemi ti dve srajci in ta dva robca, pojdi v Bausone (kraj blizu Chierija) in prosi, da te sprejmejo za hlapca. Če te ne bodo sprejeli, pojdi k Moglievim, ki živijo med Monbellom in Moncuccom. Tam povprašaj po gospodarju, mu povej, da sem jaz tvoja mati, ki te pošilja, in da upam, da te bo sprejel."

"Ubogi fant," je odgovoril Moglia, "jaz te ne morem vzeti v službo. Zima je, in kdor ima kravje pastirje, jih pošlje domov. Navadno jih najemamo po prazniku Marijinega oznanjenja. Potrpi in vrni se domov."

"Prosim vas, sprejmite me za božjo voljo," je vzkliknil mali Bosko. "Ni mi treba nič plačati, samo sprejmite me v hišo."

"Nočem te v hiši. Saj nisi sposoben za nobeno delo."

Fantek je planil v obupen jok in je moledoval: "Vzemite me, vzemite me! Sedel bom tukaj na tla in se ne bom več premaknil. Ne, ne grem več v stran." Med temi besedami je začel z drugimi zbirati vrbove šibe, ki so ležale na tleh na gumnu. Gospodinja Doroteja Moglia, ki so jo žalost in dečkove solze močno ganile, je prepričala moža, da ga je sprejel vsaj za kak dan. Alojzij se ni mogel ustavljati prošnjam svoje dobre žene.

Tedaj je ena gospodarjevih sester, petnajstletna Terezija, ki ni bila zadovoljna s svojo službo kravarice, dejala: "Postavite tega fanta v hlev h kravam in volom. Jaz sem že zadosti krepka in sem dovolj stara, da bom z vami drugimi kakor vi delala na polju." Sorodniki so bili za to. Janez se je takoj pridno lotil opravil podeželskega hlevskega hlapčiča, čigar glavna naloga je skrbeti za red v hlevu.

Čeprav je don Bosko pozneje velikokrat govoril o času, ki ga je prebil pri Moglievih, da je bil to najlepši in najbolj romantičen čas njegovega življenja, ko

je moral sam po svetu iskati srečo, vendar ni želel govoriti o prednostih tega obdobja, če ga je kdo o tem vpraševal, in tudi v svojih Spominih ni nič napisal o tem času. To je bil čas, ko se je vadil v najbolj klenih krepostih, ki so temeljile na ponižnosti. Samo enkrat so ga slišali vzklikniti: "Od takrat naprej sem takoj, ko sem zjutraj odprl oči, začel z neko zadevo in s to zadevo sem potem nadaljeval ves dan, dokler nisem legel spat. Toda če je on sam molčal, sta ob svojem času govorila zakonca Moglia, njuni otroci, sosedje, župnik iz Moncucca don Frančišek Martina, naslednik župnika Cottina. Od njih smo dobili podatke, o katerih poročamo. V Janezu se je do popolnosti uresničilo, kar pravijo Pregovori: "Kdor varuje svojega gospodarja" in mu služi z ljubeznijo in marljivostjo, "bo čaščen" (Prg 27,18).

Ko so gospodarji videli Janezovo natančno pokorščino ukazom, spretnost in vztrajnost pri delu, njegovo skromnost in duha molitve, so se zavedeli, kakšen zaklad imajo, in vsak dan bolj so občudovali njega in njegove kreposti. Zato ga je teden potem, ko je nastopil službo, gospodar poslal v Becchi, da bi za prihodnji četrtek povabil mater Marjeto v Castelnuovo, kamor bi šel on in bi se dogovorila za plačo, ki naj bi jo dobival Janez. Mati je takoj, ko je mogla, šla k Moglievim in povedala gospodarju Alojziju, da je zelo hvaležna, da so sprejeli sina Janeza, in ne pričakuje nikakršne plače. Toda gospodar je odločil, da bo Janez poleg potrebne hrane dobil na leto 15 lir za obleko. Naj povemo, da je bila taka plača v tistih časih za hlevskega štirinajstletnega hlapčiča dobra. Od tega trenutka je Janez postal član te dobre družine.

S svojim neoporečnim vedenjem je bil od vsega začetka vsem v največjo spodbudo. Prve tedne je kleče ob svoji postelji ali v kotu hleva celo dolgo uro opravljal jutranje in večerne molitve. In gospodinja Doroteja, ki ga je večkrat neopazno opazovala, kako prizadevno moli, in bila navdušena nad njegovo iskreno pobožnostjo, ga je najprej naučila lavretanske litanije, ki jih je molil z nekaj napakami, potem pa mu je naročila, naj vsak večer on vodi molitve, ki jih je opravljala cela družina zbrana pred Marijino podobo, ki jo še danes spoštljivo hranijo v tisti hiši. Dnevne napore so končevali z molitvijo svetega rožnega venca in iz te molitve prejemali spodbudo in natančno izpolnjevanje dolžnosti svojega stanu.

Vsakega sobotnega večera je Janez stopil pred svoje gospodarje in jih prosil dovoljenje, da bi smel iti drugo jutro zgodaj k maši v Moncucco. Ker niso vedeli, zakaj želi njihov hlapčič tako zgodaj k maši v Moncucco, čeprav nikoli ni manjkal pri poznejši župnijski maši, je Doroteja Moglia hotela na lastne oči ugotoviti, kaj pravzaprav Janez dela ob tako zgodnji uri v cerkvi. Prišla je v cerkev pred

Janezom in se postavila tako, da je videla vsak njegov korak. Ugotovila je, kako je Janez ves zbran vstopil v cerkev, stopil k župnikovi spovednici, takrat je bil župnik teolog Frančišek Cottino, se spovedal, šel k obhajilu, bil pri sveti maši in se potem ves radosten vrnil domov. Tedaj ga je gospodinja, ki je prišla domov pred njim, vprašala, ali hoče zato hoditi k prvi maši, da bi mogel pristopiti k zakramentom. Ker pa je videla, da ga je vprašanje presenetilo, kot da mu je nerodno, ker so ga odkrili, ga ni hotela še naprej nadlegovati in mu je, ne da bi mu dala čas za odgovor, dejala: "Naj bo torej jasno: od sedaj naprej imaš dovoljenje, da greš vedno k prvi maši." Janez je vsakokrat izrabil to dovoljenje, in vse nedelje in praznike redno pristopal k evharistični mizi. Tiste čase pogosto in tedensko obhajilo ni bilo v navadi, poleg tega pa je bilo z Moglieve kmetije v Moncucco eno uro hoje po temnih stezah.

Ta ljubezen do zakramentalnega Jezusa je bila znamenje njegovega duha molitve. Dostikrat so ga dobili v hiši in na prostem, kako je bil zatopljen v molitev. Nekega dne je nedaleč od hiše pasel krave. Kar nenadoma sta ga Doroteja Moglia in njen svak Janez Moglia videla, kako nepremično kleči sredi travnika. Zaradi valujočega polja se je zdelo, da leži na tleh. Ker sta menila, da spi na soncu, sta ga poklicala po imenu. Ko pa sta videla, da se ne zgane, je Janez Moglia stopil bliže k njemu in ga na glas nekajkrat poklical. Toda Janez se ni odzval. Ko je pristopil bliže, je videl, da kleči in da ima v rokah povešeno knjigo, oči zaprte in obraz obrnjen proti nebu. Vse je bilo tako lepo uglašeno, da se je opazovalec zdrznil od začudenja. Janez Moglia se je rahlo dotaknil njegovih ramen in mu dejal: "Zakaj tako spiš na soncu?" Janez se zdrzne in odvrne: "Ne! Nisem spal." Ves zmeden se je vzravnaval in mu je bilo hudo, da so ga zalotili pri premišljevanju.

Janez ni nikdar pozabil napraviti znamenje svetega križa pred jedjo in po njej in to sveto navado, s kratko molitvijo, je uvedel v to zgledno družino, ki je pred Janezovim prihodom večkrat zanemarila to pobožnost; pozimi je niso nikdar opustili, poleti, ko so bili utrujeni od dela, pa je bilo drugače. Janez je prav tako skrbel, da so trikrat na dan ob zvonjenju zvona molili Angel Gospodov. Nekega poletnega dne je stari Jožef ves poten z motiko na rami prišel s polja. Ura je bila dvanajst, iz daljave je bilo slišati zvonjenje, vendar on ni imel namena moliti Angel Gospodov; utrujen od dela se je zleknil po tleh in počival. Ko pa je zagledal na vrhu stopnic mladeniča Boska, ki se je vrnil malo prej in je kleče molil Angel Gospodov, je smeje se vzkliknil: "Poglej si ga! Mi, ki smo gospodarji, si moramo od jutra do večera služiti vsakdanji kruh, tako da smo vsi zbiti, on pa brezskrben tam zgoraj v svetem miru moli. Tako si služimo na lahek

način nebesa!" Janez je končal svoje molitve, prišel dol po stopnicah in obrnjen k starčku dejal: "Čujte! Sami ste priča, da si ne prizanašam pri delu. Pri tem pa je res, da sem jaz več koristil z molitvijo kot vi z delom. Če molite, bo iz dveh zrn, ki ste jih posejali, zraslo četvero klasov, če pa ne molite, boste iz štirih posejanih zrn dobili dva klasa. Molite tudi vi in boste namesto dveh klasov želi štiri. Kaj bi vas stalo, če bi za trenutek odložili motiko in opravili molitev? In tako bi dosegli isto zasluženje kot jaz." Možakar je ves začuden dejal: "Presneto, da me bo poučeval mali deček! Vendar pa čutim, da ne morem več sesti za mizo, ne da bi prej zmolil Angel Gospodov." In od takrat naprej ni nikdar več pozabil te molitve. Spoštljivost, ljubezen, prijazno obnašanje, s katerimi je Janez občeval z vsemi, ki so nadomeščali njegovo mater, so bili vzrok, zakaj so sprejemali vse njegove opazke. Pogosto je prišlo do nesoglasja med njim in starejšimi člani družine. Potem so se mirno razgovorili in Janez, ki je mirno odgovarjal, je imel na koncu vedno prav. In njegovi gostitelji ter njihovi prijatelji so ponavljali: "Se vidi, da je temu dečku usojeno, da bo učil druge, tudi stare."

Gospodar in gospodinja Moglia pravita, da nikdar nista opazila na njem niti najmanjše otroške napake, in sta se zaradi tega zelo čudila, niti otročarij, ki so lastne tej življenjski dobi, niti preprirov s tovariši, nobene jezljive ali posmehljive besede, ne kraje sadja, pa četudi samo kake malenkosti, ne najmanjše kretnje ali pogleda, ki bi ga tudi najbolj kritični lahko imeli za manj spoštljivega. Obnašal se je kakor zrel in preudaren človek. "Bil je različen od drugih otrok in nas je vse učil," so trdili vsi, ki so takrat živeli v tistem kraju.

Kljub temu pa v prvih časih ni manjkalo hudobnih jezikov, ki so trdili, da je Janez vodil na pašo živino in se zadrževal tesno ob kravah, da bi se poleti v njihovi senci branil pred soncem, in ko je klečal, so nekateri kmetje menili, da molze, kakor to dostikrat delajo nezvesti hlapci in pijejo mleko. Zato so ga obtoževali kraje pri gospodarjih. Ti so bili preudarni ljudje in so se hoteli večkrat na lastne oči prepričati, kaj dela. Toda vedno so ga našli, kako je bral svoj katekizem. Nenehno je preučeval to dragoceno knjižico, čeprav je bil že zelo poučen v krščanskem nauku, ter je branje menjaval z molitvijo.

Ker je bil tako poln Božjega duha, je vsakomur jasno, kako je bežal pred vsem, kar bi moglo tudi od daleč skaliti čistost njegove duše in kar bi se komu moglo zdeti za mladega fanta manj primerno. Doroteja Moglia je pripovedovala, kako je Janez rad pazil na njenega triletnega sinčka Jurija, ki je bil vedno ob njem tako doma kakor na polju, kako se nikdar ni naveličal poslušati njegovih otroških vprašanj in kako se je z vso ljubeznivostjo zanimal za dejanja tega otroka. Toda ko ga je prosila, da bi pazil na njeno petletno hčerko, je spoštljivo odvrnil:

"Dajte mi dečkov, kolikor hočete, tudi deset, in pazil bom nanje. Toda deklice ne smem paziti." In to je bilo edinkrat, ko se je zdelo, da se izogiba pokorščini. Kljub temu pa je gospodarica hčerko položila na brazdo in se oddaljila ter ga tako prisilila, da je pazil nanjo. Toda kakor hitro je videl, da ga nihče ne opazuje, se je umaknil v določeno razdaljo. Ko se je Doroteja vrnila, ga je okregala: "Oh, navihanec, zakaj ne paziš nanjo?" "Nisem za to poklican," je mirno odgovoril Janez.

Pri Moglievih je Janez nadaljeval isti način življenja kot v Becchijih. S svojo ljubeznivostjo in s svojimi igrami je začel pritegovati k sebi otroke iz okolice, ki so postali kmalu njegovi veliki prijatelji. Pozimi, ko ni bilo mogoče delati na polju, in ob deževnih dnevih je vsako nedeljo in praznik zbiral popoldne vse okoli sebe. Zlezli so v senik, se razporedili v polkrogu in Janez je s kupa sena razlagal katekizem in ponavljal pridige, ki jih je s prižnice slišal v cerkvi pri župnijski maši, jim pripovedoval kak lep zgled, jih učil moliti rožni venec, Marijine litanije in peti kako nabožno pesem; z eno besedo, posredoval je svojim tovarišem, kar je vedel in znal. Ko ga je gospodarica spraševala, zakaj si izbira za svoje sestanke prav tak kraj, je odgovarjal: "Vi ne motite nas in mi ne motimo vas!" Nikdar pa ni hotel, da bi bile navzoče tudi deklice. Spomladi in ob lepem vremenu so se zbirali v senci košate murve. Matere so se čutile srečne, če so mu mogle zaupati svoje sinove, bodisi takrat, ko so morale iti od doma, bodisi takrat, ko jih niso mogle spremljati v cerkev. On je rad sprejel to povabilo in je svojim varovancem izkazoval dobrohotnost z ljubeznivostjo in majhnimi darilci, primernimi njihovi starosti. Nikakor pa ni hotel podobnih darilc dajati deklicam.

Medtem pa ga je nepotešljivo žejalo po študiju. Kamor koli je šel, je vedno nosil s seboj sveženj s kako versko knjigo in slovnico, ki mu jo je dal kaplan Calosso. Ko je bil doma, je vsak prost trenutek uporabil za branje. Ko je pri oranju vodil vole, je v desni roki držal vrv, v levi pa knjigo in kdaj pa kdaj pogledal v knjigo. Nekega dne ga je gospodar vprašal, zakaj ima tako rad knjige. "Zato, ker moram postati duhovnik!" je odgovoril Janez.

"Kaj praviš?" so ga včasih vpraševali domači, "da boš duhovnik? Ali ne veš, da je za študij treba devet ali deset tisoč lir? In kje jih boš vzel? No, ja," so mu govorili in ga trepljali po ramah ter nejeverno zmajevali z glavo, "če ne boš don Bosko, boš pa don Bocc - gospod butec."

"Boste že videli!" jim je odgovarjal Janez.

Ana Moglia, osemnajstletna sestra gospodarja Alojzija, mu je dostikrat, ko ga je videla, da vztraja pri tej svoji zamisli, prigovarjala: "Toda ti si vendar revež, kako se boš torej mogel posvetiti študiju brez denarja?"

"Revščina me prav nič ne skrbi!" je odgovarjal Janez, "ker se bodo našli ljudje, ki bodo plačali zame!" Čudovita je ta njegova moč duha sredi tolikih težav in čudovito njegovo upanje proti vsakemu človeškemu upanju.

Kljub temu da so bili njegovi gospodarji prepričani, da je njegova želja neuresničljiva, mu nikakor niso nasprotovali. Gospodar Alojzij mu je nekega dne dejal: "Uči se, kolikor moreš, samo da boš zadovoljen." In če njegova navzočnost pri delu ni bila nujno potrebna, ga je oprostil dela. Janez se mu je zahvalil, in da bi bil bolj nemoten, se je potegnil v senik. Stric Janez mu je nekega dne, ko sta orala, dejal: "Čuj! Naj velja: če te ne bom nujno potreboval pri oranju, se lahko umakneš učit se v senco." Pri vsej uvidevnosti Janez ni hotel izkoriščati velikodušnosti svojih gospodarjev. Zavedal se je, da je res veliko dela in da je njegova stanovska dolžnost, kolikor more pomagati pri delu, in da mora biti v vsem zelo zelo previden. Poleg tega pa kako naj bi brez vodstva zanesljivo nadaljeval svoje učenje?

Tisti čas mu je posvetil žarek upanja. Meseca septembra je prišel na obisk duhovnik in občinski učitelj Moglia, stric gospodarja Alojzija in brat Jožefa. Pozorno je opazoval Janezovo obnašanje. Predlagal je, da bi hlapčiča vsak dan po eno uro poučeval. Janez mu je bil zelo hvaležen, vendar zaradi kratkega časa počitnic, ki jih je njegov učitelj prebil pri Moglievih, ni bilo kaj večjega uspeha. Poleg tega pa je prav jeseni največ dela zaradi trgatve in setve. In to je bilo za Janeza novo razočaranje. Vendar pa tudi to ni bilo ovira, da ne bi stalno imel pred očmi svojega poklica. In kakor v tem poletju je to dokazal tudi v novem letu 1829.

Kolikor bolj je Janez doraščal, toliko bolj je spoznaval, kako pomembno je skrbeti za mladino. Zato je v srcu čutil vedno večjo željo, da bi skrbel zanjo. Ko je moral ob nedeljah iti v župnijsko cerkev k sveti maši, je kmalu imel okoli sebe ne samo vse mlade s podeželja, temveč tudi študente. Župnik teolog Cottino, učen in goreč človek, je od vsega začetka videl v Janezu posebno in iskreno pobožnost. Spoznal je dobrega duha, s katerim je bil prežet, pa tudi, kako se lahko z zabavo in poukom dela dobro za mladino. Zato ga ni samo v vsem podpiral, kakor je mogel in znal, temveč je on sam, potem ko je pastirček moral iti drugam, veliko let nadaljeval delo srečanj, ki ga je Janez začel in ki se je tako spremenilo v pravi praznični oratorij.

Janezu se je po mnogih prizadevanjih posrečilo dobiti na razpolago za nedelje dvorano v občinski šoli. Tukaj so se pod vodstvom ubogega hlapčiča ob prazničnih dnevih zbirali dečki iz vasi in začenjali svoja srečanja z branjem kake pobožne knjige. Pa to še ni bilo vse. Po glavni maši so se vsi dečki zadržali v

župnijski cerkvi, slovesno opravili križev pot in izmenoma peli kitice iz Mati žalostna je stala. Župnik je bil do solz ganjen, ko je videl toliko pristne pobožnosti v najodličnejšem delu svoje črede. Tudi starejše ljudi je pritegnila novost take pobožnosti in tudi oni so prispevali duhovne sadove. Janez je prebil v Moncuccu cele praznične dneve v družbi svojih vrstnikov in se je zvečer obdan od svojih prijateljev vračal k svojim gospodarjem in po poti veselo prepeval.

Teologu Cottinu, ki je budno pazil na vsak korak in vsako Janezovo besedo, ni mogla ostati skrita bistroumnost, spomin in presojanje tega fanta, zato tudi nadarjenost za leposlovni študij. Ker se je z njim v svoji hiši večkrat zaupno pogovarjal in je poznal vsako njegovo skrito misel, je pokazal pripravljenost učiti ga latinsko sintakso, če bi bilo mogoče. Na Janezove mile prošnje, ko je bil pripravljen odpovedati se tudi svoji skromni plači, so mu gospodarji dovolili, da je smel za kako uro, ko ni bilo nujnega dela, iti v župnišče. Šolskih dni je bilo seveda zelo malo. Bil je daleč več kot eno miljo in kako naj bi se oddaljil od kmetije za več kot tri ure, ne da bi zanemaril dolžnosti svojega stanu? In kdaj naj bi dobil prosti čas za izdelovanje nalog in učenje na pamet?

To je bil spet ponesrečen poskus, da bi mogel študirati. Ni pa bil izgubljen čas, ker je Gospod razporejal stvari tako, da se je moglo reči: Modrost ... "je pravičnega, ki je bežal pred bratovo jezo, vodila po ravnih potih, mu pokazala Božje kraljestvo in mu dala spoznati svete reči; obogatila ga je pri njegovem trudu in mu dala obilo uspeha pri njegovih delih" (Mdr 10,10).

Tudi izredni dogodki leta 1829 so bili priložnost za povečanje njegove pobožnosti. 10. februarja 1829 je star 68 let umrl Leon XII. in 31. marca ga je na papeškem prestolu nasledil Pij VIII., ki je za vse vernike razglasil poseben jubilej. 20. junija 1829 pa so v svetišču Marije Tolažnice v Turinu slovesno kronali podobo matere Božje Marije in njenega Božjega Sina z dvema zlatima kronama. Nekaj mesecev prej, 13. aprila, je po okrog tristo let trajajočem strašnem preganjanju, po zaslugi čudovite vztrajnosti O'Connela, angleški parlament razglasil emancipacijo katoličanov, ki jih lahko po pravici primerjamo s prvimi kristjani, ki so prišli po odloku cesarja Konstantina iz katakomb. Papež! Pre-sveta Devica! Vera! Je takrat Janez Bosko mislil na to, da bo nekoč v njegovem življenjepisu tudi poglavje z naslovom "Don Bosko in Anglija"?

23.

POGLAVJE

Janez se vrne v Becchi - Pri Moglievih pusti drage spomine - Ponovno neuspešen poskus, da bi nadaljeval šolanje - Zgledno življenje med tovariši - Matere dajejo svojim otrokom Janeza za zgled kreposti

JANEZ JE PREBIL PRI MOGLIEVIH skoraj dve leti. Na to ugledno družino ga je vezala najgloblja hvaležnost. Gospodar Alojzij je v znamenje priznanja podaril Marjeti ob koncu leta 1828 trideset in v jeseni 1829 petdeset lir. Proti koncu decembra se je nekega dne okrog osme ure zjutraj pri Moglievih oglasil Mihael Occhiena, brat matere Marjete, ko je šel na sejem v Chieri. Ko je videl nečaka, kako spravlja živino iz hleva, ga je vprašal: "Kako je kaj, Janez? Si zadovoljen?"

"Kako naj bom zadovoljen, ko pa je v meni tako živa želja po učenju. Vidim, da leta tečejo, jaz pa sem vedno na istem mestu." "Ubogi fant! Nič se ne boj! Bom jaz vse uredil. Spravi čredo v red in se vrni k svoji materi. Povej ji, da bom čez nekaj časa prišel k vam in se z njo pogovoril."

"Toda moja mati me bo okregala, če bo videla, da sem se vrnil domov."

"Stori, kakor sem ti rekel. Nič se ne boj! Vse bom uredil. Zaupaj v svojega strica. Sedaj grem na sejem. Toda nazaj grede se bom ustavil pri vas in se pogovoril s tvojo materjo. Videl boš, da se bo tvoja želja izpolnila. Če bo potrebno, bom plačal iz svojega, da boš lahko šel v šolo. Si zadovoljen?"

Janez je ubogal. Moglievi so bili začudeni, ko je tako hitro spravil živino v hlev, vendar so upoštevali razloge in ga pustili domov. Zaželeli so mu, da bi se mu spolnila želja in bi postal duhovnik. Janez se je globoko ganjen poslavljal od njemu tako drage kmetije. Kdaj pa kdaj se je obrnil in pozdravljal svoje prijatelje in dobrotnike, ki so na vratih svoje hiše s solzami v očeh gledali za njim. Ne da se z besedami izraziti, kako radi so ga imeli. Dokler so živeli, so ga vedno

šteli za svojega otroka in nikdar niso nehali govoriti o njem z največjim spoštovanjem. Na tisoč načinov so skušali prikazati njegove vrline in so se zahvaljevali Bogu, da je toliko časa bil pri njih. Ko je odšel, so čutili veliko praznino, vendar so bili trajni spomini, ki jih je zapustil o sebi, vsem v veliko tolažbo.

Janez Moglia je leta 1828 šel z Janezom Boskom v vinograd saditi štiri vrste mladih trt. Janez Bosko je z vrbovimi vejami vezal v eni vrsti sadike pri tleh. Utrujen od težavnega dela je začel tožiti, da ga bolijo kolena in križ. "Veži naprej," mu je dejal stric Moglia. "Če nočeš, da te ne bo v starosti bolel križ, se moraš naučiti prenašati to bolečino v mladosti." Janez je nadaljeval vezanje in čez nekaj časa vzkliknil: "Naj povem, da bodo te trte, ki jih sedaj vežem, rodile lepše grozdje, boljše vino in več pridelka in bodo trajale dalj kot druge." Resnično se je tako zgodilo: tista vrsta je vsako leto dajala dvakrat toliko grozdja kot druge trte v vsej okolici, in medtem ko so morali druge trte večkrat zamenjati, so trte iz Janezove vrste v začudenje vseh pridno rodile vse do leta 1890. Tega se je don Bosko vedno z veseljem spominjal vse do pozne starosti in vsakokrat, ko je Jurij Moglia ali njegov sin Janez prišel v Oratorij, je povprašal po tistem vinogradu in izrazil željo, da bi rad kak grozd prav iz tiste vrste.

Hčerka Ana, ki se je poročila z nekim Jožefom Zuccom iz zaselka Bausone v Moriondo Torinese, je sosedom, članom družine in svojim otrokom pripovedovala, kako je Janez Bosko celi dve leti v njeni rojstni hiši preživel kot pravi angel in apostol, kako se je pogosto umaknil na samotni kraj, da je lahko bral, se učil in molil, kako je ne samo otrokom iz vasi temveč tudi odraslim razlagal katekizem in pripovedoval spodbudne zglede, tako da so ga vsi z velikim zanimanjem poslušali. Vedela je tudi povedati, da ji je on, ko sta na polju skupaj delala, večkrat s preroškim glasom in resnostjo povedal: "Postal bom duhovnik in tedaj bom zares pridigal in spovedoval." Ko je dekle slišala te besede, se je iz njih norčevala in je dobrega Janezka podcenjevala rekoč, da s takimi načrti in s svojim nenehnim branjem ne bo nikdar nikamor prišel. Janez pa ji je nekoč dal tale odgovor: "Vi vsi, ki tako govorite in se mi smežete, vedite, da boste prihajali k meni k spovedi." In tako se je tudi zgodilo. Ko je Janez postal duhovnik in ustanovitelj Oratorija, je dobra Ana pogosto prihajala iz Bausoneja v Oratorij v Turinu, kjer je obiskala don Boska, se pri njem spovedala v mali cerkvi sv. Frančiška Saleškega in opravila svoje pobožnosti. In don Bosko jo je vedno sprejemal kot rodno sestro in osebo, ki spada v družino. O tem nam je poročal častiti duhovnik Jožef Mellica, beneficiat v Buttiglieri d'Asti, ki je vse to slišal od sina in hčere zgoraj imenovane Ane.

Toda Janez je pri Moglievih pustil mnogo lepši spomin: spomin svojega lepega zgleда. Gospodinja Doroteja je zato, da bi spodbudila svojega že večjega

sina Jurija za prejem zakramentov, pogosto govorila o Janezovi izredni pobožnosti. Ko je nekega dne eden izmed otrok po nemarnem izgovoril Božje ime, tako pripoveduje Jurij Moglia, ga je mati kaznovala in mu zabičala, da ne sme v prihodnje storiti kaj takega: "Vedi se, kakor se je vedel Janez Bosko, ki je v spoštovanju do Boga in svojih predpostavljenih mnogo in pobožno molil in se vsak večer, preden je šel spat, priporočal Gospodu." In tako mu ga je na vsakem koraku dajala za zgled. Podobno so delale tudi druge matere s svojimi otroki.

Srečni tisti mladeniči, katerih življenje je v blagoslov za kraje njihovega bivanja.

Janez je na dolgi poti od Moglievih do Becchijev premišljeval o tem, kako se mu je končno le odprla pot do njegovega poklica. Ni se še dobro zavedal, koliko te poti je dejansko že prehodil. Bog mu je dal najprej priložnost, da se je izuril v delu v prazničnem oratoriju, potem ga je postavil na pot, kjer je preizkusil življenje kmeta, vrtnarja, pastirja, vinogradnika, poljedelca. Od tod je prihajalo njegovo navdušenje za poljedelske kolonije. Zato naj bodo blagoslovljene čudovite določbe ljubezni polne Božje previdnosti.

Poln radosti se je torej pojavil na pragu domače hiše. Toda kakor hitro ga je mati zagledala, ga je začela karati, zakaj je odšel od Moglievih. Ni hotela poslušati njegovih pojasnil in mu je ukazala, da se mora takoj vrniti, od koder je prišel, in nadaljevati svoje služenje. Janez je, presenečen in zmeden, postal za trenutek zbežan, toda ko se mu je zazdelo, da je na obrazu svoje matere razbral skrito misel, je brez tožbe zapustil hišo in se za živo mejo skril v jarek, da bi čakal na prihod svojega strica. Marjeta je zato pokarala Janeza, da ne bi dala Antonu prilike za sum, da je tudi ona vmešana v njegovo vrnitev. Marjeta je imela dva brata. Mihael je bil precej izobražen in čeprav je obdeloval zemljo, je znal tudi malo latinščine. Drugi brat, po imenu Frančišek, je bil tudi ugleden človek in so ga vsi spoštovali. Janez si je pridobil simpatijo obeh. To, da sta se začela vmešavati v zadeve Boskove družine, je bilo zanesljivo znamenje, da si je Janez pridobil dva zaščitnika.

Mihael je ob vrnitvi iz Chierija držal besedo in je obiskal svojo sestro. Anton je previdno molčal. Poklicali so Janeza, ki je bil še v svojem skrivališču, in zdelo se je, kot da bi se vse težave srečno razblinile. Tako nam je pripovedoval gospod Gamba iz Buttigliere, ki je, takrat še mladenič, šel s svojimi starši v Becchi in ki ga je pozneje Janez naučil pisati in brati. Mihael se je z Marjeto takoj odpravil k župniku v Castelnuovu Jerneju Dassanu in ga prosil, da bi sprejel Janeza dvakrat ali trikrat na teden v šolo. Toda župnik Dassano prošnji ni mogel ustreči, ker je imel preveč dela z župnijo. Res je imel za pomoč dva kaplana, toda tudi

ta dva, tako je trdil, sta bila preobložena z delom in jima zato ne more nalagati take obveznosti. Zato mu je svetoval, da bi šel k župniku v Butigliero d'Asti, mogoče bi mu ta ustregel. Mihael se je napotil k njemu, toda tudi ta je odklonil iz istih razlogov. Ne vemo, zakaj Marjeta ni pomislila na dragega don Calossa in mu znova zaupala pouk svojega sina. Mogoče ni popolnoma opustila misli, da naj bi bil sin daleč od doma, mogoče so težave starosti prisilile duhovnika, da je ležal v postelji, ali pa se je zaradi nujnih opravkov moral oddaljiti od svoje kapele in je zato zaupal svojo službo kakemu drugemu duhovniku. Kakor koli je že, Janez ni mogel takoj začeti učenje in je zato pomagal pri delih na polju in vrtu.

Medtem je nadaljeval opravljanje pobožnih vaj, četudi je imel daleč do krajevne kapele, in je vse navduševal s svojim lepim zgledom. Kakor že prejšnja leta je ob nedeljah pridno zahajal v župnijsko cerkev, se udeleževal svete maše, poslušal razlago krščanskega nauka, pridigo in pouk in bil še pri drugih pobožnih vajah, tudi če so bile zunaj običajnega. Janez Filippello, ki je hodil z njim h katekizmu, nam pripoveduje: "Župnik Dassano nas je spraševal katekizem. Jaz in moji tovariši smo zelo znali, medtem ko je Janez Bosko mnogo vedel. Zato nam je župnik takole govoril: "Vi malo znate katekizem, Bosko pa ne samo da zna pripovedovati iz katekizma, ampak ga celo poje." Isti Filippello, ki je bil vedno Janezov zaupnik in priča vseh njegovih dejanj, je trdil: "Prepričan sem, da Janez ni nikdar storil nobenega greha. Z leti je v njem rasla tudi krepost. Vse od malih nog sem v cerkvi, ko sem ga gledal, občudoval njegovo zgledno in pobožno obnašanje, kadar je molil, in njegovo zadržanost v odnosu do oseb drugega spola, ki se jih je, kolikor je le mogel, izogibal. Med svojimi vrstniki se je odlikoval po npravnosti in lepem značaju. Ko je skušal v drugih zbuditi ljubezen do dobrega, je pokazal izredno gorečnost in sposobnost. Vedno je kazal željo po študiju z namenom, da bi mogel storiti čim več dobrega dušam. Meni in mojim tovarišem je vedno dajal dobre nasvete in nikoli nisem opazil, da bi v kakšni stvari zapadel v zmoto. Ljubeznivo nas je znal pridobiti, da smo šli v cerkev, nas spodbujal in nas opominjal, najbolj lahkomišelnosti pa je tudi karal. Storil je vse, da nas je odtegnil slabim tovarišem in preprečil nevarne zabave. Vsi smo se mu dali voditi, saj si je znal pridobiti naše spoštovanje in občudovanje. Med nami je bil kot nekdo, ki ima oblast. Ko vaščani zaradi slabega vremena popoldne niso mogli iti v župno cerkev k pobožnim vajah, je v svojem domu ali na dvorišču pred hišo zbiral dečke k zabavnemu razvedrilu, da je imel priložnost razložiti kako načelno misel iz jutranje pridige, poučevati krščanski nauk, povedati kak zgled ali kaj lepega prebrati. Svojo zabavo je navadno končal z molitvijo rožnega venca. Zaradi tega njegovega poslanstva

apostola je bil že tedaj na glasu kot človek izredne kreposti. Iz njegove osebe je dihala taka preprostost in skromnost, da so mu starši iz vasi ob prazničnih dnevih rade volje izročali v varstvo svoje otroke, prepričani, da je Janez pravi angel varuh. Okoliške matere so spodbujale svoje otroke, da bi se družili z njim, saj je izkušnja pokazala, da so se vračali vedno boljši." "Mnogo teh mater," dodaja Secondo Matta, "je v zadnjih trenutkih življenja svojim sinovom, ki so se solzni zbrali ob njihovi smrtni postelji, priporočalo zglednost Janeza Boska, želeč, da bi otroci obljubili, da ga bodo posnemali zlasti v molitvi in pokorščini." Skratka, nemalo prebivalcev iz Morialda, Castelnova in drugih vasi, med njimi salezijanec Angel Savio in njegov brat duhovnik Ascanio, nam je večkrat zagotovilo: "Vsi tovariši in vrstniki Janeza Boska so ohranjali vedno najboljše mnenje o njegovem vedenju in nikdar nismo slišali proti njemu nobene besede obtožbe ali kritike. In še dandanes gojijo Janezovi rojaki v teh krajih veliko spoštovanje do njegove mladostne nedolžnosti."

Skupina fantov iz Oratorija pod vodstvom Jožefa Buzzettija in drugih salezijancev je pred leti na praznik rožnega venca obiskala Becchi. Neka starejša ženska jih je srečala in prepoznala: "Don Boska sem poznala, ko je bil še otrok, ker sem tedaj stanovala v Becchijih. Bil je tako dober! Kolikokrat sem ga videla pobožno moliti in prejemati svete zakramente. Z obraza mu je žarela vera." Tudi jaz bom sedaj vzkliknil: "Slava otrok so njihovi očetje" (Prg 17,6). "Skrbi za ime, ker to ti ostane bolj gotovo ko tisoč dragocenih zakladov iz zlata. Srečno življenje traja malo dni, dobro ime pa ostane na veke" (Sir 41,12–13).

24.

POGLAVJE

Duhovnik Calosso sprejme Janeza v svojo hišo - Razdelitev družinskega imetja med brate Bosko - Smrt kaplana Calossa - Junaška Janezova odpoved - Janezova žalost za njegovim učiteljem in dobrotnikom

"OČE PRAVIČNEGA SE ZELO RADUJE, kdor ima modrega otroka, se ga veseli. Naj se veselita tvoj oče in tvoja mati, naj se raduje tvoja porodnica" (Prg 23,24-25). To je sodba nezmotljive Božje modrosti. Vendar je Marjeta imela v svojem veselju in radovanju vir nenehne bolečine. Kdo bi mogel izraziti z besedo, kaj je trpelo to materino srce, ko je gledala svojega ljubega Janeza, prisiljenega služiti si z lastnim delom vsakdanji kruh, brez vsakega upanja, da bi začel študij, za katerega je bila mati prepričana, da bi ga usposobil za to, da bi mogel dušam storiti veliko dobrega.

Toda don Calosso ni pozabil svojega mladega prijatelja. V njem je razpoznal nedvomna znamenja duhovniškega poklica in nikakor ni hotel, da bi se ta izgubil. Toda ko se je vredni Gospodov služabnik otresel najrazličnejših ovir, ki so mu onemogočale, da bi uresničil svoj pobožni namen, je nekega dne poklical k sebi Janeza, in potem ko je slišal pripovedovati vse, kar je doživel v tistih letih odsotnosti, in zlasti, ko je slišal, da Anton prav nič ni popustil v svoji otopeli trmoglavosti, je dejal: "Dragi Janez, ti si se zanesel name, zato te ne bi rad razočaral. Pusti torej svojega nerazumnega brata in dobil boš dobrohotnega očeta." Janez je takoj sporočil materi dobrohotno ponudbo, ki sta jo ona in brat Jože sprejela kot resnično srečo. Anton niti ni privolil niti se ni upiral. Jože pa, ki je postal izredno uspešen delavec, je obljubil, da bo opravil tudi tisto delo, ki bi ga moral Janez.

Tako je Janez proti koncu poletja začel živeti pri kaplanu in je hodil domov samo spat. "Nihče si ne more predstavljati," piše Janez, "mojega zadovoljstva.

Don Calosso je bil zame Gospodov angel. Rad sem ga imel bolj kot očeta, molil sem zanj in mu bil na roko v vsem, v čemer sem mogel. Reči moram, da mi je bilo delo zanj v veliko uteho in bi bil pripravljen dati zanj tudi svoje življenje. S kaplanom sem v enem dnevu napredoval toliko, kolikor bi doma v enem tednu. In ta človek me je imel tako rad, da mi je večkrat zagotovil: "Ne skrbi za svojo prihodnost. Z vsem, kar imam, ti bom pomagal, in dokler bom živel, ti nič ne bo manjkalo. In če bom umrl, bom prav tako poskrbel zate."

Toda doma so se trenja nadaljevala. Skoraj vsak večer je prišlo do preprirov. Tedaj je don Calosso dejal: "Če je tako, potem poberi nekaj tistih svojih srajc in pridi za stalno živeti k meni. Bodi prepričan, da te ne bom zapustil." Marjeti je bilo težko Janezu znova pustiti, da gre od doma. Toda ker ni bilo druge možnosti za mir v hiši, je v to privolila. Don Calosso je bil pripravljen Janezu omogočiti celotno učenje latinščine v svoji hiši in potem odšteti potreben denar, da bi prišel do duhovništva. In Janez je začel stanovati pri kaplanu Calossu.

Ko se je Marjeta prepričala, da Anton, ki je že prekoračil šestindvajseto leto, ne bo nikdar privolil, da bi Janez študiral, in je bila odločena ter je vztrajala v nameri, da uporabi vse svoje imetje za sinov študij, se je odločila, da bodo razdelili družinsko premoženje. Ni manjkalo težav, zlasti, ker sta bila Jože in Janez še mladoletna. Kljub vsemu pa so izvedli razdelitev. Marjeta se je temeljito posvetovala s svojo sestro Marijano in znova pretehtala ta pomembni korak, na katerega je že dostikrat mislila, vendar ga zaradi svoje dobrosrčnosti ni storila. Razmislili sta, ali je mogoča kaka druga rešitev, pa je ni bilo. Najtežavnejše je bilo vprašanje, kaj storiti, da delitev zemlje ne bi dokončno razdelila tudi src. To težavo pa je rešila sestra Marijana, ki je dejala Marjeti: "Ti in jaz imava nekaj svojega. Dajva to skupaj in storiva tako, da se Anton ne bo mogel pritoževati."

Komaj je Anton zvedel za to odločitev, je vse skupaj odločno zavrnil in trmoglavil v svoji nesmiselni zahtevi, da mora Janez - kakor on - postati kmet. Toda Marjeta, ki je bila neomajna v odločitvi, sprejeti v skladu s pravičnostjo, ni popustila in je odkrito povedala, da bodo sodišča odločila pravico tistemu, ki jo ima. Zato je Anton privolil v delitev, vendar se je še pred sodno odločitvijo ločil od matere in šel stanovat v tisti del očetove posesti, do katerega je imel pravico. Od Marjete pa je zahteval, da ne sme Janezu tako dolgo nič dati, dokler ne bi bilo vse končano. Zahteval je tudi od Janeza, da ne sme vzeti ničesar od vsega, kar je skupna družinska last. Janez bi lahko zahteval zase sadove dediščine tudi izpred časa delitve. Da pa ne bi prišlo do novih nesoglasij, se je podredil nepravični zahtevi.

Minilo je več mesecev, preden so izpolnili vse zahteve zakona. Ko se je tako družina zmanjšala na Marjeto, Janeza in Jožeta, ki je hotel živeti skupaj z Janezom, se je Janezu odvalil kamen od srca in se mu je odprla prosta pot do študija.

Tako so Janezove zadeve neverjetno ugodno tekle. Čutil se je srečnega in si ni želel nič več. Toda zopet je nepredvidena velika nesreča v hipu prekrižala vse njegove načrte.

Nekega novembrskega jutra 1830 je don Calosso poslal Janeza k svojim sorodnikom, da bi uredil neko zadevo. Komaj je prišel domov in si pripravil culico s srajcami, je ves zasopel prihitel nekdo in mu sporočil, naj se takoj odpravi k don Calossu, ki ga je zadela težka bolezen in je hotel na vsak način čim prej z njim govoriti. Janez ni tekel, temveč "letel" k svojemu dobrotniku. Dobil ga je v postelji in ni mogel govoriti. Zadela ga je kap. Prepoznal je svojega učenca in ga tako milo pogledal, da se mu je duša napolnila z žalostjo. Hotel je nekaj povedati, vendar ni zmožgal več izgovoriti besede. Tedaj je izpod zglavnika potegnil ključ, mu ga izročil in z znamenji pokazal, da naj ga ne da nikomur in da je vse, kar je zaklenjeno s tem ključem, njegovo. Janez je vtaknil ključ, ki je, ne da bi on vedel, zaklepal mnogo denarja, v žep. Nato je stregel bolniku, kakor more streči le človek, ki ima koga tako rad kakor svojega očeta. Po dvodnevnem smrtnem boju je kaplan vrnil svojo dušo Stvarniku. Bilo je 21. novembra 1830, ko je bil don Calosso star 75 let. Z njim je splavalo po vodi vse Janezovo upanje.

Nekateri od tistih, ki so bili zadnje ure pri umirajočem, so Janezu dejali: "Ključ, ki ti ga je umrli izročil, je od skrinje. Denar, ki je v njej, je tvoj. Vzemi ga." Drugi so ugovarjali, da tega denarja ne sme vzeti, ker mu ni bil zapuščen v oporoki. Janez se je znašel v stiski. Za trenutek je pomislil in dejal: "Ah, seveda! Da bi zaradi tega denarja moral v pekel? Nočem ga!" Toda priče so vztrajale pri svojem, kajti način, kako ga je umirajoči dal poklicati, njegove izjave, ko je bil še priseben, izročen ključ in način, kako mu ga je izročil, so jasno izražali njegovo voljo, čigav naj bo denar. Vse to Janeza ni prepričalo. Ko je potem skupaj z drugimi sorodniki prišel dedič, je ves pohlepen iskal ključ od skrinje. Janez mu ga je izročil z besedami: "To je ključ od denarja. Vaš stric mi ga je izročil in jasno pokazal, da naj ga nikomur ne izročim. Nekateri so mi rekli, da imam pravico vzeti vse, kar je v skrinji. Toda jaz ostajam rajši ubog. Nočem prepira. Vaš stric mi ni posebej rekel, da je denar moj." Nečak je vzel ključ, preštel denar in naštel šest tisoč lir. Nato se je obrnil k Janezu in rekel: "Spoštujem voljo svojega strica. Ta denar je tvoj. Puščam ti popolno svobodo. Vzemi, kolikor hočeš." Janez je nekoliko premišljal; dokaj dobro je poznal voljo pokojnika in imel je privolitev dediča. "Vendar ne! Ničesar nočem! Imam raje nebesa kot vse bogastvo in ves

denar sveta." "Če nočeš ničesar vzeti, se zahvaljujem za tvoje velikodušno in dobrohotno dejanje. Stori, kakor hočeš." In Janez ni hotel ničesar. Mogoče je slišal kakega sorodnika, kako je zahteval svojo pravico. V svojih Spominih s temile preprostimi besedami povzema cel dogodek: Prišli so don Calossovi sorodniki in njim sem izročil ključ in vse drugo."Blagor premožnemu, ki se izkaže neomadeževanega in ne teka za zlatom! Kdo je ta, da ga bomo blagrovali? Med svojim ljudstvom je namreč storil čudovite stvari" (Sir 31,7–9).

Vsekakor je don Calossova smrt za Janeza pomenila neizmerno nesrečo. Kar naprej je objokoval smrt pokojnega dobrotnika. Če je bil buden, je nanj mislil, če je spal, je sanjal o njem. Njegovo žalost je večalo pogrebno zvonjenje zvonov, ki se je podaljševalo in ponavljalo zdaj v eni zdaj v drugi župnijski cerkvi zaradi smrti papeža Pija VIII., ki je umrl 30. novembra. Stvari so se tako zaostriale, da ga je Marjeta v skrbi za njegovo zdravje poslala k staremu očetu v Capriglio. Vendar ga Božja dobrota ni pustila brez tolažbe. V njegovih zapiskih beremo: "Tiste dni sem imel ponovne sanje. Bila mi je izrečena stroga graja, ker sem položil svoje upanje v ljudi in ne v dobroto nebeškega Očeta." Spomin na don Calossa pa je za vedno ostal živ v njegovem srcu in o njem je zapisal: Vedno sem molil zanj, in dokler bom živel, ne bom nikoli opustil vsakodnevne molitve za tega svojega izrednega dobrotnika."

25.

POGLAVJE

Marjeta pošlje Janeza v šolo v Castelnuovo - Poišče mu stanovanje pri krojaču Giovanniju Robertu - Janez si pridobi naklonjenost tovarišev - Njegov napredek pri učenju - Tolažba njegove matere - Kako se je znal znebiti slabih tovarišev - Nadaljuje svoje poslanstvo med dečki - Kaj je želel od duhovnika v razmerju do otrok

DON CALOSSOVA SMRT V TISTEM letnem času je z ene strani prekinila Janezovo redno učenje, z druge strani pa je oteževala sprejem v šolo v Castelnuovu, kjer se je šola začela že po prazniku vseh svetih. Toda Marjeta je verjetno s pomočjo brata Mihaela, ki so ga v Castelnuovu dobro poznali, premagala to težavo. Tako je Janez za božič 1830, v petnajstem letu starosti, začel obiskovati javno šolo v domačem kraju, ki je takrat poleg osnovne šole imela tudi oddelek za latinski jezik. Njegova dobra mati je z vsemi močmi in žrtvami hotela omogočiti sinu, da bi dosegel svoj poklic.

Zasebno učenje, vstop v javno šolo in sprememba učiteljev so Janeza tako zmedli, da se je moral skoraj znova začeti učiti italijansko slovnico in si tako odpreti pot k latinščini. Na začetku je hodil v šolo od doma dvakrat na dan, zjutraj in popoldne, in tako prehodil na dan približno dvajset kilometrov. Ker je s tem izgubljal preveč časa, je kmalu začel odhajati od doma v Castelnuovo zjutraj in se vračal v Becchi zvečer. Včasih je pihal nadležen veter, drugič je deževalo ali je led pokrival blatno cesto ali pa je padal sneg in ga je oster mraz pretresel do kosti. Toda on je vse to prenašal s čudovito mirnostjo in vedrega obraza. Da bi materi ne povzročil prevelikih stroškov, si je na blatni cesti sezul čevlje, jih nosil v rokah in tako dospel do konca poti z razbolelimi in včasih odrgnjenimi in krvavečimi nogami. Ko je prišel v Castelnuovo in si je obul čevlje, je puščal svojo culico s hrano pri nekem Janezu Robertu, poštenem človeku, kamor je v odmoru hodil

na malico. Če je proti večeru divjala nevihta, je ostajal v Castelnuovu in prenočil pod stopnicami v hiši neke dobre družine, ki mu je dajala zatočišče. Gospod Pompeo Villata nam je pripovedoval, da je slišal o teh dogodkih v svoji družini.

Mati Marjeta je bodisi zaradi varčevanja bodisi zato, da bi mogla bolj od blizu paziti nanj, na začetku privolila v ta dolga potovanja, toda kmalu se je prepričala, da je treba sinu priskrbeti v Castelnuovu stalno stanovanje, zlasti še zato, ker je zima postajala vedno bolj neizprosna. Stanarino bi lahko poravnavała z žitom, z vinom in drugimi pridelki, kakor bi se pač dogovorili. Ker so Janeza v domačem kraju imeli zelo radi in so se bali, da ne bi imel zadosti sredstev za študij, se zdi, da so sami od sebe naredili nabirko in prosili Marjeto, da jo je sprejela za svoje reveže. Secondo Matta ve povedati, da ji je v ta namen dal nekoč pol mere pšenice. Tako je Marjeta za svojega sina najela stanovanje pri že omenjenem Janezu Robertu, ki je bil po poklicu krojaški mojster in uspešen ljubitelj koralnega petja in vokalne glasbe. Ona sama ga je peljala na novo stanovanje in mu ob slovesu dala enega najbolj dragocenih nasvetov: "Imej pobožnost do Marije."

Janezov prihod v Castelnuovo je zbudil radovednost in mnogi so ga hoteli spoznati. Njegova plemenita dejanja so bila v Castelnuovu znana. Otroci družine monsinjorja Cagliera so dostikrat čakali pred hišo, da bi videli Janeza, ko je v družbi drugih sošolcev šel v šolo. Še sedaj se spominjajo njegovega skromnega, zbranega in ponižnega vedenja, s knjigami pod pazduho, včasih z nekaj tovariši, dostikrat pa samega. Nosil je obnošen suknjič, ki mu ni posebno pristajal in ki ni bil niti najmanj primeren za koga, ki bi se rad postavil z lepo obleko. Mnogi mladi iz Castelnuova, kot najpomembnejšega kraja v okolici, so bili ponosni na svoje dostojanstvo in so kot meščani gledali na vse s podeželja kot na neotesane in manj pomembne ljudi. Zato so od začetka, zaradi dobrodušnega Janezovega videza, tekali za njim in se norčevali iz njega in njegove obleke. Večkrat so ga celo skrivaj potegovali za suknjo in se potem hitro skrili. Med seboj so šušljali: "Verjetno mu je suknjo podaril kak star župnik. To je nekaj čudovitega. Mogoče pa je last njegovega starega očeta? Janez se za to ni prav nič vznemirjal, temveč je potrpežljivo prenašal vse nevljudnosti in nevsječnosti. Včasih se je na te svoje lahkomiselné žalivce smeje se obračal in jim govoril: "Poredneži! Dajte mi mir in se ne zaletavajte vame. Sem vam mogoče v napoto?" Zaradi njegove močne postave sredi sorazmerno majhnih dečkov so ga sošolci klicali s porogljivim vzdevkom.

To izzivalno smešenje pa je kmalu prenehalo bodisi zaradi njegove dobrodušne ljubeznivosti bodisi zaradi praznične zabave, ki jo je začel prirejati.

"Prijazna beseda pridobi veliko prijateljev, ljubezniv jezik pridobi veliko naklonjenost" (Sir 6,5). Medtem se je lahko lažje kot v Morialdu posvetil pobožnim vajam. V tistih časih so bile občinske šole v moči kraljevskih odlokov Karla Feliksa z dne 23. julija 1822 strogo katoliške. Razredi niso smeli biti mešani, sestavljeni iz dečkov in deklic; v vsaki sobi je visel križ, šolo so začenjali z molitvijo in končevali z "Zahvalimo te vsemogočni Bog". Popoldanski pouk so začenjali z "Začni, prosimo Gospod, naša dejanja" in končevali z večernimi molitvami. Prve pol ure so posvetili pouku katekizma. Prav tako so ves popoldanski pouk v soboto posvetili razlagi katekizma in ga zaključevali z molitvijo litanij blažene Device Marije. Učitelji so se morali pogovoriti z župnikom, da so učenci mogli pred šolo k maši in enkrat na mesec k spovedi. Ob prazničnih dnevih so bili učenci dolžni prihajati h krščanskemu nauku in k cerkvenim obredom v župniji. Saj je modrost mogoče doseči samo s pobožnostjo.

Pred kratkim ustanovljena latinska šola je bila ena sama za vse učence, zato so prihajali dijaki iz vseh gimnazijskih razredov pod vodstvom profesorja Emanuela Virana iz Castelnuova d'Asti, prav tistega, ki je blagoslovil duhovniško obleko mladega Cafassa. Bil je zelo izobražen, znal je spretno posredovati svoje znanje in imel velik vpliv na učence; znal je tako dobro razporejati čas in usklajati različne skupine učencev, da je vsak, ki je imel dobro voljo, lahko hitro napredoval. Janez je tako hitro napredoval, da je postal učitelj pozoren nanj. Nekega dne so pisali italijansko nalogo z naslovom Eleazar raje umre, kot da bi pohujševal s tem, da bi jedel svinjsko meso. Janez je tako odlično obdelal temo, da nihče ni mogel verjeti, da je nalogo napisal sam. Pokazali so jo še drugim profesorjem in vsi so se samo čudili. Končno so jo pokazali še don Mogli, ki jo je temeljito preučil in ugotovil, da kaj takega ne bi mogli v tistem kraju sestaviti tudi najbolj izobraženi in stari ljudje in je bilo torej nemogoče, da bi nalogo napisal mladi Bosko. Po tej Moglievi sodbi je Janez spoznal, da ni več v milosti pri svojem starem učitelju. V resnici si je po tistih nerazumljivih preobratih, ki se kdaj pa kdaj zgodijo v duhu ljudi, don Moglia vtepel v glavo, da bi bilo bolje, če bi se mladi kmečki fant iz Becchijev odpovedal študiju in znova prijel za motiko. Zakaj se je to zgodilo, ve le Bog, ki je Janezu postavil novo oviro in s tem še enkrat postavil na preizkušnjo njegovo zaupanje vanj in njegovo vztrajnost.

Medtem je Janez, čeprav daleč od budnega očesa svoje matere, gojil do nje tisto sveto ljubezen, ki mu jo je ona znala navdihniti s svojimi krepostmi. Nikdar ni storil ničesar brez njene vednosti, ona pa mu je vse dovolila, kar jo je prosil, in bila vedno pripravljena ugoditi njegovim željam, ki so bile dokaj omejene in vedno v okviru strogo nujnega. Robert in vsa njegova družina so zelo vzljubili

Janeza, zlasti še sin, s katerim sta skupaj hodila v šolo, je sklenil z njim prisrčno prijateljstvo. Mati Marjeta je prihajala skoraj vsak teden in mu prinašala zalogo kruha, ki je morala zadostovati za teden dni. Naredila je razmeroma dolgo pot, toda zavedala se je, kako pomembno je, da od blizu nadzoruje sinovo početje. Tudi pozneje, ko je bil Janez v Chieriju najprej kot navaden študent in pozneje kot klerik, je nadaljevala svoje obiske, čeprav bolj poredko. Mater je vedno spremljal brat Jože, da ji je delal družčino in obiskal brata. Obisk matere Marjete je bil za vso Robertovo družino praznik, ker kdor ima srce, najde odziv v dobrotnih ljudeh. Marjeta je bila nadvse vesela, ko je slišala, kako se njen sin vsak dan bolj zvesto drži njenih nasvetov. Dobro ji je delo, ko so ji vsi pripovedovali o njegovih krepostih, pobožnosti, o zvestobi molitvi in spolnjevanju šolskih dolžnosti; kako se odlikuje med svojimi tovariši po pobožnosti in skromnosti, prejemanju svetih zakramentov in kako ga občudujejo zaradi njegovega vedenja v cerkvi in vztrajnega obiskovanja cerkvenih obredov. Iz teh in drugih razlogov ga je župnik don Dassano postavil za asistenta v enem izmed razredov krščanskega nauka v postnem času.

Kreposti pa ne manjkajo zalezovalci. Janez se je tega leta soočil z nevarnostmi, ki so mu jih nastavljali nekateri njegovi tovariši. Hoteli so ga v času pouka zapeljati v igro. Ker se je izgovarjal, da nima za to potrebnega denarja, so mu svetovali, naj ga ukrade gospodarju ali materi. Eden izmed tovarišev ga je spodbujal: "Dragi moj! Čas je, da se predramiš. Treba se je naučiti živeti v svetu. Kdor ima zavezane oči, ne vidi poti, po kateri hodi. Pogum! Priskrbi si denar, pa boš tudi ti deležen radosti svojih tovarišev." Janez je na tak zloben nasvet takole odgovoril: "Ne vem, kaj pravzaprav hočeš povedati, vendar iz tvojih besed povzemam, da mi svetuješ, naj bi igral in kradel. Toda ali ne ponavljaš vsak dan pri molitvi: sedma, ne kradi? Ali ni to ena od Božjih zapovedi? In potem: kdor krade, je tat in tatovi slabo končajo. Poleg tega, moja mati me ima zelo rada, in če jo prosim denar za potrebne stvari, mi ga da. Brez njenega dovoljenja nikdar nisem nič storil in je zato tudi sedaj ne bom začel varati. Če tvoji tovariši počnejo take stvari, so pokvarjenci. Če pa samo drugim svetujete in sami tega ne delate, ste pa malopridneži in lopovi." O tem razgovoru so zvedeli tudi drugi in nikdar se mu ni nihče več upal predlagati kaj takega. Za ta odgovor je zvedel tudi njegov profesor in ga je od tega trenutka začel bolj upoštevati. Prav tako so za to zvedeli starši drugih otrok, tudi premožni, in začeli svojim otrokom priporočati, da bi hodili z njim ter posnemali njegove zglede. Še posebej jih je pritegovala nedolžnost, ki je sijala iz njegovih dejanj. Na tak način si je kmalu lahko izbral prijatelje, ki so ga ljubili in poslušali kakor dečki v Morialdu in

Moncuccu. Ti so od časa do časa prihajali k njemu na obisk. Njegova družčina je bila nepretrgan pouk v previdnosti. V vse svoje početje, pomembno in manj pomembno, je vedno zastavil vse svoje sile in pozornost. Pazil je na to, kar je govoril, in nikdar ni odprl ust, ne da bi prej dobro premislil. Ko se je že odločil za kako stvar, ga nihče ni mogel več odvrniti od njegovih sklepov. Ne da bi se zavedali, so si njegovi prijatelji začeli oblikovati svoj značaj po njegovem zgledu. Z vsemi sredstvi se je trudil, da bi si pridobil njihova srca in jih pripravil, da bi sprejemali njegove koristne nasvete. Med drugim je v ta namen vsakokrat, ko je šel za kak dan domov na oddih, prinesel s seboj sadje in ga potem razdelil med svoje prijatelje. Te ljubeznive velikodušnosti so se vsi zelo veselili. Ob takih priložnostih jim je govoril o verskih rečeh in jim goreče priporočal pobožnost do Device Marije. Njega je posebno privlačila cerkva na vrhu hriba nad mestom, imenovana Del Castello. Tja je rad zahajal bodisi sam bodisi v spremstvu svojih prijateljev in blaženi Devici izkazoval svojo sinovsko pobožnost. Verjetno je v tej kapelici prejel kako pomembno milost, kajti nikoli je ni pozabil in se je rad spominjal trenutkov, ki jih je tam prebil. Ko ga je Janez Filippello prihajal obiskovat v Turin, ni nikdar pozabil podariti mu zavojček podobic za tiste, ki so hodili tja molit rožni venec, zlasti še za dečke, da bi radi hodili tja gor častit Marijo.

To je bil njegov stalen način življenja tudi pozneje, ko se je med počitnicami vračal iz Chierija. Na tak način ni samo ohranil dobro ime, ki si ga je že pridobil, temveč celo večal svoj ugled v domačem kraju. Duhovniki in preprosti ljudje so vedno enoglasno hvalili njegovo vztrajno in nadvse vzorno vedenje in trdili, da je bil v svoji mladosti ves prevzet od žive in vztrajne želje, da bi postal apostolski misijonar in mogel mnogo dobrega storiti dušam. Kakor matere v Morialdu in Moncuccu so tudi v Castelnovu še mnogo let pozneje pripovedovale svojim sinovom o Janezovih krepostih. Monsinjur Cagliero nam je pripovedoval, kako mu je njegova mati, ko je bil še otrok, dajala za zgled Janeza Boska in ga spodbujala, da bi ga posnemal.

Janez je torej mirno preživel svoje dneve v dobrih delih in učenju sredi svojih prijateljev. Toda ob tem srečnem občutju je čutil v srcu bolečino, ker ni mogel biti domač z duhovniki tistega kraja. Župnik Jernej Dassano, zares svet mož, učen, dobrohoten, natančen v spolnjevanju svojih dolžnosti, je imel svoj način vedenja, ki otrok ni pritegnil. Podobno zadržanost so imeli tudi drugi duhovniki. Janez pa je že takrat vedel, da mladina potrebuje ljubeznivo podporo in da jo je mogoče oblikovati po lastni volji, če se le kdo zanima zanjo. Sam v sebi je čutil potrebo po takem ravnanju. Pogosto je srečal na cesti župnika v spremstvu kaplana; še več, dostikrat se je nalašč nastavil na mesto, kjer je vedel, da

bo na svojem dnevnem sprehodu moral priti mimo. Čutil je živo željo, da bi pristopil k njemu in slišal iz njegovih ust kako zaupno besedo, čutil je potrebo po njegovi naklonjenosti. Kakor hitro ga je od daleč zagledal, ga je radostno pozdravil, in ko se mu je bližal, se mu je spretno priklonil. Župnik pa je resno in vljudno odzdravil in šel svojo pot. Nikdar pa ni rekel ne storil ničesar, kar bi moglo v mladih srcih izzvati zaupanje. V tistem času so menili, da se cerkvene osebe morajo vesti tako zadržano. V Janezu pa je tako obnašanje budilo strah in ne ljubezni. Večkrat je sam zase in v družbi s solzami v očeh izjavil: "Če bi bil jaz duhovnik, bi želel ravnati drugače: poklical bi otroke k sebi, se jim približal, imel bi jih rad in storil, da bi tudi oni mene vzljubili; lepo bi jim prigovarjal, jim dajal dobre nasvete in se popolnoma posvetil njihovemu večnemu zveličanju. Kako ljubo bi mi bilo, če bi se mogel malo pomeniti s svojim župnikom. Ta sreča se mi je nasmehnila pri don Calossu. In zakaj to ni mogoče pri drugih duhovnikih?" Te svoje misli je pogosto razodeval zlasti svoji materi in Marjeta, ki je dobro poznala srce svojega sina in je bila sposobna pravilno ocenjevati taka čustva, mu je odgovarjala: "Kaj hočeš! To so ljudje, polni modrosti, polni resnih misli in niso sposobni, da bi se prilagodili otroku, kakor si ti." "In kaj bi jih stalo, če bi mi povedali dobro besedo ali se za trenutek ustavili in se menili z menoj?"

"In kaj bi rad, da bi ti povedali?"

"Kako lepo misel, ki bi bila koristna za mojo dušo."

"Saj vendar vidiš, da imajo toliko dela s spovedovanjem, pridiganjem in z drugimi skrbmi župnije."

"Kaj nismo tudi mi mali njihove ovce?"

"Da, res je; a ne morejo izgubljati časa!"

"Ali je Jezus izgubljal čas, ko se je mudil z otroki, ko je karal apostole, ki so odganjali otroke, in trdil, da naj jih pustijo k njemu, kajti prav njih je nebeško kraljestvo?"

"Nikakor ne pravim, da se motiš. Pravim celo, da imaš prav. Toda kaj si hočeš?"

"Oh, boste videli: če bom postal duhovnik, bom svoje življenje popolnoma posvetil otrokom. Ne bodo me videli tako resnega, pač pa bom vedno jaz prvi, ki bom začel pogovor z njimi."

26.

POGLAVJE

Don Virano zapusti šolo v Castelnuovu - Za njim pride don Moglia - Razposajeni učenci in izguba časa - Janezova potrpežljivost - Nauči se glasbe ter krojaške in kovaške obrti - Njegova skrb za življenjske potrebščine - Mlaj

JANEZU JE VSE ODLIČNO USPEVALO, a je nova nezgoda spet zmotila potek dogodkov. Njegovega profesorja Virana so imenovali za župnika v Mondoniu v škofiji Asti. Zato se je aprila 1831 umaknil iz šole, da bi uredil svoje posle, izpolnil vse predpisane dolžnosti in se pripravil za selitev v novo bivališče. Leta 1832 je prevzel novo delovno mesto v župniji. Castelnuovo je ostal brez profesorja latinščine. Na njegovo mesto so postavili don Moglia, sicer zelo dobrega in pobožnega človeka, katerega častljiv spomin je še danes ohranjen v Castelnuovu, vendar pa nesposobnega, da bi obvladal pet različnih skupin nadvse živahnih fantov, ki so bili različni tudi po starosti, znanju in bistrosti. On bi moral hkrati imeti šolo za naš prvi, drugi in tretji razred gimnazije, za humanistični razred in za retoriko. Tako je pomanjkanje reda skoraj uničilo, kar se je Janez naučil v prejšnjih mesecih. Novi učitelj je sicer videl njegovo lepo vedenje in je od svojih sorodnikov v Moncuccu slišal pripovedovati o njem toliko lepega in ga je konec koncev imel tudi rad. A si je vbil v glavo, da zato, ker je iz Becchijev, ni mogel biti drugo kot osel, mogoče celo dragocen osel, ugleden človek, če hočete, vendar vedno osel. Njegova starost petnajstih let je bila dokaz za njegovo nesposobnost. Janeza je uvrstil med učence prvega razreda gimnazije.

Nekega dne je učitelj določal skupinam naloge. Janez je lepo prosil, da bi mu dal nalogo za tretji razred gimnazije. Don Moglia se je zakrohotal in dejal: "Kaj si vendar domišljaš ti iz Becchijev? Kaj naj bi bili sposobni napraviti ljudje iz Becchijev? Pusti, pusti latinščino, ker ne boš ničesar razumel. Raje pojdi nabirat

gobe, iskat ptičja gnezda, za to si kot nalašč, to je tvoja sposobnost, v tem boš odlično uspel. Da bi se pa ti učil latinščino, to je čudaštvo! Janez ni pokazal užaljenosti in je znova prosil. Učitelj je znova in še bolj poudaril izrečeno. Ker pa Janez le ni popustil in je še naprej prosil, da naj poskusi, je končno popustil in privolil, da je pisal nalogo. Rekel mu je, da naj piše, karkoli hoče, da tako in tako ne bo bral, ker ne more napisati drugega kot neumnosti.

Učenci tretjega razreda so imeli narek latinskega besedila, ki so ga morali prevesti v italijanščino. Janez je v kratkem času izročil profesorju svoj prevod. Ta ga je vzel in ne da bi ga pogledal, položil na stran ter se pomilovalno nasmehnil. Janez se je postavil pred učitelja in dejal: "Prosim vas, preglejte mojo nalogo in popravite napake." "Toda ali ti nisem rekel," je jezno odvrnil učitelj, "da iz Becchijev nič ne znajo, ker nimajo pameti za te tako vzvišene stvari?" Tedaj so se nekateri učenci dvignili in rekli: "Da, da! Preberite Boskovo nalogo, ker bi tudi mi radi slišali neumnosti, ki jih je napisal." Učitelj, ki je imel navado popustiti pred učenci, je vzel nalogo in jo pregledal: prevod je bil točen. Toda don Moglia je nalogo zopet položil na mizo in dejal: "Ali nisem rekel, da Bosko nič ne velja! Celo nalogo je prepisal od kakega sošolca. Gotovo jo je prepisal. Saj je nemogoče, da bi to on naredil." Janezov sosed, ki je videl, kako je pisal in ni uporabljal niti kakih knjig niti ni od koga prepisoval, se je postavil v njegovo obrambo: "Gospod profesor," je dejal, "vi trdite, da je Bosko nalogo prepisal. Bodite tako dobri in preverite, ali je katera naloga podobna njegovi." To je bila pametna opazka, ki bi morala rešiti vprašanje. Toda učitelj se je še bolj zakrknil in zavrnil učenca, ki je to predlagal: "Kaj boš ti vedel! Ali ne veš, da ti butci iz Becchijev ne zmorejo ničesar, razumeš, popolnoma ničesar!" In nihče ga ni mogel prepričati o čem drugem, ker zaslepljen od predsodkov sploh ni hotel vedeti za resnico. Toda fant, ki je videl Janeza, kako je pisal nalogo, je potem točno opisal, kako je bilo. Vsi so občudovali ne samo njegovo bistrost, temveč še bolj njegovo ponižnost, ker je tako mirno prenašal učiteljeve žalitve. Zato so ga še bolj vzljubili in spoštovali. Ta dogodek je močno pomagal k velikemu ugledu med tovariši, ki so ga občudovali tudi zaradi njegovega zglednega obnašanja. Bil je v resnici že tedaj tako vsestransko urejen, pa naj je bil med tovariši ali sam, da je bil pravi zgled krščanskega dostojanstva. Zavračal je vsako surovo šalo, izogibal se je vsake igre, ki je zahtevala polaganje rok na drugega, in vsako drugo neprimerno domače obnašanje, ki ne pristaja vzgojenemu človeku. Najbolj pa je bil proti igri, imenovani kobilica. Nikdar se je ni udeležil in je karal vse, ki so se pred poukom ali po njem zabavali na ta način.

Lahko si predstavljamo, kako je mogel Janez napredovati v taki šoli od aprila do konca šolskega leta. Najraje bi to imenovali brezupno usodo; kljub vsemu

je bila vedno Božja previdnost, ki je vodila dogodke in tako vzgajala svojega služabnika za njegov poklic.

Janez Roberto je bil župnijski pevovodja in mladi Janez Bosko, ki je imel zelo lep glas, je že v začetku leta vstopil v njegovo šolo in se navdušil za glasbeno umetnost. Ne samo, da se je naučil koralnega petja, temveč je toliko napredoval v petju, da je mogel na koru uspešno izvajati obvezne glasbene dele. Istočasno se je začel učiti igrati na violino in na star čembalo ali spinet, da bi nekoč lahko z orglami spremljal petje. V letu 1831 so vernike vabili v župnijo ne samo redni veliki prazniki, ampak tudi izredni dogodki, ki so bili za pevce priložnost, da so menjavali vesele in žalostne pesmi. 2. februarja je bil izvoljen novi papež Gregor XVI., 27. aprila je umrl kralj Karel Feliks, zadnji vladar prve savojske linije, sledil mu je Karel Albert iz savojskega rodu Carignano. Ta je odprl v Turinu cerkev Velike Matere Božje, ki so jo začeli graditi 1818. 6. avgusta pa je izročil svojo dušo Stvarniku nadškof monsinjor Chiaverotti.

Te priložnosti za glasbeno dejavnost so bile za Janeza neizmerne pomena. Dobri Roberto je bil navdušen zaradi nadarjenosti svojega varovanca in je nevede sodeloval pri velikih Božjih načrtih. Njegov dom je bila edina šola, kjer bi se mogel mladi fant zadosti naučiti petja. Kamor koli že drugam bi ga mati poslala, zlasti če bi šel v Chieri, zelo verjetno ne bi imel priložnosti za tako pomemben pouk. Potrebno je bilo, da sta se v njem razvila ljubezen in poznanje te umetnosti, ki bo morala biti življenje tiste ustanove, ki jo je hotela Božja previdnost po njem ustanoviti. Nenehen slavošpev, ki se bo dvigal od enega konca sveta do drugega v čast Najvišjega, je izraz nenehne radosti, ki mora kraljevati v srcih Božjih otrok. Koliko mladih je vzkliknilo h Gospodu: "Moje ustnice bodo vriskale, ker bom prepeval tebi, moja duša, ki si jo odrešil" (Ps 71,23).

Toda učenje in petje nista mogla izčrpati Janezove dejavnosti, ki je hotel svoj prosti čas izrabiti za kaj koristnega. Začel se je učiti krojaške obrti. V kratkem času se je naučil šivati gumbe, robove, preproste in dvojne šive. Zatem se je naučil krojiti hlačke, telovnike, hlače, jopiče. Pozneje je svojim prijateljem v Oratoriju v šali pripovedoval: "Zdelo se mi je, da sem postal zares vsestransko usposobljen krojaški mojster." Kar je začel iz ljubiteljstva, je moral tisto leto nadaljevati iz potrebe. Moral je pomagati gospodarju in si zaslužiti za svoje vzdrževanje, kajti delitev družinskega premoženja, Antonove zahteve in druge okoliščine so materi onemogočale, da bi skrbela za stanovanje in hrano svojega sina. Ta obrt mu je bila v veliko pomoč, ko je moral v Oratoriju dolgo časa šivati, da je vzdrževal svoje dečke. Ko je mojster videl, kako zelo napreduje v krojaštvu, mu je večkrat ponudil, da naj bi se odločil za vedno delati z njim.

Toda Janez je imel čisto drugačne namene. Hotel je napredovati v študiju. S toliko različnimi dejavnostmi pa se je ukvarjal zato, da se je izognil brezdelju in si zaslužil vse potrebno za vzdrževanje.

Med temi različnimi dejavnostmi je bilo tudi kovaštvo. V tej stroki se je vadil zlasti, ko je od šole imel premalo koristi. Hodil je v delavnico nekega Evasia Savia, odličnega kristjana, in se izuril v kovanju, klepanju in piljenju. Ker je bil tako natančen opazovalec, mu ni nič ušlo pri značilni obdelavi železa v eni in drugi kovačnici in s svojimi ustreznimi in pametnimi vprašanji si je pridobil tudi zadostno teoretično znanje v tej novi obrti.

Vprašam se: kdo je položil v srce tega kmečkega fanta takšno izrazito željo, da bi se izučil toliko različnih obrti? Kdo ga je na tako prijeten način postavil v take okoliščine, da je iz same dejavnosti potem zrastle potreba? Brez dvoma Tisti, ki ga je namenil za voditelja prazničnih oratorijev in poljedelskih šol, pa tudi za ustanovitelja zavetišč za mlade obrtnike. V njem se oblikujejo take kreposti, da lahko mladenič iz ljudskega okolja in mlad osirotel delavec na polju ali obrtnik najdejo v njem človeka, ki je pripadal prav njihovem položaju, ki zelo dobro pozna njihove potrebe, želje in navade in ki zna biti vsem vse. Poleg tega bo moral vzdrževati vse te številne fante brez stalnih dohodkov zgolj v zaupanju v Božjo previdnost. Če je častitljivemu Cottolengu kakor tudi drugim svetnikom Bog pošiljal dobrotnike, ki so v njegove roke polagali svoje darove, pa se zdi, da je Bog hotel, naj bi Janez sam v njegovem imenu prosil vbogajme vernike, in to za ceno kakršne koli žrtve in ponižanja. Zato mu je podelil podjetno, dejavno, odločno in domiselno nprav za dosego namena in mu dal potrebno mirnost za premagovanje težav, vztrajnost in uvidevnost pri izbiranju primernih sredstev, ljubeznivost v pridobivanju src in neustrašno ravnodušnost do človeških ozirrov. V vsem tem se je moral vaditi vse od svoje mladosti. V Becchijih si je dejansko s tisoč načini skušal dobiti potreben denar za svoje igre, s katerimi je pritegnil ljudi. Sedaj pa si je moral, dokler ni postal semeniščnik, sam prislužiti vse potrebno za preživetje. Zanimiv dogodek iz tega časa nam ponazarja izredno spretnost, s katero si je priskrbel za študij potrebna sredstva. Pripovedovali so nam ga očividci.

V Montafiji so obhajali krajevni praznik in so sredi trga postavili visok mlaj. Bil je silno visok in na vrhu je bil venec, na katerem so viseli različni darovi in nagrade. Zbrala se je nepregledna množica radovednežev. Fantje iz okoliških krajev so drug za drugim pristopali, si ogledali deblo drevesa in višino vrha ter poskušali priplezati do nagrade in si jo vzeti. Eni so preplezali samo eno tretjino, drugi so se povzpeli do polovice, a potem jim je zdrsnilo in so bili znova

na tleh. Ljudstvo je s kriki in hrupom navduševalo najpogumnejše in s ploskanjem in žvižganjem zavračalo slabiče, ki se niso mogli obdržati na gladkem in mastnem deblu. Janez je opazoval, kako so dečki hitro in z ihto začenjali svoje plezanje, ne da bi zajeli sapo, ko so pa prišli določene točke, jim je zmanjkalo moči in sama teža telesa jih je pognala navzdol. Janez se je odločil, da bo tudi on poskusil, vendar malo drugače kot drugi. Odločno, vendar mirno je stopil na prazen prostor pod drevesom. Oprijel se ga je in začel počasi plezati. Kdaj pa kdaj je prekrižal noge, ki so objemale drevo, sedel na pete in se oddahnil. Ljudje, ki od kraja niso razumeli, zakaj to počne, so se iz vse duše smejali in čakali, da bo prej ali slej kakor drugi pred njim zdrsel na tla. Toda ko so videli, kako se vedno bolj pne proti vrhu, so utihnil. Nastala je popolna tišina. Ko se je približal vrhu in se je drevo močno gugalo sem in tja, je množica z vseh strani začela navdušeno ploskati malemu zmagovalcu. Pobral je mošnjo z 20 lirami, salamo in ruto, vtaknil vse za srajco, pustil predmete manjše vrednosti, da se je lahko nadaljevala zabava, se hitro spustil navzdol, se s svojim plenom pomešal med množico, ki se je veselila dosežene zmage, in izginil. Pa to ni bilo edinkrat, da je Janez dobil podobne nagrade, ki so mu zelo prišle prav, da se je kot ubog dijak lahko vzdrževal.

27.

POGLAVJE

Janez na počitnicah - Posebno razvedrilo v času opoldanskega počitka - Prvo pastoralno pismo monsinjorja Alojzija Fransonija, škofa v Fossanu in administratorja turinske škofije - Druge sanje - Janez se vpiše kot študent v zavod v Chieriju - Župnik in sovaščani poskrbijo za vzdrževalnino

KO JE JANEZ, BOLJ MALO zadovoljen, končal to šolsko leto in je bila njegova prihodnost še vedno negotova, se je, vdan v svoj položaj, vrnil k svoji materi. V družini je prišlo medtem do pomembnih sprememb. Mati Marjeta in brat Jože, ki je bil star že osemnajst let, sta stopila v skupno podjetje z nekim Jožefom Febrarom. Vzeli so v najem kmetijo, imenovano Susambrino, last družine Matta na hribčku med Becchiji in Castelnuovom. To kmetijo je nekaj let pozneje kupil vitez Pescarmona. Jože je dobil sobo v pogodbeni hiši, Febraro pa je imel svojo pristavo in zemljišče na meji Susambrina. Marjeta je izmenoma bivala v tem novem stanovanju in v Becchijih, kakor so pač terjala poljedelska dela. Polbrat Anton je po razdelitvi družinskega imetja živel sam v tistem delu hiše, ki mu je bil dodeljen, obdeloval svoj kos zemlje in kot poljski delavec pomagal tistim kmetom, ki so potrebovali njegovo pomoč. Janez je bival pri bratu Jožetu, ki ga je neizmerno ljubil in mu puščal, da se je popolnoma predal svojim knjigam. Zbral je majhno knjižnico religioznih pisateljev. Knjige so mu darovali ali pa posodili učitelj Lacqua, župnik v Moncuccu, in don Calosso. Med deli so bile tudi knjige blaženega Alfonza Marije Ligvorskega in nekaj katekizmov z razlago, ki se jih je naučil na pamet. Nikakor pa ni hotel biti v breme svojemu bratu in je zato vodil na pašo dve kravi na spodaj ležeči travnik ali pa pomagal pri obdelovanju polja. V kotu hiše si je uredil majhno delavnico, kjer je popravljal svojo in Jožefovo obleko in ob kovaški peči popravljal pokvarjeno poljsko orodje.

Neka deklica, po imenu Rosa Febraro, hčerka zgoraj imenovanega Jožefa Febrara, ki se je pozneje omožila s Cagliero in tako postala svakinja monsinjorja Janeza Cagliera, apostolskega vikarja Patagonije, je prav tako gonila svojo čredo v tisti kraj. Ona je pripovedovala, kako se je mladi Bosko potopil v svoje misli in ni opazil, kako sta kravi zašli v obdelane njive in jih je potem ona zavrnila nazaj na travnik. Ko je Janez opazil njeno pomoč, se ji je na kratko zahvalil in včasih izkoristil preprosto dekletovo ponudbo in pustil njej v varstvo svoji dve kravi, sam pa se je umaknil v senco vrb ali žive meje in tam molil ali bral kako knjigo.

V tej samoti je Janez našel način kako biti zaposlen tudi v času oddiha, ko kmetje, posebno v opoldanski vročini, navadno počivajo, on pa se je odločno držal svojega pravila, da čez dan ne bo nikdar počival. "O pravem času se dvigni in se ne obotavljaj, pohiti domov in ne zapravljaj časa. Tu se lahko zabavaš in strežeš svojim muham, vendar ne gréši z objestno besedo" (Sir 32,11). Vem, da je to, kar bom sedaj povedal, nepomembno, toda tudi neznatne reči morejo vstopiti v veliko sliko in pripomoči k večji lepoti. Od Boga navdihnjeni pisatelj opisuje v Tobijevi knjigi psička, ki je spremljal mladega Tobija na poti. Tekel je pred njim in je prišel prvi nazaj v očetovo hišo. Sv. Janeza Evangelista je prese-netil lovec, ko je božal prepelico, in možakarju, ki se je temu čudil, dejal: "Zakaj se čudite, če pustim moji duši, da se oddahne, da bo mogla vzleteti s svojimi mislimi v nebo?" Poleg tega imajo dobre duše v sebi stari nagon, ki ga je imel nedolžni Adam, da je imel oblast nad vsemi živalmi. Naj povem, da so v Jožetovi hiši imeli lovskega psa, ki mu je Janez dal ime Bracco. V prostem času ga je naučil vseh mogočih iger in skokov. Pes mu je podajal zdaj eno zdaj drugo taco, kakor mu je z glasom ukazoval. Ko mu je dal jesti, je moral jed lepo mirno vzeti z roke. Ko je bil kos prevelik, ga je Janez z resnim obrazom opomnil: "Požeruh! Kaj boš vse na en mah požrl?" Bracco je postal negotov, gledal je gospodarja in se zadovoljil s tem, da je lizal hrano. Šele ko mu je Janez ukazal "Jej!", je požrl svoj zalogaj.

Včasih je ukazal svojemu zvestemu spremljevalcu, da je šel gor in dol po lestvi, ki je vodila na senik. Seveda mu je bilo to nenavadno početje v veliko zabavo, ko je videl psa vsega zmedenega hoditi po tej nenavadni poti, na katero pa ga je počasi le privadil. Drugič ga je nesel ali vrgel visoko na senik, odmaknil lestev, se oddaljil in ga glasno klical. Pes je lajal, tekal sem in tja, iskal mesto, kjer bi mogel priti dol, se prestrašil globine, končno pa le skočil in ves radosten pri-tekkel k svojemu gospodarju. Bracco je Janeza spremljal, kamor koli je šel. Če je bil Janez utrujen od poti in si je poten hotel malo oddahniti ter odložiti suknjič,

je zaklical: "Bracco, nesi moj suknjič!" Če se je kaj obotavljal, je pes zgrabil za rob obleke, in medtem ko se je Janez slačil, na vso moč vlekel. "Toda Bracco! Raztrgal boš! Pusti! Sedaj ga dobiš." Pes je takoj popustil, in ko si je Janez slekel suknjič, ga je položil Braccu na hrbet, ta pa je, boječ se, da bi ga izgubil, previdno hodil in strogo pazil, da mu ne bi zlezl na to ali ono stran in padel na tla.

Ob nedeljah se je s tovariši vračal iz cerkve na svoj hribček in jih zabaval z novimi predstavami svojega zvestega Bracca. Potem ko je med smehom tovarišev izvedel celo vrsto iger, mu je Janez ukazal, naj skoči na hrbet kravi, ki se je pasla nedaleč od tam. Uboga žival je nejeverno in žalostno gledala svojega gospodarja, kot bi hotela reči "Kaka neumnost!". Toda po ponovnem Janezovem ukazu, ki ni dopuščal ugovora, se je Bracco pognal, toda zgrešil je cilj ter padel na drugi strani na tla. Sedaj je poskus ponovil in srečno pristal kravi na hrbtu. Sedel je na zadnje noge, skušal držati ravnotežje in si ni upal skočiti dol brez ukaza. Tedaj se je Janez oddaljil in se delal, kot da se ne bi brigal zanj. Pes je začel tuliti, kakor da bi prosil za dovoljenje, da bi se smel rešiti te zadrege, v kateri ga je Janez pustil za nemalo časa, vse dokler ni žival, videč, da se gospodar ne zmeni, močno zalajala, skočila in stekla za gospodarjem ter ga dohitela, kakor bi mu hotela očitati brezobzirnost. Ni mogoče opisati veselja, ki so ga mladi občutili.

Lahko bi mislili, da bi se Janez, ki je tako silno žaloval zaradi izgube malega kosa, ko je bil še majhen, težko ločil od te nadarjene živali. Vendar ni bilo tako, kajti spomnil se je obljube, ki jo je naredil Gospodu. Ko so ga neki sorodniki prosili, da bi jim ga pustil, je brez nadaljnjega privolil in jim ga sam pripeljal na dom. Bracca so veselo in slovesno sprejeli, in ko je Janez videl, kako je vdan novim gospodarjem, je skrivaj odšel. Toda ko je prišel domov, se je tam pojavil njegov zvesti prijatelj. Ves plah, s povešeno glavo, kot da bi hotel priznati svojo nepokorščino, se je počasi približal, mahal z repom in se kdaj pa kdaj ustavil. Janez se mu ni nasmehnil kot po navadi, ampak mu je rekel: "Veš, Bracco, to ni več tvoj dom. Zato ti jaz ne bom več dal jesti." Tedaj se je žival zavlekla v kot in se dolgo ni ganila. Nekaj dni pozneje so prišli sorodniki iz Moncucca, da bi ga spet odpeljali. Toda kakor hitro so ga v Moncuccu spustili na prosto, je bil v kratkem času spet v Susambrinu. Janez ga je sprejel s palico v roki. Toda namesto da bi se umaknil, je pes legel k njegovim nogam z vsemi štirimi kvišku, kot bi hotel reči: "Tepi me, kolikor hočeš, samo dovoli mi ostati tukaj." Janeza je prizor tako ganil, da je obdržal Bracca pri sebi.

Mir teh počitnic je vznemirila vesela novica, da je bil s papeško listino 12. avgusta fossanski škof monsinjor Alojzij Fransoni imenovan za administratorja turinske nadškofije. In neke septembrske nedelje je Janez poslušal, ko so s pri-

žnice brali njegovo prvo pastirsko pismo, v katerem je bilo nakazano, da so se časi začeli slabšati. Civilna oblast je proti cerkvenim predpisom zahtevala, da naj bi darovali mašo zadušnico za nekega kirurga iz Annecyja, ki je nekrščansko umrl, in prepovedala jezuitom natisniti njihov koledar, če ne bi za praznik sv. Gregorija VII. prej natisnili skupnih beril namesto lastnih, ki so po njihovem mnenju žalila vladarja. Ne da bi se vlada zavedala, je podpirala nakane sektašev, ki so v želji, da bi pospešili nastanek po njihovih zamislih oblikovane družbe, meseca februarja z 200 možmi skušali napasti Savojo, a so jih kraljevske čete razpršile. Aprila pa je policija zaprla sokrivce advokata Angela Brofferia in drugih, ki so pripravili novo zaroto. Ali ni mogoče to pastirsko pismo, prežeto z žalostjo in povezano z imenom monsinjorja Fransonija, v Janezovem srcu vzbudilo čustvo blage slutnje? To je bil oče, podpora, zaupni prijatelj, ki mu ga je Gospod namenil, da bi mu bil v učinkovito obrambo na začetku njegovih čudovitih ustanov. Eden je bil ustvarjen za drugega. Pastirček iz Becchijev je kazal iste plemenite težnje kot plemeniti gospod iz Genove. Ta gospod, ki je bil vzgojen v razkošju in obilju, ni postal kapucin zato, ker mu njegov oče markiz ni dal svojega dovoljenja. Pri petindvajsetih letih je prejel duhovniško obleko, in kakor hitro je postal duhovnik, se je takoj posvetil poučevanju krščanskega nauka in spovedovanju vernikov. Pridružil se je škofijskim misijonarjem in ob silnih odpovedih pa z nič manjšim uspehom z njimi prehodil in evangeliziral mnoge planinske pokrajine Ligurije. Čeprav Janez tedaj ni nič vedel za Božje skrivnosti, se vendar zdi, da so bili ti dogodki povezani z novimi sanjami iz tega časa.

V šoli v Castelnuovu je Janez sklenil tesno prijateljstvo s sošolcem Jožefom Turcom. Ta ga je seznanil s svojo družino, ki je imela vinograd v kraju, imenovanem Renenta, na meji Susambrina. Janez se je dostikrat umaknil v ta vinograd, ker je bil ta kraj bolj oddaljen od ceste, ki je prečkala dolino, in zato tudi bolj miren. Odpravil se je v višino, od koder bi lahko videl vsakogar, ki bi bil v njegovem domačem vinogradu in v vinogradu Turcovih. Tako je lahko pazil na grozdje, ne da bi ga kdo videl, in je mirno bral svoje knjige. Oče Jožefa Turca, ki je imel Janeza zelo rad, ga je dostikrat srečal, mu položil roko na glavo in dejal: "Pogum, Janezek, bodi priden in se uči, kajti Marija ti bo pomagala."

"Vanjo sem položil vse svoje upanje," je odgovarjal Janez. "Vendar sem vedno v negotovosti. Rad bi nadaljeval latinske šole in postal duhovnik. Toda moja mati nima sredstev, da bi mi pomagala."

"Ne boj se, dragi Janez. Videl boš, da bo Gospod zravnal tvojo pot."

"Tudi jaz upam," je dodal Janez, se poslovil ter šel na svoje opazovališče. S povešeno glavo je ponavljal: toda, toda ...

In glej, čez nekaj dni sta gospodar Turco in njegov sin videla Janeza vsega vselega, kako je ves iz sebe tekal in poskakoval po vinogradu. "Kaj pa je, Janezek," ga je vprašal gospodar, "da si tako vesel, ko si bil še pred kratkim tako zamišljen in pobit?"

"Dobre novice, dobre novice!" je vzkliknil Janez. "Prejšnjo noč sem imel sanje, v katerih sem videl, da bom nadaljeval šolo, da bom postal duhovnik in da bom na čelu mnogih dečkov, ki jih bom vzgajal vse svoje življenje. No, tako je sedaj vse lepo rešeno. Kmalu bom lahko duhovnik."

"Toda to ni nič drugega kot samo sanje," je menil gospodar Turco, "in od besed do dejanj je velika razdalja."

"Kaj še! Vse drugo je postransko," je sklenil Janez. "Da, da, postal bom duhovnik in bom na čelu množice dečkov, ki jim bom storil veliko dobrega." Tako govoreč se je ves zadovoljen odpravil v svojo opazovalnico.

Ko se je na drugi dan vračal od svete maše, ki se je je udeležil v župni cerkvi, se je oglasil pri Turcovih. Gospa Lucija je poklicala svoje brate, s katerimi se je Janez dostikrat pogovarjal, in ga vprašala, zakaj je tako radostnega obraza. Ponovno je povedal, da je imel lepe sanje. Ko so ga prosili, naj jim pove, kaj je sanjal, je povedal, da mu je prišla naproti veličastna Gospa, ki je vodila brezštevilno čredo, se mu približala, ga poklicala po imenu in mu rekla: "Glej, Janezek, vso to čredo zaupam tebi." "Toda kako bom mogel paziti na toliko ovac in skrbeti za toliko jagenjčkov? Kje bom našel pašnike, kamor naj bi jih peljal?" "Nikar se ne boj! Jaz bom s teboj!" In je izginila.

To sta nam pripovedovala sam gospodar Turco in gospodinja Lucija in je popolnoma v skladu z njegovimi Spomini, kjer preprosto pravi: "Ko sem bil star 16 let, sem imel druge sanje." Prepričan sem, da je videl in zvedel mnogo več, kot je povedal, zato da bi dal duška preobilju, ki je polnilo njegovo dušo. To je bilo znamenje zasluženega plačila za njegovo vztrajno zaupanje. In resnično se je pomoč nebeške Matere prav v tem letu posebno jasno pokazala.

Ker je bilo Marjeti zelo hudo, da je njen sin izgubil že toliko časa, se je odločila, da ga bo poslala v Chieri in ga vpisala v javne šole že naslednje leto. Z običajnim nasmeškom mu je sporočila to radostno novico in mu začela pripravljati osebno opremo. Ko je Janez zaslutil, da je mati v precejšnji stiski, ji je rekel: "Če ste za to, bom šel z dvema vrečama od hiše do hiše v naši vasi in prosil za pomoč." Marjeta je privolila. Za Janeza je bila to precej težka žrtev, ko je moral prositi miloščino sam zase. Vendar je premagal odpor in se ponižal. To so bili prvi koraki tiste težke poti, po kateri je moral hoditi do zadnjega diha. "Čim večji si, tem bolj

bodi ponižen, potem boš našel milost pri Gospodu" (Sir 3,18). Ker je sprejel ponižanje, ga je Bog povzdignil. Tako je šel od vrat do vrat po celem Morialdu. Matere so ga sprejemale kot svojega sina, mladi pa kot svojega brata. Razložil jim je svoj položaj in dobil v dar kruh, sir, koruzo in kako mero pšenice. Vsekakor tako skromna bera ni mogla zadostovati. Neka žena iz zaselka Becchi, ki je v tistih dneh bila v vasi na trgu, je močno obžalovala, da župnik ne najde načina, kako pomagati, da bi se šolal mladenič, ki je po njenem mnenju boljši govornik kot duhovniki v župniji. Ljudje, ki so jo slišali, so ji rekli, naj gre k župniku in mu osebno pove te pripombe. Dobra žena je poslušala nasvet in šla v župnišče. Župnik Dassano, ki ni prav nič vedel o Marjetini odločitvi in bil prepričan, da bo Janez nadaljeval šolo v Castelnuovu, je začel premišljevati o stvari. Obiskal je nekaj gospodov, zbral nekaj denarja in ga poslal Marjeti, ki je denar hvaležno sprejela in zanj kupila nekaj obleke, ki je še manjkala.

Medtem se je Marjeta skrbno trudila, da bi našla zares krščanske ljudi, pri katerih bi njen Janez stanoval. Verjetno je po nasvetu domačega župnika izbrala svojo rojakinjo Lucijo Matta, vdovo s sinom dijakom, ki je šla v Chieri zato, da bi lahko bolje skrbela za svojega otroka. Dogovorili so se za 21 lir mesečnine. Ker pa Marjeta ni mogla plačati celotne vsote, so se dogovorili, da bo Janez z opravljanjem domačih del, kot je prinašanje vode in drv, sušenje perila in podobno, odslužil preostanek.

Janez je kmalu obiskal župnika, da bi se mu zahvalil za prejeti dar, kajti bil je zelo čutečega srca, pa tudi zato, da je izpolnil predpis šolskega pravilnika. Če je kdo želel biti sprejet v državno šolo, če je torej hotel dobiti "admittatur" (sprejemno listino), je moral imeti župnikovo izjavo o svojem bivališču, v kateri je bilo rečeno, da se mu je kandidat predstavil in se pri njem vpisal v seznam šolarjev. To dejanje je prosilca postavilo pod posebno nadzorstvo župnika, od katerega je bilo potem odvisno nadaljevanje šolanja. To je bil eden izmed razlogov, zakaj so bili takrat šolarji spoštljivi do cerkvene oblasti, dajali krajanom dober zgled in bili čast svoje družine.

28.

POGLAVJE

Janez gre študirat v Chieri - Naklonjenost profesorjev - Prvi trije razredi gramatike - Dogodivščine, ki jih ni lahko razložiti

JANEZ JE USPEŠNO PRESTAL PREIZKUŠNJO, na katero ga je postavila Gospodova dobrotà. Potem ko je večkrat spremenil bivanje v Morialdu, Caprigliu, Moncuccu in Castelnuovu ter imel priložnost, da je raziskoval nagnjenja, napake in navade otrok v odmaknjenih krajih, majhnih vaseh in velikih trgih, je sedaj prišel v mesto, kjer so mu trume mladih, tako dijakov kot obrtnikov, dajale priložnost za nova opazovanja, ki so mu bila potrebna, da je vedno bolj spoznaval okolje, za katerega se je moral pripraviti. To je dolga in trnjeva pot, a zelo rodovitna! Kaj ve tisti, ki ni bil preizkušan (od težav)! "Človek, ki je mnogo potoval, je mnogo spoznal, kdor je veliko izkusil, bo pametno govoril" (Sir 34,9).

Janez pa je moral na lastni koži preizkusiti težave dijaškega življenja, njegove tegobe, nevarnosti in pomanjkanje, da bo sposoben podpirati, pomagati, sočustvovati, poskrbeti, tolažiti tiste, ki naj bi tako kakor on postali duhovniki po poti, polni križev in težav. Dijaško življenje v tistih časih ni bilo tako lahko kakor danes, ko imamo toliko zavodov, ustanov in zavetišč, kjer mladi, ki so nadarjeni in z dobro voljo, lahko svoje šolanje opravijo zastonj ali le malo prispevajo za vzdrževanje. Poleg tega pa je majhna možnost za prodajo družinam oteževala priti do denarja. Prva skrb ljudi s podeželja, ki so hoteli svojega otroka poslati študirat in mu dati duhovniški poklic, je bila, kje dobiti zanj stanovanje. Včasih so dva ali po trije skupaj vzeli v najem sobico pri kom, ki jih je hotel sprejeti na stanovanje; največkrat so se sami ali po dva nastanili v ozkih podstrešnih sobicah. Stanarino ali najemnino so plačevali z določeno mero žita ali povrtnin ali z eno ali dvema brentama vina, pa tudi s pomaganjem pri gospodinjstvu. Hrana oziroma preprosto mineštro so dobivali pri gospodarju ali pa so jim starši

tedensko pošiljali kruh od doma. Pogosto so mladi zapuščali svojo vas z vrečo moke, koruze, krompirja, kostanja in to jim je moralo služiti za hrano za celo leto. Naj je bila zima še tako trda, ni bilo govora o ogrevanju, ker so bila drva zelo draga. Kar jim je manjkalo, so si morali študentje zaslužiti s prepisovanjem pisem, inštrukcijami ali drugimi koristnimi opravili zunaj šole. Videli bomo, kako je Janez, da bi olajšal svoji materi zelo težko breme izdatkov, veliko časa uporabil za opravila, ki njegovemu šolanju zanesljivo niso bila v korist. Zato se je seveda moral učiti ponoči in se posvečati življenju, ki ga je on sam imenoval raztreseno, toda če ga gledamo z drugega vidika, ga lahko imenujemo previdnostnega.

Dan po vernih dušah 1831 je Marjeta izročila Janezu dve meri pšenice in pol mere pšena, s čimer naj bi si plačal stanovanje. "To je vse, kar ti morem dati", mu je rekla, "za drugo bo poskrbela Božja previdnost." Janez Becchis, ki je hotel dragemu prijatelju pokazati svojo naklonjenost in ni imel ničesar, kar bi mu lahko podaril, je prišel z vozom, naložil kovček prtljage z vrečama pšenice in pšena in mu vse skupaj zastonj zapeljal v Chieri. Drugi dan je Marjeta naložila Janezu na hrbet vrečo moke in vrečo koruze, šla z njim na sejem v Castelnuovo, tam prodala blago, da bi dobila denar za zvezke, knjige in peresa, brat Jože pa se je poslovil od njega in mu zaželel veliko sreče.

V Castelnuovu sta se srečala z Janezom Filippellom, ki je bil star toliko kot Bosko. Marjeta je morala opraviti še nekaj poslov, zato je prosila Filippella, da je pospremil sina v Chieri, kamor naj bi tudi ona kmalu prišla. Filippello je privolil, in ko mu je Marjeta dala nekaj soldov, se je napotil z Janezom v Chieri. Po dveh urah hoda sta prišla v Arignano in sedla, da bi se malo odpočila. Bosko je prijatelju pripovedoval o že opravljenem šolanju, o lepih stvareh, ki se jih je naučil pri pridigah, nauku in katekizmu, mu svetoval dobra dela, ki naj bi jih opravljal, in mu pripovedoval zgledne dogodke in ustrezne razlage. Tedaj mu je Filippello segel v besedo: "Komaj sedaj greš v šolo, in že toliko znaš! Kmalu boš postal župnik!" Bosko ga je pozorno pogledal v obraz in odgovoril: "Župnik? Ali veš, kaj pomeni biti župnik? Poznaš vse njegove dolžnosti? Ko se on dvigne od kosila ali večerje, mora pomisliti: jaz sem se najedel, toda, ali so moje ovčice imele kaj, da so potešile svoj glad? Vse kar poseduje in česar nujno ne potrebuje, mora dati ubogim. In potem koliko drugih velikih odgovornosti! Oh, dragi Filippello, jaz ne bom postal župnik. Grem v šolo z namenom, da bom vse svoje življenje posvetil dečkom." Ko je to povedal, sta se zopet odpravila na pot. Filippello je hodil ves zatopljen v misel o krščanski ljubezni, ki je prevečala njegovega tovariša. Don Bosko sam je ta pogovor omenil Filippellu leta 1884 in mu dejal: "Ali sem postal župnik?"

Ne dolgo zatem je Marjeta dohitela Janeza in ga predstavila gospe Luciji Matta, pri kateri naj bi stanoval, postavila prednjo vrečo z žitom in dejala: "Tu je moj sin, tu je stanarina. Jaz sem storila svoje in moj sin bo storil svoje. Upam, da ne boste nezadovoljni z njim." Globoko pretresena, pa vendar radostna se je vrnila domov.

Mesto Chieri leži šestnajst kilometrov vzhodno od Turina, na planjavi, ki je lahko nagnjena proti jugovzhodu in jo s treh strani obkrožajo ljubki hribčki. Zavarovano pred severnimi vetrovi, ima zelo zdravo podnebje. Skozi šest vrat vstopiš v njegove lepe ulice, okrašene s cerkvami, palačami in samostani. Tu so vzgojni zavodi, med njimi semenišče in javna šola v nekdanjem samostanu svete Klare. V njem je več spomenikov, ki pripovedujejo o pretekli slavi. V mestu sta dve župniji: svete Marije Stopnic in svetega Jurija. V času, o katerem pišemo, je bilo v mestu devet tisoč prebivalcev. V dvajsetih tovarnah za izdelavo bombaža je delalo štiri tisoč delavcev in več predilnic svile je zaposlovalo kakih petsto predilcev. Chierijski sejmi so sodili med najbolj znamenite v Piemontu.

Kdor je rasel med gozdovi in je komaj videl kak podeželski kraj, je, ko se je znašel v tem mestu, naredilo nanj močan vtis. Toda Janez se novim doživetjem ni prepustil novim doživetjem. Že od otroških let je bil navajen, da je vsak prosti čas izrabil za branje, sedaj, ko je odvisno samo od njega, ali bo dosegel svoj cilj, pa je odločno zbral vse duhovne sile in se izognil vsem nekoristnim raztresenostim. Sam nam pripoveduje: "Prva oseba, ki sem jo spoznal, je bil duhovnik Evstahij Valimberti, dragega in častitljivega spomina. Dal mi je mnogo koristnih napotkov in nasvetov, kako naj se izognem nevarnostim. Povabil me je, da sem mu ministriral pri maši, in to mu je dajalo priložnost, da mi je vedno primerno svetoval. On sam me je predstavil šolskemu prefektu dominikancu patru Sibilli in drugim mojim profesorjem. Medtem pa se je začela šola. Vse dotedanje šolanje je bilo vsega nekaj, konec koncev nič, tako da sem imel sicer obilico koristnih spoznanj, pa velik nered in polno nejasnosti. Svetovali so mi, da bi začel šesti razred. Danes bi bila to pripravnica za prvo gimnazijo. Moj prvi učitelj, po imenu T. Pugnetti, prav tako častitega spomina, me je imel zelo rad. Pomagal mi je v šoli, me vabil na svoje stanovanje, imel je sočutje z mojo mladostjo in zaradi moje dobre volje je storil vse, kar bi mi bilo v korist.

S svojimi leti in s svojo postavo sem bil kakor steber sredi svojih tovarišev. Željan, da bi se čim prej rešil tega položaja, sem po dveh mesecih, ko sem v šestem razredu prišel na prvo mesto, naredil izpit za peti razred. Rade volje sem vstopil v novi razred, nekaj zato, ker so bili součenci starejši in večji, zlasti pa, ker je v petem razredu poučeval profesor Valimberti. Po dveh mesecih, ko sem

bil spet prvi v razredu, sem bil izjemoma sprejet k izpitu in prestopil v četrti razred, ki ustreza naši drugi gimnaziji.

V tem razredu smo imeli za profesorja Jožefa Cima, ki je skrbel za strog red. Ko je zagledal sredi šolskega leta v razredu učenca, ki mu je bil enak po postavi, je sredi pouka v šali rekel: "Ta mora biti ali velik osel ali pa izreden talent. Kaj rečete k temu?" Ves zmeden zaradi tako stroge ocene položaja sem dejal: "Nekaj srednjega: fant, ki ima najboljšo voljo, da bi izpolnjeval svojo dolžnost in napredoval v učenju." Profesorju je odgovor ugajal in z nenavadno ljubeznivostjo je dodal: "Če imate dobro voljo, ste prišli v prave roke. Jaz vas ne bom pustil brez dela. Korajža velja! Če boste naleteli na težave, mi takoj povejte in jaz vam bom pomagal." Iz vsega srca sem se mu zahvalil.

Bil sem nekako dva meseca v tem razredu, ko je neki dogodek povzročil, da so vsi govorili o meni. Profesor je razlagal življenje Agezilaja, ki ga je napisal Kornelij Nepot. Tistega dne nisem imel pri sebi knjige, pozabil sem jo doma. Da bi profesorju zakril svojo napako, sem imel v roki Donata. Ker nisem vedel, na kaj naj bi bil pozoren, sem, medtem ko sem poslušal učiteljeve besede, obračal liste v knjigi zdaj v eno zdaj v drugo stran. To so opazili moji tovariši. Najprej se je začel smejeti eden, za njim še drugi in cel razred je bil pokonci. "Kaj se dogaja?" je vprašal učitelj. "Hočem, da mi takoj poveste!" Ker so bile oči vseh uprte vame, mi je ukazal, naj ponovim zgradbo stavka in razlago. Vstal sem in še vedno z Donatom v roki na pamet ponovil besedilo, zgradbo in celotno razlago, kot jo je malo prej povedal profesor. Ko sem končal, so tovariši z vzkliki občudovanja samohotno začeli ploskati. Ne morete si misliti, kako silno je to razkačilo profesorja, ker naj bi bilo to po njegovih besedah prvič, da ni zmozel držati reda. Hotel mi je dati zausnico, toda jaz sem umaknil glavo. Potem je položil roko na mojega Donata in želel od učencev vedeti za vzrok tega nereda. Ko sem bil že sam na tem, da bi zadevo učitelju ponižno pojasnil, so moji tovariši dejali: "Bosko je imel v rokah Donata in je bral in razlagal, kakor da bi imel knjigo Kornelija Nepota." Profesor je sedaj vzel v roko Donata in mi dejal, naj preberem še dva stavka. Njegova jeza je v trenutku prešla v začudenje in občudovanje in je rekel: "Zaradi vašega čudovitega spomina vam odpuščam vašo pozabo. Srečni ste! Le to glejte, da boste svoje darove pravilno uporabili."

Toda zdi se, da mu je v štirih gimnazijskih letih poleg nadarjenosti in spomina stala ob strani še druga, posebna sila, ki mu je veliko pomagala. Tega mnenja so bili njegovi součenci, ki so nam pripovedovali naslednje pripetljaje. Neke noči se mu je sanjalo, da jim je dal profesor nalogo in da jo je napisal. Kakor hitro se je zbudil, je skočil iz postelje in napisal nalogo, latinski narek. Pri prevajanju mu je

pomagal neki prijatelj duhovnik. Naj bo že kakor koli, zares je profesor tisti dan dal nalogo, in to prav tisto besedilo, o katerem je sanjal Janez. Tako je lahko brez uporabe slovarjev v kratkem času napisal nalogo, kakor se je spominjal iz sanj in kakor mu je bila popravljena. Odlično je uspel. Ko ga je povprašal o nadrobnostih, mu je Janez prostodušno vse povedal in mu vzbudil živo začudenje.

Drugič je Janez nalogo oddal tako hitro, da se je učitelju zdelo nemogoče, da bi mogel mlad fant v tako kratkem času premagati toliko slovničnih težav. Zato si je izdelek natančno ogledal. Presenečen zaradi take natančnosti je zahteval, naj mu pokaže osnutek v zvezku. Janez mu ga je izročil. Začudenje je bilo veliko. Profesor je nalogo pripravil prejšnji večer, in ker je bila predolga, je narekoval samo polovico. Toda v Janezovem zvezku je bila cela naloga: niti zlog več niti manj. Kako je bilo to mogoče? Bilo je popolnoma nemogoče, da bi Janez v tako kratkem času prišel do naloge in jo prepisal, saj je bilo profesorjevo stanovanje precej oddaljeno od njegovega. Kaj torej? Bosko je priznal: "Sanjalo se mi je." Zaradi teh in podobnih pripetljajev so ga tovariši začeli imenovati sanjač.

Nočem izrekati sodbe o teh dogodkih, niti jih ne bom za sedaj skušal razlagati. Vztrajno izročilo jih je ovekovečilo v Oratoriju. Ko so don Boska vprašali o vsem tem, ni zanimal, temveč nam je sam pripovedoval o mnogih drugih podobnih dogodkih, ki so bili nadvse veličastni. Zgodovinar, ki obravnava don Boskovo življenje, ne sme molčati o njih, ker bi to bilo isto kot pisati o Napoleonu I., ne da bi govorili o njegovih bitkah. Ime don Bosko in izraz sanje sta dve soodnosni besedi. Če te strani ne bi govorile o njih, bi tisoče in tisoče bivših gojencev vprašalo: "Kaj pa sanje?" In v resnici je bilo občudovanja vredno, kako se je ta pojav ponavljal celih šestdeset let. Po dnevu, polnem misli, načrtov, podvigov, ko je položil svojo trudno glavo na zglavnik, je stopil v novo področje misli in prizorov, ki so ga zaposlovali vse do zore. Tega nenehnega menjavanja idealnega življenja s konkretnim, resničnim življenjem ne bi mogel nihče drug prenesti, ne da bi to ne vplivalo na njegovega duha: don Bosko pa je ostal vedno miren in premišljen v vseh svojih dejavnostih.

V mislih imam Sirahove opomine: "Prazne in varljive upe ima le nespameten mož, sanje dajo peruti nespametnim. Človeku, ki lovi senco in se podi za vetrom, je podoben, kdor se zanaša na sanje. ... Sanje so prazne ... Če niso poslance od Najvišjega kot njegovo obiskanje, si jih ne jemlji k srcu, ker so sanje premnoge zapeljale, ker so propadli taki, ki so se nanje zanašali. Postavo pa bomo izpolnjevali brez laži, popolnost je modrost v zanesljivih ustih" (Sir 34,1–2.5–8). To je res. Res pa je tudi, da je očetovska dobrota Gospoda v stari in novi zavezi in v življenju premnogih svetnikov v sanjah dajala spodbudo, nasvet, ukaz, duha

prerokovanja, glas grožnje, upanja in nagrade, tako posameznikom kakor celim narodom. Ali morda don Boskove sanje spadajo v to vrsto? Naj ponovim: ne presojam, so drugi, ki morajo soditi. Pravim pa, da je don Boskovo življenje splet tako čudovitih dogodkov, da ni mogoče ne videti neposrednega Božjega posega in moramo zato izključiti možnost, da bi on bil nespametnej, zaslepljenec, pod vplivom nečimrnosti in laži. Kdor je živel ob njem trideset ali štirideset let, ni mogel zaslediti nikakršnega znamenja, da bi si hotel pridobiti ugled pri svojih s tem, da bi se kazal obdarjenega z nadnaravnimi darovi. Don Bosko je bil ponižen in ponižnost zavrača laž. Njegove pripovedi so vedno imele za cilj samo Božjo slavo in zveličanje duš in so bile tako polne preproščine, da so povezovale srca. Nikdar ga nismo slišali, da bi pripovedoval fantastične privide ali nakazoval nagnjenost k novotarijam v razlagi katoliškega nauka. Ko je don Bosko govoril o teh sanjah, je večkrat zatrdil: "Imenujte jih sanje, imenujte jih prilike, dajte jim katerokoli drugo ime, ki vam je bolj všeč, toda če jih boste pripovedovali, sem prepričan, da bodo vedno pomagale k dobremu."

29.

POGLAVJE

Janez si previdno izbira prijatelje - Pomaga tovarišem pri učenju - Družba veselja - Pobožne vaje - Duhovno bogastvo v dobrem spovedniku

SVETI DUH JE DEJAL: "NAJ bo veliko takih, ki s teboj žive v miru, tvoj svetovalc pa naj bo le eden izmed tisočev. Če pridobivaš prijatelja, ga pridobivaj v preizkušnji, in mu nikar ne zaupaj prehitro. Marsikdo je namreč prijatelj v njemu ustreznem času, a ne ostane pri tebi na dan tvoje stiske. Je tudi prijatelj, ki se sprevrže v sovražnika, ki bo v tvojo sramoto razkrival vajine prepire. Je tudi prijatelj, ki sede za tvojo mizo, a ne ostane pri tebi na dan tvoje stiske. Dokler boš imel srečo, bo eno s teboj, zaupen bo s tvojimi domačimi; če pa boš ponižan, bo proti tebi in se bo skrival pred tvojim obličjem. Drži se daleč od svojih sovražnikov (posebno še od sovražnikov tvoje duše) in bodi previden do svojih prijateljev (Sir 6,6–10.13).

Janez je, gnan od previdnosti, nekako nagonsko sledil tem vodilom vse od prvega trenutka, ko je vstopil v šolo v Chieri. Takole piše: V prvih štirih razredih sem se moral sam naučiti načina, kako naj ravnam s svojimi sošolci. V mislih sem jih razdelil v tri skupine: dobre, brezбриžne in slabe. Sklenil sem, da se bom teh zadnjih za vsako ceno izogibal, kakor hitro bi moral priti v stik z njimi. Z brezбриžnimi se bom družil iz vljudnosti in iz potrebe. Z dobrimi bom sklenil prijateljstvo, domač pa bom samo z najboljšimi, ko se bo izkazalo, da so zares takšni. To je bil moj odločen sklep. Ker pa na začetku nisem v tem mestu nikogar poznal, sem se odločil, da ne bom domač z nikomer in da se bom izogibal tudi daljnih priložnosti za nevarnost. Vendar sem se moral mnogo boriti s takimi, ki jih nisem zadosti dobro poznal. Eni so me hoteli peljati v gledališče, drugi so me vabili, naj se z njimi igram, pa zopet drugi na kopanje in nekateri tudi, da bi šli krast sadje. Eden mi je celo svetoval, da naj bi gospodinji, pri kateri sem

stanoval, ukradel kak dragocen predmet in bi si tako mogli kupiti sladkarije. Osvobodil sem se verige teh žalostnih primerov tako, da sem strogo bežal pred njihovo družino, kakor hitro sem jih spoznal. Navadno sem se jih znebil tako, da sem jim povedal, da me je moja mati izročila gospodinji in da ne želim iti nikamor in ne napraviti ničesar brez njenega privoljenja."

Ta stroga pokorščina dobri Luciji je bila Janezu v korist tudi v vsakdanjih potrebah. Ko ga je videla tako prizadevnega pri gospodinjski pomoči, ki ji jo je bil v smislu dogovora dolžan, tako pametnega, pobožnega in obdarjenega s toliko lepimi lastnostmi, in ko ona sama zaradi toliko opravkov ni mogla tako skrbeti za družino, kot bi si želela, ker je bila preveč zaposlena z raznimi opravki, mu je z velikim pričakovanjem izročila svojega po značaju zelo živahnega edinega sina, ki se je silno rad zabaval, pa nerad učil, in ga prosila za ponavljalne učne ure, čeprav je hodil v višji razred kot Janez.

Janez se je zavzel zanj kot za svojega brata. Zlepa, z majhnimi darilci, domačo zabavo in s povabilom na pobožne vaje ga je tako ukrotil, da je postal učljiv, ubogljiv in delavoljen in se je v šestih mesecih iz raztresenega fanta spremenil v dobrega in pridnega učenca, zadovoljil svoje učitelje in bil med prvimi v razredu. Gospodarica je bila silno vesela in je Janezu odpustila celotno mesečnino ter mu dajala hrano, Janezu pa je ostala samo skrb za knjige in obleko. To skrbno varuštvo nad domačim sinom je trajalo dve leti. Strežniček je postal vzgojitelj mladih dijakov: Božja previdnost ga je uvajala v še dodatno vejo njegovega bodočega apostolskega delovanja. V tem se je potem vadal še naprej, ne da bi pri tem opuščal dosedanje dejavnosti. Njegova dejavnost ni poznala miru. Čas, ki ga dijaki uporabljajo za razvedrilo, je on izrabljal za ročno delo. V mizarski delavnici enega svojih znancev se je kmalu naučil oblanja, merjenja in žaganja in pri tem spretno uporabljal kladivo, dleto, sveder. Bil je sposoben delati pohištvo, sicer bolj grobo, vendar je lahko opremil sobo. Včasih je delal zase, včasih pa za svoje dobrotnike, to je za tiste, pri katerih je bil na stanovanju.

Seveda so tovariši, ki ga niso mogli pridobiti za izgrede, izrazili svojo jezo v običajnih nevljudnih oblikah in včasih izzivalnih, za kar se pa Janez ni zme nil in je še naprej bil do njih dobrohoten kot vedno. Njegova ljubeznivost pa je pridobila tiste, ki so bili navadno najbolj malomarni v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Začeli so se zatekati k njemu v šolskih težavah, prosili so ga za pomoč pri nalogah in ga spraševali za stvari, ki so jih rabili v šoli. V njem se je v polni meri uresničeval rek: "Otrok, izvršuj svoja dela v ponižnosti, potem boš priljubljen pri ljudeh, ki so Bogu po volji" (Sir 3,17). Janez jim je šel na roko, to pa ni ugajalo profesorju, ki je tako pomoč prepovedoval, češ da takšna napačna dobrohotnost

podpira lenobo. Ta prepoved stroge pravičnosti je bila v nasprotju z Janezovo ljubeznijo do sošolcev. Nekega dne se je zgodilo, da so ga njegovi sošolci iz stanovanja, ker niso znali ali niso mogli napisati naloge, prosili, da bi jim posodil svojo. Ker Janez ni hotel prekršiti ukaza svojega učitelja, obenem pa ni hotel, da bi njegovi tovariši bili kaznovani, ker bi šli v šolo brez naloge, je pustil svojo nalogo na mizi in se umaknil. Tovariši so izrabili priložnost, se polastili naloge in vse prepisali. Ko je učitelj pregledal naloge, je bil močno užaljen; ugotovil je, da so vse enake, se pravi, da so jih prepisali. Sum je padel na Janeza, ki je dejal, da ni prekršil ukaza. Dodal pa je, da s tem, ko je pustil svojo nalogo na mizi, ni nemogoče, da bi je tovariši ne prepisali. Ker je učitelj poznal Janezov značaj, si ni mogel kaj, da ne bi po eni strani občudoval njegovo pokorščino, po drugi pa njegovo dobro srce in še njegovo zvitost, kako je skušal oboje uskladiti. Po pouku mu je rekel: "Nisem hud zaradi tega, kar si naredil, vendar v prihodnje ne delaj več tega." Učitelj je dobro vedel, da je skušal Janez s svojo iznajdljivo, ustrezljivo ter za žrtve pripravljeno ljubeznijo pridobiti svoje tovariše za dobro.

Tedaj je Janez začel z bolj koristno pomočjo: tovarišem je pomagal reševati težave, ki jih sami niso zmogli, in tiste, ki so bili manj nadarjeni, tudi poučevati. S tem je ugodil vsem, zato so ga vsi imeli radi, ga spoštovali in cenili. Počasi so začeli prihajati k njemu, nekaj zato, da so se zabavali, da so poslušali zgodbe ali da so skupaj delali domače naloge. Končno pa so prihajali k njemu tudi brez posebnega namena, kar tako, za družčino kot v Morialdu in Castelnuovu. Da bi takim zborovanjem dali kako ime, so jih imenovali Družba veselja. Ime je bilo kar pravnjše, ker so morali člani prinašati take knjige, govoriti o takih rečeh in uvajati take zabave, ki so vzbujale veselje. Prepovedano je bilo vse, kar bi moglo zbuditi negotovanje, zlasti pa vse, kar bi pomenilo Božjo žalitev. Takoj pa je moral oditi vsak, ki je preklinjal, grdo govoril ali po nemarnem izgovarjal Božje ime, saj ni bil vreden take družčine. Janez je bil na čelu te skupine. Soglasno so sprejeli dva vodilna člena združenja: 1. Vsak član Društva veselja se bo izogibal vsake besede in dejanja, ki ni v soglasju z dostojanstvom pravega kristjana. 2. Natančnost v spolnjevanju šolskih in verskih dolžnosti.

Janez je v Družbi veselja zbral nekaj zares zglednih članov. Zaslužita biti imenovana: Viljem Garigliano iz Poirina in Pavel Braja iz Chierija.

Pavel Viktor Braja je bil sin Filipa Braja in Katarine Cafasso iz Brusasca, rojen v Chieriju 17. junija 1820. Dečka so v domači hiši vzgajali pod ljubeznivim vodstvom očetovega strica kanonika Hijacinta Braja. Pozneje je hodil v občinsko šolo, kjer so ga predstojniki in učitelji imeli radi ter ga sošolcem postavljali za zgled v učenju in v pobožnosti. Bil je obdarjen z nenavadno bistrostjo in

spominom, v presoji pa je kazal modrost, ki je presegala njegovo starost. Ko je bil star deset let, je kazal željo, da bi študiral in postal duhovnik. Zelo rad je ponavljal pridige, ki jih je slišal v cerkvi. Nekega dne je na povabilo staršev in prijateljev pripravil nagovor. Stopil je na za to priložnost pripravljeno prižnico in govoril tako lepo, kot da bi bil že izkušen govornik, ter požel občudovanje in pohvalo vseh navzočih. Pogosto je sorodnikom in prijateljem priporočal, da bi se izogibali razkošja in mode. Pri tem se je opiral na mnenje dekana Fosca, ki je trdil, da je razkošje zanka, ki jo nastavlja hudič. Znal je priložnostno uporabljati besede, ki jih je slišal pri izkušenih ljudeh, ter dajal nasvete ljudem, ki so jih potrebovali, in ljubeznivo tolažil vse, ki so bili v tegobah.

Don Bosko piše: "Garigliano in Braja sta se zelo rada udeleževala poštene zabave, vendar tako, da sta najprej izpolnila svoje šolske dolžnosti. Oba sta cenila zbranost in pobožnost in mi stalno dajala dobre nasvete. Vse praznike smo po zavodskem zborovanju šli v cerkev sv. Antona, kjer so očetje jezuiti čudovito poučevali krščanski nauk, zlasti s pomočjo zgledov, ki jih nisi mogel pozabiti celo življenje. Med tednom se je Družba veselja zbirala na domu enega izmed članov in razpravljala o verskih vprašanjih. Na ta sestanek je lahko prišel kdorkoli. Garigliano in Braja sta bila najbolj točna obiskovalca. Imeli smo nekaj prijetne zabave, kakšno nabožno predavanje ali branje, molitev, si dajali dobre nasvete in si zaupno razodevali osebne napake, ki smo jih opazili sami ali smo slišali, da so o njih govorili drugi. Ne da bi se zavedali, smo izpolnjevali vzvišeni nasvet: Blagor mu, ki ima koga, ki ga opozarja, in Pitagorovo priporočilo: Če nimate prijatelja, ki bi vas opozarjal na vaše napake, plačajte sovražnika, da vam bo naredil to uslugo. In k temu še tisto, kar pravi Sveti Duh: 'Boljši je očiten opomin kakor hlinjena ljubezen. Prijateljevi udarci so pošteni, sovražnikovi poljubi pa hinavski (Prg 27,5–6). Poleg teh prijateljskih sestankov smo hodili poslušat pridige, hodili pogosto k spovedi in k svetemu obhajilu."

Tu je primerno mesto, da povemo, da je bila v tistih časih vera sestavni del vzgoje. Profesor, ki bi četudi v šali izrekel kakšno opolzko ali protiversko besedo, bi bil takoj odpuščen iz službe. Če se je to dogajalo profesorjem, si lahko predstavljamo, kako strogo je bilo potem šele za neredne in pohujšljive učence.

Vsak dan so se morali vsi udeležiti svete maše in vsak učenec je moral imeti molitvenik in ga pobožno prebirati. Na začetku pouka so vsi skupaj molili "Začni, prosimo, Gospod" z zdravamarijo in na koncu "Zahvalimo te, vsemogočni Bog" prav tako z zdravamarijo. Ob sobotah so morali vsi znati na pamet vprašanja iz katekizma, ki jih je dajal duhovni voditelj, in na koncu pouka zmoliti litanije Matere Božje.

Ob nedeljah so morali vsi učenci priti k skupni maši. Medtem ko so prihajali v cerkev, so opravljali duhovno branje, nato je sledilo opravilo presvete Device Marije in nato maša ter za konec razlaga evangelija. Popoldne je bil katekizem in vsak učenec je bil dolžan odgovarjati na vprašanja duhovnega voditelja. Sledile so še večernice in nauk. Vsi so bili dolžni prejemati zakramente, in da bi onemogočili malomarnosti v teh pomembnih dolžnostih, je moral vsakdo mesečno prinesiti listek o opravljeni spovedi in za veliko noč listek o prejetem obhajilu. Kdor ni izpolnil teh dolžnosti, ob koncu leta ni mogel opravljati izpitov, pa četudi je bil še tako dober dijak. Vsi, ki se niso pokoravali ali niso znali katekizma in jih je duhovni vodja izključil iz kongregacije, so bili izključeni tudi iz šole.

Za božič je bila predpisana tridnevnicca kot priprava na praznik, z dvema pridigama na dan, s sveto mašo, z molitvijo Marijinega opravila in z molitvami za devetdnevnicco. Med postom so morali ob dnevih pouka vsi učenci prihajati h katekizmu, ki je bil na začetku pouka. Vsako leto so od petka pred cvetno nedeljo do velike srede vsi opravljali duhovne vaje z dvema premišljevanjema in dvema naukoma ter to pobožnost zbranosti sklenili z velikonočnim obhajilom. Vsak si je moral priskrbeti potrdilo, da je opravil vse te pobožne vaje.

Tako je urejala versko plat srednješolskih učnih ustanov kraljevska odredba, ki jo je izdal 23. julija 1822 kralj Karel Feliks in katere načelo je bilo, da je Bog temelj znanosti in vsake moralnosti in zato mora biti šola versko usmerjena. Pouk je spadal pod nadzor škofa in učitelji niso mogli sprejemati in ne nadaljevati poučevanja, ne da bi vsako leto predložili potrdilo svojega škofa, da je njihovo vedenje neoporečno in da so izpolnjevali svoje poslanstvo v prid vere in države. Prav tako so mladino tistega časa čuvali pred pogubnimi nevarnostmi, ki so današnjemu rodu kamen spotike: sekte so začele po kraljestvu širiti kupe protiverskih, nemoralnih in prekucuških spisov. In kralj Karel Feliks ni dolgo čakal na odstranitev tega zla. Septembra 1831 je ustanovil petčlansko komisijo, ki je imela nalogo strogo paziti na pojave take kuge. Njegov ukaz so izpolnjevali z veliko vnemo.

Ni treba torej poudarjati, kako so učitelji pozorno nadzorovali branje svojih učencev. Don Bosko piše: "Ta stroga verska disciplina je dajala čudovite sadove. Minilo je tudi več let, ne da bi iz ust učencev slišal kako kletev ali grdo besedo. Dijaki so bil učljivi, spoštljivi tako v času šole kakor doma v družinah. In neredko se je dogajalo, da so tudi v razredih s številnimi učenci vsi na koncu leta izdelali razred. V tretjem razredu, v letu humanitete in retorike, so v mojem razredu vedno vsi izdelali. Moja najsrečnejša izbira pa je bila stalen spovednik v osebi teologa Maloria, kanonika kolegiate cerkve v Chieriju. Vsakokrat, ko sem šel

k njemu, me je ljubeznivo sprejel. Spodbujal me je celo, da bi se pogosteje spovedoval in pristopal k svetemu obhajilu. V tistih časih si zelo redko naletel na koga, ki bi spodbujal k pogostemu prejemu svetih zakramentov. Ne spominjam se, da bi mi kdaj kateri izmed mojih učiteljev kaj podobnega svetoval. Kdor je hodil več kot enkrat na mesec k spovedi in obhajilu, so ga imeli za zelo krepostnega. In veliko spovednikov tega ni dovoljevalo. Jaz pa se moram zahvaliti temu svojemu spovedniku, da me tovariši niso zavedli v določene neredne, ki jih morajo, žal, obžalovati nekateri neizkušeni mladi ljudje v velikih zavodih."

30.

POGLAVJE

*Janez navaja tovariše k obisku cerkve in prejemanju svetih zakramentov
- Izleti v pouka prostih dneh - Njegova posebna pobožnost do Marije -
Ljubezen do družine - Smrt Pavla Braja - Janez se vrne v Castelnuovo*

JANEZ JE V SKRBI ZA svoj duhovni napredek in v želji po lepem življenju svojih sošolcev storil vse, da je s svojo ljubeznivostjo in prizadevnostjo privabil čim več tovarišev, in to ne samo člane Družbe veselja, ob prazničnih dnevih v cerkev in k prejemanju svetih zakramentov. Ob nedeljah pa, potem ko so izpolnili dolžnosti dobrega kristjana, in v pouka prostih dneh, jih je z namenom, da bi jih odtegnil brezdelju in slabim tovarišijam, vabil na zabavo in jim predvajal rokohitrške igre, za katere so bili noro navdušeni in se jih je naučil z izrecnim namenom, da bi jih navajal k dobremu. Zato so ga imeli kot za poveljnika male vojske.

Pogosto je svoje mlade prijatelje vodil na izlete, navadno zunaj mesta, v kako cerkev ali romarsko svetišče, kamor so hodili z namenom, da so pomolili pred najsvetejšim Zakramentom in počastili Devico Marijo pred njeno podobo. Napotili so se skozi lepe griče, ki obdajajo Chieri, šli od vasi do vasi in v veselem razpoloženju tako zavlekli svoj izlet, da so prišli domov pozno popoldne.

Drugikrat so zgodaj zjutraj šli v gozdove Superge nabirat gobe in se tam zadržali cele dneve. Veselo so se klicali z vrha hribčkov in slišali odgovore iz dna globeli. To je bilo kričanja, veselega ponavljanja in kdaj pa kdaj kaka živahna pesem. Eni so nabrane gobe nosili v klobuku, drugi so zanje pripravili vrečo tako, da so zvezali rokave na suknjiču, tretji pa so si jih naložili kar za srajco. Proti večeru so se vračali domov utrujeni, rdeči v lica od dolgega tekanja, vsi prepoteni, pa polni vesele razposajenosti in lačni, da bi snedli celega vola.

Včasih se jim je zahotelo, da bi šli peš v Turin gledat bronastega konja na trgu sv. Karla ali marmornati kip pred kraljevsko palačo. S kosom kruha v torbi so iz Chierija odpotovali pogumno, kakor da bi šli zavojevat cel svet. Ko so prišli v Turin, so si za nekaj soldov kupili kostanjev za priboljšek. Šli so na trg, si ogledali kip, obiskali kako cerkev in se vsi zadovoljni vrnili domov; kako malo je treba za zabavo preprostih in nedolžnih src!

V tem letu sta dva pomembna dogodka dvakrat zbrala ogromne množice ljudi v Turinu. 1. aprila je monsinjor Alojzij Franson, z bulo 24. februarja izvoljen škof turinski, z velikimi slovesnostmi prevzel svojo službo. Pozneje, meseca julija, so svetišču Marije Tolažnice predali srebrni kip Device Marije z detetom Jezusom v naročju, ki ga je kralj Karel Feliks dal izdelati znanim zlatarjem in je iz svojega dodal, kar je manjkalo daru vernikov. Kraljica - vdova Marija Kristina pa je dala kipu dve zlati kroni. Nepopisen je bil prizor pobožnosti, ko je ta sveta podoba prvič blestela v žarkih sonca, v letni procesiji, ki jo lahko še sedaj imamo za praznik vsega Piemonta. Janez ni smel manjkati in iz njegovih ust smo lahko slišali, kako silno mu je bilo pri srcu svetišče Marije Tolažnice.

Nikdar ni pozabil nasveta svoje matere, ko ga je popeljala v šole v Castelnovo: Imej pobožnost do Marije! - V Chieriju pa je imel najraje cerkev Marije Stopnic, ki ji na splošno pravijo stolnica: obsežna in veličastna s svojimi tremi ladjami ima več prostora od vseh stolnic v Piemontu in jo krasi dvaindvajset oltarjev, vsak v svoji lepi kapelici. Pod te visoke starodavne gotske oboke je prihajal Janez vsak dan zjutraj in zvečer in poklekal pred podobo Naše Gospe Milosti, da ji je izpovedal sinovsko ljubezen in od nje prejel vse milosti za uspeh v poslanstvu, ki mu ga je ona sama zaupala. Ves čas svojega dijaškega bivanja v Chieriju je ostal zvest tej pobožnosti. Ni bila majhna spodbuda, da je obiskoval to cerkev tudi ob drugih urah, njemu draga navzočnost in angelsko vedenje semeniščnika Jožefa Cafassa pri oltarni službi ob slovesnih obredih pa tudi njegova čudovita ljubezen pri poučevanju katekizma za otroke.

V mesecu maju pa je zato, da bi materi Božji Mariji poklonil najlepši šopek cvetlic, zbiral najbolj poredne dečke in jih vodil k spovedi v to cerkev, ki jo je oskrbovalo deset kanonikov, med katerimi je bil tudi njegov spovednik.

Njegova krepost je z neustavljivo silo delovala na duše. Njegova zmernost v jedi in pijači, njegovo zatajevanje čutov, zlasti oči, sta bili taki, da je bil vsem vzor obvladovanja samega sebe in čistosti. Pametne in pobožne matere v Chieriju so, kakor že matere v Morialdu in Moncuccu, zelo želele, da bi njihovi sinovi zahajali v njegovo družbo; in tisti, ki so prihajali k njemu, so bili vedno bolj ubogljivi in spoštljivi do svojih staršev.

Kljub učenju in drugim opravilom Janez ni pozabljal na svojo družino, h kateri se je pogosto vračal v mislih z vso ljubeznijo. Do Antona, ki se je prav tisto leto oženil, ne samo da ni kazal najmanjšega sovraštva, temveč je gojil odkrito naklonjenost, ki jo je ohranil vse življenje.

Omenili smo, da je Janez pogosto sanjal. Med drugim je nekoč sanjal o svojem bratu Antonu, da je pekel kruh pri gospe Damevino v bližini svoje hiše in ga je napadla vročina in da mu je, ko ga je srečal na cesti in ga vprašal, kako mu gre, odgovoril: "Pravkar me je napadla vročina. Ne morem več stati pokonci. Moram leči in si odpočiti." Drugo jutro je o sanjah pripovedoval svojim tovarišem, ki so enoglasno vzklikli: "Bodi prepričan, da se je to tudi zgodilo." In zgodilo se je. Proti večeru je v Chieri prišel brat Jože in Janez ga je takoj vprašal: "Je Antonu že bolje?" Jože je začuden vprašal: "Ali že veš, da je bolan?"

"Da," je odvrnil Janez.

Jože je dodal: "Mislim, da stvar ni resna. Vročica ga je napadla včeraj, ko je pri gospe Damevino pekel kruh. Sedaj mu je že bolje."

Četudi tem sanjam ne pripisujemo pomembnosti, nam vendar razodevajo skrita čustva njegovega srca, ki so ga takoj nagnila, da je, kot nam poroča Mihael Rua, pomagal družini svojega polbrata, kakor hitro mu je bilo mogoče.

Marjeta je pogosto prihajala v Chieri in za Janeza prinašala košaro pšeničnega kruha in pogačo iz koruzne moke. Včasih je prišel z njo tudi Bracco. Zvesta žival je na tisoč načinov izkazovala svojo vdanost gospodarju, in ko se je mati Marjeta odpravljala domov, se je pes skušal skriti, da bi ostal z Janezom. Tedaj je mati Marjeta dejala: "Glej, kolikšno zvestobo, kakšno vdanost, kakšno ljubezen in navezanost kaže ta pes do svojega gospodarja. Če bi mi ljudje imeli vsaj polovico takšne podvrženosti in ljubezni do Boga, kako vse drugače bi bilo na svetu in kakšna slava bi to bila za Gospoda!"

Zdelo se je že, da bo to leto preteklo brez kakšnih posebnih žalostnih dogodkov za Janeza. Pa ni bilo tako. Zadela ga je žalost zaradi smrti enega njegovih najboljših tovarišev, mladega Pavla Braja. Pravi vzor pobožnosti, vdanosti in žive vere je, potem ko je prejel svete zakramente, po dolgi in mučni bolezni umrl 10. julija. Njegova lepa duša se je pridružila slavi sv. Alojzija, ki ga je celo življenje zvesto posnema. Več njegovih profesorjev, med njimi tudi profesor kanonik Clapié, ga je obiskalo v času njegove bolezni. Cela šola je žalovala za njim in vsi učenci so se udeležili njegovega pogreba, mnogi pa so z Janezom na čelu ob pouka prostih dnevih za dušo pokojnega prijatelja prejeli sveto obhajilo ter zmolili bogoslužno molitev Mariji v čast in rožni venec. Vsi, ki so ga poznali,

starši, sorodniki, prijatelji, učitelji in sošolci, so žalovali za njim. Eden izmed profesorjev je ob novici planil v jok in dejal: "Nikdar v življenju nisem jokal zaradi nikogaršnje smrti, smrt tega fanta pa me je ganila do solz." Njegov oče pa je v družinske spomine zapisal te besede: "Dne 10. julija 1832 je odšel v večna počivališča Pavel Viktor Braja, star 12 let, sin mene Filipa in pokojne Katarine Cafasso. Brez dvoma smem utemeljeno reči, da je poletel v nebesa."

Šolsko leto 1831/32 se je končalo in Janez se je vrnil v Castelnuovo. Njegovi prijatelji iz Morialda, s katerimi je ostal vedno tesno povezan in jih je kdaj pa kdaj ob četrtkih obiskal, so mu ob novici, da prihaja k njim na jesenske počitnice, daleč od vasi prišli naproti in ga zmagoslavno pospremili v materino hišo. Ta prizor se je potem ponavljal vsako leto in vedno s posebnim praznovanjem. Med te fante je bila uvedena tudi Družba veselja, njeni člani pa so postajali vsi tisti, ki so se med letom izkazali s poštenim vedenjem. Prav tako pa so iz seznama črtali tiste, ki so se neprimerno vedli, zlasti še, če so preklinjali in grdo govorili.

Ko se je Janez vrnil domov, je čutil potrebo, da bi dopolnil svoje učenje, ki na kakem področju ni doseglo uspeha, kot bi si ga želel. Ni bil človek, ki bi stvari opravil polovičarsko, ni bil zadovoljen s preprostim uspehom, temveč mu je šlo za resničen napredek in v vsem je hotel poznati razloge. Tri opravljene razrede v enem letu bi kdo drug štel za velik uspeh, on pa je razmišljal, ali morda ni bil prenašel prehod iz enega razreda v naslednjega. Ko sem pregledal dokazila o opravljenih izpitih tretjega gimnazijskega razreda, si ne morem priti na jasno, ali jih je opravil pred počitnicami ali po njih. Pred seboj imam spričevalo šolskega leta 1832/33, iz katerega je mogoče razbrati, da je 5. novembra 1832 Janez Bosko opravil izpit in bil uvrščen na "seznam študentov gramatike" (in albo studiosorum grammatices). Gre tukaj za datum izpita ali za dan potrdila?

Kakorkoli že, Janez, ki je inštruiral druge in jim pomagal do lepih uspehov v šoli, je čutil potrebo, da bi njega inštruirali učitelji, ki so dobro poznali predmete tretje gimnazije. Zato se je odločil, da bo dva meseca in pol počitnic uporabil za učenje. Ko je razložil načrt materi in si je zagotovil stanovanje v Serri di Butigliera, je prosil župnika v Butigliera d'Asti, teologa Jožefa Vaccarina, da bi ga spremljal pri premišljenem prevajanju latinskih pisateljev. Don Vaccarino, ki je bil še zelo mlad, je prevzel župnijo komaj 3. februarja 1832. Napori novega evangelijskega področja dela, želja, da bi se okoristil z dušnopastirskimi izkušnjami svojih sosedov župnikov, in želja, da bi sam izpopolnil svoje znanje, so ga nagnili k odločitvi, da je na lep način zavrnil Janezovo prošnjo. Ko je pozneje govoril s svojim župljanom Gambom, je vzkliknil: "Če bi jaz takrat mogel predvideti načrte

Božje previdnosti s tem fantom, bi zanesljivo sprejel to hvaležno nalogo tudi za ceno kakršnekoli žrtve: bodisi, da bi se odpovedal svojemu študiju, bodisi kako drugače, samo da bi mogel reči: "Imel sem srečo, da sem bil don Boskov učitelj!"

Janez se je razočaran v tem svojem upanju vrnil na kmetijo v Susambrinu in skušal čisto sam, s svojo lastno bistrostjo, reševati težave, ki so jih vsebovala dela latinskih pisateljev. Nekega dne je duhovnik Dassano šel po spodnji dolini in videl, kako je Janez pasel krave in pri tem imel v roki knjigo latinskega klasika. Slišal je, da si je Janez želel inštruktorja. Ustavil se je in začel spraševati o njegovem učenju. Janez mu je moral na glas prebrati en del besedila. Čudil se je jasnosti izgovora in smiselnemu branju. Brez nadaljnega je stopil k materi Marjeti in ji dejal: "Pripeljite mi vašega Janeza v župnišče in videli bomo, kaj se da narediti." Drugi dan se je Marjeta podvzela in se skušala čim prej srečati z župnikom. Ta je vzel neko svojo knjigo, mu določil nekaj strani in naročil, naj se jih nauči na pamet, pride po določenih dnevih in pokaže svoje znanje. Janez se je umaknil in čez nekaj ur prišel nazaj. Duhovnik Dassano ga je presenečeno vprašal, zakaj se je tako hitro vrnil. Ko je slišal, da je prišel zato, da bi mu na pamet povedal določene strani, najprej ni verjel in ga je odslovil. Toda Janez je spoštljivo vztrajal pri svojem in duhovnik mu je dovolil, da je smel tiste dolge strani povedati na pamet, in to tako brežhibno, da se ni zmotil niti pri enem samem stavku. Župnik Dassano je od presenečenja ves iz sebe dejal: "No, prav! Učil te bom, ti pa boš, če ti je prav, čistil mojega konja in pazil nanj." Kaplan, ki je bil navzoč pri teh besedah, je dodal: "Tega fanta bom jaz učil; od njega pričakujem veliko dobrega." Od takrat je Janez vsako jutro točno odhajal od doma, bil v šoli v latinskem in italijanskem leposlovju tega zelo izobraženega duhovnika in opravljal službo hlevskega hlapčiča. Tudi tukaj ni vedel, kaj pomeni beseda brezdelje. Če gospodar ni potreboval konja za vprego v svojo kočijo, ga je on vodil na sprehod. Ko sta bila zunaj naselja, ga je spraval v galop, tek ob njem, mu skočil na hrbet in spretno stal na njem, medtem ko je konj tekel. To je bila njegova edina zabava. Preostali čas je uporabil za učenje in za praznično zabavo v Susambrinu ali v Becchijih in za pobožne vaje. "Med počitnicami," tako je pripovedoval v naši navzočnosti Pilippello, "smo ga videli redno v cerkvi v Castelnovu, kjer je pogosto prejemal svete zakramente. Vsi so ga čislali in imeli radi in jaz ga ne morem tako pohvaliti, kakor si zasluži." Za Janeza veljajo besede Pregovorov: "Dobro ime je boljše kakor veliko bogastvo, priljubljenost je boljša od srebra in zlata (Prg 22,1).

31.

POGLAVJE

Janez se vrne v Chieri in vstopi v razred latinske gramatike - Spoštovanje, ki mu ga izkazuje profesor in sošolci - Njegova ponižnost - Instrukcije dijakom iz Chierija - Janez gre k birmi - Reformna komisija in končni izpiti - Nedeljska šola v Morialdu - Nova maša Jožefa Cafassa

NOVEMBRA 1832 SE JE JANEZ VRNIL V Chieri na stanovanje gospe Lucije Mata, ki mu je zopet izročila v varstvo svojega sina in ga zato oprostila plačevanja stanarine in mu dajala hrano. Za sprejem v šolo je predložil župnikovo potrdilo, da se je v župnijski cerkvi udeleževal cerkvenih obredov in enkrat na mesec opravil zakramentalno spoved, kakor je to za dijake predpisoval pravilnik pred začetkom šolskega leta. Janez je z dobrimi ocenami in z zaupanjem v lastne moči vstopil v razred gramatike, ki ustreza našemu tretjemu gimnazijskemu razredu. To je bilo zanj pravo zmagoslavje. Kanonik Frančišek Calosso in duhovnik profesor teolog Janez Bosco iz Chierija, ki je bil pozneje doktor leposlovja in filozofije na Vojaški akademiji v Turinu in profesor cerkvenega govorništva na Kraljevski univerzi, sta večkrat govorila z monsinjorjem Janezom Cagliom in z drugimi o čudovitem prizadevanju Janeza Boska, o tem, kako se je v enem letu začel učiti latinščino in v enem šolskem letu naredil tri razrede z izvrstnim uspehom.

Njegov profesor gramatike je bil oče Dominik Giusiana iz dominikanskega reda, ki ga je Janez imel še posebno rad, on pa je Janezu izkazoval posebno pozorno ljubezen. Dobri učenec si je to tudi zaslužil. Doktor Karel Allora iz Castelnuova d'Asti, ki je bil njegov sošolec v Chieriju, je leta 1888 z vidnim zadovoljstvom pripovedoval, kako naš Janez v tistih letih ni prav nič razkazoval svojih sposobnosti in ni kazal niti sence stremuštva in kako je iz vsega njegovega obnašanja žarel neki izreden in nadnaraven čar. Kot dijak je bil neke vrste

nadzornik vseh in čeprav ni imel nikakršnega pooblastila, je bil vendarle nekakšen predstojnik, kajti vsi so se pokoravali temu, kar je on povedal. "Vse od tistega časa je bil pravi svetnik," je navdušen nad svojim součencem vzkliknil doktor Allora. Zlasti je blestel v ponižnosti v razmerju do svojih sošolcev. Prav tistega leta je eden njegovih sošolcev na skrivaj izmaknil njegov zvezek, prepisal iz njega sonet, spremenil nekaj besed in dal, da je listek krožil med sošolci, kakor da bi bil sonet napisal on. Dečko se je grel v priznanju in pohvali sošolcev. Toda nekaj dni pozneje je prišel list s sonetom v roke Janezu. Ni se užalil zaradi tolikšne nesramnosti in ni terjal časti avtorstva zase, temveč je molčal, da ne bi osramotil prijatelja. Vendar je pod sonet napisal: Ali je res ta moka iz tvoje vreče? (Est ne de sacco ista farina tuo?) in ga vrnil nečimrnežu.

Ko se je po Chieriju razširil glas o njegovi pobožnosti in zanesljivosti in njegovih čudovitih uspehih pri učenju, so ga mnoge družine iskale za inštruktorja svojim sinovom, in to ne samo za njegov razred gramatike, temveč tudi za višje razrede humanitete in retorike. In tako je začel poučevati in spremljati dijake v zasebnih hišah. Njegov namen je bil predvsem pomagati in delati dobro, pri tem pa tudi ni zavračal majhnih nagrad. Na tak način mu je Božja previdnost pomagala, da si je oskrbel obleko, perilo, šolske potrebščine in drugo, ne da bi obremenjeval družino. Vabili so ga na vse strani, da je prirejal družinske zabave. Rad se je odzival, če le ni bilo v nasprotju s šolskimi obveznostmi in ni spravljal v nevarnost njegove kreposti. Od več ljudi, ki so tista leta imeli opravka z njim, smo slišali: "Bil je tako dober, da ni mogel biti boljši!" Med tovariši je veljal za vodnika, pomirjevalca, pa tudi za učitelja na poti k popolnosti. Kajti Družba veselja se je v veliko korist njenih članov nadaljevala.

Toda Janez se je bližal osemnajstemu letu in še ni bil pri birmi. V tistih časih birmovanje na podeželju ni bilo prav pogostno. Tistega leta pa je dušnopastirska gorečnost teologa Vaccarina poskrbela njegovim župljanom za to veliko srečo. Janez se je takoj odpravil na pot in 4. avgusta 1833 v Butiglieri d'Asti prejel zakrament sv. birme po rokah monsinjorja Janeza Antona Gianottija, nadškofa iz Sasarija. Za botra je bil Jožef Marsano, za botro pa grofica Jožefa Melina. Nimamo podatkov o tem, kako se je Janez pripravil na ta veliki dogodek. Vendar pa iz sadov darov Svetega Duha, ki so se pokazali na njem, lahko sklepamo, kako živa je bila njegova vera.

Ob koncu šolskega leta je šolske ustanove v Chieriju obiskal predstavnik Reformne komisije v osebi advokata profesorja duhovnika Jožefa Gozzanija, zelo zaslužnega moža. Prišel je predsedovat izpitni komisiji in preverjat kakovost pouka. Njegovo ime je bilo strah učencev, ker je bil pravičen, in to v smislu

neizprosne zakonske pravičnosti. Ko so dijaki zvedeli za njegov prihod, so se razburili in slišati je bilo pritajene grožnje. Ko je profesor Gozzani, človek pre-računljive narave in hladne krvi, zaslutil, da mu učenci pripravljajo neprijazen sprejem, jih je takoj ob prihodu v Chieri zbral in v nagovoru obljubil, da ne bo neizprosen, niti strog. Ko je tako dijake nekoliko pomiril, jim je narekoval nalogo, pobral izdelke in odpotoval v Turin. Od tam je poslal ocene, ki so bile vse prej kot dobre. Kljub temu je vseh petinštirideset Janezovih sošolcev izdelalo razred in tako lahko šlo v višji razred humanitete, ki ustreza našemu četrtemu razredu gimnazije. Janez pa je bil v veliki nevarnosti, da ne bo mogel v naslednji razred, ker je dal tovarišem prepisati svoj izdelek. Da je smel iti naprej, je bila zasluga profesorja patra Dominika Giusiana, ki je dosegel, da so mu dodelili drugo nalogo, ki jo je dobro rešil in odlično opravil izpit. Tudi razmerje do profesorja Gozzanija se je izboljšalo, kar se je pokazalo že s tem, da je smel ponoviti izpit. Janez mu je ostal hvaležen in ga ohranil v lepem spominu. Postala sta si celo tesna prijatelja, zlasti ko se je omenjeni duhovnik Gozzani preselil v Mulledo Superiore pri Onegli, od koder je bil doma in tam osnoval mnogo dobrodelnih ustanov, med njimi tudi plačano mesto za dečka v salezijanskem zavodu v Alassiju, ki bi želel postati duhovnik.

Takrat so imeli lepo navado, da je občina vsaj enega učenca iz vsakega razreda oprostila prispevka 12 lir. Prosilec je moral biti odličnjak in se odlikovati po lepem vedenju. Janez je vsa leta izpolnjeval pogoje in bil oproščen te dajatve. V naših arhivih imamo potrdilo o opravljenem izpitu z datumom 22. avgust 1833 podpisanim od patra šolskega prefekta Sibilla; dvomesečna potrdila pa nosijo podpise kanonika Clapieja in duhovnika Piovana, duhovnih vodij, in profesorja patra Giusiana ter pričajo o Janezovem prizadevanju pri učenju in lepem vedenju.

Na koncu šolskega leta 1832/33 je sin gospe Lucije končal svoje šolanje in Janez se je poslovil od te gostoljubne hiše, kjer je bil deležen mnogih pozornosti, kjer pa je tudi on veliko pripomogel k veselemu sožitju z nepozabno srečo zaradi vzgoje in krščanskega dobrega zgleda. Ko je Janez Krstnik Matta odrasel, je v Castelnuovu d'Asti, svojem rodnem kraju, odprl drogerijo in bil dolga leta župan. 1869 je poslal v Oratorij v Turin svojega sina in ga tam pustil tri leta. Don Bosko ga je hotel imeti vedno pri svoji mizi in mu je izkazoval toliko pozornosti, da se je tisti, ki ni vedel za razloge, močno čudil toliki prednosti. To je bilo eno od znamenj velike hvaležnosti, ki jo je vedno ohranil do te družine.

Ko se je Janez vrnil v Susambrino, je ugotovil, da je poroka brata Jožeta pripeljala k materi Marjeti dobro osebo, ki ji je izkazovala vse tiste pozornosti, kot

jih je ona svoji stari materi. Zato je večino časa prebil v Becchijih, kjer je ob prazničnih dnevih zbiral dečke iz okolice, jih poučeval katekizem in zraven še branja in pisanja, za plačilo pa prosil, da so enkrat na mesec prejeli svete zakramente. Tukaj lahko vidimo začetek večernih in nedeljskih šol za otroke preprostega ljudstva, ki predstavljajo del prazničnega oratorija. Med tednom pa je po vsakodnevem daljšem razmišljanju in branju klasičnih avtorjev uporabljal čas za to, da je izdeloval pohištvo, ki ga je družina potrebovala. Sami smo videli mizo in nekaj stolov, ki jih je on naredil. Uporabil je tudi svoje znanje čevljarske obrti, ki se je je naučil v Chieriju: popravljal je raztrgane in ponošene čevlje, da so bili kakor novi, čeprav ni bil sposoben najzahtevnejših izdelkov. Ta njegova dejavnost, ki jo je narekovalo tudi ubošstvo, je pomagala prihraniti marsikateri novc. Zato je imel v svoji mali delavnici poleg kovaškega, krojaškega in mizarskega orodja tudi čevljarsko mizico.

V teh počitnicah je doživel tudi slovesen dogodek. Pobožni klerik Jožef Cafasso, ki je v župnišču v Moncuccu pod vodstvom župnika kanonika Cottina opravil duhovne vaje in bil v jesenskih kvatrah v soboto 21. septembra posvečen za duhovnika, je dan pozneje ob splošnem veselju in praznovanju domačinov daroval v Castelnovu prvo sveto mašo. Janez je jokal od svete zavisti, ko ga je videl pristopiti k oltarju, saj si je že toliko let želel skleniti z njim prijateljstvo, pa so mu to različne okoliščine vedno preprečile. Ko se mu je zato po maši približal z namenom, da bi mu poljubil novomašniško roko, mu je, tako menim, ljubezniv pogled novomašnika zagotovil, da bo njegova želja uresničena in bo v njem našel očeta, prijatelja, svetovalca in stalnega dobrotnika. Janez v tistem trenutku ni mogel vedeti, kako tesne vezi prijateljstva se bodo med njima spletle in kako ga bo prav po duhovniku Cafassu Božja previdnost vodila skozi življenje; niti ni slutil, da bo prav njega doletela naloga, da bo v svojih spisih ovekovečil spomin na tisti nepozabni praznik, in še manj, da bo on svetu razodel najgloblja čustva, ki jih je Božja ljubezen tisti dan prebudila v uši novega Kristusovega duhovnika. "Duhovnik Cafasso," tako piše don Bosko 1866, "je zapisal sklepe, ki jih je naredil na začetku svojega duhovništva. Nekega dne je pokleknil pred Križanega in dejal: 'Gospod, ti si moja dediščina: Dominus pars haereditatis meae' (Ps 16,5). To je prostovoljni sklep, ki sem ga naredil na nepozabni dan svojega duhovniškega posvečenja. 'Da, moj Bog, ti si moja dediščina, moja radost, življenje mojega srca za vedno: Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum' (Ps 72,26). Pa ne samo to, moj Bog, hočem biti ves tvoj, hočem postati svet. Ker ne vem, ali bom dolgo ali kratko živel, izjavljam, da hočem postati svet, in to takoj. Naj svet išče nečimrnost, užitke, časti, zemeljsko veličino, jaz nočem drugega, si ne želim in ne iščem drugega kot

to, da bi postal svetnik. Eden najsrečnejših ljudi bom, če bom postal svet, kmalu svet in velik svetnik." To je izjavil in držal besedo. Resnično sta svetost in nauk duhovnika Cafassa prek Janeza prešla na stotine duhovnikov in jih podpirala v boju proti nakanam, ki so jih proti prestolu in oltarju pripravljali sektaši.

Med spletkarji je bila predvsem Mlada Italija, ki jo je ustanovil in širil Giuseppe Mazzini proti obstoječemu redu, v časopisu, ki je nosil to ime. *Gazzetta Piemontese*, št. 99 letnika 1833, je prinesla odlomek navodil, ki jih je dajal: "Cilj združenja so svoboda, neodvisnost, človečanstvo, enakost. Uresničiti hočemo republiko. Časopis Mlada Italija razvija to načelo. Sodelovanje pri širjenju časopisa je veliko narodoljubno delo. Propaganda bo pritegnila posestnike in ti bodo pridobili svoje kmete. Zlasti si je treba pridobiti podeželske župnike, vendar zelo previdno. Treba je najprej ugotoviti šibko točko zveri in jo potem napasti ter premagati. V ta namen se ne smemo nikdar predstaviti kot nasprotniki religije in moramo tudi prezreti njihove napake. Zastava italijanske neodvisnosti mora plapolati ob oltarju, podobno kot stoji tam velikonočna sveča, viseti mora na zvoniku župnijske cerkve. Brez tega nevedni ne bodo pridružili svoje živalske sile našim pobudam. Ko bo župnik to zvezo rad oznanjal izpred oltarja, je zmaga naša. Spomnimo se Špancev v njihovi vojni za neodvisnost. Na čelu naj gre Kristus na poveljniškem praporu, duhovnik naj ima evangelij v roki: potem pa zastrupljene vode, zasede z vsakega položaja, skrite podzemeljske jame, kamor pada sovražnik, splošno odgovorni, ker niso uničevali in se umaknili, nevidne vrvi, da uničijo konjenico, podiranje mostov in cest, barikade v mestih, vrela voda in olje, goreči ogorki, pepel, ki ga sipljejo z oken, hudičeve zvijače, ki jih je treba ukrasti peklu, iskanje novih, še hujših uničevalnih sredstev in če mogoče s Plutovo prebrisanostjo."

Kljub temu da so pozorno sledili takemu početju in ga z vsemi silami ovi-rali, se je gibanje širilo med ljudstvom, med mladino, tudi najbolj pametno, da, celo med vojaki. Nekaj ljudi so sodišča zaslišala in obsodila na visoke kazni. Leta 1833 je vojni svet v Turinu obsodil na smrt odvetnika Scovazzija in odvetnika Cariola iz Saluzza zaradi nepokorščine in spodbujanja k članstvu v protidržavnih društvih. Prav tako so zaradi izdajstva obsodili na smrt šest vojakov. Tudi v Chamberyju so istega leta zaradi podtalnega delovanja obsodili na smrt več ljudi. V zaporu si je vzel življenje neki zdravnik Rufini, ki so ga ujeli v Genovi. Kri je tekla v Alessandriji in drugih piemontskih mestih. Vse te obsodbe niso mogle zaustaviti tajnih društev, temveč so jih samo spodbudile k večji čuječnosti in še bolj podžgale njihovo zagrizenost. Kot izhodišče za svoj boj proti Cerkvi so izbrali Piemont.

Vlada se je skušala braniti, vendar pa gola materialna sila ni zadostovala. Poleg tega je nosila v sebi zlo cezarizma. Kako naj si pridobijo spoštovanje lastne avtoritete, če se oni sami ne pokoravajo najvišji avtoriteti, Jezusu Kristusu, ki je predstavljen v njegovi Cerkvi?

Leta 1832 je bila na pobudo kralja Karla Alberta s papeško listino ustanovljena Apostolska delegacija ali svet škofov, ki naj bi uredila verska vprašanja v Piemontu. S popolnim soglasjem in s pomočjo kralja so ustanovili slavno Akademijo Superga, v kateri naj bi se izobrazili v religioznih vprašanih najbolj nadarjeni duhovniki, ki so že dosegli doktorat iz teologije in prava. Ponovno so uredili nekatere redovne province in razpustili nekaj samostanov, kjer je popustila redovna disciplina. Pospeševali so zakone cerkvenega prava in odpravili neredne med klerom s posebnim pravilnikom, obveznim za vse škofije. Določili so, da je pouk teologije podvržen nadzoru škofa, ustanovili so mala semenišča in javne šole in univerzam prepustili samo pravo, medicino, kirurgijo. V mesta in pokrajine naj bi prišli vodit šole šolski bratje, sestre sv. Jožefa in usmiljenke. Toda ta Apostolska delegacija je od vsega začetka imela nasprotnika v piemontskem senatu, ki je ni priznal in se je ustavljal papeškemu imenovanju.

Leta 1835 je Civilna komisija za presojo knjig zavrnila odvisnost od cerkvenih nadzornikov. Ni dovoljevala natisa spisov, v katerih bi se učila brezbožnost in grdila morala, ovirala pa je navodila o tem, kako so škofje odvisni od svetega sedeža; zavračala je pisatelje, ki so se borili proti galikanskim idejam in zagovarjali pravice Cerkve, dovoljevala pa je širjenje moderne filozofije, bodisi v tem, kar zadeva religijo, kakor v tem, kar zadeva politiko, in ovirala širjenje knjig, ki so se borile proti takim zmotam.

Kralj Karel Albert, globoko veren in dobrega srca, je imel zadosti praktičnega čuta in plemenitosti srca ter bil natančen v pobožnih vajah, strog sam s seboj in je dobro poznal zvijače, ki se skrivajo v prilizovanju. Toda zaradi svoje nagnjenosti k polovičnim ukrepom in v želji po enotni italijanski državi ni hotel pretrgati stikov z ljudmi revolucije, ki jim je bil prijatelj že od mladosti. Tako je imenoval za ministre De la Toura in Solaro la Margerita odlična katoličana, pa tudi liberalca Villamarina in Barbarouxa, ki nikakor nista hotela izvajati dogovorov s svetim sedežem in se držati zakonov in predpisov o cerkvenih zadevah, ki so jih izdali savojski kralji.

S temi je držalo nemalo teologov, ki so se na univerzi naučili napačnih načel cerkvenega prava pri cezaristih, in namesto da bi bili prvi branitelji načel Cerkve, so žal postali njeni nasprotniki. To je bilo veliko in globoko zakoreninjeno zlo. Toda tem spletkarjenjem naj bi napravil konec duhovnik Cafasso, ki je nadaljeval

delo teologa Guala v konviktu sv. Frančiška Asiškega. Srca mladih duhovnikov je pri pouku moralke znal napolniti s takim spoštovanjem in pokorščino do rimskega papeža in tako jasno prikazati njegove pravice v razmerju do držav, da je oblikoval nov rod duhovnikov, ki so znali zavračati galikanske sofizme in zanesljivo braniti najvišjo oblast in nezmotljivost papeža. Vse piemontske škofije so imele korist od tega poučevanja resnice, pravice in ljubezni. Duhovnik Cafasso bo prav tako izpopolnil cerkveno izobrazbo našega Janeza in naredil iz njega odločnega branilca Cerkev s tem, da mu bo posređoval jasno poznanje pravic in posebnih pravic, tako Božjih kakor naravnih, ki jih ima kot Božje kraljestvo na zemlji. Ko se bo Janez Bosko srečeval z učenci stare šole, ne bo nikoli pozabil s svojo ponižno ljubeznivostjo braniti papeža in Cerkev. Prav tako bo zanimivo gledati in slišati, kako bo ob koncu razpravljanja po kratkem odmoru smehljaje se sklenil: Načela univerze!

32.

POGLAVJE

Misel na poklic - Janez se odloči, da bo vstopil k frančiškanom - V Chieriju stanuje pri nekem kavarnarju - Kako preperečuje grde pogovore - Pohvala zaradi njegovega vedenja - Janez zastonj poučuje stolnega cerkovnika latinščino

Z LETOM HUMANITETE JE PRIŠEL tudi čas, ko bi se moral odločiti o svojem poklicu. Medtem ko je prej tako zelo hrepenel po duhovniškem stanu, ga je sedaj prevzel spoštljiv strah ob misli na tako vzvišeno službo in ob zavesti lastne nevednosti in večnih obveznostih, ki bi jih prevzel pred Bogom. "Spoštujte moje svetišče; jaz sem Gospod" (3 Mz 19,30).

O tej plati svojega življenja nam je naš Janez zapustil čudovito stran, kjer prihaja do izraza njegova ponižnost. "Sanje iz Morialda so mi bile vedno pred očmi. Še več, nekajkrat so se ponovile še bolj jasno, in če sem jim hotel verjeti, sem se moral okleniti cerkvenega poklica, po katerem sem vedno hrepenel. Toda nisem jim hotel verjeti; moj način življenja in popolno pomanjkanje kreposti, ki so potrebne za ta poklic, sta mojo odločitev spravljal v dvom in precejšnjo težavo. Oh, če bi takrat imel voditelja, ki bi se zavzel za moj poklic, bi bil to zame velik zaklad. Toda tega zaklada ni bilo. Imel sem odličnega spovednika, ki je hotel iz mene narediti dobrega kristjana, ki pa se ni hotel mešati v zadeve poklica. Ko sem sam pri sebi razmišljal, potem ko sem prebral neko knjigo, ki je razpravljala o izbiri poklica, sem se odločil, da bom vstopil v frančiškanski red. Če bom kot klerik ostal v svetu, sem si dejal, se bo moj poklic znašel v veliki nevarnosti, da se izgubi. Vstopil bom v cerkveno službo, se odpovedal svetu, vstopil v samostan, se predal študiju in premišljevanju, in bom tako v samoti premagoval svoje strasti, zlasti napuh, ki je v moji duši pognal že globoke korenine."

V Chieriju je Janez hodil v frančiškanski samostan in nekateri patri, ki so spoznali njegove izredne sposobnosti in pobožnost, so ga povabili, da bi vstopil v njihov red, in mu zagotovili, da mu ne bo treba plačati vsote, ki je obvezna za vse, ki vstopajo v noviciat. Ta predlog je za trenutek potišal vsak njegov dvom, toliko bolj, ker ga je skrbelo plačevanje mesečnine v semenišču in so se mu zdele zaprte vse druge poti.

Mati Marjeta mu je pri izbiri poklica vedno pustila popolno svobodo. Zato ni z njim nikdar govorila o prihodnosti, niti razpravljala o čim primernejši obliki življenja, ki bi ji ga omogočal njen sin, niti ni pokazala najmanjše želje, da bi ga imela pri sebi doma, niti, da bi želela iti živeti z njim, ko bi postal duhovnik. Če jo je Janez vprašal za njeno mnenje in kaj bi ona želela od njega, je vedno enako odgovarjala: "Jaz od tebe ne pričakujem nič drugega kot tvoje večno zveličanje!" Četudi je Janez videl, da je popolnoma mirna, je vendarle menil, da še ni prišel trenutek, da bi ji razodel svojo namero, bodisi ker ji ni hotel povzročiti bolečine, ki bi ji jo prizadela njegova odločitev, ali pa ker tako in tako ni šlo za stvar, ki bi jo bilo treba takoj uresničiti. Za sprejetje k frančiškonom je bilo treba opraviti izpit, na katerega so bile potrebne nekajmesečne priprave. Kljub temu je mislil, da je primerno, da uredi vse potrebne listine, in je zato zanje prosil župnika. Ta mu je listine izstavil, vendar ga je vprašal, kar je tudi naravno, za kaj jih bo potreboval. Janez župniku Dassanu ni prikril svojega namena.

Medtem je prišel čas, da se je vrnil v Chieri. Ker je gospa Lucia Matta zamenjala svoje bivališče, saj je njen sin končal svoje gimnazijsko šolanje, je bilo treba za Janeza poiskati novo stanovanje. Tedaj se je neki bratranec in prijatelj družine Bosko, po imenu Jožef Pianta iz Morialda, odločil, da bo v Chieriju odprl kavarno in prodajalno likerjev. Marjeta je izrabila priliko in prosila Pianta, da bi sprejel Janeza na stanovanje. Ta mu je ponudil službo natakarja v kavarni. Janez je ponudbo sprejel tudi zato, da bi bil bližje svojemu profesorju Banaudiju, s katerim je že bil prijateljsko povezan. Zdi pa se, da se Pianta še ni nastanil v svoji hiši, ko je Janez prišel v mesto, ker ni bilo še vse nared. Po poročilih starejših prebivalcev duhovniku Secondu Marchisiu in iz podatkov profesorja Janeza Turchija se zdi, da je naš Janez stanoval nekaj časa pri nekem Cavalliju, ki mu je za spanje odstopil kot v hlevu, on pa je v zameno za to oskrboval živino in opravljal dela v vinogradu, nedaleč od mesta. Janez je izrecno zahteval in dosegel prost sobotni popoldan, da je lahko šel v cerkev k spovedi. To je en dokaz več o Janezovi junaški srčnosti v prenašanju tolikih težav na poti k duhovništvu. To je bilo leto, ko je moral prestati največje pomanjkanje, celo glede hrane, ki je bila revna kakovostno in količinsko. Pravijo, da je gospod Ceppi, trgovec z železnino

v Chieriju, večkrat silil Pianta, da bi Janeza čim prej vzela na stanovanje. Kakorkoli so že stvari potekale, najdemo Janeza kmalu pri njegovem bratranecu, kjer služi kot nočni čuvaj in opravlja različna hišna dela. Ni dobival nikakršne plače, imel pa je prosti čas za učenje. Bratranec mu je dajal stanovanje in za hrano mineštro. Mati pa mu je od doma pošiljala kruh in priboljšek. Tesen prostor nad slaščičarsko pečjo, h kateremu je bilo mogoče priti po lestvi, mu je bil določen za ležišče. Če se je preveč stegnil, so mu noge bingljale ne le z revne slamnjače, ampak tudi iz samega prostora.

"Tisto stanovanje je bilo brez dvoma precej nevarno zaradi obiskovalcev, ki so zahajali tja," je don Bosko sam zapisal. "Toda ker sem živel z dobrimi kristjani in sem imel zares zgledne prijatelje, sem preživel tisti čas brez posebne moralne škode."

Lastnik mu je kdaj pa kdaj ukazal zapisovati točke pri biljardu. To je vedno delal s knjigo v roki. Njegovo lice se je zresnilo, ko je kdo preklinjal ali so začeli govoriti o nespodobnih rečeh, in preklinjevalcem in kvantačem je hitro zamirala beseda na ustih. Pogosto pa se ni zadovoljil samo s tihim očitkom in je dodal še besedo v opozorilo tistim, ki bi se pregrešili. Zato so nekateri izmed tistih veseljakov, ki se niso upali svobodno izražati, kakor se jim je hotelo, prosili Pianta, da naj bi ne bil Janez za zapisnikarja. Rekli so, da jih s svojim obnašanjem utesnjuje in da čutijo spoštovanje do njega. Včasih so jezno vzdikali: "Proč od tod s tem fantom!"

Ko je Janez končal svojo službeno dolžnost, se je učil in pisal naloge, preostali čas pa je uporabil za branje italijanskih ali latinskih klasikov ali za izdelovanje sladkarij in likerjev. V pol leta je tako napredoval, da je znal pripraviti kavo in čokolado in poznal kuharska navodila za izdelavo vseh vrst sladkarij, peciv, likerjev, sladoledov in osvežil. Izuril se je do take mere, da mu je gospodar v upanju na dober zaslužek ponudil, naj opusti vse druge zaposlitve in se popolnoma posveti temu poklicu. Toda Janez, ki je vse to delal za zabavo in sprostitve, je ponudbo odločno zavrnil in zatrdil, da je njegov namen nadaljevati šolanje. V tej okrepčevalnici se je naučil tudi kuhanja in si tako pridobil potrebno znanje za vodenje zavetišča za uboge.

Pri vseh teh najrazličnejših poslih ni nikdar pozabil na dnevno opravljanje pobožnih vaj. Taisti gospod Jožef Pianta je 10. maja 1888 pred salezijanci Bonnettijem, Bertom in Francesijem v eni izmed sob Salezijanskega doma v Chieriju izjavil: "Ni bilo boljšega mladeniča od Janeza Boska. Vsako jutro je ministriral pri nekaj mašah v cerkvi sv. Antona. Pri meni v hiši je bila moja stara bolna mati in neverjetno se zdi, s kakšno prizadevnostjo ji je stregel. Pogosto je ob knjigi

prebil celo noč in zjutraj sem ga neredko dobil, kako je ob prižgani luči pisal in bral." Pravijo, da se je v tistem nočnem bedenju naučil na pamet Danteja in Vergila.

Vsem je bil dober zgled. Gospa Klotilda Vergnano, hči lastnika hiše, je 1889 izpovedala, da ga ona kot mlada deklica ni videla nikoli brez dela ali pri igri z drugimi otroki iz soseščine, da ga je večkrat srečala na stopnicah, ko je šel po vodo za nekega dobrega duhovnika Arnauda, pa ni nikdar dvignil oči in jo pogledal v obraz, kako je tudi slišala, da je sam gospod Arnaud, priča tako odmaknjenega in zglednega življenja tega fanta, pisal župniku v Castelnuovu, da bi poskrbel zanj in mu poiskal pripravnejše in ustrežnejše stanovanje.

Gospod Jožef Blanchard je potrdil, da se Janez ves čas, kar je živel v hiši Jožefa Pianta, nikdar ni udeležil veselih in kričavih zabav, ki jih je on kot otrok gojil s svojimi brati in prijatelji, pa četudi so ga tolikokrat vabili, da bi se igral z njimi po šoli.

Naj je Janez še tako rad imel dečke in se rad igral z njimi, je vendar odločno sledil pravilu: "Vse ima svoj čas" (Prd 3,1). Bil je urejen v vseh svojih dejanjih in se nikdar ni prekršil proti pravilu, ki si ga je postavil. Določil je čas za sestanek Družbe veselja, čas za inštrukcije sošolcem, ki so ga prosili za pomoč, čas za izpolnjevanje svojih obveznosti do gostov, čas za molitev, cerkev in zakramente.

Tudi za oddih si je določil čas, pa vendar na svoj način. O tem nam je pripovedoval kanonik Jožef Caselle, ki je bil takrat z drugimi šestimi ali sedmimi dečki na stanovanju pri nekem dobrem duhovniku iz Chierija, učitelju na občinski šoli. Ta je bival pri nekem Tortu, ki je imel hišo nasproti Piantove. "Skoraj vsak večer," tako nam pripoveduje, "zlasti še pozimi po večerji, je Janez Bosko vsakokrat, ko je le mogel, prihajal k nam, kjer smo ga čakali v dvorani ali, če je bilo lepo vreme, na malem dvorišču. Ne morete si misliti, s kakšnim navdušenjem smo ga pozdravili, ko je prišel. On je ves zadovoljen začel s kako šalo, da smo se vsi smejali; vedno pripravljen ustreči našim željam, nam je pripovedoval spodbudne in vesele dogodivščine, da sta dve ali dve uri in pol potekli, da nismo vedeli kdaj. Včasih je ponovil kak odlomek iz katekizma. Kdaj pa kdaj nas je lepo vprašal, ali hodimo kaj k zakramentom in ali smo pridni. In mi, da smo ustregli njegovi želji, smo prejeli zakramente bolj pogosto, kot je bilo tedaj v navadi. Ko smo mu potem povedali, da smo bili pri spovedi, se je razveselil in nas spodbujal, naj vztrajamo v dobrih sklepih. Zanj smo bili pripravljene storiti karkoli. Naj je bilo še tako pozno, se nismo mogli odtrgati od njega. Pogosto je po tiho po prstih prihajal celo naš učitelj in poslušal zanimivosti, ki jih je pripovedoval Bosko tako napeto, da smo bili vsi pozorni

in tihi. Večkrat nam je dobri učitelj ponovil: "Pred seboj imate prelep zgled! Kdo ve, kaj bo iz tega fanta?" Tiste večere pa, ko Janez ni mogel priti, smo bili vsi pobiti, odmor je bil predolg in dolgočasen in smo komaj čakali, da bi nas učitelj poklical k večerni molitvi."

Janez si je določil uro oddiha samo zvečer, ves čas med dnevom pa je bil strogo zaposlen, in še ta prosti čas je znal spremeniti v uro moralnega pouka.

Tisto leto si je naložil opravilo, ki ima vse znake krščanskega junaštva. Ker je pogosto hodil opravljat svoje pobožnosti v stolno cerkev, je sklenil tesno prijateljstvo z izredno dobrim glavnim zakristanom Karlom Palazzolom, zares pobožnim človekom, ki je že trikrat šel peš v Rim, da je tam obiskal bazilike in katakombe. Bilo mu je že petintrideset let, in čeprav ne nadarjen, brez sredstev in obložen z dolžnostmi svoje službe, si je vendar goreče želel, da bi postal duhovnik. Ker je poznal Boskovo dobro srce, ga je prosil, da bi mu bil za učitelja. Janez je takoj privolil in ga vsak dan poučeval tako dolgo, da se je pripravil na izpit za duhovniško preobleko. Palazzolo je bil popolnoma neizobražen in ni imel časa za učenje. Toda Janez je brez vsakega plačila prihajal vsak dan na njegovo stanovanje ob stolnici in ga učil. Od časa do časa je Palazzolo iz istega razloga prihajal k svojemu mlademu prijatelju. Janez ga je znal tako spretno in potrpežljivo poučevati, da se je v dobrih dveh letih prijavil za izpit in ga srečno opravil. Kdo ne vidi v tem začetka Janezovega prihodnjega poslanstva z Marijinimi sinovi za zakasnele cerkvene poklice?

Janez je sklenil poznanstvo tudi s stolnim zvonarjem Dominikom Poglianom, čigar spoštovanje si je pridobil zaradi svoje pristne pobožnosti, zaradi apostolskega delovanja pri poučevanju katekizma svojih sovrstnikov in zaradi poštene zabave, s katero bi dečke odvrnil od slabega. Ta poštenjak in dobričina, ki je vedel, da okoliščine v Piantovi hiši niso primerne za študij in zbranost, je ponudil Janezu svoje mirno stanovanje in on je dostikrat prišel k njemu in se v miru učil. Zvonar je vedel povedati, da ni nikoli videl tako zglednega in zadržanega fanta, kot je bil Janez Bosko. Mizica, ob kateri se je Janez učil, je še danes ohranjena pri Poglianovih dedičih kot dragocen spomin.

To nam je povedal duhovnik Carlo Palazzolo v zadnjih dnevih svojega življenja.

33.

POGLAVJE

Župnik Dassano razodene Marjeti Janezovo odločitev, da bo postal frančiškan - Velikodušnost krščanske matere - Pomanjkanje, ki ga je moral Janez pretrpeti v razredu humanistike - Hvaležnost do tistih, ki so mu v tej stiski pomagali

ŽUPNIKU DASSANU SE JE ZDELO primerno razodeti materi Marjeti, da se je njen sin odločil postati frančiškan. Nekega decembrskega popoldneva se je odločil, da jo bo obiskal. Ko ji je vse razložil, je dodal, da je v škofiji mnogo duhovniškega dela in bi bilo zato bolj primerno, če bi postal duhovnik in sprejel dušno pastirstvo v kakšni župniji. Dodal je, da bi bil Janez, ki je dobil toliko izrednih darov od Boga, gotovo zelo uspešen in da se mu smehlja obetavna prihodnost. Končno je sklenil: "Skušajte ga pregovoriti in mu izbijte iz glave to misel. Vi sami niste bogati in že v letih, kmalu ne boste mogli več delati. Če bo vaš sin vstopil v samostan, vam ne bo mogel pomagati v vaših potrebah. Zaradi vaše koristi sem prišel, da vas o vsem tem obvestim."

Dobra Marjeta se je župniku zahvalila za zaupanje, ki ji ga je pokazal s to novico. Toda kaj si je mislila o stvari, ni župniku prav nič povedala. Takoj se je odpravila v Chieri, šla k sinu in mu z običajnim nasmehom na licih dejala: "Župnik je v svoji dobroti prišel k meni in mi povedal, da imaš namen postati redovnik, ali ne?"

"Da, draga mati! Upam, da ne boste imeli nič proti?"

"Želim samo, da bi dobro premislil korak, ki ga želiš storiti, in da bi potem sledil svojemu poklicu, ne oziraje se na nikogar. Prva stvar je rešitev tvoje duše. Župnik je želel, da bi te odvrnila od tega sklepa zaradi koristi, ki bi jo jaz imela od tvoje pomoči. Jaz pa ti pravim: v te stvari se ne mešam, kajti prvo je Bog.

Nikar ne skrbi zame. Jaz nič ne želim nič ne pričakujem od tebe. Dobro si zapomni: rodila sem se v revščini, živela sem v revščini in hočem umreti v revščini. Še več, zagotavljam ti: če se boš odločil za stan škofijskega duhovnika in bi po nesreči postal bogat, vedi, da te ne bom prišla obiskat niti enkrat. Dobro si to zapomni!" Don Bosko je še pri svojih sedemdesetih letih videl pred seboj ukažujoči obraz svoje matere, ko je izgovarjala te besede, in jasno slišal zvok njenih besed. Ko je ponavljal te besede, ga je tako prevzelo, da so mu prišle solze v oči.

Toda Gospod, ki je videl čiste namene Marjetinega srca, ni hotel, da bi se ločila od svojega sina Janeza, in določil, da bo ona njegova velikodušna sodelavka pri ustanovitvi Oratorija sv. Frančiška Saleškega.

V Chieriju nihče ni niti najmanj dvomil o Janezovih namenih. Bil je vedno enak. Po taki mirnosti pri učenju in toliki velikodušnosti do njegovih tovarišev bi mogli domnevati, da ga ne tare nikakršna tegoba. Toda prav to leto humanitete je bilo kot nobeno drugo polno negotovosti za prihodnost in pomanjkanja gmotnih sredstev in mu je povzročalo neizmerno skrbi in žrtev.

Glede obleke, hrane in za šolske potrebščine se je moral zadovoljiti s tem, kar so mu dajali nekateri učenci za inštrukcije in kar mu je dajala njegova mati. Dobra mati Marjeta je v stiski, ko ni mogla sinu priskrbeti najpotrebnejšega, šla k dobrotnikom, da so ji dali na posodo kaj denarja, hrane ali drugega. Duhovnik Janez Turchi se spominja, kako je njegov oče pripovedoval, da je tudi on sodeloval pri tem delu krščanske ljubezni. Naj se pravičnemu pripeti karkoli, nikdar ne bo užaloščen, pravi Salomon (prim. Prg 12,21). In Janez, veselo vdan v Božjo voljo, ki vse razporeja v korist tistemu, ki ga ljubi, je skrival hudo pomanjkanje, ki ga je sililo k mnogo bolj zahtevnemu postu kot tistemu, ki ga nalaga Cerkev.

Nekega dne med počitnicami se je odločil, da si bo privoščil dober zajtrk, ki ga že dolgo ni okusil. Ker je imel nekaj fig, si je kupil za zraven veliko štruco kruha. Ko se je vračal domov, je naletel na skupino fantov, ki so na trgu sv. Antona balinali. Ustavil se je, da bi opazoval igro. Medtem pa je začel, ne da bi se zavedal, počasi lomiti kruh, in ker so ga igra in druge misli raztresle, je vsega pojedel. Ko so igro končali, se je spomnil, da ga doma čakajo fige. Ko se je obrnil, da bi šel, se je začudil, da nima več kruha. Začel je iskati tu in tam in vpraševal tovariše, misleč, da so mu štruco za šalo skrili. Eden je dejal: "Jaz že nisem videl tvoje štruce." In drugi: "Jaz ti je že nisem vzel." In končno še eden: "Kaj vendar iščeš; saj si ga sam pojedel! S temile svojimi očmi sem te videl, kako si jedel, in se čudil, da moreš pospraviti toliko kruha." Tedaj se je Janez začel smejati, saj se ni niti zavedel, da je jedel, pa tudi želodca si ni preveč obremenil zaradi kruha. Tako je zajtrkoval že pred vrnitvijo domov. Zanesljivo mu je več dni posta vzbudilo tolikšen tek.

Med sošolci se je na splošno šepetalo, da Janez nima zadosti hrane. Jožef Blanchard mu je, če je le imel, dajal kruh in sadje, rekoč: "Vzemi, Janez, ti bo dobro delo." Njegov brat Leander se je pritoževal pri materi, kako Jožef pobira pri mizi najdebelejše kostanje in jih daje Bosku. Toda ona, dobrosrčna ženska, prodajalka sadja, je dostikrat vzela s krožnika najlepše jabolko in ga izročila sinu z besedami: "Nesi ga Janezu. On je tako dober in bo molil za nas." Včasih je Janez prosil svojega mladega prijatelja, naj se ne trudi in naj prihrani zase tiste posladke. Toda Jožef je tako ljubeznivo vztrajal, da jih je končno le sprejel. "Don Bosko ni pozabil name," je pripovedoval dobri Blanchard leta 1889, "ni se sramoval priznati tisto malo, kar sem zanj storil, ko je bil mlad in v takšnih težavah. Nisem vedel več zanj, in če bi ga srečal, si ga ne bi upal pozdraviti, ne se mu približati, ker sem bil prepričan, da me ne bi spoznal. Toda kako zelo sem se motil. Nekega dne, ko sem nesel v eni roki malo prigrizka, v drugi pa steklenico vina, sem ga srečal v Chieriju sredi skupine duhovnikov, ki so ga prišli pozdravit k vratom Bertinettove hiše, kjer je stanoval. Ko me je zagledal, je pustil družčino in me prišel pozdravit: Oh! Blanchard, kako ti kaj gre?"

"Dobro, dobro, gospod kavalir," sem odgovoril.

"In zakaj mi praviš kavalir; zakaj me ne tikaš? Jaz sem vendar ubogi don Bosko brez vsakršnega naslova in nič drugega!"

"Oprostite ... Mislil sem, da sedaj ... Želel sem pohiteti, ker sem bil slabo oblečen in s svojim kosilom v rokah in se zato nisem upal tako po domače pogovarjati z don Boskom, za katerega se mi je zdelo, da je postal velika osebnost. Toda don Bosko mi je dejal: Ali ne maraš več duhovnikov?"

"Seveda imam rad redovnike, toda v taki opravi si ne upam stati tukaj." Tedaj je don Bosko dodal: "Dobro se spominjam, dragi moj Blanchard, kako si mi, ko sem bil dijak, dal dostikrat jesti, da sem si potešil glad, in da si bil v rokah Božje previdnosti eden prvih dobrotnikov ubogega don Boska." Tedaj se je obrnil k vsem tistim duhovnikom, pokazal name in vzdiknil: "Gospodje, to je eden mojih prvih dobrotnikov!" In ko je opisal, kako je bilo, mi je rekel: "Vedno se rad spominjam dobrote, ki si mi jo izkazal, da veš!" Stisnil mi je roko in dodal: "Vsakokrat, ko boš prišel v Turin, pridi k meni na kosilo."

Približno deset let pozneje, leta 1886, je Blanchard slišal, da je don Bosko bolan, in je končno le prišel v Oratorij. Vrtar ga je ustavil in vprašal, kaj želi. Nato mu je dejal: "Danes ni mogoče govoriti z don Boskom."

"Oh," je vzdiknil Blanchard, "ali don Boska ni doma?"

"Je doma, vendar ne sprejema nikogar, ker je bolehen," je odvrnil vrtar.

"Nič hudega. Sprejel me bo, ker me je že tisočkrat povabil, naj ga obiščem."

"Vse lepo in prav," je odgovoril vratar, ne da bi se vznemiril. "Toda danes ne morem dovoliti vstopa nikomur. Ukaz velja za vse."

"Da, za vse, razen zame, ker sem njegov prijatelj iz otroških let. Nikar mi ne preprečite tega, zlasti še zato, ker se ne počuti dobro. Prav zaradi tega bi ga še posebno rad obiskal." Ob tako trdovratnem vztrajanju je vratar po telefonu sporočil, da je v vratarnici neki tujec, ki na vsak način želi govoriti z don Boskom. Odgovor se je glasil: "Naj le vstopi!" Ko je ubogi starček prišel do predsobe, je zopet imel opraviti s tajnikom, ki ga je hotel predstaviti don Rui. Tedaj pa so se odprla vrata in vstopil je don Bosko. Po glasu je prepoznal Blacharda in je, sicer s težavo, prišel, da bi ga rešil iz zadrege. Prijel ga je za roko, popeljal v sobo in ga posadil zraven sebe, ga vprašal po njegovem zdravju, njegovi družini, njegovih poslih in nato z izrazom globoke hvaležnosti dodal: "Toliko let je že preteklo, kar sva se spoznala, star sem in bolehen, vendar nikdar ne pozabim, kar si mi storil, ko sem bil mlad. Molil bom zate in ti ne pozabi svojega ubogega don Boska." Ko je Blanchard po pol ure pogovora opazil, da je don Bosko utrujen, se je poslovil. Don Bosko je naročil, da so ga popeljali na kosilo, in ker on sam tisti dan ni mogel v obednico, je naročil, naj ga posadijo na njegovo mesto sredi predstojnikov. Tukaj je ta dobri človek pripovedoval vse, kar se mu je zgodilo, preden je prišel do don Boska, in ponovil besede hvaležnosti, ki mu jih je ponovno izrazil.

34.

POGLAVJE

Janez opravi sprejemni izpit za frančiškana - Sanje in negotovost - Nekaj Castelnuovčanov se zavzame zanj - Cafassov nasvet - Nadaljuje šolanje v Chieriju

DON BOSKO NAM V SVOJIH Spominih opisuje, kako je naredil izpit, da bi bil sprejet v frančiškanski red. "Ko se je bližala velika noč, ki smo jo tisto leto 1834 obhajali 30. marca, sem vložil prošnjo, da bi bil sprejet med reformirane frančiškane. Medtem ko sem čakal na odgovor in nisem nikomur razodel svojih namenov, se mi je nekega dne predstavil tovariš Evgenij Nicco, s katerim si nisva bila kaj dosti znana, in me vprašal: "Si se torej odločil, da postaneš frančiškan?" Začuden sem ga pogledal: "In kdo ti je to povedal?" On pa mi je pokazal neko pismo: "Sporočajo mi, naj ti povem, da te pričakujejo v Turinu, kjer bova skupaj delala izpit, ker sem se tudi jaz odločil, da bom postal redovnik tega reda." Šel sem torej v Turin v samostan S. Maria degli Angioli, naredil izpit in bil sredi aprila sprejet⁵. Vse je bilo nared, da bi vstopil v samostan Pace v Chieriju. Toda nekaj dni pred dnevom, določenim za vstop, sem imel ene najbolj čudnih sanj. Zdelo se mi je, da vidim množico teh redovnikov, kako v raztrganih oblekah v nasprotni smeri tekajo sem in tja. Eden je pristopil k meni in mi rekel: Ti iščeš mir, toda tukaj ga ne boš našel. Razmisli o stanju tvojih bratov. Bog ti pripravlja drug kraj in drugo žetev. Hotel sem tistega redovnika nekaj vprašati, toda neki ropot me je zbudil in ničesar nisem več videl. Povedal sem svoje sanje svojemu

⁵ Častiti očetje frančiškani hranijo naslednji dokument: *Anno 1834 receptus fuit in conventu S. Mariae Angelorum Ord. Reformat. S. Francisci juvenis Joannes Bosco a Castronovo natus, die 17. augusti 1815 baptizatus, et confirmatus. Habet requisita et vota omnia. – Die 18. aprilis. Ex libro II, in quo describuntur juvenes postulantes ad Ordinem acceptati et approbati ab anno 1638 ad annum 1838. p. Costantino da Valcamonica, Brescia per Rezzato*

duhovnemu voditelju, ki pa ni hotel nič slišati ne o sanjah ne o fratirih. "V teh stvareh," tako mi je rekel, "se mora vsak ravnati po svojih nagnjenjih in ne po nasvetih drugih ljudi."

Tak odgovor njegovega duhovnega voditelja in take sanje so brez dvoma zmedle našega dragega Janeza. Ker pa ni videl zadostnega razloga, da bi spremenil svojo odločitev, je najbrž upal, da bo v letu noviciata lahko preizkusil, ali je takšno bratstvo zanj primerno. Z druge strani pa mu je Bog položil v dušo težnjo po redovnem poklicu, ki je postajala iz dneva v dan zahtevnejša, kot bomo videli iz nadaljnjega pripovedovanja. Prepričan, da bo Bog vodil dogodke tako, da ga bo popeljal na pravo pot, se je odpravil v Castelnuovo k materi, da bi jo prosil za blagoslov, preden bi oblekel frančiškansko redovno obleko. Marjeta ni imela nikakršnega razloga, da bi se uprla, in ga je kot močna žena odpustila, ne da bi jo kaj preveč ganilo.

Janez je stopil tudi v župnišče. Župnik Dassano se je prve dni januarja zaradi resnega nesoglasja z županom glede zvonjenja z velikim zvonom odpovedal župniji Castelnuovo in monsinjor Fransoni ga je imenoval za župnika v Cavourju. Kot administratorja pa so v Castelnuovo iz turinske kurije poslali teologa Antona Cinzana, ki pa je bil tisto jutro odsoten. Kovač Evazij Savio, ki je že dolgo zelo rad imel Janeza in je občudoval njegovo bistrost in pobožnost, ga je zagledal pri vratih z zavojem perila pod pazduho. Vprašal ga je: "Zakaj si zapustil Chieri? Ali nameravaš s tistim zavojem pod pazduho spet služiti na kakšni kmetiji?"

"Ne," je odgovoril Janez, "prihajam k župnijskemu upravitelju, da mi izda potrdilo o lepem vedenju. Nato pa grem, da postanem frančiškan."

"In zakaj?"

"Kako naj mi moja mati še naprej pomaga, da bom nadaljeval šolanje?"

"Si že kaj jedel?"

"Še ne."

"Pridi torej k nam. Tu se boš najedel in po kosilu bom jaz govoril z upraviteljem." Ko je Savio premislil, kako koristen bi mogel biti Janez za ves kraj, in v strahu, da bi Castelnuovo izgubil tako nadarjenega mladega človeka, ga je med kosilom skušal pregovoriti, da bi opustil namero, ki se mu je zdela premalo premišljena. Zdi se, da ga je spodbudil, da bi vprašal za svet duhovnika Jožefa Cafassa. To je bil najboljši možen nasvet. Četudi Janez še ni dobro poznal mladega in svetega duhovnika, študenta moralne teologije v Turinu, je bil le edini, h kateremu bi se mogel z gotovostjo obrniti v tem položaju. O duhovniku Cafassu so lahko rekli: V srcu pametnega človeka biva modrost in on zmore razsvetliti vsakega nevedneža (prim. Prg 14,33). Savio se je odpravil k duhovniku Cinzanu,

ki mu je zelo zaupal, in ga skušal pridobiti, da bi se zavzel za Janeza. Menil je, da je že čas, da bi vsi skupaj kaj storili in mu pomagali končati šolanje. Bilo mu je zelo težko, ker je videl, da hoče iti v samostan. Upravitelj, ki je poznal Janeza kot krepostnega in ukaželjnega mladeniča iz priporočilnega pisma, ki mu ga je poslal teolog Arnaud iz Chierija, je izjavil, da bo rade volje prispeval delež za vzdrževanje, a je menil, da bi se obrnil tudi na gospoda viteza Janeza Pescarmona, župana v Castelnuovu, da bi še on pomagal. Ko je to povedal, sta se ločila. Savio je poslal Janeza domov in mu naročil, naj se čez tri ali štiri dni vrne z materjo in da naj zaupa v Gospoda. On sam pa je obiskal viteza Pescarmona, velikodušnega dobrotnika Castelnuova, kjer je ustanovil otroški vrtec, poskrbel za šest štipendij po 300 lir na leto za najbolj revna dekleta in za vrsto drugih dobredelnih ustanov, in mu predstavil Janezov položaj. Prosil ga je, da bi tudi on sodeloval s svojim deležem. Z veseljem je privolil v Savievo pobudo in mu priporočil, da bi govoril še z gospodom Sartorisom, ki je bil vedno pripravljen pomagati ubogim. Duhovnik Anton Cinzano, vitez G. Pescarmona in gospod Sartoris bi vsak mesec do konca šolskega leta plačali vsak po sedem lir. Ko je potem Marjeta Bosko s sinom prišla v Castelnuovo in zvedela za to odločitev, so ji solze hvaležnosti zalile oči. Vrnila se je v Becchi in iz vsega srca hvalila Boga.

To je povzetek poročila pokojnega Janeza Turca Dominika salezijanskemu duhovniku Sekundu Marchisiu, ki je trdil, da je vse slišal od svojega tasta Evazija Savia, ki je umrl 14. maja 1868, kar je potrdil tudi njegov brat Jožef Turco.

Duhovnik Cafasso je medtem sklenil storiti vse, da bi olajšal Janezu pot do duhovništva. Kakor hitro je bilo Janezu mogoče, je šel iz Chierija k njemu v Cerkevni konvikt sv. Frančiška Asiškega v Turinu, se mu predstavil, mu razložil svoj položaj in ga prosil za nasvet. Duhovnik Cafasso mu je odsvetoval, da vstopi k frančiškanom, in mu dejal: "Nadaljujte mirno svoje šolanje, vstopite v semenišče in bodite pripravljeni storiti, kar vam bo Božja previdnost pokazala." Duhovnik Cafasso je s svojim prodornim pogledom v trenutku razumel položaj in videl, kakšno poslanstvo je Bog namenil Janezu.

Ko je Marjeta slišala o zadnji odločitvi svojega sina, je bila prav tako zadovoljna. "Samo da se izpolni Božja volja," je dejala. In zdi se, da je ta Božja volja potrdila svoje načrte še tisto leto v novih sanjah, ki jih je don Bosko zaupno pripovedoval duhovniku Juliju Barberisu nekako leta 1870. V svojih Spominih je zabeležil: "Sanje iz Morialda so se ponovile v mojem 19. letu starosti in še nekajkrat." Zdelo se mu je, da je videl pred seboj veličastnega moža, oblečenega v belo, žarečega v presvetli luči, na čelu brezštevilne množice dečkov. Obrnil se je k njemu in mu rekel: "Pridi sem: postavi se na čelo teh fantov in jih ti sam

vodi." "Toda jaz vendar nisem sposoben, da bi vodil in učil toliko tisoč dečkov," je odvrnil Janez. Tisti veličastni možki je ukazovalno ponovil svoje povabilo, dokler se Janez ni postavil na čelo tiste množice fantov in jih začel voditi, kakor mu je bilo naročeno.

Janez je zato zaradi vseh teh razlogov opustil misel na vstop k frančiškonom. Pri vsem pa mu je v srcu ostala nerazložljiva želja, da bi na kakršenkoli način postal redovnik. Nadaljeval je svoje šolanje, ki ga ni pretrgal kljub vsem opisanim dogodkom.

Tu pa se pojavi želja, da bi zvedeli kaj več o Evaziju Saviu, ki je igral tako pomembno vlogo v Janezovih odločitvah. Namesto mene bo na to vprašanje odgovoril moj dragi sobrat, sedaj že pokojni duhovnik Dominik Ruffino. "Savio je bil pošten delavec, pravi lik kristjana in vzornega človeka, ki je vse življenje ostal velik don Boskov prijatelj. Ko sem ga leta 1862 srečal v Turinu in sva med drugim govorila tudi o duhovniku Cafassu in drugih osebah, ki niso poznale meja v svoji dobrodelnosti, sva prešla na pogovor o drugih premožnih osebah, ki bi lahko bolje uporabile svoje bogastvo. Don Bosko mi je dejal: - Kdo ve, kako bi vi uporabili taka bogastva, če bi jih imeli? - Prav to pa je razlog, zakaj nočem bogastva, je odvrnil Evazij. Ali veste, kaj mi je najbolj neprijetno? Da morate živeti tako, da boste lepo umrli v milosti Božji! - Oh! Nikakor ne. Na smrt sploh ne mislim, skrbim samo za to, da sem nanjo dobro pripravljen. Moja največja neprijetnost je v tem: jaz si služim kruh kot kovač. Ko opravim kako naročilo, moram vknjižiti vsoto, ki naj jo plača naročnik. Tedaj si mislim sam zase: kdo ve, če bo številka, ki jo bom zapisal v to knjigo, zapisana tudi v Božji knjigi? Če ne bo mogoče tisto, kar je preveč, vzrok moje pogube? In prav zato zahtevam do 20 odstotkov manj, kot računajo za isto delo druge delavnice." Prijateljstvo do don Boska ga je spodbujalo, da mu je pomagal, kolikor je mogel, in ga je pogosto obiskoval v Oratoriju. Na začetku v Castelnuovu ne bi poznali Katoliškega beriva, če bi za to skrbeli samo tisti, ki so bili za to odgovorni. Toda Savio, preprost delavec, ki je imel samo oral in pol zemlje in si je moral služiti svoj kruh s trdim delom, tako malo izobražen, da je komaj mogel voditi svoje račune, je prejemal Katoliško berivo in ga raznašal sem in tja, včasih tudi v sosednje kraje, ne me neč se za težave in tolikokrat tudi na lastne stroške."

Toliko duhovnik Ruffino. Vsekakor je res, da so najuspešnejše orodje za širjenje Božje slave ubogi v duhu, preproste duše in čista srca.

35.

POGLAVJE

Janezova ljubezen do sošolcev ne pozna izjem - Janez je duša zabave - Janez izzove glumača za tekmo v teku, skoku, čarobni palici in prevalu na vrhu drevesa - Janez z igrami preprečuje grdo govorjenje

JANEZ SREDI VSEH ZGORAJ OMENJENIH tegob, ki jih je moral prenašati, ko se je odločal za svoj poklic, ni popolnoma nič spremenil načina svojega življenja. Zato se niti njegovi tovariši niti njegovi predstojniki niso zavedali nevarnosti, da bi izgubili tako dobrega prijatelja in znanca. On pa je s tem, da je še vedno pomagal pri izdelovanju nalog in razlagal snov, ki je v šoli niso razumeli, dobival vedno več ugleda in priljubljenosti. Treba je še povedati, da ta njegova dobrotljivost ni poznala izjem. Gospod Pompej Villata je pripovedoval, kako je slišal svojega strica, ki je živel še leta 1889, da je bilo v razredu štiri ali pet judovskih fantov, ki so se vedno znašli v težavah, ko so morali pisati naloge od petka do sobote zvečer: po razlagi njihovega rabina bi bilo greh takrat delati, z druge strani pa jih je bilo sram pred tovariši, ker niso znali naložene snovi. Janez jih je iz usmiljenja vsako soboto rešil sitnosti, tako da jim je on napisal nalogo, ki jim jo je naložil učitelj. To je delal zato, da bi jim preprečil ravnanje proti vesti in da bi jih tovariši ne prezirali zaradi zanemarjanja dolžnosti. V tistih časih so Jude samo prenašali v družbi, niso jih pa imeli za enakovredne državljane. Toda tolika dobrota mu je prinesla zadoščenje: eden izmed njih se je spreobrnil in prejel sveti krst.

Pa tudi dečkom iz ljudstva je posvečal svojo skrb. Ob prazničnih dnevih je hodil po ulicah, jih iskal, zbiral s svetim prizadevanjem, si jih pridobival in vodil h katekizmu. Včasih se je pojavil na krajih, kjer so fantje igrali za denar, se vključil v igro in pogosto zmagoval. Obljubil jim je, da bo vrnil priigrano, če bodo šli z njim v cerkev. Zato se ne smemo čuditi, da si je pridobil srca toliko prijateljev.

Doktor Janez Marucco iz Chierija takole poroča o njem: "Občudoval sem ga zaradi njegove odtegnjenosti od šuma in hruma, skromnosti in krotkosti. Nikdar nisem iz njegovih ust slišal kakšne neprimerne ali nepotrpežljive besede. Bil je dober do vseh in ljubili so ga zlasti učenci nižjih razredov. Nihče se mu ni mogel upirati. Ljubeznivo je opozarjal svoje tovariše, ki se potem niso upali več ugovarjati. Vedno se je odlikoval pri izpilih. Tako profesorji kakor sošolci so kar tekmovali med seboj, kdo mu bo izkazal več priznanja, in vsi so si želeli njegove družbe. Ni mogel biti boljši, kot je bil." Doktor Gribaudo, njegov sošolec, je pripovedoval predstojnikom Oratorija: "Komaj smo čakali trenutka, ko smo mogli biti skupaj z njim, kajti njegova ljubeznivost je na nas vse tako vplivala, da se mu nismo mogli upirati, in vsakokrat, ko smo jaz in moji tovariši mogli biti z njim, smo poslušali njegove nasvete, s katerimi nas je spodbujal, da bi bežali pred zlim in delali dobro, in vse skupaj je podkrepil s kakšnim spodbudnim zgledom. Vsi smo bili srečni." Duhovnik Jakob Bosco je dodal: "Ob poletnih večerih so se tovariši, nekako dvajset po številu, zbirali pri mostičku zunaj Chierija in ga čakali, eni naslonjeni, drugi pa sede na ograji. Ko je prišel, so ga hrupno pozdravili in se zgrnili okoli njega. On pa je začel pripovedovati vedno nove, drugačne in spodbudne stvari tako zanimivo, da se nam je ura zdela kratka kot minuta. Če zaradi kakega nujnega opravka ni mogel priti na sestanek, smo bili vsi žalostni in smo komaj čakali na prihodnji večer." Zares velja, da človeka, ljubeznivega v pogovoru, ljubimo bolj kot prijatelja in celo bolj kot brata (prim. Prg 18,24). Ti dečki so se tako zelo navezali nanj, da so matere, ko se je kateri izmed njih v čem pregrešil, uporabljale kot najuspešnejšo kazen začasno prepoved, da bi hodili v njegovo družbo.

Janez je bil tudi duša vseh njihovih zabav. On sam piše: "Poleg mojega učenja in različnih zaposlitev v tem letu, kot so glasba, petje, deklamiranje in gledališče, s katerimi sem se rad ukvarjal, sem se naučil tudi mnogo različnih iger. Tako sem bil pri kartanju, taroku, kroglicah, deščicah, hoduljah, preskakovanju, če že ne slaven, pa vendar ne med povprečnimi. Mnogo sem se jih naučil v Morialdu, druge v Chieriju, in če sem bil na travnikih Morialda skromen učenček, sem bil v tem letu že pravi mojster. Temu so se vsi čudili, saj so bile te igre v tistih časih tako malo znane, kot da bi bile stvari z drugega sveta. Prirejal sem javne in zasebne predstave. Ker sem imel precej dober spomin, sem znal na pamet mnogo klasikov, zlasti pesnikov. Danteja, Petrarka, Tassa, Parinija, Montija in druge sem tako dobro poznal, da sem jih lahko poljubno rabil, kot da gre za moja dela. Zato sem lahko brez vsake težave karkoli tudi improviziral. Na tistih zabavnih prireditvah sem prepeval, igral, deklamiral verze, ki so jih občudovali

kot mojstrsko delo, v resnici pa so bile pesmi pesnikov, ki sem jih prilagodil danim okoliščinam. Prav zato nisem nikoli nikomur dal svojih programov, in če sem kdaj kaj napisal, sem tisto gotovo sežgal. Ker pa sem se tako zelo navadil delati verze in rime in sem kar naprej postavljaj besede po ritmičnem naglasu, sem na začetku svojega pridiganja uporabil ogromno rimanih besed in sem se moral močno potruditi, da sem opustil to slabo navado." Ljudje dolgo niso mogli pozabiti dveh akademij, na katerih je nastopal: ena v čast županu in druga ob praznovanju obletnice mesta Chieri.

Njegova spretnost v telesnih vajah je bila tega leta povod za izreden dogodek. Nekaj ljudi je kovalo v zvezde nekega glumača, ki je priredil predstavo in pretekel mesto Chieri od enega konca do drugega v dveh minutah in pol, kar je pomenilo hitrost lokomotive s polno paro. Zlasti za nedelje je pripravljaj nove in nadvse zanimive igre, tako da je privabil k sebi trumo dečkov in jih je Janezu ostalo zelo malo za cerkev. To ga je zelo užalostilo. Skušaj je fantom dopovedati, da ni bilo prav, da so ravno v času cerkvenega opravila šli gledat glumača, namesto da bi šli v cerkev. Pa ni nič pomagalo. Poslal je nekaj oseb h glumaču z namenom, da bi ga prepričali, naj opusti svojo predstavo vsaj v času cerkvenega opravila pri sv. Antonu. Toda ob tem predlogu se je nesramni objestnež samo glasno zakrohotal. Še več, prepričan o svoji izredni zmožnosti, se je bahal, da zmore v spretnosti prekositi vse mlade zavoda, pripravljen na tekmovanje in gotov, da bo zmagal. Dijaki so se čutili ponižane. Zbrali so se na posvet in iskali način, kako bi glumača prisilili, da bi preklical žalitev. Pogledi vseh so se obrnili na Janeza in on je bil pripravljen storiti svoje za skupno čast. Če bi ravnal drugače, bi jih užalostil. Z druge strani pa je tudi uvidel, da bi s tem pri šolarjih imel vedno več vpliva in ugleda. Tudi v tem primeru nam pride prav Salomonov nasvet: Dobrota in prijateljstvo delata človeka gibčnega. Znaj se okoristiti in se boš izognil karanju. Dejansko nam je don Bosko, ko smo ga vprašali, zakaj je ravnal tako, kakor bomo opisali, odgovoril: "Zato, da sem zadovoljil tovariše." Ne da bi pomislil na posledice svojih besed, je obljubil, da se bo iz vzajemnosti z njimi pomeril z glumačem v igrah, preskakovanju in katerikoli zvrsti telesnih spretnosti. Eden od neprevidnih njegovih prijateljev je vest sporočil glumaču, ki je sprejel izziv in se iz vseh krepko ponorčeval. Šolarji so zaploskali svojemu predstavniku, ki se je tako čutil dolžnega in si je mislil, da če bo zmagal, bo nasprotnika osmešil in ga prisilil, da bo zapustil področje.

Vest se je kot blisk hitro razširila po Chieriju: "Neki dijak poziva na dvoboj poklicnega glumača." Svoje sposobnosti bi pomerila v drevoredu Porta Torinese. Stava je veljala 20 lir. Ker Janez ni imel toliko denarja, je nekaj prijateljev iz

premožnejših družin, članov Družbe veselja, zbralo dogovorjeno vsoto. Tekmo so gledali vsi šolarji in velika množica ljudi. Izbrani so bili sodniki igre. Janez si je slekel suknjo, da bi bil bolj sproščen v gibih. Nato je naredil znamenje svetega križa in se priporočil materi Božji Mariji, kakor je bil navajen v vseh pomembnih in manj pomembnih opravilih. Začela sta s tekom. Tekmec ga je najprej prehitel za nekaj korakov, toda Janez je takoj nadomestil izgubljeno in ga pustil tako daleč zadaj, da se je ta sredi teka ustavil in priznal svoj poraz.

"Sedaj te kličem na preskok in se že veselim, ko te bom videl v jarku vsega mokrega," je rekel glumač Janezu, "poleg tega pa stavim 40 ali več lir, če hočeš." Dijaki, ki so zbrali prvih 20 lir, so sprejeli izziv, in ko je glumač moral izbrati prostor, je določil žleb na nasipu mostička. Obdana od množice otrok in odraslih sta se tekmovalca odpravila na izbrani prostor. Jarek je bil precej globok in poln vode. Glumač je skočil prvi in se z nogami malodane dotaknil žleba; bliže skoraj ni bilo mogoče, vendar se je moral oprijeti za veje drevesa, da ni padel v vodo. Vsi so napeto čakali, kaj bo naredil Janez, kajti dalje kot glumač pač ni mogel skočiti. Toda Janezu je prišla na pomoč njegova iznajdljivost. Izvedel je prav tak skok kot glumač, vendar s to razliko, da se je z rokami uprl ob žleb, dvignil noge in s celim telesom preskočil nasip ter se spet postavil na noge. Priznanje je bilo burno in vsesplošno.

"Izzivam te še naprej k tekmovanju: izberi si kakršnokoli rokohitrsko igro," je glumač prezirljivo vzkliknil. Janez je izbral čarobno palico, in to s stavo 80 lir. Vzel je čarobno palico, jo postavil na rob klobuka, jo nato z dlanjo privzdignil, nato jo je, ne da bi se je dotaknil, prenesel prek vseh petih prstov na hrbtno stran dlani, na podlaket, laket, na ramena, brado, ustnice, nos, čelo. Nato je palica po obratni poti spet prišla na izhodiščno točko na roki.

"V tem ne morem izgubiti," je vzkliknil glumač, saj je to moja najbolj priljubljena igra." Vzel je v roko palico in naredil, da je čudovito spretno poplesavala na ustnicah, toda ker je bil njegov nos nekoliko velik, je zadela ob to oviro, tako da je moral palico prijeti z roko, da ni padla na tla.

Ko je tedaj ubogi glumač videl, kako je kopnelo njegovo bogastvo, je ves divji vzkliknil: "Raje kakršnokoli ponižanje, samo tega ne, da bi me premagal kak dijak. Imam še sto frankov. Dobi jih tisti, ki bo postavil svoje noge najbližje vrhu tistega drevesa." Pokazal je z roko na topol v drevoredu. Dijaki in Janez so sprejeli tudi to stavo. Toda ker niso hoteli, da bi glumača popolnoma uničili, so skoraj želeli, da bi zmagal. Glumač se je oprijel debela in plezal prvi. Spreten kot maček je plezal od veje do veje, in ko je prišel do take višine, da bi se veja zlomila, če bi hotel še više, se je ustavil. Vsi gledalci so bili enotnega mnenja, da više

ni mogoče priti. "Tokrat si pa izgubil," so govorili Janezu, ko je nastopil preizkušnjo. Splezal je tako visoko, dokler ni bilo nevarnosti, da bi se vrh upognil. Tu se je oprijel debela, usločil noge in dvignil telo ter za en meter višje od vrha zavihtel pete. Nihče ne more opisati navdušenja množice in radosti Janezovih sošolcev, prav tako pa tudi ne zadovoljstva zaradi zmage zmagovalca in jeze glumača. Ko so videli osuplost premaganca, so ga hoteli nekoliko potolažiti. Vrnili bi mu izgubljeni denar s pogojem, da bi vsem plačal kosilo v gostilni Muretto. Rade volje je sprejel velikodušno ponudbo in dvaindvajset Janezovih somišljenikov si je privoščilo izdatno kosilo, ki je glumača stalo 45 lir, tako da jih je prihranil 195.

To je bil zares veseli četrtek za vse in dan zmagoslavja za Janeza. Pa tudi glumač ni bil popolnoma nezadovoljen, saj je dobil nazaj skoraj ves svoj denar, obenem pa se je dobro najedel. Ob slovesu se je vsem zahvalil z besedami: "S tem, da ste mi vrnili moj denar, ste me rešili propada. Zahvaljujem se vam iz vsega srca. Ohranil bom na vas drag spomin, vendar se ne bom nikdar več spuščal v tekmovanje s študenti."

Očividec te tekme je bil stolni zvonar Dominik Pogliano, ki je pripovedoval ta dogodek svojim sorodnikom in prijateljem in trdil, da je Janez svoj preskok prek jarka izvedel tako čudovito lepo, da se je zdelo, kot da ga nosijo angeli. Mi, ki smo še leta 1885 videli, kako spretno je don Bosko vrtel paličico v svojih rokah, nismo niti malo začudeni ob tej pripovedi in se nam ne zdi prav nič pretirana.

Janez je še naprej, vse dokler je bil v svetu, izrabljal to svojo spretnost, da je mogel vstopiti v krog svojih mladih znancev in tovarišev, zlasti če je slutil, da bodo začeli s slabimi pogovori. Začel je z ljubeznivim nagovorom in jih potem zabaval s svojimi zanimivimi igrami. Včasih jih je povabil na stavo za dviganje kovanca z mezincem in kazalcem iste roke, drugič na izvedbo loka, tako da se je z glavo nazaj dotaknil tal, pa zopet k poljubu zemlje s sklenjenimi petami, ne da bi se z rokami dotaknil tal. Medtem ko so tekmovalci delali svoje poskuse, so se drugi iz srca zabavali ob pogledu na njihovo zvijanje, na neuspešno poskušanje ter na njihovo spakovanje in padce. Tako zaposleni niso več mislili na prejšnje pogovore in niso nikdar odšli od Janeza brez kakšne spodbudne misli.

Kdor prebira te strani in vidi mladega Boska tako spretnega v najrazličnejših igrah, tako pripravljenega za tekmovanje, tako samozavestnega sredi množice, z eno besedo poglavarja dijakov, bi si mislil, da se je prešerno obnašal in izzivalno govoril. Pa vendar ni bilo tako. Odlični zgledni duhovniki - njegovi sošolci - so vedeli povedati, da se je kot mlad dijak vedel prav tako kot duhovnik pri sedemdesetih letih: ljubeznivo, nekoliko zadržano, redkih besed in redkih

gest. Nekateri izmed njih, ki so ga prišli obiskat v Oratorij, so, potem ko so zapustili njegovo sobo, vzkliknili: "Vedno je enak, kot je bil, ko smo bili skupaj v Chieriju." Tako se je izrazil med drugimi oče Evgenij Nicco iz reda frančiškanov. Kljub temu pa je don Bosko večkrat ponovil: Dokler nisem prišel v Cerkevni konvikt sv. Frančiška Asiškega, nisem imel človeka, ki bi se neposredno zanimal za mojo dušo. Vedno sem moral sam od sebe storiti tisto, kar se mi je zdelo najbolj primerno. Vendar pa menim, da bi pod skrbnim in dobrim vodstvom mogel doseči več, kot sem dosegel."

36.

POGLAVJE

Branje in študij italijanskih in latinskih klasikov - Janezovo prijateljstvo z Judom Jonom - Janez spreobrne Jona h krščanstvu

KO DON BOSKO GOVORI O teh letih življenja, takole piše: "Mogoče bo kdo mislil, da sem zaradi tolikšne raztresenosti zanemarjal učenje. Ne bom trdil, da ne bi mogel študirati več, vendar pa moram tudi reči, da mi je pozornost v šoli zadostovala, da sem se naučil vsega, kar je bilo potrebno. To še toliko bolj, ker v tistih letih zame ni bilo razlike med branjem in učenjem in sem z lahkoto ponovil snov knjige, ki sem jo slišal ali prebral. Poleg tega me je pa še moja mati naučila spati zelo malo časa, tako da sem mogel dve tretjini noči ob luči skromne leščerbe brez težave presedeti ob knjigah in potem skoraj cel dan uporabiti za vsa mogoča opravila: inštruiranje, zasebni pouk, ki sem ga mnogim dajal zastonj iz krščanske ljubezni ali prijateljstva, drugi pa so mi tudi plačali. V Chieriju sem stopil v stik z judovskim knjigotržcem z imenom Elija, pri katerem sem dobival na posodo italijanske klasike po soldu za zvezek. Na dan sem prebral po en zvezek ljudske knjižnice. V četrtem letniku gimnazije sem si vzela za nalogo branje italijanskih klasikov. V letu retorike sem se lotil latinskih klasikov, začel pri Korneliju Nepotu in Ciceronu, nato pa Salusta, Kvinta Kurzija, Tita Livija, Kornelija Tacita, Ovidija, Vergila, Horacija Flaka in druge. Bral sem iz veselja do branja in zdelo se mi je, da jih razumem. Šele pozneje sem se zavedel, da jih nikakor nisem mogel okušati, ker sem pozneje, ko sem drugim razlagal latinsko literaturo, spoznal, da je samo z resnim študijem in globokim razmišljanjem mogoče prodreti do njihovega jedra in okušati vso lepoto. Moj študij, mnoge inštrukcije in tolikšno branje so terjali dobršen del noči. Dostikrat se je zgodilo, da je prišla ura vstajanja in jaz sem še vedno imel v rokah Tita Livija, ki sem ga začel brati prejšnji večer. Tako početje mi je tako zelo načelo zdravje, da sem več let nihal

med življenjem in smrtjo. Zato mladim ljudem vedno svetujem, naj storijo, kar morejo, in ne več. Noč je namenjena počitku. Razen v izjemnih primerih naj se nihče po večerji ne ukvarja z znanstvenimi rečmi. Tudi krepak človek bo nekaj časa zmogel, vedno pa bo njegovo zdravje trpelo škodo."

Tako izreden spomin je bil brez dvoma izreden dar, ki ga je Bog zaupal Janezu, in on ni dal, da bi zarjavel, temveč ga je z nenehno vajo vedno bolj krepil, tako da si ni zapomnil samo najpomembnejših delov knjige, temveč cele knjige od začetka do konca. Zlasti se je ustavil pri besedilih, ki so bila težka bodisi zaradi jezika, latinskega ali grškega, bodisi zaradi zgradbe stavka bodisi zaradi prenesenega pomena, in ni prej odnehal, dokler mu ni bilo vse jasno in si ni vsega usvojil. Prav tako je preštudiral najboljše razlage latinskih in italijanskih avtorjev in vse slovnice, ki jih je mogel dobiti.

Vse te sposobnosti se mu z leti niso zmanjšale. Še zadnje leto svojega življenja se je, potem ko je več ur sprejemal goste, s svojim tajnikom skušal razvedriti tako, da je deklamiral kako Dantejevo tercino ali Tassovo oktavo. Včasih se je hipoma ustavil, kakor da se ne bi več spominjal naslednjih verzov, in je svoja dva poslušalca povabil, naj nadaljujeta, česar pa nista vedno znala. Tedaj jima je on položil na jezik prvo besedo verza, in če sta kljub temu še molčala, je nadaljeval celoten spev vse do konca, kakor da bi imel pred seboj napisano besedilo. To je bila njegova zabava. Ker sta tajnika to vedela, sta sama začela deklamirati stance iz konca knjige ali sredine pesnitve. Toda don Bosko ni bil nikdar v zadregi, da je nadaljeval. Dva meseca pred smrtjo se je peljal v kočiji z don Ruom in tajnikom. Pogovor je nanesel na tiste dele zgodb Svetega pisma, ki jih je Metastasio uporabil za vsebino svojih dram. In on, velečastiti oče, je z veseljem recitiral cele prizore in najbolj napeta mesta tega avtorja brez najmanjše napake. In vemo, da po končani gimnaziji teh knjig ni nikdar več imel v rokah.

To je don Bosku dajalo priložnost, da je spodbujal svoje mlade klerike, da bi čim več študirali in se čim več naučili na pamet. Dostikrat je ponavljal: "Če se boste veliko naučili, boste lahko storili dosti dobrega mladini. Toda brez urjenja spomina vam ne bo nič pomagalo, če se jih boste naučili, ker jih boste zelo lahko pozabili." Ti razlogi dobro osvetlujejo namen nenehnega branja. Tako so bili njegov silen spomin, njegova prodorna bistrovidnost in odločnost volje vzrok za toliko dobrega, ki ga je storil tolikerim ljudem.

Omenili smo že, kako dobrohotno je Janez ravnal s svojimi judovskimi sošolci. Naj tukaj opišemo koristne posledice njegove dobrohotne zavzetosti.

V letu humanitete, ko je stanoval pri kavarnarju prijatelju Pianti, je Janez navezal prijateljstvo z judovskim fantom z imenom Jona. To je bil fant pri osem-

najstih letih in prijetne zunanosti. Imel je čudovito lep glas, dobro je igral biljard, in ker je pri knjigotržcu Eliji spoznal Janeza, je takoj, ko je stopil v knjigar-
no vprašal po njem. Janez ga je imel iz vsega srca rad in Jona je bil ves iz sebe od prijateljstva z Janezom. Vsak prost trenutek je prebil z njim, pela sta skupaj, igrala na pianino, ki je bil postavljen v sobi za biljard, prebiralala knjige in Jona je neizmerno rad poslušal zgodbe, ki jih je pripovedoval Janez.

Nekega dne je mladi Jud povzročil nezgodo, zaradi katere so se vsi smejali, pa bi lahko imela hude posledice. Pritekel je k Janezu in ga prosil za svet. "Če bi ti, dragi Jona, bil kristjan," mu je dejal Janez, "bi te takoj popeljal k spovedniku. Toda to je nemogoče."

"Toda tudi mi, če hočemo, lahko gremo k spovedi."

"Da, greste k spovedi, toda vaš spovednik ni obvezan k molčečnosti, nima oblasti, da bi vam odpustil grehe niti vam ne more podeliti nobenega zakramenta!"

"Če me lahko popelješ h kakemu spovedniku, se bom spovedal."

"Lahko bi te popeljal, toda za to je potrebna dolga priprava."

"Kakšna?"

"Vedi, da spoved odpušča grehe, ki smo jih storili po krstu. Zato se moraš, če hočeš sprejeti katerikoli zakrament, dati najprej krstiti."

"Kaj moram storiti, da prejmem krst?"

"Poučiti se moraš v krščanski veri, verovati moraš, da je Jezus Kristus pravi Bog in pravi človek. Če storiš to, lahko prejmeš krst."

"Kakšno korist imam od tega, če prejmem krst?"

"S krstom se ti izbriše izvirni greh in vsi grehi, ki si jih storil; odpre ti vrata, da moreš sprejeti druge zakramente, s krstom postaneš Božji otrok in dedič nebes."

"Ali se mi Judje ne moremo zveličati?"

"Ne, dragi Jona. Po prihodu Jezusa Kristusa se Judje ne morejo zveličati, razen če sprejmejo vero vanj."

"Gorje mi, če bi moja mati zvedela, da hočem postati kristjan!"

"Ne boj se. Bog je gospodar src, in če je on odločil, da postaneš kristjan, bo storil, da bo tvoja mati zadovoljna in bo poskrbela na kak način za tvojo dušo."

"Kaj bi ti, ki me imaš tako rad, storil, če bi bil na mojem mestu?"

"Dal bi se poučiti v krščanski veri. Medtem bi pa Bog pokazal pot naprej. V ta namen vzemi mali katekizem in se ga začni učiti. Prosi Boga, da te razsvetli in ti da spoznati resnico."

Jona je od tistega dne vzljubil krščansko vero. Prihajal je v kavarno, in kakor hitro je odigral eno partijo, je že iskal Janeza, da bi z njim govoril o veri in

o tem, kar se je naučil iz katekizma. V nekaj mesecih se je naučil delati zname-nje svetega križa, moliti očenaš, zdravamarijo, veroizpoved in druge osnovne resnice vere. Bil je silno zadovoljen in vsak dan je bil boljši tako v govorjenju kakor v delovanju.

Že v zgodnji mladosti mu je umrl oče. Njegova mati, po imenu Rahela, je že slišala govorice, da njen sin želi spremeniti vero, vendar za to še ni imela nikakršne trdne osnove. Ko je nekega dne postiljala njegovo posteljo, je našla katekizem, ki ga je sin nepremišljeno pustil med rjuho in žimnico. Začela je na ves glas kričati po hiši, nesla katekizem rabinu in polna sumov v vsej ihti tekla k študentu Bosku, o katerem ji je pogosto govoril njen sin.

Če si hočemo predstaviti človeški tip Jonove matere, moramo začeti s tem, da je bila nasilna. Bila je slepa na eno oko, gluha na obe ušesi, z velikim nosom, brez zob, debelimi povešenimi usti, dolgo ostro brado in njen glas je bil podo-ben rezgetanju žrebička. Judje sami so jo klicali Mama Lili-Čarovnica Lili. S tem izrazom so označevali najgršo stvar pri svojem narodu. Njen prihod je presene-til Janeza, ki mu je, ne da bi mu dala do besede, začela govoriti: "Pri moji duši, vi ste vsega krivi! Da, vi ste uničili mojega Jona in ga onečastili pred vsemi ljudmi. Ne vem, kaj bo z njim. Bojim se, da bo postal kristjan, in vi ste tega krivi." Janez, ki še ni poznal prijateljeve matere, je iz njenih besed spoznal, kdo je in o čem mu pripoveduje. Popolnoma miren ji je odgovoril, da bi morala biti zadovoljna in se zahvaliti človeku, ki njenemu sinu dela tako velike usluge.

"Kašne usluge so to? Ali je prav, da kdo zataji svojo vero?"

"Pomirite se, draga gospa," je rekel Janez, "in poslušajte! Jaz nisem iskal vašega Jona, po naključju sva se srečala v trgovini knjigarnarja Elija. Postala sva si prijatelja, ne da bi vedela zakaj. On me ima zelo rad in tudi jaz njega in kot pravi prijatelj mu želim, da bi rešil svojo dušo in spoznal tisto vero, zunaj katere ni zveličanja. Vedite dobro, vi gospa, Jonova mati, da sem jaz zares dal knjigo vašemu sinu in rekel, naj se samo pouči v veri. S tem, ko bi postal kristjan, ne bi zapustil judovske vere, temveč jo samo izpopolnil."

"Če bi po nesreči postal kristjan, bi moral zapustiti naše preroke, ker kri-stjani ne verujejo v Abrahama, Izaka in Jakoba pa tudi v Mojzesa ne in ne v preroke."

"Nasprotno! Mi verujemo v vse svete preroke in vse preroke Svetega pisma. Njihovi spisi, njihov nauk, njihove prerokbe so osnova krščanske vere."

"Če bi bil tukaj naš rabin, bi vam znal odgovoriti na vaše trditve. Jaz ne vem nič o Mišni in Gemi (*dva dela Talmuda*). Toda kaj bo iz mojega ubogega Jona?"

Po teh besedah je odšla. Tukaj bi sedaj morali govoriti o težavah in bridkostih, ki so zadele Janeza, in o napadih, ki jih je moral od svoje matere, rabina in sorodnikov pretrpeti ubogi Jona. Ni je bilo grdobije, nasilja in pretnje, ki jih ne bi uporabili proti pogumnemu mlademu Judu. Toda on je vse prenašal in se dal še naprej poučevati v veri. Ker v domači hiši ni bil več na varnem, je moral z doma, in da je preživel, je moral skorajda beračiti. Veliko ljudi mu je priskočilo na pomoč. Da bi vse poteklo s čim večjo umirjenostjo, je Janez svojega učenca priporočil nekemu učenemu duhovniku, ki se je zanj očetovsko zavzel. Ko je bil zadosti poučen v veri, je nestrpno čakal na krst. Sveti obred so opravili nadvse slovesno v veliko spodbudo vseh Chierijčanov in za dober zgled drugim Judom, od katerih jih je nekaj pozneje sprejelo krščanstvo. Botra sta bila Carlo in Otta-
via, zakonca Bertinetti, ki sta tudi poskrbela za vse potrebno za novokrščenca, da si je kot kristjan mogel pošteno služiti kruh. Novokrščenec je dobil ime Alojz-
zij. Živel je zares pristno krščansko življenje in je vse življenje ohranil veliko ljubezen in hvaležnost do Janeza Boska. Pogosto je prihajal k njemu na obisk v Turin in pisec teh vrstic ga je osebno srečal leta 1880 v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.

To so bili prvi sadovi Janezovega apostolata in zagotovilo brezštevlnih nebeških darov. Sveti apostol Jakob pravi: "Moji bratje, če kdo od vas zaide od re-
snice in ga drug spreobrne, vedite, da tisti, ki grešnika spreobrne iz blodnje nje-
ove poti, njegovo dušo reši iz smrti in pokrije množico grehov" (Jak 5,19–20).

37.

POGLAVJE

Godovno slavlje profesorja Banaudija in majhna nesreča - Janez z odličnimi izpitom konča razred humanistike - Janezovo srečanje s teologom Antoniom Cinzanom - Očetovska ljubezen novega župnika v Castelnuovu do Janeza

POD VODSTVOM PROFESORJA DUHOVNIKA PIETRA Banaudija, pravega vzora vsakega učitelja, je Janez izjemno napredoval v italijanskem, latinskem in grškem jeziku. Ne da bi kdaj koga kaznoval, se je znal profesor uveljaviti, tako da so se ga vsi bali in ga obenem imeli radi. Svoje učence je ljubil kot oče svoje sinove in njihovo naklonjenost jim je vračal z očetovsko ljubeznijo. Da bi mu izrazili svoje spoštovanje in priznanje, so sklenili, da bodo za njegov god pripravili majhno prireditev z deklamacijami in govorom. Izročili bi mu nekaj darov, za katere so vedeli, da so mu posebno všeč. Praznik je lepo uspel in slavljeneč je bil nadvse zadovoljen. Za plačilo je vse udeležence povabil na kosilo na deželo. Dan je potekal v izrednem veselju, profesor in učenci so bili eno srce in ena duša in vsak se je po svoje trudil, da bi pokazal svojo vdanost. Preden so se vrnili v mesto, je profesor naletel na gozdarja, s katerim je imel pogovor, in je zato učence pustil za trenutek same na cesti. Tedaj se jim je približalo nekaj tovarišev iz višjih razredov in jih vabilo, da bi se šli kopat v rdeči studenec, širok in globok kanal, ki je dovajal vodo k nekemu mlinu kako miljo od Chierija. Janez in še nekateri drugi so se uprli, pa zaman. Nekaj se jih je z njim vrnilo v mesto, drugi pa so se šli kopat. Usode polna odločitev. Nekaj ur po vrnitvi bolj preudarnih so drug za drugim začeli prihajati kopalci in vsi preplašeni pripovedovali: "Oh, če bi vedeli, oh, če bi vedeli! Filippo N., to je tisti, ki je tako priganjal h kopanju, je mrtev." "Kako vendar?" so vpraševali, "saj je bil vendar izredno dober plavalec!" "Kaj pač hočete?" je nadaljeval. "Da bi nas spravil v vodo, je prvi skočil v kanal, prepričan o svojih sposobnostih, a ni poznal vrtincev rdečega studenca. Čakali

smo, da bi priplaval na površje, pa vse zaman. Začeli smo klicati na pomoč, prišli so ljudje, poskusili vse mogoče, tvegali so svoje življenje in čez uro in pol potegnili iz vode mrtvo truplo." Nesreča je naredila na vse strašen vtis in ne tisto ne naslednje leto in nikdar več se ni slišalo, da bi se kdo šel kam kopat.

Medtem se je leto humanistike bližalo h koncu in avgusta 1834 je prišel iz Turina v Chieri profesor Lanteri na končne izpite. Naš Janez ga je takoj obiskal. "Kaj želite, dragi prijatelj?" ga je vprašal Lanteri. "Samo eno: da mi daste dobre ocene." "Glej, glej, kako odprto govori ta fant!" je smeje se vzkliknil Lanteri. "Vsekakor, jaz sem velik prijatelj profesorja Gozzanija." "Res? No, potem si bova prijatelja tudi midva!" "Zelo rad! Toda vedite, da mi je Gozzani dajal vedno dobre ocene." Ko je prišel dan izpitov, je bil Janez zelo dobro pripravljen. Dobil je vprašanje o Tukididu. Odlično je odgovoril. Tedaj je Lanteri vzel v roko Cicero-na. "Kaj nam boš povedal o Ciceronu?" "Kar vam je drago." Lanteri je odprl knjigo in zagledal Paradokse. "Bi prevedel?" "Kakor želite. Če vam je prav, jih lahko povem tudi na pamet." "Je to mogoče?" Janez je navedel naslov v grškem jeziku in nato nadaljeval besedilo. "Zadosti," je čez nekaj časa vzkliknil ves začuden profesor Lanteri, "daj mi roko. Želim, da si postaneva zares prijatelja." In začel se je pogovarjati o nešolskih stvareh.

Profesorji, zlasti doktor Banaudi, so mu svetovali, naj vzame filozofijo, h kateri je bil dejansko pripuščten. Ker pa mu je leposlovje še posebno ugajalo, je vstopil v retoriko ali peti razred gimnazije. Nekateri njegovi prijatelji profesorji, ki jih je vprašal za svet, so odobrili njegovo izbiro zlasti zato, ker bi se lahko izpopolnil v pisateljevanju ter si pridobil za to potrebno čistost in značilnosti jezika. Janez še ni mogel predvidevati, da ga je Bog namenil, da bi mu služil tudi s peresom in s svojimi spisi, zlasti za preprosto ljudstvo, in da bi prav s pisateljevanjem rešil tisoče in tisoče duš.

Janez se je Bogu zahvalil za uspešen izid izpitov in se vrnil k materi. Na kmetiji v Susambrinu je po svojih močeh pomagal bratu Jožetu, obenem pa nadaljeval učenje in zbiranje svojih mladih prijateljev. Na enega izmed prvih počitniških dni je, medtem ko je gnal na pašo kravo in imel v roki knjigo, srečal ekonomista iz Castelnova, don Cinzana, kako je prek doline šel obiskovat bolnike. Presenečen zaradi vedenja tega fanta, ki ga je prvič videl, je don Cinzano vprašal, kdo da je in kaj misli postati. In ko je slišal, da je on Janez Bosko, o katerem mu je govoril Evasio Savio, se je malo zadržal z njim in ga vprašal o njegovem šolanju in o želji, da bi postal duhovnik. Janezovi odgovori so mu tako ugajali, da ga je čez nekaj dni, ko je zopet hodil po tistih krajih, poklical k sebi, mu postavil nekaj vprašanj in ves začuden nad njegovim krščanskim mišljenjem obudil najlepše upe za prihodnost. Nato mu

je rekel: "Nimam še urejenega gospodinjstva v Castelnuovu in sem zato dostikrat zdoma. Če hočeš priti v župnišče, da bi ga varoval, recimo kot vratar, ti dam stanovanje v njem. Dobil boš kruha in Maria Fobraro ti bo vsak dan skuhalo malo mineštre. Tam boš imel zadosti priložnosti za učenje. Prosi za dovoljenje svojo mater in kmalu pridi." Janez je ves zadovoljen sprejel ponudbo in je zvesto opravljal svojo novo službo.

Ta previdnostni dogodek je prekinil tek Janezovih zamisli. Čeprav se je ravnal po nasvetu don Cafassa, je vendar razmišljal o možnosti, da bi šel v zunanje misijone, zlasti še zato, ker je takrat, čeprav komaj začela, pa že na veliko vzplapolala Ustanova za širjenje vere s sedežem v Lyonu. Spodbudna pisma Ustanove, ki so prinašala poročila o delu in mučeništvu misijonarjev, so povsod hlastno brali. Če ne bi dobil zagotovila, da mu bodo don Cinzano in drugi pomagali, bi gotovo postal misijonar. To je on sam zaupal profesorju Giovaniju Turchiju. To niso nikakor bile muhe enodnevnice. Dobri Bog je toliko nasprotoval zato, da bi vzbudil in utrdil v njem željo vse do končne izvedbe. Bil je določen ne le za redovnika in misijonarja, temveč za ustanovitelja redovnih družb, katerih namen bo širjenje misijonske misli v tujih in nevernih deželah.

Don Cinzano je dobil po razpisu mesto župnika v Castelnuovu in je bil meseca avgusta slovesno ustoličen. Janez je še naprej hodil v župnišče in bil na voljo v vsem, kar je bilo treba. Župnik je visoko cenil pobožnost svojega varovanca, in ker je bil tudi literarno navdahnjen, sta velikokrat govorila o vsem, kar se je Janez učil, o lepoti jezika in izbranosti sloga pisateljev, ki jih je študiral. Don Cinzano je Janezu odprl nove poglede na stvari, ki se jih je učil. Nekoč pozneje je don Cinzano v navzočnosti kakšnih dvajset oseb, med njimi tudi Giuseppeja Buzzettija in dečkov iz Oratorija, navdušeno pripovedoval o prvih mesecih bivanja v župnišču leta 1834. Povedal je, kako silen spomin je imel Janez in kako je svojim tovarišem brez težave lahko ponovil pridige in nauke iz cerkve. Zato se je neke nedelje, ko je stopil s prižnice, hotel sam prepričati o tem, kar se je govorilo.

Janez mu je ponovil celo pridigo, ne da bi se samo trenutek ustavil. Nato ga je opisal kot fanta izredne bistrosti, trdne volje za študij, polnega odlik in gorečnosti, da bi svojim tovarišem storil čim več dobrega tako v moralnem kot verskem pogledu, in ga predstavil kot pravega malega misijonarja. Dodal je še, kako je večkrat izrazil željo, da bi postal duhovnik, da bi se mogel posvetiti lasti mladini, h kateri ga je neustavljivo vleklo.

Od takrat se je med don Cinzansom in Janezom Boskom ustvaril živ odnos očeta in sina. Večkrat ga je predstavil don Cafassu in ga prosil, da bi se zavzel

zanj. To sicer ni bilo potrebno, vendar je bilo to priporočilo zglednega dušnega pastirja vseeno koristno.

Po toliko letih nasprotovanja je Božja previdnost popustila v preizkušnjah. Janez si je s svojo junaško vztrajnostjo v težnji za svojim poslanstvom zaslužil zaupanje; delo sicer še ni končano in kip mora biti še obdelan z novimi udarci kladiva in dleta, rastlina je že pognala in obeta, da bo prinesla veliko sadov, vendar bo treba odrezati še kako vejo, da bo lepše rasla. Toda to delo ni več muka, temveč nagrada. To nalogo naj bi opravilo krščansko prijateljstvo. "Zvesti prijatelj je čarodejni napoj življenja, našli ga bodo tisti, ki se bojijo Gospoda. Kdor se boji Gospoda, sklepa pravo prijateljstvo, kakršen je sam, takšen bo tudi njegov bližnji" (Sir 6,16–17).

Po končanih počitnicah se je Janez vrnil v Chieri, kjer naj bi vstopil v razred retorike. Župnik sam mu je priskrbel stanovanje pri nekem krojaču z imenom Cumino za 8 lir na mesec. Ta denar je zbral on sam s pomočjo dobrotnikov, zlasti gospodov Pescargona in Sartorisa. Zakonca Cumino, pri katerih je že nekoč stanoval štiri leta študent Cafasso, sta imela hišo blizu obširnega trga San Bernardino, kjer stoji tudi cerkev sv. Antona. Janezu so odkazali prostor v pritličju, ki je služil kot shramba za vozičke in hlev. Tukaj je Janez po pričevanju gospoda Pianta in drugih starejših oseb v mestu prebil več mesecev. Toda dobrodelna roka don Cafassa, ki je velikodušno podpiral svojega nekdanjega gosta, mu je priskrbelo boljše stanovanje in veliko drugih prednosti.

Poročilo o srečanju Janeza Boska s teologom Cinzanom in velikodušni pomoči tega dobrega duhovnika ubogemu dijaku smo po pisni poti in iz pogovora zvedeli od don Febrara Castelnoveseja, župnika v Orbassanu, ki je vse to slišal iz ust župnika v Castelnuovu, pri katerem je bil več let kaplan.

Janez je v Chieriju zvedel, da se je profesor Banaudi, utrujen od toliko let poučevanja, umaknil iz šole. Sledil mu je mladi teolog Giovanni Bosco, ki je takrat začel svojo učiteljsko službo.

38.

POGLAVJE

Razred retorike - Alojzij Comollo in njegov odnos do Janeza - Janez brani Comolla pred objestneži - Ponižno priznanje - Lepi zgledi prijatelja

BLAGOR MU, KI JE NAŠEL prijatelja. "Zvesti prijatelj je močna zaščita, kdor ga je našel, je našel zaklad." Ni je stvari, ki bi jo mogli primerjati z zvestim prijateljem. Kup zlata in srebra na tehtnici ni nič v primerjavi z dobroto vere v njem (Sirah). Ta sreča je zadela našega dragega Janeza v letu retorike. To je zares čudovit del njegovega življenja, zato bomo prepustili besedo njemu samemu.

"Na začetku šolskega leta 1834–35, ko sem v mestu Chieri obiskoval razred retorike, sem se po naključju znašel v stanovanju pokojnega Giacoma Marchisija, ki je govoril o lepih sposobnostih nekaterih dijakov. 'Rekli so mi,' je dejal gospodar hiše, 'da hodi v neko hišo neki svet dijak.' Nasmehnil sem se in vzel izjavo za šalo. 'Pa je zares tako, je dodal gospodar, gre za nečaka župnika Cinzana, fanta izredne kreposti. Tudi njegov stric je znan po svetem življenju.'

Tem besedam nisem pripisoval posebnega pomena, toda med mojimi tovariši v retoriki so vzbudile živo pričakovanje. Želel sem spoznati tega fanta, vendar nisem vedel za njegovo ime. Toda zaradi nekega značilnega dogodka sem ga kmalu spoznal. Že nekaj dni sem srečeval nekega dijaka, starega kakih petnajst let, ki je kazal tako dostojanstvo v osebi, skromnost v hoji po ulicah in tako ljubeznivost in spoštljivost v govorjenju, da sem bil ves začuden. Moje začudenje se je še povečalo, ko sem videl njegovo natančnost v izpolnjevanju dolžnosti in točnost, s katero je prihajal v šolo. Kakor hitro je bil na svojem mestu, se ni več premaknil razen samo zato, da je izpolnil svojo dolžnost.

Med dijaki je navada, da se pred začetkom pouka šalijo, igrajo in skačejo. Najbolj razposajeni so navadno tisti, ki jim je najmanj za šolo in bi zato radi

postali slavni na drug način. K takim razposajenostim so vabili tudi našega skromnega dečka, ki pa se je vedno izgovarjal, da ni sposoben in da mu manjka za to potrebna spretnost. Kljub vsemu temu pa se mu je nekega dne približal neki tovariš, ko je on sredi razgrajanja zbrano bral. Prijel ga je za komolec, ga krepko stresel ter odločno povabil ali celo silil, da bi se udeležil njihovega početja. 'Ne, dragi moj, nisem sposoben, mu je ta ljubeznivo odgovarjal, nikdar nisem igral te igre, ne spoznam se, ne bi se rad osmešil.'

'Hočem, da na vsak način prideš in se z nami igraš, če ne, te bom prisilil z brcami in klofutami.' 'Lahko me pretepaš, kolikor hočeš, toda jaz se ne znam igrati, jaz ne morem priti, jaz se nočem igrati.'

Ko je ta nesramni sošolec videl, da se noče ukloniti, ga je potegnil za roko, ga nekajkrat sunil in mu dal par zaušnic, da je odjeknilo po razredu. Ob tem pogledu sem se zdrznil, kri mi je zavrela po žilah in zbal sem se, da mu bo osramočeni učenec vrnil milo za drago, saj je bil veliko večji in močnejši. Toda ta je bil prepoln popolnoma drugačnega duha. Kako silno sem se začudil, ko je dobri fant z obrazom, skoraj pomodrelim od udarcev, samo pomilovalno pogledal svojega napadalca in mirno rekel: 'Če ti je to zadosti, potem kar pojdi v miru. Meni je prav. Sem ti že odpustil.' To junaško dejanje mi je priklicalo v spomin besede o svetem dečku, ki naj bi prišel v naš razred. Ko sem potem vprašal, od kod je in kako se piše, so mi povedali, da je Alojzij Comollo, nečak župnika Cinzana, o katerem sem slišal toliko pohvale v gostišču Marchisio."

Alojzij Comollo je bil rojen 7. aprila 1817 v vasi Apra v okolici Cinzana, kjer je bil za župnika don Giuseppe Comollo, njegov stric po očetovi strani, učen in svet duhovnik. Že od otroških let je čutil veliko veselje do pobožnih vaj. Kot deček je zbiral svoje vrstnike in jim med odmorom pripovedoval spodbudne dogodke. Ko je bil star deset let, si je pridobil že tak sloves, da so vaščani opozarjali, če je kdo začel z grdimi pogovori: "Bodite tiho. Lojze je tukaj in vse sliši." Ko so gonili živino na pašo, je sam ali skupaj z drugimi bral pobožne knjige in vabil druge pastirčke, da bi z njim molili ali prepevali nabožne pesmi. V čast Mariji se je pogosto odpovedal hrani ali sadju, ki so mu ga ponujali. Rekel je: "To je treba darovati Mariji." Na dan prvega obhajila je iz svojih prihrankov kupil obleko nekemu ubogemu dečku. Izredno je imel rad cerkvene slovesne obrede in se že kot majhen otrok odločil za duhovniški poklic, rekoč: "Ker duhovniki odpirajo drugim vrata v nebesa, upam, da si jih bom mogel odpreti tudi sam. Osnove latinskega jezika ga je naučil že stric, duhovnik in župnik. V Casellu je pri duhovniku Strumii končal tretji gimnazijski razred. Bil je vedno radost domače hiše. In on je bil prav ta prijatelj, ki ga je Božja previdnost pripravila našemu Janezu.

Čeprav po naravi zelo različen, je bil Janez Comollu močno podoben v čednosti. Privlačila ga je njegova silna ljubezen in naklonjenost, ki se ni zmanjšala nikdar v življenju. Comollo je Janezu vračal v enaki meri. Sramežljivo in zadržano Comollovo vedenje, njegova bojazen, da bi bil s kom preveč odprt in zaupen, sta bili za Janeza razlog, da se je Bogu iz srca zahvaljeval. Če se prijatelj ponižuje pred teboj in beži pred tvojo navzočnostjo, boš imel dobro in zvesto prijateljstvo (Sirah). "Hodil je v humanistični razred in je bil zato eno leto za menoj," piše v nadaljevanju don Bosko, "vendar sva bila v isti šoli in imela iste profesorje. Od tedaj sem ga imel vedno za prijatelja in lahko rečem, da sem se od takrat naučil živeti kot dober kristjan. Popolnoma sem mu zaupal in on meni. Potrebovala sva drug drugega: jaz za duhovno pomoč, on pa za telesno, kajti Comollo se zaradi svoje prevelike boječnosti ni niti upal braniti pred žalitvami nesramnežev, medtem ko so se mene, četudi sem bil po postavi manjši od marsikaterega izmed njih, zaradi mojega poguma in telesne moči vsi bali.

To se je nekega dne tudi jasno pokazalo, ko so nekateri veliki objestneži hoteli sramotiti in celo preteptati Comolla in še nekoga drugega, pravega dobričina z imenom Antonio Candelo. Ko sem videl, kako so se nekega dne grdo obnašali do teh dveh popolnoma nedolžnih fantov, sem hotel ljudi pomiriti. Pa me niso poslušali. Tedaj pa sem povzdignil glas in rekel: "Gorje tistemu, ki bo tema dve-ma še enkrat storil kaj žalega." Nekaj najbolj nesramnih in po postavi večjih kot jaz je stopilo skupaj v znamenje izziva na boj, medtem ko je eden izmed njih dal Comollu dve zaušnici. V tistem trenutku sem pozabil nase in v slepi jezi, ne da bi premislil, brez palice ali stola, stisnil pesti, prijel enega izmed sošolcev za ramena in ga uporabil za orodje, s katerim sem mlatil po tistih nepridipravah, ki so še naprej izzivali. Štirje so zleteli po tleh, drugi pa pobegnili in prosili usmiljenja. Toda v tistem trenutku je vstopil v razred eden izmed profesorjev, in ko je videl, kako so plavale noge nekoga po zraku, drugi pa so pobirali šila in kopita, vsi vprek pa so divje kričali, je hotel narediti red. Začel je klofutati desno in levo, ne da bi gledal koga in zakaj. Seveda se je vihar zgrnil name. Toda ko si je dal povedati, kaj se je zgodilo, je želel, da bi prizor ponovil, da bi videl, kako sem jih ugnal v kozji rog. Profesor se je iz vse duše krohotal, smejali so se vsi učenci v razredu in vsi začudeni nad tako močjo niso več mislili na kazen, ki sem si jo zaslužil."

Občudovati moramo ponižnost, s katero je don Bosko predstavil ta pripetljaj. Težko si je misliti, da se v njegovem plemenitem srcu ne bi zbudilo močno sočutje, ko je videl, kako prostaško so ravnali s tem nedolžnim fantom. Kdo bi ne storil prav tako, če bi se znašel v podobnem položaju, tudi če bi bil bolj trdega

srca? "Obrani pred roko ošabneža tistega, ki trpi krivico, in naj to ne obtežuje tvoje duše," je rekel Sveti Duh (Sir 4,9). Končno pa Janez gotovo pretirava. Vsi njegovi gimnazijski tovariši, ki so nam pripovedovali o njegovi mladosti, so ga opisali kot vzor krotkosti. Znano nam je, da je prenašal potrpežljivo, ne da bi se branil, ko so ga pretepali in žalili. Z druge strani pa profesor tudi ne bi želel ponovitve prizora, če bi bil maščevalnega in ne samo obrambnega značaja. Don Bosko sam je znal pripovedovanju tega dogodka svojim duhovnikom na odmoru dati komično obeležje, tako da so se vsi od smeha skoraj valjali po tleh. Če pa pomislimo, da je ta dogodek kot blisk, ki razodeva njegovo gorečo naravo, potem se zavemo, kake junaške napore je moral prestati, da je premagoval take izbruhe in krotil take težnje tako zelo, da so ga tisti, ki so ga dobro poznali, imeli za enega najbolj milosrčnih ljudi. V njem se je v polni meri uresničilo to, kar pravi Sveti Duh o pravičnem človeku: "Pravični prvi obtožuje samega sebe; šele potem pride njegov prijatelj, ki ga brani" (Prg 18,17).

Preberimo zdaj še, kaj piše don Bosko v Spominih: "Comollo mi je bil v poučenje še v marsičem. 'Dragi moj, mi je rekel,' kakor hitro sva bila na samem, tvoja moč mi vzbuja strah. Toda verjemi mi, da ti je Bog ni dal zato, da bi ubijal sošolce. On želi, da se ljubimo, da si odpuščamo in delamo dobro tistim, ki nam storijo hudo.' On, ki je bil tako milega značaja, se nikdar ni razjezil nad kom, temveč je na krivične obsodbe in posmehovanje potrpežljivo in ljubeznivo odgovarjal. Jaz sem občudoval krščansko ljubezen svojega oboževanega tovariša, prepustil sem se njegovemu vodstvu, se mu popolnoma zaupal, kakor je hotel on. Skupaj s prijateljem Gariglianom smo se hodili spovedovat, obhajati, skupaj smo premišljevali, opravljali duhovno branje, skupaj ministrirali in obiskovali najsvetejši zakrament. Comollo je znal tako dobrohotno, ljubeznivo in olikano vabiti, da se mu ni bilo mogoče upreti." "Prav zares, da mazilo in različnost vonjav razveseljujeta srce in dobri nasveti prijatelja spodbujajo dušo" (prim. Prg 27,9).

Spominjam se, da sem nekoč ves prevzet od pogovora z njim šel mimo cerkve, ne da bi se odkril. Takoj mi je zelo vljudno rekel: "Dragi Janez, ti si tako pozoren v pogovoru z ljudmi, da se niti ne zavedaš, da greš mimo Božjega hrama." Zopet drugič se je pripetilo, da sem lahkomišelnost uporabil besede iz Svetega pisma, ki sem jih slišal v cerkvi. Comollo me je živahno opomnil, da se z Božjimi besedami ne smemo šaliti.

Ko sem ga nekoč vprašal o najpomembnejših spomenikih Chierija in ko sem videl, da je o tej stvari bolj malo poučen, sem mu rekel: "Toliko ljudi pride od daleč v Chieri, da si ogleda te znamenitosti, ti pa si tukaj v mestu in ti niti na

misel ne pride, da bi se zanje zanimal." "Oh, dragi moj," mi je smeje se odgovoril, "to, kar nam ne bo služilo jutri, nas tudi danes ne zanima." S tem mi je hotel povedati, da če bi take znamenitosti bile sestavni del večnih dobrin, ki so njegova prihodnost, jih gotovo ne bi zanemaryl.

Nekega počitniškega dne sva se vračala z izleta. Šla sva skozi Chieri ter prišla na trg Del Piano, kjer je neki komedijant zabaval skupino veseljakov in brezdelnežev. "Poglej si malo to," sta dva tovariša rekla Comollu, "poslušaj, kake zanimive stvari pripoveduje. Vsi se smejejo." Toda Comollo je na kratko prekinil pogovor in se oddaljil, rekoč: "Ta človek vam bo povedal deset besed za smeh, enajsta pa vas bo pohujšala. Poleg tega pa mi je moj stric strogo zabičal, da naj se nikdar ne ustavljam, da bi poslušal komedijante ali rokohitrce, iskalce vode ali gledal javne prireditve. Zakaj, tako je menil on, človek gre tja s čisto dušo, pravi čudež pa je, če se tak tudi vrne."

Ta zadnji dogodek, ki ga je don Bosko zapisal v Comollovem življenjepisu, se zdi, da je pravi očitek njegovemu osebnemu ravnanju, saj vemo, da je on že kot otrok hodil na take prireditve. Če pa stvari dobro premislimo, vidimo, da niso v nasprotju z njegovim ravnanjem. Njegova preprostost in nedolžnost, njegova tanka vest in dober namen, zaradi katerega se je udeleževal takih prireditev, popolnoma opravičujejo vse, kar je storil v prvih letih mladosti, in to brez vsake škode za svojo dušo in v veliko duhovno korist bližnjega. Vse življenje mu je bil za vodilo veliki rek "Ljubi in stori, kar hočeš". Od tod njegovo sproščeno vedenje, brez tegob duha in v popolni svobodi Božjih otrok. Ljubezen preganja strah. Kakor hitro se je naučil, kolikor je potreboval, je opustil obisk prireditev na javnih krajih, se odpovedal telovadnim izvajanjem, ko ta niso bila več v skladu z dostojanstvom osebe, ki se je vsega posvetila Bogu. Nadaljeval pa je rokohitrške predstave, ker jih je imel za primerne za pritegnitev pozornosti dečkov in za razvedrilo prijateljev. Zanj, ubogega kmečkega fanta, so bile tudi nujno potrebna šola za pripravo na apostolat, ker je tako postal sproščen, ljubezniv in privlačen, kar mu je pomagalo, da je obvladoval velike skupine ljudi, obenem pa je ohranil vedno primerno oddaljenost, dostojanstvo in čut za krepot. Lik strogega asketa in velikega spokornika bi gotovo odbil ljudi tiste družbe, v kateri je hotel opravljati svoj apostolat.

Občudovanja vredno je dejstvo, kako je don Bosko uresničeval nasvete svojega prijatelja. To je tudi dokaz njegove ponižnosti. Sam pravi, da se je od Comolla naučil krščansko živeti. Resnica pa je, kakor priča don Giacomelli, ki je bil intimen prijatelj obeh, da sta se Bosko in Comollo vzajemno opominjala in si pomagala odpravljati napake, se med seboj spodbujala na poti popolnosti, si

pomagala dobro izrabljati čas in vabila drug drugega k pogostemu prejetanju zakramentov. Comollo je imel v Janezu zaupnega prijatelja, s katerim se je lahko pogovarjal o duhovnih stvareh. Don Bosko piše: "Obravnavanje in pogovor o duhovnih stvareh mu je bilo v veliko zadoščenje. Z neizmernim navdušenjem je govoril o neskončni ljubezni Jezusa Kristusa, ki se nam daje v hrano v presvetem zakramentu. Ko je govoril o Božji materi Mariji, se je čutilo, da je bil ves prevzet od nežnosti, in ko je pripovedoval ali slišal pripovedovati o kaki milosti v korist telesu, je na koncu pripovedi zardel v obraz in včasih ves v solzah radosti zaklical: "Če Marija tako zelo skrbi za to ubogo telo, kako velike bodo potem šele milosti, ki jih naklanja dušam tistih, ki jo prosijo za pomoč! Oh, če bi vsi ljudje zares ljubili Marijo, kako srečen bi bil svet!" Takih mogočnih izlivov srca so sposobni samo ljudje, ki jih sami v najvišji meri doživljajo. In tak je bil Janez, ki iz skromnosti ne pove svojega imena.

Alojzija Comolla bi lahko postavili za zgled vsem mladim ljudem zaradi njegovega neoporečnega vedenja, pokorščine in vljudnosti. V starosti, ki je tako zelo spremenljiva in podvržena vrsti vplivov, je stalno in vztrajno gojil vse kreposti. Veliki ljubitelj samote ni šel nikdar od doma brez dovoljenja gospodarjev, kjer je stanoval, in je bil drugim sonajemnikom v veliko spodbudo lepega življenja. Vedno enako veselo razpoložen, ni nikdar pokazal, kaj mu posebej ugaja. Janez, ki je bil tako tesno z njim povezan, ni nikoli slišal, da bi tarnal zaradi vročine ali mraza, zaradi hrane, zaradi preobilnega dela ali obilnega učenja, in ko je imel kdaj malo časa, je šel k tovarišem in jih prosil, da so mu razložili kako težavo. Rad se je menil o zgodovini, pesništvu, italijanskem in latinskem jeziku in bil pri tem vedno skromen in zadržan, tako da je sicer izrazil svoje mnenje, vendar pa ni nikomur vsiljeval svojih pogledov.

Kot dijak je bil vedno prvi med najboljšimi. Bil je tako natančen pri učenju, da je eden njegovih profesorjev izjavil, da ga ni bilo nikdar treba opozoriti na še tako majhno pomanjkljivost.

Rad se je udeleževal vseh prireditev v šoli, bil je zelo urejen, močno pozoren na Božjo besedo, pobožen pri sveti maši. Zelo je spoštoval Božje služabnike in ni dovolil, da bi kdo v njegovi navzočnosti zbijal šale na njihov račun ali pripovedoval dogodivščine, ki bi mogle zmanjšati njihov ugled.

Ob prazničnih dneh, ko so drugi dijaki po končanem srečanju v kapeli šli na sprehod ali se kako drugače zabavali, je Comollo v prepričanju, da to ni nujno potrebno, z Janezom šel h katekizmu otrok v cerkev sv. Antona.

Comollo je vsak dan točno ob isti uri hodil v stolnico na obisk najsvetejšega zakramenta. Tako je tudi Janez nekaj mesecev hodil tja, da bi se ogrel ob tako

lepem zgledu. Prav on pa nam te obiske takole opisuje: "Navadno je pokleknil s sklenjenimi rokami, imel glavo lahko sklonjeno, povešene oči in bil negiben ter neobčutljiv za kakršen koli šum in glas blizu oltarja. Neredko se mi je zgodilo, da sem ga po končanih nalogah hotel povabiti, da bi me pospremil domov. Pa sem lahko še toliko pokašljeval, hodil mimo njega, mu dajal znamenja, da bi se zganil, toda on je ostal vedno enako negiben, dokler nisem stopil k njemu in ga stresel. Tedaj se je kakor zbudil iz sanj, dvignil in proti svoji volji privolil v moje povabilo. Zelo rad je ministriral, in če je mogel, tudi med tednom. V počitniških dneh pa je bilo ministriranje pri štirih ali petih mašah nekaj samo po sebi umevnega. Če je imel čas, se je udeležil vseh pobožnih vaj, ki so jih opravljali v kateri koli cerkvi v mestu. Čeprav je bil tako zelo zbran v duhu, ga niso nikoli videli mračnega ali žalostnega obraza, temveč vedno dobre volje in zadovoljnega. Z ljubeznivim pogovorom je razveseljeval vse, ki so prišli z njim v stik, in pogosto je ponavljal, da so mu bile vseč zlasti besede preroka Davida: "Služite Gospodu v veselju!"

39.

POGLAVJE

Rokohitrške igre - Janeza obtožijo čarovnije - Kako se je opravičil

KAKOR PREJŠNJA LETA JE BIL Janez tudi sedaj središče radosti in veselje povsod, kamor je položil nogo. Njegovo umirjeno, dostojanstveno, pristrčno, odkritosrčno, veselo obnašanje je vse napolnjevalo z veseljem. Želeli so si ga v chie-rijskih družinah, pričakovali nestrpnost v shajališčih Družbe veselja in povsod je s svojimi rokohitrskimi igrami budil radovednost in zanimanje. Poštena zabava je ob pravem času vedno dovoljena. Take igre tako prevzamejo navzoče, da popolnoma pozabijo na vse drugo in nimajo niti časa za govorjenje. Janez se je znal s svojimi besedami tako polastiti misli poslušalcev, da jih je vodil, kamor koli je hotel.

Med zelo pogostimi točkami, ki jih je odlično predvajal, je bil vrabec, ki ga je v možnarju stolkel v prah, ga nabil v puško, ustrelil in vrabec je čil in zdrav poletel v svobodo. Po želji navzočih je iz iste steklenice nalival belo in črno vino. Nekega dne je slovesno stavil, da bo naredil, da bo izginil velik krožnik agnelotov (testenin z mesnim nadevom), ki ga bo našel na mizi druge hiše v vasi. Nekateri so skrivaj zaznamovali krožnik, drugi pa so pozorno pazili na vsako njegovo kretnjo. Po mnogih znamenjih, nerazumljivih besedah in dolgih razpravljanjih je Janez naznanil, da je čudež narejen, in je vse povabil, da so šli v tisto hišo stvar sami preverit. Vsi so se v teku zagnali na omenjeni prostor in v resnici našli, kar je obljubil. Bolj ali manj si lahko mislimo, kako je vse skupaj potekalo. Vsekakor pa je potrebna izredna prisebnost duha, da je lahko tako zelo zaposlil misli in želje vseh navzočih, da niso opazili, kako je izvedel igro. Izredno spretno je znal ravnati s škatlo s kockami. Ko so ljudje videli, kako je iz majhne škatlice prihajalo toliko krogel, veliko večjih kot škatla sama, kako je iz majhne vrečice potegnil tisoč jajc, so od začudenja strmeli. Toda ko je pričujočim s koncev nosov začel

pobirati žoge, ko je uganil, koliko denarja so imeli v žepu, ko je z golimi prsti spremenil v prah kakršen koli kovanec, ko je pred gledalci prikazal žrtev hudo delstva z razmesarjenim obrazom ali celo brez glave, so nekateri začeli dvomiti o Janezovi poštenosti in so ga imeli za čarovnika, ki vsega tega ni mogel narediti brez sodelovanja hudiča.

Ta sum je rasel iz dneva v dan zlasti v njegovem gostitelju Tommasu Cominu. Comino je bil goreč kristjan, ki pa se je rad šalil. Janez je zato izkoristil njegov veseli značaj ali bolje rečeno njegovo preproščino in mu jih zaigral vsakovrstnih. Na svoj godovni dan je hotel vse stanovalce počastiti in razveseliti z odlično obaro iz petelina, ki so ga vsi vsak dan videli korakati po dvorišču. Prinesli so veliko skledo, odkrili pokrovko in že je skočil iz posode petelin, malo poletel po sobi, se ustavil na klopi in na ves glas zakikirikal. Ko je ob drugi priložnosti hotel postreči z odlično pripravljenimi makaroni in so jih zato, da bi bili bolj okusni, kuhali dalj kot po navadi, so se v nekem trenutku iz posode namesto pričakovanih makaronov vsuli otrobi. Dostikrat je steklenico napolnil z vinom, pa je iz nje pritekla voda. In ko je hotel natočiti vode, je priteklo vino. Marmelada se je spremenila v rezine kruha, denar se je v mošnji spremenil v koščke pločevine, klobuk se je spremenil v nočno čepico, orehi in lešniki so postali želod in še marsikaj. Včasih je storil, da so mu izginila očala, ki jih je potem našel v žepu, ki ga je prej dvakrat obrnil, pa jih ni bilo; strogo shranjen predmet, kot na primer denarnica, se je kar nenadoma znašel pred njim in predmet, ki je bil še trenutek prej pred njim, je izginil neznano kam, a se je na povelje mladega stanovalca spet znašel pred njim. Pogosto mu je dal izbrati igralne karte in mu povedal, katero je izbral. Rekel mu je, naj si misli kako številko, ji prišteje toliko in toliko, vse skupaj pomnoži in potem deli, nato mu je povedal številko, ki si jo je na začetku mislil. Vse to je gospodarja spravilo v neizmerno začudenje. Zgodilo se je, da sta stavila za ključ, za katerega so vsi vedeli, da je tam in tam, pa so ga potem našli na dnu jušnika, ko so juho razdelili med goste.

Ubogi Tommaso o vseh teh potegavščinah, ki so bile na vrsti vsak dan, ni vedel reči drugo kot: "Ljudje ne morejo delati takih stvari. Bog ne izgublja časa s takimi otročarijami. Zatorej je hudič tisti, ki dela vse to." In že je skoraj sklenil, da bo Janeza nagnal iz svoje hiše. Ker pa si o tem ni upal govoriti z domačimi, je sklenil, da se bo posvetoval z bližnjim duhovnikom don Bertinettijem. Stopil je nekega dne k njemu in mu ves zastrašen dejal: "Častiti gospod, prihajam k vam v zadevi svoje vesti. Zdi se mi, da je v moji hiši čarovnik." In že je pobožnemu duhovniku naštel celo vrsto reči, ki jih je doživel, in celo vrsto drugih, ki jih je samo sumil in jih tako grozljivo opisal, da je napolnil s strahom celo don Bertinettija.

Temu se je zdelo, da gre v vseh teh dogajanjih za črno čarovnijo, zato je sklenil, da bo o vsem tem obvestil šolskega nadzornika, ki je bil tiste dni ugleden cerkveni mož, kanonik Burzio, dekan in župnik v stolnici. Po zakristanu stolnice Poglianu, h kateremu je Janez hodil, da je lahko mirno študiral, je bil obveščen, naj se predstavi kanoniku. Čeprav je zakristan skušal nadzorniku dopovedati, za kaj gre, ker je Janeza dobro poznal, se je dekan hotel o stvari sam prepričati.

Kanonik Burzio je bil dobro izobražen, pobožen in moder človek. Janez je prišel k njemu, ko je molil brevir in pravkar dal nekemu beraču kot miloščino nekaj kovancev. Dobri kanonik ga je pogledal, se mu nasmehnil in ga prosil, naj počaka trenutek. Nato ga je poklical v pisarno in ga začel izpraševati o njegovi veri, se pravi o katekizmu. Janez je na vsa vprašanja odlično odgovoril, ker pa je videl, kam ves tisti uvod meri, je komaj zadrževal smeh. Duhovnik ga je vpraševal, kako preživlja svoje dni, in dobil več kot zadovoljive odgovore. Fant je odkritosrčno odgovarjal, pametno razmišljal in v vsem ni bilo najti nikakršne prevare. Toda preiskovalec še ni bil zadovoljen in ga je sicer vljudno, vendar strogo še naprej vpraševal: "Dragi moj, zelo sem zadovoljen s tvojim učenjem in tvojim vedenjem, ki si ga pokazal do sedaj. Toda sedaj slišim o tebi pripovedovati toliko stvari. Rekli so mi, da bereš misli drugih ljudi, da ugameš, koliko denarja ima kdo v žepu, da narediš, da vidijo črno, kar je belo, da poznaš stvari, ki se dogajajo daleč od tod in drugo. Zaradi vsega tega se veliko govori o tebi. Nekateri so celo začeli sumiti, da se ukvarjaš s čarovnijami in da je za vsem tem satanovo delo. Povej mi torej, kdo te je naučil vseh teh vragolij. Zaupaj mi vse in zagotavljam ti, da bo vse, kar bom storil, samo v tvojo korist."

Ne da bi se najmanj zmedel, je Janez prosil kanonika za deset minut premisleka. V ta namen ga je prosil, da bi mu povedal točen čas. Kanonik je segel v žep, toda ure ni bilo. "Če nimate ure," je dejal Janez, "pa mi dajte prosim kovanec za pet soldov." Kanonik je pretipal vse žepe, toda mošnjička ni bilo nikjer. "Nesramnež," se je ves jezen zadril na Janeza. "Ali ti služiš hudiču ali pa hudič služi tebi. Izmaknil si mi uro in mošnjo. Ne morem več molčati, čutim se dolžnega, da te naznamim, in res ne vem, kaj me zadržuje, da te krepko ne pretepem." Ko pa je videl, da je Janez popolnoma miren in se komaj opazno smehlja, se je malo pomiril in bolj blago nadaljeval: "Razloži mi vse te skrivnosti. Kako je mogoče, da sta moja ura in moja mošnja izginili iz mojega žepa, ne da bi se tega zavedal? Kje je zdaj vse to?"

"Spoštovani gospod dekan," je Janez spoštljivo odgovoril. "Z nekaj besedami vam bom vse razložil. Vse je samo v spretnosti rok, malo premetenosti in dobri izvedbi."

"Kaka premetenost more biti v moji uri in moji možnji?"

"Tako vam bom vse razložil. Ko sem vstopil v vašo hišo, ste nekemu revežu dajali miloščino in položili možnjo na klečalnik. Nato ste iz te sobe šli v sosednjo in pustili uro na mizici. Oba predmeta sem skrila in vi ste mislili, da ju imate pri sebi, a sta bila pod tem senčnikom." Pri teh besedah je dvignil senčnik in oba predmeta, za katera je kanonik mislil, da ju je hudič odnesel, sta bila tam. Dobri kanonik se je zasmejal in Janez mu je pokazal nekaj rokohitrskih izvedb. Ko je na lastne oči videl, kako različni predmeti izginjajo in se zopet pokažejo, je bil zadovoljen in je Janeza celo obdaroval. Na koncu mu je rekel: "Pojdi in povej vsem tvojim prijateljem: Neznanje je učitelj vsakega občudovanja."

Ko je Janez dokazal, da v njegovih zabavah ni črne čarovnije, je nadaljeval s svojimi rokohitrskimi predstavami v svojem stanovanju. Na predstave so prihajali tudi mnogi župniki in kanoniki. Pogosto so ga celo vabili v ugledne hiše meščanov in v župnišča okoliških vasi, vendar vedno samo kot prijatelja in ne poklicnega igralca. Najuspešnejši je bil v izginjanju predmetov v daljavo in vračanju med zbrane obiskovalce. Zaradi te njegove spretnosti so ga razen z imenom sanjač klicali tudi za čarovnika.

40.

POGLAVJE

Velikonočne počitnice - Janez gre v Pinerolo in od tod v Barge k profesorju Banaudiju - Potovanje v Fenestrelle - Neurje in vrnitev v Pinerolo in nato v Chieri - Pismo gospodu Strambiu - Janeza prosijo za nasvet glede poklica

V CHIERIJU SE JE JANEZ spoprijateljil tudi z mladim Annibalom Strambiom iz Pinerola, svojim sošolcem iz prejšnjih let. Ko so prišle velikonočne počitnice, so ga starši tega prijatelja, ki so poznali Janezovo neoporečnost, za kak dan povabili na svoj dom. On se je seveda v želji, da bi mogel nekaj dni preživeti v sveti svobodi, odzval povabilu.

O tem potovanju imamo poročilo izpod peresa samega don Boska. To je edino Janezovo pismo iz časov, ko je bil dijak gimnazije, in ga bomo podali, kakor se nam je ohranilo v osnutku.

Potem ko je opisal svoj prihod v Pinerolo, sprejem, ki ga je bil deležen od svojega prijatelja Anibala Strambia in njegove družine, pri kateri je stanoval, nadaljuje: "Naslednjega dne sem se odločil, da bom šel v Barge, ki so od Pinerola oddaljene osem milj. Po sveti maši in po zajtrku so mi naročili kup lepih pozdravov za učitelja profesorja Banaudija in tako sem 12. aprila, na cvetno nedeljo, vzel pot pod noge. Med potjo sem občudoval prelepe kraje, doline in naselja, ki so se zdela prava majhna mesteca: Rosco, Bricherasio, San Secondo, Bibiana, v kateri so kar tri župnije. In tako sem srečno dospel v Barge.

Vprašal sem za hišo profesorja retorike, don Banaudija. Pokazali so mi jo. Napotil sem se tja, toda rekli so mi, da je v župnijski cerkvi. Odpravil sem se v cerkev in ugotovil, da je pravkar prepeval pasijon. Pozorno sem poslušal njegov prijetni glas in po obredu sem ga počakal na trgu pred cerkvijo. Medtem sem opazoval ljudi, meni popolnoma nove, ker so bili vsi kakor pastirčki, lepe postave

in prijetnih obrazov. Profesor me je prvi zagledal, me skoraj solzan poljubil in mi hotel hkrati povedati toliko stvari. Toda presenečenje je bilo tako veliko, da ni spravil besede iz sebe. Tudi jaz sem bil ves ganjen. Ko so prešla prva vzburljenja srca, sva se začela v obojestransko radost pogovarjati in se počasi bližala njegovemu stanovanju. Sprejeli so me nadvse prisrčno in ostal sem pri njih dva dni. Ne morem opisati, kako je bilo, rečem pa, da sta bila ta dva dneva kakor v nebesih. Kjerkoli sva se pojavila in kamorkoli sva šla, so naju ljudje vabili k sebi, in če sva rekla, da ne moreva iti, so naju prijeli za roke, peljali v svoje hiše in nama izkazovali vse mogoče ljubeznivosti. Obiskala sva župnika, šolskega nadzornika, župana, podžupana in hotelirja Balbiana, sorodnika Balbiana iz Chierija. Povsod so naju obilno pogostili.

Po teh dveh prijetnih dneh sem se odločil, da grem naprej. Moj profesor me je na vsak način hotel zadržati in mi je zato skrtil dežnik. Ko pa je videl, da sem odločen v svoji nameri, me je pospremil pet milj in pol iz kraja. Tam sva sedla na obronek in se prijetno pogovarjala. Ko sem se dvignil, da bi nadaljeval pot, je planil v jok in ni več govoril. Potem sem hotel govoriti jaz, pa tudi nisem mogel. Ko sva se malo pomirila in se razgovorila o zaupni stvari, ki naj bi ostala samo med nama, sva se dvignila in pozdravila s stiskom rok. S pospešenim korakom sem prišel v Pinerolo. Tu sem bil znova deležen mnogih ljubeznivosti in vprašanj o mojem potovanju in o profesorju Banaudiju.

Med pogovorom sva se z Annibalom domenila, da bova naredila izlet v Fenestrelle. Alberta Nota, najbolj znanega pisatelja veseloiger našega časa, sva prosila za kočijo. Rade volje nama jo je odstopil in poskrbel za vse potrebno. Midva pa sva spravila na voz nekaj hrane in se odpeljala iz Pinerola.

Prvi kraj, v katerega sva se pripeljala, je bil Porte, vasica, ki se je ugnezdila med skalovjem, in potem Floe na poti, ki vodi od Chiusoneja. Ta reka podvoji vodo Pada. Na drugi strani poti se je dvigala veriga visokih gora. Končno sva v daljavi zagledala visoko goro, imenovano Malangi ali Malandaggio, ki se nam je zdela pokrita s snegom, pa ni bilo tako. Ko sva prišla bliže, sva ugotovila, da je ta gora iz belega kamna in da je bilo na njenem pobočju zaposlenih kakih tisoč petsto mož.

Na vrhu gore so vse do vznožja bingljale pripete dolge vrvi. Pobočja gore so tako gladka in strma, da jih niti mačke ne bi mogle preplezati, zato se delavci obesijo na te vrvi in plezajo po pobočju do kraja, kjer hočejo izdolbsti votlino. Tu zabijejo v skalo dve železni konici, na kateri položijo desko in sede na njej izdolbejo luknjo. Vanjo nasujejo smodnika, vtaknejo noter zažigalno vrvico in jo spustijo do tal. Ko so mine pripravljene, zatrobi trobenta in vsi delavci se

umaknejo na varno in nato prižgejo zažigalne vrvice. Tedaj ogromne skale zabobnijo v dolino; ogromne skale, iz katerih so nekoč naredili v Turinu Marijin kip, imenovan Del Pilone, in druge umetnine, za katere je kamenje prišlo iz tega kamnoloma. Deset delavnic je na razpolago samo za brušenje konic železnih palic, popraviljanje kladiv in pripravljanje dlet. Po ogledu tega čudovitega kamnoloma sva se peljala naprej po najini cesti.

Ko sva prevozila kako miljo v skalo vdolbene poti, ki je bila napravljena s kamenjem, sva se znašla v kraju, ki zasluži posebno pozornost. Tu imajo vsi prebivalci golšo. Otroci imajo samo eno, manjšo ali večjo, nekateri starejši pa celo po tri ali štiri. Da si olajšajo težo bremena, si podvežejo golše z robcem, tako da se zdi, da imajo vsi pod vratom vrečo krogel. Približno polovica ljudi jih je katoličanov, drugi pa so krivoverci. Zato imajo dve cerkvi. Na zvoniku ene stoji križ, druga - valdeška - pa je brez njega. Vsi so zelo grobo oblečeni, majhne postave in grdi v obraz. Za vasjo je kakšni dve miljii visoka gora, ki je tako strma, da se ne bi mogel nihče povzpeti nanjo. Pa vendar je vsa obljudena, in to na čisto poseben način. Z zasekačem vdolbejo v živo skalo stopnice in na teh stopnicah zgradijo svoje kočice, nanosijo iz doline zemljo in tam nasadijo krompir, fižol in drugo zelenjavo.

Ko sva se v tem bornem kraju malo odpočila, sva nadaljevala pot v Fenestrelle. Dospela sva že do tiste velike gore, ki se imenuje Monviso, in zagledala pred seboj Fenestrelle, kar se je dvignilo silno neurje. Konj zaradi viharja ni mogel več naprej, midva pa nisva mogla niti govoriti. S ceste se je dvigal vrtinec prahu in nama pomešan z drobnim kamenjem silil v obraz in oči, tako da naju je vse bolelo. Nastala je taka tema, da skoraj nisva videla korak pred seboj. Konj se je zaganjal sem in tja in sopel, potem pa ni hotel več naprej. Obrnila sva ga nazaj in se napotila proti Pinerolu. Toda ko sva zapuščala goro, se je veter tako zaganjal v nas, da je bila nevarnost, da zletimo v prepad najin voz, konj in midva.

Toda Božja previdnost nama je prišla na pomoč. Ob cesti sva zagledala vdolbino v skali, ki nam je dajala zatočišče. S težavo sva spravila konja na varno in počakala, da se je neurje poleglo. Čez kako uro in pol je vihar ponehal, toda medtem se je znočilo. Ker pa je mesec prijetno svetil, sva okoli enajstih prišla v Pinerolo.

V Pinerolu sem ostal še dva dni. Bilo je zelo veselo in sklenil sem, da pridem v Chieri 16. aprila. Ko so mi vsi dali brez števila naročil, sem na določen dan stopil na poštni voz, prišel v Turin in nato nadaljeval pot do Chierija. Za vso pot sem porabil sedem dni, ki so se mi zdeli kratki kot sedem ur. Saj so mi tako v Bargu kakor v Pinerolu, čeprav nevrednemu, postregli tako prijazno, da bolj sploh ne bi mogli. Oprostite mi, sem še vedno ubogi ... itn.

Pa to ni bilo edino potovanje v Pinerolo. Preskočimo dejstva, da ne bomo zapletli dogodkov. Annibale Strambio je bil odličen fant in je želel postati duhovnik. Zato je Janez naslednje leto, 1836, pisal njegovemu očetu:

"Ker sem že večkrat pisal vašemu sinu Annibalu, mojemu dragemu prijatelju, in ker ne vem, ali je prejel moja pisma ali ne, saj nisem dobil nobenega odgovora, sem imel za primerno, da prosim vašo uglednost, da mu izročite to pismo.

Ne vem, ali Annibale nadaljuje šolanje v Pinerolu ali kje drugje, ali je že klerik ali še vedno v svetu. Vem pa, da je govoril, da bo šel na izpite za cerkveno preobleko in da se bova takrat srečala in se pogovorila. Toda zaradi kolere, ki je tistikrat razsajala po naših krajih, nisem mogel govoriti z Annibalom in nisem nič slišal, ali je naredil izpit za kleriško preobleko ali ne. Jaz sem študiral prvo leto filozofije v semenišču v Chieriju. Zelo rad bi kaj zvedel o vaši ugledni osebi in gospe Strambio, katere ljubeznivosti ob priliki mojega potovanja v Pinerolo nikakor ne morem pozabiti. Slišal sem, da je Dominik zbolel, in ne vem, ali se je že pozdravil. Zelo si zatoorej želim zvedeti, kaj je novega v vaši družini."

Odgovor se je glasil, da je Annibale oblekel duhovniški talar. Vendar to ni bila pot, po kateri ga je klical Gospod. Že več let je študiral bogoslovje, ko so se mu začeli porajati dvomi o njegovem poklicu. Za duhovniškega pripravnika lepega vedenja in nežne vesti je taka negotovost izredno neprijetna, še zlasti če ne najde učenega, pobožnega in izkušenega vodnika, ki bi mu svetoval, kaj naj stori. Še slabše pa je, če ga najde, pa nima vanj potrebnega popolnega zaupanja. Naj še dodamo, da je duhovniški poklic štel za najvišjo dosegljivo dobrino, pa se mu sedaj vsiljujejo nasprotni misli in ga celo odbija, se boji, da bi ravnal proti Božji volji, in se mu pojavljajo drugi ideali. Pri vsem si pa po toliko letih bogoslovnega študija ne upa stopiti nazaj. S svojimi predstojniki ne zmore govoriti o tem in jim razodeti svojih notranjih bojev, ker se boji, da jih bodo imeli za nesmiselne slabosti. Prav tako si ne upa govoriti o tem s svojimi sorodniki, ki so zanj že toliko žrtvovali in računajo na njegov zagotovljeni položaj. Potem so tu še človeški oziri do sošolcev, ki bi ga imeli za nestalneža in neresnega v odločitvah. To so misli, ki so se v njegovi glavi vrstile druga za drugo, ga begale in ustrahovale vse njegovo življenje. Ni sicer veliko takih, ki bi jih Bog tako težko preizkušal, kajti vsi, ki se hočejo pridružiti delavcem v Gospodovem vinogradu, imajo na voljo veliko sredstev, da ugotovijo in preizkusijo svoj poklic. Navadno je osip študentov zadnjih letnikov bogoslovja, ki so že prejeli višje redove, posledica slabega obnašanja in nepremišljenosti, ki ni brez moralne krivde. Da Janezov prijatelj ni sodil med te zadnje, je dokaz njegovo krščansko življenje in odlične službe, ki jih je opravljal v družbi vse do konca življenja. Tako je v tem

času postal zamišljen, bil raje sam zase in se zaradi naravne plašljivosti ni upal nikomur odkriti.

Njegovi starši, odlični kristjani, so se med počitnicami zavedeli velike spremembe. Pisali so Janezu in ga prosili, da bi prišel v Pinerolo in se z njimi pogovoril o vprašanju, ki jim je bilo tolikanj pri srcu, se pravi o prihodnosti njihovega sina. "Prijatelj ljubi v vsakršnih časih in brat se izkaže v stiski" (Prg 17,17). Janez je odložil vse svoje opravke, s katerimi je bil zaposlen, in kljub naporom potovanja naravnost poletel k prijatelju, ostal pri njem nekaj dni, se z njim na dolgo pogovarjal, ne da bi skušal nanj kakor koli vplivati, kakor je imel v takih primerih navado storiti. Toda kljub vsemu si niso mogli priti na jasno glede Božje volje. Iz sicer pritrtilnih, pa neodločnih odgovorov je bilo mogoče razbrati, da ne bo nadaljeval v duhovniškem stanu. Spodbujal ga je, naj ga ne premaga otožnost, mu dal nekaj ustreznih napotkov za vztrajnost na začrtani poti, ga potolažil in odpotoval. Dejansko je Annibale naslednje leto jasno odločen mirno odložil duhovniški poklic.

Annibale Stambio je bil pozneje konzul v Marseillu. Za vedno je ohranil tesno prijateljstvo z don Boskom in v času zloglasnih odlokov o izgonu redovnikov učinkovito pomagal, da niso zaprli salezijanskih ustanov v Franciji.

41.

POGLAVJE

Naklonjenost profesorjev - Neverjetne spremembe v fantih, ki jih je Janez inštruiral - Pričevanja o njegovi kreposti - Zmernost v jedi - Praznik hvaležnosti - Še dvomi o poklicu - Izpit za sprejem v bogoslovje - Počitnice - Ljubeznivo tekmovanje med don Cafassom, don Cinzanom in Castelnovučani, da bi Janezu priskrbeli vse potrebno za vstop v semenišče

V PREJŠNJIH POGLAVJIH SMO VIDELI, kako zelo so našega Janeza cenili profesorji v Chieriju. Nič manj ga ni to leto cenil doktor duhovnik Giovanni Bosco, kateremu je, kljub temu da ni bil z njim v sorodu, s svojim vedenjem, pobožnostjo in prizadevnostjo v študiju bil v čast. Vse svoje dolgo življenje nikdar ni pozabil tega svojega učenca in je znal povedati toliko lepega o njegovem vedenju, nardarjenosti, spominu, zlasti nekaterim duhovnikom in profesorjem iz Oratorija, ki so ga prihajali v Chieri obiskovat. Iz njegovih ust smo slišali pripovedovati naslednji dogodek. Nekega lepega pomladanskega jutra, ko ni bilo pouka, je don Giovanni šel na sprehod v bližnje hribe. Nenadoma je zaslišal, kako nekdo na glas, pa monotono, nekako deklamira odlomek iz neke pesnitve, obenem pa so se slišali udarci, kakor bi kdo krepko kopal z motiko. Ves začuden se je po stranski poti odpravil v smer, od koder so prihajali glasovi. Tam je zagledal mladega Boska, kako koplje vinograd svojega gospodarja Cumina in se hkrati uči iz knjige, ki jo je imel naslonjeno na trto. Od tega dogodka dalje je profesor Bosco še bolj cenil svojega učenca kot do tedaj.

Iz različnih poznejših znamenj lahko sklepamo, da je bila to Janezova vsakdanja zaposlitev med počitnicami, ker smo dostikrat slišali pohvalne izraze o ročnem delu, ki da je učinkovito sredstvo za telesno zdravje in moralnost. Tako vidimo v njem poleg študenta še delavca in kmetovalca in če pomislimo, da je istočasno strigel lase in bril brade, kot je to on sam pogosto pripovedoval, je

bilo to najprej zato, da je mogel tudi pri tem varčevati, potem pa zato, da je bil na uslugo svojim prijateljem.

Pri vsem tem pa prav nič ni popustil v svojem navdušenju za učenje in ni zanemarjal inštrukcij chierijskih dijakov. Gospa Giuseppina Valimberti, vdova Radino, je 1889 pripovedovala don Bonettiju: Moj brat duhovnik je doma vedno z velikim spoštovanjem govoril o nekem svojem učencu z imenom Janez Bosko. Čeprav je bil profesor, je vendar zaupal inštruiranje enega naših bratov temu svojemu učencu. Naš brat je bil zaradi družinskih razmer zadnji v razredu latinščine, toda z dobro voljo in pravilnim poukom, ki mu ga je dajal novi inštruktor, je popolnoma spremenil svoje vedenje. Postal je resen, prizadeven, pazljiv in delavoljen ter zavzet za izpolnjevanje svojih dolžnosti. Moj oče je bil ves zadovoljen in moja mati se ni nehala zahvaljevati Božji previdnosti, ker nam je pripegljala v hišo tega zlatega fanta. Tisto leto je moj brat napredoval v razred retorike in je opravil vse izpite. Tudi sin gospoda pretorja Plebana se je ob inštrukcijah Janeza Boska znatno popravil.

Ko so druge družine izvedele za take lepe uspehe, so ga vabili na kosilo k Valimbertijevim in njegov obisk je bil za vse radosten praznik. Ob nedeljah je bil naš reden gost. Ob zadnjih zvokih zvona smo vsi vstali in se napotili v cerkev. Toda Janez, namesto da bi šel z nami, je izginil. Od začetka je moja sestra Giuseppina sumila, da Janez ni tako priden, kot so vsi mislili, ker da se je odtegoval pobožnim vajam in celo izostajal od svetih obredov. Toda ni trajalo dolgo, ko se je pokazala resnica. Janez je ubral daljšo pot, da je pobral dečke, ki so se potepali po cestah in so se zato, da ne bi šli h katekizmu, razšli po najbolj zapuščenih kotih in se tam igrali. Mi, ki smo skozi naš vrt šli proti stolnici, smo videli Janeza, kako je vodil svoje krdelce dečkov v stolnico. Zaradi njegovega uglajenega, prijaznega in pobožnega vedenja zlasti pri molitvi smo ga imeli v družini za pravega svetnika. Ko je zvečer prihajal k nam na obisk, je dostikrat on molil naprej rožni venec in nam je bil vsem v dober zgled. Bile smo tri sestre in nismo vedno ubogale naše matere, da bi pridno opravljale svoje šolske dolžnosti in gospodinjska dela. Tedaj je ona rekla: 'Prav, danes zvečer pride k nam Janez. Pokazala mu bom to, kar si naredila, in videli bomo, kaj bo rekel.' To je bila huda grožnja in me, ki smo bile še majhne, smo storile vse, da bi zadovoljile mamo. Zelo smo si želele, da bi imel Janez o nas dobro mnenje. Toda on se nikdar ni pogovarjal z nami, razen če nam je rekel kako besedo - pač zato, ker se ni mogel izmakniti. Naš oče, človek kazenskega zakonika in sodišča, je večkrat pred vsemi v družini rekel, da res ne ve, kaj naj bi študentu Bosku še mogel želeti. V njem je videl uresničene kreposti, prizadevnost, razsodnost, nadarjenost, vero in resnično željo za splošne družbene koristi.

Tu naj opozorimo na posebno Janezovo krepost, ki smo jo drugod samo bežno nakazali, to je njegovo zatajevanje pri jedi, zlasti ko so ga vabili na kosilo h kakšni chierijski družini ali h kakšnemu župniku. Njegova običajna prehrana je bila zelo skromna in včasih pomanjkljiva: kruh, mineštra in ne vedno malo sadja. Zdi se zelo naravno, da bi izkoristil priložnost in bi v skladu s svojimi potrebami in tekom jedel več kot po navadi in se pokazal požrešnega. Toda nič kaj takega se ni zgodilo. Pomanjkanje hrane je postalo pri njem hotena krepost. Strogi pogledi gostov niso mogli v njegovem sproščenem, zadržanem in prijetnem vedenju najti nič obsodbe vrednega. Zdelo se je, kot da sploh ne bi opazil, ali je ponudba pri mizi obilna ali manj obilna. Nikdar ni začel jesti, dokler drugi niso vzeli svojega deleža, in od vsega je vzel zelo malo. Z jedjo je končal pred drugimi. Vzel je le malo vina in še to z vodo. Držal se je spoštljive tišine, nikdar ni segal v besedo tistim, ki so govorili. Če ga je kdo kaj vprašal, je bil s svojimi šaljivimi in jasnimi odgovori pravo veselje navzočih. In tak je ostal vse od svojih otroških let do pozne starosti. Zdi se, da je imel v srcu zapisan nasvet modrega Siraha: "Če sediš za bogato obloženo mizo, ne segaj prvi po tem, kar ti ponuja. Ko jemlješ kako jed, glej, da ne boš dregal drugih. Skromno vzemi jedi, ki so jih postavili predte, da zaradi preobilne jedi ne boš drugim v nadlego! Iz istega razloga skušaj pojesti prvi. In če sediš sredi mnogih drugih, ne steguj prvi roke in ne zahtevaj prvi pijače. Vzgojen človek potrebuje malo vina. Ko boš šel spat, ne boš obtežen in ne boš imel težav. Nezmerneža napadajo krči, stiske v trebuhu in napihovanje. Človek, ki zmerno je, dobro spi vse do jutra in njegova duša bo vesela" (prim. 31,12–41,17).

Bilo je meseca junija. Dobrota, potrpežljivost in ljubeznivost, s katerimi je profesor Giovanni Bosco ravnal z vsemi učenci, in njegova skrb, da bi napredovali v učenju in pobožnosti, so mu pridobili spoštovanje in ljubezen vseh učencev, ki so komaj čakali, da bi mu za godovni dan izrazili svojo hvaležnost. Janez je bil med pobudniki priprav in je tudi spesnil priložnostni sonet. Predvsem pa je s Comollom in drugimi tovariši na godovni dan šel k maši in prejel sveto obhajilo za dragega slavljenca. Njegova nežna hvaležnost do vseh, ki so mu storili kaj dobrega, je bila značilna lastnost vsega njegovega življenja. On sam nam je zapustil spomin na ta praznik, kakor je to že storil prejšnje leto za profesorja Banaudija. Profesor Bosco nikakor ni hotel, da bi ga njegov kolega prekosil v velikodušnosti, in je zato za prihodnji četrtek napovedal sprehod do tako imenovanih Prati di Palermo - Palermskih travnikov, ki se razprostirajo tri kilometre od Chierija, kjer naj bi tudi imeli obilen prigrizek. Vrstile so se deklamacije in govori, ki so jih spremljala brezkončna ploskanja. Sledila je pogostitev, pri

kateri je vsak jedel in pil, kolikor je hotel. Vsi so se po mili volji igrali in zabavali, z eno besedo, vse je bilo na višku. Tedaj pa se je začelo govoriti, da je Comollo izginil. Ustrašili so se, misleč, da se je zgodila kaka nesreča, saj jim je bilo še živo v spominu, ko je prejšnje leto v podobnih okoliščinah utonil eden njihovih tovarišev v Rdečem studencu nedaleč od tod. Vse je napolnil strah in vsi so začeli preiskovati okolico, da bi ga našli, pa zaman.

Končno so ga našli na kraju, koder ga nihče ne bi iskal: skril se je v grmičevju med bližnjim zidom in kapelico. "Comollo," mu je dejal Janez, "kaj vendar delaš tukaj? Vsi so zaskrbljeni zate in te povsod iščejo. Pridi!" On je pogledal okoli sebe kot nekdo, ki so ga zmotili pri njegovem priljubljenem delu, in odgovoril: "Zares mi je žal zaradi vaše skrbi, toda danes še nisem zmolil rožnega venca in sem hotel prispevati preblaženi Devici to svojo dolžnost." Ko so pomirili tovariše in se zahvalili profesorju, so se vrnili domov v Chieri. Tukaj sicer občudujemo preprosto Comollovo pobožnost, ki je sama po sebi vredna vse pohvale, toda iz besed našega Janeza povzemamo, da bi on v podobnih okoliščinah preložil svojo pobožnost in se ne bi oddaljil od tovarišev in profesorja, da ne bi bil nevljuden ter bi vsem prihranil nevšečnost. Posnemal bi sv. Frančiška Saleškega, ki ga je pozneje vzel za zaščitnika svoje družbe, ki nikdar ni hotel biti suženj prekomernih pobožnih vaj, ki si jih je sam izbral.

Ko se je tudi to šolsko leto bližalo h koncu, je našega Janeza ob branju neke knjige o poklicu napolnil tak strah pred nevarnostmi, ki prežijo na človeka v svetu, da je zopet začel razmišljati, ali naj vstopi v duhovniško semenišče ali v kak samostan. Po dolgem razmišljanju se je zopet odločil, da bo vstopil v kak frančiškanski samostan, k redovnikom z velikimi zaslugami za Cerkev in njeno slavo; bil je prepričan, da to ne bi oviralo načrtov, ki jih je imel Bog z njim. Toda kakor nam on sam poroča v svojih Spominih, je moral ponovno spremeniti svoj sklep: "V tistem času se je primerilo nekaj, kar me je prisililo, da sem popolnoma spremenil svoj načrt. In ker so bile težave velike in dolgotrajne, sem sklenil vse razodeti Comollu. On mi je svetoval, naj v tako pomembni zadevi naredim devetdnevnic v čast presveti Devici s prošnjo za razsvetljenje, istočasno pa bi on pisal svojemu stricu župniku. Zadnji dan devetdnevnic sem v spremstvu svojega velikega prijatelja prejel sveto obhajilo. Bil sem pri sveti maši in ministriral še pri drugi, v stolnici pri oltarju Matere Milosti. Nato sva se vrnila domov, kjer me je čakalo pismo don Comolla. V njem je pisalo: 'Ko sem skrbno razmislil navedene razloge, bi tvojemu tovarišu svetoval, naj počaka s svojim vstopom v samostan. Naj se da preobleči v duhovniško obleko, nadaljuje svoj študij in medtem bo mogel jasneje spoznati, kaj hoče Bog od njega. Nikar naj

se ne boji, da bo izgubil poklic, ker bo z molitvijo in odtegnjenostjo od sveta premagal vse težave."

Storjeni sklep je sporočil tudi don Cafassu in svojemu župniku teologu Cinzanu, ki sta tudi menila, naj vstopi v semenišče, za vstop v kak cerkveni red pa naj bi se odločil v bolj zrelih letih. Janez je občutil, kako koristno je, če se človek o vprašanju svojega poklica posvetuje s pobožnimi in učenimi ljudmi in jih posluša. Takole pravi: "Poslušal sem tisti pametni nasvet in se resno lotil priprave na kleriško preobleko. Potem ko sem naredil izpit iz retorike, sem v Chieriju opravil še izpit za duhovniško preobleko; in to prav v sobanah hiše Carla Bertinettija, ki nam jih je na smrtni postelji zapustil v dediščino in ki jih je imel v najemu kanonik Burzio. Tega leta izpit ni bil kot po navadi v Turinu, ker je razsajala kolera in pomenila nevarnost okuženja. Vendar je bilo tokrat glavnemu mestu prizaneseno in v zahvalo so v navzočnosti kraljevskega dvora in univerze v cerkvi sv. Evzebija opravili zahvalno slovesnost s prošnjo za prihodnjo pomoč."

Tukaj bi rad omenil okoliščino, ki kaže, kako globok je bil duh pobožnosti v semenišču v Chieriju. V štirih letih v tem bogoslovnem učilišču nisem slišal niti ene besede ali kakega pogovora proti veri in poštenosti. Ko smo končali razred retorike, je od 25 učencev stopilo v bogoslovje 21 pripravnikov, od preostalih pa so trije postali zdravniki, eden pa trgovec.

Ko je z odličnim uspehom opravil izpit za kleriško preobleko, se je šel Janez posloviti od predstojnikov šole. Teolog doktor Bosco in drugi ugledni gospodje so pripovedovali, kako si je znal pridobiti naklonjenost ne le sošolcev, temveč tudi študijskega prefekta, duhovnega vodje in vseh svojih profesorjev. Ti zadnji so mu ostali naklonjeni in so izrazili željo, da bi za vedno ostali dobri prijatelji. Njegov profesor retorike, doktor leposlovja in prideljeni učitelj, je takoj po končanem šolskem letu hotel imeti Janeza za prijatelja in mu predlagal, naj ga tika. To naj nam pokaže, kako zelo so cenili ubogega kmečkega fanta iz Becchijev. In to ne samo zaradi njegove kreposti, temveč tudi zaradi nekega nasprotja, ki se je čutilo v vseh njegovih dejanjih in ga je delalo še bolj mikavnega in zaželenega. Naj povem to še enkrat, da bi si bralec ne ustvaril napačne sodbe. On, ki je neutrudno delal in se ustvarjalno loteval vsega, je bil nasprotno zelo počasen v odločanju in izvajanju svojih sklepov. Ob obilici zamisli in ob izredni lahkoti pri razodevanju svojih načrtov je bil malobeseden zlasti do tistih, ki so bili nad njim. Takega smo ga poznali v mladih letih in tak je ostal tudi pozneje. Ko smo tisoč in tisočkrat slišali pripovedovati njegove sodobnike, smo se vedno spominjali Sirahovih besed, ki nam dajejo njegovo jasno podobo: "Mladenič, govori

poredko in s težavo. Ko te dvakrat vprašajo, povzemi na kratko svoj odgovor. V mnogih stvareh se delaj nevednega in poslušaj molče in z vprašanji. Sredi vélikih ne dvigaj glasu, in kjer so navzoči starci, govori malo. Grom zabobni po blisku in sramežljivost uvaja vsako govorjenje" (prim. Sir 32,7–10).

Sam nam opisuje, kakšen način življenja si je zamislil, ko se je vrnil domov na počitnice. "Ko sem se vrnil domov na počitnice, sem se odpovedal igrilstvu in sem se vsega posvetil dobremu branju, ki sem ga, v svojo sramoto, do tedaj zanemarjal. Vedno pa sem se še ukvarjal z dečki, jih zabaval s pripovedmi, veselim razvedrilom in petjem cerkvenih pesmi, še več, ko sem ugotovil, da jih je veliko že starejših, pa zelo nevednih v veri, sem se odločil, da jih bom učil vsakdanje molitve, priprave na prejem zakramentov in druge stvari, potrebne njihovi starosti. To je bil neke vrste oratorij, ki ga je obiskovalo kakih petdeset dečkov. Imeli so me radi in me ubogali, kakor če bi bil njihov oče."

To malo evangeljsko področje mu je moralo biti zelo pri srcu, kajti že štiri leta ga je v septembru in oktobru negoval z gorečnostjo pravega apostola. Ponižuje se, ko pravi, da je do tedaj zanemarjal dobre knjige, to pomeni asketska dela. Toda kdo bo to verjel? Vsekakor taka dela niso mogla biti predmet nenehnega zanimanja sredi toliko opraviil kot takrat, ko je bil samo še pastir. Toda ali je mogoče, da bi fant kot on, v njegovih življenjskih okoliščinah mogel kazati tolikšno duhovno življenje in ga prenašati drugim, če bi sam zanemarjal to duhovno hrano svoje duše?

Medtem se je bližal čas vstopa v duhovniško semenišče, toda on je bil brez denarja, potrebnega za to. Moral pa je to urediti, ker bi sicer pri svojih enaindvajsetih letih moral iti na nabor in potem v vojaško službo. Toda don Cafasso, ki je bil pozneje vedno njegov velik dobrotnik, prijatelj in svetovalec, se je dogovoril z don Cinzanom o vsem, kar bi bilo treba storiti, da bi mogel Janez vstopiti v semenišče, še zlasti glede mesečnine. V ta namen sta se odločila, da se bosta zatekla k velikodušnosti teologa Luigija Guala, ustanovitelja Cerkevenga konvikta sv. Frančiška Asiškega v Turinu, ki je imel velik vpliv na nadškofa Fransonija.

Nekega lepega dne je teolog Cinzano poklical Janeza, ne da bi mu povedal, za kaj gre. Popeljal ga je v Rivalbo k zgoraj omenjenemu teologu Gualu, ki je bil tam na oddihu na svojem posestvu, velikem tristo oralov. To je bil zelo bogat gospod, silno dobrodelen in vedno pripravljen pomagati ljudem v stiski. Teolog Cinzano mu je predstavil Janeza, ki ga je don Guala povprašal o marsičem in odločil, da bo tisto leto zastonj vstopil v semenišče. Tako so rešili najtežje vprašanje. Sedaj mu je bilo treba priskrbeti še duhovniško obleko, ki mu je njegova uboga mati ne bi

mogla kupiti. Don Cinzano je govoril o tem z nekaterimi svojimi župljani, ki so bili takoj pripravljeni priskočiti na pomoč pri tem dobrem delu. Gospod Sartoris je poskrbel za duhovniški talar, vitez Pescarmona mu je kupil klobuk, kaplan mu je podaril svoj plašč, nekdo drug mu je priskrbel biret, drugi nogavice in neka dobra ženica je zbrala denar, da so mu kupili čevlje. To pa je način, s katerim bo Božja previdnost tudi v prihodnje pomagala našemu Janezu, to je sodelovanje mnogih najprej pri oskrbi svojega zvestega služabnika in pozneje vseh njegovih del, ki se jih bo lotil. Velikokrat smo slišali don Boska, kako je ponavljal: "Vedno sem potreboval pomoč vseh!"

Don Cinzano torej, župnik v Castelnuovu, ki je bil pravi oče vseh, ki so se odločili za cerkveno službo, med njimi je bil monsinjor G. B. Bertagna, se je še posebno zavzel za Janeza Boska, ki je bil njegov prvi klerik. Zanj je imel vedno posebno očetovsko skrb in je predvideval, kaj bo nekoč iz njega. Ko je govoril z ljudmi o Janezu, je dostikrat povedal te preroške besede: "Boste videli, boste videli, iz tega fanta bo še nekaj. Jaz bom umrl in ne bom mogel videti njegovih uspehov, toda ves svet bo govoril o njem." Tako nam je pripovedoval don Febbraro iz Castelnuova, prošt pri sv. Janezu Krstniku v Orbassanu in don Boskov tovariš v zadnjem letu bogoslovja.

Janezu je bil zatorej zagotovljen uspeh v poklicu in se je lahko zahvalil Bogu z vzklikom: "Usoda mi je podarila najboljše stvari in moja dediščina je bogata" (prim. Ps 16,6).

42.

POGLAVJE

Duhovniška preobleka - Ponesrečeno slavje - Pravilnik življenja - Vstop v bogoslovno semenišče v Chieriju

KO SE JE JANEZ ODLOČIL, da vstopi v semenišče, se je začel na ta korak resno pripravljati, saj je za uvod moral biti preoblečen v duhovnika. Bil je trdno prepričan, da je od izbire poklica odvisno večno zveličanje ali pogubljenje. Zato se je priporočil v molitev raznim prijateljem, opravil devetdnevnicu s posebnimi pobožnimi vajami in dne 25. oktobra prejel svete zakramente. Teolog Michele Antonio Cinzano, župnik v Castelnuovu d'Asti, mu je pred sveto mašo blagoslovil duhovniško obleko in ga preoblekel v klerika.

V cerkvi se je zbrala velika množica fantov (kakor je don Secondu Marchisiu pripovedoval vitez profesor A. Francesco Bertagna iz Castelnuova), ki so prišli tudi iz drugih krajev in občudovali zbranost, pobožnost in ponižnost Janeza Boska v trenutku preobleke. Zdi se nam umestno, da tukaj prepustimo besedo don Bosku samemu, ki nam pove tudi, s kakšnimi čustvi je doživel obred in kako je prebil prvi dan kleriškega življenja.

"Ko me je prošt povabil, da bi slekel svetno obleko z besedami: 'Naj sleče Gospod v tebi starega človeka s svojimi dejanji,' sem si rekel v srcu: 'Bog moj, iztrebi iz mojega srca vse moje slabe navade.' Ko je, medtem ko mi je podajal kolar, dodal: 'Naj obleče Gospod v tebi novega človeka, ki bo po Bogu ustvarjen v pravičnosti in svetosti resnice!' sem se čutil vsega prevzetega in sem dodal sam v sebi: 'Da, Bog moj, daj, da v tem trenutku oblečem novega človeka, se pravi, da od tega trenutka začnem na novo živeti po Božji volji, kjer bosta pravičnost in svetost nenehen predmet mojih misli, mojih besed in mojih dejanj. Tako bodi. Marija, bodi moje rešenje.'

Po končani slovesnosti v cerkvi me je hotel moj prošt popeljati na drugo, čisto posvetno slovesnost, hotel me je vzeti s seboj na praznik svetega nadangela Rafaela v Bardelli, ne daleč od Castelnuova. S to slovesnostjo mi je hotel izkazati svojo naklonjenost, toda zame je bilo vse kaj drugega. Kako naj bi se vse to končalo? Počutil sem se kot lutka, ki so jo pravkar na novo oblekli in pokazali javnosti. Poleg tega pa bi se po večtedenski pripravi na ta tako težko pričakovani dan na kosilu sredi vseh mogočih ljudi, med moškimi in ženskami, ki so se zbrali zato, da se razveseljujejo, jedo, pijejo, se igrajo in zabavajo na vse mogoče načine, nikakor ne znašel. Kako bi se mogel počutiti sredi ljudi jaz, ki sem si taisti dan zjutraj nadel obleko svetosti z namenom, da bi se popolnoma posvetil Gospodu? Zato sem mu spoštljivo odgovoril: 'Toda v Bardelli je vendar krajevni praznik!'

'Prav zato so me povabili. Pojdi z menoj tudi ti!'

'Jaz se ne bi znal primerno obnašati na takih prireditvah. Če mi dovolite, bi ostal na kosilu tukaj v župnišču.'

'Tukaj v župnišču nismo niti zakurili. Vsi smo povabljeni tja.'

'Potem bom pa šel domov in kosil z našimi sorodniki.'

'Tvoj dom je predaleč, da bi šel domov na kosilo. Poleg tega pa te doma nihče ne pričakuje. Vsekakor pridi. Jaz te bom popeljal tja. Poleg tega pa je treba popoldne še pomagati v zakristiji in v cerkvi.'

Vdal sem se in šel, da ne bi užalil župnika, ki me je imel tako zelo rad. Vendar pa tega nisem storil rad, ker sem vedel, da je v tolikem hrupu in na takih pojedinah vedno toliko nevarnosti za Božje žalitve. Udeležil sem se pobožnosti v kapeli, šel na kosilo in doživel vse, kar je navadno na takih prireditvah. Toda meni je bilo vse skupaj velika muka.

Prošt se je vsega zavedel in me nazaj grede vprašal, zakaj sem bil na dan splošnega veselja tako zadržan in zamišljen. Odkritosrčno sem mu povedal, da se je dopoldanska slovesnost v cerkvi popolnoma v vsem razlikovala od tistega, kar se je dogajalo popoldne, in dodal: 'Še več! Ko sem videl, da so se tisti, za katere bi najmanj mislil, vedli med množico na pol pijanih gostov kot burkeži, bi se mi skoraj uprl moj poklic. Če bi moral postati tak duhovnik, kot so bili ti ljudje, bi raje odložil to obleko in živel v svetu kot preprost kristjan, ali pa bi zapustil svet in postal kartuzijanec ali trapist.'

'Svet je pač tak,' mi je odgovoril prošt, 'in vzeti ga je treba takega, kot je. Hudobijo je treba videti zato, da jo prepoznamo in preprečimo. Nihče ne more postati dober bojevnik, če ne se ne nauči uporabljati orožja. Tako moramo storiti tudi mi, ki se nenehno bojujemo proti sovražniku duš.' Molčal sem, toda v

svojem srcu sem si rekel: 'Nikdar več se ne bom udeležil javnih prireditev, razen če bi moral opraviti cerkvene obrede.'

Po tem dnevu sem se moral začeti ukvarjati s samim seboj. Popolnoma sem moral spremeniti svoje dotedanje življenje. V preteklih letih nisem bil kak hudodelec, bil sem pa raztresen, častihlepen, brigal sem se za igre, zabavo, telesne veščine in podobne stvari, ki so mogle človeka razveseliti za kratek trenutek, niso pa mogle zadostiti srcu. Da bi si postavil življenjsko vodilo in ga ne pozabil, sem si zapisal naslednje sklepe:

1. V prihodnje se ne bom več udeleževal javnih zabav na sejmih in prireditvah, niti ne bom šel gledat plesov in gledaliških predstav. In kolikor mi bo mogoče, se ne bom več udeleževal pojedin, ki se prirejajo ob takih priložnostih.
2. Nikdar več ne bom uprizarjal iger s kartami, rokohitrstvom, glumaštvom, v spretnosti, plezanju. Ne bom več igral na gosli in ne bom več hodil na lov. Vse te stvari štejem za nasprotne dostojanstvu in duhovniškemu poklicu.
3. Skušal bom vzljubiti odmaknjenost, zmernost v jedi in pijači in počival bom samo toliko, kolikor je nujno potrebno za zdravje.
4. Ker sem do sedaj služil svetu s tem, da sem gojil posvetno branje, želim v prihodnje služiti Bogu z branjem knjig vesele vsebine.
5. Z vsemi močmi se bom boril proti vsaki stvari, vsakemu branju, misli in besedi, nasprotni sveti čistosti. Nasprotno pa bom uporabil vse, tudi neznačno, kar pomaga, da ohranimo to krepost.
6. Poleg običajnih pobožnih vaj ne bom nikdar opustil kratkega premišljevanja in kratkega duhovnega branja.
7. Vsak dan bom pripovedoval kak zgled ali kako načelo v korist duše bližnjega. To bom storil pri prijateljih, sorodnikih, in če ne bo drugače, svoji materi.

To so sklepi, za katere sem se svobodno odločil na dan svoje duhovniške preobleke. In da bi si jih globoko vtisnil v dušo, sem pokleknil pred Marijino sliko, jih na glas prebral in po kratki molitvi svoji nebeški dobrotnici trdno obljubil, da jih bom izpolnjeval za ceno kakršne koli žrtve.

Dne 30. oktobra tistega leta 1835 sem moral vstopiti v semenišče. Vse osebne potrebščine so bile pripravljene. Moji sorodniki so bili zadovoljni, jaz pa še posebno. Samo moja mati je bila še zaskrbljena in zdelo se je, da mi ima še nekaj povedati. Na večer pred mojim odhodom me je poklicala k sebi in mi povedala naslednje pomembne besede: 'Dragi moj Janez, oblekel si duhovniško obleko. Vesela sem, kakor more biti vesela le mati zaradi sreče svojega otroka. Toda zavedaj se, da ni

obleka tisto, kar daje svetniku čast, temveč izpolnjevanje čednosti in kreposti. Če bi kdaj podvomil o svojem poklicu, za božjo voljo, nikdar ne onečasti te obleke. Takoj jo odloži. Raje imam, da mi je sin ubog kmečki delavec, kot pa duhovnik, ki zanemarija svoje dolžnosti. Ko si prišel na svet, sem te posvetila preblaženi Devici Mariji; ko si začel študirati, sem ti priporočila pobožnost do te naše nebeške matere. Sedaj ti priporočam, bodi ves njen. Rad se družiš s tovariši, ki gojijo pobožnost do Marije, Božje matere. Če boš postal duhovnik, priporočaj in širi vedno pobožnost do nje.' Ko je izgovorila te besede, je bila moja mati vsa prevzeta in jaz sem jokal. 'Mati,' sem odgovoril, 'zahvaljujem se vam za vse, kar ste storili zame. Te besede, ki ste mi jih povedali, niso bile izrečene zaman in znal jih bom izpolnjevati v svojem življenju.'

Zgodaj zjutraj sem se napotil v Chieri in na večer istega dne sem vstopil v semenišče, ki je bilo nameščeno v prostornem samostanu očetov filipincev. Samostan je ukinila francoska vlada, po odhodu Francozov pa ga je kupil monsinjor Chiaverotti in 1818 v njem namestil svoje klerike bogoslovce. Rektor semenišča je bil teolog Sebastiano Mottura, kanonik in član kapitlja kapiteljske cerkve v Chieriju, duhovnik pa don Giuseppe Mottura, poznejši kanonik uglednega kapitlja v Giavenu. Ko sem pozdravil predstojnike in si pripravil posteljo, sem se s prijateljem Gariglianom, ki je prav tako kot jaz sprejel duhovniško obleko, razgledal po spalnicah, hodnikih in na koncu še po dvorišču. Ko sem dvignil oči proti sončni uri, sem zagledal napis: 'Veselim hitro, žalostnim počasi potekajo ure. 'Glej,' sem rekel prijatelju, 'najin program: bodiva vedno dobre volje in čas nama bo hitro potekal.'

Naslednji dan so se začele tridnevne duhovne vaje in potrudil sem se, da sem jih po svojih močeh dobro opravil. Proti koncu duhovnih vaj sem stopil k profesorju filozofije, teologu Ternavasiu iz Braja in ga prosil, da bi mi dal kako življenjsko navodilo, da bi postal dober klerik in bi si pridobil naklonjenost predstojnikov. 'Priporočam vam samo eno,' je odgovoril ta zgledni duhovnik: 'točno izpolnjevanje vaših dolžnosti.'

To priporočilo sem si vzel za svojo vedenjsko osnovo in skušal točno izpolnjevati semeniški pravilnik. Zame je bilo vseeno, ali je zvonec klical k učenu, v cerkev, za budnico ali na odmor ali k počitku. Ta točnost mi je prinesla spoštovanje mojih tovarišev in ugled pri predstojnikih in tako sem svojih šest let semenišča preživel kot v prijetnem bivališču. To pa še toliko bolj, ker je bil študij na višini.

Poleg tega mi je bil ta kraj ljub zaradi imena don Cafassa. Prijeten duh njegovih kreposti je bil še čutiti v tem svetem kraju. Ljubezen do tovarišev, poslušnost

predstojnikom, potrpežljivost v prenašanju napak drugih, skrb, da ne bi nikogar užalil, prijetnost v popuščanju, svetovanju, pomoč tovarišem, ravnodušnost za hrano pri mizi, potrpežljivo prenašanje neugodnosti vremena in letnih časov, pripravljenost učiti katekizem otroke, nenehno zgledno vedenje, zavzetost za učenje in pobožnost so značilnosti, ki so krasile klerika Cafassa. Vse lastnosti, ki jih je gojil v junaški meri, so pripomogle k prepričanju, da se Cafassa ni dotaknil izvirni greh."

Klerik Janez Bosko je želel posnemati tega svojega krajana. Posebno v kleriku Cafassu je bilo to, da je znal v izredni meri gojiti vsakdanje kreposti. Prav to pa je bil tudi sklep, ki ga je naredil Janez Bosko, ko je vstopil v semenišče, in ta sklep je izpolnjeval vse življenje.

43.

POGLAVJE

Življenje v semenišču - Tovariši - Prejemanje svetih zakramentov - Dobro izrabljen čas - Ponovno sanje - Odmori

SEMENIŠČE JE BOŽJE SVETIŠČE, v katerem mladi levit bolj jasno sliši Gospodov glas, ki ga kliče k službi oltarju; je sveta veža, kjer se v njem vžge nežna pobožnost in goreča vnema za rešitev duš in oblikujejo vezi ljubezni, ki naj bi vezale med seboj vse člane družine; je vadišče, kjer se s čednostjo vede in krepostjo krepí volja za zmagoslaven boj Gospodovih bitk; je Božji vrt, kjer cvetijo najlepše cvetlice cele škofije, ki bodo nekoč, ko bodo presajene, širile prijeten vonj med ljudstvom. V to sveto ogrado je torej stopil klerik Janez Bosko s trdno voljo, da bo izrabil vse milosti, ki bi mu jih naklonil Gospod.

To novo obdobje svojega življenja je opisal takole. "Zelo sem imel rad svoje predstojnike in oni so bili vedno polni dobrote do mene. Toda moje srce ni bilo zadovoljno, ker so le redko prihajali med bogoslovce. Rektorja in druge predstojnike smo pozdravljali ob prihodu v semenišče in ko smo odhajali na počitnice. Nihče ni hodil k njim na pogovor, razen ko je bilo treba koga pokarati. Predstojniki so eden po eden prihajali vsak teden nadzorovat v obednico in drugi za sprehod in to je bilo vse. To je bila edina neljuba stvar, ki sem jo občutil v semenišču. Kolikokrat sem si želel govoriti z njimi, da bi jih prosil za nasvet ali da bi mi pomagali rešiti kak dvom, a nisem mogel. Še več, če je po naključju kak predstojnik zašel med bogoslovce, so se ti razgubili, kakor da bi prišla mednje divja zver. To je v mojem srcu še bolj podžigalo željo, da bi postal čim prej duhovnik in bi mogel biti vedno med dečki, jim pomagati, jih spoznavati, jih nadzorovati, jim preprečevati, da bi storili kaj hudega, in jim stati ob strani v vsaki potrebi.

Kar se tiče mojih tovarišev, sem se držal nasveta svoje matere in sem se družil s tistimi, ki so gojili pobožnost do Marije, imeli radi študij in bili zgledni v pobožnih vajah. Kot splošno pravilo lahko povem, da je v semenišču veliko bogoslovcev zgleadne kreposti, je pa tudi nekaj zelo nevarnih. Nemalo mladih ljudi vstopa v semenišče in pri tem ne gledajo na poklic, nimajo potrebnega razpoloženja niti hotenja, da bi postali dobri semeniščniki. Reči moram, da sem slišal med tovariši zelo grde pogovore. In ko so nekoč naredili preiskavo, so našli cel kup brezbožnih in močno nesposobnih knjig vseh mogočih vrst. Res je, da so taki tovariši prej ali slej sami prostovoljno odložili duhovniško obleko ali so jih izključili iz semenišča, ko so jih odkrili, kakšni so, toda ves čas so v semenišču bili prava kuga za dobre in za slabe. Da bi se obvaroval pred nevarnostjo teh tovarišev, sem si izbral za prijatelje nekaj semeniščnikov, ki so bili zgled kreposti, in med temi se je še posebno odlikoval Guglielmo Garigliano.

Pobožne vaje so bogoslovci opravljali še kar dobro. Vsako jutro smo imeli premišljanje, mašo in smo zmolili rožni venec. Pri mizi smo poslušali spodbudno branje. Tista leta smo brali Bercastelovo cerkveno zgodovino. Spoved je bila obvezna na vsaka dva tedna, tisti pa, ki so hoteli, so jo lahko opravili vsako soboto. Obhajilo smo prejemali samo ob nedeljah in praznikih. Včasih je kdo šel tudi med tednom k obhajilu, toda za to je moral narediti majhen prekršek. Bilo je treba izrabiti čas zajtrka, iti na skrivaj v cerkev sv. Filipa, ki je bila povezana znotraj s semeniščem, opraviti obhajilo in se pridružiti tovarišem, ki so se po zajtrku zbirali za predavanje. To je bilo sicer prepovedano, vendar so predstojniki dajali tiho privolitev, ker so vedeli za to in dostikrat katerega celo zalotili, pa vendar niso ukrepali. Na ta način sem lahko pogosto hodil k svetemu obhajilu, ki ga lahko imenujem najučinkovitejše sredstvo za gojitev svojega poklica. To pomanjkljivost so odpravili, ko so za časa nadškofa Gastaldija uredili tako, da so lahko šli k obhajilu vsi, ki so bili primerno pripravljani."

Kdor ljubi Gospoda Jezusa Kristusa, je to gotovo velika obogatitev. Jezus je njegova tolažba, njegova spodbuda, podpora, življenje njegovega življenja, brez njega omaguje. On je središče njegovih želja, ga želi pogosto prejeti v svoje srce in čuti veliko praznino vsakokrat, ko se ne more združiti z njim. Tako se je godilo kleriku Janezu Bosku, zdelo se mu je, da ni mogel živeti brez obhajila. Zato se je skupaj z nekaterimi svojimi tovariši rade volje odpovedal zajtrku in odmoru, čeprav je bil v dobi, ko telo nujno potrebuje hrane, samo da se je mogel hraniti s prečistim telesom Jezusa v zakramentu. Njegov spovednik je bil ves čas njegovega bivanja v semenišču kanonik Maloria, ki je bil njegov duhovni voditelj v štirih letih gimnazije.

Janez se je prav tako strogo odločil, da ne bo izgubil niti trenutka časa in se za filozofske predmete ne bo zadovoljil samo s predavanji in običajnim študijem. "Odmori so bili," tako piše sam, zelo kratki: za zajtrk brez kave in drugih priboljškov smo imeli na voljo pol ure. Po eni uri in pol odmora po kosilu, ki smo ga imeli opoldne, smo šli v učilnico. Po popoldanskem predavanju smo imeli pol ure časa za odmor. Zdravstveno stanje med kleriki je bilo zadovoljivo. Ko so bili odmori daljši kot po navadi, so jih semeniščniki uporabili za izlete v lepo bližnjo okolico Chierija. Takšni izleti oziroma sprehodi so koristili učenju, ker so se semeniščniki pogovarjali o šolskih predmetih, prosili za razlago vprašanj, ki jih niso razumeli, in si med seboj pomagali. Na javnih sprehodih se je lahko vsak zabaval po mili volji, znotraj semenišča pa bodisi v prijetnem pogovoru, sprehajanju in razpravljanju o zabavnih, znanstvenih in spodbudnih vprašanjih. V daljših odmorih so se bogoslovci zbirali v obednici za tako imenovane šolske krožke. Tam je lahko vsak vprašal, kar ga je zanimalo, če česa ni razumel pri predavanjih in podobno. To mi je ugajalo in mi zelo koristilo za izobrazbo, razvedrilo in zdravje. Zaradi moje starosti in zaradi naklonjenosti tovarišev sem bil predsednik takih krožkov in rzsodnik v vseh vprašanjih. Ker so se v naših prijateljskih pogovorih pojavila vprašanja in znanstveni problemi, ki jih sami nismo mogli popolnoma rešiti, smo si težave razdelili. Vsak je dobil nalogo, da je v določenem času razrešil vprašanje, ki mu je bilo zaupano."

Toda to ni bilo zadosti za Janezovo hlepenje po znanju. Zjutraj je vedno prvi vstal, se oblekel, umil, postlal posteljo, uredil vse, kakor je bilo predpisano. Nato se je umaknil v zaslon kakega okna in kake četrte ure bral kako knjigo, dokler zvonec ni poklical v kapelo. Naj je bila knjiga, ki jo je začel brati, še tako debela, je ni odložil, dokler je ni v celoti prebral. Nikoli ni bral samo iz zadovoljstva in radovednosti, temveč zato, da se je naučil česa novega in si vse tudi zapomnil. Zlasti je s premislekom prebral uvode, prepričan, da je treba dobro poznati namene, načrt in razloge, zakaj je bila knjiga napisana. Branje je začel s pregledom kazala, da si je ustvaril celoten pregled dela. Branju dobrih in poučnih knjig je posvečal vsak trenutek časa: minute čakanja na predavatelja v razredu, zadnje četrte ure navadnih odmorov, ves čas izrednih odmorov, ko ni bilo zborovanj ali dela, pol ure pred sprehodom ali odhodom v stolnico k svetim obredom. Ob takih priložnostih se je hitro uredil in je štel za izgubljen čas, ki so ga nekateri uporabljali za lepšanje. On sam ni nosil ničesar, kar ne bi bilo v skladu z duhovniškim stanom. Na tak način je počasi obvladal celo vrsto del. V tem prvem letu je prebral vsa dela Cesarija, Bartolija in še nekaterih drugih.

Ta natančen način izrabe časa mu je ostal vseh šest let, ki jih je prebil v semenišču, in si s svojo bistrostjo in spominom nabral zaklade modrosti.

Njegova zmernost v uporabi jedi in pijače je bila nekaj presenetljivega. Navdihovali sta jo dve kreposti: ljubezen do zatajevanja in ljubezen do študija, ki naj bi ga usposobil za Božje delo za zveličanje duš. Ni hotel, da bi ga prebava dvajset minut po kosilu ovirala pri njegovih dolžnostih. Zato se nikdar ni tožil zaradi hrane in mu je bilo zelo neprijetno, če so drugi negodovali nad jedjo ali si je kdo skušal priskrbeti posebno hrano v kuhinji ali v shrambi brez dovoljenja predstojnikov. V takih primerih so se on in njegovi somišljeniki odločno zavzeli ter z zgledom in zavračanjem obsodili tako početje. Če so mu včasih njegova mati ali prijatelji prinesli kak priboljšek, ga ni pojedel sam, temveč so ga z dovoljenjem predstojnikov použili v prijateljskem krogu. O tem sta nam pripovedovala don Palazzolo in don Giacomelli.

Ob tem resnem prizadevanju za krepostno življenje in sredi resnega študija filozofije mu je v srcu vedno bolj rasla želja, da bi skrbel za otroke. Zato jih je zbiral za katekizem in molitve, kadar so ga predstojniki poslali v ta namen v stolnico. In Božja dobrot, ki je s svojim ljubeznivim pogledom spremljala njegovo početje, mu je vedno določneje nakazovala način poslanstva, ki mu ga je namenila med mladino. Don Bosko je to pripovedoval tako zasebno kakor javno, ko sta bila navzoča don Giovanni Turchi in don Domenico Ruffino. "Kdo bi mogel predstaviti način in stanje, v katerih sem se videl, ko sem bil v prvem letniku filozofije!" Vprašali so ga: "Kje ste se videli? V sanjah ali drugače?" To ni pomembno. Videl sem se že kot duhovnika v koretlju in štoli; tako oblečenega sem se videl delati v delavnici nekega krojača, vendar nisem šival novih oblek, temveč sem krpal raztrgano in šival med seboj kose sukna. Nisem takoj razumel, kaj naj bi to pomenilo. O tem nisem z nikomer govoril, niti takrat, ko sem bil že duhovnik, razen s svojim duhovnim svetovalcem don Cafassom." Te sanje ali to videnje je ostalo neizbrisno v don Boskovem spominu. To je pomenilo, da ni bil poklican, da bi skrbel samo za svete dečke in jih skušal čuvati in voditi k popolnosti, temveč da je zbiral tudi zapeljane in pokvarjene od nevarnosti sveta, ki bi po njegovem prizadevanju postali ponovno dobri kristjani in bi se tako trudili za obnovo družbe.

Medtem so dnevi našega Janeza tekli v radosti in miru tistih, ki v pokorščini in vestnem izpolnjevanju svojih dolžnosti polnijo svoje dneve. Kdor je bil dober semeniščnik, se vedno z zadovoljstvom spominja vsega, kar je storil, videl ali doživel v času svojega bogoslovnega študija. Zato je naš Janez opisal celo odmore, ki jih je preživel za temi zidovi miru in pobožnosti. Najbolj običajna igra v času odmora je

bila 'pretrgana vrsta'. Na začetku sem se je z veseljem udeleževal, toda ker me je ta igra močno spominjala na glumače, ki sem se jim odpovedal, sem opustil tudi to. Na določene dni je bilo dovoljeno igrati tarok za kako majhno vsotico. Tudi to sem nekaj časa igral, toda tudi tukaj je bilo sladko pomešano z grenkim. Čeprav nisem bil kak posebno odličen igralec, sem imel skoraj vedno srečo in sem zmagoval in na koncu igre imel pred seboj kup denarja. Ko pa sem videl žalostne obraze svojih tovarišev, ki so izgubili, sem bil še bolj žalosten kot oni. Povedati moram, da sem se pri igri tako zelo zbral, da potem nekaj časa nisem mogel niti študirati ali moliti in so mi v domišljiji plesali škis, pagat, enaindvajsetka in druge karte. Tako sem sklenil, da tudi taroka nisem več igral, kakor sem se prej odločil že za druge igre." To je bilo sredi leta 1836. Glavni povod za to odločitev je bila zmaga pri igri, ki mu je navrgla sicer ne visoko vsoto, vendar pa zelo občutno za enega njegovih soigralcev. Ko ga je Janez videl tako žalostnega, da je skoraj jokal, ga je navdalo tako sočutje, da mu je vrnil priigrano vsoto in sklenil, da ne bo več nikdar igral taroka. Tega sklepa se je tudi zvesto držal.

Kvartanje se don Bosku ni zdela primerna zabava cerkvenih ljudi, ker človeka strastno prevzema, vzame veliko časa in povzroča še vrsto drugih nevšečnosti. Ko je nekoč že kot duhovnik bil v nekem kraju in pridigal duhovne vaje v župnišču, so ga nekateri mladi duhovniki povabili na tarok. Odgovoril je, da ne zna igrati. Vsi so se začudili zaradi takega neznanja in zatrjevali, kako preprosta, nedolžna in zanimiva igra je to in da se je lahko naučiti. Don Bosko pa je odvrnil: "Ko ne bom imel več ničesar drugega početi, bom igral tarok." Ti ugledni gospodje so iz spoštovanja do njega odložili karte v predalček in se začeli pogovarjati o veliko koristnejših stvareh. Don Bosko je medtem s svojo izredno spretnostjo izmaknil karte iz predalčka in jih dal v žep. Ko je potem prosil za dovoljenje, če se lahko umakne v svojo sobo, češ da ima še nekaj nujnih opravkov, so mu vsi želeli lahko noč in on je odšel. Nekaj drugih ga je posnemalo in so šli vsak v svojo sobo. Ostala sta samo dva, ki sta bolj kot drugi želela igrati. "Sedaj sva pa svobodna," sta dejala! "Ven s kartami in vsaj midva veselo zaigrajva." Odprla sta predalček, vse premetala, pogledala po tleh, toda kart ni bilo. "Kdo ve, kam so izginile?" je dejal eden. "Saj smo jih vendar spravili sem noter," je dejal drugi. Ker pa kart nista našla, sta se tudi onadva odpravila vsak v svojo sobo, čeprav jima je bilo hudo, da nista mogla igrati. Ko sta šla mimo don Boskove sobe, sta se potihoma pogovarjala in tožila zaradi te neprijetnosti. Tedaj se je eden izmed njiju spomnil, da ima karte v svoji sobi. Ves vesel je tovarišu sporočil svoje odkritje. Ko je hotel iti ponje, sta slišala za hrbotom don Boska, ki jima je voščil srečen počitek. Tako jima je dal zelo koristen nauk.

44.

POGLAVJE

Janezova uslužnost do tovarišev - Njegova prijetna družba - Nekdanji prijatelji iz gimnazije - Janezova telesna moč - Velika nevarnost

JANEZOV NASMEJANI OBRAZ, NJEGOVO PRIJETNO in vljudno obnašanje, pripravljenost, da pomaga vsakemu, ki ga je prosil za kakšno uslugo, so mu kmalu pridobili naklonjenost vseh semeniščnikov. In on je bil vesel novega načina življenja kot kdo, ki hodi od enega prijetnega banketa do drugega (prim. Sir 30,27).

Vedno pripravljen prijeti za metlo, prenašati predmete iz enega kraja v drugega, pospravljati kovčke, krojiti birete, briti, striči lase, krpati strgano obleko in popravljati čevlje, je postal ponižen služabnik vseh in vsi so kar tekmovali, da bi mu izkazali svojo naklonjenost in hvaležnost. Med mnogimi drugimi spretnostmi je znal tudi izredno učinkovito streči bolnikom. Poleg tega se je še kot deček naučil tako spretno puliti zobe, da ni povzročil niti najmanjše bolečine in so zato tovariši prihajali k njemu tudi za tovrstne usluge.

Iskali pa so v njem tudi pomočnika in svetovalca v dvomih, pobitosti in šolskih težavah, zlasti še v razlagi in ponavljanju učne snovi. To je bilo še posebno delo krščanske ljubezni zlasti za tiste, ki so bili bolj trde glave. Da bi uspešno opravili izpite zlasti iz obsežnejših predmetov, jim je delal izvlečke. Rade volje je posojal svoje knjige vsakomur, ki ga je prosil, čeprav so ga stale toliko odpovedi. Pogosto je pripravljaj pridige tistim, ki so jih župniki med počitnicami prosili za božjo besedo, pa jih bodisi niso bili sami sposobni sestaviti bodisi niso imeli časa, da bi jih napisali. Don Giacomelli nam je pripovedoval, kako so enega izmed tovarišev naprosili za dva slavnostna govora, pa se ni prav znašel; Janez se je sam ponudil, da mu ju napiše, on pa se ju je potem naučil na pamet. Pa ne le v semenišču, tudi pozneje v Turinu je rade volje posojal svoje zvezke s

pridigami vsem, ki so ga prosili, da so jih uporabili, kakor so vedeli in znali. Zato se je tudi izgubilo toliko don Boskovih rokopisov.

Odlika privlačnosti, ki mu je bila prirojena, se je kazala v nespremenljivi mirnosti njegove duše. Med odmorom je zabaval svoje sošolce s poštenimi in prijetnimi šalami in domislicami. Včasih jih je povabil, da bi razložili kak latinski stavek, ki je navadno vseboval moralni nauk. Drugič je izvedel igro s paličico, ki jo je postavil na palec, jo vrtel v vseh smereh, da je poskakovala gor in dol in končno pristala nepremično na koncu palca.

Na željo sošolcev je prva leta izvedel nekaj rokohitrskih predstav in don Cafasso ni odobril njegovega sklepa, da pod nobenim pogojem ne bo več izvajal rokohitrskih iger, kot je sklenil na duhovniški preobleki. Da bi skrbel za veselje, si je izmišljal vedno kaj novega. Nekega dne je dal razglasiti, da se lahko obrije z leseno britvijo. Četudi so bili tovariši navajeni na vedno nova presenečenja, so tokrat rekli, da je to nemogoče. Janez pa je zagotovil, da bo to storil. Začeli so med seboj staviti in določili so uro za predstavo. Vsi so se zbrali v njegovi sobi in ga videli, kako si je dal opraviti s pravo jekleno britvijo.

"Kje pa imaš leseno britev?"

"Ta je pa dobra! Kako se pišem?" "Bosco - les!" "In čigava je ta britev?"

"Tvoja!" "Torej Boskova-Lesova britev - in vi ste izgubili stavo." Stava in pogovor sta potekala v piemontskem narečju, v katerem bosco pomeni les. Tovariši so sprva onemeli in jih je bilo sram, da niso razumeli tako preproste šale, potem pa so mu pritrdili in prasnili v glasen smeh.

V pripovedovanju zgodb je bil Janez tako prisrčno posrečen, da si le stežka predstavljamo; znal jih je pripovedovati tako napeto in sproščeno, da je zbudil radostno razpoloženje pri vseh, ki so ga poslušali. Ker pa je bil po naravi resnega značaja, se v še tako smešnih položajih ni nikdar glasno krohtal.

Za godovni dan rektorja semenišča je imel za nalogo pripraviti pesem v grškem jeziku. Nekoč, ko so vsi pričakovali resno razpravo, je pripravil berneški sonet. Prvi verz je bil v latinščini, drugi v francoščini, tretji v italijanščini, četrti v piemontskem narečju in tako naprej. Vsi so se tako krohtali, da je bilo konec sporeda in drugih točk sploh niso predvajali.

Vsi so se čudili, kako zlahka je delal verz, in to brez vsake priprave. V spominu je hranil bogat zaklad verzov in rim. Njegove kitice, polne misli in duhovitosti, so bile dostikrat narejene po vseh pravilih pesniške umetnosti, največkrat pa so bile izrečene iz zanosa in zato ne vedno v najčistejši rimi in ritmu; namenjene so bile trenutnemu učinku in so slonele na izvirnosti misli. Prav zato so ga imeno-

vali pesnika trenutnega navdiha. Njegove pesniške stvaritve so vedno obdelovale kako moralno ali religiozno vsebino, pogosto pa tudi hvaležnost do dobrotnikov.

Stari prijatelji iz mestne gimnazije v Chieriju ga niso mogli pozabiti. Ob četrtnih se je semeniška sprejemnica napolnila z mladimi študenti, ki so mu prinašali na vpogled svoje zvezke in naloge. In on je ves radosten popravljaj, podčrtaval napake, razlagal stavke, ponavljal razlage, ki so jih slišali v šoli. Nikdar pa niso odšli od njega brez kakšne duhovne misli. Tako nam je pripovedoval don Giacomo Bosco.

Toda Janez je najbolj nestrpno vedno čakal na Alojzija Comolla, ki je tisto leto hodil v retoriko. Comollo je bil brez dvoma človek, ki si je zaslužil ljubezen vsake krščanske duše. Bistre glave, milega značaja, natančen do zadnje pičice v svojih dolžnostih, prijetno pobožen in velik ljubitelj svetih zakramentov, je bil pravi angel, ki je vse vabil, da bi se zgledovali pri njegovih krepostih in vedenju. Pogosto je prihajal v semenišče na obisk k Janezu. Ura, ko se je srečalo dvoje src, ki sta ljubili Boga in sta si razodevali svoje načrte o delu za duše, je obema prehitro minila. Janez ni imel skrivnosti pred Comollom, ta pa ne pred Janezom. Toda tisto leto, ko je bil Janez ločen od Comolla, je vse, kar je slišal o njem bodisi naravnost od svojega prijatelja bodisi od tovarišev, ljubosumno ohranjal in premišljeval v svojem srcu.

Tudi sošolci, ki so stanovali v oddaljenih zavodih ali pri svojih sorodnikih, so ostali z Janezom v pisnih stikih. Prijateljstvo, če je res pravo, ne zamre zaradi oddaljenosti. Večino teh pisem je Janez sam uničil. Med redkimi ohranjenimi smo našli v njegovi pisalni mizi eno, za katero menimo, da je prav, če ga priobčimo. Pisal mu ga je tovariš, ki je študiral filozofijo v enem izmed zavodov. Takole se glasi:

26. januarja 1836.

Dragi prijatelj!

Z veseljem bi ti veliko prej odgovoril, če bi mogel dobiti koga, ki bi ti izročil to pismo, kakor si sam izrazil željo. Zato sem moral v svoje nezadovoljstvo čakati na priložnost za to.

Ne morem ti sporočiti nič novega, ker zaprt med štiri gole ozke stene ne morem niti čutiti niti videti, kaj se dogaja zunaj te neznosne dolgočasnosti in nadloge, ki me obdaja.

Izpostavljen sem, dovoli mi, da se tako izrazim, mukam in strelam, s katerimi nas profesorji nenehno zasledujejo. Oni za logiko nam nenehno preti s kaznimi. Nekaj jih je že kaznoval. In oni za geometrijo kar naprej spušča strele. Oba pa nam dve- ali tristokrat na dan zabičujeta, da nas bo na koncu leta cel kup padlo. Tako nas eden ali drugi vsak dan ostro karata. Zagotavljata nam, da nista imela do sedaj nikdar priložnosti, da bi poučeva-

la tako zabite tepce, kot smo mi, in da ne vesta, ali smo padli z lune ali prišli komaj včeraj na svet. Zato si lahko predstavljaš, kako se moremo imeti, ko nas nenehno preganjajo na tak način.

Izročam ti pozdrave Burzia in te prosim, da mi pozdraviš vse najine prijatelje, ki živijo skupaj s teboj.

Iz vsega srca izrekam, da sem

tvoj vdani služabnik in prijatelj. A. A.

Gospodu Janezu Bosku, bogoslovno semenišče v Chieriju

Nihče ne hrani ljubosumno kakega pisma toliko let, če zanj ni kaj posebno pomembnega. Zato menim in upam, da se ne motim, da tega pisma ni uničil zato, ker ga je spominjalo, kako potrebno je, da z mladimi fanti vedno ravnamo zelo ljubeznivo in jim skušamo narediti hišo, kjer so se vzgajali, prijetno. Ne morem dvomiti, da je bil Janezov odgovor oblikovan v smislu krščanske pokorščine in potrpežljivosti, saj je bil odločno za to, da v vsem podpre avtoriteto, vendar tako, da se ni pregrešil zoper ljubezen in je obenem potolažil tistega, ki je trpel. Kot pravi sv. Pavel: "Jokajte z jokajočimi in veselite se z veselimi" (Rim 12,15). Pisatelj tega pisma je postal klerik in naslednje leto je bil Janezov tovariš v chierijskem semenišču.

Ko je Janez tako rasel v pobožnosti, kot nam to zatrjujejo tisti, ki so ga poznali v njegovih semeniških letih, je, kljub temu da se njegovo zdravstveno stanje ni izboljšalo, ohranil izredno telesno moč, zaradi katere so ga sošolci večkrat občudovali. Z golimi prsti je lomil bakrene in železne ploščice. Ko je nekega dne pozvonilo, niso mogli najti ključa od predavalnice. Vrata so bila mogočna in semeniščniki so si na tisoč načinov prizadevali, da bi z vitrihi odprli ključavnico, pa ni in ni šlo in prefekt je poslal po ključavničarja. Janez, ki je do tedaj stal ob strani in opazoval vse prizadevanje, je stopil naprej in dejal: "Ali hočete, da jaz odprem vrata?" "Ti? In kako bi to naredil? S čim? Saj je nemogoče." "Če mi prefekt dovoli, jih odprem na en mah." "Poskusi!" mu je rekel prefekt. Tedaj je Janez tako silno udaril po vratih, da so popustila in je ključavnica padla po tleh. Skozi odprt vhod so vstopili v sobo in brez besede občudovali njegovo moč.

Toda ista telesna moč bi skoraj bila vzrok njegove smrti ali vsaj težke okvare na drobovju. Nekega večera je iz neznanega vzroka zapustil odmor in se napotil proti stopnicam. Proti svoji navadi je hitro tekkel in se zaletel v ozek in temen hodnik. Eden izmed njegovih tovarišev, z volnenimi copati na nogah, je prav tako preskakovaje stopnice drvel z vso silo po hodniku v prepričanju, da ni nikakršne

ovire. Nobeden ni opazil drugega in prišlo je do strašnega trčenja. Tovariša je sunek vrgel nekaj korakov nazaj, Janezu je sicer uspelo za hip ostati na nogah, toda tudi on je izgubil ravnotežje in telebnil na tla. Ko so semeniščniki opazili njuno dolgo odsotnost, so ju šli iskat in našli oba brez zavesti, krvaveča iz ust, ušes in nosu. Dvignili so ju in odnesli v bolniško sobo. Preteklo je nekaj ur, preden so Janeza spravili k zavesti. Huje je bilo s tovarišem, ki je bil še ob zori brez zavesti, ko pa se je zavedel, je bilo videti, kakor da je znorel. Bali so se, da mu je udarec poškodoval možgane. Šele proti večeru naslednjega dne sta v veselje vseh oba spet bila takšna kot prej in sta lahko brez posledic nadaljevala življenje med semeniščniki.

Naleteli bomo še na več podobnih dogodkov, ki so jih povzročili bodisi bolezen bodisi zunanji fizični vzroki bodisi človeška hudobija, zaradi katerih bi moral Janez Bosko, če ne bi vmes posegla Božja previdnost, plačati s smrtjo. Toda Gospod je v svojih usmiljenih načrtih odločil, da mu podari še dvainpetdeset let življenja, ki jih je vsa uporabil v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

45.

POGLAVJE

Janez dobi nagrado - Obisk pri nekdanjih gospodarjih Moglia - Janeza predlagajo za asistenta in repetitorja grškega jezika fantov Kraljevskega kolegija v Montaldu - Izpopolnjevanje v grškem jeziku - Vrnitev v semenišče - Janezovo uboštvo

USPELO PRVO LETO BOGOSLOVNEGA SEMENIŠČA je don Bosko takole povzel v svojih Spominih: "V semenišču sem se zelo dobro počutil in vsi tovariši in predstojniki so me imeli radi. Navada je, da v vsakem letniku tisti, ki dobi najboljše ocene ob polletnih izpitih in je zgleden v obnašanju, dobi za nagrado 60 lir. Bog me je zares blagoslovil in vseh sedem let, ki sem jih prebil v semenišču, sem dobival to nagrado." Zapustil je Chieri in tovariše v živi želji, da bi se po počitnicah zopet združil z njimi, kot so nam to povedali mnogi izmed njih.

Najprej se je odpravil k Moglievim v Moncuco. Želel je obiskati to drago družino, ki mu je v dveh letih bivanja izkazala toliko dobrote, in jim pripraviti prijetno presenečenje. Ko so Moglievi mlatili pšenico, so videli, kako od daleč preko polja prihaja neki duhovnik in se ustavi ob gumnu, kakor da bi lovil sapo. Nehali so mlatiti in strmeli v ta nepričakovani pojav, radi bi vedeli, kdo da je in zakaj je prišel k njim. Janez je stopil bliže in lahko si mislimo, kakšno presenečenje je prevzelo vse, ko so ga prepoznali. Klerik Bosko je pristopil h gospodarjem in pozdravil svoja nekdanja dobrotnika, ki so jima od radosti privrele solze v oči: "Ali vidite," jim je rekel, "da sem postal duhovnik?" Ta odlična kmečka družina ga je zadržala nekaj dni v hiši in na tisoče načinov pokazala, kako ljuba jim je njegova navzočnost. Sin Giorgio, ki je bil takrat star enajst let in je pozorno sledil vsem njegovim korakom in opazoval njegova dejanja, je povedal, da ga je videl vedno zaposlenega z molitvijo, učenjem ali z obiskom cerkve.

Ko je prišel domov k svoji materi, je ostal le kratek čas, in to iz razloga, ki ga sam navaja: "Študij, ki mi je bil zelo pri srcu, je bila grščina. V šoli sem se uvedel v osnove tega jezika, se naučil slovnico in s pomočjo slovarjev začel prevajati. Pri tem se mi je ponudila izredna priložnost. Zaradi kolere, ki je v Neaplju že pokosila 500 žrtev in tudi v Liguriji požela veliko življenj, so 1836 turinski jezuiti predčasno prenesli svoj kolegij Del Carmine v Montaldo, kjer so imeli prelepo letovišče. Ta predčasna selitev je terjala dvojno učno osebje, ker so turinski zunanji gojenci nadaljevali šolo v Turinu. Don Cafasso, ki so ga prosili za svet, je predlagal mene za učitelja grščine v enem razredu. To me je prisililo, da sem se začel resno ukvarjati s tem jezikom, če sem se hotel usposobiti za pouk. Še več, ker je bil med jezuiti duhovnik po imenu Bini, ki je temeljito obvladal grščino, mi je pomagal, da sem se izpopolnil. V pičlih štirih mesecih mi je dal prevesti skoraj celotno novo zavezo, dve prvi knjigi Homerja in več Pindarjevih in Anakreontovih od. Ko je ta izredni duhovnik videl mojo dobro voljo, mi je pomagal cela štiri leta in vsak teden popravil moj prevod v grščino ali iz grščine v italijanščino, ki sem ga točno pošiljal, ter opremil z ustreznimi opombami. Na tak način sem bil sposoben prevajati grščino, kakor če bi bila latinščina." 10. februarja 1886 je v naši navzočnosti povedal na pamet nekaj poglavij iz pisem sv. Pavla v grškem in latinskem jeziku, saj je znal na pamet celo Novo zavezo v obeh jezikih.

Janez je v Montaldu poučeval nekako tri mesece in v počitnicah bil tudi asistent v eni od spalnic. Tukaj je prišel v stik z več sinovi odličnih družin, ki so nanj ohranili najlepši spomin ter mu ob svojem času pomagali v njegovih potrebah. V svoji pobožnosti in gorečnosti za zveličanje duš je lahko spoznal napake in nevarnosti te vrste otrok, med katerimi se je prvič živel, obenem pa spoznal tudi težave, ki se pojavijo, če si hočeš pridobiti popoln vpliv, ki je nujno potreben, če jim hočeš narediti kaj dobrega. Tukaj se je tudi prepričal, da ni poklican za delovanje med dečki iz gosposkih družin. Tako je pozneje dne 5. aprila 1864, kot pripoveduje don Ruffino, ki mu je govoril o različnih možnostih apostolata, med drugim tudi zavoda za plemiške sinove: "Tega nikdar! To se ne bo nikoli zgodilo. Dokler bom živel jaz in kolikor bo odvisno od mene, se to ne bo zgodilo. To bi nas pogubilo, kakor je pogubilo različne redove, katerih glavni cilj je bil vzgoja uboge mladine, pa so jo potem zapustili in se posvetili plemičem." Kljub temu pa je pozneje moral sprejeti zavod Valsalice, bodisi zaradi odločne volje Izobrazbene komisije kakor tudi zaradi izrecnega ukaza monsinjorja Gastaldija, ki sta hotela zaščititi čast turinske duhovščine. To ga je stalo neizmernih žrtev, ki jih je mogel poplačati samo Bog.

Zaradi vestne priprave na pouk v Montaldu med počitnicami ni mogel Janez niti ponoviti niti se naučiti tvarine, ki bi jo moral obvladati za izpit ob vseh svetnikih. Kljub temu se je ob vrnitvi v Chieri v semenišču nekaj dni pred izpiti lotil učenja, izrezal iz knjige traktat o metafiziki, predpisan za izpit, ga brez vsake razlage preštudiral, šel na izpit in ga uspešno opravil.

Niti zaradi takega študija niti zaradi teh izpitov ne moremo Janeza dolžiti površnosti. Janez Bosko si je brez težave zapomnil na pamet cele traktate, jih neutrudno premišljeval v vseh posamičnostih in predelal vse dokaze, ugovore in razčlembе. Njegova matematična miselnost je bila tako usmerjena, da je v svojih sklepih izhajal iz jasnih opredelitev, ki jih je izbral in zbral pri najboljših pisateljih. O tem lahko pričamo mi, ki smo toliko let poslušali njegove razlage v cerkvi. Imel je navado, da je najprej podal opredelitev resnice, pregrehe, kreposti, ki so bile predmet njegove razlage, in je potem to osvetlil in navedel več dokazov. Na tak način so resnice, ki jih je učil, ostale neizbrisno v spominu.

Neredko smo se morali čuditi, kako je po toliko letih, ko je opustil študij filozofije, spretno odgovarjal na najrazličnejša vprašanja. Don Ciattino, zelo učen gospod, filozof, ki se je znal pohvaliti kot Rosminijev učenec, je 1856 iz političnih razlogov moral zapustiti Benetke. Priporočili so ga don Bosku in skoraj celo leto je prebil kot gost v Oratoriju. Nekega dne so po kosilu začeli razpravljati o nastanku idej in o drugih filozofskih vprašanjih. Don Ciattino je povedal svoje mnenje. Don Bosko pa je iz njegove trditve mirno potegnil prvi sklep, potem drugega in nato celo vrsto torej, torej - točnih, opredeljenih, uničujočih sklepov, ki jim ni bilo mogoče ugovarjati, ter sklenil z besedami: "To se pravi, da ste panteist?" Don Ciattino je jecljal nekak odgovor, ker pa se ni mogel otresti don Boskovih razlogov, je izrabil prvo priložnost, izginil izpred navzočih, zaloputnil za seboj vrata in ves besen odšel. Navzoči fantje si niso mogli razložiti takega odločnega in živahnega vedenja. Zvečer je don Ciattino sedel na svojem mestu in jedel s povešenim nosom. Don Bosko ga je smehljaje se gledal in mu nenadoma dejal: "Čujte, gospod Ciattino! Mogoče sem vas danes opoldne nehote razžalil. Spravil sem se na področje, ki ni moje in kjer se ne najdem dobro. Jaz nisem filozof, zato sočustvujte z menoj in mi odpustite, da sem vam ugovarjal." Don Ciattino je dvignil pogled, obraz se mu je razjasnil in nato mu je s prstom zažugal: "Vi niste filozof? Pravite, da niste filozof?" Pri tem prizoru je bil navzoč tudi don Francesia.

Nekako leta 1875 je don Clemente Bretto vprašal don Boska: "Živali si ne morejo pridobiti zasluga, ne morejo pa tudi žaliti Boga. Zakaj potem Bog dopušča, da so nesrečne in dá, da trpijo?" Ne da bi pomišljal, je don Bosko približno takole odgovoril: "Čeprav živali trpijo, niso nesrečne, kajti za srečo in nesrečo

je potreben razum, ki ga živali nimajo. Zato ne govori nič proti dobroti in Božji previdnosti." Nekega dne so ga vprašali: "Kaj je strah?" Takoj je odgovori: "Strah ni nič drugega kot pomanjkanje pomoči pameti" (Mdr 17,11)

V veliko drugih primerih, ki jih tukaj ne bomo navajali, ker bi nas to zaneslo predaleč, je Janez pokazal, kako temeljito je študiral filozofijo. In mi bomo razširili obseg naše pričujoče sodbe in rekli, da more samo pozoren in uspešen opazovalec razsojati o njegovem raznovrstnem in temeljitem filozofskem znanju, poznanju teologije, Svetega pisma, zgodovine, moralne kazuistike, asketike, cerkvenega prava, fizike, matematike in tako naprej. Bil je dobro podkovan v vseh vedah, ki jih je moral obvladovati, da je mogel s pridom opravljati naloge, ki mu jih je dodelila Božja previdnost v Cerkvi. Vendar tega svojega znanja ni nikdar razkazoval. Še več, njegovo skromno obnašanje je onemogočalo, da bi kdo sploh mogel slutiti kaj takega. Samo če je bilo res potrebno ali ob družinskih pogovorih je kakor blisk zasvetilo njegovo znanje in oslepilo vse, ki ga niso poznali. Taki bliski pa niso bili pogosti, ker je bil od vsega začetka vržen v vrtinec tolikerih opravil, da mu je ostajalo le malo časa za znanstvene razgovore. Besede, ki so mu prihajale iz srca, so bile namenjene fantom, da bi vzljubili kreposti in napredovali v verovanju.

Janez je v teh letih v sveti radosti polagal temelje svojemu znanju sredi trnja velikega uboštva. Ni imel niti nujno potrebnega, temveč vedno malo manj. Ni imel denarja, da bi si kupil najpotrebnejše šolske knjige, zato si jih je izposojal pri kakem ljubeznivem tovarišu. Z ljubosumno pozornostjo je nosil eno edino obleko, pazil, da jo je čim manj obrabil, in jo takoj zašil, če se je kje pojavila kaka luknja. Za pet centov loščila za čevlje mu je zadostovalo za celo leto. Njegovi čevlji so bili zaradi dolgega nošenja in brezštevilnih popravil skoraj neuporabni in nespodobni za hojo zunaj hiše in Maurizio Cappella, še živeči vratar semenišča, je povedal, da mu je on sam večkrat posodil svoje čevlje, da je lahko šel na sprehod ali v stolnico.

V tej stiski bi nedvomno lahko šel k svojemu proštu don Cinzanu ali don Cafassu. Toda držal se je navodila sv. Frančiška Saleškega: Nič prositi in nič zavračati, kadar gre za nas same. Raje je živel v stiski in pomanjkanju, kot da bi bil v nadlego svojim dobrotnikom, če ni šlo za nujne reči. Pri tem ga je brez dvoma vodila ljubezen do evangeljskega uboštva. Kdor je bil priča njegovega življenja od začetka do konca, ta lahko pove, da ga niso pritegovale ne ugodnosti ne bogastva tega sveta. Skozi njegove roke so šle velike vsote, ki mu jih je pošiljala Božja previdnost, vendar je porabil vse za druge, nič sam zase. Vzor mu je bilo uboštvo našega gospoda Jezusa Kristusa, o katerem je kraljevski prerok napovedal: "Ubog sem in v stiski vse od svoje mladosti" (Ps 88,16).

46.

POGLAVJE

Alojzij Comollo vstopi v bogoslovno semenišče - Dragoceni sadovi svetega prijateljstva - Dobrota, ponižnost in potrpežljivost Janeza Boska do tovarišev - Chierijski dijaki obiskujejo Janeza Boska - Šolski krožek in Sveta liga za izpolnjevanje semeniških pravil - Pestrost Janezovega študijskega zanimanja - Spoštovanje in naklonjenost Chierijsčanov - Dva tolažilna dogodka.

MED POČITNICAMI LETA 1836 JE sprejel duhovniško obleko angelski mladenič Alojzij Comollo in na začetku novega šolskega leta vstopil v bogoslovno semenišče v Chieriju, kjer je ponovno bil skupaj z Janezom Boskom, ki je začel študij drugega leta filozofije. Vodstvo semenišča je Janezu Bosku za polovico znižalo mesečnino, kot so to imeli navado storiti dobrim in ubogim študentom. Obnovili so se odnosi dobrega prijateljstva, in to do take mere, da so se, kakor pravi Janez, zabrisale življenjske meje enega in prešle v življenjsko območje drugega. Glavni vir podatkov je življenjepis, ki ga je Janez Bosko napisal o svojem prijatelju pod avtorskim imenom intimnega prijatelja. Iz te knjige bomo povzeli nekaj opisov kreposti, ki jih je sicer Janez tako ljubosumno skrival.

Comollo si je na začetku šolskega leta napisal na kos papirja, ki ga je imel vedno v knjigi ali zvezku, ki ju je rabil, geslo, ki je postalo program njegovega življenja: Kdor dela malo, pa dela tisto, kar mora narediti, naredi veliko. Nič pa ne naredi tisti, ki veliko dela, vendar ne naredi tistega, kar bi moral narediti. Bil je v vsem in na vsakem kraju do skrajnosti pokoren in ob glasu zvonca je pustil vsako delo, da se je odzval Božjemu klicu, ki ga je vabil z zvonjenjem. Zoprno mu je bilo kritiziranje in presojanje in nihče ga ni nikdar slišal spregovoriti besedico proti načelu, ki ga je imel jasno zapisanega v svoji glavi: O drugih govori dobro ali pa molči. Med odmorom, v krožkih, v času sprehodov je vedno hotel

razpravljati o znanstvenih vprašanjih. V času študija si je zbral vrsto vprašanj, ki jih je slabo razumel in jih povedal Janezu, ki mu jih je potem razložil.

Tiste dni, ko so bogoslovci v stolnici bili pri obredih, niso molili rožnega venca. Toda Comollo ni vzdržal brez te pobožne vaje, zato je takoj po končanih opravilih v cerkvi, medtem ko so se drugi zabavali na odmoru, z Janezom odšel v kapelo, kjer je dobri nebeški Materi plačal svoj dolg z molitvijo rožnega venca.

Ker je nadvse ljubil Jezusa v najsvetejšem zakramentu, je izrabil vsako priložnost za prejem svetega obhajila. Ko je prišel čas za obhajilo, ga je Janez, ki mu je stal ob strani, videl vsega zatopljenega v vzvišene in pobožne misli. Urejen, pobožno zadržan, je s preudarnim korakom, povešenimi očmi in z močnimi vzdihmi notranje presunjenosti pristopil k Svetemu svetnikov. Ko se je vrnil na svoje mesto, je bil videti kakor iz sebe, tako močno ga je prevzela Božja pričujočnost. Molil je, toda molitev je prekinjalo ihtenje, notranji vzdih in solze. Vseh teh izbruhov pobožnosti ni mogel skriti, vse dokler po končani maši nismo začeli moliti jutranjice. Ko ga je Janez ponovno opozoril, naj skuša obvladati take izbruhe pobožnosti navzven, ker bi mogli motiti druge, je odvrnil: "Moja čustva so tako nabita in srce tako polno zadovoljstva, da bi se, če jim ne bi dal prosto pot, zadužil." Ob drugi priložnosti je dejal: "Na dan svetega obhajila čutim tako polnost prijetnosti in radosti, da tega ne morem niti razumeti niti izraziti."

Janez je spoštoval to gorečo Comollovo pobožnost, vendar je čutil notranji odpor proti vsemu, kar bi moglo biti kaj posebnega in bi vzbujalo občudovanje tovarišev. Njegova pobožnost ni bila nič manjša kot Comollova, vendar je imela drugačen zunanji izraz. Janez je po prejemu obhajila šel na svoje mesto visoko vzravnano, z rahlo nagnjeno glavo, povešenimi očmi in z rokami, sklenjenimi na prsih, ter z zaprtimi očmi opravil zahvalo. Njegovih vzdihov ni bilo slišati, samo na ustnicah si jih lahko slutil. Vsa njegova oseba pa je izražala tako močno vero, da je človek ostrmel ob pogledu nanj.

Najbolj preprosta in vsakdanja dejanja so bila za Comolla priložnost za vajo v kreposti. Imel je navado, da je prekrizal noge eno čez drugo in se naslanjal pri mizi na komolec, bodisi da je bil v učilnici, obednici ali v šoli. Iz ljubezni do kreposti se je hotel popraviti tudi v tem, in da bi bil bolj uspešen, je prosil Janeza, naj ga opozori in mu celo naloži majhno pokoro vsakokrat, ko ga bo zalotil v takem položaju. Janez mu je z veseljem ustregel, in to toliko bolj, ker so ga vsi imeli za vzor lepega vedenja. Nikdar ga niso videli s prekrizanimi nogami, nikdar zleknjenega na sedežu. Zaradi pokončne telesne drže se nikdar ni s hrbtom dotikal naslonjala, in če ni delal, je držal roke sklenjene na prsih in prste med

seboj prepletene. Iz tega je prihajala tista zunanja umirjenost v cerkvi, učilnici, šoli, obednici in drugje, ki ju je oba delala tako privlačna za vse.

V svojih Spominih opisuje don Bosko svojega prijatelja tako spoštljivo, da s tem nehote odkriva lepoto svojega srca in ponižno ocenjevanje samega sebe. "Pogosto me je med odmorom prekinil Comollo. Potegnil me je za obleko in me prosil, da bi ga spremljal, nato me je popeljal v kapelo na obisk najsvetejšega zakramenta za umirajoče, začel moliti rožni venec in Marijino opravilo za duše v vicah.

Ta čudoviti tovariš je bil prava sreča zame. Ob pravem času me je opominjal, mi dajal nasvete, me tolažil na tako ljubezniv način in s toliko krščansko ljubeznijo, da sem bil celo zadovoljen, da sem mu dal priložnost za opozarjanje. Bila sva si zelo domača in sem se čutil dolžnega, da sem ga posnemal. Čeprav sem bil tisoče milj za njim v čednosti, moram priznati, da se moram njemu zahvaliti, da se nisem dal tovarišem pokvariti in sem napredoval v svojem poklicu. Samo v eni stvari ga nisem niti skušal posnemati, v zatajevanju. Ko sem videl, kako se je ta fant pri svojih devetnajstih letih šel štiridesetdnevni post in se tudi druge cerkvene postne dni strogo postil, kako se je postil ob sobotah na čast blaženi Devici Mariji, kako je pogosto zjutraj opustil zajtrk, za kosilo jedel samo kruh in pil vodo, prenašal kakršnokoli krivico, ne da bi pokazal najmanjše znamenje užaljenosti, kako je natančno izpolnjeval vse dolžnosti pri učenju in pobožnih vajah, sem bil ves iz sebe in sem videl v tem svojem tovarišu prijatelja v podobi angela, ki me je spodbujal k dobremu in bil za mene - semeniščnika zgled vseh kreposti."

Ne glede na te izraze skromne ponižnosti je bil Janez vreden Comollovega prijateljstva in mu je po pravici stal ob strani. Prisluhnimo poročilom nekaterih tovarišev. Don Giovanni Francesco Giacomelli iz Avigliane, ki je bil vedno don Boskov intimen prijatelj in ga je preživel, nam pripoveduje, kako je sklenil prijateljstvo z njim. "V chierijsko semenišče sem vstopil leto pozneje kot Janez Bosko. Ko sem prvič sedel v predavalnico med slušatelje filozofije, sem zagledal pred seboj klerika, ki je bil že v letih. Zdelo se mi je, da je vsaj deset let starejši od mene. Bil je lepe postave, kodrastih las, bled, suh in zdelo se mi je, da je bolehen. Rekel sem si, ta bo pa s težavo vzdržal pri knjigi do konca leta. Toda kljub rahlemu zdravju je postajal iz dneva v dan krepkejši. To je bil naš dragi don Bosko. Navdala sta me živa naklonjenost in močno sočutje do njega. Tudi on me je sočutno gledal zaradi težav, v katerih sem se znašel, ker so nekateri tovariši zbijali šale na moj račun.

Ker sem vstopil v semenišče en mesec pozneje kot drugi, nisem nikogar poznal in sem se prve dni čutil kakor izgubljen v množici. In bil je klerik Bosko, ki

se mi je približal, ko me je videl samega po kosilu; delal mi je družbo cel odmor in pripovedoval smešne zgodbe z namenom, da bi me raztresel in me odtrgal od misli na dom in starše. Iz pogovora sem razbral, da je bil med počitnicami malo bolan. Bil je zelo ljubezniv z menoj. Med drugim se spominjam, da sem imel previsok bired in so se zato tovariši iz mene norčevali, kar ni bilo vseh ne meni ne Bosku, ki je pogosto prihajal k meni. Ker je imel pri roki vse potrebščine in je bil silno spreten pri šivanju, mi ga je on sam popravil. Tedaj sem začel občudovati dobroto njegovega srca.

Njegova družba je bila vedno zelo spodbudna. Pogosto me je popeljal v cerkev, kjer sva zmolila Marijine večernice ali kako drugo molitev v čast Božje matere. Zelo rad je govoril o duhovnih rečeh. Nekega dne me je popeljal v učilnico in mi razložil himno v čast Jezusovemu imenu, povabil me je, da sem z njim zmolil pet psalmov v čast temu imenu, in me opozoril, kako je mogoče iz začetnic psalmov dobiti in sestaviti ime Jezus. Bil sem presenečen zaradi te nove pobožne vaje, ki je bila meni čisto nova. Drugič mi je govoril o molitvi Zdrava, morska zvezda in opozoril na besede tulit esse tuus. 'Ta vrstica,' je rekel, 'se nanaša na Jezusa Kristusa, ki se je rodil iz Device Marije. Ko pa pravi tuus - tvoj o Jezusu, se spominjamo, da smo Marijini. Ker je Jezus prišel odrešit svet tako, da si je privzel telo v njenem prečistem telesu, je vse krščansko ljudstvo Jezusov brat in otrok presvete Device Marije. Od prvega trenutka učlovečenja smo začeli biti ljudstvo Marije Device. Zato ji kličemo: Mater se izkaži, bodi naša pomoč, naša zavetnica.' Ali se ne zdi, da je s tem v duhu nakazal vse tisto, kar je bilo pozneje uresničeno v naslovu Marija Pomoč kristjanov?

Vse od takrat je Janez Bosko neizmerno ljubil fante in je bila zanj prava radost, če je mogel biti v njihovi družbi. Ob četrtkih je veliko dečkov iz Chierija, nekateri so bili pred dvema letoma celo sošolci v gimnaziji in jih je privabljala njegova ljubeznivost, prihajalo na obisk in semeniščniki smo slišali ob že običajni uri vratarja, ki je klical: 'Bosko iz Castelnuova!' On je prišel po stopnicah, se veselo pozdravil s fanti, ki so se zgrinjali okoli njega kakor sinovi okoli svojega očeta, se menil z njimi o šoli, učenju, pobožnih vajah. Nikdar ni pozabil dati kak dober nasvet. Popeljal jih je tudi v kapelo na kratko molitev in vsem kazal svojo izredno naklonjenost. Potem ko se je poslovil od njih, mi je več kot enkrat dejal: 'V naše pogovore moramo vedno vplesti kako misel na nadnaravno. To je seme, ki bo ob svojem času rodilo sad. To je opozorilo Svetega Duha, naj bo v tvoji duši misel na Boga in vsa tvoja razmišljanja naj bodo o Božjih zapovedih' (prim. Sirah).

Janeza so imenovali Bosko iz Castelnuova, da so ga razlikovali od drugega klerika z istim priimkom, ki je postal pozneje ravnatelj redovnic Rosin v Turinu. Med

tema dvema se je zgodilo nekaj, na kar drugi niso bili pozorni, jaz pa se dobro spominjam. Oba sta se med seboj šalila in razpravljala, kako naj bi ju klicali, da bi ju razlikovali. Eden je dejal: 'Jaz sem Bosco Nespolales' (nešplje, v piemontskem narečju pucciu). S tem je hotel povedati, da je iz trdega, grčavega, neupogljivega lesa. Naš don Bosko pa je odgovoril: 'Jaz pa se bom imenoval Bosco di Sales, vrbov les, se pravi mehek, upogljiv.' Zdi se, da je že takrat predvidel bodočo redovno družbo, ki naj bi imela za nebeškega zaščitnika sv. Frančiška Saleškega, in je pri tem svetniku želel posnemati ljubeznivost. Ker je bil po naravi zelo občutljiv tudi v majhnih stvareh, se mu je zdelo, kakor da bi bil brez čednosti, če bi dopustil, da bi ga premagala jeza. Nobeden naših tovarišev - in bilo jih je veliko - ni bil tako zelo kakor on nagnjen k tej slabosti. Toda bil je tudi znan njegov napor, s katerim je premagoval to nagnjenje.

V šoli je bil vedno nadvse zgleden. Pri njem sem občudoval veliko zavzetost za študij in pobožnost. Nikdar ga nisem videl, da bi se udeleževal zabave, ki so jo dopuščali tudi predstojniki, temveč je tudi v času odmora bral ali se učil, se sprehajal s tovariši in jim pripovedoval spodbudne reči ali pa je šel v cerkev na obisk najsvetejšega. V petih letih, ki sem jih kot njegov sogojenec prebil v bogoslovnem semenišču, ni pozabil na sklep, da bo vsak dan pripovedoval spodbuden zgled iz cerkvene zgodovine, življenja svetnikov ali slavnih del naše ljube matere Device Marije.

Sošolci so ga ljubili in imeli za svojega prijatelja. Če se je kateri čutil izzvanega in se je zato obnašal neprimerno ali objestno, ga je on s svojim vedenjem, spretnostjo in sposobnostmi znal ukrotiti. Če je med semeniščniki prišlo do nesporazuma ali nereda, četudi le malenkostnega, je nastopil on in vzpostavil red in mir." Tako don Giacomelli.

Drug Janezov tovariš v chierijskem semenišču je bil monsinjor Teodoro Dalfi iz San Maurizia Canavese, ki je bil škofijski duhovnik, goreč župnik turinske nadškofije ter nato član Misijona sv. Vincencija Pavelskega in je umrl za don Boskom. Bil je odličen deček in živahen do take mere, da si tega niti ne moremo predstavljati. Sicer pa je tak moral biti, ker ga je Božja previdnost določila, da je ped za pedjo štirikrat prehodil Palestino, Egipt, pokrajine Male Azije, bil strastno navdušen za biblični študij in je o tem izdal delo v štirih debelih zvezkih. On nam je o don Bosku zapustil naslednje spomine:

"Bilo je leta 1836, ko sem po treh letih farmacevtskega študija odložil belo haljo in na dan vseh svetnikov oblekel sveti duhovniški talar ter vstopil v bogoslovno semenišče v Chieriju, kjer sem kot prvega srečal dragega klerika Boska. Tam sem spoznal tudi njegovega neločljivega prijatelja klerika Comolla. Še več.

Ker sem si moral ob začetku šolskega leta poiskati razrednega tovariša, sem naletel prav na Comolla in se mu pridružil. Toda čez nekaj dni sem ga zapustil, ker bi imel z menoj on, ki je bil popoln mir in zadržanost, same nevšečnosti.

Janez Bosko, sicer prijatelj vseh, je bil zaupno povezan le z majhnim krogom klerikov iz njegovega letnika oziroma iz znancev iz bližnjih krajev. S temi je ustanovil društvo, v katerem je bil oče, gospodar in učitelj, ker je bil med vsemi najsposobnejši. Med temi so bili klerik Comollo, ob katerega postelji sem bedel zadnjo noč pred njegovo smrtjo, klerik Zucca iz bližnjega kraja Picciotino, Antonio Avatanco, Burzio Poirinesi in Ronco iz Chierija. Vsi ti so z nekaj drugimi, ki sedaj niso več med živimi, navadno vse odmore prebili skupaj in poslušali njegove pripovedi, zlasti še po večerji.

Da bi se maščeval in oddolžil za tri leta lekarniškega laboratorija in trgovine, sem se do zadnjega trenutka udeleževal bučne zabave, kjer sem bil fanatičen vodja bara rotta, zlasti še namišljenih napadov obeh strani. Kolikokrat sem skušal iztrgati ubogega Boska iz njegovega krožka in ga pritegniti v naš razvneti boj. Nadlegoval sem ubogega reveža in ga silil v igro, njega, ki je dobro preračunal vsak svoj korak. Ni ga bilo mogoče pritegniti, pa tudi jezil se ni, temveč je samo ponavljal: 'Pojdi, Dalfi! Pojdi no, Dalfi!' In s tem se je vse končalo. Nihče ga nikoli ni videl, da bi tekal, mešal karte pri taroku ali bral romane ali pesmi.

Med popoldanskim odmorom ob delavnikih je po četrtturnem odmoru šel v vratarnico, kjer je z dovoljenjem predstojnikov inštruiral zunanje fante in dobival za to majhno nagrado, s katero je poravnava stroške za vsakdanje potrebe. Oglasil se je zvonec v vratarnici, nato je sledilo znamenje za sobano, zatem pa klic Bosch'd Castelneuv - Bosko iz Castelnuova, nato pa melodija, ki je nadaljevala vratarjev poziv: Bosch'd Castelneuv, Bosko di Castelnuovo, Bois de Chateau neuf! - On se je vsemu smehljal, vendar niti malo ni pospešil svojega koraka. Zato moramo reči, da je bil čas odmora zanj samo po večerji in še takrat je pripovedoval.

Povem lahko, da ga nisem videl nikdar jeznega, čeprav bi za to imel še koliko razlogov. Toda on se je samo smehljal, vzel vse za dobro in pri tem mislil, da so vse tiste strele in dovtipi samo šale in burke, nikakor pa ne žalitve. Škoda, da so tisti, ki so poznali njegove skrivnosti in bili stalno v njegovi družbi, že pred njim ali malo za njim umrli."

Monsignor Dalfi v svojem poročilu omenja društvo klerikov, ki se je zbralo okoli klerika Boska. To je bila neke vrste sveta liga za izpolnjevanje hišnega pravilnika in dolžnosti lastnega stanu in pobožnosti. Glavni člani so bili Guglielmo Garigliano, Giovanni Giacomelli in Alojzij Comollo. Ti trije sošolci, tako je

pisal don Bosko, so bili zame pravi zaklad. Šolski krožek iz prejšnjega leta je bil še vedno v razmahu in je dobil nekaj novih članov. V njem so obravnavali nerazjasnjena vprašanja iz filozofije, pri čemer so na Comollov predlog vedno uporabljali latinski jezik. To je bilo za vse zelo koristno, saj so se tako navadili uporabljati ta jezik brez težav in tekoče pri šolskih predmetih. Comollo je slovel po postavljanju vprašanj. Poleg tega je znal popestriti sestanke s koristnimi raziskavami in pripovedmi. Pri vsem pa se je vedno znal ravnati po tistem tako značilnem razpoznavnem znamenju civilizacije, znal je molčati, ko so drugi govorili. Pogosto je umolknil sredi besede in tako dal možnost drugemu, da je svobodno govoril. Neki Domenico Peretti, pozneje župnik v Butiglieri, je bil silno zgovoren in je vedno segal v besedo. Kot sad teh razgovorov, ki so terjali dobro obvladovanje razlage profesorjev na predavanjih, je Janez dodobra obvladal logiko, metafiziko, etiko, aritmetiko in fiziko, kakor bomo še videli. "Železo kuje železo in človek bistri pamet svojega prijatelja" (Prg 27,17).

Naj podamo še en dokaz za to, kar trdimo. V drugem letu filozofije se je don Bosko znašel v nevarnosti, da ne bo prejel nagradnega popusta dveh mesečnin. V razredu je bil sošolec izredno bistre glave. Oba sta bila najboljša od vseh tekmecev in sta oba dobila najvišje ocene tako na ustnem kot pisnem izpitu. Predlagali so jima, da bi si nagrado razdelila. Janez je privolil, tovariš pa se je, četudi zelo bogat, obotavljal. Tedaj je profesor predlagal dodaten izpit. Naloga je bila zelo težka in Janez je zmagal. Tako se mu je sreča nasmejala tudi naslednja leta.

Kar se tiče izobrazbe, je Janez zastopal stališče, ki bi lahko imelo zanj hude posledice, če mu neki previdnostni dogodek ne bi prišel na pomoč. "Ker sem se v srednji šoli navadil na branje klasičnih pisateljev," tako poroča sam, "in so me očarali zaneseni liki mitologije in poganskih bajk, nisem našel zadoščenja v preprostem slogu asketskih spisov. Prepričal sem se, da se lepega jezika in govora ni mogoče naučiti iz knjig, ki razpravljajo o verskih vprašanjih. Celotna dela cerkvenih očetov so se mi zdela sad zelo omejenih duhov - razen v razlagi verskih načel, ki so jih jasno in določno prikazovali. Vse to je bila posledica pogovorov, ki sem jih slišal pri sicer cerkvenih osebah, poznavalcih klasične literature, pa malo poučenih in izobraženih ter spoštljivih do velikih duhov Cerkve, ki jih preprosto niso poznali.

Na začetku drugega leta filozofije sem nekega dne šel na obisk najsvetejšega zakramenta. Ker nisem imel s seboj svojega molitvenika, sem začel brati Hojo za Kristusom, in sicer poglavja o najsvetejšem zakramentu. Ko sem se zamislil v vzvišenost misli, jasnost izražanja in urejenost v prikazovanju silnih resnic, o katerih so poročala, sem začel govoriti sam pri sebi: 'Pisec te knjige je

moral biti zelo učen mož.' Ko sem potem še v drugo prebiral to zlato knjigo, sem spoznal, da ena sama vrstica vsebuje toliko znanja in morale, kot jih je mogoče dobiti v debelih zvezkih starih klasičnih pisateljev. Tej knjigi se moram zahvaliti, da sem opustil branje posvetnih piscev. Zato sem začel brati Jožefa Flavija Judovske starodavnosti, Judovske vojne, nato sem vzel v roke Razmišljanja o veri monsinjorja Marchettija, za njim Frassinousa, Balmesa, Zucconija in veliko drugih religioznih pisateljev in začel okušati tudi lepoto Cerkvene zgodovine Fleuryja, za katerega nisem vedel, da ga niso bog si ga vedi kako priporočali. Še z večjim zadoščenjem sem prebral dela Cavalca, Passavantija, Segnerija in Herionovo Splošno zgodovino Cerkve, ki mi je v celoti ostala v spominu.

Rekli boste: če si se ukvarjal s toliko branja, se nisi mogel posvetiti študiju šolskih predmetov. Pa ni bilo tako. Moj spomin mi je stal zvesto ob strani. Branje in razlaga na predavanjih sta mi zadoščala za zadostitev mojih šolskih obveznosti. Zato sem lahko ves čas, namenjen učenju, posvetil branju različnih knjig. Predstojniki so vedeli vse to in so mi pustili, da sem nadaljeval ta način izobrazbe."

Naj dodamo še to, da je z veliko ljubeznijo prebiral svete očete in cerkvene učitelje, sv. Avguština, sv. Hieronima in zlasti sv. Tomaža, tako da je znal na pamet kar nekaj knjig tega orla filozofije in teologije. V štirih letih, ki jih je prebil še v semenišču, je preštudiral celo Sveto pismo in razlago le-tega Kornelija Alapide in Tirina. Prav tako se je dobro seznanil z bolandisti. Te in druge knjige, ki jih je želel brati, je dobil v semeniški knjižnici, med počitnicami pa je prosil zanje župnike. Zdi se, da je Božja previdnost uredila tako, da don Bosko ni poznal lepote knjig, ki so obravnavale religijo, saj branje takih knjig terja veliko večjo zrelost, kot je sposoben slušatelj prvega letnika filozofije ali retorike. Ljubezen do klasičnih pisateljev pa je bila potrebna za človeka, ki je postal ustanovitelj toliko učnih ustanov. Teolog profesor monsinjor Pecchenino, vrsto let don Boskov tesen prijatelj, je trdil, da je bilo nekaj čudovitega, kako je bil don Bosko doma v kateri koli veji italijanske in latinske literature. Toda vsaka stvar ob svojem času. Sam Ekleziast nam pravi: "Modrec bo raziskoval vse znanje vseh starih kakor tudi vseh prerokov" (Sir 39,1).

Medtem je klerik Bosko končeval drugo leto filozofije, poln novega znanja, sredi ljubezni svojih sošolcev in množice prijateljev iz mesta. V pismu nekega Brosia don Bonettiju beremo: "Dobro se spominjam, da sem še kot deček v Chieriju, ko je bil don Bosko klerik, videl, da ga niso visoko cenili samo mladi ljudje, temveč so ga spoštovali tudi odrasli, zreli ljudje in ga občudovali zaradi njegovih kreposti. Vsi so ga imeli radi, zato ker je imel tako rad otroke. Če je mogel,

je bil z nami in se pogovarjal z edinstveno ljubeznivostjo in dobroto. Lahko smo rekli, da je ves živel za otroke. Ko so kleriki iz semenišča šli po cesti v stolnico, smo se mi otroci ustavljali in s prstom kazali na klerika s kodrastimi lasmi, kot so imenovali klerika Boska. Zaradi njegovega družinsko zaupnega načina odnosov sem se hotel natančneje seznaniti z njim, kar pravzaprav ni bilo prav nič težko. V semenišču je bil tudi klerik Comollo, Boskov neločljiv prijatelj, s čigar sorodniki sem bil tesno povezan. Tako sem izrabil priliko, da sem ob obisku Comolla prišel v stik z Janezom Boskom, ki je bil pogosto v njegovi družbi, in tako dosegel svoj namen. V kratkem času sem postal njegov prijatelj tudi jaz in najino tesno prijateljstvo je trajalo vse do njegove smrti."

To leto se je zgodilo dvoje zelo pomembnih stvari za našega Janeza. Meseca aprila je monsinjor Frasoni obiskal dekaniji Chieri in Castelnuevo. Zelo verjetno je don Cinzano, ki mu je opisoval položaj domačih duhovnikov, govoril tudi o kleriku Janezu Bosku. Od tam je nadškof šel v dekaniji Gassino in Casalborgone. Ko pa se je vrnil v Turin, je hudo zbolel. Po ozdravitvi je prišel v Chieri, kjer naj bi si v miru tistih milih hribov kot gost nekega uglednega duhovnika iz Chierija spet opomogel. Počitka pa je bil potreben zlasti zaradi toliko pomembnih opravkov, premnogih zapletov, ki jih je moral razvozlati zaradi prenapetosti cesaristov na kraljevskem dvoru. Ljudje, ki so bili na čelu različnih upravnih uradov, so imeli namen ustvarjati čim več nasprotij med Cerkvijo in državo, s čimer bi čim bolj okrnili pravice Cerkve. Leta 1836 je neka od kralja imenovana komisija terjala od cerkvenih ustanov obračun o njihovem delovanju in trdila, da tu ne gre za cerkvene ustanove, temveč laiške zavode, ki so odvisni edinole od države. Drugi odlok je preprečil redovnicam Obiskovanja, da bi prišle v Thonon, čeprav so imele že dovoljenje Svetega sedeža. Minister Barbaroux je ukazal razveljaviti dve listini Sinodalne konstitucije škofije Aosta. Senat si je lastil pravico nad pokopališči, čeprav so bili ti kraji zaradi svojega sakralnega značaja pod pristojnostjo škofije. Prav tako so zanikali pravno moč cerkvenih sodišč. Kralj Karel Albert je upošteval nadškofove razloge, omilil odloke svojih ministrov in skušal v Rimu doseči zaželene spremembe. Državni svet je skušal odvzeti duhovništvu stanje civilnega položaja. Kralj se je zoperstavil in začel pogajanja s Cerkvijo. Tridentinski cerkveni zbor je kot prvi skušal narediti red v družinskem življenju in zahteval, da mora vsaka župnija voditi zapis rojstev, krstov, zakonov in smrti vseh župljanov. To je bila čisto cerkvena ustanova. Papež je stvari tako uredil, da je ohranil pravice Cerkve in zadovoljil kralja. Kralj pa je leta 1837 dal papeške odredbe vključiti v državno zakonodajo.

Ko je monsinjor Fransoni, utrujen od teh sporov, krepil v svetem miru v Chieriju svoje zdravje, je Janez brez dvoma izrabil priložnost in ga obiskal, mu izročil svoje pozdrave in izrazil svojo sinovsko vdanost ter tako začel celo vrsto tesnih osebnih odnosov, ki jih nikdar več ni pozabil. Brez takega predhodnega poznanja ni mogoče razumeti, kako lahko je monsinjor Fransoni dovolil, da je Janez predčasno prejel mašniško posvečenje. Usluga, ki so jo le redko komu dodelili.

Pa še drugo zadoščenje je klerik Bosko doživel v tem času. Monsinjor Fransoni je v škofijskem pismu 5. avgusta 1837 sporočil svojim škofljanom, da je vladar odobril v njegovih deželah pobiranje prispevkov za veliko delo širjenja vere. V ta namen je navedel cilje, duhovne in druge koristi, ki jih je papež dodelil tistim, ki bi izpolnili nakazane obveznosti. Spomnimo se, kako si je klerik Bosko želel iti v misijone. To nam bo pomagalo razumeti nova obširna obzorja, ki so se odpirala pred njim v želji za večno zveličanje milijonov duš, za katere je gorelo njegovo srce. To se je pokazalo pozneje, ko je delo katoliških misijonov moglo po njegovi zaslugi dodati nove strani k svoji slavni zgodovini.

47.

POGLAVJE

Počitnice klerika Janeza Boska - Ljudski praznik - Janez Bosko igra na gosli - Na lovu - Vzor klerika na počitnicah - Instrukcije nekaj študentov - Janez Bosko se posveča svetopisemskim zgodbam, zemljepisu, hebrejščini in francoščini - Ponovitev sanj iz Morialda - Uresničena napoved

V NAŠI PRIPOVEDI SMO VEČKRAT občudovali don Boskovo ponižnost, ko se v svojih Spominih obtožuje nekaterih dejanj, ki sama na sebi niti niso greh in jih je mogoče razložiti z vnemo in pomanjkanjem zbranosti mladostne dobe. Ko pa smo razmišljali o napisanem na prejšnjih straneh in to primerjali z nasprotnimi izjavami njegovih sodobnikov, smo spoznali: don Bosko je hotel v zelo živih barvah prikazati na sebi napake, ki jih delajo, in nevarnosti, v katere padajo dečki, dijaki in kleriki, navdušeni za vse dobro, a neizkušeni. To so opomini in nauki očeta svojim sinovom, da ne bi obupali zaradi nenehnega boja s samoljubjem, s svojim težkim značajem, težnjami svojega srca, s težavami, ki jih srečujemo pri iskanju pravega namena, in bi kljub temu neprenehoma težili po ponižnosti, pokorščini, pobožnosti in prizadevanju za popolnost ter končno postali zvesti služabniki Gospodovi, pripravljeni za vsako dobro pobudo.

To velja tudi za počitniške dogodke, ki jih opisuje.

"Veliko nevarnost pomenijo za klerike počitnice. Takrat so trajale štiri mesece in pol - od praznika sv. Janeza Krstnika vse do tedna po vseh svetnikih. Jaz sem izrabil čas za branje in pisanje. Ker si pa še nisem znal dobro organizirati dneve, sem izgubil veliko časa po nepotrebem. Skušal sem si ga krajšati s kakšnim ročnim delom. Izdeloval sem vretena, piščali, vrtavke, baline, strugal krogle, šival obleke, delal in popravljajl čevlje, opravljal mizarstva in kovaška dela. Zaposlil sem se pri zidarju in vezal knjige. V naši hiši v Morialdu imajo

še sedaj veliko družinsko mizo s stoli, ki spominjajo na mojo zaposlitev tiste počitnice. Pomagal sem kositi travo, žeti na polju, grabiti listje, striči ograje, trgati grozdje, ga stiskati, pretakati vino in podobno. Vsa ta dela sem opravljal že v prejšnjih počitnicah, ko še nisem bil klerik. Bil sem tudi med dečki, vendar samo ob prazničnih dnevih. Zbiral sem jih popoldne na dvorišču, jim pokazal nekaj rokohitrskih iger in jih kratko nagovoril. Zlasti sem rad poučeval katekizem mnoge svoje tovariše, stare šestnajst pa tudi sedemnajst let, ki niso nič vedeli o verskih resnicah. Prav tako sem nekatere zadovoljivo naučil brati in pisati. Želja, celo nujna potreba me je silila, da sem poučeval, kar mi je pripeljalo fante vseh starosti. Pouk je bil zastonj, zahteval pa sem pridnost, pozornost in mesečno spoved. Ker se nekateri niso hoteli podrediti tem zahtevam, so odšli, to pa je bil zopet dober nauk preostalim.

Ko sem malo prej rekel, da so počitnice nevarne, sem govoril o sebi. Ne da bi se zavedel, se ubogi klerik znajde v veliki nevarnosti. To se je pripetilo meni. Nekoč so me povabili na družinski praznik v hiši mojih sorodnikov. Nisem hotel iti, ko so pa rekli, da ni nobenega ministranta za službo Božjo, se mi je zdelo primerno, da sem se uklonil prigovarjanju enega mojih stricev, in sem šel. Po mašnih obredih, kjer sem ministriral in pel, smo šli h kosilu. Sprva je bilo vse, kot se spodobi, toda ko so se napili vina, so začeli s takim kvantanjem, kot ga pošten klerik ne more prenesti. Skušal sem pogovor usmeriti drugam, pa je bilo vse zaman. Vstal sem od mize, vzel klobuk in hotel oditi. Toda stric se je uprl. Tedaj je eden izmed navzočih začel še bolj nesramno govoriti in izzivati goste. Od besed so prešli k dejanjem: kričanje, grožnje, kozarci, steklenice, krožniki, žlice, vilice in potem še noži so se združili v neznanski hrup, da je bilo kot ob koncu sveta. V takem položaju zame ni bilo drugega izhoda kot beg. Ko sem prišel domov, sem obnovil že večkrat storjeni sklep, da moram živeti oddaljen od sveta, če nočem pasti v greh.

Oh, kako prav ima Sveti Duh, ko pravi: 'Preobilno vino vodi v spor, jezo in propast. Kdor ga preveč pije, si kopiči žalost duše, neumneža spodbuja k očitkom, draži ljudi in je vzrok za napade. Na pojedini, kjer se pije, ne karaj bližnjega in ga ne preziraj v njegovi radosti, ne žali ga in ne terjaj, da ti vrne izposojeno' (Sir 31,38). Z eno besedo, v takih okoliščinah se moraš vesti kakor drugi ali pa molčati. V tem primeru je bolje ostati doma. Zato ne hodi na pojedine s pijanci! (prim. Prg 23,20).

Nekaj podobnega se mi je primerilo v Crovegli pri Butiglieri. Obhajali so praznik sv. Jerneja in eden mojih stricev (ki je potem dosegel starost 102 let), po imenu Matej, me je povabil, da bi stregel pri svetih obredih, pel in igral na gosli.

Gosli so bile moje najbolj priljubljeno glasbilo, ki sem se mu že odpovedal. V cerkvi je šlo vse v najlepšem redu. Kosilo pa je bilo v hiši mojega strica, ki je bil tudi starešina praznovanja, in nekaj časa je potekalo vse, kot je bilo predvideno. Navzoč je bil tudi domači župnik. Ko smo nehali jesti, so me gostje prosili, da bi jim za zabavo nekaj zaigral na gosli. Branil sem se. Toda navzoči so vztrajali pri svojem in so hoteli slišati glasbo iz moje mojstrske roke. Dejal sem, da sem pustil svoje glasbilo doma in da tukaj ni na voljo nič ustreznega. 'Kar se tiče tega zadnjega,' je vzkliknil eden izmed navzočih, 'bomo takoj uredili. Ta in ta ima gosli, šel bom k njemu in jih prinesel, ti boš pa igral.' V trenutku je izginil in že je bil nazaj z goslimi. Hotel sem se še izgovarjati, toda: 'Če ne drugo, me boš spremljal. Jaz bom igral prvi glas, ti pa drugega.' Nesrečnež! Nisem bil sposoben, da bi se ustavljal, in sem igral, igral dobršen čas, kar sem zaslišal hrup in topot mnogih peta ljudi na trgu. Stopil sem k oknu in pogledal na bližnje dvorišče, množica je veselo plesala ob zvokih moje violine. Ni mogoče z besedami izraziti osuplosti in jeze, ki sta me prevzeli v tistem trenutku. 'A tako!' sem zaklical gostom, 'jaz, ki vedno govorim proti javnim zabavam, sem sedaj postal njihov glavni pospeševalec? Kaj takega se nikdar več ne bo zgodilo. Tu imate svoje gosli, nesite jih lastniku, zahvalite se mu in recite mu, da jih ne potrebujem več.' Odšel sem s praznovanja, se vrnil domov, vzel svoje gosli in jih poteptal na tisoč koščkov. Nikdar več jih nisem vzel v roke, čeprav se je ponudilo toliko priložnosti in celo sodelovanje pri cerkvenih obredih. Slovesno sem se zaobljubil in obljubo tudi dosledno držal. Pozneje sem učil druge igrati na to glasbilo, vendar tako, da ga nisem sam nikdar vzel v roke.

In sedaj še dogodek, ki se mi je primeril na lovu. Poleti sem iskal ptičja gnezda, jeseni sem lovil ptiče na ptičje lepilo, s pastjo in včasih tudi s puško. Nekega dne sem zasledoval zajca in hodil z njive na njivo, iz enega vinograda v drugega, prehodil hribe in doline in bil na poti več ur. Končno se mi je le ponudila priložnost za strel. Zdrobil sem mu hrbet, a ko sem videl, da je padel po tleh in da je mrtev, me je zbolelo pri srcu. Ob poku so prihiteli moji pajdaši in se veselili lepega plena. Tedaj sem se ozrl po sebi, videl, da sem brez talarja, v sami srajci, s slamnikom na glavi, bolj podoben rokovnjaču kot poštenemu kristjanu, obenem pa še dve miljii od doma. Čutil sem se do dna duše osramočenega, prosil sem odpuščanja svoje prijatelje zaradi pohujšanja, ki sem jim ga dal s tisto svojo obleko, vzel urno pot pod noge, šel domov in zopet naredil odločen sklep, da ne bom hodil več na nobeno vrsto lova. Z Božjo pomočjo sem tokrat držal svojo obljubo. Bog pa naj mi oprostí zaradi pohujšanja, ki sem ga dal.

Ti trije dogodki so mi bili hud nauk in od tedaj sem sklenil živeti čim bolj odmaknjeno od sveta, prepričan, da tisti, ki se hoče zares vsega posvetiti Bogu,

mora opustiti posvetne zabave. Res je, da te pogosto niso grešne, vendar pa zaradi pogovorov, ki jih je tam slišati, zaradi načina oblačenja, govorjenja in obnašanja vsebujejo toliko nevarnosti za čednost, zlasti še za čistost."

To so gledanja, ki jih je don Bosko ponižno izrazil o svojih počitnicah. Zelo drugače pa so stvari ocenjevali tisti, ki so bili priče vsega, kar se je zgodilo. Kaplan don Ropolo pripoveduje: "V času jesenskih počitnic je klerik Bosko previdnostno vse ukrenil, da je ohranil gorečnost semenišča. Nenehoma je bil zaposlen z učenjem ali ročnim delom, kar je bilo v nasprotju s samoto Susambrina in Becchijev in je bilo potrebno, da si je popravil delno načeto zdravje. Ni si dovolil niti trenutka brezdelja. Redno je opravljal vse pobožne vaje, lastne kleriškemu življenju: premišljevanje, duhovno branje, rožni venec, obisk najsvetejšega, dnevna sveta maša in pogosto prejemanje zakramentov. Ker je bila njegova hiša daleč od župnijske cerkve ali če je bil nujno zadržan, zlasti pa še zaradi slabotnega zdravja, včasih ob prazničnih dneh ni mogel priti k prvi maši. V tem primeru je prihajal k enajsti maši, prejemal sveto obhajilo in bil v veliko spodbudo vsem vernikom. Vedno je bil pripravljen sodelovati pri vsakem bogoslužnem opravilu. Vsako nedeljo je imel v župnijski cerkvi krščanski nauk za večje fante, in to z veliko gorečnostjo in očitnim uspehom. Če je zvon oznanil, da nesejo sveto popotnico, se je takoj napolnil v cerkev, se podvival, da je prišel pravočasno, čeprav je moral preteči cele tri kilometre, ki ločijo Susambrino od župnijske cerkve. Tam si je nadel roket, vzel nebo in spremljal najsvetejše, pa naj je bil bolnik še tako daleč od cerkve. Nikdar ni opustil župnijskih pridig, ki jih je pozorno poslušal in jih dobesedno ponavljal svojim tovarišem klerikom, ki so se močno čudili. Vedel se je dostojanstveno in neoporečno, ker se je zavedal pomena dobrega zgleda. Zaradi tega so ga vsi sovaščani visoko cenili.

Veliko časa je prebil pri teologu Cinzanu, ki ga je imel zelo rad in je bil z njim zelo domač. V župnišču je Janez prijel za vsako delo, njemu pa so bile na voljo vse knjige v knjižnici. Tudi kaplan, zelo podkovan v filozofiji, teologiji in zgodovini, se je zavzeto zanimal za leposlovne vede. Zlasti je bil doma v latinski literaturi in je zato imel celotno zbirko latinskih klasikov, in kar je še pomembnejše, bral jih je, celo študiral, čeprav je bil že v letih. Ta tako bister in izobražen človek je zelo cenil Janeza in je vedno govoril, da od prvega trenutka, ko je prišel v stik z njim, ni videl v njem kaj navadnega in splošnega, temveč v vsem samo izjemnosti.

Da si je zaslužil tako visoko oceno, je pripomoglo predvsem njegovo popolno obvladovanje samega sebe. Giovanni Filippello se spominja, kako je klerik Bosko nekega dne čakal v župnišču, da bi mogel govoriti z župnikom. Dva

študenta, ki sta prav tako čakala, da bi jima župnik izdal neke papirje, sta se iz njega norčevala. "Ko sem mu rekel, da naj se brani pred tistima dvema nesramnežema, je odgovoril: 'Pusti ju, naj se šalita. Mlada sta in končno njune šale nikomur ne prizadenejo nič žalega.'" Profesor Francesco Bertagna pa je dodal: "Janez Bosko je enkrat tedensko inštruiral pet dijakov iz Castelnuova. Ti so prihajali v Susambrino včasih skupaj, včasih posamično in ob različnih urah; eni so prihajali zato, da so ponavljali že med preteklim šolskim letom obdelano tvarino, drugi pa zato, da so se pripravili na naslednje leto. Starši nekaterih teh fantov so mu dajali kako nagrado, da si je lahko kupil primerno obleko. Druge pa je poučeval bodisi iz prijateljstva bodisi iz krščanske dobrote, ne da bi za to kaj prejemal. Prva učna ura pa je bila vedno posvečena ljubezni do Boga in pokorščini njegovim zapovedim. Nikdar ni končal pouka, ne da bi učence spodbudil k molitvi, strahu božjemu, begu pred grehom in grešnimi priložnostmi."

Vse dokler ni postal duhovnik, se je klerik Bosko pogosto povzpел na vrh vinograda gospoda Turca, na kraju, ki so mu pravili Renenti, in je tam v senci dreves prebil veliko ur in dni. Tu se je posvečal študiju predmetov, za katere med šolskim letom ni imel časa; tako je predelal staro in novo zavezo Calmeta, zemljepis Svete dežele, se izpopolnil v hebrejskem jeziku in si tako pridobil precejšnje znanje. Še leta 1884 je pokazal znanje tega jezika, ko smo ga v naše veliko začudenje v Rimu slišali, kako je z nekim profesorjem hebrejskega jezika razpravljal o slovničnem pomenu in razlagi nekaterih mest iz prerokov in jih primerjal z drugimi mesti iz Svetega pisma. Ukvarjal se je tudi s prevajanjem Nove zaveze iz grščine in na osnovi tega sestavil tudi nekaj pridig. Ker se je zavedal pomena znanja modernih jezikov, se je v tem času posvetil tudi učenju francoščine. Poleg latinščine in italijanščine je vedno zelo cenil hebrejski, grški in francoski jezik. Velikokrat smo ga slišali govoriti: "Jaz sem svoje posebne študije opravil v vinogradu Giuseppa Turca v Renenti." Namen tolikšnega učenja pa je bila želja, da bi se dobro pripravil na poslanstvo vzgoje in učenja mladine. Nekega dne je stopil k Giuseppu Turcu, s katerim ga je vezalo tesno prijateljstvo in ki si je dal opraviti s trto. Rekel mu je: "Sedaj si klerik, kmalu boš duhovnik in kaj boš naredil potem?" Janez je odvrnil: "Ne želim postati ne župnik ne kaplan. Veselilo bi me pa, če bi mogel zbirati okoli sebe revne dečke, jih poučevati in krščansko vzgajati." Ko sta se potem drugega dne spet srečala, mu je zaupal, da je imel sanje, v katerih mu je bilo pokazano, da se bo ob določenem času naselil v nekem kraju, kjer bo zbral veliko število fantov in jih poučeval ter vodil po poti odrešenja.

Ni točno opisal kraja, zdi se pa, da je mislil, kakor je to povedal v svoji prvi pripovedi 1858, na svoje drage sinove v Oratoriju, med katerimi so bili Cagliero,

Rua, Francesia in drugi. Videl je, kako se je dolina pod Susambrinom spremenila v veliko mesto, koder so se po cestah in ulicah potepale ogromne skupine dečkov, ki so kričali, se preteпали in preklinjali. Ker je brezmejno sovražil kletev in je bil vročega in naglega značaja, se je približal tem fantom, jih karal, ker so preklinjali, in jim pretil z udarci, če ne bodo prenehali. Ker pa ga niso poslušali, jih je začel pretepati. Ti so na tako početje odgovorili s silo, se vrgli nanj in ga krepko pretepli. Ni mu ostalo drugo, kot da je pobegnil. Toda tedaj mu je prišel naproti veličasten Gospod in mu ukazal, naj se ustavi, se vrne nazaj k dečkom ter jih skuša prepričati, da bi bili pridni in ne bi počeli slabega. Janez je ugovarjal, češ da so ga pretepli in kaj bi se mu moglo pripetiti, če bi se vrnil. Tedaj ga je Gospod predstavil plemeniti Gospe, ki je stopila naprej, in mu dejal: "To je moja mati. Pogovori se z njo." Gospa je uprla vanj svoj preljubeznivi pogled in mu takole govorila: "Če si hočeš pridobiti te poredneže, jih ne smeš pretepati, temveč si jih moraš približati z dobroto in jih skušati prepričati." In sedaj je, kakor v prvih sanjah, videl, kako so se fantje spremenili v divje živali in potem v ovce in jagnjeta, ki se jim je kot pastir po naročilu Gospe postavil na čelo. To je bila misel preroka Izaija, ki se je spremenila v videnje: "Čast mi bodo dale divje živali, zmaji in noji (spremenjeni v Abrahamove sinove). To ljudstvo sem pripravil zase, ono bo oznanjalo mojo hvalo (mojo moč in moje usmiljenje)."⁶

Verjetno je tokrat videl Oratorij z vsemi njegovimi stavbami, ki so bile pripravljene, da sprejmejo njegove navihance. Tako je don Bosio, doma iz Castagnole, župnik v Levone Canavese, don Boskov tovariš v semenišču v Chieriju, prišel prvič v Oratorij leta 1890 in se postavil sredi dvorišča. Obdan od članov vrhovnega sveta salezijanske družbe se je oziral okoli in gledajoč razne stavbe, vzkliknil: "Nič tega, kar sedaj tukaj vidim, zame ni novo. Don Bosko mi je v bogoslovnem semenišču vse natančno opisal, kakor če bi vse to videl z lastnimi očmi, kakor jaz sedaj vse to vidim natančno tako, kakor mi je on povedal. Bil je globoko presunjen ob spominu na svojega tovariša in prijatelja. Tudi don Cinzano je pripovedoval don Gioachinu Bertu in drugim, da mu je mladi Bosko, ko je bil še klerik, z gotovostjo rekel, da bo nekoč imel veliko duhovnikov, klerikov, mladih študentov, delavcev in veliko godbo na pihala.

Ne moremo mimo tega, da ne bi našli zaporedoma prečudovitih sanj. Pri devetih letih je Janez Bosko spoznal veličastno poslanstvo, ki mu je bilo namenjeno. Pri šestnajstih letih so mu bila zagotovljena gmotna sredstva, s katerimi bi priskrbel vse potrebno za te množice fantov. Pri devetnajstih letih mu je bilo

⁶ 43,20, V. MARTINI

strogo ukazano, da ne sme opustiti zaupanega mu poslanstva. Pri enaindvajsetih letih je spoznal vrsto fantov, za katere se bo moral posebno zavzeti; pri dvaindvajsetih letih mu je bilo nakazano veliko mesto, Turin, kjer bo moral zastaviti svoje apostolske napore in položiti temelje svoji ustanovi. In tukaj, kakor bomo videli, še ne bo konec skrivnostnih napotkov, temveč se bodo znova in znova ponavljali, dokler ne bo Božje delo končano. Ali naj imamo te in take sanje za čist proizvod domišljije ali pa so dokaz, da je bil Janez Bosko že tedaj sprejet in določen od Boga, da bi pod zaščito presvete Device Marije, ki bi mu pomagala, kadar koli bi se obrnil nanjo, izpolnil njegovo naročilo. Naj nam služi v potrdilo naslednji dogodek. Področje okoli Castelnova je pogosto prizadela toča in nevihta in že deset let zaporedoma je neurje uničilo ves pridelek grozdja. Družina Turco je zaradi tega tarnala pri Janezu Bosku. Ta pa jim je odločno odvrnil: "Dokler bom tukaj na Renenti jaz, se ničesar ne bojte. Neurja ne bo. Prosimo pa Božjo mater Marijo, da nas ona obvaruje." In dejansko od takrat celo vrsto let ni bilo toče. Kakor da bi Janezova navzočnost v tistih krajih prinašala blagoslov. Tako nam je znal povedati Giuseppe Turco.

48.

POGLAVJE

Prva Janezova pridiga v Alfianu - Izlet v Cinzano z namenom, da obišče Comolla - Prizadevanje za povabilo na kosilo - Ponovni dokazi njegovega čudovitega spomina

MEDTEM KO JE JANEZ SREČNO preživljal svoje počitnice sredi ročnega dela, učenja, poučevanja in zbiranja dečkov ob praznikih, so ga povabili, da bi imel na praznik rožnega venca v bližnjem kraju Alfiano govor. Z dovoljenjem in pomočjo svojega župnika je sprejel povabilo in prvič stopil na prižnico tistega kraja. Veselil se je ob misli, da je mogel prve govorniške nastope posvetiti tisti Gospe, ki se mu je večkrat izkazala kot mati in vodnica. Predmet njegovega govora je bila tista mogočna molitev v čast presveti Devici Mariji, katere neutruden in moder apostol je bil Leon XIII., prepričan, da bo prav s pomočjo rožnega venca mogel izpeljati veliko družbeno obnovo. Te pripombe nismo naredili naključno in priložnostno, temveč namerno in preiščeno, kakor bo bralec lahko razbral iz naslednjih pripovedi.

Comollo nikakor ni pozabil na svojega prijatelja in mu je pisal: "Preživel sem že dva meseca počitnic, ki so mi kljub veliki vročini povrnile telesne moči. Preštudiral sem že tista vprašanja iz logike in etike, ki smo jih med letom opustili. Prav rad bi prebral svetopisemske zgodbe Jožefa Flavija, kot si mi svetoval. Toda sedaj sem sredi Zgodovine krivoverstev in mi bo zmanjkalo časa. Upam, da mi bo uspelo prihodnje leto. Sicer pa je moja soba še vedno zemeljski paradiž, kjer se smejim, skačem, se učim, berem, pojem in mi manjka samo še, da bi mi ti dirigiral. Pri mizi, na odmoru, na sprehodu se vedno veselim navzočnosti svojega dragega strica, ki je kljub svojim letom vedno dobre volje in duhovit ter mi pripoveduje zgodbe, eno lepšo od druge, in me nadvse zabava. Pričakujem te v času, kot sva se domenila. Bodi dobre volje, in če me imaš rad, moli zame."

Klerik Bosko ni dolgo odlašal, da se je odzval Comollovemu vabilu. Nikdar še ni bil v Cinzanu in je prišel tja v spremstvu klerika Garigliana, sodnika, občinskega tajnika in geometra G. B. Paccottija, s katerimi se je dobro poznal. Ti so se domenili, da bodo v sreči in zadovoljstvu prebili dan kot gostje gospoda prošta. Ko so prišli v župnišče, so jim tamkajšnji prijatelji sporočili, da sta župnik in nečak prav tisti dan odšla na mesečno moralno konferenco k dekanu v Sciolze. To pomeni, da jih niso pričakovali. Kaj naj storijo? Da bi se odpovedali obisku? Kaj takega se ni smelo zgoditi. Župnik Cinzana, Comollov stric, je bil častitljiv starček pri osemdesetih letih, ki je na svojih obiskih v Chieriju in Castelnuovu Janeza večkrat povabil v Cinzano in mu zagotovil, da bo v času obiska on gospodar hiše. Toda gospodinja, ki je vodila hišne posle, bi kot dobra gospodarica in upravnica, zvesta svojemu gospodarju do zadnjega centa, gotovo zaprla vrata vsakemu prišleku in brez izrecnih navodil svojega gospodarja ne bi dala kosila nikomur, kaj šele celi skupini veseljakov. Janez je v trenutku razumel položaj in začel diplomatske pogovore z namenom, da bi uspel v svoji zamisli. V tem smislu je svojim spremljevalcem obljubil popolno zmago.

Ker gospodinje ni poznal, je poizvedel po njenem imenu in njenem značaju. Nato se je v spremstvu samega Garigliana odpravil v župnišče. Gospodinja, ki ga še nikdar ni videla, ga je mrzlo sprejela in mu sporočila, da prošta ni doma. "Škoda, velika škoda," je odvrnil Janez s tisto ljubeznivostjo in milino, ki mu je bila lastna. "Velika prijateljca sva in se že dolgo poznavava. Oh, če bi bila vsaj gospa Magdalena, o kateri so mi rekli, da je izredno prijazna in lepo vzgojena. Toda ona je gotovo spremila prošta v Sciolze. Saj si ne moremo misliti, da bi ta dobri starček mogel iz hiše brez tiste osebe, ki mu zna v vsakem primeru najbolje svetovati. Eden izmed razlogov, zakaj sem prišel, je tudi ta, da bi pozdravil gospo Magdaleno. Toda če je ni, je pač ni. Potrpljenje! Bom pa prišel drugič in jo bom prisrčno pozdravil. Vas pa prosim, da ji takoj, ko jo boste srečali, izročite moje najlepše pozdrave in globoko spoštovanje." Ko je uboga gospodinja slišala tako veličasten slavospev sebi, je vsa mehka smehljaje se prekinila Janeza in dejala: "Magdalena ni šla v Sciolze."

"Ni šla? Je to mogoče? Toda iz vsega, kar sem mogel sklepati ..."

"Ponavljam vam, Magdalena ni šla v Sciolze, kajti Magdalena sem jaz."

"Oh! To ste vi? Vi ste gospa in gospodarica?"

"Kaj še! Kakšna gospodarica! Jaz sem preprosta dekla!"

"Ne recite kaj takega. Če ne bi bilo vas, kaj bi bilo z ubogim proštom? Saj vendar vsi vedo, da vi za vse skrbite, da vi vodite gospodinjstvo in gospodarstvo."

Don Comollo vas ne more prehvaliti, ker ste tako pozorni in skrbni in mu priskrbite vse, kar bi mu moglo ugajati in tekniti."

"Vse je samo njegova dobrota. Jaz naredim, kar morem," je vzkliknila Magdalena, premagana od vseh teh pohval, ki si jih je dejansko zaslužila. "Zares mi je žal, da sedaj, ko ste prišli, župnika ni doma. Toda preden bo padla noč, bo gotovo nazaj."

"Tudi meni je močno žal. Želel sem prebiti z njim kak dan. Toda če je tako, ne moremo pomagati. Šel bom, toda kmalu se bom vrnil. Vsekakor pa sem silno vesel, da sem se mogel pokloniti gospe Magdaleni."

"Toda kam boste šli? Ali ste že kosili?"

"Še ne. Pa ne skrbite. Si bom že pomagal."

"Pa veste, kam boste šli?"

"Da vam povem po pravici, ne vem ... "

"Kaj se potem branite? Bodite tako prijazni in vstopite!"

"Ko pa ni gospodarja doma."

"Če ni prošta, sem pa jaz. Prošt je velikodušen in gotovo ne bo hud. Vstopite!"

"Toda vi imate toliko dela. Ne bi vas rad motil."

"Nikakor ne! Izredno se čutim počaščeno, da vam morem ponuditi malo preprostega kosila. Bom že vse uredila."

"Če naj bom odkritosrčen, moram reči, da nisem sam, temveč nas je pet ali šest prijateljev."

"Naj pridejo še oni."

"Toda."

"Nikar ne pomišljajte! Vsega bo zadosti."

"Sedaj pa vidim, da je res, kar vsi pravijo. Da ste izredno uslužni. Rad bi vam povedal, da so moji prijatelji ugledni ljudje."

"Naj pridejo. Videli boste, da bodo zadovoljni."

"Toda ključke od kleti je župnik gotovo vzel s seboj ali pa ima zaklenjene v svoji sobi."

"Ključke od kleti. Ta je pa dobra! Vse, čisto vse je v moji oblasti." Pri tem je odločno zarožljala s ključki, ki jih je imela obešene pod predpasnikom. "Tukaj so! Ali mislite, da vam bom dala piti vodo?"

Magdalena je takoj začela pripravljati kosilo in Janez se je odpravil k prijateljem, jih pripeljal v župnišče in razporedil okoli mize. Nihče si ni mogel želei boljšega in obilnejšega kosila. Odprli so tudi steklenice izbranega vina. Janez je bil malo zaskrbljen, ker ni pričakoval takega razpleta, toda sedaj je pač bilo, kar je bilo. "Naj živi gospodinja! Naj živi Magdalena!" so vzklikali gostje. To je bil za to dobro žensko dan zmagoslavja.

Počasi so se gostje začeli zavedati, da so prekoračili meje. Magdalena je vse hitro pospravila, prijatelji so se vrnili na svoje domove in obljubili, da ne bodo zinili besedice v škodo gospodinje. Medtem pa sta prišla iz Sciolze prošt in njegov nečak in radostno pozdravila Janeza, ki ne tedaj ne pozneje, vse dokler je živel njegov mladi prijatelj, ni z ničimer omenil kosila. Šele po njegovi smrti je vse povedal proštu, ki se je vsemu iz srca smejal in se spominjal besed Pridigarja: "Tvoj zvesti prijatelj bo v vsem enak tebi in bo položil svobodno roke na stvari tvoje hiše" (Sir 6,2).

Ta mali dogodek, ki nam ga je pripovedoval sam don Bosko, nam kaže, kako je imel izreden dar, da je znal hotenja drugih ukloniti svoji volji. Njegova ljubeznivost, povezana z globokim poznanjem človeškega srca, je znala ukloniti nasprotno, trdovratno, razočarane in muhaste duhove. Ko se je zavedel, da razlogi vljudnosti, ljubezni ali dolžnosti ne bi nič zalegli, je s prefinjeno spretnostjo, pa vendar brez sence prilizovanja ali laži, izkoristil sogovornikovo samoljubje. Znal je pa na to struno tako spretno brenkati, da se je uglasila na želje, ki jih je on imel v svojih mislih. Besedica pohvale, kak častivreden spomin, dejanje ali beseda spoštovanja, zaupanja, družinske zaupljivosti so v večini primerov odpravili odpor ali težavo in je tako od domačih kakor tujih oseb dosegel, kar je hotel. Če bi hoteli opisati vse take šegave, včasih ganljive pa zopet junaške dogodke, bi napolnili nekaj debelih knjig. Ko je premagal odpor, očistil namene, prepričal sogovornika o svojem dobrem namenu, ga je pripeljal do odločitev in trajnih sklepov, ki so terjali odpovedi in žrtve, za katere bi te ljudi imeli za nesposobne. Take čudovite učinke so imele don Boskove prizadevne spretnosti. "Iz ust pravičnega kapljajo prijetnosti. Flavta in psalterij lepo donita, vse pa prekaša ljubezniva govorica." (Prg 10,32; Sir 40,21)

Janez se je za nekaj dni ustavil v Cinzanu, kjer je občudoval vedno bolj angelsko obnašanje, pogosto prejemanje zakramentov in zavzetost za svete obrede svojega prijatelja Comolla. Prevevale so ga iste težnje in je zato otroke, ko se je z njimi srečal, rade volje učil krščanski nauk bodisi v cerkvi bodisi zunaj nje. Prijatelja sta na dolgo govorila o svojih načrtih, o študiju in pobožnosti. Na Comolla je naredila poseben vtis preizkušnja Janezovega spomina, s katero je spoznal, da je Bog le malo ljudi na svetu obdaril s tako silnim spominom. Janez je pred leti samo enkrat bral sedem knjig zgodovine Jožefa Flavija. Sedaj jih je prinesel iz proštove knjižnice in jih izročil Comollu, rekoč: "Vzemi katerokoli poglavje, povej mi samo naslov in jaz ti bom na pamet povedal, kar je tam zapisano." Comollo mu je povedal naslov in Janez je od prve do zadnje besede točno ponovil, kar je bilo zapisano. Po enem poglavju je citiral še nekaj drugih.

"In sedaj," je nadaljeval Janez, "si izberi kateri koli dogodek." Comollo je pogledal kazalo in mu povedal prvi naslov, ki ga je zagledal. Janez ga je oddrdral na pamet, ni se zmotil niti v eni besedi. "In sedaj," je rekel Janez, "odpri te knjige na katerikoli strani, preberi prve besede na začetku strani ali tudi odstavka na sredi lista." Comollo mu je navajal besede in Janez je citiral, kakor da bi imel pred seboj odprto knjigo. Za konec pa je Comollo omenil neki dogodek. Janez je takoj povedal, kje je zapisan. Prav to preizkušnjo je Janez opravil že s proštom Cinzanom, ki nam je o tem pripovedoval, ko so ga prišli obiskat fantje iz Oratorija, ko so bili na izletu.

Ta svoj silni spomin je Janez Bosko izpričal tudi ob mnogih drugih priložnostih. Spominjam se, da je don Bosko v Lanzu okoli 1870 pisal knjižico Sirota iz Apeninov. Poslal je nekega duhovnika v knjižnico, da bi mu prinesel eno izmed Bercastelovih knjig. V ta namen mu je opisal zunanost knjige, v kateri je zgodba samotarke iz Pirenejev. Duhovnik je našel knjigo in tisto, kar je don Bosko hotel. Povedati moramo, da don Bosko, odkar je zapustil bogoslovno semenišče, ni prebral niti vrstice te knjige.

Do potankosti je poznal celo vrsto knjig. To je močno pomagalo njegovim duhovnikom, saj jim je prihranilo ogromno časa. Če so morali pripraviti pridige, slavnostne govore, delati izpite ali pisati knjige, so se zatekli k njemu in on jim je navedel po pet ali šest knjig, povedal, kateri pisatelj je najbolj upoštevanja vreden, in jim priporočil način, kako bi mogli najbolje izpeljati svojo nalogo. Leta 1865 je moral don Cagliari vskočiti namesto nekega pridigarja, ki pa ni mogel iti iz mesta in imeti slavnostni govor o nekem bolj malo poznanem svetniku. Don Cagliari o tem svetniku nikdar ni nič slišal, don Bosko pa je bil daleč iz Turina. A pridigo je bilo treba imeti še pred don Boskovo vrnitvijo. Da bi se don Cagliari zaradi pomanjkanja časa rešil iz zagate, je poslal don Bosku listek. Ta mu je z nasprotno pošto poslal zvezek in stran bollandistov. Čeprav je bil don Cagliari navajen na take izrednosti, je vsebino listka takoj prebral enemu izmed svojih tovarišev. Nato sta šla v knjižnico, da bi preverila, ali je bil navedek pravilen. Vzela sta omenjeni zvezek in dobila podatke, ki sta jih iskala.

49.

POGLAVJE

Večna ljubeznivost Janeza Boska - Malenkosti - Smešna disciplina - Kantorju padejo očala na tla - Županova zmedenost - Izpolnitev obljube

ŽIVLJENJE JANEZA BOSKA JE BILO vedno miru in radosti polno življenje. Tudi sredi najhujših preizkušenj, zlasti ko je že postal duhovnik in se je zdelo, da se je za trenutek zatemnilo, je njegov ljubeznivi duh znal z duhovitimi reki in prijetnimi pripovedmi razjasniti ozračje. Rečemo lahko, da ni minil dan, ne da bi vzbudil veselo razpoloženje tako v javnih nastopih kakor v domačem pogovoru z gojenci ali v skupinah, ki so se zbirale okoli njega, sestavljene iz dečkov in salezijancev, na potovanjih, v hišah in palačah meščanov; z eno besedo povsod, kjer se je pojavil. Ker je bil natančen opazovalec ljudi in dogajanj, je imel neizčrpno zakladnico ljubkih dogodivščin. Mirna vest in popolna predanost Božji previdnosti sta ga ščitili pred malodušnostjo in žalostjo. Kjerkoli se je pojavil, že je bilo okoli njega vse veselo, nasmejano in pristrčno. V tem se je točno ravnal po nasvetu modrega Siraha: "Ne dopusti, da bi se tvoje duše polastila žalost, in ne trapaj samega sebe s turobnimi mislimi. Radost srca je življenje človeka, je neizčrpen zaklad svetosti. Veselje podaljšuje dni življenja. Iz ljubezni do Boga imej sočutje s svojo dušo in bodi vzdržen, izogibaj se vsega, kar razburja srce. Tolaži se s svetimi Božjimi darovi in spodi daleč od sebe žalost. Kajti žalost je ubila že veliko ljudi in ona sploh ničemur ne služi. Zavist in jeza krajšata dneve in skrbi kličejo zgodnjo starost" (30,22sl.). In veselost don Boskovega srca je odsevala tudi na njegovem obrazu, kakor če bi nenehno zvenele v ušesih besede sv. Pavla: "Veselite se v Gospodu zmeraj; ponavljam vam, veselite se" (Flp 4,4).

Od časa do časa prekinemo našo pripoved s pripovedjo nekaterih dogodkov, da bolje prikažemo to njegovo neizčrpno sposobnost za ustvarjanje dobre volje in radost množic, ki so se zbirale okoli njega. Mogoče bo kak resen filozof menil,

da so to ničevosti, ki bi jih bilo najbolje opustiti. Če hočemo biti odkritosrčni, je tudi nam prišla ta misel. Toda ob misli na dejstvo, da trditev, ki je ne podpirajo dokazi, nič ne velja, in ob dejstvu, da pišemo brez kakih posebnih zahtev, razen da smo v vsem verodostojni, za naše sobrate salezijance, ki jim je drag še tako malenkosten podatek iz življenja njihovega duhovnega očeta, gremo naprej in pripovedujemo skoraj z istimi besedami, kot smo jih slišali iz don Boskovih ust.

Pri proštu don Cinzanu so se zbrali župniki iz dekanije in sredi med njimi je sedel klerik Bosko. Kar nenadoma je eden izmed duhovnikov vprašal klerika, ali ima kot po navadi povedati kaj prijetnega, zlasti iz življenja v semenišču. Zdelo se je, da je Janez globoko zamišljen. Toda ker so od vseh strani silili vanj, je začel nadvse resno pripovedovati o junaških krepostih, v katerih so se vadili semeniščniki, in je v ta namen zbral ustrezne dokaze. Končali so svete duhovne vaje in dva klerika, prevzeta od nenavadne gorečnosti, sta sklenila, da se bosta večkrat na teden bičala. Ko sta prišla prvič skupaj, da bi naredila to dejanje svetega zatajevanja, je eden izmed njiju odvrgel plašč, drugi pa vzel v roke bič in mu zadal prvi udarec, vendar zelo milo. "Udari močnejše!" je vzkliknil prvi. In že je priletel drugi udarec, pa tudi ta je bil bolj slaboten. "Močnejše, močnejše!" je klical ubogi trpin. Tedaj mu je tovariš zadal tako silen udarec, da so vrvi razparale hrbet in pustile za seboj vijoličaste sledi. Udarcu je sledil glasen Au! Au! in udarjeni bogoslovec je zbesnel in zakričal: "Kaj? Tako boš ravnal z menoj? Ti mrcina malovredna!" "Kaj? Ti me boš sramotil?" je zaklical drugi in nadaljeval z mastnimi psovkami. Potem sta se spoprijela, se pretepala in divje razgrajala. Prihiteli so tovariši in ju ločili ter s tem zaključili to vajo v sveti spokornosti.

Župniki, ki iz začetka pripovedi niso mogli predvideti, kako se bo vse končalo, kajti Janez je pripovedoval nadvse resno, so se tako krohotali, da so jih boleli trebuhu in boki.

Don Bosko je dostikrat pripovedoval ta dogodek z namenom, da bi potegnil iz njega nauk: Vse kar je v nasprotju s pravili in česar ne svetuje potreba in moralna upravičenost, zlasti pa še privolitev predstojnikov, je nered in ima slabe posledice.

V Castelnuovu je na neki praznik slovesno opravljal sveto mašo župnik teolog Cinzano. Pevski zbor, sestavljen iz maloštevilnih pevcev, je vodil neki Domenico Barba, ki je imel silen glas, znal praktično gojiti glasbo, o njeni teoriji pa ni imel pojma. Kljub temu je zavzeto listal po notah in se delal važnega kot preizkušen profesionalc. Bil je prepričan, da je pevec izrazitih sposobnosti, in o tem ni dopuščal nikakršnega ugovora. Tistega dne si je kot po navadi silno pomembno nadel očala, se za trenutek sklonil čez ograjo kora, tako da so ljudje

mogli videti, od kod bodo prihajali mili glasovi, vrgel pogled na svoje pevce in začel mahati z roko ter dajati takt. Zadonel je *kyrie* – Gospod, usmili se, pri tem pa mu je prehitel zasuk telesa vrgel očala s konice nosu. Okoli stoječi so komaj zadrževali smeh. Barba Domenico neustrašeno poje naprej *kyrie* in potihoma zašepče najbližjemu sosedu: "Poberi mi očala." Človek, ki mu je bilo namenjeno opozorilo, se je sklonil k tlom in izrabil priložnost, da se je iz vse duše zakrohotal. *Eleison!* - Usmili se, je prepeval naprej Domenico. "Zmigaj se!" je med petjem ene in druge note ves razburjen zašepetal njemu, ki se je kleče na tleh zvijal od smeha. Končno si je le pridobil očala, si jih posadil na nos z jeznim "prekletost" - med *kyrie* in *eleison* in nadaljeval petje. Vsi pričujoči so se s herkulskimi napori skušali obvladati, da bi se s kora slišalo petje in ne krohot. Janez, ki je vse pozorno opazoval, se je delal, kot da ničesar ne vidi, in je ostal popolnoma resen. Ko pa sta šla z župnikom h kosilu, je začel celo dogajanje opisovati tako smešno in veselo, da se je teolog Cinzano krohotal do onemoglosti. Tiščalo ga je v bokih in bolela ga je vranica. "Zadosti, zadosti!" je kričal in med enim napadom smeha in drugim komaj spravil skupaj ti dve besedi. Nikakor pa se ni mogel zadosti pomiriti, da bi lahko nadaljeval kosilo. In vsakokrat, ko je pozneje dobri župnik mislil na tisto komedijo, ni mogel več nič narediti, ker ga je stvar tako razvnela. Janezu je celo prepovedal, da o tem ni smel več govoriti, ker je preobilni smeh škodoval njegovemu zdravju.

Nekoč je župnik iz bližnjega kraja povabil klerika Janeza Boska na opravilo svetih obredov, ki naj bi jih tam opravil škof iz Astija, monsinjor Michele Amatore Lobetti. Župan, nepomemben in neizobražen človek, je uvidel, da ne sme opustiti priložnosti, da bi se osebno predstavil in postavil. Zato se je obrnil na klerika Boska, da bi mu sestavil sonet, ki bi ga prebral pred škofom. Janez mu ga je napisal in mu svetoval, naj ga prej prebere, preden se bo predstavil javnosti. "Prepusti to meni!" mu je ponosno dejal župan, "boš že videl!" Ljudstvo, občina in duhovščina so čakali ob vhodu v naselje. Škof je bil tu. Čeprav se je župan oblekel v svojo uradno obleko in je stal v prvi vrsti, se je škof, ki župana ni poznal, dal pozdraviti župniku, ki mu je zaželel dobrodošlico in kazal predstavniku občinske skupnosti hrbet. Temu se je iz vseh gub na obrazu bralo, kako je bil nezadovoljen, in je s kretnjami kazal svojo nejevoljo, ker so ga tako grobo prezrli. Ni si mogel kaj, da ne bi pocukal škofa za plašč in mu šepnil. "Ekscelenca, župan je tukaj!" Škof se je obrnil k njemu in vprašal: "Oh! Kje pa je?" "To sem jaz!" "Oh, gospod župan! Oprostite. Nisem vas prepoznal!" "Če mi dovolite, bi vam nekaj prebral," je z lahnim poklonom rekel župan. "Rade volje! Čujmo!" je odvrnil škof. Popeljali so ga v neke vrste dvoranico, pripravljeno iz mlajev in zelenja. Škof je sedel sredi duhovščine

in drugih krajevnih veljakov. Župan je stal pred odrom in za njim številni občani in krajani. Z važno gesto si je namestil očala, se slovesno useknil v robec, vtaknil roko v žep, a lista s sonetom tam ni bilo. Iskal je še po drugih žepih, pa nič. Njegova zmeda je že budila smeh številnega občinstva, uglednih gostov in vojaške posadke. Sedaj je župan začel gledati okoli in iskal klerika Boska, ki se je umaknil v kot zadaj za duhovščino ter mu z značilno kretnjo pokazal: "Kaj naj storim?" Medtem ko so vsi pričakovali prihod monsinjorja škofa, je naš župan stopil na stran in pripravljaj svoj nagovor:

Toda ko so začeli pokati možnarji in so ljudje vzklikali živijo, živijo, je on pozabil na vse, pustil liste papirja na mizi in tekel pozdravit uglednega gosta. In sedaj je pozabil na vse to. Janez pa, ki je vse od blizu spremljal, je stopil k mizi, pobral papirje in mu jih sedaj izročil. Župan si je oddahnil, se napravil važnega, pljunil po tleh, si obrisal usta in začel. Toda na njegovo nesrečo je bil list dvojen. Sonet je bil napisan na levi notranji in desni notranji strani. Vse je napisal klerik Bosko. Toda župan je list prepognil, tako da sta prišli skupaj zadnji dve strani, in sedaj ga je držal tako, da je bil pred njim podpis. Zato je na glas prebral: "Vaš ponižni in pokorni služabnik župan v b ..." s svojim imenom in priimkom. Do sem je bila stvar še nekako znosna, naprej pa ni bilo mogoče, ker je župan, ne da bi obrnil list, vzkliknil: "Nič več drugega ni! Bosko, Bosko, pridi sem! Ti, ki si vse napisal, pokaži, kje naj berem." Lahko si predstavljamo krohot ljudi. Monsinjor se je le s težavo obvladoval, da ni prasnil v smeh, župnik pa je povzel besedo, škofa ljubeznivo nagovoril in vse povabil v cerkev. Pri kosilu je bil glavni predmet pogovora ubogi župan in njegov ponesrečeni nastop. Poklicali so klerika Boska in ga prosili, da bi jim celo zadevo razložil. Pri njegovi razlagi so se monsinjor in župniki tako smejali, da so izjavili, da še nikdar v življenju niso doživeli kaj tako smešnega. Župan pa je od tistega dne kuhal jezo proti Janezu in krivil njega, da se je tako slabo odrezal.

Tako je Janez v miru in zadovoljstvu preživel svoje dni, ne da bi se po priprošnji presvete Device Marije v Piemontu pojavila azijska bolezen, ki je tistega leta v Rimu požela 5500 in v Kraljestvu obeh Sicilij pa 200.000 žrtev. Zaradi te milosti je turinska občina izpolnila svojo obljubo in na trgu ob svetišču Marije Tolažnice postavila granitni steber, na katerega so postavili marmornat Marijin kip.

Medtem so se počitnice bližale koncu. Janez je izpolnil obljubo in šel obiskat družino Moglia. Gospod Luigi Moglia je dobro vedel, da je mati Marjeta v stiski za prostor, in je storil vse, da bi Janez čim pogosteje prišel k njim na obisk. Zato je vsako leto med počitnicami prebil nekaj tednov in eno leto celo dva meseca v tej družini, zbiral okoli sebe dečke, jih poučeval v krščanskem nauku

in jim dajal nasvete za lepo krščansko življenje; pač vsakemu glede na njegovo starost in okoliščine, v katerih je živel. Skušal je odkriti njihove dobre in slabe strani in jih obvarovati slabega. Imel je navado, da je povsod, kamor je šel, delil podobice in svetinjice. Dajal pa jih je samo dečkom in ni hotel, da bi se deklice prerivale v gneči z dečki. Giorgio Moglia, ki je spal v isti sobi z Janezom, je pripovedoval, da ga je dobri klerik, preden je legel v posteljo, ljubeznivo nagovarjal k molitvi ter mu zelo obzirno povedal, če se mu je zdelo v njegovem vedenju kaj neprimerno. Spodbujal ga je h krščanski ljubezni, spoštovanju in pokorščini staršem, in ko mu je Giorgio pripovedoval o nekem fantu, ki je grdo ravnal s svojim očetom, je rekel: "Tisti, ki ne spoštuje očeta in matere, si nakoplje na glavo Božje prekletstvo." Ker se je Janezu zdelo, da Giorgio kaže nekatera znamenja duhovniškega poklica, mu je večkrat rekel: "Najboljše in najplemenitejše delo, ki ga lahko opravimo na tem svetu, je voditi izgubljene duše na pravo pot kreposti k Bogu." To leto mu je gospod Luigi kupil nov klobuk, kajti tisti, ki mu ga je daroval vitez Pescarmona, je bil že čisto ponošen. Gospa Doroteja, ki je štela Janeza za svojega sina, mu je podarila nekaj parov nogavic, ki jih je sama spletla, in ta dar je vsako leto ponovila. V Moglievi kmečki hiši je bilo vsak dan v vseh pogovorih slišati Janezovo ime. Vsi so vedeli za dobro ime Janeza Boska v bogoslovnem semenišču in kako so ga vsi predstojniki cenili. Teolog Cottino, župnik v Moncucu, ki je pogosto obiskoval Moglieve, jim je prinašal novice o Janezu, ki so se jih vsi nadvse veselili. Janez sam pa ni opustil nobene priložnosti, da bi izrazil svojo hvaležnost in ljubezen do te družine, in sam učitelj don Nicolao Moglia, beneficiat v Castelnuovu je rekel, da je naravnost začuden zaradi spoštovanja, ki mu ga izkazuje njegov nekdanji učenec.

50.

POGLAVJE

Prvi letnik bogoslovja - Janeza hvalijo tudi drugje - Njegova ljubezen do cerkvene zgodovine in papeža - Leposlovna akademija med semeniščniki - Janez Bosko kot bolničar - Počitnice - Obiski prijateljem - Janez ponovno pridiga v Alfianu - Janez v Cinzanu in Pecettu nadomesti pridigarja, ki sta odpovedala svoj nastop - Še ena pridiga v Capriglu - Ponižna ocena svojih pridig - Ponovna pot v Cinzano - Dogovor z Alojzijem Comollo - Slutnje bližnje smrti - Duhovni poklici

NA ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA 1837/38 je klerik Janez Bosko vstopil v prvi letnik bogoslovja. Profesor dopoldanske teološke konference je bil teolog don Prialis, profesor popoldanske pa teolog Arduino di Carignano, poznejši kanonik, prošt in dekan kapiteljske cerkve v Giavenu.

Ob polletnih izpitih tega leta je tudi Alojzij Comollo prejel nagrado 60 lir za najboljšega učenca, ki se je odlikoval tudi v pobožnosti. "Dokler je Bog ohranil pri življenju tega izrednega tovariša," piše don Bosko, sem bil z njim najtesneje povezan. V njem sem videl svetega mladeniča, ljubil sem ga zaradi njegovih izrednih kreposti, in ko sem bil v njegovi družbi, sem ga skušal posnemati v kakšni stvari. On pa je imel rad mene, ker sem mu pomagal pri študiju."

Če je res, da ljubezen najde ali stori enake prijatelje, potem lahko rečemo, da je naš Janez gojil vsaj iste občutke, isto nedolžnost, isto pobožnost in iste kreposti kot Comollo. O tem priča klerik Giacomo Bosco iz drugega letnika bogoslovja. V navzočnosti don Rua, don Francesia, don Lazzera, don Bonettija in don Lemoyneja nam je takole pripovedoval: "Vsako nedeljo je brez izjeme prejel sveto obhajilo. Bil je izredno ponižen. Z menoj je bil zelo zaupen in mi je razodel vse skrivnosti. V dvomih in v že kaki storjeni odločitvi me je, preden se

je spraval k delu, vprašal za svet in je potem storil tako, kakor sem jaz odločil, pa naj je bilo kar koli že. Vedno je bil urejen, zadržan v vedenju, vedno je bil zaposlen s kakim delom, ročnim ali duhovnim, nikdar ga nisem videl v brezdelju. Natančno je izpolnjeval vsa pravila hiše. Na odmoru ga nisem videl nikdar tekati ali se glasno smejati, temveč se je sprehajal sam, zatopljen v svoje misli, ali pa so ga obdajali njegovi zvesti tovariši, s katerimi je razpravljal o koristnih stvareh. Ob večerih je z najbolj zavzetimi za učenje prirejal krožke. On sam je najraje študiral cerkveno zgodovino, ki ga je še posebno privlačila. Pogosto je tožil, da mnogi cerkveni pisatelji zanemarjajo papeže, medtem ko posvečajo veliko pozornost drugim osebam. Prav tako ga je bolelo, ko so nekateri premalo spoštljivo govorili o tem, kar so naredili papeži." V tej zvezi naj povemo, da je vseh sedemnajst zvezkov Rohrbacherjeve Cerkvene zgodovine prebral, kakor hitro je izšla. Prav tako je preštudiral Cerkveno zgodovino Salzana in vzkliknil, da bi, če bi to delo izšlo v času, ko je bil v bogoslovnem semenišču, poljubil stran za stranjo, ker ta italijanski zgodovinar tako spoštljivo govori o papežih. Tako se je na osnovi ustreznih navodil in oprt na raziskovanje Bercastela, Henriona, Fleuryja, Pochrbacherja, Salzana in bollandistov odločil, da bo napisal malo cerkveno zgodovino za mladino.

Toda študij zgodovine ni prav nič okrnil študija teologije. Nadaljeval je šolski krožek, na katerem so obravnavali najtežja teološka vprašanja, kjer je bila predvsem potrebna izredna natančnost v rabi izrazov. Don Giacomelli pravi, da je bil klerik Bosko izredno pozoren in ni spregledal nobene zmote pa tudi nobene netočnosti. Nekoč je eden izmed študentov prišel na dan z zelo drzno trditvijo o izvirnem grehu. Janez ga je takoj popravil in z jasnimi dokazi pokazal, da nima prav. In to pripravljenost za obrambo dogem je ohranil vse življenje in v vseh okoliščinah. Kdor ga je poslušal, se je čudil bistroidnosti njegovega duha in globini njegovega znanja.

Istočasno pa ni zapostavljal leposlovja. Giacomo Bosco, ki nam je to pripovedoval, je ustanovil akademijo, katere duša je bil Janez. Sestavljalo jo je 12 do 14 semeniščnikov, ki so razpravljali o jeziku, pisateljih in tudi o lepem vedenju. Poslušali so zgodovinske in leposlovne razprave v verzu in prozi. Po končanem branju so člani povedali svojo sodbo o vsebini in obliki razprave in tudi o načinu, kako je predavatelj izvajal svoj spis, zlasti če je šlo za pridige. Janez je bil tako natančen v popravljanju, da so ga tovariši imenovali rabina slovnice. Pri vsem pa je jasno pokazalo njegovo skrajno zadržano mnenje o vsem, kar se tiče skromnosti. Nekega dne so v akademiji brali sestavek, v katerem so se pohvalno izrazili o osebah drugega spola. In to zelo na splošno. Ko so Janeza vprašali za

mnenje, se je najprej zamislil, potem pa dejal: "Vse je prav v tem predavanju, vendar se mi ne zdi primerno, da so v njem imenovane ženske z izrazi, ki ne pristajajo kleriku." Predavatelj je postal duhovnik, a na nesrečo starokatoličan.

Sredi takih vaj in učenja je leto mirno potekalo. Ko je Janez stregel svojim bolnim tovarišem, kar je delal ves čas svojega bivanja v semenišču, je imel priložnost, da je vpraševal zdravnike in se tako naučil prepoznavati bolezni, poznal njihov potek in se seznanil z zdravljenjem. Naučil se je pripravljati zdravila in bil vsem v pomoč. Tako se je teoretično in praktično uvedel v zdravništvo, kar mu je pozneje prišlo zelo prav.

Potrnilo te njegove zdravniške izvedenosti je naslednji dogodek. Nekega dne je Janeza obiskal zdravnik, ki je imel bolnega sina. Don Bosko se je začel z njim pogovarjati o različnih vrstah bolezni in ga pri tem vpraševal o mnogih nadrobnostih. "Toda vi," je kar nenadoma vzkliknil zdravnik, ste, preden ste postali duhovnik, bili zdravnik?"

"Ne, nikakor ne. Ta vprašanja vam postavljam zato, ker bi se rad česa naučil."

"Toda ali veste, da vprašanj, ki jih vi postavljate, ne more postavljati kdo, ki ni študiral medicine?"

Na koncu šolskega leta se je Janez vrnil k svoji materi. V času počitnic sta prihajala na obisk samo dva: klerik Giacomelli iz Avigliane, ki je pri Boskovih tudi prenočeval, in večkrat Alojzij Comollo, ki se je zvečer vračal domov. Janez je Comollu vračal obiske. Pogosto so si tudi pisali pisma. Ker je mati Marjeta poznala pomen dobrega prijateljstva, je storila vse, kar je bilo v njeni moči, da so se gostje počutili lepo in prijetno. To so bili praznični dnevi, ki so klicali po ponovitvi. Hočem počastiti svojega Janeza," je vzklikala dobra mati.

Nekaj dni po prihodu domov je Janez prejel od Comolla naslednji list: "Moram te seznaniti z zadevo, ki me radosti in hkrati spravlja v zadrego. Moj stric mi je naročil, da naj pripravim pridigo o Marijinem vnebovzetju. Obveznost, da moram govoriti o tej naši dobri materi, me napolnjuje z radostjo, obenem pa sem zaradi svoje nesposobnosti zelo daleč od tega, da bi o njej govoril tako, kakor zasluži. Naj bo že kakor koli, v zaupanju na pomoč nje, v čast katere bom govoril, prevzemam to dolžnost. Govor sem si že napisal in se ga tudi že napol naučil. V ponedeljek pridem k tebi, poslušal boš moje predvajanje ter mi dal ustrezne napotke in nasvete, tako glede govora, kakor tudi glede vsebine. Priporoči me angelu varuhu zaradi varnega potovanja. Zbogom."

"Comollo je bil točen," piše don Bosko v svojih Spominih, "in je pri meni preživel dan, ko so bili naši domači vsi na njivah zaradi žetve. Najprej mi je dal

prebrati pridigo, ki jo je napisal za prihodnji praznik Marijinega vnebovzvetja. Potem je pridigo izvajal in besede spremljal s kretnjami. Po nekaj urah prijetnega kramljanja sva se zavedela, da je prišla ura za kosilo. Bila sva sama v hiši. Kaj naj storiva? "Vse v redu!" je vzkliknil Comollo, "jaz bom prižgal ogenj, ti boš pristavil kozico in kje bova že kaj dobila, da bova skuhala." "Odlično!" sem dejal, "toda najprej morava ujeti na dvorišču petelinčka in ga pripraviti za juho in prikuho. Tako je ukazala moja mati." Kmalu sva ujela petelina, toda sedaj ga je bilo treba zaklati. Nobeden izmed naju se ni čutil sposobnega. Končno sva se domenila, da bo Comollo držal petelina za vrat in ga naslonil na štor, jaz pa bi mu s sekiro odsekal glavo. Rečeno storjeno in glava je padla po tleh. Sedaj sva se oba prestrašila in jokaje zbežala. "Kaka norčka sva," je dejal Comollo, "Bog nam je naročil, naj uporabljamo živali zemlje v našo korist. Zakaj se potem tako bojiva tega dejanja?" Brez nadaljnjega sva pobrala petelina, ga oskubila, očistila, spekla in pripravila kosilo.

Jaz bi moral iti v Cinzano, da bi slišal Comollovo pridigo. Ker sem pa moral tudi jaz isti dan pridigati v Alfianu, sem šel naslednji dan. Bila je prava radost poslušati od vseh strani pohvalo Comollove pridige. "To je pridiga svetnika," je dejal eden, drugi pa je menil: "Zdelo se je, kakor da bi angel govoril s prižnice, tako je bil skromen in prisrčen." Tretji pa zopet: "Tako je treba pridigati!" Ko so tako govorili, so celo ponavljali besede in izražali čustva, ki so se jim tako globoko vtisnila v duše. Njegov stric je dejal, da vidi v svojem nečaku uresničeno Božje delo. Jaz, ki sem vedel, kako zelo plah je Comollo, sem ga vprašal, kako je vendar mogel govoriti tako prostodušno. Odvrnil mi je: "V trenutku, ko sem se znašel pred ljudstvom, se mi je zdelo, da so me zapustile moči, glasu ni bilo od nikoder, kolena so se mi tresla in noge me niso več nosile. Toda kakor hitro mi je Marija ponudila svojo roko, sem postal krepak in močan. Začel, nadaljeval in končal sem pridigo brez vsake najmanjše težave. To je storila Marija, ne jaz! Njej bodi čast in hvala."

"To Comollovo pridigo še danes hranim. Res je pri sestavljanju uporabljal različne avtorje, toda zamisel je njegova in v njej najdemo vsa tista čustva, od katerih je gorelo njegovo plemenito srce v ljubezni do velike Božje matere."

Janez je šel v Cinzano z namenom, da bi čestital prijatelju za tako uspeli govor. Pozabil pa je na dejstvo, da je moral prav isti dan istemu poslušalstvu, ki je prejšnji dan slišalo Comollovo pridigo, imeti pridigo v čast sv. Roku. On sam takole poroča: "Tisti dan (16. avgust) so obhajali praznik sv. Roka, ki mu pravijo tudi praznik loncev ali kuhinje, ker takrat prijatelji in sorodniki povabijo svoje znance na kosilo in se udeležijo javne zabave. Tega dne se je zgodilo nekaj, kar

kaže, kam lahko seže moja predrznost. Slavnostni govornik, ki je bil povabljen za to priložnost, je zamujal. Čakali so ga vse do trenutka, ko bi moral stopiti na prižnico. Da bi rešil cinzanškega prošta iz zadrege, sem šel od enega do drugega župnika, ki je prišel na praznik, in jih prosil, da bi kateri od njih stopil na prižnico in spregovoril zbranemu ljudstvu. Pa nobeden ni hotel. 'Kako vendar!' sem vzkliknil, 'hočejo, da bi ta množica ljudi odšla, ne da bi slišala vsaj nekaj besed?'

Nejevoljni zaradi mojih ponovnih spodbud, so mi pikro odgovorili: 'Butec neumni, ali misliš, da je narediti pridigo o sv. Roku brez vsake priprave, kakor da bi izpil kozarec vina? Namesto da nadleguješ druge, pojdi sam na prižnico!' Ob teh besedah so vsi zaploskali. Ponižan in ranjen v svojem ponosu sem odgovoril: 'Nikakor se ne bi upal ponujati za tako pomembno nalogo. Ker ste se pa vsi odrekli, jo sprejemem.' Zapeli so pesem in mi tako dali malo časa, da sem se zbral. Potem sem zbral v spominu glavne podatke iz življenja tega svetnika, o katerem sem nekoč bral, stopil na prižnico in imel pridigo, za katero so pravili, da je bila najboljša od vseh, ki sem jih imel prej in celo pozneje." Giuseppe Turco, ki je don Boska na njegovo povabilo pogosto spremljal v razne kraje, kjer je pridigal, in je tudi tokrat bil v Cinzanu, je dejal: "Ob pridigi sem imel vtis, da je bila na dolgo pripravljena, dobro premišljena. Narediti pa bi jo mogel samo človek, ki je veliko študiral in bil navajen pridigati. Pridiga je zbudila občudovanje vseh navzočih župnikov."

Nekaj podobnega se je pripetilo Janezu malo pozneje na podobnem slovesnem prazniku v Pecettu. O tem nam je pripovedoval prošt iz Castelnuova don Antonio Cinzano. "Ko so se začele večernice, še ni bilo slavnostnega govornika. Nenadoma je zbolel. Nobeden od navzočih duhovnikov se ni čutil sposobnega, da bi stopil na prižnico in nepripravljen govoril množici. Tedaj je župnik rekel kleriku Bosku: 'Pojdi ti!' Janez je tedaj prosil za brevir, prebral berila dneva, stopil na prižnico in tako zelo zadovoljil poslušalstvo, da so drugi dan v pogovoru z župnikom iz Castelnuova mnogi pripovedovali, kako lep govor je mladi govornik imel in kako zelo je bil prisrčen v izvedbi."

In kako je don Bosko sodil o teh svojih pridigah? On, ki je v zvezde koval Colmollovo pridigo, je o sebi takole pisal: "Po prvem letu teologije sem še pridigal na praznik Marijinega rojstva v Capriglu. Ne vem, s kakšnim uspehom. Od vseh strani so mi čestitali, tako da me je prevzel napuh, dokler se nisem streznil ob dogodku, ki ga bom opisal.

Nekaj dni po pridigi o Marijinem rojstvu sem vprašal nekoga, ki se mi je zdel najbolj bister, o pridigi, ki jo je tako silno hvalil, in ta mi je odgovoril: 'Pridigali ste o vernih dušah v vicah.' V resnici pa sem govoril o Marijini slavi. V

Alfianu sem vprašal za mnenje župnika, zelo pobožnega in učenega duhovnika po imenu Giuseppe Pelato in ga prosil za kratko sodbo. Vaša pridiga, tako mi je odgovoril, je bila zelo lepa, urejena, govornjena v lepem jeziku, z mnogimi navedki iz Sv. pisma. Če boste tako nadaljevali, boste nekoč dober pridigar."

"In kako so ljudje razumeli?"

"Malo. Razumel je moj brat duhovnik, jaz in morda še kdo."

"Kako vendar, saj je bila vsebina tako preprosta in lahka."

"Vam se zdi lahko, toda za ljudstvo je to zelo vzvišeno. Poletavati čez zgodbe Svetega pisma in razmišljati o cerkveni zgodovini so stvari, ki jih ljudstvo ne razume."

"Kaj mi torej svetujete, da naj storim?"

"Opustite govorico klasikov in njihov način mišljenja in govorite po domače. Kjer je to mogoče, tudi v italijanščini, toda vedno poljudno. Namesto dokazov uporabljajte zglede, prilike ali basni. Vse naj bo zelo poljudno. Toda pomnite, da ljudje zelo malo razumejo in da jim verskih resnic nikdar ne razložimo zadosti jasno."

"Ta očetovski nasvet mi je postal vodilo za vse moje življenje. Še vedno hranim v svojo sramoto tiste govore, v katerih sedaj ne vidim drugega kot željo po prazni slavi in vzbujanju pozornosti. Usmiljeni Bog je uredil tako, da sem dobil ta nauk, ki sem ga potem skušal uresničiti v svojih spisih, pridigah in verouku."

Janez je v počitnicah 1838 šel še enkrat v Cinzano, da bi s Comollom uredil nekaj stvari glede bližnjega začetka šolskega leta. "Nekega lepega dne," piše don Bosko v življenjepisu tega svetega mladeniča, "sem šel s tem svetim fantom na sprehod na hrib, od koder je bilo videti obširne travnike, njive in vinograde. 'Glej, Lojze,' sem mu dejal, 'kako slabo žetev smo imeli letos. Ubogi kmetje. Toliko truda, pa vse zaman!'

"To je Božja roka,' je odvrnil, 'ki teži nad nami. Veruj mi, vsega tega so krivi naši grehi.

Upajmo, da bo prihodnje leto bolj bogato.'

'Tudi jaz si želim tako in srečni tisti, ki se bodo mogli z njimi okoristiti.'

'Daj no, pustiva ob strani te turobne misli. No, za to leto naj bo. Toda prihodnje leto bo trgateg obilnejša in pili bomo boljše vino.'

'Ti ga boš pil.'

'Ali boš ti mogoče še vedno pil samo vodo?'

'Jaz upam, da bom pil veliko boljše vino.'

'Kaj hočeš s tem povedati?'

'Pustimo to, pustimo to! Bog že ve, kaj dela.'

'Saj ne gre za to. Jaz samo vprašujem, kaj pomenijo besede: Jaz upam, da bom pil veliko boljše vino. Ali hočeš mogoče iti v nebesa?'

'Čeprav ne upam, da bom šel po smrti takoj v nebesa, razen po posebni Božji dobroti, pa nekaj časa sèm čutim tako živo željo, da bi šel uživati ambrozijo blaženih, da se mi zdi nemogoče, da bi bilo še kaj dosti dni mojega življenja.

Vse to je Comollo izrekal z radostnim obrazom in v času, ko je bil popolnoma zdrav in se je pripravljalo, da bi se vrnil v semenišče.

Ko se je na koncu teh počitnic vračal v semenišče in je došel do kraja, od koder je mogel še zadnjikrat videti domači kraj, se je ustavil in z nenavadno resnim izrazom dolgo gledal svoj rodni kraj. Njegov oče je stopil k njemu in dejal: 'Lojze, kaj delaš? Ti mogoče ni dobro? Kaj gledaš?'

'Čutim se popolnoma zdravega, nič mi ni, vendar ne morem odtrgati pogleda od Cinzana.'

'Kaj torej gledaš? Se mogoče nerad vračaš v semenišče?'

'Prav nasprotno, komaj čakam, da bi zopet prišel na kraj miru. Kar pa gledam, je naš Cinzano, ki ga vidim zadnjikrat.'

Ko so ga znova vprašali, ali mu je mogoče slabo in bi se rad vrnil domov, je odgovoril: 'Nič takega, odlično se počutim, pojdimo naprej, Gospod nas pričakuje.'

Comollov oče je takoj, ko so prišli v semenišče, Janezu poročal o tem pogovoru.

Tako žalostne napovedi so močno skrbele našega Janeza, ki je v želji, da bi se čim bolj pomnožilo število Božjih služabnikov, trepetal ob misli, da se mogoče izgublja tako odličen poklic. Ker je dobro poznal neprecenljivo vrednost Božjega klica v Božjo službo, je v svojih zaupnih pogovorih z dečki v Chieriju, Castelnuovu in drugih krajih znal najti vedno primerno priložnost, da je v njihovih srcih budil visoko spoštovanje duhovniškega poklica in dolžnost slediti Božjemu klicu. Kakor sv. Pavel je tudi on menil: "Želel bi, da bi bili vsi ljudje kakor jaz. Toda vsak ima svoj milostni dar od Boga, eden tako, drugi tako" (1 Kor 7,7). Zato je razmišljal, kateri dar je Bog dal njegovim mladim prijateljem. Če je videl, da je v katerem bleščala čednost, ki dela ljudi enake angelom, je bilo to zanj gotovo znamenje poklica. Zato se je zanimal, ali imajo taki dečki veselje do duhovniškega poklica, in jim je na ustrezen način budil željo do njega. Če pa je poklic bil že jasen, ga je gojil z ustreznimi nasveti in prepustil Bogu, da je rasel in dozoreval. Tako je že sedaj začental dejavnost, ki ji je potem ostal zvest celo življenje, saj je bilo tisoče in tisoče mladih poklicev, ki jih je odkril on in jih gojil. Če ne bi bilo njega, ne bi nikoli dozoreli. Don Bosko je bil pripravljen na kakršno koli žrtev,

da se ne bi niti eden teh poklicev izgubil. V naslednjih poglavjih bomo opisali njegove čudovite uspehe. Res je, da ni vedno uspel v svojih namenih, kajti samo Bog ve, kaj je določeno človeškim srcem, vendar je pa don Boskova prizadevnost tudi v takih primerih rodila obilne sadove.

Zgoraj smo omenili mladega Annibala Strambija, ki je s svojima dvema bratoma Domenicom in Pietrom skupaj z Janezom obiskoval šolo, ki jim danes pravimo gimnazija. Tega leta 1838 je Peter prejel pismo, v katerem ga je Janez vabil, da bi postal duhovnik, in kot razlog navajal njegovo mirno, uravnano nprav in lepo vedenje. Leta 1898 je Pietro Strambio, vitez, ugledni svetovalec prefektуре, sporočal profesorju don Francescu Cerrutiju: "Jaz nisem sledil don Boskovemu nasvetu, ker nisem čutil nagnjenosti do tega poklica. Ohranil pa sem drag spomin na njegovo povabilo, saj mi je v mojem življenju naredil toliko dobrega. Še vedno skrbno hranim njegovo pismo, ki še danes budi v mojem srcu čustva, ki sem jih čutil, ko sem videl, kako visoko mnenje je imel moj sošolec in prijatelj o meni. Nihče si ne more misliti, kako visoko smo jaz in moja dva brata cenili don Boska. Nekaj let pozneje smo bili v Campagni in on nas je obiskal. Sprejeli smo ga z velikim veseljem. Vendar so bili tisti dnevi zaradi požara na bližnji kmetiji bolj žalostni. Don Bosko je s svojo hladno mirnostjo reševal, kar se je rešiti dalo, in na koncu prinesel polento, ki jo je kmet pripravil za svoje reševalce. Jaz sem mu tedaj rekel: "Ti, don Bosko, ki si tako dober in delaš čudeže, daj, ukaži, da bo ogenj ugasnil." To prepričanje o njegovi svetosti je bilo zakoreninjeno in razširjeno med njegovimi tovariši in od tod tudi pomen, ki so ga pripisovali njegovim besedam in pismom.

51.

POGLAVJE

Študij teologije - Janeza postavijo za zakristana kapele - Dragocene Comollove zaupnosti Janezu - Duhovne vaje in teolog Giovanni Borel - Comollo zboli - Najprej strašne potem pa tolažilne sanje - Comollova sveta smrt - Prvo Comollovo prikazanje

Stolico sistematične teologije v Chieriju je na začetku šolskega leta 1838–39 zasedel pobožni duhovnik Giovanni Battista Appendini di Villastellone, ki je bil zaradi svojih velikih zaslug pozneje imenovan za monsinjorja. Bil je cela tri leta učitelj našega Janeza. Zaupno prijateljstvo, ki je profesorja vezalo na njegovega učenca, je trajalo vse življenje.

Božja previdnost je končno združila v istem razredu klerike Giacomellija, Boska in Comolla, obenem pa terjala od prijateljev veliko žrtev, ker je bil angelski Alojzij Comollo že zrel za nebesa. Giacomelli pa je mogel bolje oceniti Janezov napredek v učenju. Takole nam piše: "V šoli je bil vsem za zgled. Imel je silen spomin, pa zato nič manjšo prizadevnost v učenju. Neredko je pri študiju primerjal učbenik z drugimi avtorji teologije. Nikdar se ni kakor drugi učil tvarine dobesedno. Ko so ga vprašali, je znal odgovarjati. Včasih je spremenil način dokazovanja in izražal različna mnenja od priročnika. Spominjam se, da ga je nekoč neki profesor ozmerjal. Učite se tvarine dobesedno, kakor drugi." To je bilo edino, čemur se klerik Bosko ni mogel prilagoditi. Veliko let pozneje je dejal o tem: "Od študentov teologije je treba doseči, da veliko študirajo. Treba je preveriti, ali obvladajo traktate, znati pa morajo dobro in ne samo površno. Za večino učencev je zares najbolje, da se naučijo vse na pamet. Vendar ne smemo zahtevati preveč, če vemo, da kak klerik redno študira, razume tvarino in vprašan redno prav odgovarja."

V drugem letu bogoslovja je Janeza doletela sreča, da je postal zakristan v semeniški kapeli. To je bila sicer skromna obveznost, vendar pa dragoceno

znamenje naklonjenosti predstojnikov. Poleg tega je dobil še nagrado šestdeset frankov. S tem je plačal polovico mesečnine, za drugo pa je poskrbel don Cafasso.

Zakristan je moral skrbeti za čistočo cerkve, zakristije, oltarja, oskrbovati svetilke, sveče in druge predmete, ki so potrebni za božjo službo. To službo so mu zaupali, ker se je odlikoval pred drugimi po znanju in kreposti, kakor so to potrdili don Cagliero, don Giuseppe Fiorito, njegov prefekt v spalnici. Don Giacomelli pa je povedal, da mu je ta služba dajala nove priložnosti za utrjevanje v kreposti. Don Giacomo Bosco nam glede tega ve povedati: "Semenišnike iz filozofije in prvih dveh letnikov teologije je neustavljivo vleklo k njemu, študenti višjih letnikov so gledali nanj z večjim ali manjšim spoštovanjem, pač vsak po svojih naravnih nagnjenjih. Kdor se odlikuje po znanju in krepostnem življenju, je žrtev nevoščljivosti tistih, ki se čutijo zapostavljene ali prikrajšane, in se kaže v besedah, obnašanju. Toda Janezova ljubezen je znala prezreti take slabosti. Njegova ponižnost se ni spremenila niti takrat, ko so ga nekateri nemirni duhovi zasramovali, se norčevali iz njega in ga prezirali zlasti zato, ker je živel tako sam zase. Zaradi službe zakristana so mu bogoslovci dali vzdevek Bosko od olja za svetilke, ker je moral vsak dan iti k ekonomu po olje za večno luč. Toda on je ostal vedno miren in veder in jim ni branil govoriti. Vsekakor pa ni bil brezčuten. Nekega dne mu je eden izmed tovarišev," tako nam poroča don Giacomelli, "v posmeh njegovi službi dejal: 'Ti tepec od bakel!' Janez je zardel vse do las in se brez besede oddaljil. Navzoči kleriki pa so žalitev šteli za tako grobo, da je eden izmed njih zavrnil žalivca."

Comollo je kljub slutnjam skorajšnjega konca življenja resno nadaljeval svoj študij in na polletnem izpitu zopet dobil nagrado 60 lir. Čeprav je kazal enako ljubeznivost in radost pri zabavi, je Janez čutil v njegovem obnašanju nekaj skrivnostnega. Bolj kot po navadi je bil zbran pri molitvi in drugih pobožnih vajah, zlasti pri prejemanju svetega obhajila. Slišal ga je, kako je pogosto vzkliknil: "Oh, da bi mogel v trenutku, ko se bom poslavljal s tega sveta, slišati tolažilne besede Gospodove: Pridi, dobri in zvesti hlapec!" Navadno je premišljeval o peklu, da bi čim bolj zasovražil greh. Toda prepustimo pero don Bosku: "Z veliko radostjo v srcu se je pogovarjal o nebesih in med množico lepih stvari, ki mi jih je povedal, je bila tudi ta: 'Ko sem sam in nimam nikakršnega dela ali ko ponoči ne morem spati, se v mislih spravim na mikavne izlete. Predstavljam si, da sem na visoki gori, z vrha katere je mogoče videti vse lepote narave. Ogledujem si morje, zemljo, dežele, mesta z vsem, kar morejo imeti lepega in čudovitega. Nato dvignem pogled proti vedremu nebu in občudujem nebesni

obok, ki posejan z zvezdami ponuja čudovit prizor. K temu dodam še misel na prelepo glasbo, ki v pesmi in zvoku odmeva po dolinah in višinah. Potem se poln prelepih vtisov obrnem na drugo stran in pred seboj zagledam Božje mesto. Opazujem ga najprej od zunaj in potem preidem v notranjost. V njej pa si lahko sam predstavljaš brez števila stvari, ki so tam.' Ko je nadaljeval svoj opis, mi je navedel celo vrsto zanimivih in spodbudnih stvari, ki jih je videl v raznih oddelkih nebes.

Tega leta sem od njega izvedel tudi skrivnost, kako je mogoče popolnoma zbrano moliti. 'Hočeš vedeti, kako jaz molim? To je sicer čisto materialna podoba, ki se ji boš smejal. Zaprem oči in v duhu vstopim v veliko sobano, kjer brez števila stebrov nosi strop. Ozaljšana je na najbolj prefinjen način, na koncu daleč v notranjosti stoji oder in na odru prestol in na njem si v domišljiji predstavljam Boga v vsem svojem veličastvu. Za njim pa vsi zbori Božjih pričevalcev. Ta podoba mi služi zato, da dvignem svojega duha k Božjemu veličastvu, pred katerim padem na kolena in obraz z vso spoštljivostjo in molim.'"

V štiridesetdnevnem postu (1839) so bile za semeniščnike v Chieriju duhovne vaje. Janez jih je opravil z veliko pobožnostjo. "To leto sem imel srečo," tako piše v svojih Spominih, "da sem spoznal enega najbolj gorečih služabnikov svetišča, saj nam je on pridigal duhovne vaje. Vstopil je v zakristijo veselega obraza, duhovitih opazk, ki pa so vedno imele globoko moralno vsebino. Ko sem ga videl, kako se je pripravljal na sveto mašo, kako dostojanstveno se je vedel, daroval sveto daritev, sem se takoj zavedel, da mora biti vreden Božji služabnik. To je bil teolog Giovanni Borel iz Turina. Ko je potem začel pridigati in smo videli njegovo poljudnost, živahnost, jasnost v izražanju in ogenj ljubezni, ki ga je podžigal v njegovih besedah, smo vsi ponavljali: to je pravi svetnik. Vsi so kakor za stavo hoteli k njemu k spovedi, z njim govoriti o svojem poklicu in slišati od njega kako posebno priporočilo. Tudi jaz sem se hotel z njim pogovoriti o stvareh moje duše. Ko sem ga potem prosil za kak nasvet, kako bi mogel ohraniti svoj poklic tako med letom kakor zlasti med počitnicami, mi je povedal tele pomembne besede: 'Z odmaknjenostjo od sveta in s pogostim obhajilom izpopolnjujemo in ohranjamo poklic in oblikujemo v sebi dobrega duhovnika.' Duhovne vaje teologa Borela so bile edinstvene v chierijskem semenišču in še veliko let pozneje so bogoslovci ponavljali njegove nasvete, ki jih je dajal javno pri pridigah ali zasebno pri pogovorih."

Zjutraj 25. marca, na dan Marijinega oznanjenja, je Janez na poti v kapelo na hodniku naletel na Comolla, ki ga je čakal, da bi mu povedal, da je prišel njegov konec. Janeza je ta izjava presenetila, zlasti še, ker sta se prejšnji dan dolgo

skupaj sprehajala in se ločila oba pri najboljšem zdravju. Comollo je dodal s tresočim se glasom: "Počutim se slabo, toda straši me dejstvo, da se bom moral predstaviti pred Božjo sodbo." Janez ga je spodbudil, naj si ne žene stvari tako k srcu, čeprav so zelo resne, vendar zanj še zelo oddaljene in bo imel še veliko časa, da se bo na vse to temeljito pripravil. Po teh besedah sta vstopila v cerkev. Comollo je bil še pri eni sveti maši, nato ga je obšla taka nemoč, da so ga morali prenesti v spalnico in položiti v posteljo. Don Giacomelli poroča, da je v tistem trenutku Janez naznanil tovarišem, da bo Comollo umrl od tiste bolezni.

"Ko smo končali pobožnosti v cerkvi," piše don Bosko v življenjepisu svojega prijatelja, "sem šel obiskat Comolla v njegovo spalnico. Kakor hitro me je zagledal med okoli stoječimi, mi je dal znamenje, naj se približam, in mi je začel takole govoriti: 'Rekel si mi, da gre za zelo oddaljene stvari in da bom imel še veliko časa za pripravo, preden bom odšel. Pa ni tako. Prepričan sem, da se bom moral kmalu predstaviti pred Božjim obličjem. Preostaja mi le malo časa za pripravo. Hočeš, da ti jasno povem? Ločiti se morava.' Jaz sem ga še vedno spodbujal, da naj si ne žene k srcu in se ne da begati od takih misli. 'Niti si ne ženam k srcu niti se ne dam begati, vidim pa, da moram pred veliko nepreklicno sodbo, in to navdaja mojo notranjost s skrbjo.' Te besede so me močno prizadele in sem zato vsak trenutek želel vedeti, kakšno je njegovo stanje, in vsakokrat, ko sem ga obiskal, mi je ponavljal vedno isto zaskrbljenost: 'Bliža se trenutek, ko se bom moral predstaviti pred Božjo sodbo. Morava se ločiti.' Mislim, da ne pretiravam, če rečem, da mi je to v bolezni ponovil vsaj petnajstkrat.

Ponedeljek je prebil z vročino v postelji. Napovedal je, da se bo njegova bolezen razvijala v nasprotju z napovedmi zdravnikov. In tako se je tudi zgodilo. Torek in sredo je prebil zunaj postelje, bil pa je ves čas žalosten in otožen ter zaposlen z mislimi na Božjo sodbo. V sredo zvečer je hudo bolan zopet legel in ni več vstal. V soboto zvečer, na velikonočno vigilijo, sem ga šel obiskat in on mi je takole govoril: 'Ker se morava ločiti in se bom jaz moral predstaviti Božji sodbi, bi mi bilo drago, da bi nocoj bedel pri meni.' Duhovni voditelj don Giuseppe Mottura, ki je ugotavljal, da je bolniku vsak trenutek huje, mi je rade volje dovolil, da sem prebil noč pri njem. To je bila noč 30. marca in naslednji dan je bil slovesen praznik Gospodovega vstajenja, velika noč. Bodite pozorni. 'Če boste zaslutili kako nevarnost, me takoj pokličite. Zapomnite si tudi vsako nadrobnost bolezni, da boste mogli jutri poročati zdravniku.'

Ob osmih zvečer je vročina narasla. Ob četrtna devet je izgubil zavest. Zaslila se je dolga tožba, kot da bi gledal strašen prizor ali grozotno dogajanje. Nekako pol ure pozneje je prišel malo k zavesti, se ogledal okoli sebe, zapičil po-

gled v vsakega izmed okoli stoječih in grozeče zakričal: 'Groza! Sodba!' Potem se je začel s tako silo premetavati sem in tja, da ga je petero ali šestero navzočih komaj zadržalo na postelji. To premetavanje je trajalo vsaj tri ure, nato se je spet popolnoma zavedel. Dolgo časa je ostal zamišljen, kakor da bi premišljeval o zelo pomembni stvari. Zatem se je rešil žalostnega in strahotnega vedenja, ki so mu ga povzročale skrbi zaradi Božje sodbe, in se je umiril in razvedril. Govoril je, se smejal, odgovarjal na vsa vprašanja in zdelo se je, da je popolnoma ozdravel. Vprašali so ga, od kod ta sprememba, saj je bil malo prej tako pobit, sedaj pa je ves ljubezniv in šegav. Malo se je zmedel, previdno pogledal okoli sebe, da ga nihče ne bi slišal, in mi šepetaje zaupal:

'Do sedaj sem se bal umreti zaradi Božje sodbe. To me je strašno begalo. Toda sedaj sem popolnoma miren iz razlogov, ki ti jih bom prijateljsko zaupno povedal. Medtem ko sem se od strahu tresel pred Božjo sodbo, se mi je zdelo, da sem se v trenutku znašel v globoki in obširni dolini, kjer je razsajal tako silen vihar, da ni bilo mogoče razumeti niti besedice kogar koli, ki se je tam znašel. V sredini tiste doline je bil globok prepad, podoben globoki in široki peči, in iz njega so švigali nevarni plameni. Videl sem, kako so se tam od časa do časa pojavile duše, nekatere sem prepoznal, in padale v ogenj, medtem ko so se silni plameni dvigali proti nebu. Prestrašen zaradi tega videnja sem v bojazni, da bom padel noter tudi jaz, silno kričal. Obrnil sem se, da bi ubežal, toda tu mi je prišla nasproti brezštevilna množica najstrašnejših in najrazličnejših pošasti, ki so me skušale suniti v prepad. Tedaj sem kričal še bolj prestrašen in še bolj glasno in ne da bi se zavedal, kaj sem delal, sem naredil znamenje svetega križa. Ob tem verskem znamenju so se vse tiste pošasti hotele prikloniti, ker pa niso mogle, so se na čudne načine spakovale in se malo oddaljile od mene. Kljub vsemu pa še vedno nisem mogel zbežati iz tistega strašnega kraja. Takrat sem zagledal množico oboroženih mož, ki so kot močni vojščaki hiteli meni v pomoč. Napadli so pošasti, nekaj jih razmesarili, druge razsekali, da so obležale na tleh, preostale pa so zbežale. Ko sem bil rešen te nevarnosti, sem se začel sprehajati po tisti obširni dolini in prišel sem do visoke gore, na katero se je bilo mogoče povzpeti samo po enih stopnicah. Toda na vsaki stopnici je prežala ogromna kača, pripravljena, da požre vsakega, ki bi poskusil stopiti navzgor. A nikjer ni bilo druge poti, jaz pa si nisem upal pristopiti, ker sem se bal, da me bodo kače požrle. Ves izčrpan od naporov in utrujen od prizadevanja sem že skoraj podlegel, takrat pa sem zagledal neko Gospo, za katero menim, da je naša skupna Mati. Oblečena v prekrasno obleko je pristopila k meni, me prijela za roko, me postavila na noge in mi dejala: Pridi z menoj! Prizadeval si se za mojo čast in

slavo in me tolikokrat klical na pomoč, zato je prav, da dobiš za vse to zaslužen plačilo. Obhajila, ki si jih prejel v mojo čast, so ti zaslužila rešitev iz nevarnosti, v katero te je potisnil sovražnik duš.

Medtem mi je dala znamenje, da naj ji sledim po tistih stopnicah. Ko je položila svojo nogo na stopnico, so kače obrnile vstran svoje smrtonosne glave in se niso več obrnile k nama, dokler se nisva oddaljila. Ko sva dospela do vrha stopnic, sem se znašel v prekrasem vrtu. Tam sem videl stvari, ki si jih nikdar ne bi mogel niti predstavljati. Že na varnem mi je dobrohotna Gospa rekla naslednje besede: 'Sedaj si na varnem. Moje stopnice so tiste, ki te morajo voditi k najvišjemu dobremu. Pogum, otrok moj, čas beži. Tiste cvetlice, ki so tako čudovit okras tega vrta, so nabrali angeli, da ti bodo spletli venec slave in te postavili med moje otroke v nebeškem kraljestvu.' Ko je to izgovorila, je izginila. Te stvari, je sklenil Comollo, so tako zadovoljile moje srce in mi vlile toliko miru, da se nisem več bal smrti. Nasprotno! Želel sem si, da bi prišla čim prej, da bi se tako mogel pridružiti angelom v nebesih in prepevati hvalo svojemu Gospodu.'

Naj si vsakdo misli o tej pripovedi, kar hoče, toda dejstvo je, da kolikor večja je bila prej Comollova bojazen, da bi stopil pred Božjo sodbo, toliko bolj si je sedaj želel, da bi čim prej prišel trenutek, ko bi se pojavil pred Bogom. Nikakršne žalosti in pobitosti ni bilo na njegovem obrazu, temveč radost in ljubeznivost in prepeval je psalme, himne in duhovne pesmi.

Čeprav se je zdelo, da se mu je zdravje zelo izboljšalo, se mi je proti jutru vendarle zdelo primerno opozoriti ga na možnost, da bi prejel svete zakramente, saj je bil veliki velikonočni praznik Gospodovega vstajenja. 'Rade volje,' je vzklikni, "sicer ni ničesar, kar bi vznemirjalo mojo vest, vendar glede na položaj, v katerem sem, bi mi bilo ljubo, če bi mogel za trenutek govoriti s svojim spovednikom, preden bi prejel sveto obhajilo.'

Njegovo obhajilo je bil zares spodbuden in čudovit prizor. Ko je opravil spoved in se je pripravil na prejem svete popotnice, je v spremstvu semeniščnikov vstopil v bolniško sobo gospod ravnatelj. Bolnik je ob prvem pogledu ves iz sebe spremenil barvo, predružačil izraz in poln svete prevzetosti zaklical: 'Oh, čudovit pogled, prevelika sreča. Glej, kako se blesti to sonce. Koliko svetlih zvezd ga obkroža. Koliko vernikov kleči na tleh in si ne upa dvigniti oči proti njemu. Naj mi bo dovoljeno, da pristopim in poklekнем ob njih in z njimi molim to nikdar vidno sonce.' Ko je to govoril, se je hotel vzpeti in dvigniti in z močnimi zagoni približati najsvetejšemu zakramentu. Trudil sem se, da bi ga zadržal v postelji. Iz oči so mi padale solze nežnosti in občudovanja. Nisem vedel, kaj naj rečem in kaj naj mu odgovorim, on pa si je vedno bolj prizadeval, da bi se čim

bolj približal sveti popotnici. Niti se ni dal utišati in pomiriti, dokler je ni prejel. Po obhajilu je ostal nekaj časa popolnoma miren in ves osredinjen v ljubezen do Jezusa. Nato se je dal premagati novim vnemam in je dalj časa izgovarjal goreče vzdihljaje. Nato je utišal svoj glas, me poklical k sebi in me prosil, naj mu ne govorim o ničemer drugem kot o duhovnih stvareh, ker so, tako je menil, to predragoceni trenutki življenja, ki mu še ostajajo. Čutil je dolžnost, da jih izrabi zato, da poveličuje svojega Boga. Zato ni bil pripravljen dati nikakršnega odgovora na stvari zunaj tega področja.

Zaradi izčrpanosti in zaspanosti je nato nekaj časa počival, semeniščniki pa so odšli k svetim obredom v stolnico. Po kratkem počitku se je zbudil, in ko je videl, da sem sam z njim, mi je takole govoril: 'Dragi prijatelj, prišel je trenutek, ko se morava za kratek čas ločiti. Delala sva načrte, kako bi si pomagala v vsakdanjih življenjskih težavah, kako bi si svetovala v vsem, kar se tiče najinega večnega zveličanja. Vendar v svetih in vedno časti vrednih Božjih načrtih ni bilo tako zapisano. Ti si mi vedno stal ob strani v duhovnih, znanstvenih in časnih potrebah, za kar se ti iz srca zahvaljujem. Bog naj ti vse to poplača. Toda preden se bova ločila, poslušaj nekaj spominov svojega prijatelja. Prijateljstvo pa terja, da za prijatelja ne storimo samo vsega, kar se tiče časa življenja, temveč da storimo tudi tisto, kar sta si med seboj obljubila za po smrti. Zato dogovor, ki sva ga sklenila z medsebojnimi obveznostmi, da bova molila drug za drugega za najino zveličanje, ne traja samo do smrti, temveč tudi po smrti vsakega izmed naju. Zato mi obljubi in prisezi, da boš, vse dokler boš živel na zemlji, molil za mene.' Čeprav sem ob teh besedah čutil nujno potrebo, da bi se razjokal, sem vendar obvladal solze in mu obljubil, kar je zahteval od mene. Zatem mi je dal še nekaj napotkov in takole sklenil: 'Rad bi te prosil še za eno uslugo in iz srca te prosim, da jo izpolniš. Ko boš hodil na sprehod in boš stopal mimo mojega groba, boš slišal semeniščnike govoriti: Tukaj je pokopan naš sošolec Comollo. Tedaj skušaj previdno izraziti mojo željo, da bi vsak zmolil en očenaš in *Gospod, daj mi večni mir* za pokoj moje duše. Na tak način bom rešen iz vic. Veliko stvari bi ti še rad zaupal, toda bolezen se me vedno bolj polašča. Priporoči me molitvam mojih prijateljev, prosi Boga zame. Bog bodi s teboj. Naj te blagoslavlja, vse dokler ne bo njegova volja, da se zopet snideva.'

Proti večeru velikonočnega praznika je bil tako utrujen, da je komaj mogel izgovoriti kako besedo. Napadla ga je zopet visoka vročina in zvilni so ga silni krči, tako da smo ga le s težavo zadrževali. Čeprav ves iz sebe in v oblasti silnih bolečin, se je na besede Comollo, za koga moramo trpeti, obvladal in ves ljubezniv smehljaje se odvrnil: 'Za Jezusa Križanega.'

V podobnih okoliščinah, vendar tako, da zaradi močnih bolečin ni izrekel niti ene tožbe, je prebil celo noč in cel velikonočni ponedeljek. Od časa do časa je začel prepevati s tako odločnim glasom, kot da bi bil popolnoma zdrav. Prepeval je Usmili se me, litanije Matere Božje, Zdrava morska zvezda in druge duhovne pesmi. Ker ga je petje močno utrujalo, smo mu skušali prišepetavati molitve. Ko je končal petje, je ponavljal, kar so mu molili naprej.

Dne 1. aprila ob sedmih zvečer, ko se mu je stanje poslabšalo, je duhovni voditelj menil, da bi mu podelili sveto maziljenje. On pa, ki se je malo prej zdel v smrtnem boju, se je popolnoma zavedel in odgovarjal na molitve in vzklike iz obrednika. Isto se je ponovilo ob pol dvanajstih, ko mu je gospod rektor kanonik Sebastiano Mottura, ker mu je mrzel pot začel oblivati obraz, podelil papeški blagoslov.

Ko je tako prejel vsa tolažila naše svete katoliške vere, ni bil videti več bolnik, temveč kot kdo, ki v postelji počiva; bil je popolnoma pri zavesti, miren in veder. Bil je ves radosten in je vsak trenutek izrekal goreče vzdihljaje h križanemu Jezusu, presveti Devici Mariji in svetnikom, tako da je gospod rektor dejal: 'Ni treba, da drugi molijo za njegovo dušo, saj že sam to dela več kot uspešno.' Opolnoči je s precej močnim glasom zapel Zdrava morska zvezda in je to himno brez prekinitve nadaljeval do zadnje kitice, čeprav so ga semeniščniki prosili, da se ne bi utrujal. Bil je tako globoko zatopljen vase in z obraza mu je sijala taka nebeška luč, da je bil videti kot angel.

Eden izmed semeniščnikov ga je vprašal: 'Kaj te v tem trenutku najbolj tolaži?' 'Da sem storil kaj dobrega iz ljubezni do Marije in sem pogosto prejemal sveto obhajilo,' je odgovoril.

Ob pol dveh po polnoči 2. aprila, na velikonočni torek, je bil tako izčrpan, da je bilo videti, da bo izdihnil. Ko si je trenutek pozneje opomogel, je z vsemi močmi, ki jih je še zmoget, s pretrganim glasom in očmi, dvignjenimi proti nebu, izbruhnil v tako nežne izjave ljubezni in vdanosti do Marije, da so bili vsi navzoči presunjeni do solz. Ko mu je začel pešati utrip srca, se mi je zdelo, da je prišel trenutek, ko naj bi zapustil svet in svoje tovariše. Zato sem mu začel prišepetavati molitve, ki jih imamo navado moliti v takih primerih. On je ves pozoren na to, kar smo mu govorili, s smehljajem na ustih in obrazu, veder in miren, z očmi uprtimi v Križanega, ki ga je držal v rokah na prsih, skušal ponavljati vsako besedo, ki smo mu jo prišepnili. Kakih deset minut, preden je izdihnil, me je poklical po imenu in dejal, ali bi si kaj želel za večnost. 'Jaz ... odhajam. Jezus in Marija, v vajine roke izročam svojo dušo.' To so bile njegove zadnje besede. In ker zaradi otrplosti ustnic in oteklosti jezika ni mogel več izgovarjati prišepetavanih vzdihljajev, je ponavljal samo z gibanjem ustnic.

Navzoča sta bila tudi diakona don Sassi in don Fiorito, ki sta molila Pojdi duša. Ko sta na koncu izgovarjala imeni Jezusa in Marije, se je vedno z nasmehom na ustih za trenutek začudeno zamaknjen, kakor da bi gledal čudovit prizor, brez vsakega giba posebej nasmehnil. Njegova duša se je ločila od telesa, in kakor vsi upamo, šla počivat v miru svojega Gospoda. Njegov odhod s tega sveta se je končal ob dveh po polnoči, preden se je zbudila zarja 3. aprila 1839. Bil je star pet dni manj kot 22 let."

"Tisto noč," tako pripoveduje don Giacomo Bosco," se je klerik Vercellino di Bulgaro, ki je spal v drugi spalnici kot klerik Bosko, prebudil in začel kričati: 'Comollo je tu! Comollo je tu!' Vsi so se zbudili in se obrnili k njemu z vprašanji. Podprefekt Giacomo Bosco ga je prosil, naj bo tiho. Toda Vercellino je kar naprej ponavljal: 'Comollo je umrl!' Semeniščniki so odgovarjali, da to ni mogoče, ker so ga prejšnji večer videli zelo čilega. 'Kljub temu! Jaz sem ga videl. Comollo je vstopil v spalnico in rekel: Pravkar sem umrl! Nato je izginil.' Medtem ko je ta še vedno trdil svoje in so ga drugi skušali prepričati, da je sanjal, sta vstopila diakona Fiorito in Sassi, ki sta tisto noč čula pri bolnikovi postelji. Vsi so silili vanju in vpraševali, kako je s Comollom. Comollo je umrl, se je glasil odgovor. Kdaj? Pred kakimi desetimi minutami. Lahko si predstavljamo začudenje, ki je navdalo vse ob teh besedah. Torej ni bil nikakršen privid!"

52.

POGLAVJE

Comollov pogreb - Comollo se prikaže v spalnici semeniščnikov - Janez na počitnicah - Giorgio Moglia - Na obisku pri teologu Comollu - Pri Jožefu Cafassu - Dva pomembna dogodka

KO SE JE OB JUTRANJEM svitu razširila novica o smrti klerika Comolla, se je celo semenišče potopilo v najgloblje žalovanje. Vsi pa so na skupno pobudo ponavljali: V tem trenutku je Comollo že v nebesih in moli za nas. Vsi so skušali dobiti kak njegov predmet in s tem spomin na tako dragega sošolca. Rektor semenišča, ki so ga dogodki ob Comollovi smrti globoko presunili, ki se ni mogel sprijazniti z mislijo, da bi Comollovo truplo položili v grob na javnem pokopališču, je ob prvem svitu odšel v Turin, kjer je pri civilnih in cerkvenih oblasteh skušal izposlovati dovoljenje, da bi ga pokopali v cerkvi sv. Filipa ob semenišču. Dopoldne 3. aprila so ob sodelovanju vseh semeniščnikov in njihovih predstojnikov, gospoda župnika kanonika, drugih kanonikov in velikega števila duhovnikov ter brezštevilne množice ljudstva nesli truplo v procesiji po mestu Chieri in ga po dolgem obhodu odložili v že imenovani cerkvi sv. Filipa. Tu je ob žalostinkah, ki jih je izvajala godba na pihala, rektor semenišča ob truplu pel mašo zadušnico. Po končanem obredu so ga položili v grob ob pregraji obhajilne mize, kakor da bi tisti Jezus v presvetem zakramentu, do katerega je kazal toliko ljubezni in s katerim se je tako pogosto pogovarjal, hotel, da bi bil blizu njega tudi po smrti.

Komaj so pokopali Comollovo truplo, se je spet prikazal, čemur so bili priče semeniščniki vse spalnice. Don Bosko nam čudežni dogodek takole opisuje: "Ker sva bila s Comollom tako prijateljsko povezana in sva si vse do konca zapupala, sva imela navado, da sva se pogovarjala o vsem, kar bi se nama moglo zgoditi, med drugim tudi o najini ločitvi ob smrti. Nekega dne sva se menila

o tem, kar sva brala v nekaterih življenjepisih svetnikov, in malo za šalo malo zares izrekla mnenje, da bi bilo za enega in drugega velika tolažba, če bi tisti, ki bo prvi umrl, sporočil, v kakšnem stanju je. Ko sva ponovno govorila o tem, sva si obljubila, da bo tisti, ki bo prvi umrl, prišel povedat še živemu, ali je zveličan ali ne. Nisem se do kraja zavedal pomembnosti te obljube in priznati moram, da sem ravnal zelo lahkomišelnost in da nikdar nikomur ne bi svetoval, da bi storil kaj podobnega. Vendar sva midva štela to obljubo kot obvezujočo in veljavno. Večkrat sva jo obnovila, zlasti v zadnji Comollovi bolezni, vendar vedno pod pogojem, če bo Bog dopustil in je to v njegovo čast. Zadnje Comollove besede in njegov zadnji pogled sta mi zagotovila, da bo to obljubo držal.

Nekaj tovarišev je vedelo za dogovor in so radovedno pričakovali, ali se bo izpolnil. Tudi jaz sem bil ves v pričakovanju in sem upal, da mi bo v uteho zaradi take izgube.

Bilo je ponoči od 3. na 4. april, to je noč po Comollovem pogrebu, in jaz sem spal z dvajsetimi drugimi sošolci iz teološkega letnika v spalnici, ki je obrnjena na jug k dvorišču. Ležal sem v postelji, vendar še nisem zaspal in sem razmišljal o dani obljubi. Sluteč, da se bo nekaj zgodilo, sem bil malo v strahu in nemiren. Tedaj je udarilo polnoč in zaslišal se je votel ropot na dnu hodnika, ropot, ki je vedno bolj naraščal, postajal vse bolj izrazit in oster, kolikor bliže je prihajal. Zdelo se je, kakor da bi veliko konj vleklo težek voz, kakor ropotanje prihajajočega vlaka ali celo kot grom topa. Ne morem opisati vsega drugače kot tako, da se je slišalo tako silno bobnenje, da je vzbujalo strah in onemogočalo, da bi drug drugega slišali in razumeli. Vse bolj se je bližalo vratom spalnice in tla so se tresla, kakor da bi kdo udarjal s silno roko na pločevinaste plošče. Hrušč se je bližal, a ni se dalo ločiti, ali je blizu ali daleč. Vse skupaj je ustvarjalo negotovost, kakor če prihaja lokomotiva, pa ne veš, kje je, razen če se daš voditi dimu in pari, ki ju spušča v zrak.

Semeniščniki v spalnici so se zbudili, vendar nobeden ni govoril. Jaz sem sedel kakor okamnel v postelji. Hrušč pa je naraščal in postajal od trenutka do trenutka silnejši. Že je prišel do spalnice, ropot se je stopnjeval, ne da bi bilo kje kaj videti, razen slabotne luči raznih barv, kot da bi prav barve določale moč hrušča. Kar nenadoma je nastala tišina, luč je postala močnejša in zaslišal se je Comollov glas, bolj pritajen kot za časa življenja, ki je trikrat zaporedoma zaklical: Bosko! Bosko! Zveličan sem!

V tistem trenutku je postalo v spalnici še bolj svetlo in hrušč, ki je pojenjal, je postal znova še silnejši kot prej, kakor da bi strela z gromom raztrgala hišo, nato pa je vse v trenutku utihnilo in luč je izginila. Tovariši so skočili iz postelj in

brezglavo tekali sem in tja, drugi so se zbrali v kotu spalnice in si dajali pogum, nekateri so se zbrali okoli prefekta spalnice don Giuseppa Piorita da Rivoli in tako prečuli noč, vse dokler jih ni razveselila zora novega dne. Vsi so slišali trušč. Veliko jih je slišalo besede, ne da bi razumeli njihov pomen. Vpraševali so se med seboj, kaj naj bi pomenil tisti hrušč in tiste besede. Jaz sem sedel v svoji postelji in jih miril, rekoč, da sem jasno razumel besede Zveličan sem. Nekaj jih je razumelo kakor jaz in še dolgo so te besede ponavljali po semenišču.

Bil sem ves iz sebe od strahu in bi v tistem trenutku najraje umrl. Kolikor se spominjam, je bilo to prvič v mojem življenju, da sem se bal. Zbolel sem in bolezen bi me skoraj pripeljala na rob groba. Bil sem na koncu in šele z leti sem si spet opomogel.

Bog je vsemogočen, Bog je nadvse milostljiv. Navadno se ne ozira na take dogovore. Včasih pa v svoji neizmerni dobrotljivosti dopusti, da se izpolnijo, kot v našem primeru. Nikdar ne bi nikomur svetoval kaj podobnega. Ko skuša uboga človečnost uskladiti naravne stvari z nadnaravnim, si največkrat škoduje, zlasti če gre za stvari, ki niso tesno povezane z našim večnim zveličanjem. Bodimo zadovoljni s spoznanjem o gotovosti bivanja naše duše in ne stikajmo preveč za dokazi. Naj nam bo zadosti to, kar nam je razodel naš Gospod Jezus Kristus."

Ko je don Bosko leta 1884 znova izdal Comollov življenjepis, je nekaj prič tega prikazovanja še živelo. Odtise prvega življenjepisa, ki govorijo o tem dogodku, so brali in preverjali predstojniki semenišča in don Boskovi tovariši, ki so bili priče. Don Giuseppe Fiorito je o dogodku pogosto pripovedoval predstojnikom Oratorija. O stvari se je veliko govorilo tudi zunaj semenišča in nekaj jih je slišalo o tem pripovedovati zvonarja v stolnici Domenica Pogliana, ki je pričal o resnici tega, kar se je zgodilo.

Trpljenje, ki ga je občutil zaradi izgube prijatelja, in strah, ki ga je prizadejal zaradi prikazni, zlasti pa še dolge prečute noči ob knjigah, so ga privedli, kot je sam povedal, na rob groba. Nekega mladega klerika, nemirnega duha in duhoviteža, ki ni spadal v Janezovo spalnico, je njegovo vedno dostojanstveno vedenje silno dražilo. Če je le mogel, se je smukal okoli njega in mu klical: "Bosko! Bosko! Bosko! Zveličan sem!" Tako govorjenje mu je zopet odprlo bolečo rano in besede, izrečene iz norčevanja, so ga silno bolele, vendar se je smehljal, mu požugal s prstom in molčal. O tej svoji hudomušnosti nam je ta klerik, ki je potem postal svet in goreč duhovnik, sam pripovedoval zato, da bi si lahko ustvarili predstavo o potrpežljivosti in samoobvladovanju klerika Boska, ki je bil sicer po naravi tako ognjevitega značaja.

Proti koncu junija je Janez, še vedno bolehen, šel na počitnice in jih skušal s svojo običajno gorečnostjo posvečevati. Ker so Moglievi želeli, da bi njihov sin Giorgio postal duhovnik, so Janeza, ki je prišel k njim na obisk, prosili, da bi ga vzel s seboj v Susambrino, kjer bi ostal pri njem cele počitnice ter bi ravnal z njim kakor z bratom. Janez mu je odstopil svoje ležišče in ga tri mesece vsak dan poučeval. Tu se je Giorgio srečeval z drugimi dečki, ki so prihajali iz Castelnuova, da bi jih Janez inštruiral latinščino. Z nagrado pet lir, ki jih je prejemal od staršev dveh fantov, si je kupil obleko in obutev za naslednje šolsko leto. Francesco Bertagna, ki je postal pozneje profesor in vitez, je dve leti obiskoval tisti jesenski pouk. Janez je od časa do časa popeljal svojih osem ali deset učencev na sprehod zdaj sem zdaj tja, kakor nam je pripovedoval sam Giorgio. Nekega dne so se vsi napotili k Moglievim, da so tam skupaj prebili dan z gospodom Luigijem. Spotoma so srečali dva razcapana dečka in klerik Bosko ju je vprašal: "Kam gresta?" "Hodiva okoli in iščeva kruha," sta mu odvrnila. Janez ju je ves presunjen pogledal in dejal: "Če je tako, pridita z menoj in dobila bosta kruha." In vzel ju je s seboj. To dejanje nam kaže njegovega širokosrčnega duha, ki je pod perutni Božje previdnosti zbral okoli sebe toliko zapuščenih fantov. Giorgio je v šoli tako ljubeznivega učitelja tisto in naslednje leto zelo napredoval, vendar je na koncu drugih počitnic Janezu odkritosrčno rekel, da ne čuti nikakršnega nagnjenja za duhovniški poklic. "Prav," mu je odvrnil Janez, "stori, kakor hočeš, kajti v vseh stanovih se lahko človek zveliča, če le živi kot dober kristjan. Zapomni pa si, da se boš vedno znal braniti pred zlim, ki ga boš videl v drugih, pazi, da gnilo ne načne zdravega, in trudi se, da boš z zgledom in besedo reševal duše v stanu, v katerega te bo Gospod poklical. Vedno se varuj grdih pogovorov in preklinjanja in opozori širokoustneže, zlasti če so navzoči otroci, da ne bodo nikogar pohujševali."

Janez tudi ni pozabil na prošta don Comolla. Odpravil se je v Cinzano, da bi ga tolažil in sam prejel tolažbo. Oba sta obujala spomine na ljubeznive čednosti njegovega nečaka in prijatelja. Janez je začel razmišljati o prvih spominih, ki jih je nameraval dati v tisk, da bi tako vtisnil več en spomin dejanjem tega angelskega mladeniča, obenem pa je ugodil povabilu tega uglednega duhovnika, ki ga je imel nadvse rad, da je pripravil nekaj nagovorov za svoje vernike.

Sredi toliko različnih obveznosti, ki se jim je pridružila še zvesta služba pri župnijskih obredih, so mu bili v posebno duhovno tolažbo obiski pri dragem don Cafassu, ki je prihajal vsako jesen za kak teden domov v Castelnuovo, da si je opomogel od naporov duhovniške službe in od predavanj moralke v Konviktu sv. Frančiška Asiškega v Turinu, ki jih je prevzel leta 1839. "Če naletiš na pametnega človeka, ga pogosto obiskuj in tvoje noge naj izrabijo stopnice

njegovih vrat" (Sir 6,36). In prag teh častljivih vrat je naš Janez tako v Castelnuovu kakor v Turinu dodobra izrabil. Dobri klerik je pohlepno poslušal besede svetega duhovnika in svojega dobrotnika, saj sta bila oba uglašena na enaka čustva. In ali ni zelo verjetno, da je radost, ki jo je čutil don Cafasso ob svetniškem razglašenju sv. Alfonza Marije Ligvorija, napolnila tudi srce našega Janeza? To svetniško povišanje je dajalo škofom zgled pokorščine Svetemu sedežu in je prižgalo blestečo plamenico katoliške znanstvene moralke, ki naj bi razpršila temo janzenizma.

Ljubezen in zaupanje v Boga ter povezanost z namestnikom na zemlji sta morali pripraviti vernike na boj dobrega proti zlu, ki je nenehno brusilo svoje orožje z namenom, da bi uničilo vsak religiozni, moralni in socialni red.

Leta 1839 so se začeli kongresi znanstvenikov v Pisi in naslednja leta v Turinu, Genovi in nazadnje 1847 v Casalu. Pripravljali so jih voditelji preobratov z namenom, da ne bi vzbudili pozornosti varuhov reda. Medtem ko so visoko izobraženi naivno razpravljali o znanosti, umetnosti, poljedelstvu, so se sektaši različnih vej na skrivaj med seboj sporazumeli in pripravljali vse potrebno, da bi v bližnji prihodnosti mogli razglasiti Italijo za republiko in pri tem najprej odstranili papeževo stolico⁷. Prelisičeni italijanski vladarji, ki so ob najmanjšem šumu listja menili, da jim hoče papež odvzeti njihove vladarske pravice, so ščitili, hvalili in podpirali take kongrese. Sam papež Gregor XVI., ki je znal brati njihove skrite načrte, je nasprotoval in kot da bi predvideval prihodnost, vladarje svaril ter odobral spoštovanje, ki ga je piemontsko ljudstvo izkazovalo svojima kraljema Umbertu in Bonifaciju Savojskemu. Tadva sta si zaslužila nesmrtno slavo, ker sta dajala Bogu, kar je Božjega. Bogu, ki je kralj kraljev, Gospod gospodovalcev, ki je po Jezusu Kristusu svoji Cerkvi za večne čase izročil vodstvo in vladarstvo čez vsa ljudstva (prim. Ps 2,8), ko je naročil, naj jih uči, krščuje in vodi (prim. Mt 28,18). Zato je krščanski vladar v Cerkvi in ne nad Cerkvijo in ji je dolžan v duhovnih in nravnih stvareh in v vsem, kar sestavlja duhovno in človeško vsebino, spoštovanje in pokorščino. Cerkev zajema vsa kraljestva in katoliške države imajo v Cerkvi svojega predsednika v rimskem papežu, ki ima popolno oblast. V sporu med dvema oblastema se je treba prej pokoravati Bogu kakor ljudem (prim. Apd 5,29).

Ta slavni dogodek z njegovim globokim pomenom so po odločitvi monsinjorja Fransonija obhajali v turinski stolnici s tridnevnicco veličastnih praznikov v čast svetnikom savojske kraljevske hiše 28., 29. in 30. junija. Velikodušni kralj

⁷ PREDARI, I primi vagiti della Libertà in Piemonte, str. 126. Milano, 1861.

Karel Albert ni nič zaostajal za svojimi predniki, kajti ljubil je Cerkev. Čeprav se je želel okronati s krono Italije, čeprav je usmerjal v svojo korist početje liberalcev v različnih italijanskih vladavinah in se pripravljaj na vojno za neodvisnost, pa v svojih namenih nikakor ni hotel žaliti rimskega papeža. V svojo državo je privedel redovne družbe in je hotel, da bi bila vzgoja urejena po katoliških načelih in bi se mladina ravnala po verskih navadah, vedno se je izrekal za vdanega podanika papeža in Svetega sedeža in je sprejel prvega papeškega nuncija v osebi Vincenzo Massija, nadškofa v Tesaloniki. Leta 1840 je Vrhovni svet Sardinije zahteval, da bi odpravili cerkveno desetino na otoku in preskrbeli kler na drugačen način. Toda kralj ni dopustil, da bi se dotaknili cerkvenega premoženja brez papeževe privolitve. Leta 1841 ga je prosil, da bi omejil posebno pravico klera do posebnega sodišča in osebne nedotakljivosti. Z dogovorom je bilo določeno, da civilna sodišča razsojajo o crimen - hudodelstvih, cerkvena sodišča pa o delictum - prestopkih.

V primeru obsodbe na smrt naj škof pregleda sodni postopek in obsodbo, in če bi našel velike nepravilnosti in težke obtožbe obtoženca, naj izroči obsodbo komisiji treh škofov, ki jih določi država. Če ta komisija ugotovi krivdo, naj se krivec degradira in v teku enega meseca izvede kazen. To svojo poslušnost in vdanost je kralj pokazal že leta 1837, ko je izdal in razglasil civilni zakonik. Potem ko se je potrudil, da bi svojim podanikom dal enotno zakonodajo v skladu s sveto katoliško vero in v soglasju z načeli kraljevine, je odločil: "Katoliška apostolska rimska vera je edina veroizpoved države. Kralj si šteje v čast, da je zaščitnik Cerkve in da pospešuje izpolnjevanje cerkvenih zakonov na področju, ki mu pripada. Najvišje oblasti si bodo prizadevale za popolno soglasje med Cerkvijo in državo. Vsa druga bogočastja, ki že obstajajo v državi, se samo strpno prenašajo."

Dne 26. oktobra 1839 je izdal kazenski zakonik, kjer so kazni s priporom in ječo za vse, ki bi motili, prekinjali ali s silo onemogočali svete obrede v cerkvi in zunaj nje ali bi žalili služabnike Cerkve v izpolnjevanju njihovih nalog, preklinjali, onečaščali ime Boga, presvete Device in svetnikov, ki bi javno učili ali v spisih in javnih nastopih napadali državno vero. Prav tako je potrdil pravilnik o obhajanju prazničnih dni. Kdor bi uničil ali razbil svete posode, relikvije in podobe v cerkvah, preddverju, zakristijah ali tudi zunaj teh krajev ob javnih verskih obredih, je obsojen na začasno ali dosmrtno prisilno delo. Kdor pa bi taka dejanja storil na neposvečenih krajih, bi dobil priporno kazen. Kdor bi onečastil posvečene hostije ali jih kako drugače zaničeval, naj bo obsojen na smrt. Iz te kraljeve gorečnosti za Božjo slavo je mogoče razumeti izrecno

prisrčno prijateljstvo, ki ga je vezalo s častitljivim Cottolengom, s katerim se je pogosto zaupno pogovarjal o ustanovi Male hiše Božje previdnosti, in globoko vdanost, ki jo je, kakor bomo videli, nosil v srcu don Bosko, ki se je že v naročju svoje družine kot vsak pravi Piemontčan tistih časov naučil gledati v njegovi posvečeni osebi predstavnika Tistega, v moči katerega vladajo vladarji. On je, kakor nam je znano iz določenih virov, molil in vabil druge, da so molili za svojega vladarja. Pripravljen je bil na kakršno koli žrtev, če bi spoznal, da je to dolžnost poštenega podložnika. Kljub toliko žalostnim dogodkom v zvezi s kraljevsko hišo, ki so njegovemu duhovniškemu srcu povzročali hude bolečine, nismo nikdar slišali iz njegovih ust kake neprimerne besede ali opazke. Njegovo vedenje je stalno vodilo načelo sv. Petra: "Zaradi Gospoda se podredite vsaki človeški ustanovi, bodisi kralju kot najvišjemu bodisi oblastnikom kot tistim, ki so od njega poslani zato, da kaznujejo hudodelce in dajo priznanje tistim, ki delajo dobro" (1 Pt 2,13–14).

53.

POGLAVJE

Janezova huda bolezen in okrevanje v semenišču - Janez prejme nižje redove - Pismo njegovega starega učitelja don Lacqua - Uresničena napoved - Pesem na čast proštu ob njegovem godu - Strela - Monsinjur Fransonu mu dovoli, da preskoči en letnik - Janez pridiga v raznih cerkvah - Janezovo pismo študentu, ki je padel na izpitih - Janez prejme subdiakonat

ČEPRAV JE SVEŽI ZRAK RODNEGA domačega kraja kaj malo koristil Janezove-mu slabotnemu zdravju, je na začetku šolskega leta 1839/40 začel svoj študij in službo zakristana v semenišču. Nikakor pa ne smemo misliti, da je bilo njegovo telo tako oslABLJENO, da ne bi ohranilo tiste moči, ki mu je bila priporočena v prvih sanjah z besedami Postani močan in krepak. Nekega zimskega večera je v času odmora, kakor je bila njegova navada, pripovedoval v zabavo svojim tovarišem nekaj spodbudnih dogodkov, jim opisoval rokohitrskespretnosti, v katerih se je vadil kot otrok, in med njimi tudi svojo stavo z glumačem. Veliko klerikov, ki niso študirali, so komaj verjeli njegovemu pripovedovanju. Med temi je bil tudi Giacomelli. Tedaj je Janez vzkliknil: "Ne morete verjeti? Pa pogledjte!" Vzel je v roke težek lesen naslanjač, ga dvignil s tal z eno samo roko, izvedel z njim več obratov, ga postavil na brado, ga naslonil na eno samo nogo, ga pustil tako nekaj časa ter z njim hodil po sobi sem in tja. Klerik Giacomelli, ki nam je vse to pripovedoval, ga je začuden opazoval ter občudoval zlasti njegovo spretnost in moč njegovih mišic. Nato je vzkliknil: "Sedaj začenjam verjeti!"

Kljub vsemu temu je Janezovo zdravje vedno bolj slabelo. Že eno celo leto je bolehal in sedaj je bil končno prisiljen, da je legel v posteljo. Zavračal je vsako jed, ponoči ga je stalno mučila nespečnost in zdravniki so ga razglasili za neozdravljivo bolnega. Že en cel mesec je ležal v postelji.

Njegova mati Marjeta, ki ni nič vedela o vsem tem, ga je prišla nekega dne obiskat in mu prinesla kolač prosenega kruha in steklenico močnega vina. Ko je stopila v bolniško sobo, je takoj prepoznala brezupen položaj, in ko je odhajala, je hotela vzeti s seboj hleb kruha, češ da je pretežek za tako slaboten želodec. Toda Janez je tako dolgo moledoval, da mu ga je po nekaj pomislekih pustila. Ko je ostal sam, se ga je polotila želja, da bi pojedel tisti kruh in izpil tisto vino. Začel je trgati majhne koščke in jih dobro prežvečil. Zdel se mu je odličen. Nato si je odrezal kos in nato še drugega in ne da bi se prav zavedel, snedel cel kolač in ga zalil z vinom. Ko je vse to opravil, je zaspal. Spal je vso noč in delno naslednja dva dneva. Predstojniki semenišča so menili, da je ta spanec začetek večnega počitka in da bo končal s smrtjo. Toda ko se je končno zbudil, je bil popolnoma zdrav. Od te bolezni so mu ostale nekatere posledice, ki pa so po raznih zapletljajih in eni resni ponovitvi končno popolnoma izginile, ko je bil v Zavetišču v Turinu.

V tem letu je moral večkrat domov, da bi se popolnoma pozdravil. Toda njegova vztrajnost ali bolje rečeno trmoglavost pri učenju teologije mu je omogočila, da je 25. marca 1840 na nedeljo laetare - veselite se v nadškofijski cerkvi v Turinu prejel tonzuro in štiri nižje redove.

V teh letih naš Janez nikakor ni prekinil prijateljskih odnosov do svojega starega učitelja iz Capriglia, ki ga je zelo spoštoval. Pogosto mu je pisal o vsem, od časa do časa pa ga je tudi obiskal. Navedli bomo eno izmed pisem, ki mu jih je poslal ugledni učitelj, ki je v svojega učenca znal postaviti trdne temelje pobožnosti.

Ponzano, 5. maja 1840

Predragi in priznanja vredni prijatelj!

Ko ste dalj časa, kot se mi zdi primerno za prijateljstvo med nama, odlašali s svojim pisanjem, je prišlo vaše dolgo in ljubeznivo pismo, polno strašnih pripovedi, ki ste mi jih blagovolili sporočiti, in s tem popravili zamudo, ki je sicer graje vredna vendar ne obvezujoča, saj ni vaša dolžnost, da mi pišete. Kar se tiče mene, se opravičujem s tem, da pisanje ni dolžnost prijateljstva, razen če je enemu izmed obeh kaj do tega; iz tega razloga jaz nikdar ne bom opustil dopisovanja z vami. Vaše dobro počutje dela veselje meni in je v radost vaši teti, ki vas nadvse ljubi. Gospod Bog naj vam podeli milost, da boste postali čim prej vreden Božji služabnik, o čemer me prepričuje vaše pametno in zgledno vedenje.

Ta kraj, kjer manjka vse, kar je potrebno za udobno življenje, je zelo podoben Caprigliu. Jaz živim tukaj, kakor če bi bil v pravi resnični samoti, ki pa je z druge strani bila vedno moja Rahela. Nikakor še nisem na svojem pravem mestu, in če mi bo Gospod podelil milost in mi podaljšal življenje za nekaj časa, bom dal velikodušno brco svetu in se živega pokopal v kakem samostanu. Bliža se čas, ko naj bi me obiskali, in takrat ne

pozabite prinesiti s seboj treh zvezkov Svetega pisma. Bodite tako prijazni in gospodu Giuseppe Scagliu in njegovi ljubeznivi družini, od katerih me predaleč loči naključje ali Božja previdnost, izročite moje pozdrave v zameno za tiste, ki ste jih vi v njihovem imenu meni izročili. Marianni gre kakor po navadi, se pravi bolj ali manj dobro. Pozdravlja vas, kakor vas tudi jaz iz vsega srca pozdravljam. Skrbite za svoje zdravje in ostanite z zavestjo trajnega prijateljstva

vašega duhovnika

GIUSEPPA LACQUA.

Zgledni duhovnik razodeva v tem pismu Janezu željo, da bi postal redovnik. To nas navaja k domnevi, da se je Janez pri njem navzel preziranja svetnih stvari, kar je tolikokrat pokazal. Mogoče pa je pri njem še kot otrok dobil pobudo, da bi se popolnoma posvetil Bogu v kaki redovni družbi. Iz tega pisma je tudi razvidno, da je Janez nadaljeval svoj študij Svetega pisma in v svojem spominu zbiral ogromne zaklade znanja, ki mu bodo tako prav prišli pri njegovi dobrodelni dejavnosti.

Bilo je še kak mesec do konca šolskega leta, ko je po očetovem ukazu prišel v semenišče Giorgio Moglia, da bi Janeza prosil, ali bi hotel biti za krstnega botra gospodarjevemu najmlajšemu sinu. Botrica bi bila ena izmed Moglievih hčerk, ki pa se je temu z vsemi silami upirala, ker ni hotela stati v cerkvi ob strani kakega duhovnika. Toda pred odločno očetovo voljo se je morala vdati. Janez je sprejel povabilo. Toda ko je prišel v župnišče in od gospoda Moglia zvedel, da bo botra njegova hčerka, je menil: "Ni treba. Botro sem jaz pripeljal s seboj iz Chierija." "Potem lahko odpustim svojo hčerko?" je vprašal gospod Moglia. "Brez nadaljnega!" In hči, ki je le nerada prišla, je vsa vesela sprejela odločitev. "Kdo bo pa potem za botro?" ja vprašal gospod Moglia. "Mati Božja Marija in Cerkev. In to je zadosti," je dejal Janez. Novorojenčku so dali ime Janez.

Po krstu in skromnem prigrizku je klerik Bosko, preden je zapustil Moglieve, obiskal gospo Dorotejo in jo pozdravil. Ta je tožila, da je pri kraju s svojimi močmi in se boji, da si ne bo nikdar več opomogla. Janez ji je dejal: "Korajža velja in dobra volja! Vi boste živeli do devetdesetega leta." V resnici je bolnica ozdravela in položila vse svoje zaupanje v to obljubo Janeza Boska do take mere, da je vsakokrat, ko je zbolela, zavračala vsa zdravila, ki ji jih je predpisal zdravnik, in ponavljala: "Don Bosko mi je zagotovil, da bom živela devetdeset let." Preživela je samega don Boska in se je vsak dan priporočala njemu, prepričana, da jo bodo nebesa uslišala. V 91. letu starosti je s sliko

Božjega moža na prsih mirno zaspala v Bogu, ki ji je izkazal tolikšno milost.

Za dobrotnike našega Janeza je bilo v veliko podporo prepričanje, da s tem, ko pomagajo njemu, sodelujejo pri uresničevanju Božjih načrtov. V veliko tolažbo pa jim je bilo, da so lahko računali na njegovo hvaležnost in zvestobo. Tega se je ne med zadnjimi zavedal tudi teolog Cinzano. Janez namreč ni opustil nobene priložnosti, da bi svojemu proštu izražal svojo vdanost, ta pa mu je izkazoval vso pozornost in ga imel rad kot svojega sina. Janez je iz Chierija pogosto pisal proštu in ni nikdar pozabil na priložnostne čestitke. Don Cinzano je skrbno hranil vsa ta pisma, ki mu jih je Janez Bosko pisal kot dijak, klerik in duhovnik. Človek, ki je ob smrti dobrega župnika leta 1870 urejal njegovo zapuščino, je v naglici in nepozornosti med drugimi dopisi vrgel kot nekoristne reči v ogenj tudi pisma, ki so nosila podpis Janeza Boska. Kljub temu nam je ostala pesem, ki jo je Janez Bosko tega leta spesnil za proštov god. Ta in mnoge druge pesmi, ki jih je don Bosko napisal ob različnih priložnostih, niso brez vrednosti. Vendar rime in mnogi verzi kažejo, da jih je pisal človek, ki se mu je zelo mudilo, obenem pa je imel toliko srca, da je skušal na čim lepši način izraziti svojo hvaležnost dobrotnikom in prijateljem.

Za godovni dan velečastitega in nadvse spoštovanega gospoda teologa
ANTONA CINZANA, prošta, dekana in župnika v Castelnuovu.

HIMNA

*Bilo je za časa blagega počitka,
ki je umrljivemu zemljanu blažil dni,
ko je ob misli na bolj srečne dogodke
pozabljal na dnevne skrbi.
Tudi jaz sem ležal v postelji in spal.
Kar me nenaden glas zbudi.
Gledam, strmim in moj pogled se ustavi
na nekom, ki ga nisem nikdar prej videl.
Njegove ude je pokrivala prebela halja.
V levi roki je držal zlato šatuljo,
prelepo stvar, okrašeno s cvetjem,
kar me je napolnilo z neizmerno radovednostjo.
Z ognjenim mečem v desnici
se je obrnil k meni.
Zaradi blišča je bil podoben velikemu Gromovniku
ter mi takole spregovoril:
Jaz sem eden izmed sedmerih kerubov,*

ki delajo velikemu Bogu čast in slavo,
in na zemlji se nič ne zgodi,
česar ne bi jaz smrtnikom sporočil.
Jaz sem tudi tisti, ki sredi tegob
prinašam in sporočam velikemu Gibalcu
vse, kar se dogaja, ter prinašam tolažbo
v bolečini in mir, kjer divja vojna.
Jaz sem tudi tisti, ki Adamovim potomcem,
ki so v strašni temi smrti,
sporoča odrešenje od njihove usode,
ki so ga toliko časa zaman pričakovali.
Ta meč je tisto mogočno orodje,
ki Satanu lomi kosti in načrte,
tako da se pošten človek reši nevarnosti
in more hoditi po pravi poti.
Ta venec je tisto srečno znamenje,
ki ga ima Večni pripravljenega za tistega,
ki zmaga in se do zadnjega z menoj bori
z vsemi svojimi silami in močmi.
Med tistimi zvestimi,
ki se junaško bojujejo pod mojo zastavo,
je tudi dragi Anton,
ki je dal dokaze resničnega vojščaka.
To je pastir, ki dan in noč
misli in skrbi za Kristusovo čredo,
se bojuje in se ne boji nobene nevarnosti in tveganja,
samo da bi mogel voditi duše h Kristusu.
Ali vidiš to knjigo?
V njej so zapisana vsa tvoja dejanja.
Zadosti jih je, da bi ovenčala
tvoje čelo z vencem lilij in cvetja.
Ko je to izrekel, o dragi Cinzano,
mi je radosten prikazal tvoj obraz
ter dejal, da imajo vsa tvoja dela
bogato plačilo v najvišjih nebesih.
Tedaj sem se spoštljivo obrnil k njemu
in mu rekel, da naj ti krepko pomaga
na poti po dolini žalosti in solz
do konca v veseli nebeški družini.
Naj te spremljata zmaga in uspeh

*vse do tvoje mile smrti
in blažena usoda
naj krona tvoje nesmrtnosti.
Še veliko drugega bi mu rad povedal.
Toda dal mi je vedeti, da razume in uslišuje
vse moje prošnje.
Zakril me je bel oblak,
se še enkrat prikazal in izginil.*

13. junija 1840

*V znamenje spoštovanja,
klerik JANEZ BOSKO*

Za Janeza sta konec tega leta zaznamovala dva na različne načine pomembna dogodka. On sam poroča o tem. "Na koncu tega leta je malo manjkalo, da me ne bi vzelo. Bil sem še v semenišču v Chieriju, zadnji dan, ko bi šli kleriki domov. Deževalo je in stal sem ob oknu ter opazoval preteče nebo. Tedaj je nenadoma silno zabobnelo in v kamniti podboj okna, ob katerem sem stal, je udarila strela. Nekaj zidakov me je zadelo v trebuh, vrglo me je po tleh in obležal sem brez zavesti sredi sobane. Tovariši, ki so prihiteli na pomoč, so mislili, da sem mrtev, zanesli so me v posteljo, mi umili obraz, toda jaz sem se zbudil k zavesti, se zasmeljal in skočil iz postelje.

Ob koncu tega leta se mi je porodila misel, da bi poskusil stvar, ki jo je bilo v tistem času zelo težko izvesti: med počitnicami bi opravil letnik in tako preskočil eno šolsko leto. Nekega dne sem v pogovoru teologu Cinzanu zaupal svojo misel in on jo je navdušeno podprl. Ne da bi komu drugemu kaj povedal, sem se predstavil nadškofu Fransoniju in ga prosil za dovoljenje, da bi snov 4. letnika preštudiral med počitnicami in naslednje leto 1840/41 končal še zadnje leto petletnega teološkega študija. Kot razlog sem navedel svojo starost - že izpolnjenih 24 let. Sveti prelat me je sprejel z veliko dobroto, preveril uspehe mojih dotedanjih izpitov v bogoslovnem semenišču in uslišal prošnjo s pogojem, da bi opravil izpit iz vse tvarine letnika, ki sem ga hotel preskočiti, z Alasijevo O pokori in Cazzanigovo O Evharistiji. Dekanu teologu Cinzanu je bila zaupana izpolnitev predstojnikovega ukaza. V dveh mesecih sem s študijem obvladal omenjena traktata."

Istočasno je nadaljeval inštrukcije latinščine. Med tistimi, ki so med temi počitnicami hodili k njemu v šolo, je bil tudi mladi Giovanni Battista Bertagna, ki je postal pozneje odličen teolog, profesor moralke v Cerkvenem konviktu sv. Frančiška Asiškega v Turinu, naslovni škof v Kafarnaumu in pomožni škof

kardinala Alimonde, nadškofa v Turinu.

Prav tako pa tudi ni opuščal pridiganja. 26. julija je imel slavnostni govor v čast sv. Ani v Aramengu; imamo srečo, da hranimo v arhivu dragoceni rokopis pridige. Potem je moral 24. avgusta skoraj nenadoma prevzeti govor v čast sv. Jerneju v samem Castelnuovu. Popoldne pred praznikom je bil v župnijskem vrtu in gledal balinanje kaplana don Ropola in nekega drugega duhovnika. Naslonjen je bil na dvoriščni zid in s sklenjenimi rokami zatopljen v svoje misli. Kar pristopi župnik don Cinzano z novico, da duhovnik, ki naj bi imel naslednji dan govor v čast sv. Jerneju, ne more priti in bi zato moral govor prevzeti don Ropolo. Toda don Ropolo se je branil in dejal: "Jaz nisem zmožen od danes do jutri pripraviti tak zahteven govor. Če bi šlo za preprosto razlago evangelija, bi šlo. Toda slavnostni govor je drugačna zadeva." Tudi drugi duhovnik je odklonil ponudbo. Don Cinzano se je zamislil in trenutek počakal, kakor da bi mislil na izpit, ki ga bo moral Janez kmalu narediti. Nato je tiho dejal: "No, potem pa ga ti pripravi." Ta se je zbudil iz svoje zamišljenosti in smeje se dejal: "Če ni drugega, sem pripravljen na vse. Bom poskusil." Njegov slavnostni govor je zbudil pri vseh zlasti pa še med duhovščino veliko občudovanje. Tovariši kleriki so med seboj šepetali: "Vsem je pokazal, kako je treba pridigati." In Giovanni Filippello, ki je imel srečo, da ga je slišal, je po 48 letih zatrjeval, da se mu je vse globoko vtisnilo v spomin. To nam je potrdil tudi sam don Ropolo.

Čeprav je še naprej zbiral dečke ob nedeljah in mu je bila njihova družba vedno zelo draga, se zdi, da je poleg prijateljstva z uglednimi družinami v Castelnuovu in Chieriju bil v dobrih odnosih tudi s plemenitimi družinami, živečimi v bližnjih gradovih. Pravim, da se mi zdi, ker v njegovih Spominih ni nikakršnega sledu o tem. Toda na začetku prvega rokopisa za življenjepis Comolla stoji naslednji stavek: "Zgodovinski podatki o kleriku Alojziju Comollu, semeniščniku v Chieriju, posvečeni mlademu Luigiju Larisseju, grofu dediču." To potrjuje tudi opomba v pismu fantu, ki ima pri sebi učitelja. Ta okoliščina nakazuje družbeni položaj prejemnika pisma. Kara ga zaradi tolikega izgubljenega časa in ga spodbuja, da bi spremenil obnašanje in bil v prihodnje bolj delaven.

Castelnuovo, 28. avgusta 1840

Iz vsega srca mi je žal in vedno mi je težko, dragi moj, da niste izpolnili svojih obljub in pričakovanja svojih staršev. Toda če boste pošteno iskali vzroke, boste videli, da je krivda pri vas. Kajti če bi se pridno učili snovi, ki so vam jo podajali v šoli in ki vam jo je vaš učitelj tako prizadevno razložil, vam sedaj ne bi bilo treba z žalostjo gledati, kako so vaši tovariši vstopili v višji razred in so vam morali izreči sramotno nezadostno. Ne vem, ali je

bolje počivati in imeti počitnice celo leto in potem ne iti naprej v naslednji razred s svojimi sošolci ali se pridno učiti in napredovati. Če bi jaz moral komu svetovati eno teh dveh možnosti, potem bi mu svetoval, naj ne pričakuje, da bodo profesorji velikodušni, temveč naj bo pripravljen, da bodo strogi, celo zelo strogi in si bo vsak priboril vstop v višji razred po lastnih zaslugah in ne zaradi popustljivosti profesorjev. Ker pa jih veliko misli drugače, se dogaja, da četudi tega nočejo, morajo zaradi izgubljenega časa v sramoti iti domov z nedokončanimi nalogami. Zato si prizadevajte in skušajte popraviti škodo tako, da boste naslednje leto pazljivo sprejemali pouk vašega učitelja, in tedaj boste v meni našli

dobrega prijatelja

JANEZA BOSKA.

Krog blagodejnega vpliva, ki ga izvaja Janez v družbi, se vedno bolj širi v času, ko se bliža uresničitvi želja, da bi zavzel v Cerkvi tisto mesto, ki mu ga je pripravila Božja previdnost. Pod vodstvom teologa Cinzana je s tako vnemo nadaljeval študij, da je bil ubogi učitelj kar utrujen od poročanja vsakodnevnega učnega napredka. Vsak dan je preštudiral po dvajset strani odkazanih mu avtorjev in vtisnil si je nauk tako globoko v spomin, da ga nikoli več ni pozabil. To nam je pisal in pozneje ustno potrdil don Febbraro, prošt v Orbassanu, doma iz Castelnuova in tisto leto klerik: "Klerik Janez Bosko je študiral teologijo samo štiri leta bodisi zaradi svoje starosti bodisi zaradi svoje izvedenosti v teoloških disciplinah. Jaz sem na svoja ušesa slišal njegov izpit, ki ga je naredil za vstop v peti letnik. Župnik, ki je v imenu nadškofa bil določen za izpraševalca, je bil ob Janezovih odgovorih na vprašanja in ugovore tako presenečen, čeprav je vedel, da je izredno nadarjen, da je sklical nas mlade klerike, da bi bili priče tako izrednemu izpitu, ki ga je nadaljeval v naši navzočnosti."

Ko je prišel september, je Janez dobil povabilo od predstojnikov semenišča, da bi se pripravil na sveti višji red subdiakonata. On sam nam ta odločilni korak svojega življenja takole opisuje v svojih spominih. Ker moj delež dediščine po očetu ni zadostoval, da bi zbral potrebno cerkveno premoženje, mi je moj brat Jožef odstopil svojo celotno posest. V jesenskih kvatrnih dnevih so me pripustili k subdiakonatu. Sedaj ko sem prepoznal kreposti, ki bi jih moral imeti za ta pomembni korak, moram priznati, da nisem bil zadosti pripravljen. Ker pa nisem imel nikogar, ki bi neposredno skrbel za mojo dušo, sem se obrnil na don Cafassa, ki mi je rekel, naj nadaljujem in zaupam njegovi besedi. V desetih dnevih duhovnih vaj v Hiši misijona v Turinu sem opravil splošno spoved z namenom, da bi mogel spovednik jasno videti stanje moje vesti in dati ustrezne

nasvete. Želel sem končati svoj študij, trepetal pa sem ob misli, da se moram zavezati za celo življenje. Zato se nisem dokončno odločil, vse dokler mi spovednik ni dal svoje popolne privolitve. Od takrat sem si z vsemi močmi prizadeval, da bi uresničil nasvet teologa Borela: "Z odmaknjenostjo od sveta in s pogostim obhajilom ohranjamo in izpopolnjujemo svoj poklic."

54.

POGLAVJE

Janez gre v Avigliano in pridiga o sv. rožnem vencu - Udeleži se žegnanja sv. Mihaela - Romantični sprehod v Coazze - Praznik v Bardelli in živa pokopana - Janezova hvaležnost do družine Moglia

V TEH POČITNICAH SE JE novi subdiakon Janez Bosko zavezal, da bo imel pridigo o sv. rožnem vencu v Avigliani, kjer je bil doma njegov prijatelj Giacomelli. Ta je prišel prve dni oktobra v Castelnuovo ponj tudi z namenom, da bi skupaj šla na izlet, ki bi se ga vedno spominjala. Preden je odpotoval iz Castelnuova, je Janez pozdravil don Cinzana; ta mu je ob slovesu ponovil misel, ki mu jo je izrekel vsakokrat, ko ga je slišal pridigati ali videl njegovo zavzetost za apostolat: "Po vsej zemlji gre njihov val, do konca sveta njihove besede" (Ps 19,5).

Ker je Janez silno trpel zaradi guganja kočije, sta vso pot naredila peš. Prvi dan sta prišla do Chivassa in tam prenočila. Ko sta prišla v Turin, sta si najprej kupila nekaj kostanja in kruha, da sta se okrepčala, nato sta opravila različna naročila in še isti dan prispela v Avigliano.

Vse dopoldne praznika sv. rožnega venca Janeza prav nič ni skrbelo, kaj bo povedal na prižnici, temveč se je pogovarjal zdaj z enim zdaj z drugim duhovnikom, ki so prišli na praznik. Giacomelli pa je bil v skrbeh za prijatelja in se mu je od časa do časa približal ter po tiho dejal: "Kaj pa pridiga?" "Je še čas," mu je odgovarjal Janez, ki se je tudi po kosilu živahno pomenkoval z vsemi, zlasti pa z župnikom don Pautassom, ki je bil ves navdušen zaradi njegove obširne izobrazbe in je vzkliknil: "Dozdeva se mi, da boste vi naredili nekoč čudovita dela!" Ko je Janez stopil na prižnico, se je Giacomelli ves v skrbeh umaknil v zakristijo, ker ni hotel biti priča govorniškega neuspeha svojega prijatelja. Toda kaj kmalu mu je odleglo, ko je slišal prostodušnost govora, urejenost dokazovanja in učinkovi-

tost prepričevanja. Ko je Janez stopil s prižnice, se mu je približal don Pautasso in mu dejal: "Napravil si čudovito delo."

Po opravljenem prazniku sv. rožnega venca sta se prijatelja odpravila v svetišče sv. Mihaela, ki se dviga na gori Pirschiriano, visoki 877 metrov, in od koder je mogoče z enim samim pogledom objeti celotno dolino Kotijskih Alp in skoraj ves Piemont. Sem so leta 1836 na povabilo kralja Karla Alberta in z odobritvijo papeža Gregorja XVI. prišli očetje Družbe ljubezni, ki jo je leta 1831 v Domodossoli ustanovil slavni Antonio Rosmini in ki je bila 1839 potrjena od Svetega sedeža. Ti goreči redovniki so izjemno skrbeli za svetišče in z apostolsko gorečnostjo evangelizirali župnije v dolini Suse vse do meje s Turinom. Klerik Giacomelli je popeljal svojega prijatelja do mogočnih ostankov veličastne benediktinske opatije, veličastnega gotskega svetišča in grobov nekaterih savojskih princev. Ljubeznivi očetje so ju nadvse prisrčno sprejeli in med njimi in Janezom so se začeli stiki, ki se nikdar več niso pretrgali. Oče Flecchia, takrat še mlad in je dočakal več kot devetdeset let, in drugi sobratje so postali veliki prijatelji don Boska in njegovih ustanov. Božja previdnost ga je popeljala tja gor, da je imel priložnost seznaniti se z novo obliko uboštva, ki je bodoči salezijanski družbi omogočala, da se država ni mogla polastiti njene lastnine. Zdi se, da mu je podobna misel že večkrat hodila po glavi, kakor je sam večkrat opomnil. Mogoče pa je imel podobno kot sv. Pavel od Križa navdih, v katerem je predvidel razlastitev cerkvenega imetja s strani revolucije.

Bosko in Giacomelli sta se spustila s tistih višin in se napotila proti Coazzam sredi Alp, kjer je bil župnik don Peretti, Giacomellijev bratranec. Oba klerika sta bila od potu, prahu in utrujenosti tako mršava, da so otroci po vaseh, skozi katera sta šla, pred njima prestrašeni bežali. Vsa zbita, da nista mogla narediti več koraka, sta prišla ob desetih zvečer v Coazze. V vasi je vladala popolna tišina in vrata in okna župnišča so bila zaprta. Pozvonila sta. Nihče se ni oglasil. Pozvonila sta še enkrat in po dolgem čakanju se je odprlo okno in se je po nekaj nerazumljivih besedah nekoga zopet zaprlo. Hladen gorski zrak je začel sušiti njuno prepoteno obleko in oba sta se začela od mraza tresti. Več kot eno uro sta stala pred vrati župnišča in od časa do časa klicala in trkala. Končno se je okno drugič odprlo in pokazala se je glava, ki je previdno gledala okoli. "Jaz sem Giacomelli," je pohitel pripovedovati, "župnikov bratranec."

"Ste zares vi?" je odvrnila služkinja z glasom na pol zaspanega človeka.

"Seveda sem jaz! Kaj me ne poznate več?"

"In oni drugi?"

"Je moj prijatelj."

"In zakaj sta prišla ob tej pozni uri?" Bratranec je nekoliko neučakan odgovoril:

"Ker nisva mogla priti prej. Toda za božjo voljo, pridite že in odprite! Vsa prepotena sva, saj bova dobila še pljučnico."

"Že grem. Toda zakaj sta prišla tako pozno?" je še naprej godla služkinja in se umaknila od okna.

Čakala sta še nekaj časa v tistem neprijetnem položaju, potem pa sta zaslišala župnikove cikle. Ta se je komaj tedaj zbudil, se s svojo belo nočno čepico prikazal pri oknu in čez nekaj časa vprašal: "Si ti?" Nato je ukazal služkinji, ki še ni bila prepričana: "Pojdi in odpri!"

Klerika sta vstopila. Župnik je prižgal luč, ju povabil, da sta sedla, in začel se je pogovor, ki ni obetal, da se bo kaj kmalu končal. Gicomelli je odgovarjal na različna vprašanja. Ker pa je bil še vedno ves poten, je vprašal bratranca, ali bi bilo mogoče malo zakuriti, se ogreti in posušiti. "Seveda! Rade volje," je odvrnil župnik in ukazal služkinji, da je prinesla dve butari vejevja. Služkinja je ubogala, prižgali so živahen ogenj in oba potnika sta se primaknila k peči. Pričakovala sta, da ju bo župnik povabil na večerjo, toda on je še naprej govoril in zehal, medtem ko je služkinja mirno sedela v kotu sobe in spala spanje pravičnega. Tedaj je Janez dal tovarišu znamenje s pogledom: že od poldneva nisva nič zaužila. Ta je razumel in prekinil pogovor z besedami: "Dragi bratranec, nimaš mogoče malo kruha, da bi si potešila glad?"

"Kaj? Ali morata ob tej uri še večerjati?"

"Ali ne razumeš, da med potjo nisva srečavala drugega kot samo kamenje?"

"Lahko bi mi prej povedala. Jaz na to sploh nisem pomislil. Ej, Magdalena, pripravite malo večerje."

Služkinja se je prebudila in stopila počasi k štedilniku, in kakor je bilo Bogu všeč, so večerjali in šli k počitku. V sobi sta bili dve postelji, pa samo z rjuhami in lahnima odejicama. Spravila sta se v posteljo. Zrak v tistem času v gorah nikakor ni bil topel. Zeblo ju je tako, da nista mogla spati, zato sta se začela pomenkovati. "Si že zaspal? Ne, vedno ne spiš? Ti je vroče? Te zebe? Spi, če moreš! Počivaj že vendar!" Potem sta se oba gromko zakrohotala. Župnik je to slišal, vstal, pobral nekaj odej in jih položil gostoma na posteljo. Šele proti jutru sta se toliko ogrela, da sta mogla zaspati.

Don Bosko je dostikrat pripovedoval svojim dečkom o tem izletu in vpletal vedno nove smešne okoliščine, vendar ni nikdar omenil tiste, ki nam jo je povedal njegov prijatelj don Giacomelli, se pravi, da sta oba župnika, pri katerih sta prenočila in bila v gosteh, izrazila svoje občudovanje glede obširnega znanja in natančnosti njegovega izražanja. Rekla sta: "Iz tega klerika bo nekaj velikega, nekaj izrednega."

Zdi se nam prav, če tu dodamo, da se je don Bosko tokrat in vedno v vseh hišah, kjer je bil v gosteh, pokazal izredno uvidevnega in ni nikdar ni pokazal zahtev, nesoglasij in odpora. Zanj je bilo vse dobro. Nevljudnosti, spregledanja, nepredvidenosti, površnosti, nevšečnosti, razgrete sobe v poletni vročini in spalnice brez ogrevanja v najhujši zimi, počasne strežbe pri mizi, hrana, ki je ni mogel prenesti njegov želodec, pogovori pozno v noč, ko ga je mučil spanec, vse je dobrovoljno sprejel, ne da bi kdaj pokazal nepotrpežljivost ali se le z besedico potožil nad čemer koli. Vedno je bil enak, z njegovih ustnic nikdar ni izginil nasme, ki je razodeval njegovo zadovoljstvo z vsem, nič drugače kot takrat, ko so ga dobrotniki in prijatelji obdajali z vsemi vrstami ljubeznivosti in izobilja. Krščanski dobrodelni ljubezni je očitno priznaval usluge, ki so mu jih izkazovali, in njegovo vedno prijetno in duhovito kramljanje, pristrčne zahvale in obljube molitve so v gostiteljih budili živo željo, da bi ga mogli čim prej spet imeti v gosteh.

Ko se je Janez vrnil s tega izleta, je moral iti s svojim župnikom v Bardello in delati usluge kot subdiakon pri krajevnem prazniku. Tistega leta je bila tudi ženitovajska gostija, ki se je je udeležil tudi župnik in predsednik praznika. Janez pa je zvest svojemu sklepu odšel domov. Na koncu obeda, ki se je sprevrgel v običajno razgrajanje, se je župnik na povabilo predsednika praznika odpravil v njegovo hišo. Tedaj pa je nevesto nenadoma zadela kap in veseljačenje se je spremenilo v obupno žalost. Skušali so ji na vse načine pomagati, končno pa so rekli: "Umrla je!" Ko so še po osemindesetih urah čakanja ugotovili isto, so jo položili v krsto in jo odnesli v župnijsko cerkev. Odpeli so pogrebno mašo in sprevod se je napotil na pokopališče. Ko so bili skozi pokopališka vrata, je eden izmed nosačev rekel župniku: "Zdi se, da ni umrla, tolče ob stranico rakve." "Ko boste vi mrtvi, si gotovo ne boste mogli privoščiti podobnega zadoščenja," je odvrnil župnik. Vsi so se zasmejali, ker so bili prepričani, da gre za utvaro. Krsto so postavili v sredo kapele sv. Roka, odpeli žalostinke in nato položili v grob. Ko so pogrebci zapustili pokopališče, je grobar hotel zasuti krsto z zemljo, toda tudi on je ves prestrašen slišal udarce v rakvi. Zagrabil je železen drog in hotel odstraniti pokrov. Toda ustavil se je ob misli na predpis, da je prepovedano odpreti krsto brez dovoljenja pristojne oblasti. Stekel je proti vasi, obvestil župana, ki je poklical zdravnika, in odšli so na pokopališče. Ko so odstranili pokrov, so ugotovili, da je bila ženska še topla. Zdravnik ji je potipal žilo in ugotovil, da še bije. Naredil je vbodljaj v žilo in kri je obilno pritekla. Dali so jo takoj prenesti domov, toda ubožica se ni več zavedela in je v nekaj urah umrla. Tudi Janez je prišel, bil priča dogodku in spoznal, da je še vedno res, kar pravijo Pregovori: "Srce začne boleti tudi od smeha, konec veselja je žalost" (Prg 14,13).

Tudi v teh počitnicah je Janez obiskal Moglieve. Šel je tja z Giacomellijem. Pri njih sta večerjala, prenočila in bila deležna vseh mogočih ljubeznivosti. Don Bosko je vedno ostal v odličnih stikih s to družino in je zlasti zelo spoštoval hišnega gospodarja. Ko ga je ta potem prišel od časa do časa obiskat v Turin, ga je vedno zelo slovesno in prijateljsko sprejel. Gospa Doroteja pa je bila tako zelo prepričana, da bo Janezovo hvaležno srce vedno prosilo zanjo, da se je v vsaki potrebi in stiski priporočila njemu.

Giorgio Moglia nam je pripovedoval: "Don Bosko je vedno kazal veliko hvaležnost do naše družine za tisto malo dobrega, ki smo mu ga izkazali. Prevečkrat me je v obednici v Oratoriju posadil pri mizi na svojo stran; tudi takrat, ko je bil obdan od svojih najbolj častivrednih duhovnikov. Nekega dne se je v navzočnosti vseh svojih redovnikov in drugih zunanjih ljudi, ki so bili pri mizi, obrnil k meni in dejal: "To je moj nekdanji gospodar!" V prvih časih Oratorija, ko je bilo samo petindvajset gojencev, jih je vsako leto pripeljal v Moncuco na izlet in želel, da bi mi imeli Oratorij za naš dom, če smo zaradi opravkov morali iti v Turin. In vsakokrat, ko sva se srečala, mi je priporočal, da naj rad molim, pristopam k svetim zakramentom, prisrčno ljubim Božjo mater Marijo, ljubim Boga in bližnjega ter da naj vedno zvesto izpolnjujem dolžnosti dobrega kristjana. Tudi njegov sinček Giovanni je bil deležen dokazov njegove hvaležnosti. Ko je zrasel, je prišel študirat v Oratorij, ostal tu tri leta in don Bosko ga je hotel imeti vedno pri svoji mizi. Pri delitvi očetovega premoženja je Janezu pripadel vinograd, kjer je rasla trta, ki jo je zvezal njegov častiti boter in je bila po 61 letih še vedno čila in krepka, medtem ko so morali vse druge nadomestiti, in čeprav je hlapec to trto neko leto pozabil poškopiti z galico, je obrodila več kot druge. Leta 1886 je don Bosko izrazil željo, da bi rad okusil grozdje s tiste trte, in Janez mu je prinesel košarico grozdov. Tako nam je pripovedoval sam Giovanni Moglia.

To jesen se je Janez seznanil tudi s študentom Gioachinom Rhojem di Peccetto, poznejšim slavnim profesorjem literature in šolskim nadzornikom v provinci Turin. Ta je 1889 pisal pismo don Piccollu, ki mu je iz Sicilije poslal govor ob don Boskovi smrti: "Bilo bi mi zelo ljubo, če bi v vašem govoru mogel slišati tudi kaj o našem odličnem domačinu teologu don Antonu Cinzanu, župniku v Castelnuovu. Ta ugledni prost se je ponašal, da je imel med svojimi učenci don Boska in še kakega drugega župljana, ki jim je izkazoval svoje gostoljubje v jesenskih počitnicah tudi takrat, ko so bili še kleriki. In prav v hiši v Castelnuovu sem jaz leta 1840 spoznal don Boska skupaj z don Febrarom, ki je pozneje postal župnik v Orbassanu, don Allorom in drugimi, s katerimi sem bil potem vedno povezan z vezmi prijateljstva. Naj bo blagoslovljen spomin tega dobrega župnika, ki je prebil svoje dni v družbi svojih klerikov, ki jih je vzgojil."

55.

POGLAVJE

Janez Bosko postane prefekt v semenišču - Sijajna pohvala klerika Giuseppa Burzia - Odnosi med tema dvema prijateljema - Približevanje Janeza Boska ustanovi Oblatov Marije Device

KO SE JE JANEZ VRNIL v semenišče, je vstopil v peti letnik teologije. Zaradi zgledega vedenja in uspeha pri učenju so ga postavili za prefekta, to je za najvišjo službo, ki jo more opravljati kak bogoslovec semenišnik, saj je s tem postavljen nad druge klerike in je odgovoren za njihovo vedenje.

Kako zelo zavzeto in s kakšnimi čustvi odgovornosti je Janez Bosko sprejel in izpolnjeval to zaupano mu službo, je mogoče razbrati iz sijajne pohvale, ki jo je on izrekel v korist enega izmed fantov, ki jih je on nadzoroval, to je klerika Giuseppa Burzia, rojenega 1822 v Cocconatu. Ta je po različnih življenjskih dogodivščinah leta 1840 oblekel duhovniško obleko in vstopil v semenišče v Chieriju, kjer je približno eno leto imel za prefekta našega Janeza. Ta sveti klerik je v želji po bolj popolnem življenju vstopil 19. 9. 1841 v Družbo oblatov Device Marije, ki jo je kanonično odobril papež Leon XII. z brevejem 1826. Umrli je 20. maja 1842 v Pinerolu zares svete smrti pred Gospodom. Ugledni oblat pater Felice Giordano je prosil Janeza za njegovo mnenje in oceno. Pater Giordano je v knjigi, ki je izšla 1846, opisal don Boska kot izrednega duhovnika in je tudi po njegovi smrti zapisal o našem ustanovniku zares čudovite stvari. O tem bomo še poročali. V prikaz njegove svetosti piše: "V moji knjigi, ki nosi naslov Poučni zgledi popolnosti iz življenja Giuseppa Burzia mladini, je na strani 137 navedeno dolgo pismo, ki mi ga je duhovnik Janez Bosko poslal dne 16. aprila 1843. To pismo nam marsikaj pove o mladem duhovniku Janezu Bosku, ker je s tem, da je pisal o kom drugem, se pravi o tem odličnem kleriku, ki mu je bil v semenišču v Chieriju prefekt, razodel, kakšna čustva pobožnosti, študija, discipline

in cerkvenega duha so navdajala njega samega. Ko prebiramo to pismo, imamo vtis, da ko on govori o spodbudnem življenju mladega Božjega služabnika, slika lastno podobo.

Pismo se glasi takole:

Ko ste me vi, spoštovani gospod, prosili, da naj vam povem svoje mnenje o vedenju, ki ga je pokazal v semenišču v Chieriju klerik Giuseppe Burzio vedno dragega spomina, bom to nalogo opravil toliko raje, kolikor sem v svojem položaju kot prefekt bogoslovcev imel priložnost, da sem ga dobro spoznal, in zato lahko zelo natančno izrečem svoje vtise, ki sem jih dobil o njem.

V kratkih besedah, s katerimi naj bi opisal tega edinstvenega klerika v letu, ki ga je prebil v semenišču v Chieriju, naj povem (in to je enoglasno mnenje vseh njegovih sošolcev), da je bil vzor popolnega klerika, kakor ga nakazujejo knjige in navodila, ki opisujejo, kakšne sposobnosti in lastnosti mora imeti semeniščnik v času teološkega študija. Iz tega, kar sem videl in kar sem izkusil, lahko povem, da si v njegovem položaju nismo mogli želeli česa boljšega.

Vsekakor pa je v meni budilo posebno občudovanje njegovo prizadevanje, da ne bi storil ničesar kleriku neprimerne in da bi čim hitreje, privlačneje in radostneje izpolnjeval svoje dolžnosti in je s tem vse radostno presenečal.

Vse od svojega prvega vstopa v semenišče je jasno kazal, kako visoko ceni duhovniški poklic, ki si ga je izbral, in kako je za vsako ceno pripravljen posvetiti se, in pri tem ni opustil ničesar, da bi dosegel ta svoj cilj.

Od jutra do večera v dnevnem redu ni bilo opravka, ki ga ne bi točno izpolnil. Vsakemu členu pravilnika je pripisoval največji pomen in vse je izpolnjeval z enako prizadevnostjo. Pri tem se je vedel svobodno in razigrano, zavedajoč se svoje dolžnosti, ne da bi v najmanjši stvari popustil v svojem hotenju.

Na lep način a s previdno bistrovidnostjo se je izogibal klerikov, ki so kazali malo cerkvenega duha. Iz svojega letnika si je izbral dva ali tri sošolce istega mišljenja in skušal z njimi krepiti voljo do izbranega poklica in se medsebojno spodbujati.

Kor prizadevnemu za točno izpolnjevanje dolžnosti je bilo nadvse ljubo, da je izrabljaj čas za študij in puščal ob strani knjige, ki niso imele povezave s šolo. Rad se je udeleževal krožkov, se pravi znanstvenih vaj svojega letnika in vse navduševal za prizadevno sodelovanje. Če je pri razpravah kazal zavzetost in ljubezen do resnice, pa je bil tudi sposoben, da jo je branil z umerjeno in spoštljivo umerjenostjo.

Med odmori mu je bilo drago, če je mogel osvetliti nejasnosti iz šole in se vaditi v šolskih nalogah. Če je kdo začel govoriti o nepomembnih stvareh, je samo poslušal in dal drugim, da so govorili. Kakor hitro pa so začeli govoriti o stvareh, ki se tičejo pobožnosti in učenja, je takoj z veseljem sodeloval.

V učilnici nikdar ni lenaril (ker mu je bilo brezdelje nekaj neznanega). Zbral se je, se osredinil na določen predmet in ni niti videl niti slišal, kako so drugi klepetali in se šalili; nikdar ni pogledal, da bi videl, kdo dela nered. Njegova odločenost, da se ne bo dal motiti nekoristnim stvarjem, navada, da je bil vedno zbran, in izpolnjevanje molka v določenih obdobjih dneva so mu nemalo pomagali, kakor je to razvidno iz spričeval pri njegovem velikem uspehu.

Toda še veliko uspešnejši je bil v pobožnosti, kjer je zares izstopal izmed vseh. Ne morem poročati o drugem kakor o tem, kar so vsi videli. Toda tisti, ki je poznal pristnost tega klerika in njegovo vztrajnost v dobrem, bo lahko brez nadaljnega sam sklepal na njegova notranja dejanja kreposti.

Nikdar se ni zgodilo, da bi prihajal in opravljal pobožne vaje brezbrizno ali iz navade. Prav nasprotno: z obraza si mu lahko bral zadoščenje, ki ga je pri tem občutil. Še več, kakor hitro se je začela kakšna običajna pobožna vaja, kot na primer molitev ali premišljevanje, ali tudi samo s tem, da je vstopil v kapelo, je takoj v sveti zbranosti osredinil svoje čute in z njegovega izraza obraza je bilo mogoče razbrati, s kakšno zavzetostjo se je ukvarjal s predmetom razmišljanja in kako globoko prepričanje vere ga je prešinjalo. Pobožno vedenje Burzia je bilo vedno enako, pa naj so bili predstojniki zraven ali ne, kajti on se je vedno mudil v Božji pričujočnosti.

Glede zakramentov ni samo zvesto izpolnjeval od semenišča predpisanih časov, temveč je sam od sebe navduševal druge, da so izkoristili priložnost, ko so ob sobotah in ob vigilijah večjih praznikov prihajali spovedniki.

Poleg splošnih pobožnih vaj, ki jih je vse zelo goreče opravljal, sem mogel iz besed in dejanj razpoznati, da je gojil posebno pobožnost do Jezusa v presvetem zakramentu in do Božje matere Marije, katerima je takoj posvetil v hvaležnosti in dejanjih ljubezni vsak prost trenutek. Tako sem ga videl, kako se je v času odmora in v šole prostih dneh oddaljil od svojih tovarišev, šel v cerkev in se tam zadrževal v sladkih pogovorih z Jezusom v zakramentu in s preblazeno Devico Marijo. V želji za vedno večjo popolnostjo se je dogovoril z enim svojih zvestih tovarišev, da bi ga pozorno opazoval pri vseh obveznostih in ga brez vsakega obzira dosledno opozarjal. Glede pobožnosti naj samo povem, da je na koncu leta zaradi svoje zglednosti v vedenju prejel od predstojnikov odlično. Izredna počastitev, ki se v tem semenišču le redko komu podeli.

Krepost pa, v kateri se je še posebno odlikoval, zelo redka pa tako dragocena, je bila skromnost, ki bi jo jaz imenoval prej nebeško kot človeško. Vendar pri tem ni bilo opaziti nikakršnega pretiravanja, temveč veliko prisrčnost in pristnost. Zato je z ene strani delal veselje svojim predstojnikom, z druge strani pa spravljal svoje tovariše v občudovanje. Kar se mene tiče, moram priznati, da sem zaradi skromnosti njegovega vedenja, preproščine njegovega govorjenja, ki je izražalo pristnost in nedolžnost njegove duše, stopil k njemu in se z njim pogovarjal, čeprav naju je ločila precejšnja razlika v študiju in starosti, kajti jaz sem bil takrat že v zadnjem letniku bogoslovja.

Posebno se je odlikoval po skromnosti v pogledih, in to vedno in povsod, zlasti ko je šel iz semenišča na sprehod ali podobno. V cerkvi in procesijah pa si ga zaradi njegovega vedenja mogel imeti za angela, tako preprost in pobožen je bil njegov pogled. Zdi se mi, da prav nič ne pretiramam, če trdim, da je bila v Burziu utelešena vsa tista skromnost z vsemi nadrobnostmi, kot jih podaja in toplo priporoča klerikom tridentinski cerkveni zbor v znanem odloku Tako se spodobi klerikom.

V odnosu do drugih je bil vljuden in ljubezniv z vsemi. Če pa ga je kdo zaradi njegove izredno lepe zunanosti skušal božati ali mu je položil roke na rame, je on ves osramočen dejal: 'Pusti me, pusti me!' in takoj izginil.

Med odmori je bil nadvse previden v pogovoru in ravnanju s tovariši. O predstojnikih, ki jih je vse visoko cenil, je vedno govoril zelo spoštljivo. Nikdar ni mogel razumeti, da bi mogel kak gojenec semenišča izgovarjati grde besede, žaliti bratsko ljubezen in kritizirati predstojnike. Odlikoval se je po izredni ponižnosti in krotkosti. Toda to njegovo brezhibno obnašanje mu je občasno prineslo nezadovoljstvo nekaterih tovarišev, ki so ga na skrivaj opazovali in potem tožili pri predstojnikih. Toda on je v ponižnosti, krotkosti in potrpežljivosti vse prenašal in je premagoval hudo z dobrim, tako da se je vihar kmalu polegel in odnos nasprotovanja se je v hudobnejših moral spremeniti v pristno prijateljstvo.

Izbral si je dva ali tri tovariše iz istega letnika in iste nravi in se z njimi sestajal, da so drug drugega spodbujali v poklicu. Predmet njihovih pogovorov so bili šolski predmeti ali duhovna vsebina, ki je obravnavala vzvišeni duhovniški poklic, zlasti pa še beg pred svetom in rešitev duš.

Zato mi je zelo ljubo, da lahko navedem nekaj rekov, ki so pogosto prišli iz njegovih ust in ki naj nam jasno pokažejo lepoto njegovega srca.

Nekega dne me je zaupljivo vprašal, katero sredstvo štejem za najuspešnejše za napredovanje v ljubezni do Marije. Odgovoril sem mu, kakor sem najbolje vedel in znal, in ga nato vprašal: 'Meniš, da more Marija veliko storiti nam v korist?' Pogledal me je začudeno in dejal: 'To bi bil pa zares pravi klerik, če bi o tem dvomil!' Nato je dodal: 'Če ne bi bila to žalitev Boga, bi rekel, da je Marija Bogu enaka, kajti kar ti, o Bog, zmoreš z ukazom, zmore Marija s priprošnjo.' Ponovil je to večkrat in hotel reči, v smislu svetih očetov, da je Marija postala vsemogočna po milosti, kakor je Jezus, njen sin, vsemogočen po naravi.

Drugikrat sem ga vprašal, ali je rad v semenišču. 'Zelo rad,' mi je odvrnil, ker se tukaj zares lahko usposobim, da bom dober duhovnik.' 'Si zelo želiš, da bi postal duhovnik?' 'Zelo si želim,' mi je rekel, 'zelo si želim. Toda težava je v tem, da bi moral postati, preden bom postal duhovnik, svetnik. Svetnik, da svetnik.' Naj se vaše dostojanstvo nikar ne čudi takemu govorjenju, kajti z vsakim še tako učenim in pobožnim in krepostnim človekom je govoril tako. Lahko vam zagotovim, da sem večkrat strmел od začudenja.

Končno bi rad navedel nekaj vzdevkov, ki so jih dali našemu kleriku nekateri moji tovariši, ki sem jih vprašal o tem. Eden ga je imenoval zgled kreposti, drugi vzor duhovniške skromnosti, tretji človeka, ki je vreden, da večno živi, da bo dajal vsem vedno dober zgled,

in nekdo drug ga je imenoval izreden fant neprecenljive kreposti. Mnogi izmed njih so me vprašali, ali niso še napisali njegovega življenjepisa, in me prosili, da bi to čim prej storili. Neki semeniščnik iz Chierija mi je v pismu z dne 24. februarja tega leta pisal: 'Lepo vas prosim, da mi sporočite, ali so Burzijev življenjepis že dali v tiskarno. Ko se bo to zgodilo, vas prosim, da mi pošljete nekaj izvodov. To vas iz srca prosim ne samo zase temveč v imenu mnogih drugih.

To so stvari, ki se jih spominjam iz časa, ko je bil v semenišču, čeprav je zelo malo glede na resnico in popolnost te lepe duše, ki je bila draga Bogu in ljudem in katere spomin je bil in bo v blagoslov zlasti še, kakor si to iz vsega srca želimo, ko bi končno izšel njegov življenjepis.

Sprejmite itn. ...

Iz Konvikta sv. Frančiška Asiškega, Turin 16. aprila 1843.

duhovnik JANEZ BOSKO

Post skriptum. Zdi se mi umestno, da sem to poročilo dal prebrati njegovemu prefektu študijev in prefektu spalnice, ki je dostavil naslednje:

Prebral sem pričujoče pismo duhovnika Janeza Boska o neoporečnem vedenju pokojnega klerika Burzia in izpovedujem, da vsebuje resnico, reči moram celo, da je po mojem mnenju povedanega dosti manj, kot je v resnici bilo.

Dodam lahko še dejstvo, da meni, ki sem bil njegov prefekt v učilnici in spalnici, ni bilo treba nikdar izreči najmanjše opombe. Tako se je zgodilo, da me je na koncu leta predstojnik vprašal o oceni v pobožnosti in učenju. Brez nadaljnjega sem odgovoril, ko smo prišli do Burzia, odlično. Sam zase pa sem si mislil, da je škoda, da ni še kakšne višje ocene.

Zelo me veseli, da ste se odločili napisati življenjepis fanta, ki zasluži, da ostane v spominu naših naslednikov.

Sprejmite itn.

duhovnik ANTONIO GIACOMELLI

Pohvala, ki jo je don Bosko izrekel v prid Giuseppa Burzia, se vrača tudi nanj; ne samo zato, ker nam kaže njegovo življenje, temveč tudi zato, ker nam kaže tesne stike, ki jih je Burzio imel z našim Janezom, in veliko spoštovanje, ki ga je čutil do njega v tolikšni meri, da si je iz vsega srca želel, da bi tudi Janez vstopil v družbo Marijinih oblatov. In res je don Bosko nenehno iskal redovno družbo, v katero bi mogel vstopiti. Zdelo se mu je, da ga Gospod kliče v ta stan. Želel je postati redovnik zato, da bi bil pokoren, kajti misel, da bi bil svoboden,

in še bolj tista, da bi moral ukazovati, mu je vlivala strah. Ko je zato pogosto prijateljsko govoril z Burzijem o redovnem poklicu, mu je ta navdihnil določeno naklonjenost misli, da bi postal oblat. In ko je potem od časa do časa obiskal prijatelja v samostanu Marije Tolažnice v Turinu, ki ga je monsinjor Fransoni 1833 izročil oblatom, z namenom, da bi v tem slavnem svetišču opravil svoje pobožnosti, je obiskal tudi Burzia, s čigar pomočjo je navezal stike s predstojniki. Ti so ga skušali pridobiti zase in mu v ta namen poslali povabilo, vendar se ni odločil zanje.

Kljub temu je vzdrževal prijateljske odnose, tako s patrom Felicejem Giordanom, ki je v nekem pismu don Rui iz leta 1888 izrazil svojo ljubezen in spoštovanje do svojega starega prijatelja don Boska, kakor tudi s patroma Barmo in Barchiallom, ki sta pozneje postala nadškofa v Cagliari, in s patrom Dadessom in drugimi oblati. Zato je temeljito poznal zgodovino, duha in pravila te ustanove. Njen ustanovitelj Pio Brunone Lanteri, ki je umrl leta 1830, je bil neutruđen delavec za zveličanje duš, ustanovil je veliko cvetočih združb z namenom, da bi postavil jez proti hudobiji, ki je rasla na vseh koncih in krajih, vzgajal je v zdravih verskih in moralnih načelih in v monarhičnem duhu piemontsko mladino, na veliko širil dober vtis in zdrav krščanski nauk in se trudil za pravo pobožnost. Bil je svet Gospodov služabnik, za katerega je bila ljubezen do papeža življenje njegovega življenja. Ves čas, ko je bil papež Pij VII. jetnik v Savoni, je kljub veliki nevarnosti skrivaj pošiljal cerkvene listine za vodstvo Cerkve in mu oddajal velikodušne darove, ki so jih zanj zbirali v Turinu. Ko je napoleonska policija začela slutiti njegovo dejavnost, je sicer brez vsakega uspeha dvakrat preiskala njegovo stanovanje, vendar so ga za štiri leta internirali v njegovo vilo v Baradassanu. Kot učen in ljudski pisatelj je širil med verniki knjige, bodisi tiskane bodisi samo prepisane, ko je previdnost svetovala tak način širjenja besede z namenom, da bi vzdrževal v vernikih novo ljubezen, spoštovanje in pokorščino do papeža. V ta namen je dokazoval njegovo dostojanstvo, privilegij nezmotljivosti v izjavah ex cathedra. In vse to duhovno bogastvo je pater Lanteri vлил v Družbo oblatov Device Marije in ji postavil za cilj pridiganje duhovnih vaj ljudstvu, študij in zavračanje obstoječih zmot, skrb za izpopolnjevanje mladega klera in obrambo rimskega papeža. Njegova redovna pravila niso vsebovala monastične strogosti, pač pa je vneto priporočal gorečnost najuglednejših redov in njihovo učinkovitost v obrambo Cerkve.

S tem, da je Božja previdnost don Boska spravila v stik z Marijinimi oblati, je nadaljevala delo, začeto v Morialdu, in mu v duhu predstavila misel na redovno družbo, ki naj bi obsegala obširno izbiro ciljev za različne stanove, ki se jim

je posvečal že kot otrok in pozneje kot fant in odrasel mož. V patru Lanteriju mu je Božja previdnost predstavljala vzor redovnega ustanovitelja, ki je skušal storiti čim več dobrega zunaj vsake politične strasti, kot so to terjali tedanji časi. Tako je tudi družba Marijinih oblatov postala združenje, ki se je razširilo po celem svetu brez kakšnih zunanjih značilnosti in zato brez razloga, da bi ga napadali sovražniki redovnih družin.

56.

POGLAVJE

*Janez naredi zadnje izpite iz bogoslovja - Sijajne pohvale njegovih sošolcev
- Duhovne vaje kot priprava na duhovniško posvečenje - don Boskova nova
maša - Učinkovitost besede - Vzvišena opozorila matere Marjete*

PRIŠLI SMO DO KONCA PRVEGA dela naše pripovedi. Janez Bosko se z velikimi koraki bliža uresničitvi svojih gorečih želj, k toliko zaželenemu duhovniškemu posvečenju, ki mu bo odprlo neizmerno obzorje dela za rešitev duš. Bil je slaboten, potreben pomoči, brez moči in bogat v revščini. Toda Božje oko ga je milostno zrl, ga dvignilo iz njegove pobitosti in storilo, da je dvignil glavo. "Zato se bodo mnogi čudili in dajali hvalo Gospodu" (Sir 11,12).

Ko se je Janez vrnil v semenišče, se je prijavil za izpit, ki ga po navadi delajo na začetku leta, in kot navadno dobil oceno odlično, kakor je mogoče razbrati iz zapisnika za vsakega semeniščnika, ki ga je sestavil profesor Appendini in ki ga hranimo mi. Toda Gospod mu je pripravljaj majhno ponižanje, preden je zapustil semenišče. Pri drugem izpitu 17. februarja 1841 je dobil samo skoraj odlično. Pri profesorju teologu doktorju Lorenzu Gastaldiju je naletel na vprašanje, ki ga ali ni študiral ali je menil, da ne spada med izpitno gradivo. Začel je govoriti o kanonu tridentinskega cerkvenega zbora, pač kakor je vedel in znal. "Pa koncil res pravi tako?" ga je vprašal Gastaldi začuden zaradi tolikšne prostodušnosti. Don Bosko se je zasmel in posledica je bila ta, da se je tudi izpraševalec zasmel. V soboto Sitientes - Žejni 1841, pred nedeljo trpljenja, je postal diakon. 15. maja je opravil zadnji izpit za posvečenje in dobil plus quam optime - več kot odlično. Po starem izročilu semenišča v Chieriju so se predstojniki zbrali na strog skrutinij o vedenju vsakega posameznega semeniščnika in ocene so bile ohranjene v arhivih. V škofijski pisarni v Turinu, kjer je tudi seznam klerikov iz leta 1841, je v razdelku za opazke ob imenu Janeza Boska zapisano: goreč in uspešen.

Šolsko leto je bilo končano in Janez je dokončno zapuščal semenišče. To je bil zanj dan prave žalosti. "Predstojniki so me imeli radi," poroča on sam, "in mi izkazovali nenehna znamenja naklonjenosti. Sošolci so me ljubili. Lahko rečem, da so živeli zame, jaz pa zanje. Zato me je ločitev zelo bolela, saj je bila to ločitev od kraja, kjer sem prebil šest let, kjer sem dobil vzgojo, znanje, cerkvenega duha in vsa znamenja naklonjenosti in ljubezni, ki si jih kdo more želeti."

Tu naj nam bo dovoljeno, da kakor cvetlice v šopek povežemo izraze hvale in občudovanja, ki so jih don Boskovi tovariši v semenišču izrazili o svojem sošolcu. Gre za pravo tekmovanje spoštovanja, ljubezni in ugleda do našega Janeza. Don Antonio Giacomelli: "Od prvih dni, ko sem ga spoznal v semenišču, sem ga imel za duhovnika, tako je bil uravnotežen in zadržan." Teolog Carlo Allora: "V semenišču nam je bil vsem zgled pokorščine in pobožnosti. Tovariši smo ga tako visoko cenili, da smo v njem videli prej predstojnika kot sošolca. Vse od začetka smo ga imeli za svetnika." Don Francesco Oddenino: "Klerik Bosko je zelo skrbno izrabljaj čas, stalno je prebiral knjige, tovariši so ga o vsem vpraševali, ker je imel zelo obširno znanje. Vsi so ga visoko cenili zaradi kreposti in pobožnosti." Teolog Albino Massa, župnik v Coriu: "V semenišču je bil vzor klerikom." Don Vincenzo Sosso, častni kanonik kapiteljske cerkve v Moncalieri: "Semeniščniki smo ga klicali za očeta, tako zelo se je odlikoval po trdnosti, zavednosti in urejenosti življenja." Don Grassini, prošt v Scalengah: "Don Bosko je bil pomirjevalec med tovariši." Teolog don Giovanni Ferrero, župnik v Pontedaranu in pozneje kanonik in dekan stolnice v Bielli: "Veliko klerikov, don Boskovih tovarišev mi je povedalo, da se je v semenišču izredno zgledno vedel in da je bil v Chieriju že takrat zelo dragocen Bosco - les."

Veliko nam jih je zagotavljalo: "Tega našega ljubeznivega tovariša smo zelo upoštevali zaradi njegovega svetega življenja." Don Bosio, župnik v Levonu Canavese: "Bil sem z njim pet let skupaj v semenišču in pet let v konviktu in zavetišču, pa nisem nikdar odkril niti najmanjše pomanjkljivosti; še več, v njem sem videl uresničene vse kreposti." Monsinjur Giovanni Battista Appendini, njegov profesor v bogoslovju: "Klerik Bosko je tako v pobožnosti kakor znanju silno napredoval, vendar pa ni delal posebnega vtisa zaradi svoje dobrohotnosti, ki je bila značilna za celo njegovo življenje." Neki salezijanski klerik, ki je služil vojaški rok v Giavenu, je slišal, da je bil kanonik prošt in dekan v tisti kapiteljski cerkvi teolog Arduino, profesor teologije v semenišču v Chieriju. Ni si mogel kaj, da ga ne bi obiskal, mu povedal, kdo je, in se mu poklonil. "Oh, don Giovanni - Janez!" je vzkliknil tisti ugledni duhovnik s solzami v očeh, "dobro se ga spominjam, ko je bil še moj učenec: pobožen, priden, zgleden. Brez dvoma nihče ni takrat mogel

predvideti, kaj je postalo iz njega sedaj. Priznati moram, da je bilo njegovo dostojanstveno obnašanje, njegova natančnost in točnost, s katerimi je izpolnjeval svoje dolžnosti v šoli in v cerkvi, zgledni. Kako je z njim sedaj? Priporočite me njemu, ko se boste vrnili v Turin; njegove molitve naj mi izprosijo srečno smrt."

26. maja 1841, na praznik sv. Filipa Nerija, je don Bosko prišel v Turin in začel duhovne vaje v Hiši gospodov misijona. "Opravil jih je vzorno," pravi don Giacomelli. "Ves je bil prevzet od Božje besede, ki jo je slišal v pridigah, zlasti od tistih, ki so se nanašale na veliko dostojanstvo, ki ga bo prejel." Kdo bo stopil na Gospodovo goro ali kdo bo stal v njegovem svetišču? Kdo more reči, da je vreden biti Božji služabnik in obhajati njegove svete in strašne skrivnosti? In klerik Bosko je v pogovoru s svojimi zaupnimi tovariši ves prevzet odgovarjal na psalmistovo vprašanje: "Kdor ima čiste roke in srce in ni v prazno prejel svoje duše s tem, da je služila Bogu in ne strastem, ta bo prejel blagoslov od Gospoda in usmiljenje od svojega Boga Odrešenika" (Ps 24,4–5).

V enem izmed njegovih zvezkov beremo: "Sklep duhovnih vaj, ki sem jih opravil kot pripravo na obhajanje svoje prve svete maše: Duhovnik ne gre sam v nebesa niti v pekel. Če dela dobro, bo šel v nebesa z dušami, ki jih je odrešil s svojim zgledom, če dela slabo, če daje pohujšanje, bo šel v pekel z dušami, ki so se pogubile zaradi njegovega pohujšanja. Zato si bom prizadeval, da bom z vsemi močmi izpolnjeval naslednje sklepe:

1. Ne bom hodil na sprehode razen iz velike potrebe, zaradi obiskov bolnikov itn.
2. Čas bom skrbno izrabljaj.
3. Trpel bom, se poniževal v vsem in povsod, se trudil, da bi reševal duše.
4. Ljubezen in ljubeznivost sv. Frančiška Saleškega naj me vodita v vsaki stvari.
5. Vedno se bom kazal zadovoljnega s hrano, ki mi jo bodo pripravili, če le ne bo škodovala mojemu zdravju.
6. Pil bom vino mešano z vodo, in to samo kot zdravilo, se pravi toliko in takrat, ko bo to terjalo moje zdravje.
7. Delo je mogočno orožje proti sovražnikom duše. Zato ne bom dal telesu več kot pet ur počitka ponoči. Čez dan, zlasti po kosilu, nikdar ne bom počival. Izjemo bom naredil samo v boleznih.
8. Vsak dan bom posvetil nekaj časa premišljevanju in duhovnemu branju. Čez dan bom vsaj enkrat na kratko obiskal presveti zakrament ali opravil kratko molitev. Vsaj četrt ure se bom pripravljaj in zahvaljeval za sveto mašo.

9. Nikdar ne bom govoril z ženskami, razen v spovednici in zaradi duhovne potrebe."

Ti spomini so bili napisani 1841. V svojem rokopisu dodaja še naslednje:

"V duhovnika sem bil posvečen na vigilijo praznika presvete Trojice 5. junija. Posvetil me je monsinjor nadškof Luigi Fransoni v škofijski palači. Prvo mašo sem daroval v cerkvi sv. Frančiška Asiškega, kjer je slovesnost vodil don Jožef Cafasso, moj veliki dobrotnik in duhovni voditelj. V rodnem kraju so me nestrpno pričakovali, saj že več let niso imeli nove maše. Vendar sem jo raje brez hrupa daroval v Turinu, pri oltarju sv. Angela varuha, ki stoji v tej cerkvi na levi, evangeljski strani vélikega oltarja. Ta dan je vesoljna Cerkev obhajala praznik presvete Trojice, turinska nadškofija spomin čudeža presvetega zakramenta in cerkev sv. Frančiška Asiškega praznik Marije Milosti, ki jo v tej cerkvi častijo že od pradavnih časov. Lahko rečem, da je bil to najlepši dan mojega življenja. V 'spomni se' sem se skušal pobožno spomniti vseh mojih profesorjev, duhovnih in telesnih dobrotnikov, zlasti še tako zelo pogrešanega don Calossa, ki sem se ga vedno spominjal kot velikega in pomembnega dobrotnika. Zaradi pobožnega prepričanja, da Bog usliši vse prošnje, ki jih novomašnik izrazi na dan svoje prve sv. maše, sem prosil za učinkovitost besede, da bi mogel storiti čim več dobrega za duše. Zdi se mi, da je Gospod uslišal mojo ponižno prošnjo."

Don Bosko v svoji ponižnosti pravi "zdi se mi", toda tisti, ki so ga poznali, so iz izkušnje vedeli, kako silno bogat je bil ta dar v njegovem življenju. V času svojega apostolata se je tako zasebno kakor javno, z besedo, s pridigami in spovedovanjem tako učinkovito znal polastiti src, da jih je pridobil za Boga in jih spravil na pot velikodušnih in krepostnih odločitev ter v njih posadil toliko zametkov trdne in rodovitne svetosti. S svojo besedo je - rekli bi - uročil dečke, jih naredil dobre, če so bili hudobni, dobre pa je vodil na pot popolnosti zlasti tako, da jim je za vzornika postavil sv. Alojzija Gonzaškega, ki je bil njihov zavetnik. V brezštevilih primerih je ena sama njegova beseda dala čudovite sadove, spremenila v trenutku voljo in vzbudila čudovite redovne poklice.

Kako bi tudi moglo biti drugače, če je poleg notranje neskončne vrednosti nekrvave daritve, poleg nedvomne učinkovitosti, potrebne milosti za izpolnitev vzvišene naloge, ki mu jo je zaupal sam Božji odrešenik, don Bosko obhajal svete skrivnosti s tisto gorečnostjo vere, upanja in ljubezni, ki more biti samo v srcih največjih Božjih prijateljev? Dokaz za to je serafinska ljubezen, s katero je daroval sveto mašo vse do konca svojega življenja. Mnogi zatrjujejo to, kar smo mi sami vsak dan doživljali. "Tolikokrat smo imeli priložnost, da smo bili pri njegovi maši, in vedno se nas je polaščalo prijetno občutje vere, ko smo videli, kaka pobožnost je

sijala z njegovega obraza in vsega njegovega zadržanja, kako natančno je opravljal svete obrede, kako jasno je izgovarjal in s kakšnim duhovnim pomaziljenjem je spremljal svete molitve." Tak spodbudni vtis se ni mogel v človeku nikdar več izbrisati. Kamor koli je šel, tudi zunaj Italije, se je, ko se je zvedelo, kje in kdaj bo maševal, povsod zbrala okoli oltarja množica ljudi. Da bi mogli zadostiti tej goreči želji in biti deležni vsaj enkrat te velike utehe, so mnogi napravili dolgo potovanje, da so prišli v Turin. Tukaj se je ob poti, ki je vodila iz zakristije h kapeli sv. Petra, zbralo na stotine pobožnih ljudi, ki so zapustili svoja mesta v cerkvi in se zbrali okoli njega. To je svetnik, to je svetnik, so si med seboj po tiho šepetali, ko je končal sveto mašo.

V ponedeljek po prazniku Svete Trojice je don Bosko daroval svojo drugo mašo v cerkvi Marije Tolažnice, da bi se zahvalil, kakor je zapisal, veliki Božji devici za premnoge milosti, ki jih je ona izprosila zanj pri svojem Božjem Sinu Jezusu Kristusu.

"V torek," tako nadaljuje don Bosko, "sem se odpravil v Chieri, da bi maševal v cerkvi sv. Dominika. Tam je še živel moj nekdanji profesor pater Giusiana, ki me je sprejel z odprtimi rokami.

Med to mašo je ves čas potihoma jokal od ganjenosti. V njegovi družbi sem prebil ves tisti dan in lahko rečem, da sem se počutil kakor v nebesih.

V sredo sem daroval sveto daritev v stolnici istega mesta.

V četrtek, na praznik presvetega Rešnjega telesa, sem zadovoljil svoje domačine, se odpravil v Castelnuovo, imel tam peto mašo in vodil telovsko procesijo. Prošt je hotel povabiti na kosilo moje sorodnike, duhovščino in najpomembnejše osebnosti kraja. Vsi so se praznovanja radostno udeležili, kajti moji someščani so me imeli zelo radi in vsak se je veselil vsega, kar je moglo biti meni v prid. Na večer tistega dne sem se vrnil domov. Toda, ko sem se približal domu in gledal kraj svojih prvih sanj v starosti devetih let, nisem mogel zadržati solz in sem vzkliknil: 'Kako čudoviti so naklepi Božje previdnosti! Bog je zares vzel z zemlje ubogega dečka in ga postavil med starešine svojega ljudstva.'

Moja mati mi je, ko sva bila sama, dejala tele znamenite besede: 'Postal si duhovnik, daruješ sveto mašo, od sedaj naprej si veliko bližje Jezusu Kristusu. Toda zapomni si, da začeti darovati sveto mašo pomeni začeti trpeti. Ne boš se tega takoj zavedel, toda sčasoma se boš prepričal, da ti je tvoja mati povedala resnico. Prepričana sem, da boš vsak dan molil zame, pa naj bom živa ali mrtva. To mi je zadosti. Od sedaj naprej misli samo na zveličanje duš in zame čisto nič ne skrbi.'

Oh! sveta in velikodušna mati, ki je naredila toliko čudežev žrtvovanja, kot je pripovedoval don Cinzano, čudežev odpovedi, potrpežljivosti, ponižanj, da bi mogla pomagati sinu, da bi postal duhovnik. In Gospod jo je ohranil pri življenju zato, da je mogla poljubiti posvečeno roko svojega Janeza. Le malo prej je splezala na visoko murvo, da bi natrgala listja za sviloprejkje. Veja se je zlomila in ona je padla na tla ter obležala nezavestna. Ko se je zavedela, je ugotovila, da se ji ni nič zgodilo. Toda ko je sedela na tleh in se zahvaljevala Bogu, ji je padla na glavo odlomljena veja, vzrok njene nesreče, jo udarila po glavi ter ji na čelu zapustila sled, ki jo je nosila do konca življenja.

Kako dober je torej Gospod do tistih, ki se ga bojijo! Na koliko načinov je povrnil Marjeti za izročeno ji nalogo, da je čuvala sveti zaklad, ki ji ga je zaupal v sinu Janezu. Pisano je: 'Kdor kaznuje svojega sina, bo zaradi njega hvaljen in se med znanci lahko z njim ponaša' (Sir 30,2). Nesmrtno bo ostalo njegovo ime tudi na zemlji.

Toda še večje plačilo za Marjeto bo ugotavljanje, kako v srcu njenega sina silovito raste krepost, katere zemetke je zasadila ona, ko bo brala v pogledih svojega sina prekipjavajoči mir njene vesti, ko bo občutila neodtujljivo srečo zaradi zvestobe Božjemu poklicu, ko ga bo videla, kako se trudi edinole za Božjo slavo, ko bo videla, kako Božja previdnost nenehno podpira vsa njegova dela, ko bo videla, kako vedno in povesod išče le rešitev duš in uničuje grehe, ko ga bo videla polnega zadovoljstva zaradi občutene Božje pričujočnosti, kot pravi kraljevski prerok: 'Pel bom Gospodu v svojem življenju, igral bom svojemu Bogu, dokler bom bival. Naj mu bo prijetna moja pesem, jaz se bom veselil v Gospodu. Grešniki naj izginejo z zemlje, naj ne bo več krivičnikov. Slávi, moja duša, Gospoda' (Ps 104,33–35).

KAZALO

PRVEGA ZVEZKA

| | |
|---|----|
| SLOVENSKI IZDAJI NA POT | 7 |
| PREDGOVOR | 9 |
| PISMA SPODBUDE MIHAELU RUI | 11 |
| 1. POGLAVJE | 15 |
| <i>Boj sektašev proti papeštvu</i> | |
| 2. POGLAVJE | 23 |
| <i>Marjeta Occhiena, mati Janeza Boska - Njena mlada leta - Marjetin značaj - Burni časi - Izredne kreposti te žene</i> | |
| 3. POGLAVJE | 30 |
| <i>Francesco Bosco, vzor družinskih očetov - Žalostno stanje katoliške Cerkve in župnikov v Piemontu - Francescova poroka z Marjeto Occhiena - Rojstvo Janeza Boska - Smrt Janezovega očeta</i> | |
| 4. POGLAVJE | 37 |
| <i>Strašno pomanjkanje v Piemontu - Stiska v družini - Krščanska vdova - Marjetina modrost pri vzgoji otrok</i> | |
| 5. POGLAVJE | 41 |
| <i>Katekizem - Misel na Boga - Molitev - Prva spoved - Delo - Prva znamenja Janezovega poklica</i> | |
| 6. POGLAVJE | 46 |
| <i>Pametna mati - Poslušni otroci - Vrnitev s sejma - Obračun</i> | |
| 7. POGLAVJE | 50 |
| <i>Opomini k poboljšanju - Pametna potrpežljivost dobre matere - Zmagoslavje materinske ljubezni</i> | |
| 8. POGLAVJE | 55 |
| <i>Babica - Spoštovanje in otroška ljubezen Marjete do tašče - Preprostost vladanja v družini</i> | |

9. POGlavJE 59
Marjeta navaja svoje otroke na čistočo, preudarnost ter trdo in zatajevano življenje
10. POGlavJE 63
Slaba kupčija - Ukradeni purani in previdnostna poučitev - Čuvaj v vinogradu - Strašilo in pogumen deček
11. POGlavJE 69
Skrben pastirček - Janezova ponižnost in zatajevanje pri jedi - Njegova molitev
12. POGlavJE 73
Janezovi bratje - Janezov lik - Janez se nauči brati - Prva šola v Caprigliu - Učitelj don Lacqua in Janezovo napredovanje v kreposti - Janez odpušča svojim žalivcem - Prvi poskusi apostolata med njegovimi tovariši
13. POGlavJE 79
Glumači - Janez se vadi v telovadbi in rokohitrstvu - Zoboderec
14. POGlavJE 84
Janez išče ptičja gnezda - Zanimivi dogodki in npravna poučitev matere - Janez pade z drevesa in je v smrtni nevarnosti - Njegova osuplost zaradi smrti kosa in njegov velikodušni sklep, da bo odtrgal svoje srce od stvari
15. POGlavJE 89
Viri tega pripovedovanja - Dragocen rokopis - Prve sanje - Janezovo poslanstvo
16. POGlavJE 95
Učinki prvih sanj - Rast v pametnosti in Janezov čudovit spomin - Njegova čvrstost in izredna moč - Nekaj dogodivščin
17. POGlavJE 99
Janez zabava otroke - Pripovedi - Zimski večeri - Mali glumač in prvi praznični oratorij - S petjem, igrami in akrobatskimi nastopi preprečuje žalitev Boga
18. POGlavJE 107
Janez v šoli krščanske ljubezni matere Marjete za reveže, pregnancy, potujoče in bolnike - Božja previdnost pomaga Marjeti v njeni revščini - Sveti nameni, zaradi katerih pomaga potrebnim
19. POGlavJE 113
Janez se od matere navzame ljubezni do kreposti in gorečnosti za preprečevanje Božje žalitve ter zavzetosti za večjo Božjo slavo

20. POGLAVJE 120
Babičina smrt - Janez prejme obhajilo - Sklepi prvega svetega obhajila - Misijonske pridige - Srečanje z don Calossom - Janezov izreden spomin - Radostni upi zaradi možnosti študija
21. POGLAVJE 127
Šola v Morialdu - Klerik Jožef Cafasso - Njegov pogovor z Janezom - Polbrat Anton onemogoči Janezu nadaljevanje šolanja
22. POGLAVJE 132
Na preizkušnjo postavljena krepost - Mati pošlje Janeza v Moncucco - Dve leti hlapčič na kmetiji - Poslušnost gospodarjem, pridnost pri delu, pogosto prejetje zakramentov, vztrajnost v molitvi, dober zgled vsem - Janez poučuje otroke krščanski nauk in jih uvaja v molitev - Napove, da bo nekega dne postal duhovnik - Praznični oratorij v Moncuccu
23. POGLAVJE 141
Janez se vrne v Becchi - Pri Moglievih pusti drage spomine - Ponovno neuspešen poskus, da bi nadaljeval šolanje - Zgledno življenje med tovariši - Matere dajejo svojim otrokom Janeza za zgled kreposti
24. POGLAVJE 146
Don Calosso sprejme Janeza v svojo hišo - Razdelitev družinskega imetja med brate Bosko - Smrt don Calossa - Junaška Janezova odpoved - Janezova žalost za njegovim učiteljem in dobrotnikom
25. POGLAVJE 150
Marjeta pošlje Janeza v šole v Castelnuovo - Poišče mu stanovanje pri krojaču Giovanniju Robertu - Janez si pridobi naklonjenost tovarišev - Njegov napredek pri učenju - Tolažba njegove matere - Kako se je znal znebiti slabih tovarišev - Nadaljuje svoje poslanstvo med dečki - Kako si je želel, da bi bil duhovnik z dečki
26. POGLAVJE 156
Don Virano zapusti šolo v Castelnuovu - Za njim pride don Moglia - Razposajeni učenci in izguba časa - Janezova potrpežljivost - Nauči se glasbe ter krojaške in kovaške obrti - Njegova skrb za življenjske potrebščine - Mlaj
27. POGLAVJE 161
Janez na počitnicah - Posebno razvedrilo v času opoldanskega počitka - Prvo pastoralno pismo monsinjorja Alojzija Fransonija, škofa v Fossanu in administratorja turinske škofije - Druge sanje - Janez se vpiše kot študent v zavod v Chieriju - Župnik in sovaščani poskrbijo za vzdrževalnino

28. POGlavJE 167
Janez gre študirat v Chieri - Naklonjenost profesorjev - Prvi trije razredi gramatike - Dogodivščine, ki jih ni lahko razložiti
29. POGlavJE 173
Janez si previdno izbira prijatelje - Pomaga tovarišem pri učenju - Družba veselja - Pobožne vaje - Duhovno bogastvo v dobrem spovedniku
30. POGlavJE 179
Janez navaja tovariše k obisku cerkve in prejemanju svetih zakramentov - Izleti v pouka prostih dneh - Njegova posebna pobožnost do Marije - Navezanost na družino - Smrt Pavla Braja - Janez se vrne v Castelnuovo
31. POGlavJE 184
Janez se vrne v Chieri in vstopi v gramatični razred - Spoštovanje, ki mu ga izkazuje profesor in sošolci - Njegova ponižnost - Instrukcije chierijskim študentom - Janez gre k birmi - Reformna komisija in končni izpiti - Nedeljska šola v Morialdu - Nova maša don Jožefa Cafassa
32. POGlavJE 191
Misel na poklic - Janez se odloči, da bo vstopil k frančiškani - V Chieriju stanuje pri nekem kavarnarju - Kako preprečuje grde pogovore - Pohvala njegovega vedenja - Janez zastonj poučuje latinščino stolnega cerkovnika
33. POGlavJE 196
Župnik don Dassano razodene Marjeti Janezovo odločitev, da bi postal frančiškan - Velikodušnost krščanske matere - Pomanjkanje, ki ga je moral Janez pretrpeti v razredu humanistike - Hvaležnost do tistih, ki so mu v tej stiski pomagali
34. POGlavJE 200
Janez opravi sprejemni izpit za frančiškana - Sanje in negotovost - Nekaj Kastelnuovčanov se zavzame zanj - Nasvet don Cafasa - Nadaljuje študije v Chieriju
35. POGlavJE 204
Janezova ljubezen do sošolcev ne pozna izjem - Janez je duša zabave - Janez izzove glumača za tekmo v teku, skoku, čarobni palici in prevalu na vrhu drevesa - Janez z igrami preprečuje grdo govorjenje
36. POGlavJE 210
Branje in študij italijanskih in latinskih klasikov - Janezovo prijateljstvo z Judom Jonom - Janez spreobrne Jona h krščanstvu

37. POGLAVJE 215
Godovno slavje profesorja Banaudija in majhna nesreča - Janez z odličnim izpitom konča razred humanistike - Janezovo srečanje s teologom Antoniom Cinzanom - Očetovska ljubezen novega župnika v Castelnouvu do Janeza
38. POGLAVJE 219
Razred retorike - Alojzij Comollo in njegov odnos do Janeza - Janez brani Comolla pred objestneži - Ponižno priznanje - Lepi zgledi prijatelja
39. POGLAVJE 226
Rokohitrške igre - Janeza obtožijo čarovnije - Kako se je opravičil
40. POGLAVJE 230
Velikonočne počitnice - Janez gre v Pinerolo in od tod v Barge k profesorju Banaudiju - Potovanje v Fenestrelle - Neurje in vrnitev v Pinerolo in nato v Chieri - Pismo gospodu Strambiu - Janeza prosijo za nasvet v poklicu
41. POGLAVJE 235
Naklonjenost profesorjev - Neverjetne spremembe v fantih, ki jih je Janez inštruiral - Pričevanje o njegovi kreposti - Zmernost v jedi - Praznik hvaležnosti - Še dvomi o poklicu - Izpit za sprejem v bogoslovje - Počitnice - Ljubeznivo tekmovanje med don Cafassom, don Cinzanom in Castelnouvčani, da bi Janezu priskrbeli vse potrebno za vstop v semenišče
42. POGLAVJE 242
Duhovniška preobleka - Ponesrečeno slavje - Pravilnik življenja - Vstop v bogoslovno semenišče v Chieriju
43. POGLAVJE 247
Življenje v semenišču - Tovariši - Prejemanje svetih zakramentov - Dobro izrabljen čas - Ponovno sanje - Odmori
44. POGLAVJE 252
Janezova uslužnost do tovarišev - Njegova prijetna družba - Nekdanji prijatelj iz gimnazije - Janezova telesna moč - Velika nevarnost
45. POGLAVJE 257
Janez dobi nagrado - Obisk pri nekdanjih gospodarjih Moglia - Janeza predlagajo za asistenta in repetitorja grškega jezika fantov Kraljevskega kolegija v Montaldu - Izpopolnjevanje v grškem jeziku - Vrnitev v semenišče - Janezovo uboštvo

46. POGLAVJE 261
Alojzij Comollo vstopi v bogoslovno semenišče - Dragoceni sadovi svetega prijateljstva - Dobrota, ponižnost in potrpežljivost Janeza Boska do tovarišev - Chierijski študenti obiskujejo Janeza Boska - Šolski krožek in Sveta liga za izpolnjevanje semeniških pravil - Pestrost Janezovega študijskega zanimanja - Spoštovanje in naklonjenost Chieriččanov - Dva tolažilna dogodka
47. POGLAVJE 271
Počitnice klerika Janeza Boska - Ljudski praznik - Janez Bosko igra na gosli - Na lovu - Vzor klerika na počitnicah - Instrukcije nekaj študentov - Janez Bosko se posveča svetopisemskim zgodbam, zemljepisu, hebrejščini in francoščini - Ponovitev sanj iz Morialda - Uresničena napoved
48. POGLAVJE 278
Prva Janezova pridiga v Alfianu - Izlet v Cinzano z namenom, da obišče Comolla - Prizadevanje za povabilo na kosilo - Ponovni dokazi njegovega čudovitega spomina
49. POGLAVJE 283
Večna ljubeznivost Janeza Boska - Malenkosti - Smešna disciplina - Kantorju padejo očala na tla - Županova zmedenost - Izpolnitev obljube
50. POGLAVJE 288
Prvi letnik bogoslovja - Janeza hvalijo tudi drugje - Njegova ljubezen do cerkvene zgodovine in papeža - Leposlovna akademija med semeniščniki - Janez Bosko kot bolničar - Počitnice - Obiski prijateljem - Janez ponovno pridiga v Alfianu - Janez v Cinzanu in Pecettu nadomesti pridigarja, ki sta odpovedala svoj nastop - Še ena pridiga v Capriglu - Ponižna ocena svojih pridig - Ponovna pot v Cinzano - Dogovor z Alojzijem Comollom - Slutnje bližnje smrti - Duhovni poklici
51. POGLAVJE 296
Študij teologije - Janeza postavijo za zakristana kapele - Dragocene zaupnosti Comolla Janezu - Duhovne vaje in teolog Giovanni Borel - Comollo zboli - Najprej strašne, potem pa tolažilne sanje - Comollova sveta smrt - Prvo Comollovo prikazanje
52. POGLAVJE 305
Comollov pogreb - Comollo se prikaže v spalnici semeniščnikov - Janez na počitnicah - Giorgio Moglia - Na obisku pri teologu Comollu - Pri Jožefu Cafassu - Dva pomembna dogodka

53. POGlavJE 312
Janezova huda bolezen in okrevanje v semenišču - Janez prejme nižje redove - Pismo njegovega starega učitelja don Lacqua - Uresničena napoved - Pesem na čast proštu ob njegovem godu - Strela - Monsinjur Fransonu mu dovoli, da preskoči en letnik - Janez pridiga v raznih cerkvah - Janezovo pismo študentu, ki je padel na izpitih - Janez prejme subdiakonat
54. POGlavJE 321
Janez gre v Avigliano in pridiga o sv. rožnem vencu - Udeleži se žegnanja sv. Mihaela - Romantični sprehod v Coazze - Praznik v Bardelli in živa pokopana - Janezova hvaležnost do družine Moglia
55. POGlavJE 326
Janez Bosko postane prefekt v semenišču - Sijajna pohvala klerika Giuseppa Burzia - Odnosi med tema dvema prijateljema - Približevanje Janeza Boska k ustanovi Oblatov Marije Device
56. POGlavJE 333
Janez naredi zadnje izpite bogoslovja - Sijajne pohvale njegovih sošolcev - Duhovne vaje kot priprava na duhovniško posvečenje - Don Boskova nova maša - Učinkovitost besede - Vzvišena opozorila matere Marjete
- KAZALO 339